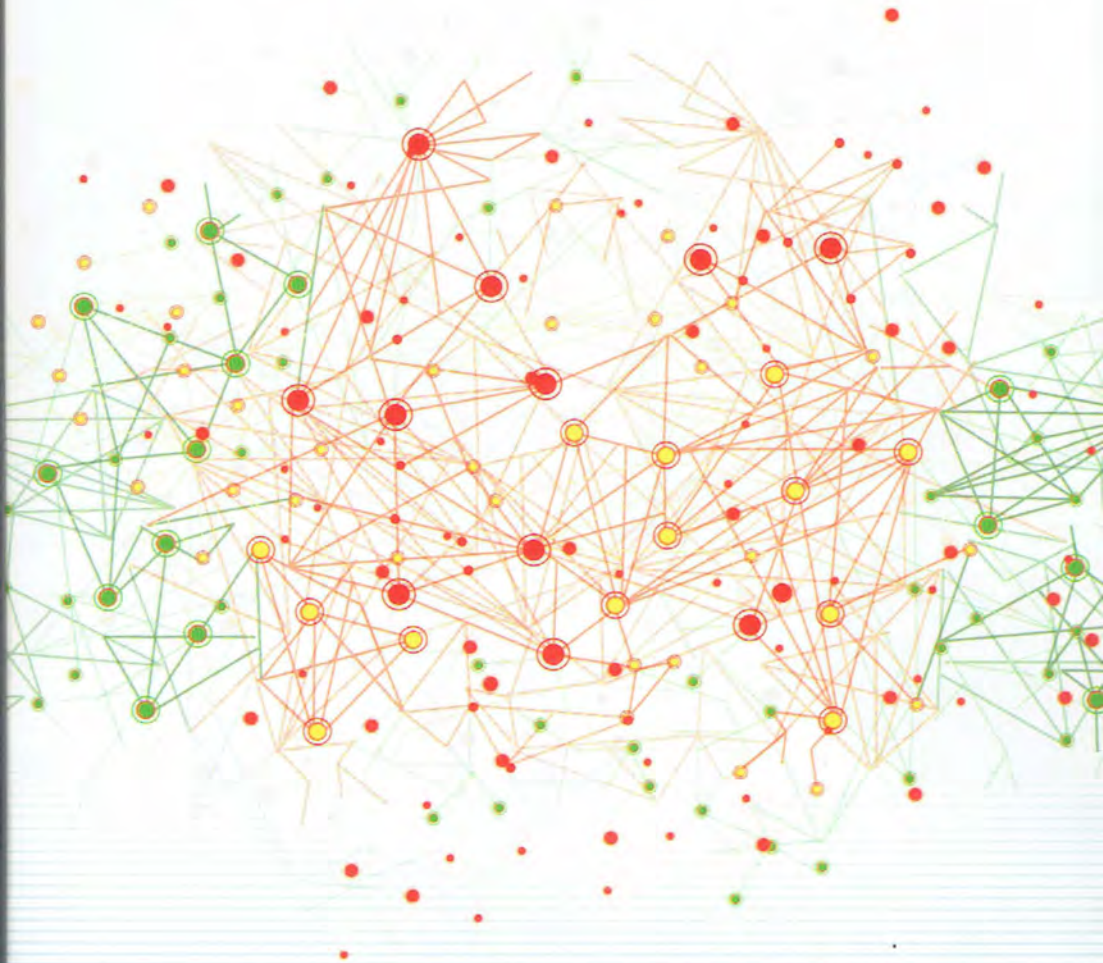

TERMÎNOLOJİYA ANATOMİYÊ YA BIJÎŞKIYA VETERÎNERİYÊ

منندى إقرا التفاضى

www.iqra.ahlamontada.com

Bijîşkê Veterînerî Mûzaffer AVŞAR

TERMÎNOLOJİYA ANATOMİYÊ YA BIJÎŞKIYA VETERÎNERİYÊ

Bijîşkê Veterînerî Mûzaffer AVŞAR

VEŞANÊN KONGREYA VETERÎNER BIJÎŞKÊN MEZOPOTAMYAYÊ

TERMÎNOLOJİYA ANATOMİYÊ YA BIJÎŞKIYA VETERÎNERİYÊ

Bijîşkê Veterînerî Mûzaffer AVŞAR

VEŞANÊN KONGREYA VETERÎNER BIJÎŞKÊN MEZOPOTAMYAYÊ

Termînolojiya Anatomiyê ya Bijîşkiya Veterîneriyê

Bijîşkê Veterînerî
Muzaffer Avşar

**WEŞANÊN KONGREYA BIJÎŞKÊN VETERÎNERÎ ya
MEZOPOTAMYAYÊ**

**Weşanên Kongreya Bijîşkên Veterînerî ya Mezopotamyayê/1
Terminolojiya Anatomiyê ya Bijîşkiya Veterîneriyê Bijş.Vet.**

Muzaffer Avşar

Berg û Mîzanpaj Deniz Avşar

Çapa Yekemîn Adar 2016

Çapxane Berdan Matbaacılık

Davutpaşa Cad.Güven Sanayi Sitesi, C Blok, No:239

Topkapı-İstanbul

ISBN 978-975-6282-67-0

ZEND BİLİM KÜLTÜR EĞİTİM BASIN YAYIN LTD.Ş.T.İ.

Cibali Mah.Atatürk Bulvarı, Ünlü İş Merkezi, A Blok, Kat: 3

No:21/82

Unkapanı-Fatih/İSTANBUL

Tel: (0212) 621 82 00-37

Ew pirtûk di zimanê zanyariyê de ji bo bikaranîna zimanê kurdî minakekê teşkîl dike. Min wekî bijîşkê veterînerî keş kir ku ji bo rawekirin, vegotin, şîrovekirin û lêkolînên zanyarî zimanê kurdî pir dewlemend e. Bi gencîneya peyvên xwe ve her cure mijarê dikare him devkî him jî nivîskî bide vegotin û bide nivîsin. Bi nîv ergatîviya xwe ve vegotin û nivîsran xweşiktir û bi pêşqertaf, paşqertaf û nabendên xwe ve jî bi awayekî hêsan beramberiya têgînên biyanî yên zanyarî didarişe.

Tê zanîn ku cara ewil a kedîkirina heywanan û çandinî li ser erdnîgariya Kurdistanê dest pê kir û li ser dinyayê belaw bû. Axa Kurdistanê ji bo çandinî û sewalkariyê zêdetirîn rewa ye, çawa ku di çaxên berê de hîmê çandinî û sewalkariyê ji hêla gele kurd li ser axa pîroz wekî moderenîtêya xwezayî hat danîn, îro jî dê bi hişmendiya modernîtêya demokratîk ve hîmê çandinî û sewalkariya ekolojîk bê danîn.

Min ew pirtûk di ayendeyê de ji bo hilanîna hewcedariya pirtûka zanyarî ya bingehîn amade kir. Da ku faulteyên veterînerî yên ku dê perwerdeya kurdî bidin bila ji aliyê vegotin û hînkariya zanîsta anatomiye de zor û zehmetiyê nekişînin.

Her wiha,

ji bo dewlemendûbna naverok û hêjaya pirtûkê, etimolojiya 41 navên organên kurdî, ji hêla lêkolîner û dîrokknas Alî Huseîn Kerîm hatin şîrovekirin.

Ji bo xebat û alîkariya hêja spaz dikim.

Muzaffer Avşar

Bijîşkê Veterînerî

Termînolojiya Anatomiyê ya Bijîşkiya Veterîneriyê

Bijîşkê Veterînerî
Muzaffer Avşar

**WEŞANÊN KONGREYA BIJÎŞKÊN VETERÎNERÎ ya
MEZOPOTAMYAYÊ**

**Weşanên Kongreya Bijîşkên Veterînerî ya Mezopotamyayê/1
Termînolojiya Anatomiyê ya Bijîşkiya Veterîneriyê Bijş.Vet.**

Muzaffer Avşar

Berg û Mîzanpaj Deniz Avşar

Çapa Yekemîn Adar 2016

Çapxane Berdan Matbaacılık

Davutpaşa Cad.Güven Sanayi Sitesi, C Blok, No:239

Topkapı-İstanbul

ISBN 978-975-6282-67-0

ZEND BİLİM KÜLTÜR EĞİTİM BASIN YAYIN LTD.Ş.T.İ.

Cibali Mah.Atatürk Bulvarı, Ünlü İş Merkezi, A Blok, Kat: 3

No:21/82

Unkapanı-Fatih/İSTANBUL

Tel: (0212) 621 82 00-37

Ew pirtûk di zimanê zanyariyê de ji bo bikaranîna zimanê kurdî mînakekê teşkîl dike. Min wekî bijîşkê veterînerî keş kir ku ji bo rawekirin, vegotin, şîrovekirin û lêkolînên zanyarî zimanê kurdî pir dewlemend e. Bi gencîneya peyvên xwe ve her cure mijarê dikare him devkî him jî nivîskî bide vegotin û bide nivîsin. Bi nivî ergatîviya xwe ve vegotin û nivîsran xweşiktir û bi pêşqertaf, paşqertaf û nabendên xwe ve jî bi awayekî hêsan beramberiya têgînên biyanî yên zanyarî didarişe.

Tê zanîn ku cara ewil a kedîkirina heywanan û çandinî li ser erdnîgariya Kurdistanê dest pê kir û li ser dinyayê belaw bû. Axa Kurdistanê ji bo çandinî û sewalkariyê zêdetirîn rewa ye, çawa ku di çaxên berê de hîmê çandinî û sewalkariyê ji hêla gele kurd li ser axa pîroz wekî moderenîtêya xwezayî hat danîn, îro jî dê bi hişmendîya modernîtêya demokratîk ve hîmê çandinî û sewalkariya ekolojîk bê danîn.

Min ew pirtûk di ayendeyê de ji bo hilanîna hewcedariya pirtûka zanyarî ya bingehîn amade kir. Da ku faulteyên veterînerî yên ku dê perwerdeya kurdî bidin bila ji aliyê vegotin û hînkariya zanîsta anatomiye de zor û zehmetiyê nekişînin.

Her wiha,

ji bo dewlemendûbna naverok û hêjaya pirtûkê, etîmolojiya 41 navên organên kurdî, ji hêla lêkolîner û dîroknas Alî Huseîn Kerîm hatin şîrovekirin.

Ji bo xebat û alîkariya hêja spaz dikim.

Muzaffer Avşar

Bijîşkê Veterînerî

NAVEROK

Pêşgotin.....	8-10
Têgînên ku di zanîsta anatomiyê de tên bikaranîn.....	10-14
Pênasîna nomenclatur, têgîn û terminolojiyê.....	16
Zimanê latîni (lîngûa latîna).....	16-17
Alfabeya latîni.....	17-18
Pevdengên (diftong) Alfabeya Latîni.....	17-22
Di zimanê latîni de cureyên peyvan.....	22
Navdêr (Nomen sûbstantîvûm).....	22
Di zimanê latîni de ji aliyê taybetiyên zayendî ve rewşa navdêran.....	22-24
Di zimanê kurdî zaravayê kurmancî de pirjimari.....	24-31
Kêşana navdêran (Declinatio).....	31-32
I'emin Navdêrên Kêşanê (Prima declinatio).....	32-33
II'emin Navdêrên Kêşanê (Secunda declinatio).....	33-35
III'emin Navdêrên Kêşanê (Tertia declinatio).....	35-41
IV.Navdêrên kêşanê (Qûarta declinatio).....	41-42
V.Navdêrên kêşanê (Qûinta declinatio).....	42-43
Ji lêkaran dariştina navdêran.....	43-44
Di zimanê latîni de qertafên ku wateya çûçikbûnê didin.....	44-45
Navdêrên homonim.....	45-46
Navdêrên metonim.....	46
Navdêrên eponim.....	46-50
Raveka navdêrê.....	50-51
Nomen adjectivûm- Rengdêr(hevalnav).....	51
Rengdêrên yekqertafi.....	52-53
Rengdêrên duqertafi.....	53-56
Rengdêrên sêqertafi.....	56-59
Rengdêrên ku ji lêkaran tên dariştin.....	59-60
Rengdêrên ku ji navdêran tên dariştin.....	60-61
Di rengdêran de hevrûkirina pileyan.....	62-63
I.Rengdêrên kêşanê(prima declinatio).....	63-64
Rengdêrên dirbî(dirûvî).....	64
II. Rengdêrên kêşanê(secundaddeclinatio).....	64-65
III. Rengdêrên kêşanê(tertiaddeclinatio).....	66-68
Di zimanê latîni de gihanek(conjunctio).....	68
Di zimanê latîni de daçek (preposition).....	68-69
Beranberiya tirkî û kurdî yê têgînên latîni -tîpa A.....	70-76

Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa B.....	77-79
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa C.....	80-92
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa D.....	93-97
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa E.....	98-102
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa F.....	103-107
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa G.....	108-110
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa H.....	111-114
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa Î.....	115-119
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa J.....	120
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa K.....	120
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa L.....	121-125
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa M.....	126-132
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa N.....	133-134
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa O.....	135-138
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa P.....	139-152
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa Q.....	153
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa R.....	154-157
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa S.....	158-170
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa T.....	171-186
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa Û.....	177-178
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa V.....	179-183
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa X.....	184
Beranberiya tirkî û kurdi yê n teginên latîni – tîpa Z.....	185
Etîmolojiya navê laş.....	186-192
Etîmolojiya navê çerm.....	193-195
Etîmolojiya navê goşt.....	195-197
Etîmolojiya navê xwîn.....	198-200
Etîmolojiya navê hestî.....	200
Etîmolojiya navê parsû.....	201-202
Etîmolojiya navê serî.....	202-204
Etîmolojiya navê kilox.....	204-205
Etîmolojiya navê mêjî.....	205
Etîmolojiya navê enî.....	206
Etîmolojiya navê birû.....	206-207
Etîmolojiya navê çene.....	207-208
Etîmolojiya navê çev.....	208-209
Etîmolojiya navê guh.....	209-210
Etîmolojiya navê por.....	211-212
Etîmolojiya navê hestî.....	212-213
Etîmolojiya navê poz.....	213-214

NAVEROK

Pêşgotin.....	8-10
Têgînên ku di zanîsta anatomiyê de tên bikaranîn.....	10-14
Pênasîna nomenclatur, têgîn û terînolojîyê.....	16
Zimanê latînî (lîngûa latîna).....	16-17
Alfabeya latînî.....	17-18
Pevdengên (dîftong) Alfabeya Latînî.....	17-22
Di zimanê latînî de cureyên peyvan.....	22
Navdêr (Nomen sûstantîvûm).....	22
Di zimanê latînî de ji aliyê taybetiyên zayendî ve rewşa navdêran.....	22-24
Di zimanê kurdî zaravayê kurmancî de pirjimari.....	24-31
Kêşana navdêran (Declinatio).....	31-32
I'emin Navdêrên Kêşanê (Prima declinatio).....	32-33
II'emin Navdêrên Kêşanê (Secûnda declinatio).....	33-35
III'emin Navdêrên Kêşanê (Tertîa declinatio).....	35-41
IV.Navdêrên kêşanê (Qûarta declinatio).....	41-42
V.Navdêrên kêşanê (Qûinta declinatio).....	42-43
Ji lêkaran dariştina navdêran.....	43-44
Di zimanê latînî de qertafên ku wateya çûçîkbûnê didin.....	44-45
Navdêrên homonîm.....	45-46
Navdêrên metonîm.....	46
Navdêrên eponîm.....	46-50
Raveka navdêrê.....	50-51
Nomen adjectîvûm- Rengdêr(hevalnav).....	51
Rengdêrên yekqertafi.....	52-53
Rengdêrên duqertafi.....	53-56
Rengdêrên sêqertafi.....	56-59
Rengdêrên ku ji lêkaran tên dariştin.....	59-60
Rengdêrên ku ji navdêran tên dariştin.....	60-61
Di rêngdêran de hevrûkirina pileyan.....	62-63
I.Rengdêrên kêşanê(prîma declinatio).....	63-64
Rengdêrên dirbî(dirûvî).....	64
II. Rengdêrên kêşanê(secûndaddeclinatio).....	64-65
III. Rengdêrên kêşanê(tertiaddeclinatio).....	66-68
Di zimanê latînî de gîhanek(conjûnctîo).....	68
Di zimanê latînî de daçek (prepositîon).....	68-69
Beranberîya tirkî û kurdî yê têgînên latînî -tîpa A.....	70-76

Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa B.....	77-79
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa C.....	80-92
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa D.....	93-97
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa E.....	98-102
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa F.....	103-107
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa G.....	108-110
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa H.....	111-114
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa Î.....	115-119
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa J.....	120
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa K.....	120
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa L.....	121-125
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa M.....	126-132
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa N.....	133-134
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa O.....	135-138
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa P.....	139-152
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa Q.....	153
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa R.....	154-157
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa S.....	158-170
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa T.....	171-186
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa Û.....	177-178
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa V.....	179-183
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa X.....	184
Beranberiya tirkî û kurdi yên têgînên latîni –tîpa Z.....	185
Etîmolojiya navê laş.....	186-192
Etîmolojiya navê çerm.....	193-195
Etîmolojiya navê goşt.....	195-197
Etîmolojiya navê xwîn.....	198-200
Etîmolojiya navê hestî.....	200
Etîmolojiya navê parsû.....	201-202
Etîmolojiya navê serî.....	202-204
Etîmolojiya navê kiloz.....	204-205
Etîmolojiya navê mêjî.....	205
Etîmolojiya navê enî.....	206
Etîmolojiya navê birû.....	206-207
Etîmolojiya navê çene.....	207-208
Etîmolojiya navê çev.....	208-209
Etîmolojiya navê guh.....	209-210
Etîmolojiya navê por.....	211-212
Etîmolojiya navê hesti.....	212-213
Etîmolojiya navê poz.....	213-214

Etimolojiya navê dev.....	215
Etimolojiya navê lêv.....	216
Etimolojiya navê ziman.....	217
Etimolojiya navê diran.....	218
Etimolojiya navê histu.....	219
Etimolojiya navê gewrî.....	219-220
Etimolojiya navê pol-sermil.....	220-221
Etimolojiya navê mil.....	221-222
Etimolojiya navê enîşk.....	222-223
Etimolojiya navê dest.....	223-224
Etimolojiya navê tîlî.....	224-225
Etimolojiya navê laq-şeq.....	225-226
Etimolojiya navê jûnî.....	226-227
Etimolojiya navê pê-nig.....	227-228
Etimolojiya navê neynûk.....	228-229
Etimolojiya navê bask-per.....	229-230
Etimolojiya navê pêsîr.....	230-231
Etimolojiya navê guhan.....	231
Etimolojiya navê navik.....	232
Etimolojiya navê dil.....	232-234
Etimolojiya navê kezeb-cerg.....	234-235
Etimolojiya navê zik made(mîde).....	236-237
Etimolojiya navê gun-hêlik.....	237-238
Etimolojiya navê kîr.....	239

PÊŞGOTÎN

Têgîna “zanyariya zimên ” cara yekemîn di nav sedsala 19emîn de hatiye bikaranîn. Têgîna zanyariya zimên di lêkolînên ku li ser ziman tê kirin de hûr û kûrbûneke teze derxist ortê û gotin û dîtînen xwe ji filolojiya gerdişî da veqetandin. Tê zanîn ku filolojî berî her tiştî li ser peresînên dîrokî yên ku bi metnên binivîs ve şewq vedide disekine. Yanê dê bê gotin ku xola xebata filolojiyê çand û wêje ye. Her çi-qas zanyariya zimên bi metnên nivîsî û guhertina ku di nav zimên de pêk tê de disekine jî, pêşîniyê di-de zimanên ku tên axaftin. Yanê bikurtasî dê bê gotin ku zanyariya ziman binyata zimanê aneke dîrokî çareser dike û dinirxîne.

Zanyariya zimên ji hêla zanyarên ziman vediqete sê makmilan. Encax; vê senifndindîne gotin û dîtînen cuda derxistiye ortê. Zanyar li ser du binavkirinên makmilên “zanyariya zimên a giştî” û “zanyariya zimên a sepanî ” hemfikirin, lê li ser binavkirina makmilê sêyemîn wekî “zanyariya zimên a hevrû-kirî ” û “ zanyariya zimên a dîrokî” dubendî heye û hêj jî didome. Ji bo vê yeke jî gelek xolên zanyariya ziman ên çûçîk û mezin ên ku him ji aliyê naverokê, him jî ji aliyê pêkhatina parçeyên cuda ve girêdayî derketine holê.

Ji wan xolan yek jî zimanê pîşe û şaxê zanyariyê ne û ji hêla kesên ku mensûbê şaxa zanyariyê ne tê bikaranîn û di naverok û genciniya vê de biwêj û têtîng ku bi wê şaxa zanyariyê pêwendîdarin hene. Wekî: zimanê astronomiyê, zimanê komputerê, zimanê hiqûqê, zimanê tipe û hvd.

Di çaxa ku mirovatî tê de ye de, her roj hezaran îcat û dahênanên nû tên dîtîng û yên sereke û yên ku li gorî hewceyê ekonomiya serdest û desthilatdariya hegemonîk in dikevin meriyetê. Ew yek jî binavkirin û rawekirin û refleks û nêzbûnîyên bikaranînê yên teze derdixin ortê. Yanê mirov dikare bêje ku her roj peyv û têtîngên nû jî tevî dahênanên teze derdikevin holê û ji hêla hemû însanan ve tên bikar-anîn.

Dema ku mirov ji aliyê modernîteya kapîtalîzmê mize bike vê bê dîtîng ku peresin û bikaranîna zimên jî di bin hegemoniya modernîteya kapîtalîzmê de ye. Ji bo xeritandina herdem tiştên nû, agahî û têtîngên nû der tên û ew yek jî wekî zimanê hevpar ê şaristaniyê tê binavkirin.

Etimolojiya navê dev.....	215
Etimolojiya navê lêv.....	216
Etimolojiya navê ziman.....	217
Etimolojiya navê diran.....	218
Etimolojiya navê histu.....	219
Etimolojiya navê gewrî.....	219-220
Etimolojiya navê pol-sermil.....	220-221
Etimolojiya navê mil.....	221-222
Etimolojiya navê enîşk.....	222-223
Etimolojiya navê dest.....	223-224
Etimolojiya navê tili.....	224-225
Etimolojiya navê laq-şeq.....	225-226
Etimolojiya navê jûnî.....	226-227
Etimolojiya navê pê-nig.....	227-228
Etimolojiya navê neynûk.....	228-229
Etimolojiya navê bask-per.....	229-230
Etimolojiya navê pêsîr.....	230-231
Etimolojiya navê guhan.....	231
Etimolojiya navê navik.....	232
Etimolojiya navê dil.....	232-234
Etimolojiya navê kezeb-cerg.....	234-235
Etimolojiya navê zik made(mîde).....	236-237
Etimolojiya navê gun-hêlik.....	237-238
Etimolojiya navê kîr.....	239

PÊŞGOTÎN

Têgîna “zanyariya zimên ” cara yekemîn di nav sedsala 19emîn de hatiye bikaranîn. Têgîna zanyariya zimên di lêkolînên ku li ser ziman tê kirin de hûr û kûrbûneke teze derxist ortê û gotin û dîtînen xwe ji filolojiya gerdîşî da veqetandin. Tê zanîn ku filolojî berî her tiştî li ser peresînên dîrokî yên ku bi metnên binivîs ve şewq vedideç disekine. Yanê dê bê gotin ku xola xebata filolojiyê çand û wêje ye. Her çiqas zanyariya zimên bi metnên nivîsî û guhertina ku di nav zimên de pêk tê de disekine jî, pêşîniyê di-de zimanên ku tînen axaftin. Yanê bikurtasî dê bê gotin ku zanyariya ziman binyata zimanê aneke dîrokî çareser dike û dinirxîne.

Zanyariya zimên ji hêla zanyarên ziman vediqete sê makmilan. Encax; vê senifndindinê gotin û dîtînen cuda derxistiye ortê. Zanyar li ser du binavkirinên makmilên “zanyariya zimên a giştî” û “zanyariya zimên a sepanî ” hemfikirin, lê li ser binavkirina makmilê sêyemîn wekî “zanyariya zimên a hevû-kirî ” û “ zanyariya zimên a dîrokî” dubendî heye û hêj jî didome. Ji bo vê yeke jî gelek xolên zanyariya ziman ên çûçîk û mezin ên ku him ji aliyê naverokê, him jî ji aliyê pêkhatina parçeyên cuda ve girêdayî derketine holê.

Ji wan xolan yek jî zimanê pîşe û şaxê zanyariyê ne û ji hêla kesên ku mensûbê şaxa zanyariyê ne tê bikaranîn û di naverok û genciniya vê de biwêj û tîgîn ku bi wê şaxa zanyariyê pêwendîdarin hene. Wekî: zimanê astronomiyê, zimanê komputurê, zimanê hiqûqê, zimanê tipe û hvd.

Di çaxa ku mirovatî tê de ye de, her roj hezaran îcat û dahênanên nû tînen dîtînen û yênen sereke û yênen ku li gorî hewceyê ekonomiya serdest û desthilatdariya hegemonîk in dikevin meriyetê. Ew yek jî binavkirin û rawekirin û refleks û nêzbûnîyên bikaranînê yênen teze derdixin ortê. Yanê mirov dikare bêje ku her roj peyv û tîgînên nû jî tevî dahênanên teze derdikevin holê û ji hêla hemû însanan ve tînen bikaranîn.

Dema ku mirov ji aliyê modernîteya kapîtalîzmê mize bike vê bê dîtînen ku peresîn û bikaranîna zimên jî di bin hegemoniya modernîteya kapîtalîzmê de ye. Ji bo xeritandina herdem tiştên nû, agahî û tîgînên nû der tînen û ew yek jî wekî zimanê hevpar ê şaristanyê tê binavkirin.

Îro li ser dinyayê her beşeke zanîstê û her pîşe xweyî termî-
nolojîkî ye. Termînolojî, ango têtînnasî wekî beşeke zanîstê
tê qebûl kirin û bi têtînnan û bikaranîna têtînnan re mijûl dibe.
Têtînnasî bi alîkî xwe netewî û gelêrî ye, aliyê xwe yê dîtir jî
wekî navneteweyî ye. Ji aliyê navnetewî ve kurte dîroka têtî-
nnasiyê wiha ye; dîroka têtînnasiyê wekî efsûnî bi rahîbên
ewilî ve dest pê kiriye û heta îro hatiye.

Di nav dîroka mirovatiyê de têtînnasiya tipê û olê her tim li
ser çanda gelan û serdestiyan tesîrên mezin kirine. Kartêke-
riya têtînnan girêdayî efsûniya têtînnasiyê ye. Efsûnîti çiqasî
zêde be têtînnasî jî ew qasî navneteweyî ye.

Têtînnasiya efsûnî heta sedsala 16'emîn li bin bandora wekî
navneteweyî berdeham kir. Di welatên rojava de jî dû sedsa-
la 16'emîn, zimanê zanîstê her çû jî latîniyê dûr ket. Lê dîsa
heta orta sedsala 20'emîn têtînnan û navlêkên ku rayekên zi-
manê latînî û yewnanî hatibûn dariştin, li ser zîmanê zanîstê
serdest bû.

Hizir û ramananên efsûnî yên ku ji çaxên kevnare de mane,
bi navberiya zîmanê latînî û yewnanî li ser zîmanê zanîstî te-
sîreke mezin pêk anîye û wekî gelemperî û navnetevî hatiye
bikaranîn.

Îro li her welatî mirovên zanîstê dixwazin ku hemû keşif û
dahênên xwe bi peyv û pirsên ku di jiyana rojane de têtînnan
bikaranîn bigirin û wesf û çawaniya têtînnan lê bar bikin.

Her wiha ji bo fêmkirineke baş û hêsan têtînnan ku divê
zîmanê rojane û zîmanê nivîsê jî heman be.

Ji bo hînbûneke hêsantir lazime ku her beşa zanîstê bi zimanê rojane ve bê vegotin û şîrovekirin. Jixwe îro her diçe zimanê zanîstê nêzike zimanê rojane yê ku tê bikaranîn dibe û têgeha "zimanê zanîstî yê navnetewî" holê radibe. Bi wî awayî efsûnîtiya mirovê zanîstê jî ortê radibe û zanebûn û dahênenên wan bi hewparîke gelêrî çawanîdar dibe.

TÊGÎNÊN KU DI ZANÎSTA ANATOMIYÊ DE TÊN BIKARANÎN

Wekî zanîstên din, di zanîsta anatomiyê de jî gelek têtgînên aîdê xwe hene û sedan salin têt bikaranîn. Piraniya ewan têtgînan latînî ne, hinek jî bi yewnaniya kevn rîpingir in û bi vî awayî têt binavkirin. Di her welatî de saziyên ku perwerdehiya tipê didin de tevî beranberî zimanê zikmakî têt hînkirin.

Têtgînên anatomiyê; peyvên ku herêmên bedenê yên diyarkirî bi awayekî vebirî terîf dikin in. Perwerdehiya anatomiyê têtgînên ku pêkhatinan nîşan didin hîn dike, lê divê bi beranberiya zimanê zikmakî jî bê hînkirin û bê bikaranîn. Çimkî binavkirina zimanê zikmakî ve taybetiya erkî bi awayekî hêsan têt digihêje û têt femkirin.

Destpêka verastkirina têtgînên tipa anatomiyê di sala 1895'an de li bajarê Basela Îsvîçreyê bi asteke navnetewî û bi civînên zanîstî ve hatin diyarkirin. Ew civîna navnetewî wekî BNA(Basel Nomîn Anatomîca) hat binavkirin û di vê civînê de li ser biqasî 30.000 têtgînên anatomiyê niqaş çêbûn. Di dawiya civînê de zimanê latînî wekî bîngeh hat pejirandin û bi encema xwerûkirina têtgînên anotomiyê, hejmara têtgînên

Îro li ser dinyayê her beşeke zanîstê û her pîşe xweyî termînolojîkî ye. Termînolojî, ango têtînnasî wekî beşeke zanîstê têtî qebûlîkirin û bi têtînnan û bikaranîna têtînnan re mijûl dibe. Têtînnasî bi alîkî xwe netewî û gelêrî ye, aliyê xwe yê dîtir jî wekî navneteweyî ye. Ji aliyê navnetewî ve kurte dîroka têtînnasiyê wiha ye; dîroka têtînnasiyê wekî efsûnî bi rahîbên ewilî ve dest pê kiriye û heta îro hatiye.

Di nav dîroka mirovatiyê de têtînnasiya tipê û olê her tim li ser çanda gelan û serdestiyan tesîrên mezin kirine. Kartêkeriya têtînnan girêdayî efsûniya têtînnasiyê ye. Efsûnîti çiqasî zêde be têtînnasî jî ew qasî navneteweyî ye.

Têtînnasiya efsûnî heta sedsala 16'emîn li bin bandora wekî navneteweyî berdeham kir. Di welatên rojava de jî dû sedsala 16'emîn, zimanê zanîstê her çû jî latîniyê dûr ket. Lê dîsa heta orta sedsala 20'emîn têtînnan û navlêkên ku rayekên zimanê latînî û yewnanî hatibûn dariştin, li ser zîmanê zanîstê serdest bû.

Hizir û ramananên efsûnî yên ku ji çaxên kevnare de mane, bi navberiya zimanê latînî û yewnanî li ser zîmanê zanîstî tesîreke mezin pêk anîye û wekî gelemperî û navnetevî hatiye bikaranîn.

Îro li her welatî mirovên zanîstê dixwazin ku hemû keşîf û dahênên xwe bi peyv û pirsên ku di jiyana rojane de têtînnan bikaranîn bigirin û wesf û çawaniya têtînnan lê bar bikin.

Her wiha jî bo fêmkirineke baş û hêsan têtînnan ku divê zîmanê rojane û zîmanê nivîsê jî heman be.

Ji bo hînbûneke hêsantir lazime ku her beşa zanîstê bi zimanê rojane ve bê vegotin û şîrovekirin. Jixwe îro her diçe zimanê zanîstê nêzike zimanê rojane yê ku tê bikaranîn dibe û têgeha "zimanê zanîstî yê navnetewî" holê radibe. Bi wî awayî efsûnîtiya mirovê zanîstê jî ortê radibe û zanebûn û dahênenên wan bi hewparîke gelêrî çawanîdar dibe.

TÊGÎNÊN KU DI ZANÎSTA ANATOMIYÊ DE TÊN BIKARANÎN

Wekî zanîstên din, di zanîsta anatomiyê de jî gelek têngînên aîdê xwe hene û sedan salin tên bikaranîn. Piraniya ewan têngînan latînî ne, hinek jî bi yewnaniya kevn rippingir in û bi vî awayî tên binavkirin. Di her welatî de saziyên ku perwerdehiya tipê didin de tevî beranberî zimanê zikmakî tên hînkirin.

Têngînên anatomiyê; peyvên ku herêmên bedenê yên diyarkirî bi awayekî vebirî terîf dikin in. Perwerdehiya anatomiyê têngînên ku pêkhatinan nîşan didin hîn dike, lê divê bi beranberiya zimanê zikmakî jî bê hînkirin û bê bikaranîn. Çimkî binavkirina zimanê zikmakî ve taybetiya erkî bi awayekî hêsan têdigihêje û tê femkirin.

Destpêka verastkirina têngînên tipa anatomiyê di sala 1895'an de li bajarê Basela Îsvîçreyê bi asteke navnetewî û bi civînên zanîstî ve hatin diyarkirin. Ew civîna navnetewî wekî BNA(Basel Nomîn Anatomîca) hat binavkirin û di vê civînê de li ser biqasî 30.000 têngînên anatomiyê niqaş çêbûn. Di dawiya civînê de zimanê latînî wekî bingeş hat pejirandin û bi encema xwerûkirina têngînên anotomiyê, hejmara têngînên

anatomiyê daxistin derdorê 4.500 têgînan. Di vê civînê de têgînên ku heman pêkhatinê bi zimanê curbicur bi nav dikirin hatin terkkirin. Her wiha di vê civînê de biryara bikaranîna têgînên eponîm (kesê ku cara yekemîn pêkhatinek rawe û terîf dikir li hemberî rêzgirtina xebata wî ew têgîn bi navê wî dihat navkirin) jî hat dawîkirin. Zimanê Latînî her çiqas xweyî rêzimanê be jî wekî zimanekî mirî tê qebûl kirin û alfabe ya wî jî ji 26 tîpan pêk tê û zimanekî fonetîk e. Ango wekî çawa tê bilêvkirin û wiha jî tê nivisandin.

Ji dû civîna BNA'yê têgînên ku bi zanîsta anatomî, hîstolojî û embriyolojiyê ve têkildarin, li her pênc sala carê ji hêla Komcivîna Anatomîstên Dinyayê ji berçevan hatin derbaskirin û hatin nûkirin. Civîna Nomîna Anatomicayê ya dawîn di sala 1985an de çêbû û di vê civînê de komeke xebatê hat avakirin û ji hêla wê komê di sala 1998an de xebata binavê "**Termînologîa Anatomîca**" yê hat weşandin. Êdî îro di pirtûkên ku ji bo zanîstên mîna anatomî, hîstolojî, embriyolojî û fîzyolojiyê tîpên amadekirin û tîpên weşandin de terîf kirina pêkhatinên anatomîk li gorî "**Termînologîa Anatomîca**" yê tîpên binavkirin û tîpên rawekirin.

Encax tê zanîn ku; di çaxa ku em tê de dijîn de zimanên desthilatdarên dinyayê jî wekî kapîtal û zanîstên desthilatdaran li ser dinyayê bibandor in. Yanê çaxa ku em tê de dijîn wekî "**Çaxa Agahiyê**" tê binavkirin, ew jî tê wê mehneyê ku li ser Dinyayê, li ser hemû zanîstan her roj dahên, kefş û îcatên nû tîpên dîtin û her diçe termonolojiya

navnetewî verdigere termonolojiya hemdem a desthilatarên dinyayê. Ew termonolojiya hemdem a desthilatdarên dinyayê hertim alîkariyê dide aboriya xerîtanê ya ne xwezayî û endustriyalîzma ne ekolojîk.

Ji bo ewan sedeman divê em wekî Bijîşkên Veterînerî yê gelemperê li ser termonolojiya zanîstên mîna Anatomî, Fîzyolojî, Embriyolojî û Hîstolojiyê dest bi xebatan bikin. Xebatên ku em dikin bînin çî û derxin ortê jî divê li ser ewan metod û dîtinan bimeşe;

1-Divê termonolojiya hemdem bi awayekî resen bi zimanê zikmakî ve bê hevrûkirin, rawekirin û fêmkirin.

Ji bo ewan sedeman divê termonolojiya hemdem bi awayekî resen bi zimanê zikmakî ve bê hevrûkirin, rawekirin û fêmkirin. Yanê eger beranberiya termonolojiya desthilatdarên û ya navnetewî di nav zimanê gel de hebe divê wekî mîsoger bê bikaranîn. Çimkî; ew rêbaz fêmkirina zanîst û hînbûnê zêdetir û geştir dike, heke beranberiya ewan têgînan di nav zimanê axaftin û nivisandinê de tune bin; divê bi awayekî siruştî beranberiya vê têgînê li gorî rêzimanîyê bînin dariştin. Her wiha divê beranberiya têgînan wekî dersiruştî neyên dariştin û wekî reseniyên xwe di nav termonolojiya zanîstên zikmakîyê de bi awayekî fehmbarekî bînin bikaranîn.

Di kîjan zanîstê de dibe bila be, dema ku têgînek tê dariştin li ser ewan bingehên sereke der tînin.

anatomiyê daxistin derdorê 4.500 têtînan. Di vê civînê de têtînan ku heman pêkhatinê bi zimanê curbicur bi nav dikirin hatin terkkirin. Her wiha di vê civînê de biryara bikaranîna têtînan eponîm (kesê ku cara yekemîn pêkhatinek rawe û terîf dikir li hemberî rêzgirtina xebata wî ew têtînan bi navê wî dihat navkirin) jî hat dawîkirin. Zimanê Latîni her çiqas xweyî rêzimanê be jî wekî zimanekî mirî têtînan qebûl kirin û alfabe ya wî jî ji 26 tîpan pêk têtînan zimanekî fonetîk e. Ango wekî çawa têtînan bilêvkirin û wiha jî têtînan nivisandin.

Ji dû civîna BNA'yê têtînan ku bi zanîsta anatomî, hîstolojî û embriyolojiyê ve têtînan, li her pênc sala carê ji hêla Komcivîna Anatomîstên Dinyayê ji berçevan hatin derbaskirin û hatin nûkirin. Civîna Nomîna Anatomicayê ya dawîn di sala 1985an de çêbû û di vê civînê de komeke xebatê hat avakirin û ji hêla wê komê di sala 1998an de xebata binavê "**Terminologia Anatomica**" yê hat weşandin. Êdî îro di pirtûkên ku ji bo zanîstên mîna anatomî, hîstolojî, embriyolojî û fîzyolojiyê têtînan amadekirin û têtînan weşandin de terîfkirina pêkhatinên anatomîk li gorî "**Terminologia Anatomica**" yê têtînan binavkirin û têtînan rawekirin.

Encax têtînan zanîn ku; di çaxa ku em têtînan de dijîn de zimanên desthilatdarên dinyayê jî wekî kapîtal û zanîstên desthilatdaran li ser dinyayê bibandor in. Yanê çaxa ku em têtînan de dijîn wekî "Çaxa Agahiyê" têtînan binavkirin, ew jî têtînan wê mehneyê ku li ser Dinyayê, li ser hemû zanîstan her roj dahên, keş û îcatên nû têtînan dîtînan û her diçe termonolojiya

navnetewî verdigere termonolojiya hemdem a desthilatarên dinyayê. Ew termonolojiya hemdem a desthilatdarên dinyayê hertim alîkariyê dide aboriya xerîtanê ya ne xwezayî û endustriyalîzma ne ekolojîk.

Ji bo ewan sedeman divê em wekî Bijîşkên Veterînerî yên gele kurd li ser termonolojiya zanîstên mîna Anatomî, Fîzyolojî, Embriyolojî û Hîstolojiyê dest bi xebatan bikin. Xebatên ku em dikin bînin cî û derxin ortê jî divê li ser ewan metod û dîtinan bimeşe;

1-Divê termonolojiya hemdem bi awayekî resen bi zimanê zikmakî ve bê hevrûkirin, rawekirin û fêmkirin.

Ji bo ewan sedeman divê termonolojiya hemdem bi awayekî resen bi zimanê zikmakî ve bê hevrûkirin, rawekirin û fêmkirin. Yanê eger beranberiya termonolojiya desthiltdaran û ya navnetewî di nav zimanê gel de hebe divê wekî mîsoger bê bikaranîn. Çimkî; ew rêbaz fêmkirina zanîst û hînbûnê zêdetir û geştir dike, heke beranberiya ewan têgînan di nav zimanê axaftin û nivisandinê de tune bin; divê bi awayekî siruştî beranberiya vê têgînê li gorî rêzimanîyê bîn dariştin. Her wiha divê beranberiya têgînan wekî dersiruştî neyên dariştin û wekî reseniyên xwe di nav termonolojiya zanîstên zikmakîyê de bi awayekî fehmbare bîn bikaranîn.

Di kîjan zanîstê de dibe bila be, dema ku têgînek tê dariştin li ser ewan bingehên sereke der tîn.

1-Têgîn divê di nav xwe de şîrovekirina herî kurt a wê mijarê bihewîne.

Mînak:

LATÎNÎ	TÏRKÎ	KURDÎ
Ûterûs	Yavruluk	Malçêlik(=Malçêjik)

Di her sê zimanan de jî têgîn ji dû cotbûnan di mêyên ku tol girtine de tê wateya rahima ku bi “yavrû”, “çêjik” û “embriyo”yê re malovaniyê dike.

2-Têgîn divê bişibe navgîneke ku di jiyana rojane de tê bikaranîn.

Mînak :

LATÎNÎ	TÏRKÎ	KURDÎ
Scapûla	Scapûla	Hestiyê bêrokê

Di her sê zimanan de jî ew hestiyê ku li paş milpiyan cî digire dişibe bêrêkeke sê niçik û pehn.

3-Têgîn divê erka navgîna ku dişibê bîne cî.

Mînak:

LATÎNÎ	TÏRKÎ	KURDÎ
Palpebrae	Göz kapağı	Qalpaxa çev

Di her sê zimanan de jî pêkhatina ku dişibe palikê erka qalpaxê tînin cî.

4-Ji bo nasandina pêkhatinan navlêkên erdnîgarî û navlêkên cîh, alî û beran jî tê bikaranîn.

Mînak:

LATÎNÎ	TÏRKÎ	KURDÎ
Anterîur	Ön	Pêş
Posterîur	Arka	Paş
Vertîcalîs- Horôzîntalîs	Düşey-Yatay	Şakûlî-Berwarî

1-Têgîn divê di nav xwe de şîrovekirina herî kurt a wê mijarê bihewîne.

Mînak:

LATÎNÎ	TÏRKÎ	KURDÎ
Ûterûs	Yavruluk	Malçêlik(=Malçêjik)

Di her sê zimanan de jî têgîn ji dû cotbûnan di mêyên ku tol girtine de tê wateya rahima ku bi “yavrû”, “çêjik” û “embriyo”yê re malovaniyê dike.

2-Têgîn divê bişibe navgîneke ku di jiyana rojane de tê bikaranîn.

Mînak :

LATÎNÎ	TÏRKÎ	KURDÎ
Scapûla	Scapûla	Hestiyê bêrokê

Di her sê zimanan de jî ew hestiyê ku li paş milpiyan cî digire dişibe bêrêkeke sê niçik û pehn.

3-Têgîn divê erka navgîna ku dişibê bîne cî.

Mînak:

LATÎNÎ	TÏRKÎ	KURDÎ
Palpebrae	Göz kapağı	Qalpaxa çev

Di her sê zimanan de jî pêkhatina ku dişibe palikê erka qalpaxê tînin cî.

4-Ji bo nasandina pêkhatinan navlêkên erdnîgarî û navlêkên cîh, alî û beran jî tê bikaranîn.

Mînak:

LATÎNÎ	TÏRKÎ	KURDÎ
Anterîur	Ön	Pêş
Posterîur	Arka	Paş
Vertîcalîs- Horôzîntalîs	Düşey-Yatay	Şakûlî-Berwarî

TERMÎNOLOJIYA ANATOMIYÊ YA BIJÎŞKIYA VETERÎNERIYÊ

Pênasîna nomenclatur, têtîn û termînolojiyê

Têtîn: Peyv û pirsên taybet ên ku ji bo beşên pircure yê zanîstê û şaxên pîşe û hunerê tèn bikaranîn wekî “têtîn” tèn binavkirin.

Taybetiyên têtînan wekî gelemperî wiha tèn rêzkirin;

- Beranberiya têtînê divê yekem peyv be.
- Vateya têtînê divê neyê guhastin.
- Têtîn divê di nav xwe de wateyeke layen nehevîne.
- Têtîn û pênasê divê ji hev cihê bin.
- Di nav hevokê de têtîn divê bi maneyên cuda neyê bikaranîn.

Termînoloji: Zanîsta ku bi têtînan ve mijûl dibe ye û hemû têtînanên ku di nav beşeke zanîstê û hunerê de cî digirin, wekî termînoloji tê zanîn û tê binavkirin. Rehdara(kok) termînolojiyê jî wekî grekî ye.

Nomenclatur: Pergala verastkirina têtînan ku aîdê beşa zanîstekê û hunerekî ye. Di nav zimanê latînî de tê maneyên mîna navlêkirin û navdayinê. Yanê şûna termînolojiyê tê bikaranîn.

ZIMANÊ LATÎNÎ (LÎNGÛA LATÎNA)

Zimanê latînî navê xwe ji herêma dîrokî ya ku navê wê wekî "Latîûm" tê zanîn û di nav dabeşa navîn a Îtalyayê de cî digire hildide. Ku li ser wê herêmê bajarê Romayê hatiye damezrandin. Zimanê latînî zimanekî kevnare (antîk) ye û di nav zimanê Hînd-Ewropayê de cî digire. Zimanê latînî di dema Împaratoriya Romayê de wekî zimanê fermî dihat bikaranîn û di serdema qirna navîn de jî wekî zimanê dêrê hatiye bikaranîn. Lê di çaxa me de wekî sembolîk zimanê Vatîkanê tê bikaranîn. Yanê zimanekî xweyî rêz û rêzikan e, lê di nav gelekî de nayê axaftin, ji bo wê yekê jî wekî zimanekî mirî tê qebûlkirin. Encax mensûbên giyanî yên girêdayî meshebên kataolîk di nav hev de vî zimanî diaxifin û dinivîsin.

Zimanê latînî ji aliyê taybetî û rewşa xwe ve bi wan awayan qê bê ravekirin.

- Di nav zimanê latînî de dîroka hin peyvan ji 2000 salan zêdetir e.
- Zimanê kevnare yê latînî dema ku dihat nivîsandin, di nav peyvan de navber tune bû û xalbandî nedihat bikaranîn.
- Zimanên Erdnîgariya Ewropayê koka xwe ji zimanê latînî werdigirin.
- Zimanê latînî seranserê dîrokê bûye zimanê zanîst û zimanê kesên perwerdekirî.
- Zimanê latînî di çaxa me de wekî zimanê termînolojîyê û zimanê dêrê tê bikaranîn.
- Zimanê latînî her çiqas xweyî rêz û rêzikan be jî wekî zimanê mirî tê hesibandin, ji bo wê yekê jî naguhêse û naperise.
- Wekî zimanê bingehîn ê bijîşktiyê pêk tîne û di wê qadê de hevpariya zimanê ku tê bikaranîn peyda kiriye.
- Zimanê latînî xweyî taybetiyeke navnetevî ye.

TERMÎNOLOJIYA ANATOMIYÊ YA BIJÎŞKIYA VETERÎNERIYÊ

Pênasîna nomenclatur, têtîn û termînolojiyê

Têtîn: Peyv û pirsên taybet ên ku ji bo beşên pircure yê zanîstê û şaxên pîşe û hunerê tèn bikaranîn wekî **“têtîn”** tèn binavkirin.

Taybetiyên têtînan wekî gelemperî wiha tèn rêzkirin;

- Beranberiya têtîne divê yekem peyv be.
- Vateya têtîne divê neyê guhastin.
- Têtîn divê di nav xwe de wateyê layen nehevîne.
- Têtîn û pênasê divê ji hev cihê bin.
- Di nav hevokê de têtîn divê bi maneyên cuda neyê bikaranîn.

Termînoloji: Zanîsta ku bi têtînan ve mijûl dibe ye û hemû têtînen ku di nav beşeke zanîstê û hunerê de cî digirin, wekî termînoloji têtînan û têtînan binavkirin. Rehdara(kok) termînolojiyê jî wekî grekî ye.

Nomenclatur: Pergala verastkirina têtînen ku aîde beşa zanîstekê û hunerekî ye. Di nav zimanê latînî de têtînan maneyên mîna navlêkirin û navdayinê. Yanê şûna termînolojiyê têtînan binavkirin.

ZĪMANÊ LATÎNÎ (LÎNGÛA LATÎNA)

Zimanê latînî navê xwe ji herêma dîrokî ya ku navê wê wekî "Latîûm" tê zanîn û di nav dabeşa navîn a Îtalyayê de cî digire hildide. Ku li ser wê herêmê bajarê Romayê hatiye damezrandin. Zimanê latînî zimanekî kevnare (antîk) ye û di nav zimanê Hînd-Ewropayê de cî digire. Zimanê latînî di dema Împaratoriya Romayê de wekî zimanê fermî dihat bikaranîn û di serdema qirna navîn de jî wekî zimanê dêrê hatiye bikaranîn. Lê di çaxa me de wekî sembolîk zimanê Vatîkanê tê bikaranîn. Yanê zimanekî xweyî rêz û rêzikan e, lê di nav gelekî de nayê axaftin, ji bo wê yekê jî wekî zimanekî mirî tê qebûlkirin. Encax mensûbên giyanî yên girêdayî meshebên kataolîk di nav hev de vî zimanî diaxifin û dinivîsin.

Zimanê latînî ji aliyê taybetî û rewşa xwe ve bi wan awayan qê bê ravekirin.

- Di nav zimanê latînî de dîroka hin peyvan ji 2000 salan zêdetir e.
- Zimanê kevnare yê latînî dema ku dihat nivîsandin, di nav peyvan de navber tune bû û xalbendî nedihat bikaranîn.
- Zimanên Erdnîgariya Ewropayê koka xwe ji zimanê latînî werdigirin.
- Zimanê latînî seranserê dîrokê bûye zimanê zanîst û zimanê kesên perwerdekirî.
- Zimanê latînî di çaxa me de wekî zimanê termînolojîyê û zimanê dêrê tê bikaranîn.
- Zimanê latînî her çiqas xweyî rêz û rêzikan be jî wekî zimanê mirî tê hesabandin, ji bo wê yekê jî naguhêse û naperise.
- Wekî zimanê bingehîn ê bijîşktiyê pêk tîne û di wê qadê de hevpariya zimanê ku tê bikaranîn peyda kiriye.
- Zimanê latînî xweyî taybetiyeke navnetevî ye.

- Her çiqas hinek têtînên bijîşktiyê ji zimanê grekî bên jî, lê gelem-periyên têtînên bijîşktiyê ji zimanê latînî kokê digirin.

ALFABEYA LATÎNÎ

Alfabe ya latînî 21 tîpên xwe ji alfabe ya Etruskan hildaye û bi tîpên "î" û "v" yê ve têhev ji 23 tîpên bingehîn pêk tê.

Lê di çaxa qirna navîn de tîpa "î" veqetiya tîpên "î" û "j" yê, tîpa "v" yê jî veqetiya wekî tîpên "u", "v" û "w" yê, bi wî awayî alfabe ya latînî gihîşt 26 tîpan.

Alfabe ya latînî jî wekî alfabe ya me xweyî tîpên girdek û hûrdek e.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

a b c d e f g h î j k l m n o p q r s t û v w x y z

- Tîpên "Y" û "Z" yê peyvên ku koka xwe ji grekiyê werdigirin hildidin de tên bikaranîn.
- Tîpa "W" yê jî di têtînên cografîk de tê bikaranîn. Di terîmên bijîşktiyê de jî bitenê terîmên "Eponîm" de tê bikaranîn.

Wekî alfabe yê dîtir tîpên latînî jî ji tîpên dengdêr û dengdaran pêk tê.

Tîpên dengdêr ji şeş tîpan pêk tên.

a, e, î, o, û, y

Tîpên dengdar jî ji bîst tîpan pêk tên.

b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, z

Nîşe: Di Elifbeya Latînî de tîpa "î" yê û tîpa "û" yê wekî (i-u) yê ye. Lê min wekî (î-û) yê nîşan da. Çimkî bilêvkirina dengên (i-u) yê di têtîn û peyvên latînî de wekî lêvkirina dengên (î-û) ya zimanê kurdî ye.

Yanê tégîna “Masûlke”yê di zimanê latînî de wekî “Musculus” tê nivîsîn û wekî dengê kurdî “û”yê tê bilêvkirin. Her wiha dengê “ö û ü yê jî di zimanê kurdî de bi tîpa “u” yê ve tê nişandan. Ji bo vê yekê di nivîsîna peyv û tégînên latînî de ew her sê deng wekî rêbaza zimanê kurdî hatin bikaranîn û nişandan.

Pevdengên (diftong) Alfabeya Latînî

Taybetiya pevdengên latînî ewe ku ji du tîpên dengdêr pêk tên. Yanê du tîpên dengdêr tên jiberhev, wekî yek dengî tên xwendin. Ji wan pevdengan a ku en zêde tê baikaranîn “ae” ye.

“ae” wekî “e” tê xwendin û tê bilêvkirin.

“oe” wekî “u” tê xwendin û tê bilêvkirin.

“au” wekî “o” an jî wekî “av” tê xwendin û tê bilêvkirin.

“eu” wekî “u” an jî wekî “eu” tê xwendin û tê bilêvkirin.

“ei” wekî “eî” tê xwendin û tê bilêvkirin.

“ûî” wekî “ûî” tê xwendin û tê bilêvkirin.

BÎLÊVKIRÎNA TÎPÊN LATÎNÎ

Bilêvkirina tîpên dengdêr

- Tîpên mîna **a, e, o, û** wekî dengên kurdî tên bilêvkirin.
- Dengdêra “**i**” yê jî li rex tîpên dengdar wekî “**î**” ya kurdî, lê li rex tîpên dengdêr jî wekî “**y**”yê tê bilêvkirin.

Mînak: Întestînûm=Întestînûm

Mînak: Excavatîo = Ekskavasyo

- Tîpa “**y**” yê wekî “**î**” tê bilêvkirin.

Mînak: Cystîs = Sîstîs

Pharynx= Farînx

- Her çiqas hinek têtînên bijîşktiyê ji zimanê grekî bên jî, lê gelem-periyên têtînên bijîşktiyê ji zimanê latînî kokê digirin.

ALFABEYA LATÎNÎ

Alfabe ya latînî 21 tîpên xwe ji alfabe ya Etruskan hildaye û bi tîpên "î" û "v" yê ve têhev ji 23 tîpên bingehîn pêk tê.

Lê di çaxa qirna navîn de tîpa "î" veqetiya tîpên "î" û "j" yê, tîpa "v" yê jî veqetiya wekî tîpên "u", "v" û "w" yê, bi wî awayî alfabe ya latînî gihîşt 26 tîpan.

Alfabe ya latînî jî wekî alfabe ya me xweyî tîpên girdek û hûrdek e.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

a b c d e f g h î j k l m n o p q r s t û v w x y z

- Tîpên "Y" û "Z" yê peyvên ku koka xwe ji grekiyê werdigirin hildidin de tên bikaranîn.
- Tîpa "W" yê jî di têtînên cografîk de tê bikaranîn. Di terîmên bijîşktiyê de jî bitenê terîmên "Eponîm" de tê bikaranîn.

Wekî alfabe yê dîtir tîpên latînî jî ji tîpên dengdêr û dengdaran pêk tê.

Tîpên dengdêr ji şeş tîpan pêk tên.

a, e, î, o, û, y

Tîpên dengdar jî ji bîst tîpan pêk tên.

b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, z

Nîşe: Di Elifbeya Latînî de tîpa "î" yê û tîpa "û" yê wekî (i-u) yê ye. Lê min wekî (î-û) yê nişan da. Çimkî bilêvkirina dengên (i-u) yê di têtîn û peyvên latînî de wekî lêvkirina dengên (î-û) ya zimanê kurdî ye.

Yanê têtîna "Masûlke"yê di zimanê latînî de wekî "Musku-
lus" tê nivîsîn û wekî dengê kurdî "û"yê tê bilêvkirin. Her
wiha dengê "ö û ü yê jî di zimanê kurdî de bi tîpa "u" yê ve
tê nişandan. Ji bo vê yekê di nivîsîna peyv û têtînen latînî de
ew her sê deng wekî rêbaza zimanê kurdî hatin bikaranîn û
nişandan.

Pevdengên (diftong) Alfabeya Latînî

Taybetiya pevdengên latînî ewe ku ji du tîpên dengdêr pêk
tên. Yanê du tîpên dengdêr tên jiberhev, wekî yek dengî tên
xwendin. Ji wan pevdengan a ku en zêde tê baikaranîn "ae"
ye.

"ae" wekî "e" tê xwendin û tê bilêvkirin.

"oe" wekî "u" tê xwendin û tê bilêvkirin.

"au" wekî "o" an jî wekî "av" tê xwendin û tê bilêvkirin.

"eu" wekî "u" an jî wekî "eu" tê xwendin û tê bilêvkirin.

"ei" wekî "ei" tê xwendin û tê bilêvkirin.

"ui" wekî "ui" tê xwendin û tê bilêvkirin.

BÎLÊVKIRÎNA TÎPÊN LATÎNÎ

Bilêvkirina tîpên dengdêr

- Tîpên mîna **a, e, o, û** wekî dengên kurdî tên bilêvkirin.
- Dengdêra "**î**" yê jî li rex tîpên dengdar wekî "**î**" ya kurdî, lê
li rex tîpên dengdêr jî wekî "**y**"yê tê bilêvkirin.

Mînak: Întestînûm=Întestînûm

Mînak: Excavatîo = Ekskavasyo

- Tîpa "**y**" yê wekî "**î**" tê bilêvkirin.

Mînak: Cystîs = Sîstîs

Pharynx= Farînx

Bilêvkirina pevdengan

- Pevdenga “ae”yê wekî “e” tê xwendin.

Mînak: **Caecûm**- **Secûm**

Venae – **Vene**

Arteriæ- **Arteriê**

- Pevdenga “aû”yê wekî dengê “o” an jî dengê “av’” tê xwendin.

Mînak: **Aûrîcula** = **Avrîkûla**

Aûtonomîcûs = **Otonomîkûs**

- Pevdenga “eû”yê wekî dengê “u”yê tê xwendin.

Mînak: **Neûron** = **Nuron**

- Pevdenga “oe”yê wekî “u” tê bilêvkirin

Mînak: **Coeliacûs** – **Sulfiacûs** **Oesophagûs** – **Usofagûs**

Bilêvkirina dengdarên mîna; **b, d, f, h, k, l, m, n, p, r, s, v, z** wekî dengên tîpên kurdî ne.

- Dengdarên ku ji lêvkirina kurdî cuda tên xwendin
- Tîpa “c” wekî dengê “k”yê, an jî wekî dengê “s”yê tê xwendin.

Mînak: Tîpa “c” dema ku tê ber tîpên dengdar û tîpên dengdêr ên mîna “a, o, û” yê wekî “k” tê bilêvkirin. **Mînak:**

Pûnctûm = **Pûnktum**

Cranîûm = **Kranîûm**

Capût = **Kapût**

Collûm = **Kollûm**

Cûtis = **Kûtis**

Dema ku tîpa “c”yê tê ber dengdêrên mîna “e, î, y”yê jî wekî “s” tê bilêvkirin

Mínak:

Proçessûs = Prosessûs

Cîsterna =Şisterna

Cÿstîs =Şistîs

Eger tîpa "c"yê bê ber pevdengên mîna "ae" û "oe"yê wekî dengê "s"yê tê xwendin.

Mínak: Çaecûm = Şekûm

Çoelîacûs = Şulîacûs

• **Bilêvkirina tîpa "g'yê**

Tîpa "g"yê wekî tîpa kurdî tê xwendin. Lê dema ku beriya tîpên dengêr ên mîna "î" û "e"yê bê wekî dengê "j"yê tê xwendin.

Mínak:

Ganglîon = Ganglîon

Vagîna = Vajîna

Genû = Genû

Gelatîn = Jelatîn

Gîngîva = Gîngîva

Gyrûs = Gîrûs

• Tîpa "j"yê carinan wekî dengê tîpa "y"yê tê xwendin.

Mínak:

Vena Jûgûlarîs = Vena Yûgûlarîs

Jejûnûm = Yeyûnûm

• Tîpa "q"yê wekî "kû" tê bilêvkirin.

Mínak:

Quadriceps = Kuadriceps

Aquadûcûts = Akuadûktûs

• Bilêvkirina tîpa "t"yê wiha ye; dema ku tê ber pevdengên mîna "îa", "îe", "îo", yê wekî dengê "s"yê tê bilêvkirin, di rewşên din de jî wekî xwe tê xwendin.

Bilêvkirina pevdengan

- Pevdenga “ae”yê wekî “e” tê xwendin.

Mînak: **Caecûm**- **Secûm**

Venae – **Vene**

Arteriæ- **Arteriê**

- Pevdenga “aû”yê wekî dengê “o” an jî dengê “av’” tê xwendin.

Mînak: **Aûrîcula** = **Avrîkûla**

Aûtonomîcûs = **Otonomîkûs**

- Pevdenga “eû”yê wekî dengê “u”yê tê xwendin.

Mînak: **Neûron** = **Nuron**

- Pevdenga “oe”yê wekî “u” tê bilêvkirin

Mînak: **Coeliacûs** – **Suliacûs** **Oesophagûs** – **Usofagûs**

Bilêvkirina dengdarên mîna; **b, d, f, h, k, l, m, n, p, r, s, v, z** wekî dengên tîpên kurdî ne.

- Dengdarên ku ji lêvkirina kurdî cuda tên xwendin
- Tîpa “c” wekî dengê “k”yê, an jî wekî dengê “s”yê tê xwendin.

Mînak: Tîpa “c” dema ku tê ber tîpên dengdar û tîpên dengdêr ên mîna “a, o, û” yê wekî “k” tê bilêvkirin. **Mînak:**

Pûnctûm = **Pûnktum**

Cranîûm = **Kranîûm**

Capût = **Kapût**

Collûm = **Kollûm**

Cûtis = **Kûtis**

Dema ku tîpa “c”yê tê ber dengdêrên mîna “e, î, y”yê jî wekî “s” tê bilêvkirin

Mînak:

Processûs = Proçessûs

Cisterna = Sîsterna

Cystis = Sîstis

Eger tîpa "c"yê bê ber pevdengên mîna "ae" û "oe"yê wekî dengê "s"yê tê xwendin.

Mînak: Caecûm = Sekûm

Coeliacûs = Sulfiacûs

• **Bilêvkirina tîpa "g"yê**

Tîpa "g"yê wekî tîpa kurdî tê xwendin. Lê dema ku beriya tîpên dengdêr ên mîna "î" û "e"yê bê wekî dengê "j"yê tê xwendin.

Mînak:

Ganglîon = Ganglîon

Vagîna = Vajîna

Genû = Genû

Gelatîn = Jelatîn

Gîngîva = Gîngîva

Gyrûs = Gîrûs

• Tîpa "j"yê carinan wekî dengê tîpa "y"yê tê xwendin.

Mînak:

Vena Jûgûlarîs = Vena Yûgûlarîs

Jejûnûm = Yeyûnûm

• Tîpa "q"yê wekî "kû" tê bilêvkirin.

Mînak:

Qûadriceps = Kûadriseps

Aqûadûcûts = Akûadûktûs

• Bilêvkirina tîpa "t"yê wiha ye; dema ku tê ber pevdengên mîna "ia", "ie", "io", yê wekî dengê "s"yê tê bilêvkirin, di rewşên din de jî wekî xwe tê xwendin.

Mínak:

Adventîfia = Adventîsya

Artícûlâtio = Artíkûlasyo

Spatîûm = Spasyûm

Tîbia = Tîbîa Trachea = Trakea

- Bilêvkirina tîpa “X”yê wekî dengê “KS”yê tê xwendin.

Mínak:

Axîs = Aksîs Xyphoîdeûx = Ksîfoîdeûs

- Bilêvkirina pevdengên ku ji du tîpên dangdar pêk hatine
- Pevdenga “Ch”yê wekî dengê “k”yê tê bilêvkirin.

Mínak:

Chorda = Korda

Chylûs = Kîlûs

- Pevdenga “Ph”ê wekî dengê “f”yê tê bilêvkirin

Mínak:

Phalanx = Falanks

Pharnyx = Farîns

- Pevdenga “ps”yê wekî dengê “ps”yê An jî wekî “pîs”ê tê xwendin.

Mínak:

Psoas - Psoas an jî Pîsoas tê bilêvkirin.

- Cot tîpa dengdar “rh” wekî dengê “î”yê tê bilêvkirin.

Mínak:

Rhîncephalon = Rînsafalon

Rhomboîdeûs = Romboîdeûs

- Pevdenga “Th”ê wekî “t” tê xwendin.

Mînak:

Thalamûs = Talamûs

- Pevdenga “sch”yê a ku ji sê tîpan pêk tê ‘jî wekî dengê “ş”yê tê bilêvkirin.
- **Mînak:** Îschîûm= Îşîûm Îschîadicûs=Îşîadicûs

Di zimanê latînî de cureyên peyvan:

Di zimanê latînî de 8 cure peyv hene.

- Navdêr (Nomen súbstantívûm)
- Rengdêr (Nomen adjectívûm)
- Cînavk (Pronomen)
- Lêker (Verbûm)
- Hoker (Adverbûm)
- Daçek (Preposítîo)
- Gihanek (Conjûncítîo)
- Baneşan (Înterjectîo)

• **Navdêr (Nomen súbstantívûm)**

Di zimanê latînî de jî wekî zimanê kurdî yekjimarî, pirjimarî û zayend heye. Her wiha şûna veqetandekana rewş û halên navdêran tên bikaranîn.

- **Ji aliyê pirjimar û yekjimarîyê ve zimanê latînî;**
 - a) Sîngûlarîs (yekjimar)
 - b) Plûralîs (pirjimar)
- **Ji aliyê taybetiyên rewşên navdêran ve zimanê latînî ;**
 - a) Rewşa xwerû(Nomînatívûs) yê navdêran - **Kî-**
 - b) Rewşa “Genetívûs” a navdêran - **Yê û ya Kê-**

Mînak:

Adventîfîa = Adventîsya

Artîcûlaçîo = Artîkûlasyo

Spatîûm = Spasyûm

Tîbîa = Tîbîa Trachea = Trakea

- Bilêvkirina tîpa "X"yê wekî dengê "KS"yê tê xwendin.

Mînak:

Axîs = Aksîs Xyphoîdeûx = Ksîfoîdeûs

- Bilêvkirina pevdengên ku ji du tîpên dangdar pêk hatine
- Pevdenga "Ch"yê wekî dengê "k"yê tê bilêvkirin.

Mînak:

Chorda = Korda

Chylûs = Kîlûs

- Pevdenga "Ph"ê wekî dengê "f"yê tê bilêvkirin

Mînak:

Phalanx = Falanks

Pharnyx = Farîns

- Pevdenga "ps"yê wekî dengê "ps"yê An jî wekî "pîs"ê tê xwendin.

Mînak:

Psoas - Psoas an jî Pîsoas tê bilêvkirin.

- Cot tîpa dengdar "rh" wekî dengê "î"yê tê bilêvkirin.

Mînak:

Rhîncephalon = Rînsafalon

Rhomboîdeûs = Romboîdeûs

- Pevdenga "Th"ê wekî "t" tê xwendin.

Mînak:

Thalamûs = Talamûs

- Pevdenga “sch”yê a ku ji sê tîpan pêk tê ‘jî wekî dengê “ş”yê tê bilêvkirin.
- **Mînak:** Îschîûm= Îşîûm Îschîadîcûs=Îşîadîkûs

Di zimanê latînî de cureyên peyvan:

Di zimanê latînî de 8 cure peyv hene.

- Navdêr (Nomen súbstantívûm)
- Rengdêr (Nomen adjectívûm)
- Cînavk (Pronomen)
- Lêker (Verbûm)
- Hoker (Adverbûm)
- Daçek (Prepositîo)
- Gihanek (Conjûncîtîo)
- Baneşan (Înterjectîo)

• Navdêr (Nomen súbstantívûm)

Di zimanê latînî de jî wekî zimanê kurdî yekjimarî, pirjimarî û zayend heye. Her wiha şûna veqetandekan rewş û halên navdêran tên bikaranîn.

- **Ji aliyê pirjimar û yekjimarîyê ve zimanê latînî;**
 - a) Sîngûlarîs (yekjimar)
 - b) Plûralîs (pirjimar)
- **Ji aliyê taybetiyên rewşên navdêran ve zimanê latînî ;**
 - a) Rewşa xwerû(Nomînatívûs) yê navdêran - Kî-
 - b) Rewşa “Genetívûs” a navdêran - **Yê û ya Kê-**

- c) Rewşa "Accûsatîvûs" ya navdêran - Kê-
- d) Rewşa "Datîvûs" ya navdêran - Ji kê û çi re -
- e) Rewşa "Ablatîvûs" a navdêran - ji kê û çi de-
- f) Rewşa "banglêkirinê "(Vocatîvûs)-Baneşanê-

Di termonolojiya bijîşkiyê de wekî bigelemperî rewşa navdêran a xwerû "kî" ango **nomînatîvûs** û rewşa "yê û ya kê" ango **genetîvûs** tê bikaranîn.

- **Di zimanê latînî de ji aliyê taybetiyên zayendî ve rewşa navdêran;**
 - a) Mascûlînûm (Nêrtî)
 - b) Femînînûm (Mêti)
 - c) Neûtrûm (Bêzayendî)

Hinek taybetiyên avarte hebin jî, navdêr li gorî paşqertafên ku werdigirin, wekî gelemperîke li jêrê nişan didin:

- Navdêrên ku bi qertafa "ûs"ê ve dawî dibin wekî nêr in.
- Navdêrên ku bi qertafa "a" yê ve dawî dibin wekî mê ne.
- Navdêrên ku bi qertafa "ûm" ê ve dawî dibin wekî bêzayend in.

Rewşa xwerû ango "Kî" ya Navdêrên Mascûlînîûm bigelemperî bi qertafa "ûs"ê ve dawî dibin.

Mînak :

-Mûscûlûs

-Nervûs

Rewşa "Yê û ya kê" (=Genetîvûs) ya Navdêrên Mascûlînîûm jî bigelemperî bi qertafa "î"yê ve dawî dibin.

Mînak :

-Mûscûlî

-Nervî

DI ZIMANÊ KURDÎ ZARAVAYÊ KURMANCÎ DE PIRJIMARÎ

Di zimanê kurdî zaravayê kurmancî de; ji bo peyv û têgînên xwerû pirjimarî di nav hevokê de bi alîkariya lêkerê tê diyarkirin.

Wekî mînak:

Bijîşk diran **kişand**.

Bijîşk diran **kişandin**.

Her wiha di zaravayê kurmancî de ji bo pirjimariyê zayend nîn e.

Ji bo pirjimariya nenasîyê paşqertafa "in" an jî hokera "hin" tê bikaranîn.

Mînak: Li ser arikan diran**in** hene.

Li ser arikan **hin** diran hene.

Ji bo pirjimariyê qertafa veqetandekên binavkirî "ên", qertafa veqetandeka nebinavkirî "ine", qertafa nenasîyê "hin", qertafên tewangê "an" û "inan" tê bikaranîn û pirjimarî pêk tê.

Wekî mînak:

Masûlkey**ên** pişt ji hêla tûreyên spînal ên servîkal û torakal tîn hişyarkirin.

Masûlkeyên ku aîdê piştin; ji hêla **hin** tûreyên spînal ên servîkal û torakal tîn hişyarkirin.

Wan masûlkey**an** li gorî peywirên xwe bisenifnin?

Çîp**ên** hespan xwedêyî qeytan**ine** qewîn in.

Avis**inan** li nav keriyê pez derxin.

- c) Rewşa "Accûsatîvûs" ya navdêran - **Kê-**
- d) Rewşa "Datîvûs" ya navdêran - **Ji kê û çi re -**
- e) Rewşa "Ablatîvûs" a navdêran - **ji kê û çi de-**
- f) Rewşa "banglêkirinê "(Vocatîvûs)-**Baneşanê-**

Di termonolojiya bijîşkiyê de wekî bigelemperî rewşa navdêran a xwerû "**kî**" ango **nomînatîvûs** û rewşa "**yê û ya kê**" ango **genetîvûs** tê bikaranîn.

- **Di zimanê latînî de ji aliyê taybetiyên zayendî ve rewşa navdêran;**
 - a) Mascûlînûm (Nêrtî)
 - b) Femînînûm (Mêti)
 - c) Neûtrûm (Bêzayendî)

Hinek taybetiyên avarte hebin jî, navdêr li gorî paşqertafên ku werdigirin, wekî gelemperîke li jêrê nişan didin:

- Navdêrên ku bi qertafa "**ûs**"ê ve dawî dibin wekî nêr in.
- Navdêrên ku bi qertafa "**a**" yê ve dawî dibin wekî mê ne.
- Navdêrên ku bi qertafa "**ûm**" ê ve dawî dibin wekî bêzayend in.

Rewşa **xwerû** ango "**Kî**" ya Navdêrên Mascûlînûm bigelemperî bi qertafa "**ûs**"ê ve dawî dibin.

Mînak :

-Mûscûlûs

-Nervûs

Rewşa "**Yê û ya kê**"(=**Genetîvûs**) ya Navdêrên Mascûlînûm jî bigelemperî bi qertafa "**î**"yê ve dawî dibin.

Mînak :

-Mûscûlî

-Nervî

DI ZIMANÊ KURDÎ ZARAVAYÊ KURMANCÎ DE PIRJIMARÎ

Di zimanê kurdî zaravayê kurmancî de; ji bo peyv û têgînên xwerû pirjimarî di nav hevokê de bi alîkariya lêkerê tê diyarkirin.

Wekî mînak:

Bijîşk diran **kişand**.

Bijîşk diran **kişandin**.

Her wiha di zaravayê kurmancî de ji bo pirjimariyê zayend nîn e.

Ji bo pirjimariya nenasîyê paşqertafa **"in"** an jî hokera **"hin"** tê bikaranîn.

Mînak: Li ser arikan diran**in** hene.

Li ser arikan **hin** diran hene.

Ji bo pirjimariyê qertafa veqetandekên binavkirî **"ên"**, qertafa veqetandeka nebinavkirî **"ine"**, qertafa nenasîyê **"hin"**, qertafên tewangê **"an"** û **"inan"** tê bikaranîn û pirjimarî pêk tê.

Wekî mînak:

Masûlkey**ên** pişt ji hêla tûreyên spînal ên servîkal û torakal tîn hişyarkirin.

Masûlkeyên ku aîdê piştin; ji hêla **hin** tûreyên spînal ên servîkal û torakal tîn hişyarkirin.

Wan masûlkey**an** li gorî peywirên xwe bisenifnin?

Çîp**ên** hespan xwedêyî qeytan**ine** qewîn in.

Avis**inan** li nav keriyê pez derxin.

Hinek navdêrên Mascûlîniûm ên ku wekî zêde tên bikaranîn

Yekjimar xwerû -latîni	Yekjimar xwerû -kurdî	Pirjimar(ên-ine-inan-hin-an) kurdî	Pirjimar xwerû-latîni
Alveolûs	Kîsik	Kîsikên..... Kîsikan..... Hin kîsik.....	Alveolî
Angûlûs	Goşe	Goşeyên/an/hin	Angûlî
Canalî-cûlûs	Cihok	Cihokên/an/hin	Canalîcûlî
Canalîs	Erx, co, kanal	Erxên/an/hin	Canales
Dens	Diran	Diranên/an/hin	Dentes
Dûctûlûs	Cihok, lûlik	Cihokên/an/hin	Dûctûlî
Fascî-cûlûs	Baqîk, gurzîk	Baqîkên/an/hin	Fascîcûlî
Gyrûs	Qurçim	Qurçimên/an/hin	Gyrî
Mûscûlûs	Masûlke-lemlat	Masûlkeyên/an/hin	Mûscûlî
Nervûs	Tûre-rîşe	Tûreyên/an/hin	Nervî
Nodûs	Girêk - Kêl	Girêkên/an/hin	Nodî
Nûcleûs	Kakil - dendik	Kakilên/an/hin	Nûcleî

Ocûlûs	Çev	Çevên/an/hin	Ocûlî
Ramûs	Şax- gulî- mil	Şaxên/an/hin	Ramî
Trûncûs	Kok, qew- de	Kokên/an/hin	Trûncî
Tûbûlûs	Lûlik	Lûlikên/an/hin	Tûbûlî

REWŞÊN AVARTE		
Corpûs (n)	Qewde, cîsim	
Crûs (n)	Çîp, qîtik	
Glomûs (n)	Gilok	
Pectûs (n)	Sîng	

- Rewşa navdêrên femînîn ên xwerû(nomînatîvûs) bigelemperî tîpa "a"yê ve dawî dibin.

Mînak :

Arterîa

Vena

- Rewşa navdêrên "Yê kê û ya kê" (genetîvûs) jî bi "ae"yê ve diqedin.

Mînak:

Arterîae

Venae

Hinek navdêrên Mascûlîniûm ên ku wekî zêde tên bikaranîn

Yekjimar xwerû -latîni	Yekjimar xwerû -kurdî	Pirjimar(ên-ine-inan-hin-an) kurdî	Pirjimar xwerû-latîni
Alveolûs	Kîsik	Kîsikê ⁿ Kîsikan..... Hin kîsik.....	Alveolî
Angûlûs	Goşe	Goşeyên/an/hin	Angûlî
Canalî-cûlûs	Cihok	Cihokên/an/hin	Canalîcûlî
Canalîs	Erx, co, kanal	Erxên/an/hin	Canales
Dens	Diran	Diranên/an/hin	Dentes
Dûctûlûs	Cihok, lûlik	Cihokên/an/hin	Dûctûlî
Fascî-cûlûs	Baqik, gurzik	Baqikên/an/hin	Fascîcûlî
Gyrûs	Qurçim	Qurçimên/an/hin	Gyrî
Mûscûlûs	Masûlke-lemlat	Masûlkeyên/an/hin	Mûscûlî
Nervûs	Tûre-rîşe	Tûreyên/an/hin	Nervî
Nodûs	Girêk - Kêl	Girêkên/an/hin	Nodî
Nûcleûs	Kakil - dendik	Kakilên/an/hin	Nûcleî

Ocûlûs	Çev	Çevên/an/hin	Ocûlî
Ramûs	Şax- gulî- mil	Şaxên/an/hin	Ramî
Trûncûs	Kok, qew- de	Kokên/an/hin	Trûncî
Tûbûlûs	Lûlik	Lûlikên/an/hin	Tûbûlî

REWŞÊN AVARTE		
Corpûs (n)	Qewde, cîsim	
Crûs (n)	Çîp, qîtik	
Glomûs (n)	Gilok	
Pectûs (n)	Sîng	

- Rewşa navdêrên femînîn ên xwerû(nomînatîvûs) bigelempêrî tîpa "a"yê ve dawî dibin.

Mînak :

Arterîa

Vena

- Rewşa navdêrên "Yê kê û ya kê" (genetîvûs) jî bi "ae"yê ve diqedin.

Mînak:

Arterîae

Venae

Hinek navdêrên femînîn ên yekjimar ên xwerû ên ku zêdetir tèn bikaranîn, bi tîpa “a”yê ve dawî dibin, ên pirjimar ên xwrû jî bi “tîpên “ae”yê ve diqedin.

Navdêrên xwerû yên yek jimar		Navdêrên xwerû yên pir jimar	
Latînî	Kurdî	Latînî	Kurdî
Ala	Bask	Alae	Baskên/an/in
Apertûra	Navber	Apertûrae	Navberên/an/in
Arterîa	Xwînbir	Arterîae	Xwînbirên/an/in
Cellûla	Şane-Malik	Cellûlae	Şaneyên/an/in
Crîsta	Qator - Kumik	Crîstae	Qatorên/an/in
Emî- nentîa	Tûm- Hilpekîn- Verimîn	Emî- nentîae	Tûmên/an/in Werimên/an/in
Fascîa	Betanê Spî (=Spîzar)	Fascîae	Zarên/an/in- Betanên/an/in
Fossa	Kort	Fossae	Kortên/an/in
Glandûla	Toşbî	Glandûllae	Toşbiyên/an/in
Încîsûra	Kêrt	Încîsûrae	Kêrtên/an/in
Lamîna	Pelg	Lamînae	Pelgên/an/in
Pilîca	Qurçim	Pilîcae	Qurçimên/an/in
Vena	Xwînber	Venae	Xwînberên/an/in

Vertebra	Mazmazk (der-zen)	Vertebrae	Mazmazikên/an/in
----------	-------------------	-----------	------------------

Hinek navdêrên mê(femînîniûm) yên xwerû yên yekjimar ên ku bi tîpa ‘a ‘yê ve dawî nabin.

Navdêrên xwerû yên yekjimar		Navdêrên xwerû yên pirjimar	
Latînî	Kurdî	Latînî	Kurdî
Artîcûlatîo	Livik – Movik	Artîcûlatîo- nes	Livikên/an/hin- Movikên/an/hin
Cartîlago	Kirkirok	Cartîlagînes	Kirkirokên/an/hin
Împressîo	Şop – Nişan	Împressîones	Şopên/an/in – Nişanên/an/hin
Pars	Parçe - Dabeş	Partes	Parçeyên/an/hin- Şopên/an/hin
Phalanx	Hestiyê pêçiyê	Phalanges	Hestiyên pêçiyê/ an/hin
Radîx	Kok – ripin	Radîces	Kokên/an/hin Ri- pinên/an/hin
Regîo	Herêm	Regîones	Herêmên/an/hin

Rewşa navdêrên nêtar(nomînatîvûs) ên xwerû bigelemperî bi “ûm” ê davî dibin.

Mînak:

Lîgamentîûm

Brachîûm

Navdêrên nêtar yên rewşa wan bi “Yê kê û Ya Kê” diyar dibe jî bigelemperî bi “î” yê davî dibin

Hinek navdêrên femînîn ên yekjimar ên xwerû ên ku zêdetir tèn bikaranîn, bi tîpa “a”yê ve dawî dibin, ên pirjimar ên xwrû jî bi “tîpên “ae”yê ve diqedin.

Navdêrên xwerû yên yek jimar		Navdêrên xwerû yên pir jimar	
Latîni	Kurdî	Latîni	Kurdî
Ala	Bask	Alae	Baskên/an/in
Apertûra	Navber	Apertûrae	Navberên/an/in
Arterîa	Xwînbir	Arterîae	Xwînbirên/an/in
Cellûla	Şane-Malik	Cellûlae	Şaneyên/an/in
Crîsta	Qator - Kumik	Crîstae	Qatorên/an/in
Emî- nentîa	Tûm- Hilpekîn- Verimîn	Emî- nentîae	Tûmên/an/in Werimên/an/in
Fascîa	Betanê Spî (=Spîzar)	Fascîae	Zarên/an/in- Betanên/an/in
Fossa	Kort	Fossae	Kortên/an/in
Glandûla	Toşbî	Glandûllae	Toşbiyên/an/in
Încisûra	Kêrt	Încisûrae	Kêrtên/an/in
Lamîna	Pelg	Lamînae	Pelgên/an/in
Pilîca	Qurçim	Pilîcae	Qurçimên/an/in
Vena	Xwînber	Venae	Xwînberên/an/in

Vertebra	Mazmazk (der-zen)	Vertebrae	Mazmazikên/an/in
----------	-------------------	-----------	------------------

Hinek navdêrên mê(femînîniûm) yên xwerû yên yekjimar ên ku bi tîpa ‘a ‘yê ve dawî nabin.

Navdêrên xwerû yên yekjimar		Navdêrên xwerû yên pirjimar	
Latînî	Kurdî	Latînî	Kurdî
Artîcûlatîo	Livik - Movik	Artîcûlatîo- nes	Livikên/an/hin- Movikên/an/hin
Cartîlago	Kirkirok	Cartîlagînes	Kirkirokên/an/hin
Împressîo	Şop - Nişan	Împressîones	Şopên/an/in - Nişanên/an/hin
Pars	Parçe - Dabeş	Partes	Parçeyên/an/hin- Şopên/an/hin
Phalanx	Hestiyê pêçiyê	Phalanges	Hestiyên pêçiyê/ an/hin
Radîx	Kok - ripin	Radîces	Kokên/an/hin Ri- pinên/an/hin
Regîo	Herêm	Regîones	Herêmên/an/hin

Rewşa navdêrên nêtar(nomînatîvûs) ên xwerû bigelemperî bi “ûm” ê davî dibin.

Mînak:

Lîgamentîûm

Brachîûm

Navdêrên nêtar yên rewşa wan bi “Yê kê û Ya Kê” diyar dibe jî bigelemperî bi “î” yê davî dibin

Mînak:

Lîgamentî

Brachî

Hinek peyvên nêtar ên ku wekî zêde tèn bikaranîn.**(ên ku rewşa xwerû bi “ûm” ê diqedin û yekjimarî)**

Navdêrên xwerû yên yekjimar		Navdêrên xwerû yên pirjimar	
Latînî	Kurdî	Latînî	Kurdî
Cav <u>ûm</u>	Valahî	Cava	Valahiyên/an/hin
Labîûm	Lêv	Labîa	Lêvên/an/in
Lîgamentûm	Qeytan	Lîgamenta	Qeytanên/an/hin
Organûm	Organ (wesle)	Organa	Organên/an/hin
Ostîûm	Dev- Vekiritî	Ostîa	Devên/an/hin
Retînacûlûm	Bend-Qeytan	Retînacûlmîa	Bêndên/an/hin
Corpûs	Qewde - cîsim	Corpora	Qewdeyên/an/hin

Têgînên ku rewşa xwerû bi “ûm” ê naqedin û yekjimar in

Navdêrên xwerû yên yekjimar		Navdêrên xwerû yên pirjimar	
Latînî	Kurdî	Latînî	Kurdî
Foramen	Qul	Foramîna	Qulên/an/hin

Ganglîon	Girêk	Ganglîa	Girêkên/anh/in
Os	Hestî	Ossa	Hestiyên/anhin
Vas	Temar - reh	Vasa	Temarên/an/hin

Têgînên ku bi qertafên "ûs", "a" û "ûm" ê naqedin û bi paş qertafên cuda digirin jî hene.

Mînak:

Latînî	Kurdî	Latînî	Kurdî
Aborf (f-mê)	Dar (mê)	Gaster (f)	Aşik-mîde (nêr)
Calcar(n)	Mêmûz (nêr)	Larynx (m)	Gewrî-Girik (mê)
Coccy- s(m-nêr)	Boçik, dûv, dêl (mê)	Împressîo(f)	Şop, dewixî (mê)
Falks (f)	Das (nêr)	Pharynx (m)	He- fik-daqurt- k(mê)
Gaster (f)	Aşik-Mîde (nêr)		

Têgînên anatomiyê xweyî bingehêk latînî û grekî ne, peyvên ku bi tîpa "z" û "y" yê verdigirin jî grekîyê derbasî latînî bûne.

Mînak:

Lîgamentî

Brachî

Hinek peyvên nêtar ên ku wekî zêde tên bikaranîn.**(ên ku rewşa xwerû bi “ûm” ê diqedin û yekjimar)**

Navdêrên xwerû yên yekjimar		Navdêrên xwerû yên pirjimar	
Latînî	Kurdî	Latînî	Kurdî
Cav <u>ûm</u>	Valahî	Cava	Valahiyên/an/hin
Labîûm	Lêv	Labîa	Lêvên/an/in
Lîgamentûm	Qeytan	Lîgamenta	Qeytanên/an/hin
Organûm	Organ (wesle)	Organa	Organên/an/hin
Ostîûm	Dev- Vekiritî	Ostîa	Devên/an/hin
Retînacûlûm	Bend-Qeytan	Retînacûlmîa	Bêndên/an/hin
Corpûs	Qewde – cîsim	Corpora	Qewdeyên/an/hin

Têgînên ku rewşa xwerû bi “ûm” ê naqedin û yekjimar in

Navdêrên xwerû yên yekjimar		Navdêrên xwerû yên pirjimar	
Latînî	Kurdî	Latînî	Kurdî
Foramen	Qul	Foramîna	Qulên/an/hin

Ganglîon	Girêk	Ganglîa	Girêkên/anh/in
Os	Hestî	Ossa	Hestiyên/anhin
Vas	Temar - reh	Vasa	Temarên/an/hin

Têgînên ku bi qertafên "ûs", "a" û "ûm" ê naqedin û bi paş qertafên cuda digirin jî hene.

Mînak:

Latîni	Kurdî	Latîni	Kurdî
Aborf (f-mê)	Dar (mê)	Gaster (f)	Aşik-mîde (nêr)
Calcar(n)	Mêmûz (nêr)	Larynx (m)	Gewrî-Girik (mê)
Coccy- s(m-nêr)	Boçik, dûv, dêl (mê)	Împressîo(f)	Şop, dewixî (mê)
Falks (f)	Das (nêr)	Pharynx (m)	He- fik-daqurt- k(mê)
Gaster (f)	Aşik-Mîde (nêr)		

Têgînên anatomiyê xweyî bingehêk latîni û grekî ne, peyvên ku bi tîpa "z" û "y" yê verdigirin jî grekiyê derbasî latîni bûne.

Latîni	Kurdî	Latîni	Kurdî
Coccyx	Boçik, dûv, dël	Tymûs	Toşbiya Tîmûs
Epîphysîs	Jorperesî-ner(=ya/yê ku li aliye jorê dipêrise)	Zygomatîcûs	Hinarok
Pylorûs	Gêdûga mîde-		

Kêşana navdêran (Declînatio): Dû hev rêzkirina yekjimarî û pirjimriya hemû rewşên navdêrekî wekî kêşana navdêrê tê binavkirin.

Mînak:

Di termînolojiyê de bigelemperî rewşa nomînativûs û genetivûsê tên bikkaranîn.

Mînaka li jêrê jî li gorî vê hizrê ye.

Latîni	Kurdî	Latîni	Kurdî	Latîni
Însûla	Girav-Dûrge			
Rewşa navdêrê	Yekjimar	Sîngûlarîs	Pirjimar	Plûralîs
Nomînativûs (Xwerû)-Rewşa"Kî û Çi"yê	Girav	Însûla	Giravên/ an/in	Însûlae

Genetîvûs- Rewşa "Kê û çi"yê	Girav	Însûl ae	Giravên/ an/in -(Yên kê'ne)	Însîlar ûm
------------------------------------	-------	-----------------	--------------------------------------	-------------------

Ew têtîgînên ku li jorê hatin diyarkirin bi paşqertafên mîna "ûs", "a" û "ûm"ê ve diqedin.

Ji bo vê yekê jî navdêrên latînî li gorî rewşa paş qertafên "genetîvûs"ê veqetiyane pênc koman.

- I.Kesandina navdêran; di rewşa **kê**/(genetîvûs) ya yekjimarîyê de paşqertafa "**ae**"yê verdigirin.
- II.Kesandina navdêran; di rewşa **kê**/(genetîvûs) ya yekjimarîyê de paşqertafa "**î**"yê verdigirin.
- III.Kesandina navdêran; di rewşa **kê**/(genetîvûs) ya yekjimarîyê de paşqertafa "**îs**"ê verdigirin.
- IV.Kesandina navdêran ; di rewşa **kê**/(genetîvûs) ya yekjimarîyê de paşqertafa "**ûs**"ê verdigirin.
- V.Kesandina navdêran; di rewşa **kê**/(genetîvûs) ya yekjimarîyê de paşqertafa "**ei**"yê verdigirin.

I'emîn Navdêrên Kêşanê (Prîma declînatio): Navdêrên ku di nav vê komê de cî digirin, nomînatîvûsa(rewşa xwerû) wan bi tîpa "a"yê ve diqedin û bigelemperî femînîn ango mên.

Latîni	Kurdî	Latîni	Kurdî
Coccyx	Boçik, dûv, dël	Tymûs	Toşbiya Tîmûs
Epîphysîs	Jorperesî-ner(=ya/yê ku li aliye jorê dipêrise)	Zygomatîcûs	Hinarok
Pylorûs	Gêdûga mîde-		

Kêşana navdêran (Declînatio): Dû hev rêzkirina yekjimarî û pirjimriya hemû rewşên navdêrekî wekî kêşana navdêrê tê binavkirin.

Mînak:

Di termînolojiyê de bigelemperî rewşa nomînativûs û genetivûsê tên bikkaranîn.

Mînaka li jêrê jî li gorî vê hizrê ye.

Latîni	Kurdî	Latîni	Kurdî	Latîni
Însûla	Girav-Dûrge			
Rewşa navdêrê	Yekjimar	Sîngûlarîs	Pirjimar	Plûralîs
Nomînativûs (Xwerû)-Rewşa"Kî û Çi"yê	Girav	Însûla	Giravên/ an/in	Însûlae

Genetîvûs- Rewşa "Kê û çi"yê	Girav	Însûl ae	Giravên/ an/in -(Yên kê'ne)	Însîlar ûm
------------------------------------	-------	-----------------	--------------------------------------	-------------------

Ew têtîgînên ku li jorê hatin diyarkirin bi paşqertafên mîna "ûs", "a" û "ûm"ê ve diqedin.

Ji bo vê yekê jî navdêrên latînî li gorî rewşa paş qertafên "genetîvûs"ê veqetiyane pênc koman.

- I.Kesandina navdêran; di rewşa **kê**/(genetîvûs) ya yekjimariyê de paşqertafa "**ae**"yê verdigirin.
- II.Kesandina navdêran; di rewşa **kê**/(genetîvûs) ya yekjimariyê de paşqertafa "**î**"yê verdigirin.
- III.Kesandina navdêran; di rewşa **kê**/(genetîvûs) ya yekjimariyê de paşqertafa "**îs**"ê verdigirin.
- IV.Kesandina navdêran ; di rewşa **kê**/(genetîvûs) ya yekjimariyê de paşqertafa "**ûs**"ê verdigirin.
- V.Kesandina navdêran; di rewşa **kê**/(genetîvûs) ya yekjimariyê de paşqertafa "**eî**"yê verdigirin.

I'emîn Navdêrên Kêşanê (Prîma declînatio): Navdêrên ku di nav vê komê de cî digirin, nomînatîvûsa(rewşa xwerû) wan bi tîpa "a"yê ve diqedin û bigelemperî femînîn ango mên.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS- YEKJÏMAR		PLÛRALÎS- PÏRJÏMAR	
NOMÎNATÎVÛS- REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS - REWŞA KÊ'YÊ	NOMÎNATÎVÛS REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS - REWŞA KÊ'YÊ
VENA- (F) XWÎNBER	VENAE- YA/YÊ XWÎN- BERÊ	VENAE- XWÎN- BERÊN.....	VENRAÛM- YÊN XWÎNBE- RAN
ARTERÎA- (F) XWÎBÏR	ARTERÎAE- YA/YÊ XWÎN- BÏRÊ	ARTERÎAE- XWÎN- BÏRÊN.....	ARTERÎARÛM- YÊN XWÎNBÏ- RAN

II'emîn Navdêrên Kêşanê (Secûnda declînatio): Nomînû-tusa yekjimar a wan navdêran vediqete çar koman.

1. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînîtûs) bi paşqertafa "ûs'ê ve diqedin.
2. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînîtûs) bi paşqertafa "er'ê ve diqedin. Di vir de tîpa "e"yê xêncî rewş xwerû dikeve, nayê bikaranîn.
3. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînîtûs) bi paşqertafa "er'ê ve diqedin. Di vir de tîpa "e"yê di hemû rewşan de tê bikaranîn.
4. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînîtûs) bi paşqertafa "ûm'ê ve diqedin.

1. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînitûs) bi paşqertafa "ûs"ê ve diqedin:

Navdêrên wî awayî derveyî hinekên awarte bigelempêrî mascûlîn yanê wekî nêr in.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
NOMÎNATÎVÛS REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS REWŞA KÊ'YÊ	NOMÎNATÎVÛS	GENETÎVÛS
MÛSKÛLÛS- (M) MASÛL- KE	MÛSCÛLÎ- YA/YÊ MASÛKEYÊ	MÛSCÛLÎ- MASÛLKEYÊN	MÛSCÛLORÛM- YÊN MASÛLKE- YAN

2. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînitûs) bi paşqertafa "er"ê ve diqedin. Di vir de tîpa "e"yê xêncî rewşa xwerû dikeve nayê bikaranîn

Navdêrên ku di nav vê komê de cî digirin her dem mascûlîn ango nêr in.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
NOMÎ- NATÎVÛS REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS REWŞA KÊ'YÊ	NOMÎNATÎVÛS	GENETÎVÛS
LÎBER- PÎRTÛK	LÎBRÎ- YA/YÊ PÎRTÛKÊ	LÎBRÎ- PÎRTÛKÊN	LÎBRORÛM YÊN PÎRTÛKAN

Mînak:

SÎNGÛLARÎS- YEKJÎMAR		PLÛRALÎS- PÎRJÎMAR	
NOMÎNATÎVÛS- REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS - REWŞA KÊ'YÊ	NOMÎNATÎVÛS REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS - REWŞA KÊ'YÊ
VENA- (F) XWÎNBER	VENAE- YA/YÊ XWÎN- BERÊ	VENAE- XWÎN- BERÊN.....	VENRAÛM- YÊN XWÎNBE- RAN
ARTERÎA- (F) XWÎBÎR	ARTERÎAE- YA/YÊ XWÎN- BÎRÊ	ARTERÎAE- XWÎN- BÎRÊN.....	ARTERÎARÛM- YÊN XWÎNBÎ- RAN

II'emîn Navdêrên Kêşanê (Secûnda declînatio): Nomînû-tusa yekjimar a wan navdêran vediqete çar koman.

1. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînîtûs) bi paşqertafa "ûs'ê ve diqedin.
2. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînîtûs) bi paşqertafa "er'ê ve diqedin. Di vir de tîpa "e"yê xêncî rewş xwerû dikeve, nayê bikaranîn.
3. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînîtûs) bi paşqertafa "er'ê ve diqedin. Di vir de tîpa "e"yê di hemû rewşan de tê bikaranîn.
4. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînîtûs) bi paşqertafa "ûm'ê ve diqedin.

1.Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînitûs) bi paşqertafa "ûs'ê ve diqedin:

Navdêrên wî awayî derveyî hinekên awarte bigelemerî mascûlîn yanê wekî nêr in.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
NOMÎNATÎVÛS REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS REWŞA KÊ'YÊ	NOMÎNATÎVÛS	GENETÎVÛS
MÛSKÛLÛS- (M) MASÛL- KE	MÛSCÛLÎ- YA/YÊ MASÛKEYÊ	MÛSCÛLÎ- MASÛLKEYÊN	MÛSCÛLORÛM- YÊN MASÛLKE- YAN

2. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînitûs) bi paşqertafa "er'ê ve diqedin. Di vir de tîpa "e"yê xêncî rewşa xwerû dikeve nayê bikaranîn

Navdêrên ku di nav vê komê de cî digirin her dem mascûlîn ango nêr in.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
NOMÎ- NATÎVÛS REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS REWŞA KÊ'YÊ	NOMÎNATÎVÛS	GENETÎVÛS
LÎBER- PÎRTÛK	LÎBRÎ- YA/YÊ PÎRTÛKÊ	LÎBRÎ- PÎRTÛKÊN	LÎBRORÛM YÊN PÎRTÛKAN

3. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînitûs) bi paşqertafa "er'ê ve diqedin. Di vir de tîpa "e"yê di hemû rewşan de tê bikaranîn. Gelemperiya navdêrên vê komê maskûlîn yanê wekî nêr in.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
NOMÎNATÎVÛS REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS REWŞA KÊ'YÊ	NOMÎNATÎVÛS	GENETÎVÛS
PÛER- (M) ZAROK	PÛERÎ- YA/YÊ ZA- ROKÊ	PÛERÎ- ZAROKÊN	PÛERORÛM YÊN ZARO- KAN

4. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînitûs) bi paşqertafa "ûm'ê ve diqedin. Ew navdêr hertim wekî neûtrûm ango di rewşa xwerû de n e.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
NOMÎ- NATÎVÛS REWŞ XWERÛ	GENETÎVÛS REWŞA KÊ'YÊ	NOMÎNATÎVÛS	GENETÎVÛS
LABÎÛM(N) LÊV	LABÎÎ YA/YÊ LÊVÊ	LABÎÎ LÊVÊN.....	LABÎRORÛM YÊN LÊVAN

III'emînNavdêrên Kêşanê(Tertîa declînatio): Navdêrên kêşanê yên III'emîn, li gorî hejmara kîteyên xwe yên rewşa genetîvûs a yekjimar; wekî navdêrên ku hejmara kîteyên xwe

zede dibin an jî nabin vediqetin du koman.

Navdêrên ku di nav vê kêşanê de cih digirin, him aîdê her sê cinsan in, him jî kîteyên xwe yên paşin pir cuda ne.

Navdêrên ku di nav vê komê de cih digirin, ji bo rewşa genetîvûs (ya/yê kê) a yekjimar paşqertafa dawîn "îs" e. Ji bo rewşa genetîvûs a pirjimar paşqertafên dawîn jî bi gelemperî bi "ûm-îûm-orîs-orûs"ê diqedin.

1-Navdêrên ku hejmara kîteyên xwe di rewşa genetîvûs a yekjimar de zêde dibin.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
NOMÎNATÎVÛS REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS---- REWŞA KÊ'YÊ-	NOMÎNATÎVÛS	GENETÎVÛS
RADÎX - KOK	RADÎCES- YA/YÊ KOKÊ	RADÎCES- KOKÊN	RADÎCÛM - YÊN KOKAN

a.Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi tîpa "x"ê ve diqedin bi gelemperî maskûlîn in.

Mînak :

Apex- Apîcîs (m)	Tepe
Cortex- Cortîcîs (m)	Qalik
Larynx- Laryngîs (m)	Gewrî
Menînx- Menîngîs (m)	Zarê mêjî
Phalanx- Phalangîs (f)	Hestiyê pêçiyê
Pharynx-Pharyngîs (m)	Hefik
Thorax - Thoracîs (m)	Qefesa sing

b. Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi kîteya "or"ê ve diqedin bi gelemperî maskûlîn in. Mînak:

3. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînitûs) bi paşqertafa "er'ê ve diqedin. Di vir de tîpa "e"yê di hemû rewşan de tê bikaranîn. Gelemperiya navdêrên vê komê maskûlîn yanê wekî nêr in.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
NOMÎNATÎVÛS REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS REWŞA KÊ'YÊ	NOMÎNATÎVÛS	GENETÎVÛS
PÛER- (M) ZAROK	PÛERÎ- YA/YÊ ZA- ROKÊ	PÛERÎ- ZAROKÊN	PÛERORÛM YÊN ZARO- KAN

4. Navdêrên ku rewşa wan a xwerû (nomînitûs) bi paşqertafa "ûm'ê ve diqedin. Ew navdêr hertim wekî neûtrûm ango di rewşa xwerû de n e.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
NOMÎ- NATÎVÛS REWŞ XWERÛ	GENETÎVÛS REWŞA KÊ'YÊ	NOMÎNATÎVÛS	GENETÎVÛS
LABÎÛM(N) LÊV	LABÎÎ YA/YÊ LÊVÊ	LABÎÎ LÊVÊN.....	LABÎRORÛM YÊN LÊVAN

III'emîn Navdêrên Kêşanê (Tertîa declinatio): Navdêrên kêşanê yên III'emîn, li gorî hejmara kîteyên xwe yên rewşa genetîvûs a yekjimar; wekî navdêrên ku hejmara kîteyên xwe

zede dibin an jî nabin vediqetin du koman.

Navdêrên ku di nav vê kêşanê de cih digirin, him aîdê her sê cinsan in, him jî kîteyên xwe yên paşin pir cuda ne.

Navdêrên ku di nav vê komê de cih digirin, ji bo rewşa genetîvûs (ya/yê kê) a yekjimar paşqertafa dawîn "is" e. Ji bo rewşa genetîvûs a pirjimar paşqertafên dawîn jî bi gelemperî bi "ûm-îûm-orîs-orûs"ê diqedin.

1-Navdêrên ku hejmara kîteyên xwe di rewşa genetîvûs a yekjimar de zêde dibin.

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
NOMÎNATÎVÛS REWŞA XWERÛ	GENETÎVÛS---- REWŞA KÊ'YÊ-	NOMÎNATÎVÛS	GENETÎVÛS
RADÎX - KOK	RADÎCES- YA/YÊ KOKÊ	RADÎCES- KOKÊN	RADÎCÛM - YÊN KOKAN

a.Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi tîpa "x"ê ve diqedin bi gelemperî maskûlîn in.

Mînak :

Apex- Apîcîs (m)	Tepe
Cortex- Cortîcîs (m)	Qalik
Larynx- Laryngîs (m)	Gewrî
Menînx- Menîngîs (m)	Zarê mêjî
Phalanx- Phalangîs (f)	Hestiyê pêçiyê
Pharynx-Pharyngîs (m)	Hefik
Thorax - Thoracîs (m)	Qefesa sing

b. Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi kîteya "or"ê ve diqedin bi gelemperî maskûlîn in. Mînak:

Arrector- Arrectorís (m)	Raker(bilindker)
Color- Colorís (m)	Reng
Flexor- Flexorís (m)	Badaner
Rotator- Rotatorís (m)	Zivirer(Zivirker)
Tûmor - Tûmorís (m)	Gilmik-timur

c. Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi tîpa "o"yê ve diqedin bi gelemperî femînîn in. Mînak:

Dîgestîo- Dîgestîonîs (f)	Dehandin
Margo - Margînîs (f)	Kenar
Orîgo - Orîgînîs (f)	Destpêk-Bingeh
Regîo - Regîonîs (f)	Herêm

d.Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi kêteya "as"ê ve diqedin bi gelemperî femînîn in. Mînak:

Cavîtas - Cavîtatîs (f)	Valahi-Qewr
Extremîtas - Extremîtatîs (f)	Ûc -Alî-Hêl
Hûmanîtas - Hûmanîtatîs (f)	Mirovatî
Tûberosîtas - Tûberosîtatîs(f)	Dirdirik

e. Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi kêteya "es"ê ve diqedin bi gelemperî femînîn in. Mînak:

Parîes -Parîetîs (m)	Dîwar
Pes -Pedîs (m)	Nig(nigê paşîn)

f. Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi kêteya "îs"ê ve diqedin û genetîvûsa yekjimarên xwe bi "erîs û înis"ê dawî dibin mascûlîn in, eger bi "îtîs û îdîs"ê ve dawî bibin femînîn in.

Cûspîs -Cûspîdîs (f)	Ucê tûj
----------------------	---------

Epîdermîs	-Epîdermîdîs (f)	Çermê ser
Pûlvîs	-Pûlverîs (m)	Toz
Sangûîs	-Sangûînîs (m)	Xwîn

g. Navdêrên neûtrûm ên ku kîteyên xwe zede dibin û nomînatîvûsên pirjimarê wan bi tîpa "a" yê diqedin.

Mînak :

Sîngûlarîs			Plûralîs	
Nomînatîvûs	Corpûs	Qewde	Corpora	Qewdeyên...
Genetîvûs	Corporîs	Yê/ya Qewde	Corporûm	Yên qewdeyan

Ji bo vê koma kêşanê a navdêran mînakên li jêrê dikare bên dayîn

Abdomen-	Abdomînîs (n)	Zik
Derma -	Dermatîs (n)	Çerm
Foramen -	Foramînîs (n)	Qul
Oedema -	Oedematîs (n)	Ragirtin
Pectûs -	Pectorîs (n)	Sing
Tempûs -	Temporîs (n)	Peleguh
Tûber -	Tûberîs (n)	Tûm

h. Di nav navdêrên ku kîteyên xwe zêde dibin de yên ku ne li gorî rêgezan jî hene.

Eger navdêrek di rewşa nomînatîvûs a yekjimar de be û bi yeke kîteyî pêk hatibe û dawiya wê jî bi tîpa "s" yê ve dawî dibe û beriya tîpa "s" yê jî tîpeke dengdar hebe, pirjimariya genetîvûsa wê jî ne bi "ûm"ê bi "iûm"ê ve dawî dibe. Ji aliye zayendê ve jî ya mascûlîn in an jî femînîn in.

Arrector- Arrectorîs (m)	Raker(bilindker)
Color- Colorîs (m)	Reng
Flexor- Flexorîs (m)	Badaner
Rotator- Rotatorîs (m)	Zivirer(Zivirker)
Tûmor - Tûmorîs (m)	Gilmik-timur

c. Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi tîpa "o"yê ve diqedin bi gelemperî femînîn in. Mînak:

Dîgestîo- Dîgestîonîs (f)	Dehandin
Margo - Margînîs (f)	Kenar
Orîgo - Orîgînîs (f)	Destpêk-Bingeh
Regîo - Regîonîs (f)	Herêm

d.Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi kêteya "as"ê ve diqedin bi gelemperî femînîn in. Mînak:

Cavîtas - Cavîtatîs (f)	Valahi-Qewr
Extremîtas - Extremîtatîs (f)	Ûc -Alî-Hêl
Hûmanîtas - Hûmanîtatîs (f)	Mirovatî
Tûberosîtas - Tûberosîtatîs(f)	Dirdirik

e. Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi kêteya "es"ê ve diqedin bi gelemperî femînîn in. Mînak:

Parîes -Parîetîs (m)	Dîwar
Pes -Pedîs (m)	Nig(nigê paşîn)

f. Navdêrên nomînatîvûs ên yekjimar ên ku bi kêteya "îs"ê ve diqedin û genetîvûsa yekjimarên xwe bi "erîs û înis"ê dawî dibin mascûlîn in, eger bi "îtîs û îdîs"ê ve dawî bibin femînîn in.

Cûspîs -Cûspîdîs (f)	Ucê tûj
----------------------	---------

Epîdermîs	-Epîdermîdîs (f)	Çermê ser
Pûlvîs	-Pûlverîs (m)	Toz
Sangûîs	-Sangûînîs (m)	Xwîn

g.Navdêrên neûtrûm ên ku kêneyên xwe zede dibin û nomînatîvûsên pirjimarê wan bi tîpa "a" yê diqedin.

Mînak :

Sîngûlarîs			Plûralîs	
Nomînatîvûs	Corpûs	Qewde	Corpora	Qewdeyên...
Genetîvûs	Corporîs	Yê/ya Qewde	Corporûm	Yên qewdeyan

Ji bo vê koma kêşanê a navdêran mînakên li jêrê dikare bên dayîn

Abdomen-	Abdomînîs (n)	Zik
Derma -	Dermatîs (n)	Çerm
Foramen -	Foramînîs (n)	Qul
Oedema -	Oedematîs (n)	Ragirtin
Pectûs -	Pectorîs (n)	Sing
Tempûs -	Temporîs (n)	Peleguh
Tûber -	Tûberîs (n)	Tûm

h. Di nav navdêrên ku kêneyên xwe zede dibin de yên ku ne li gorî rêgezan jî hene.

Eger navdêrek di rewşa nomînatîvûs a yekjimar de be û bi yeke kêneyî pêk hatibe û dawiya wê jî bi tîpa "s" yê ve dawî dibe û beriya tîpa "s" yê jî tîpeke dengdar hebe, pirjimariya genetîvûsa wê jî ne bi "ûm"ê bi "iûm"ê ve dawî dibe. Ji aliye zayendê ve jî ya mascûlîn in an jî femînîn in.

Sîngûlarîs		Plûralîs	
Nomînatîvûs	Dens	Diran	Diranên.....

Hinek navdêrên ku li gorî mînaka jorîn tên kişandin ew in:

Glans- Glandîs (f)	Palamûdê berûyê
Mons- Montîd (m)	Çiya
Pars - Partîs (f)	Dabeş-qelf
Pons - Pontîs (m)	Pir-Pire

Hin navdêrên ku di nav rêgezên komên jorîn de cî nagirin û li gorî ne rêgezan kêteyên xwe yên sêyemîn ên kêşanê zêde dibin jî hene.

Sîngûlarîs			Plûralîs	
Nomînatîvûs	Os	Hestî	Ossa	Hestiyên.....
Genetîvûs	Ossîs	Yê/Ya hestî	Ossîûm	Yên hestiyar

Hinek navdêrên ku li gorî mînaka jorîn tên kişandin ew in:

Capût - Capîtîs (n)	Serî -Qaf
Cor - Cordîs (n)	Dil
Hepar- Hepatîs (n)	Kezêba reş
Os - Orîs (n)	Dev
Ren - Renîs (m)	Gurçîk
Vas - Vasîs (n)	Temar-reh

Navdêrên ku di nav vê koma kêşanê de cî digirin, hajmara kêteyên wan ên nomînatîvûsên yekjimar û hejmara kêteyên wan ên genetîvûsên pirjimar wekhev in û kêşana wan jî bi vî awayî pêk tê:

Mînak:

Sîngûlarîs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Pelvîs	Legan	Pelves	Leganên.....
Genetîvûs	Pelvîs	Yê/ya leganê	Pelvîûm	Yên leganian

Sîngûlarîs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Testîs	Hêlik	Testes	Hêlikên.....
Genetîvûs	Testîs	Yê/ya hêlikê	Testîûm	Yên hêlikan

Navdêrên yekjimar ên ku hejmara kîteyên xwe zêde nabin, li gorî kîteyên xwe yên dawîn ên nomînatîvûsên yekjimar vediqetin pênc koman.

1-Navdêrên ku rewşa nomînatîvûsên xwe yê yekjimar bi "îs"ê ve diqedin, bigelemperî femînîn in û li gorî tabloya jêrîn tên kêşandin.

Mînak:

Aûrîs	- Aûrîs	(f)	Guh
Avîs	- Avîs	(f)	Çîvik
Basîs	- Basîs	(f)	Bingeh-hîm-
Bîlîs	- Bîlîs	(f)	Zirav
Dîagnosîs	-Dîagnosîs	(f)	Nasan-teşxîs

2-Navdêrên ku rewşa nomînatîvûsên xwe yê yekjimar bi "es"ê ve diqedin, bigelemperî femînîn in û li gorî tabloya jêrîn tên kêşandin.

Sîngûlarîs		Plûralîs	
Nomînatîvûs	Dens	Diran	Diranên.....

Hinek navdêrên ku li gorî mînaka jorîn tên kişandin ew in:

Glans- Glandîs (f)	Palamûdê berûyê
Mons- Montîd (m)	Çiya
Pars - Partîs (f)	Dabeş-qelîf
Pons - Pontîs (m)	Pir-Pire

Hin navdêrên ku di nav rêgezên komên jorîn de cî nagirin û li gorî ne rêgezan kêteyên xwe yên sêyemîn ên kêşanê zêde dibin jî hene.

Sîngûlarîs			Plûralîs	
Nomînatîvûs	Os	Hestî	Ossa	Hestiyên.....
Genetîvûs	Ossîs	Yê/Ya hestî	Ossîûm	Yên hestiyên

Hinek navdêrên ku li gorî mînaka jorîn tên kişandin ew in:

Capût - Capîtîs (n)	Serî -Qaf
Cor - Cordîs (n)	Dil
Hepar- Hepatîs (n)	Kezeba reş
Os - Orîs (n)	Dev
Ren - Renîs (m)	Gurçîk
Vas - Vasîs (n)	Temar-reh

Navdêrên ku di nav vê koma kêşanê de cî digirin, hajmara kêteyên wan ên nomînatîvûsên yekjimar û hejmara kêteyên wan ên genetîvûsên pirjimar wekhev in û kêşana wan jî bi vî awayî pêk tê:

Mînak:

Sîngûlarîs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Pelvîs	Legan	Pelves	Leganên.....
Genetîvûs	Pelvîs	Yê/ya leganê	Pelvîûm	Yên leganian

Sîngûlarîs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Testîs	Hêlik	Testes	Hêlikên.....
Genetîvûs	Testîs	Yê/ya hêlikê	Testîûm	Yên hêlikan

Navdêrên yekjimar ên ku hejmara kîteyên xwe zêde nabin, li gorî kîteyên xwe yê dawîn ên nomînatîvûsên yekjimar vediqetin pênc koman.

1-Navdêrên ku rewşa nomînatîvûsên xwe yê yekjimar bi "îs"ê ve diqedin, bigelemperî femînîn in û li gorî tabloya jêrîn tên kêşandin.

Mînak:

Aûrîs	- Aûrîs	(f)	Guh
Avîs	- Avîs	(f)	Çîvik
Basîs	- Basîs	(f)	Bingeh-hîm-
Bîlîs	- Bîlîs	(f)	Zirav
Dîagnosîs	-Dîagnosîs	(f)	Nasan-teşxîs

2-Navdêrên ku rewşa nomînatîvûsên xwe yê yekjimar bi "es"ê ve diqedin, bigelemperî femînîn in û li gorî tabloya jêrîn tên kêşandin.

Mînak:

Îndoles - Îndolîs (f)	Behrem-Qabiliyet
Nûbes - Nûbîs (f)	Ewr

3-Navdêrên ku rewşa nomînatîvûsên xwe yê yekjimar bi "er"ê ve diqedin, bigelempêrî mascûlîn in û li gorî tabloya jêrîn tên kêşandin.

Mînak:

Venter - venterîs (m)	Zik
-----------------------	-----

4-Navdêrên ku rewşa nomînatîvûsên xwe yê yekjimar bi "te'yê ve diqedin, bigelempêrî neûtrûm in û li gorî tabloya jêrîn tên kêşandin.

Mînak:

Sîngûlarûs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Retê	Tor	Retîa	Torên.....
Genetîvûs	Retîs	Yê/ya torê	Retîûm	Yên toran

4-Navdêrên ku rewşa nomînatîvûsên xwe yê yekjimar bi "al û ar"ê ve diqedin, bigelempêrî neûtrûm in û li gorî tabloya jêrîn tên kêşandin.

Mînak:

Anîmal- Anîmalîs (n)	Heywan-Hebûnên zindî
Calcar - Calcarîs (n)	Mêmûz

IV.Navdêrên kêşanê (Qûarta declînatiô)

Dawiya nomînatîvûsên yekjimar ên IV.navdêrên kêşanê bi "ûs û û"yê diqedin.Navdêrên ku bi "ûs"ê diqedin ji aliye zayendê ve an mascûlîn in an jî femînîn in, ên ku bi "û"yê diqedin jî weki neûtrûm in.

Dawiya genetîvûsên yekjimar ên IV.navdêrên kêşanê jî bi “ûs ”ê diqedin.

Mînak:

Sîngûlarûs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Arcûs	Kember	Arcûs	Kemberên.....
Genetîvûs	Arcûs	Yê/ya kemberê	Arcûûm	Yên kemberan

Dawiya genetîvûsên yekjimar ên IV.navdêrên kêşanê jî bi “û ”yê diqedin.

Mînak:

Sîngûlarûs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Cornû	Qiloç	Cornûa	Qiloçên.....
Genetîvûs	Cornûs	Yê/ya Qiloç	Cornûûm	Yên qiloçan

Navdêrên ku di nav vê kêşanê de cî digirin û bi gelem-perî “ûs”ê ve diqedin e vin.

Mianak.

Dûctûs	- Dûctûs	(m)	Kend-Lûle
Genûs	- Genûs	(n)	Ejnû
Manûs	- Manûs	(f)	Dest
Meatûs	- Meatûs	(m)	Rê
Plexûs	- Plexûs	(m)	Tor(tora tûre û temaran)
Processûs-	Processûs	(m)	Niçik-niçil

V.Navdêrên kêşanê (Qûinta declînatio)

Genetîvûsên yekjimar ên V.navdêrên kêşanê bi “ei”yê ve diqedin û wekî mînakên jêrîn tèn kesandin.

Mînak:

Îndoles - Îndolîs (f)	Behrem-Qabiliyet
Nûbes - Nûbîs (f)	Ewr

3-Navdêrên ku rewşa nomînatîvûsên xwe yê yekjimar bi "er"ê ve diqedin, bigelempêrî mascûlîn in û li gorî tabloya jêrîn tên kêşandin.

Mînak:

Venter -venterîs (m)	Zik
----------------------	-----

4-Navdêrên ku rewşa nomînatîvûsên xwe yê yekjimar bi "te'yê ve diqedin, bigelempêrî neûtrûm in û li gorî tabloya jêrîn tên kêşandin.

Mînak:

Sîngûlarûs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Retê	Tor	Retîa	Torên.....
Genetîvûs	Retîs	Yê/ya torê	Retîûm	Yên toran

4-Navdêrên ku rewşa nomînatîvûsên xwe yê yekjimar bi "al û ar"ê ve diqedin, bigelempêrî neûtrûm in û li gorî tabloya jêrîn tên kêşandin.

Mînak:

Anîmal- Anîmalîs (n)	Heywan-Hebûnên zindî
Calcar - Calcarîs (n)	Mêmûz

IV.Navdêrên kêşanê (Qûarta declînatio)

Dawiya nomînatîvûsên yekjimar ên IV.navdêrên kêşanê bi "ûs û û"yê diqedin.Navdêrên ku bi "ûs"ê diqedin ji aliye zayendê ve an mascûlîn in an jî femînîn in, ên ku bi "û"yê diqedin ji weki neûtrûm in.

Dawiya genetîvûsên yekjimar ên IV.navdêrên kêşanê jî bi "ûs"ê diqedin.

Mînak:

Sîngûlarûs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Arcûs	Kember	Arcûs	Kemberên.....
Genetîvûs	Arcûs	Yê/ya kemberê	Arcûûm	Yên kemberan

Dawiya genetîvûsên yekjimar ên IV.navdêrên kêşanê jî bi "û"yê diqedin.

Mînak:

Sîngûlarûs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Cornû	Qiloç	Cornûa	Qiloçên.....
Genetîvûs	Cornûs	Yê/ya Qiloç	Cornûûm	Yên qiloçan

Navdêrên ku di nav vê kêşanê de cî digirin û bi gelem-perî "ûs"ê ve diqedin e vin.

Mianak.

Dûctûs	- Dûctûs	(m)	Kend-Lûle
Genûs	- Genûs	(n)	Ejnû
Manûs	- Manûs	(f)	Dest
Meatûs	- Meatûs	(m)	Rê
Plexûs	- Plexûs	(m)	Tor(tora tûre û temaran)
Processûs-	Processûs	(m)	Niçik-niçil

V.Navdêrên kêşanê (Qûinta declînatio)

Genetîvûsên yekjimar ên V.navdêrên kêşanê bi "eî"yê ve diqedin û wekî mînakên jêrîn tèn kesandin.

Mînak:

Sîngûlarûs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Facîes	Rû	Facîes	Rûyên.....
Genetîvûs	Facîeî	Yê/ya rû	Facîerûm	Yên rû

Hinek navdêrên ku di nav koma "V.navdêrên kêşanê de cî digirin li jêrê ne. Mînak:

Carîes - Carîeî (f)	Riziyayî
Materîes - Materîeî (f)	Made
Specîes - Specîeî (f)	Cins-babet

Ji lêkaran dariştina navdêran

Ji lêkaran dariştina navdêran bi gelemperî du awayan pêk tê, lê li derveyî rêgezan jî ji lêkaran navdêr dikarin bên dariştin.

a.Şûna qertafên "**ûm** û **ûs**"ê yên ku di nav qowdeyên sûpînûm ên lêkeran de ne, qertafa "**or**" ê tê bicihkirin û bi gelemperî **III.navdêrên** kêşanê tên destxistin. **Mînak:**

Lêkera "**dîlatere**" ku tê maneya "**firehkirin**"ê . Qewdeya sûpînûm a vê lêkerê "**dîlatûm**"e . Dîlatûm di rewşa mastarî de ye, di vê rewşê de şuna qertafa mastarî "**ûm**"ê qertafa "**or**"ê tê û "**dîlator**" tê destxistin, yanê navdêra ku tê maneya "**fireher**" derdikeve ortê. **Hinek mînak:**

Extendere (Germek) -Extens or	Şider-(vezelîner)
Levare (Kaldîrmak) -Levat or	Bilinder
Movere (Oynatmak) -Mot or	Listiker

***Wekî mînaka li jêrê bi qertafa “ûs”ê ve jî bigelemperî
IV.Navdêrên kêşanê tên destxistin.**

Apparere -Apparatûm -Apparatûs	Navgîn
--------------------------------	--------

b. Şûna qertafa “ûm”ê ya ku di nav qewdeyên sûpînûm ên lêkeran de ne qertafa “îo” tê bicihkirin û navdêr tê destxistin.

Mînak:

Lêkera **Expîrare** ku tê wateya “**soluk vermek**” yanê “**bêhndayîn**”ê. Rewşa mastarî(sûpînûm) a vê lêkerê “**Expîratûm**” e. Di vir de şuna qertafa “ûm”ê “qertafa “îo”yê bê “**Expîratîo**” yanê navdêra ‘**soluk verme**” “**bêhndayîn**” tê destxistin.

Nîşe:Di zimanê kurdî de lêker dema ku rewşa mastarî de bin wekî navdêr tên bikaranîn.

Respîrare - Respîratîo- onîs	Bêhn hildan û dayîn
Înserare - Însertîo -onîs	Xistina hundur-bikeyskirin
Occlûdere- Occlûsîo -onîs	Kumişîn-

Di zimanê latînî de qertafên ku wateya çûçikbûnê didin

Di zimanê tirkî de qertafên mîna “**cak-cek-cik-cik-cuk û cûk**” in.

Di zimanê kurdî de qertafên mîna” **ang-ok-ik-îk-êk**” in.

Di zimanê latînî de jî qertafên mîna “**(c)ûlûs-(c)ûla-(c)ûlûm** in.

Mînak:

Canalîs	Kanal-erx-co	Tûber	Tûm
Canalîscûlûs	Cihok-kanalok	Tûbercûlûm	Tûmik
Tûbûs	Tûp	Tûbûlûs	Tûpik

Mînak:

Sîngûlarûs			Plûralîs	
Nomî-natîvûs	Facîes	Rû	Facîes	Rûyên.....
Genetîvûs	Facîeî	Yê/ya rû	Facîerûm	Yên rû

Hinek navdêrên ku di nav koma "V.navdêrên kêşanê de cî digirin li jêrê ne. Mînak:

Carîes - Carîeî (f)	Riziyayî
Materîes - Materîeî (f)	Made
Specîes - Specîeî (f)	Cins-babet

Ji lêkaran dariştina navdêran

Ji lêkaran dariştina navdêran bi gelemperî du awayan pêk tê, lê li derveyî rêgezan jî ji lêkaran navdêr dikarin bên dariştin.

a.Şûna qertafên "**ûm** û **ûs**"ê yên ku di nav qowdeyên sûpînûm ên lêkeran de ne, qertafa "**or**" ê tê bicihkirin û bi gelemperî **III.navdêrên** kêşanê tên destxistin. **Mînak:**

Lêkera "**dilaterê**" ku tê maneya "**firehkirin**"ê . Qewdeya sûpînûm a vê lêkerê "**dilatûm**"e . Dîlatûm di rewşa mastarî de ye, di vê rewşê de şuna qertafa mastarî "**ûm**"ê qertafa "**or**"ê tê û "**dilator**" tê destxistin, yanê navdêra ku tê maneya "**fireher**" derdikeve ortê. **Hinek mînak:**

Extendere (Germek) -Extens or	Şider-(vezelîner)
Levare (Kaldîrmak) -Levat or	Bilînder
Movere (Oynatmak) -Mot or	Listîker

***Wekî mînaka li jêrê bi qertafa “ûs”ê ve jî bigelemperi
IV.Navdêrên kêşanê tên destxistin.**

Apparere -Apparatûm -Apparatûs	Navgîn
--------------------------------	--------

b. Şûna qertafa “ûm”ê ya ku di nav qewdeyên sûpînûm ên lêkeran de ne qertafa “îo” tê bicihkirin û navdêr tê destxistin.

Mînak:

Lêkera **Expîrare** ku tê wateya “**soluk vermek**” yanê “**bêhndayîn**”ê. Rewşa mastarî(sûpînûm) a vê lêkerê “**Expîratûm**” e. Di vir de şuna qertafa “ûm”ê “qertafa “îo”yê bê “**Expîratîo**” yanê navdêra ‘**soluk verme**” “**bêhndayîn**” tê destxistin.

Nîşe:Di zimanê kurdî de lêker dema ku rewşa mastarî de bin wekî navdêr tên bikaranîn.

Respîrare - Respîratîo- onîs	Bêhn hildan û dayîn
Înserare - Însertîo -onîs	Xistina hundur-bikeyskirin
Occlûdere- Occlûsîo -onîs	Kumişîn-

Di zimanê latînî de qertafên ku wateya çûçikbûnê didin

Di zimanê tirkî de qertafên mîna “**cak-cek-cik-cik-cuk û cük**” in.

Di zimanê kurdî de qertafên mîna” **ang-ok-ik-îk-êk**” in.

Di zimanê latînî de jî qertafên mîna “**(c)ûlûs-(c)ûla-(c)ûlûm** in.

Mînak:

Canalîs	Kanal-erx-co	Tûber	Tûm
Canalîscûlûs	Cihok-kanalok	Tûbercûlûm	Tûmik
Tûbûs	Tûp	Tûbûlûs	Tûpik

Hin caran ji aliye fonetîkê ve ji bo peydakirina ahengê tîpa ‘**û**’ya ku beriya tîpa “**l**”yê werdigire tîpên mîna “**o û e**”yê.

Mînak:

Area	Qad-Holk	Areola	Qada çûçik
Arterîa	Xwînbir	Arterîola	Xwînbara çûçik
Bronchûs	Bronş	Bronchiolûs	Bronşok
Cerebrûm	Mêjî	Cerebellûm	Mêjîkok

Di zimanê latînî de dema ku du nâvdêr tên cem hev û navdêreke nû pêk tînin tîpa “**o**”yê dikeve navbera her du navdêran.

Atlas	Axîs	Atlantoaxîs
Brachîûm	Cephalûs	Brachiocephalûs
Hûmerûs	Ûlna	Hûmeroûlnarîs
Omûs	Hyoîd	Omohyoîdeûs
Sternûm	Hyoîd	Sternohyoîdeûs

Navdêrên Homonîm: Navdêrên ku heman awayî tên nivîsîn lê heman wateyê nadin in.

Mînak:

Nomînatîvûs Os: Hestî Genetîvûs Ossîs: Hestî

Nomînatîvûs Os: Dev Genetîvûs Orîs : Dev

Navdêrên Sînonîm: Navdêrên ku heman wateyê didin lê wekî cûda tên nivîsandin in.

Mînak:

Albûs	Leûko	Spî
Cor	Cardîa	Dil

Fel-Bîlîs	Chole	Zirav
Gaster-Stomachûs	Ventrîcûlûs	Aşik-Mîde
Grîseûs	Polîo	Gewr
Jûgûlo-Cervîx	Collûm	Hustu
Lîngûa	Glossa	Ziman
Lûteûs	Xantho	Qîçik-Zer-Çûr
Nîgra	Melano	Reş
Palpebra	Blepharon	Qalpaxa çev-Palik
Ren	Nephros	Gurçik
Rûber	Erythro	Sor
Testîs	Orchîs	Hêlik-Gun

Navdêrên metonîm: Navdêrên ku di wateya mecazî de tên bikaranîn in.

Mînak:

Atlas	Mazmaza1'emîn ê ustû
Bûlbûs	Bîbika çev
Îrîs	Rebê ezmên

Navdêrên Eponîm: Di dinyaya bijîşkîyê de kesên ku cara yekemin nexweşîkî, netîcekî, sepanînekî, navgînekî, tes-tekî an jî operasyonêkî bibîne, yan jî bîne cî; ew tişt, an jî ew bûyer bi navê paşnavê wî kesî ve tê zanîn û binavkirin. Encax ew sepanîndin ji aliye yekbûna termînolojîyê de asten-gîyê derdixe holê, ji bo vê yeke jî navdêrên eponîm di nav nomenklatura anatomiye de hatiye rakirin.

Lê dîsa jî di hinek kitêbên klasîk de, ew navdêrên eponîm tên bikaranîn ku ew navdêr jî di tabloya jêrîn de hatiye nişandan.

Hin caran ji aliye fonetîkê ve ji bo peydakirina ahengê tîpa ‘**û**’ya ku beriya tîpa “**l**”yê werdigire tîpên mîna “**o û e**”yê.

Mînak:

Area	Qad-Holk	Areola	Qada çûçik
Arterîa	Xwînbir	Arterîola	Xwînbira çûçik
Bronchûs	Bronş	Bronchîolûs	Bronşok
Cerebrûm	Mêjî	Cerebellûm	Mêjîkok

Di zimanê latînî de dema ku du nâvdêr tên cem hev û navdêreke nû pêk tînin tîpa “**o**”yê dikeve navbera her du navdêran.

Atlas	Axîs	Atlantoaxîs
Brachîûm	Cephalûs	Brachîocephalûs
Hûmerûs	Ûlna	Hûmeroûlnarîs
Omûs	Hyoîd	Omohyoîdeûs
Sternûm	Hyoîd	Sternohyoîdeûs

Navdêrên Homonîm: Navdêrên ku heman awayî tên nivîsîn lê heman wateyê nadin in.

Mînak:

Nomînatîvûs Os: Hestî Genetîvûs Ossis: Hestî

Nomînatîvûs Os: Dev Genetîvûs Oris : Dev

Navdêrên Sînonîm: Navdêrên ku heman wateyê didin lê wekî cûda tên nivîsandin in.

Mînak:

Albûs	Leûko	Spî
Cor	Cardîa	Dil

Fel-Bîlîs	Chole	Zirav
Gaster-Stomachûs	Ventricûlûs	Aşik-Mîde
Grîseûs	Polîo	Gewr
Jûgûlo-Cervîx	Collûm	Hustu
Lîngûa	Glossa	Ziman
Lûteûs	Xantho	Qîçik-Zer-Çûr
Nîgra	Melano	Reş
Palpebra	Blepharon	Qalpaxa çev-Palik
Ren	Nephros	Gurçik
Rûber	Erythro	Sor
Testîs	Orchîs	Hêlik-Gun

Navdêrên metonîm: Navdêrên ku di wateya mecazî de tên bikaranîn in.

Mînak:

Atlas	Mazmaza1'emîn ê ustû
Bûlbûs	Bîbika çev
Îris	Rebê ezmên

Navdêrên Eponîm: Di dinyaya bijîşkîyê de kesên ku cara yekemin nexweşîkî, netîcekî, sepandinekî, navgînekî, testekî an jî operasyonekî bibine, yan jî bîne cî; ew tişt, an jî ew bûyer bi navê paşnavê wî kesî ve tê zanîn û binavkirin. Encax ew sepandin ji aliye yekbûna termînolojîyê de asten-giyê derdixe holê, ji bo vê yeke jî navdêrên eponîm di nav nomenklatura anatomiye de hatiye rakirin.

Lê dîsa jî di hinek kitêbên klasîk de, ew navdêrên eponîm tên bikaranîn ku ew navdêr jî di tabloya jêrîn de hatiye nişandan.

Hinek navdêrên eponîm ên k udi anatomiye de tên bikaranîn

Achîlles	Tendo Achîlles	Di Yewnaniya kevnar de navê kesê mîtolojîk
Ammononîs	Cornû Ammonîs	Rebê Misirê yê kevnare
Bartholîn,G	Dûctûs Sûblîngûalîs-Coya Bartholîn	Anatomîstê Danîmarkî
Bertîn,E.J	Colûmnae Renales-Nîçilên Bertîn	Anatomîstê Fransî
Broca, P	Navenda Broca	Antropologê Fransî
Brûnner-JK	Glandûale Dûodenaes- Toşbiyên Brûnner	Anatomîstê Almanî
Cortî-A	Cortî Organî- Organa Cortî organeke ku di guhê hundur de dengandihese)	Anatomîstê Îtalî
Cowper-W	Glandûlae Bûlboûrethrales- Toşbiyên Cowper	Anatomîstê Îngîlîsî
Doûglas-J	Excavatîo Rectogenîtalîs- Excavatîoya(=Xitimandina) Rectogenîtalîsê -Anatomîstê Îskoçî	
Ebner-V	Glandûlae lîngûales- Toşbiyên Ebner	Anatomîstê Avûstûrî
Eûstachîo-B	Tûba Aûadîtîva-Lûleya Eûstachî	Bîjîşkê Îtalî

Fallopîo-G	Tûba Úterîna- Tûpa Fallopîo	Nûjdarê Ítalî
Gerlach-J	Tonsîlla Tûbarîa- Behîvoka Gerlach	Zanyarê Almanî
Graff-R	Graff Follîkul - Folîkula Graf	Anatomîstê Fransî
Hîgmore-N	Sînûs Hîgmorî- Sînûsa Hîgmore	Nûjdarê Îngîlîsî
Keîth-J.A	Nodûs Sînûatriâlîs -Girêka Keîth û Flack	Fîzyolojîstê În- gîlîsî
Lîeûtaûd-j	Trîgonûm Vesîcae- -Sêgoşeya Lîeûtaûd	Bijîşkê Fransî
Magendî-F	Foramen Magendî- Qula Magendî	Fîzyolojîstê Fransî
Malpîghî-M	Glomerûlûs- Cîsimokê Malpîghî	Anatomîstê Ítalî
Meckel-J.F	Dîvertîcûlûm Vîtellînûm - Dîvertîcûlûma Meckel	Anatomîstê Al- manî
Morgag- nî-G.B	Appendîx testis mor- ganî Bûlbûs Olfactorîûs Morgagnî	Anatomîstê Ítalî
Pacchîonî-A	Granûlaatîones Arachnoîdealas Granûlatîona Pacchîonî	Anatomîstê Ítalî
Pecqûet-J	Cîsterna Chylî	Sarnîca Chylî
Peyer-J.K	Lymphonodûlî Solîtarî	Girêkên Lenfî yên Peyer

Hinek navdêrên eponîm ên k udi anatomiye de tên bikaranîn

Achîlles	Tendo Achîlles	Di Yewnaniya kevnar de navê kesê mîtolojîk
Ammononîs	Cornû Ammonîs	Rebê Misirê yê kevnare
Bartholîn,G	Dûctûs Sûblîn-gûalîs-Coya Bartholîn	Anatomîstê Danîmarkî
Bertîn,E.J	Colûmnae Renales-Niçilên Bertîn	Anatomîstê Fransî
Broca, P	Navenda Broca	Antropologê Fransî
Brûnner-JK	Glandûale Dûodenaes- Toşbiyên Brûnner	Anatomîstê Almanî
Cortî-A	Cortî Organî- Organa Cortî organeke ku di guhê hundur de dengandihese)	Anatomîstê Îtalî
Cowper-W	Glandûlae Bûlboûrethrales- Toşbiyên Cowper	Anatomîstê Îngîlîsî
Doûglas-J	Excavatîo Rectogenitalîs- Excavatîoya(=Xitimandina) Rectogenitalîsê -Anatomîstê Îskoçî	
Ebner-V	Glandûlae lîngûales- Toşbiyên Ebner	Anatomîstê Avûstûrî
Eûstachîo-B	Tûba Aûadîtîva-Lûleya Eûstachî	Bîjîşkê Îtalî

Fallopîo-G	Tûba Úterîna- Tûpa Fallopîo	Nûjdarê Ítalî
Gerlach-J	Tonsîlla Tûbarîa- Behîvoka Gerlach	Zanyarê Almanî
Graff-R	Graff Follîkul - Folîkula Graf	Anatomîstê Fransî
Hîgmore-N	Sînûs Hîgmorî- Sînûsa Hîgmore	Nûjdarê Îngîlîsî
Keîth-J.A	Nodûs Sînûatrialîs -Girêka Keîth û Flack	Fîzyolojîstê În- gîlîsî
Lîeûtaûd-j	Trîgonûm Vesîcae- -Sêgoşeya Lîeûtaûd	Bijîşkê Fransî
Magendî-F	Foramen Magendî- Qula Magendî	Fîzyolojîstê Fransî
Malpîghî-M	Glomerûlûs- Cîsimokê Malpîghî	Anatomîstê Ítalî
Meckel-J.F	Dîvertîcûlûm Vîtellînûm - Dîvertîcûlûma Meckel	Anatomîstê Al- manî
Morgag- nî-G.B	Appendîx testis mor- ganî Bûlbûs Olfactorîûs Morgagnî	Anatomîstê Ítalî
Pacchîonî-A	Granûlaatîones Arachnoîdealas Granûlatîona Pacchîonî	Anatomîstê Ítalî
Pecqûet-J	Cîsterna Chylî	Sarnîca Chylî
Peyer-J.K	Lymphonodûlî Solîtarî	Girêkên Lenfî yên Peyer

Poûpart-F	Lîgamentûm Îngûînale Lîgamenta(=Qeytan) Poûpart	Anatomîstê fransî
San- torînî-G.d	Cartîlago Cornîcûlata -Cartîlagoya Cornîcûla- tayê-	Anatomîstê Îtalî
Scarpa-A	Ganglîon Vestîbûla- re- Ganglîonên Scarpa -Nervûs Nasopalatînûs- Tûreyê Sêgoşeya Scarpa	Anatomîstê Îtalî Anatomîstê Îtalî
Schleman-F	Sînûs Venosûs Sclerae -Coya Schleman	Anatomîstê Almanî
Stenon-N	Dûctûs Paratîdeûs- Kanala Paratîdeûsê	Anatomîstê Danîmarkî
Sylvîûs-F	Aqûaedûctûs Sylvîi -Aqûedûctûs mesencep- halî	Bijîşkê Holandî
Tenon -J.R	Vagîna Bûlbî- Fascîa Tenonî	Bijîşkê Fransî
The- besîûs-A.C	Valvûla Thebesîi- Valvûla Sînûs Coronîi Vena Thebesîi - Venae Cordîs Mînîmae	Bijîşkê Almanî
Tyson-E	Glandûlae prepûtîales -Toşbiyên Tyson	Anatomîstê Îngîlîsî
Wharton-T.H	Dûctûs Mandûbûlarîs- Kanala Wharton	Anatomîstê În- gîlîsî
Willîs-TH	Cîrcûlûs Arterîosûs Cerebrî- Polîgona Willîs	Anatomîstê În- gîlîsî

Wînslow-J.B	Foramen Omentale - Foramen Wînslowî -Qula Wînslow	Anatomîstê Fransî
Zînn-J.G	Arterîa Centralîs Retinae - Xwînbira Zînn	Anatomîstê Almanî

Raveka navdêrê: Di zimanê latînî de dema ku raveka navdêrê pêk tê, têgîna yekemin yanê **raveber** di rewşa **nomînatîvûsê (Kî)** (=Xwerû) de ye, têgîna duyemîn yanê **ravekar** jî di rewşa **genetîvûsê (Kê)** de ye.

Mînak:

Os hûmerî Hestiyê mil

Os- Ossîs (m)- Hestî >Raveber -Rewşa nomînatîvûs

Hûmerûs-î(m)- Mil > Raveker -Rewşa genetîvûs

Spîna scapûlae Niçikê (=Kelemê) hestiyê bêrikê

Spîna - ae(f) Kelem >Raveber -Rewşa nomînatîvûs

Scapûl -ae(f) Hestiyê bêrikê >Raveker -Rewşa genetîvûs

Sûlkûs costae Lûleya parsî

Sûlcûs - î(m) Lûle >Raveber -Rewşa nomînatîvûs

Costa - ae(f) Parsî >Raveker -Rewşa genetîvûs

Mûscûlûs brachîi Masûlkeyê mil

Mûscûlûs- î(m) Masûlke >Raveber -Rewşa nomînatîvûs

Brachîûm-îî(n) Mil >Raveker -Rewşa genetîvûs

Poupart-F	Lîgamentûm Îngûînale Lîgamenta(=Qeytan) Poupart	Anatomîstê fransî
Santorîni-G.d	Cartîlago Cornîcûlata -Cartîlagoya Cornîcûlata- tayê-	Anatomîstê Îtalî
Scarpa-A	Ganglîon Vestîbûlala- re- Ganglîonên Scarpa -Nervûs Nasopalatînûs- Tûreyê Sêgoşeya Scarpa	Anatomîstê Îtalî Anatomîstê Îtalî
Schleman-F	Sînûs Venosûs Sclerae -Coya Schleman	Anatomîstê Almanî
Stenon-N	Dûctûs Paratîdeûs- Kanala Paratîdeûsê	Anatomîstê Danîmarkî
Sylvîus-F	Aqûaedûctûs Sylvîi -Aqûedûctûs mesencep- halî	Bijîşkê Holandî
Tenon -J.R	Vagîna Bûlbî- Fascîa Tenonî	Bijîşkê Fransî
Thebesîus-A.C	Valvûla Thebesîi- Valvûla Sînûs Coronîi Vena Thebesîi - Venae Cordîs Mînîmae	Bijîşkê Almanî
Tyson-E	Glandûlae prepûtîales -Toşbiyên Tyson	Anatomîstê Îngîlîsî
Wharton-T.H	Dûctûs Mandûbûlarîs- Kanala Wharton	Anatomîstê În- gîlîsî
Willîs-TH	Cîrcûlûs Arterîosûs Cerebrî- Polîgona Willîs	Anatomîstê În- gîlîsî

Wînslow-J.B	Foramen Omentale - Foramen Wînslowî -Qula Wînslow	Anatomîstê Fransî
Zînn-J.G	Arterîa Centralîs Retinae - Xwînbira Zînn	Anatomîstê Almanî

Raveka navdêrê: Di zimanê latînî de dema ku raveka navdêrê pêk tê, têgîna yekemin yanê **raveber** di rewşa **nomînatîvûsê (Kî) (=Xwerû)** de ye, têgîna duyemîn yanê **ravekar** jî di rewşa **genetîvûsê (Kê)** de ye.

Mînak:

Os hûmerî Hestiyê mil
Os- Ossîs (m)- Hestî >Raveber -Rewşa nomînatîvûs
Hûmerûs-î(m)- Mil > Raveker -Rewşa genetîvûs

Spîna scapûlae Niçikê (=Kelemê) hestiyê bêrikê
Spîna - ae(f) Kelem >Raveber -Rewşa nomînatîvûs
Scapûl -ae(f) Hestiyê bêrikê >Raveker -Rewşa genetîvûs

Sûlkûs costae Lûleya parsî
Sûlcûs - î(m) Lûle >Raveber -Rewşa nomînatîvûs
Costa - ae(f) Parsî >Raveker -Rewşa genetîvûs

Mûscûlûs brachîi Masûlkeyê mil
Mûscûlûs- î(m) Masûlke >Raveber -Rewşa nomînatîvûs
Brachîûm-îî(n) Mil >Raveker -Rewşa genetîvûs

Cervîx ûterî Ustuyê malçêlikê
 Cervîx- îcîs(f) Hustu >Raveber -Rewşa nomînatîvûs
 Ûterûs- î(m) Malçêlik>Raveker -Rewşa genetîvûs

Fossa acetabûlî Korta çanaxa sîrkeyê

Fossa- ae(f) Kort >Raveber -Rewşa nomînatîvûs

Acetabûlûm-î(n) Çanaxa sîrkeyê >Raveker -Rewşa genetîvûs

Dorsûm Nasî Sirtê poz

Dorsûm - î(n) Sirt >Raveber -Rewşa nomînatîvûs

Nasûs- î(m) Poz >Raveker -Rewşa genetîvû

Nomen adjectîvûm-Sîfat- Rengdêr(hevalnav)

Rengdêr ew peyvên ku navdêran rawe dikin û çawaniya wan nişan didin. Di zimanê latînî de dema ku rengdêr çawaniya navdêran nişan didin, heman mêjer, cins û rewşa navdêran jî hildidin. Yanê eger navdêr yekjimar be rengdêr jî yekjimar e, eger navdêr pirjimar me rengdêr jî pirjimar e. Disa cinsê navdêrê çî be yê rengdêrê jî ew e.

Di zimanê latînî de rengdêr vediqetin sê koman:

a.Rengdêrên yek qertafi

b.Rengdêrên du qertafi

c.Rengdêrên sê qertafi

a.Rengdêrên yekqertafi: Taybetiya wan rengdêran ew e ku nomînatîvûsên(= Rewşa xwerû) wan ên yekjimar ji bo her sê cinsan jî heman e.

Abdûcens	Yê/ya ku dûr dixe- Dûrxist
Afferens	Yê/ya ku tîne- Tîner
Ascendens	Yê/ya ku bilind dibe- Rajorer
Azygos	Yê/ya ku ne cot e-yekta Yekta
Biceps	Biduserî Duqaf
Commûncans	Yê/ya ku digihîne hev Gihîner
Deferens	Yê/ya ku dûr dibe(dixe) Dûrbir
Descendens	Yê/ya ku dadikeve Rajêr
Perforans	Yê/ya ku qul dike- Quler
Permanens	Yê/ya ku berdewam dike- Mayiner
Qûadriceps	Biçarserî
Sîmplex	Hêsan- Xwerû
Triceps	Bisêserî Sêqaf

Cervîx ûterî Ustuyê malçêlîkê
Cervîx- îcîs(f) Hustu >Raveber -Rewşa nomînatîvûs
Ûterûs- î(m) Malçêlîk>Raveker -Rewşa genetîvûs

Fossa acetabûlî Korta çanaxa sîrkeyê
Fossa- ae(f) Kort >Raveber -Rewşa nomî-
natîvûs
Acetabûlûm-î(n) Çanaxa sîrkeyê >Raveker -Rewşa ge-
netîvûs

Dorsûm Nasî Sirtê poz
Dorsûm - î(n) Sirt >Raveber -Rewşa nomînatîvûs
Nasûs- î(m) Poz >Raveker -Rewşa genetîvû

Nomen adjectîvûm-Sîfat- Rengdêr(hevalnav)

Rengdêr ew peyvên ku navdêran rawe dikin û çawaniya wan nişan didin. Di zimanê latînî de dema ku rengdêr çawaniya navdêran nişan didin, heman mêjer, cins û rewşa navdêran jî hildidin. Yanê eger navdêr yekjimar be rengdêr jî yekjimar e, eger navdêr pirjimar me rengdêr jî pirjimar e. Disa cinsê navdêrê çî be yê rengdêrê jî ew e.

Di zimanê latînî de rengdêr vediqetin sê koman:

- a.Rengdêrên yek qertafî
- b.Rengdêrên du qertafî
- c.Rengdêrên sê qertafî

a.Rengdêrên yekqertafi: Taybetiya wan rengdêran ew e ku nomînatîvûsên(= Rewşa xwerû) wan ên yekjimar ji bo her sê cinsan jî heman e.

Abdûcens	Yê/ya ku dûr dixe- Dûrxist
Afferens	Yê/ya ku tîne- Tîner
Ascendens	Yê/ya ku bilind dibe- Rajorer
Azygos	Yê/ya ku ne cot e-yekta Yekta
Biceps	Biduserî Duqaf
Commûnîcans	Yê/ya ku digihîne hev Gihîner
Deferens	Yê/ya ku dûr dibe(dixe) Dûrbir
Descendens	Yê/ya ku dadikeve Rajêr
Perforans	Yê/ya ku qul dike- Quler
Permanens	Yê/ya ku berdewam dike- Mayiner
Qûadriceps	Biçarserî
Sîmplex	Hêsan- Xwerû
Triceps	Bisêserî Sêqaf

Ji bo rengdêrên yekqertfai mînak:

Ramûs descendens	Milê ku datê (=dadikeve) Mil dajêrer
Ramûs-î(m-nom.)	Şax, mil
Descendens(adj)	Yê/ya dadikeve-datê Dajêrer
Vena azygos	Xwînbera yekta
Vena -ae(f-nomînatîvûs)	Xwînber
Azygos(adj)	Yê/ya ku ne cot e. Kit
Artîcûlatîo sîmplex	Livika hêsan
Artîcûlatîo-onîs (f-nom.)	Livik
Sîmplex (adj)	Hêsan

b.Rengdêrên duqertafi: Taybetiya wan rengdêran ew e ku nomînatîvûsên wan ên yekjimar ên mascûlînûm û femînînûm heman in, ên neûtrûm jî cuda ne.

Anterîor-îûs	Hê pêş-Yê/ya hê pêşîn
Artîcûlarîs-e	Yê/ya ku bi livikê re têkildar e
Brevîs-e	Kin- kind
Centralîs-e	Navendî

Commûnîs-e	Esas-hevpar-giştî
Coronalîs-e	Tacikî-Tackî
Dîstalîs-e	Ji navendê dûr
Dorsalîs-e	Yê/ya ku pêwendîdarê pişt e.
Epîdûralîs-e	Pêkhatinên ku li ser dûramaterê ne re têkildar in.

Femoralîs –e	Ya/yê ku aîd û têkildarê femûrê ye.
Frontalîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê eniyê ye.
Genîtalîs-e	Ya/yê ku bi organê zayendê re têkildar e.
Horîzontalîs-e	Berayî- asoyî
Înferîor- îûs	Hê bin-Yê/ya hê binî
Lateralîs-e	Aliyê derve- Yê/ya aliye derve.
Major-ûs	Hê mezin
Medîalîs-e	Aliyê hundur-Yê/ya aliye hundur.
Mînor-ûs	Hê çûçik
Ovalîs-e	Hêkanî
Posterîor-îûs	Hêj paş-Yê/ya hêj paşîn.

Ji bo rengdêrên yekqertfai mînak:

Ramûs descendens	Milê ku datê (=dadikeve) Mil dajêrer
Ramûs-î(m-nom.)	Şax, mil
Descendens(adj)	Yê/ya dadikeve-datê Dajêrer
Vena azygos	Xwînbera yekta
Vena -ae(f-nomînatîvûs)	Xwînber
Azygos(adj)	Yê/ya ku ne cot e. Kit
Artîcûlatîo sîmplex	Livika hêsan
Artîcûlatîo-onîs (f-nom.)	Livik
Sîmplex (adj)	Hêsan

b.Rengdêrên duqertafi: Taybetiya wan rengdêran ew e ku nomînatîvûsên wan ên yekjimar ên mascûlînûm û femînînûm heman in, ên neûtrûm jî cuda ne.

Anterîor-îûs	Hê pêş-Yê/ya hê pêşîn
Artîcûlarîs-e	Yê/ya ku bi livikê re têkildar e
Brevîs-e	Kin- kind
Centralîs-e	Navendî

Commûnîs-e	Esas-hevpar-giştî
Coronalîs-e	Tacikî-Tackî
Dîstalîs-e	Ji navendê dûr
Dorsalîs-e	Yê/ya ku pêwendîdarê pişt e.
Epîdûralîs-e	Pêkhatinên ku li ser dûramaterê ne re têkildar in.

Femoralîs -e	Ya/yê ku aîd û têkildarê femûrê ye.
Frontalîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê eniyê ye.
Genîtalîs-e	Ya/yê ku bi organê zayendê re têkildar e.
Horîzontalîs-e	Berayî- asoyî
Înferîor- îûs	Hê bin-Yê/ya hê binî
Lateralîs-e	Aliyê derve- Yê/ya aliye derve.
Major-ûs	Hê mezin
Medîalîs-e	Aliyê hundur-Yê/ya aliye hundur.
Mînor-ûs	Hê çûçik
Ovalîs-e	Hêkanî
Posterîor-îûs	Hêj paş-Yê/ya hêj paşîn.

Proxîmalîs-e	Nêzî navendê.
Sagîttalîs-e	Li aliye tîrê- ji pêş ber bi paş
Semîlûnarîs-e	Yê/ya bi şekle hîvê de ye.
Sûperfcîalîs-e	Rûxalî-Ya/yê li rûxal e.
Sûperîor-îûs	Hêj jor- yên hêj jor.
Termînalîs-e	Dawî
Transversalîs-e	Berahî
Ventralîs-e	Yên ku aîdê hela zik in.
Vertîcalîs-e	Tîkane-tîk-çikane

Ji bo rêngdêrên yekqertafi mînak:

Lobûs caûdalîs	Lopa (hêla)boçikê
Lobûs- î(m-nomînatîvûs)	Lop
Caûdalîs- e(adj)	Hêla boçikê
Lînea termînalîs	Xeta dawîn
Lînea- ae(f-nomînatîvûs)	Xet

Termînalîs-e(adj)	Dawî
Planûm horîzontale	Lêlata berwarî
Planûm (n-nomînatîvûs)	Lêlat
Horîzontale-e(adj)	Berwarî

c.Rengdêrên sêqertafî: Taybetiya wan rengdêran ew e ku rengdêr çawaniyê dide kîjan navdêrê, li gorî cinsên wan, paşqertafên cuda werdigirin. Yanê nomînatîvûsên wan ên yekjimar ji bo her sê cinsan (mascûlînûm-femînînûm-neûtrûm) jî qertafên cuda werdigirin.

Accessorîûs-a-ûm	Aksesûar-alîkar-duyemîtî-lehêq
Adîposûs-a-ûm	Bibez-Ya/yê ku bi tevîneka bez re têkildar e.
Albûs-a- ûm	Spî
Coronarîûs-a-ûm	Tacikî
Dûrûs-a-ûm	Hişk
Externûs-a-ûm	Derve- Yê/ya ku li aliye derve ye.
Flavûs-e-ûm	Qîçik
Glûteûs-a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê goştê sift in.

Proxîmalîs-e	Nêzî navendê.
Sagîttalîs-e	Li aliye tîrê- ji pêş ber bi paş
Semîlûnarîs-e	Yê/ya bi şekle hîvê de ye.
Sûperfcîalîs-e	Rûxalî-Ya/yê li rûxal e.
Sûperîor-iûs	Hêj jor- yên hêj jor.
Termînalîs-e	Dawî
Transversalîs-e	Berahî
Ventralîs-e	Yên ku aîdê hela zik in.
Vertîcalîs-e	Tîkane-tîk-çikane

Ji bo rêngdêrên yekqertafî mînak:

Lobûs caûdalîs	Lopa (hêla)boçîkê
Lobûs- î(m-nomînatîvûs)	Lop
Caûdalîs- e(adj)	Hêla boçîkê
Lînea termînalîs	Xeta dawîn
Lînea- ae(f-nomînatîvûs)	Xet

Termînalîs-e(adj)	Dawî
Planûm horîzontale	Lêlata berwarî
Planûm (n-nomînatîvûs)	Lêlat
Horîzontale-e(adj)	Berwarî

c.Rengdêrên sêqertafî: Taybetiya wan rengdêran ew e ku rengdêr çawaniyê dide kîjan navdêrê, li gorî cinsên wan, paşqertafên cuda werdigirin. Yanê nomînatîvûsên wan ên yekjimar ji bo her sê cinsan (mascûlînûm-femînînûm-neûtrûm) jî qertafên cuda werdigirin.

Accessorîûs-a-ûm	Aksesûar-alîkar-duyemîtî-lehêq
Adîposûs-a-ûm	Bibez-Ya/yê ku bi tevîneka bez re têkildar e.
Albûs-a- ûm	Spî
Coronarîûs-a-ûm	Tacikî
Dûrûs-a-ûm	Hişk
Externûs-a-ûm	Derve- Yê/ya ku li aliye derve ye.
Flavûs-e-ûm	Qîçik
Glûteûs-a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê goştê sift in.

Grîseûs-a-ûm	Gewr
Îmûs-a-ûm	En(herî) bin
Întermediûs-a-ûm	Yê/ya ortê- navbera du tiştan.
Înternûs-a-ûm	Hundur
Latîssîmûs-a-ûm	En fireh
Latûs-a-ûm	Fireh
Longîssîmûs-a-ûm	En dirêj
Longûs-a-ûm	Dirêj
Magnûs-a-ûm	Mezin
Maxîmûs-a-ûm	En(herî) mezin
Medîanûs-a-ûm	Orte-li ortê-yê/ya ku di ortê de ye.
Mînimûs-a -ûm	En çûçik
Oblîqûs-a-ûm	Xwar
Obtûratûs-a-ûm	Yâ/yê ku hatiye girtin-girtî.
Parvûs-a-ûm	Çûçik
Poplîteûs-a-ûm	Ya/yê ku bi paş ejnûyê re têkildar e.

Prímûs-a-ûm	Yekemîn-pêşîn(ewilî)
Profûndûs-a-ûm	Kûr-Ya/yê ku di kûr de ye.
Pterygoîdeûs-a-ûm	Bibask-baskokî
Qûadratûs-a-ûm	Kare
Qûartûs-a-ûm	Çaremîn
Radiatûs-a-ûm	Tîrojki- bi şekle tîrojê de.
Rectûs-a-ûm	Dûz-pehn
Rotûndûs-a-ûm	Gilover
Secûndûs-a-ûm	Duyemîn-talî
Sîgmoîdeûs-a-ûm	Ya/yê ku dişibe tîpa S'yê.
Spînosûs-a-ûm	Bikelem-kelemkî
Sûspensorîûs-a-ûm	Dardaker
Tertîûs-a-ûm	Sêyemîn
Transversûs-a-ûm	Berayî

Grîseûs-a-ûm	Gewr
Îmûs-a-ûm	En(herî) bin
Întermediûs-a-ûm	Yê/ya ortê- navbera du tiştan.
Îternûs-a-ûm	Hundur
Latîssîmûs-a-ûm	En fireh
Latûs-a-ûm	Fireh
Longîssîmûs-a-ûm	En dirêj
Longûs-a-ûm	Dirêj
Magnûs-a-ûm	Mezin
Maxîmûs-a-ûm	En(herî) mezin
Medîanûs-a-ûm	Orte-li ortê-yê/ya ku di ortê de ye.
Mînimûs-a -ûm	En çûçik
Oblîqûûs-a-ûm	Xwar
Obtûratûs-a-ûm	Yâ/yê ku hatiye girtin-girtî.
Parvûs-a-ûm	Çûçik
Poplîteûs-a-ûm	Ya/yê ku bi paş ejnûyê re têkildar e.

Prímûs-a-ûm	Yekemîn-pêşîn(ewilî)
Profûndûs-a-ûm	Kûr-Ya/yê ku di kûr de ye.
Pterygoîdeûs-a-ûm	Bibask-baskokî
Qûadratûs-a-ûm	Kare
Qûartûs-a-ûm	Çaremîn
Radiatûs-a-ûm	Tîrojki- bi şekle tîrojê de.
Rectûs-a-ûm	Dûz-pehn
Rotûndûs-a-ûm	Gilover
Secûndûs-a-ûm	Duyemîn-talî
Sîgmoîdeûs-a-ûm	Ya/yê ku dişibe tîpa S'yê.
Spînosûs-a-ûm	Bikelem-kelemkî
Sûspensorîûs-a-ûm	Dardaker
Tertîûs-a-ûm	Sêyemîn
Transversûs-a-ûm	Berayî

Ji bo rengdêrên sêqertafi mînak:

Nervûs accessoriûs	Tûreye alîkar(lehêq)
Nervûs-î(m-nomînatîvûs)	Tûre
Accessoriûs-a-ûm(adj)	Duyemîn(lehêq)
Lînea alba	Xeta(ê) spî
Lînea-ae-(f-nomînatîvûs)	Xet
Albûs-a-ûm(adj)	Spî
Palatûm dûrûm	Arikê hişk
Palatûm-î-(n-nomînatîv.)	Arik
Dûrûm -a-ûm(adj)	Hişk

Rengdêrên ku ji lêkeran tên dariştin: Qertafên mîna “**ns**” û “**ens**”yê tên dawiya rayekên dema niha ya lêkeran û bi wî awayî rengdêr tên dariştin.

Mînak:

Lêkera “**Abdûcere**” tê wateya “dûrxistin”ê. Rayeka dema niha ya vê lêkerê “**abdûc**” e. Eger qertafa “**ens**”ê bê paşiya rayeka dema niha ya vê lêkerê; rengdêra “**abdûcens**”ê derdikeve holê. Rengdêra **abdûcensê** jî tê maneya **yê/ya** ku dût dixê ye.

Dîsa lêkera “**Permanere**” tê wateya berdewamkirinê. Rayeka dema nih ya vê lêkerê “**permane**” ye, eger qertafa “**ns**”yê bê dawiya rayeka dema niha ya vê lêkerê rengdêra “**permenens**”ê derdikeve ortê. Rengdêra **permenensê** jî tê wateya “**mayîndeyîû biberdewaiyê**”

Lêker- Wekî ra- derîn	Rayeka dema niha ya lêkerê	Paş qertaf	Reng- dêra desxistî	Wateya reng- dêrê a desxistî
Abdûcere	Abdûc	ens	Abdû- cens	Yên ku dûr dixin
Permanere	Permane	ns	Perma- nens	Mayînde-Bi- berdewam

Rengdêrên ku ji navdêran tên dariştin: Ji bo desxistina rengdêran sifte rayeka navdêra ku dike bibe rengdêr divê bê dîtîn. Ji bo vê yeke jî divê qertafa genetîvûsa yekjimar a navdêrê bê avêtin.

Eger rayeka navdêrê bi tîpa "l"yê ve dawî dibe paşqertafên mîna "**arîs û are**" yê tê dawîya rayeka navdêrê, eger rayeka navdêrê bi tîpên cuda dawî dibin vê çaxê paşqertafên wekî "**alîs û ale**"yê tên dawîya rayeka navdêrê û bi vî awayî rengdêran pêk tînin.

Destxistina rengdêrên hevedudanî: Ji bo destxistina rengdêrên hevedudanî şuna genetîvûsên yekjimar ên navdêran qertafên wekî "formîs û forme"yê tê dawîya rayeka navdêr

Mînak.

Lêker- raderîn	Rayeka dema niha ya lêkerê	Paş qertaf	Rengdêra desxistî	Wateya rengdêrê a desxistî
-------------------	-------------------------------------	---------------	----------------------	-------------------------------

Ji bo rengdêrên sêqertafi mînak:

Nervûs accessorîûs	Tûreye alîkar(lehêq)
Nervûs-î(m-nomînatîvûs)	Tûre
Accessorîûs-a-ûm(adj)	Duyemîn(lehêq)
Lînea alba	Xeta(ê) spî
Lînea-ae-(f-nomînatîvûs)	Xet
Albûs-a-ûm(adj)	Spî
Palatûm dûrûm	Arikê hişk
Palatûm-î-(n-nomînatîv.)	Arik
Dûrûm -a-ûm(adj)	Hişk

Rengdêrên ku ji lêkeran tên dariştin: Qertafên mîna “**ns**” û “**ens**”yê tên dawiya rayekên dema niha ya lêkeran û bi wî awayî rengdêr tên dariştin.

Mînak:

Lêkera “**Abdûcere**” tê wateya “dûrxistin”ê. Rayeka dema niha ya vê lêkerê “**abdûc**” e. Eger qertafa “**ens**”ê bê paşiya rayeka dema niha ya vê lêkerê; rengdêra “**abdûcens**”ê derdikeve holê. Rengdêra **abdûcensê** jî tê maneya **yê/ya** ku dûr dixê ye.

Dîsa lêkera “**Permanere**” tê wateya berdewamkirinê. Rayeka dema nih ya vê lêkerê “**permane**” ye, eger qertafa “**ns**”yê bê dawiya rayeka dema niha ya vê lêkerê rengdêra “**permenens**”ê derdikeve ortê. Rengdêra **permenensê** jî tê wateya “**mayîndeyîû biberdewaiyê**”

Lêker- Wekî ra- derîn	Rayeka dema niha ya lêkerê	Paş qertaf	Reng- dêra desxistî	Wateya reng- dêrê a desxistî
Abdûcere	Abdûc	ens	Abdû- cens	Yên ku dûr dixin
Permanere	Permane	ns	Perma- nens	Mayînde-Bi- berdewam

Rengdêrên ku ji navdêran tên dariştin: Ji bo desxistina rengdêran sifte rayeka navdêra ku dike bibe rengdêr divê bê dîtîn. Ji bo vê yeke jî divê qertafa genetîvûsa yekjimar a navdêrê bê avêtin.

Eger rayeka navdêrê bi tîpa "l"yê ve dawî dibe paşqertafên mîna "**aris û are**" yê tê dawiya rayeka navdêrê, eger rayeka navdêrê bi tîpên cuda dawî dibin vê çaxê paşqertafên wekî "**alîs û ale**"yê tên dawiya rayeka navdêrê û bi vî awayî rengdêran pêk tînin.

Destxistina rengdêrên hevedudanî: Ji bo destxistina rengdêrên hevedudanî şuna genetîvûsên yekjimar ên navdêran qertafên wekî "formîs û forme"yê tê dawiya rayeka navdêr

Mînak.

Lêker- raderîn	Rayeka dema niha ya lêkerê	Paş qertaf	Rengdêra desxistî	Wateya rengdêrê a desxistî
-------------------	-------------------------------------	---------------	----------------------	-------------------------------

Mandî-bûla-ae	Mandî-bûl	aris-are	Mandîbûlarîs (f-m) Mandîbûlare (n)	Yên aîd û tekil-darê çenge ne.
Dens-dentîs	Dent	alîs-ale	Dentalîs (f-m) Dentale (n)	Ya/yê ku aîd û têkil-darê diran e.

Navdêr	Rewşa î'yê	Paş qertaf	Rengdêra destxistî	Wateya navdêr û rengdêrê.
Pîrûm-î	Pîrî	formîs-forme	Pîrîformîs-Pîrîforme	Hurmê Hurmêkî

Navdêrên ku bingeha wan ji zimanê grekî tê jî bi paşqertafa "eûs"ê ve rengdêran pêk tînin.

Mas-tos-Mas-toîdîs		eûs-ea	Mastoîdeûs Mastoîdea Mastoîdeûm	Guhan Guhanokî
Larynx Laryngîs		eûs-ea	Laryngeûs Laryngea Laryngeûm	Gewrî Gewrîyokî
Pharynx Pharyngîs		eûs-ea	Pharyngeûs Pharyngea Pharyngeûm	Hefik Hefikokî
Menînx Menîngîs		eûs-ea	Menîngeûs Menîngea Menîngeûm	Zarê mêjî Zarê mêjikokî

DÎ RÊNGDÊRAN DE HEVRÛKÎRÎNA PÎLEYAN

POSÎTÎVÛS POZÎTÎV	COMPA- RATÎVÛS HEVRÛKÎRÎ	SÛPER- LATÎVÛS FÎŞARKÎRÎ
Anterûs- a-ûm Li pêş	Anterîor-îûs Hêj pêş	Antîcûs-a-ûm En(herî) pêş
Bonûs-a-ûm Baş	Melîor-îûs Hêj baş	Optîmûs -a-ûm En(herî) baş
Brevîs -e-ûm Kin	Brevîor- îûs Hêj kin	Brevîs- sîmûs-a-ûm En kin
Exterûs- a-ûm Dîş	Exterîor-îûs Hêj derve	Exter- mûs-a-ûm En derve
Înferûs-a-ûm Bin	Înferîor-îûs Hêj bin	Înfîmûs-a-ûm En bin
Înternûs-a-ûm Hundur	Înterîor-îûs Hêj hundur	Întîmûs-a-ûm En hundur
Latûs-a-ûm Fireh	Latîor-îûs Hêj fireh	Latîs- sîmûs-a-ûm Herî fireh

Mandî-bûla-ae	Mandî-bûl	aris-a-re	Mandîbû-larîs (f-m) Mandîbûlare (n)	Yên aîd û tekil-darê çenge ne.
Dens-dentîs	Dent	alîs-a-le	Dentalîs (f-m) Dentale (n)	Ya/yê ku aîd û têkil-darê diran e.

Navdêr	Rewşa 'î'yê	Paş qertaf	Rengdêra destxistî	Wateya navdêr û rengdêrê.
Pîrûm-î	Pîrî	formîs-forme	Pirîformîs-Pirîforme	Hurmê Hurmêkî

Navdêrên ku bingeha wan ji zimanê grekî tê jî bi paşqertafa "eûs"ê ve rengdêran pêk tînin.

Mas-tos-Mas-toîdîs		eûs-ea	Mastoîdeûs Mastoîdea Mastoîdeûm	Guhan Guhanokî
Larynx Laryngîs		eûs-ea	Laryngeûs Laryngea Laryngeûm	Gewrî Gewrîyokî
Pharynx Pharyngîs		eûs-ea	Pharyngeûs Pharyngea Pharyngeûm	Hefik Hefikokî
Menînx Menîngîs		eûs-ea	Menîngeûs Menîngea Menîngeûm	Zarê mêjî Zarê mêjîkokî

DÎ RÊNGDÊRAN DE HEVRÛKIRÎNA PÎLEYAN

POSÎTÎVÛS POZÎTÎV	COMPA- RATÎVÛS HEVRÛKIRÎ	SÛPER- LATÎVÛS FÎŞARKIRÎ
Anterûs- a-ûm Li pêş	Anterîor-îûs Hêj pêş	Antîcûs-a-ûm En(herî) pêş
Bonûs-a-ûm Baş	Melîor-îûs Hêj baş	Optîmûs -a-ûm En(herî) baş
Brevîs -e-ûm Kin	Brevîor- îûs Hêj kin	Brevîs- sîmûs-a-ûm En kin
Exterûs- a-ûm Dîş	Exterîor-îûs Hêj derve	Exter- mûs-a-ûm En derve
Înferûs-a-ûm Bin	Înferîor-îûs Hêj bin	Înfîmûs-a-ûm En bin
Înternûs-a-ûm Hundur	Înterîor-îûs Hêj hundur	Întîmûs-a-ûm En hundur
Latûs-a-ûm Fireh	Latîor-îûs Hêj fireh	Latîs- sîmûs-a-ûm Herî fireh

Longûs-a-ûm Dirêj	Longîor-îûs Hêj dirêj	Longîs- sîmûs-a-ûm En dirêj
Magnûs- a-ûm Mezin	Major-îûs Hêj mezin	Maxîmûs-a-ûm Herî mezin
Parvûs-a-ûm Çûçik	Mînor-ûs Hêj çûçik	Mînimîs-a-ûm En çûçik
Posterûs- a-ûm Li paş	Pos- terîor-îûs Hêj paş	Post- remûs-a-ûm Herî mezin
Sûperûs- a-ûm Ser	Sûperîor-îûs Hêj ser	Sûpremûs- a-ûm En ser

Kêşana rengdêran(Prîma declînatio): Di zimanê latînî de kêşana rengdêran di bin sê koman de dê bê nîşandin.

1.Rengdêrên kêşanê(prîma declînatio): Rengdêrên sê qertafî yên ku nomînatîvûsên xwe yekjimar in û di rewşa mascûlînûm de ne û bi "ûs"ê ve dawî dibin di nav vê komê de cî digirin.

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomînatîvûs	Genetîvûs	Nomînatîvûs	Genetîvûs

-ûs	-î	-î	-orûm(m)
-a	-ae	-ae	-arûm(f)
-ûm	-î	-a	-orûm(n)

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomî-natîvûs	Genetîvûs	Nomî-natîvûs	Genetîvûs
Longûs	Longî	Longî	Longorûm(m)
Longa	Longae	Longae	Longarûm(f)
Longûm	Longî	Longa	Longorûm(n)

Rengdêrên dirbî(dirûvî):

Albûs-Alba-Albûm, Flavûs-(a-ûm), Îternûs-(a-ûm), Lûteûs-(a-ûm), Magnûs-(a-ûm), Mediûs-(a-ûm), Rectûs-(a-ûm), Transversûs-(a-ûm)

II. Rengdêrên kêşanê(secûndadeclînatîo): Rengdêrên sê qertafi yê ku nomînatîvûsên xwe yekjimar in û di rewşa mascûlînûm de ne û bi "er"ê ve dawî dibin di nav vê komê de cî digirin.

Longûs-a-ûm Dirêj	Longîor-îûs Hêj dirêj	Longîs- sîmûs-a-ûm En dirêj
Magnûs- a-ûm Mezin	Major-îûs Hêj mezin	Maxîmûs-a-ûm Herî mezin
Parvûs-a-ûm Çûçik	Mînor-ûs Hêj çûçik	Mînimîs-a-ûm En çûçik
Posterûs- a-ûm Li paş	Pos- terîor-îûs Hêj paş	Post- remûs-a-ûm Herî mezin
Sûperûs- a-ûm Ser	Sûperîor-îûs Hêj ser	Sûpremûs- a-ûm En ser

Kêşana rengdêran(Prîma declînatio): Di zimanê latînî de kêşana rengdêran di bin sê koman de dê bê nîşandin.

1.Rengdêrên kêşanê(prîma declînatio): Rengdêrên sê qertafî yên ku nomînatîvûsên xwe yekjimar in û di rewşa mascûlînûm de ne û bi "ûs"ê ve dawî dibin di nav vê komê de cî digirin.

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomînatîvûs	Genetîvûs	Nomînatîvûs	Genetîvûs

-ûs	-î	-î	-orûm(m)
-a	-ae	-ae	-arûm(f)
-ûm	-î	-a	-orûm(n)

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomî-natîvûs	Genetîvûs	Nomî-natîvûs	Genetîvûs
Longûs	Longî	Longî	Longorûm(m)
Longa	Longae	Longae	Longarûm(f)
Longûm	Longî	Longa	Longorûm(n)

Rengdêrên dirbî(dirûvî):

Albûs-Alba-Albûm, Flavûs-(a-ûm), Îternûs-(a-ûm), Lûteûs-(a-ûm), Magnûs-(a-ûm), Medîûs-(a-ûm), Rectûs-(a-ûm), Transversûs-(a-ûm)

II. Rengdêrên kêşanê(secûndadeclînatio): Rengdêrên sê qertafî yên ku nomînatîvûsên xwe yekjimar in û di rewşa mascûlînûm de ne û bi "er"ê ve dawî dibin di nav vê komê de cî digirin.

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomî-natîvûs	Genetîvûs	Nomî-natîvûs	Genetîvûs
-er	-(e)rî	-(e)rî	-(e)rorûm(m)
-(e)ra	-(e)rae	-(e)rae	-e)rarûm (f)
-(e)rûm	-(e)rî	-(e)ra	-(e)rorûm(n)

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomî-natîvûs	Genetîvûs	Nomî-natîvûs	Genetîvûs
Sînîster	Sînîstrî	Sînîstrî	Sînîstrorûm(m)
Sînîstra	Sînîstrae	Sînîstrae	Sînîstrarûm(f)
Sînîstrûm	Sînîstrî	Sînîstra	Sînîstrorûm(n)

Rengdêrên dirbî(dirûvî): Dexter-Dextra-Dextrûm, Lîber-Lîbera-Lîberûm, Nîger-Nîgera-Nîgrûm, Rûber-Rûbra-Rûbrûm û hvd.

III. Rengdêrên kêsanê(tertiadeclinatio):

a) Rengdêrên du qertafi yên ku nomînatîvûsên xwe yekjimar in û di rewşa mascûlînûm û femînînûm de ne û bi "or"ê ve dawî dibin din av vê komê de cî digirin. **Mînak:**

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomî-natîvûs	Genetîvûs	Nomî-natîvûs	Genetîvûs
-	-îs	-es	-ûm(m+f)
-s	-îs	-a	-ûm(n)
Mînor	Mînorîs	Mînores	Mînorûm(m+f)
Mînûs	Mînorîs	Mînora	Mînorûm(n)

Rengdêrên dirbî(dirûvî): Anterîor-Anterîûs-, Înerîor-Înerîûs, Major-Majûs, Posterîor-Posterîûs, Sûperîor-Sûperîûs û hvd.

b) Rengdêrên du qertafi yên ku nomînatîvûsên xwe yekjimar in û di rewşa mascûlînûm û femînînûm de ne û bi "îs"ê ve dawî dibin din av vê komê de cî digirin. **Mînak:**

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomî-natîvûs	Genetîvûs	Nomî-natîvûs	Genetîvûs
-îs	-îs	-es	-îûm(m+f)
-e	-îs	-îa	-îûm(n)

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomî-natîvûs	Genetîvûs	Nomî-natîvûs	Genetîvûs
-er	-(e)rî	-(e)rî	-(e) rorûm(m)
-(e)ra	-(e)rae	-(e)rae	-e) rarûm (f)
-(e)rûm	-(e)rî	-(e)ra	-(e) rorûm(n)

Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomî-natîvûs	Genetîvûs	Nomî-natîvûs	Genetîvûs
Sînîster	Sînîstrî	Sînîstrî	Sînîstrorûm(m)
Sînîstra	Sînîstrae	Sînîstrae	Sînîstrarûm(f)
Sînîstrûm	Sînîstrî	Sînîstra	Sînîstrorûm(n)

Rengdêrên dirbî(dirûvî): Dexter-Dextra-Dextrûm, Lîber-Lîbera-Lîberûm, Nîger-Nîgera-Nîgrûm, Rûber-Rûbera-Rûbrûm û hvd.

III. Rengdêrên kêsanê(tertiadeclinatio):

a) Rengdêrên du qertafi yê n ku nomînatîvûsên xwe yekjimar in û di rewşa mascûlînûm û femînînûm de ne û bi "or"ê ve dawî dibin din av vê komê de cî digirin. **Mînak:**

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomî-natîvûs	Genetîvûs	Nomî-natîvûs	Genetîvûs
-	-îs	-es	-ûm(m+f)
-s	-îs	-a	-ûm(n)
Mînor	Mînorîs	Mînores	Mînorûm(m+f)
Mînûs	Mînorîs	Mînora	Mînorûm(n)

Rengdêrên dirbî(dirûvî): Anterîor-Anterîûs-, Înerîor-Înerîûs, Major-Majûs, Posterîor-Posterîûs, Sûperîor-Sûperîûs û hvd.

b) Rengdêrên du qertafi yê n ku nomînatîvûsên xwe yekjimar in û di rewşa mascûlînûm û femînînûm de ne û bi "îs"ê ve dawî dibin din av vê komê de cî digirin. **Mînak:**

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomî-natîvûs	Genetîvûs	Nomî-natîvûs	Genetîvûs
-îs	-îs	-es	-îûm(m+f)
-e	-îs	-îa	-îûm(n)

Lateralis	Lateralis	Laterales	Lateralium
Laterale	Lateralis	Lateralia	Lateralium

Rengdêrên dirbî(dirûvî): Brevîs-Breve, Dîstalis-Dîstale, Dorsalis-dorsale, Commûnis-Commûne, Jûgularis-Jûgûlare, Medialis-Mediale

c) Rengdêrên yek qertafi yên ku nomînatîvûsên xwe yekjimar in û di rewşa mascûlînûm û femînînûm de ne û bi "s"ê ve dawî dibin din av vê komê de cî digirin. Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomînatîvûs	Genetîvûs	Nomînatîvûs	Genetîvûs
-s	-tîs	-tes	-tîûm(m+f)
-s	-tîs	-tîa	-tîûm(n)
SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomînatîvûs	Genetîvûs	Nomînatîvûs	Genetîvûs
Efferens	Efferentîs	Efferentes	Efferentîûm(m+f)
Efferens	Efferentîs	Efferentes	Efferentîûm(n)

Rengdêrên dirbî(dirûvî):Afferens-Ascendens-Defe-rens-Descendens-Commûnicans-Perforans-Recûrens û hvd.

Di zimanê latînî de kirpandin: Di zimanê latînî de kirpandin wekî rêk û pêk nîn e. Encax bi vî awayî dê bê senifandin.

*Di peyvên du kîteyî de kirpandin li ser kîteya yekemin e.

* Di peyvên sê kîteyî de kirpandin li ser kîteya ortê ye.

* Di peyvên pir kîteyî de kirpandin li ser beriya kîteya dawîn e.

Di zimanê latînî de GÎHANEK(CONJÛNCTÎO): Di zimanê latînî de gîhanek bi "**et**"ê ve pêk tê û wekî "**û**"ya kurdî û "**ve**"ya tirkî ye.

Mînak:

I. Et

Cornû ûterî dextrûm **et** sînîstrûm (Ustuyê(qiloçê) mal-çêlikê yê çep û rastê)

Os tarsale II **et** III (Hestiyê duyemîn û sêyemîn yên hestiyê tarsal)

Di zimanê latînî de DAÇEK (PREPOSÎTION): Di zimanê latînî de daçek alî, hêl û arestebûnê nişan didin û bi daçekên wekî "**ad**" û "**cûm**"ê ve pozisyona diyar dikin.

Mînak: Bi "Ad"ê ve diyarkirina pozisyonan: Navdêrên ku dû daçeka "ad"ê tên di rewşa "accûsatîvûsê"(kî û kê) de ye.

Mînak:

Adîtûs **ad** recessûm caûdalem.(Têketina ku li korta boçikê bicih e.(recessûs caûdalîsê))

Ramûs **ad** rete mîrabîle epîdûrale rostrale.

Mil(şax)ê ku diçe rete mîrabîle epîdûrale rostraleyê û li ser wir bicih dibe.

Lateralis	Lateralis	Laterales	Lateralium
Laterale	Lateralis	Lateralia	Lateralium

Rengdêrên dirbî(dirûvî): Brevîs-Breve, Dîstalis-Dîstale, Dorsalis-dorsale, Commûnis-Commûne, Jûgularis-Jûgûlare, Medialis-Mediale

c) Rengdêrên yek qertafi yên ku nomînatîvûsên xwe yekjimar in û di rewşa mascûlînûm û femînînûm de ne û bi "s"ê ve dawî dibin din av vê komê de cî digirin. Mînak:

SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomînatîvûs	Genetîvûs	Nomînatîvûs	Genetîvûs
-s	-tîs	-tes	-tîûm(m+f)
-s	-tîs	-tîa	-tîûm(n)
SÎNGÛLARÎS		PLÛRALÎS	
Nomînatîvûs	Genetîvûs	Nomînatîvûs	Genetîvûs
Efferens	Efferentîs	Efferentes	Efferentîûm(m+f)
Efferens	Efferentîs	Efferentes	Efferentîûm(n)

Rengdêrên dirbî(dirûvî):Afferens-Ascendens-Defe-rens-Descendens-Commûnicans-Perforans-Recûrens û hvd.

Di zimanê latînî de kirpandin: Di zimanê latînî de kirpandin wekî rêk û pêk nîn e. Encax bi vî awayî dê bê senifandin.

*Di peyvên du kîteyî de kirpandin li ser kîteya yekemin e.

* Di peyvên sê kîteyî de kirpandin li ser kîteya ortê ye.

* Di peyvên pir kîteyî de kirpandin li ser beriya kîteya dawîn e.

Di zimanê latînî de GÎHANEK(CONJÛNCTÎO): Di zimanê latînî de gîhanek bi "**et**"ê ve pêk tê û wekî "**û**"ya kurdî û "**ve**"ya tirkî ye.

Mînak:

I. Et

Cornû ûterî dextrûm et sînîstrûm (Ustuyê(qiloçê) mal-çêlikê yê çep û rastê)

Os tarsale II et III (Hestiyê duyemîn û sêyemîn yên hestiyê tarsal)

Di zimanê latînî de DAÇEK (PREPOSÎTION): Di zimanê latînî de daçek alî, hêl û arestebûnê nişan didin û bi daçekên wekî "**ad**" û "**cûm**"ê ve pozisyona diyar dikin.

Mînak: Bi "Ad"ê ve diyarkirina pozisyonan: Navdêrên ku dû daçeka "ad"ê tên di rewşa "accûsatîvûsê"(kî û kê) de ye.

Mînak:

Adîtûs ad recessûm caûdalem.(Têketina ku li korta boçikê bicih e.(recessûs caûdalîsê))

Ramûs ad rete mîrabîle epîdûrale rostrale.

Mil(şax)ê ku diçe rete mîrabîle epîdûrale rostraleyê û li ser wir bicih dibe.

Ramûs **ad** cûrvatûram majoremabomasî.

Mil(şax)ê ku diçe cûrvatûra majora abomasûmê û li ser wir bicih dibe.

Bi "Cûm"ê ve (wekî "bi"ya kurdî) diyarkirina pozisyonan: Navdêrên ku dû daçeka "ad"ê tên di rewşa "ablatîvûsê"(ji kê) de ye"

Mînak:

Ramûs commûnîcans nervî medîanî **cûm** nervo ûlnarî.

Şax(mil)ê ku Nervûs medîanûs û Nervûs ûlnarîsê digihêjîne hev û li wir bicih dike.

Ramûs commûnîcans **cûm** ganglîo cîlîarî.

Şax(mil)ê ku bi ganglîon cîlîariyê ve digihêjîne hev û şî wir bicih dike.

NAVÊN LATÎNÎ YÊN HEYWANÊN KEDÎKIRÎ YÊN BÎMAZ-MAZK(VERTEBRATAE)	
A-Heywanên biguhan(Mammalia)	B-Heywanên bibask(Aves)
a)Carnîvora(Yên goştخور) 1-Canidae (=Kûçik) Canis famîliarîs(=Kûçikê kedîkirî) 2-Felidae (=Pisîk) Felis domestica(=Pisîka/ê kedîkirî)	1-Gallus domesticus (=Mirîşka kedîkirî) 2-Anas domestica (=Werdega kedîkirî) 3-Anser domestica (=Qaza kedîkirî) 4-Meleagris gallopavo (=Eloka kedîkirî) 5-Columba domestica (=Gogerçîna kedîkirî)

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -A			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Abaxîalîs	Ji tever dûr.	Acanthîon-î-n	Strî-Kelem-Sixî
Abdomen-înîs-n	Zik	Acceleratio-onîs	Hilbûn-Lezandin
Abdûcens-entîs	Veqetîner-Dûrxist	Accelerator-orîs-m	Lezangêr
Abdûctîo-onîs	Dûrxistin -Veqetandin	Accessoriûs-a-ûm	Qertaf-Pêvek-Veserkirî
Aberrans-antîs	Cih guhêrkeriya xwe bi xwe.	Accomodatio-onîs	Aheng-Lihevkirin
Aberratio-onîs	Derasayîbûn-Deradetîbûn	Accûmbens-entîs	Spartkirî-Ramedankirî
Ablatio-onîs	Cihêbûn-rûçikîn	Acephalûs-î-m	Ji zayîne tunebûna serî.
Abo masûm-î-n	Şilav-Şirden	Acervûlûs-î-m	Qûm,xîz-Qûma mêjî
Aboralîs-e	Jidevdûr	Acetabûlum -î-f	Sîrkedang
Abortio-onîs	Jiberçûyî-Jiberketî	Acetûm-î-n	Sîrke
Absolûte	Saf-Tam	Acinûs-î-m	Hebtirî
Absorptio-onîs	Mêtin-Mijan	Acro-onîs-m	Niçik

Ramûs **ad** cûrvatûram majoremabomasî.

Mil(şax)ê ku diçe cûrvatûra majora abomasûmê û li ser wir bicih dibe.

Bi "Cûm"ê ve (wekî "bi"ya kurdî) diyarkirina pozisyonan: Navdêrên ku dû daçeka "ad"ê tên di rewşa "ablatîvûsê"(ji kê) de ye"

Mînak:

Ramûs commûnîcans nervî medîanî **cûm** nervo ûlnarî.

Şax(mil)ê ku Nervûs medîanûs û Nervûs ûlnarîsê digihêjîne hev û li wir bicih dike.

Ramûs commûnîcans **cûm** ganglîo cîlîarî.

Şax(mil)ê ku bi ganglîon cîlîariyê ve digihêjîne hev û şî wir bicih dike.

NAVÊN LATÎNÎ YÊN HEYWANÊN KEDÎKIRÎ YÊN BÎMAZ-MAZK(VERTEBRATAE)	
A-Heywanên biguhan(Mammalia)	B-Heywanên bibask(Aves)
a)Carnívora (Yên goştخور) 1-Canidae (=Kûçik) Canis famîlîarîs(=Kûçikê kedîkirî) 2-Felidae (=Pisîk) Felis domestica(=Pisîka/ê kedîkirî)	1-Gallus domesticus (=Mirîşka kedîkirî) 2-Anas domestica (=Werdega kedîkirî) 3-Anser domestica (=Qaza kedîkirî) 4-Meleagris gallopavo (=Eloka kedîkirî) 5-Columba domestica (=Gogerçîna kedîkirî)

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -A			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Abaxîalîs	Ji tever dûr.	Acanthîon-î-n	Strî-Kelem-Sixî
Abdomen -înîs-n	Zik	Acceleratîo -onîs	Hilbûn- Lezandîn
Abdûcens -entîs	Veqetîner -Dûrxist	Accelerator -orîs-m	Lezangêr
Abdûctîo -onîs	Dûrxistin - Veqetandin	Accessorîûs -a-ûm	Qertaf-Pêvek- Veserkirî
Aberrans -antîs	Cih guhêrkeriya xwe bi xwe.	Accomodatîo -onîs	Aheng- Lihevkirin
Aberratîo -onîs	Derasayîbûn -Deradetîbûn	Accûmbens -entîs	Spartkirî- Ramedankirî
Ablatîo -onîs	Cihêbûn- rûçikîn	Acephalûs-î-m	Ji zayînê tunebûna serî.
Abo masûm-î-n	Şilav-Şîrden	Acervûlûs-î-m	Qûm,xîz- Qûma mêjî
Aboralîs-e	Jidevdûr	Acetabûlum -î-f	Sîrkedang
Abortîo- onîs	Jiberçûyî- Jiberketî	Acetûm-î-n	Sîrke
Absolûte	Saf-Tam	Acînûs-î-m	Hebtirî
Absorptîo -onîs	Mêtin-Mijan	Acro-onîs-m	Nîçik

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -A			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Annexa-ae-f	Pêwendî-îrtîbat -girêdanî	Fossa acetabûlî	Çanaxa sîrkeyê.
Anomaliya-ae-f	Anormal, neasayî, derveyî rewş û şeklê normal û asayî.		
Anonymûs-a-ûm	Bênav-		
Arteria anonyma	Xwinbira bênav.		
Ansa-ae-f	Xelqe, cerge,		
Ansa spiralis colî	Qerçimoka pêçokî ya coliyê.		
Anser-erîs-m	Qaz		
Anser domesticûs	Qaza kedîkirî.		
Anserînûs-a-ûm	Yê/ya ku têkildar û aîdê qazê ye.		
Ansiformîs-e	Gozegir-Kil- Bikevane		
Antagonîsmûs-î-m	Dijraber-Hember -Zid		
Ante	Pêş...ji pêş		
Antebrachiûm-îi-n	Milê pêşîn, zeûgopodîûma çîpa pêşîn, (=Radiûs+Ûlna)		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -A			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Fascia anteb-rachii	Zar û betanê çîpa(milê) pêşîn.	Antitragûs -î-m	Niçikê hemberî Tra-gûsê.
Anteflexio -onis-f	Tevîna(çemîn) ber bi pêş.	Antrûm-î-n	Valahî,qewr,şikeft
Antemortem	Beriya mirinê.	Antrûm pyloricûm	Qewra pylorûsê.
Antepartûm	Beriya zayinê.	Anûlarîs-e	Cerge, wekî helqea-aidê helqeyê
Anterior -îus	Yê/ya pêşîn- Yê/ya li pêş e .	Lîgamentûm anûlare radîî	Bendikê radiûsê yê wekî şekle helqeyê
Facies anterior	Rûyê derve (pêşîn)	Anûlûs-î-m	Cerge û helqeya çûçik-gustîl.
Anterolateralis	Aliyê derwe yê pêşîn.	Anûlûsîn-gûinalîs sûperfcialîs	Bendikê radiûsê yê wekî şekle helqeyê-
Anteversio-onis-f	Tevîn û çemîna ber bi pêş.	Anûs-î-m	Zotik, kuna dawîn a pergala dehandinê ya ku vedibe derve.
Antropologîa -ae-f	Antropolojî	Zona colûm-narîs anî	Dabeşa bisutun a zotikê.
Anthropotomia-ae-f	Anatomiya mirovan.	Aorta-ae-f	Xwînbara herî stûr -Makexwînbir
Anti	Zid-dijber	Arkûs aorttae	Kembera makexwîn-birê.
Anticlinalis-e	Tikane- ne tik	Aortkûs-a-ûm	Yê/ya ku têkildar û aidê makexwînbirêye
Vertebra anticlinalis	Movika tik-movika ne xwar	Apertûra -ae-f	Têketin, kun, dev
Antihelix-î-cis-f	Qurçima hember	Apertûra thoracis cranialîs-Têketina pêşîn a qefesa sîng.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -A			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Annexa-ae-f	Pêwendî-îrtîbat -girêdanî	Fossa acetabûlî	Çanaxa sîrkeyê.
Anomalia-ae-f	Anormal, neasayî, derveyî rewş û şeklê normal û asayî.		
Anonymûs-a-ûm	Bênav-		
Arteria anonyma	Xwinbira bênav.		
Ansa-ae-f	Xelqe, cerge,		
Ansa spiralis colî	Qerçimoka pêçokî ya coliyê.		
Anser-erîs-m	Qaz		
Anser domesticûs	Qaza kedîkirî.		
Anserînûs-a-ûm	Yê/ya ku têkildar û aîdê qazê ye.		
Ansiformîs-e	Gozegir-Kil- Bikevane		
Antagonîsmûs-î-m	Dijraber-Hember -Zid		
Ante	Pêş...ji pêş		
Antebrachiûm-îi-n	Milê pêşîn, zeûgopodîûma çîpa pêşîn, (=Radiûs+Ûlna)		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -A			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Fascia anteb-rachii	Zar û betanê çîpa(milê) pêşîn.	Antitragûs -î-m	Niçikê hemberî Tra-gûsê.
Anteflexio -onis-f	Tevîna(çemîn) ber bi pêş.	Antrûm-î-n	Valahî,qewr,şikeft
Antemortem	Beriya mirinê.	Antrûm pyloricûm	Qewra pylorûsê.
Antepartûm	Beriya zayinê.	Anûlarîs-e	Cerge, wekî helqea-aidê helqeyê
Anterior -îus	Yê/ya pêşîn- Yê/ya li pêş e .	Lîgamentûm anûlare radîî	Bendikê radiûsê yê wekî şikle helqeyê
Facies anterior	Rûyê derve (pêşîn)	Anûlûs-î-m	Cerge û helqeya çûçik-gustîl.
Anterolateralis	Aliyê derwe yê pêşîn.	Anûlûsîn-gûinalis sûperfcialis	Bendikê radiûsê yê wekî şikle helqeyê-
Anteversio-onis-f	Tevîn û çemîna ber bi pêş.	Anûs-î-m	Zotik, kuna dawîn a pergala dehandinê ya ku vedibe derve.
Antropologia -ae-f	Antropolojî	Zona colûm-narîs anî	Dabeşa bisutun a zotikê.
Anthropotomia-ae-f	Anatomiya mirovan.	Aorta-ae-f	Xwînbara herî stûr -Makexwînbir
Antî	Zid-dijber	Arkûs aorttae	Kembera makexwîn-birê.
Anticlinalis-e	Tîkane- ne tîk	Aortikûs-a-ûm	Yê/ya ku têkildar û aidê makexwînbirêye
Vertebra anticlinalis	Movika tîk-movika ne xwar	Apertûra -ae-f	Têketin, kun, dev
Antihelix-î-cis-f	Qurçîma hember	Apertûra thoracis cranialis-Têketina pêşîn a qefesa sîng.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA -A
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Apex-îcis-m	Niçik, tepe, lûtke	Aqûa-ae-f	Av
Apex cordis	Tepe û niçikê dil.	Aqûa edûctûs -ûs-m	Co û kanala avê.
Apicalis-e	Yên têk. û aîdê tepe û niçikê ne	Aqûa edûctûs mesencephali.	Coya avê yê mêjiyê ortê.
Apocrîn: Toşbiyê avzêyê yê tevî av- zêyên xwe hinek dabeşa şaneya ku dî nav de civiyaye jî davêje derve.		Aqûosûs-a-ûm	Avî, biav, ji avê pêkhatî.
Aponeûrosîs-îs-f	Têketina masûlke- ya pehn.	Hûmor aqûosûs	Rona avî- avîron.
Aponeûrosîs palatina	Aponevroza arikê. (têketina masûl- keyê dîa ê arikê).	Arachne -es-f	Pîrevonek - pîrebok
Aponeûro- tikûs-a-ûm	Yên têkil. û aîdê aponevrozê ne	Arachnoidea -ae-f	Pîrevonekî -pîrebokî
Apophysis-îs-f	Werim, perç, girmik	Arbor-rîs-f	Dar
Apparatûs-ûs-m	Alav, cîhaz	Arbor vitae	Dara jînê- darjîn.
Apparatûs dîgestoriûs	Pergala dehan- dinê.	Archî : Destpêk- Qertafa pêşîn a destpêkê.	
Appendicû- laris-e	Yê/ya ku têkildar û aîdê appendiksê ye.	Archîcorte -îcis -m	Korteksa dest- pêkê-korteksa pêşîn.
Appendix-îcis	Îlave, pêvek	Arcûatûs -a-ûm-Ya/yê ku bi şeklê kember û kevanê de ye.	
Appendix vermî-formis	Pêveka kurmikî. De	Lînea arcûata	Xet û xêza ku bi şeklê ke- vanê de ye.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -A

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Arcûs -ûs-m	Kember, kevan	Arthrologia -ae-f	Zanyariya livikê.
Arcûs vertebrae	Kembera movikan.	Articûlaris	Yê/ya ku têkildar û aîdê livikê ye.
Area-ae-f	Cih, qad, war	Cartilago articûlaris	Kirkiroka(xirtik) livikê(movik).
Areola -ae-f	Cih û warê çûçik.	Articûlatio -onis-f	Livik-movik
Areolaris e	Yên ku têklidar û aîdê cih û warên çûçik in.	Articûlatio genûs	Livika junî û ka- bokê.
Arrector – oris-m	Rakirgir-raker, bilindker	Articûlûs –î-m	Livik-movik
Mûs.arrector pîfî	Masûlkeya raker a mûyan.	Arytena –ae-f	Misîn
Arteria –ae-f	Xwînbir	Arytenoideûs –a-ûm	Ya/yê ku bi şeklê misîn de ye.
Arteriola-ae-f	Xwînbira çûçik.	Cartilago arytenoidea	Xirtika misîni-Xir- tikmisîn
Arteriosûs –a-ûm	Yê/ya ku têkildar û aîdê xwînbirê ye.	Arythmia –ae-f- Xerebûna rîtmî(dilkutan)	rajenê û dil.
Circilûs arteriosûs cerebrî	Çenbera (bazine) xwînbira mêjî.	Ascendens -entfs	Ya/yê ku bilind dibe û hildibe.
Arthritis-îdis	Zox girtina livikê(movik).	Colon ascendens	Kolona ku bilind dibe.
Arthro	Pêşqertafa ku wateya livikê dide têgînan.	Asper-a-ûm	Biniçik, dir- dirki-pirtikî

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA -A
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Apex-îcîs-m	Niçik, tepe, lûtke	Aqûa-ae-f	Av
Apex cordîs	Tepe û niçikê dil.	Aqûa edûctûs -ûs-m	Co û kanala avê.
Apîcalîs-e	Yên têk. û aîdê tepe û niçikê ne	Aqûa edûctûs mesencephalî.	Coya avê yê mêjîyê ortê.
Apocrîn:	Toşbiyê avzêyê yê tevî av- zêyên xwe hinek dabeşa şaneya ku dî nav de civiyaye jî davêje derve.	Aqûosûs-a-ûm	Avî, biav, ji avê pêkhatî.
Aponeûrosîs-îs-f	Têketina masûlke- ya pehn.	Hûmor aqûosûs	Rona avî- avîron.
Aponeûrosîs palatîna	Aponevroza arikê. (têketina masûl- keyê dîa ê arikê).	Arachne -es-f	Pîrevonek - pîrebok
Aponeûro- tîkûs-a-ûm	Yên têkil. û aîdê aponevrozê ne	Arachnoidea -ae-f	Pîrevonekî -pîrebokî
Apophysis-îs-f	Werim, perç, girmik	Arbor-rîs-f	Dar
Apparatûs-ûs-m	Alav, cîhaz	Arbor vitae	Dara jînê- darjîn.
Apparatûs dîgestorîûs	Pergala dehan- dinê.	Archî : Destpêk- Qertafa pêşîn a destpêkê.	
Appendîcû- larîs-e	Yê/ya ku têkildar û aîdê appendîksê ye.	Archîcorte -îcîs -m	Korteksa dest- pêkê-korteksa pêşîn.
Appendîx-îcîs	Îlave, pêvek	Arcûatûs -a-ûm-Ya/yê ku bi şeklê kember û kevanê de ye.	
Appendîx vermî-formîs	Pêveka kurmikî. De	Lînea arcûata	Xet û xêza ku bi şeklê ke- vanê de ye.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -A

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Arcûs -ûs-m	Kember, kevan	Arthrologia -ae-f	Zanyariya livikê.
Arcûs vertebrae	Kembera movikan.	Articûlaris	Yê/ya ku têkildar û aîdê livikê ye.
Area-ae-f	Cih, qad, war	Cartilago articûlaris	Kirkiroka(xirtik) livikê(movik).
Areola -ae-f	Cih û warê çûçik.	Articûlatio -onis-f	Livik-movik
Areolaris e	Yên ku têkildar û aîdê cih û warên çûçik in.	Articûlatio genûs	Livika junî û ka- bokê.
Arrector – oris-m	Rakirgir-raker, bilindker	Articûlûs –î-m	Livik-movik
Mûs.arrector pîlî	Masûlkeya raker a mûyan.	Arytena –ae-f	Misîn
Arteria –ae-f	Xwînbir	Arytenoîdeûs –a-ûm	Ya/yê ku bi şeklê misîn de ye.
Arteriola-ae-f	Xwînbira çûçik.	Cartilago arytenoîdea	Xirtika misîni-Xir- tikmisîn
Arteriosûs –a-ûm	Yê/ya ku têkildar û aîdê xwînbirê ye.	Arythmia –ae-f- Xerebûna rîtm(a)(dilkutan)	rajenê û dil.
Circûlûs arteriosûs cerebrî	Çenbera (bazine) xwînbira mêjî.	Ascendens -entfs	Ya/yê ku bilind dibe û hildibe.
Arthritîs-îdîs	Zox girtina livikê(movik).	Colon ascendens	Kolona ku bilind dibe.
Arthro	Pêşqertafa ku wateya livikê dide têgînan.	Asper-a-ûm	Biniçik, dir- dirki-pirtikî

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA -A			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Facies aspera	Rû dirdirkî.	Atrpohîa – ae-f	Biçûkbûn
Asphyxiâc –ae-f	Xeniqandin, bînçikiya bişid(xixizizya bişid)	Attîcûs-î-m	Navarseq-ariq
Associatio -onîs	Cotbûn, yekbûn, kêlînbûn	Aûdîtîvûs-a-ûm	Ya/yê ku aîdê organê bihîstinê ye.
Assocîûs-a-ûm	Cotbûn-biyekbûn- Ya/yê ku têkildarî û aîdê kêlînbûnê ye.	Tûba aûdîtîva	Lûleya organa bihîstinê.
Aster-erîs-m	Stêrk	Aûdîtus – ûs-m	Bihîstin
Asthma – atîs-n	Bînçikinbûna nobetî.	Ossîcûla aûdîtûs	Hestîlokên guh.
Ataxîa-ae-f	Xerabûna kontraksiyonna masûlkeyan	Cartîlago aûrîcûlae	Xitîka çoçika guh.
Atlas, Atlantîs-m	Yekemîn movîka hustu.	Aûrîcûlarîs-e	Ya/yê ku aîdê çoçika guh e.
Fossa atlantîs	Korta yekemîn a movîka hustu.	Regîo aûrîkûlarîs	Warguh-herêma guh.
Atresîa-ae-f	Xitimandin	Aûrîs-îs-f	Guh
Atresîa anî	Bergirtîbûna zotikê.	Aûrîs medîa	Guhê ortê.
Atrîûm-îi-n	Derîçe-guhîk	Aûto .. Pêşqertafa ku wateya xwebixweyê peyvan û têgînan li bar dike.	
Atrîa kordîs	Derîçeyên(guhîk) dil	Aûtonomîcûs	Ya/yê ku xwebixwe dide dîşuxule.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA -A	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Systema nervozûm aûtonomiciûm	Pergala tûreyên otonom.		
Aûtopodiûm îi-n	Qiqê dabeşa Ji dîstala ossa crûrsê heta niçikê pêçiyar.		
Aûtopsîaa-ae-f	Ji bo diyarkirina sedema mirinê vekolana hemû yan jî hinek organên mirî wekî aûtopsîa yan jî necropsî tê binavkirin.		
Avîs-îs-f	Firinde, balinde		
Axîalîs -e	Ya/yê ku aîdê tewer e.		
Facîes axîalîs	Rûxalê tewer.		
Axîlla –ae-f	Paxil, binçeng		
Pilîca axîalîs	Qurçima binçeng.		
Axîs-îs-m	Tewere, movika duyemîn ê hustu.		
Axîs bûlbî	Tewereyê bîbîka çew.		
Axon –onîs-n	Yekem rasta dirêj a şaneyê tûreyî.		
Azygos	Bêhempa, yekta		
Vena azygos	Xwînbera yekta, xwînbera ku tevî xwînberê nameyîze. –		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -A			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Facies aspera	Rû dirdirkî.	Atrpohîa – ae-f	Biçûkbûn
Asphyxiac –ae-f	Xeniqandin, bînçikiya bişid(xizxizya bişid)	Attîcûs-î-m	Navarseq-ariq
Associatio -onîs	Cotbûn, yekbûn, kêlînbûn	Aûdîtîvûs-a-ûm	Ya/yê ku aîdê organê bihistinê ye.
Assocîûs-a-ûm	Cotbûn-biyekbûn- Ya/yê ku têkildarî û aîdê kêlînbûnê ye.	Tûba aûdîtîva	Lûleya organa bihistinê.
Aster- erîs-m	Stêrk	Aûdîtus – ûs-m	Bihîstin
Asthma – atîs-n	Bîncîkinbûna nobetî.	Ossîcûla aûdîtûs	Hestîlokên guh.
Ataxia-ae-f	Xerabûna kontraksiyonna masûlkeyan	Cartîlago aûrîcûlae	Xitika çoçika guh.
Atlas, Atlantîs-m	Yekemîn movîka hustu.	Aûrîcûlarîs-e	Ya/yê ku aîdê çoçika guh e.
Fossa atlantîs	Korta yekemîn a movîka hustu.	Regîo aûrîkûlarîs	Warguh-herêma guh.
Atresia-ae-f	Xitimandin	Aûrîs-îs-f	Guh
Atresia anî	Bergirtîbûna zotikê.	Aûrîs medîa	Guhê ortê.
Atrîûm-îi-n	Derîçe-guhîk	Aûto .. Pêşqertafa ku wateya xwebixweyê peyvan û têgînan li bar dike.	
Atria kordîs	Derîçeyên(guhîk) dil	Aûtonomîcûs	Ya/yê ku xwebixwe dide dîşuxule.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA -A	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Systema nervozûm aûtonomiciûm	Pergala tûreyên otonom.		
Aûtopodiûm îi-n	Qiqê dabêşa ji dîstala ossa crûrsê heta niçikê pêçiyar.		
Aûtopsîaa-ae-f	Ji bo diyarkirina sedema mirinê vekolana hemû yan jî hinek organên mirî wekî aûtopsîa yan jî necropsî tê binavkirin.		
Avîs-is-f	Firinde, balinde		
Axîalîs -e	Ya/yê ku aîdê tewer e.		
Facîes axîalîs	Rûxalê tewer.		
Axîlla -ae-f	Paxil, binçeng		
Pilîca axîalîs	Qurçima binçeng.		
Axîs-is-m	Tewere, movika duyemîn ê hustu.		
Axîs bûlbî	Tewereyê bîbîka çew.		
Axon -onîs-n	Yekem rasta dirêj a şaneyê tûreyî.		
Azygos	Bêhempa, yekta		
Vena azygos	Xwînbera yekta, xwînbera ku tevî xwînberê nameyîze. -		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA -B	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Barba -ae-f	Rî -rih	Bicornîs -e	Biduqoç
Basalîs -e	Ya/yê ku bi bin (=navko) re têkildar e.	Ûterûs bicornîs	Malçêlika biduqiloç.
Pars basalîs rhinencephalî	Dabeşa binê rhinencephalonê.	Bicûspîdalîs-e	Yên ku aîdê bicûapîdalîsê ne.
Basîlarîs -e	Ya/yê ku bi bin re têkildar e.	Bicûspîs-îdîs-f	Duparçeyî
Basîhyoîdeûm -î-n	Binê hestiyê zîmên.	Bîfidûs -a-ûm	Niçik çetel -qelş
Basîon : Nîqteya aîdê kenarê orobasala foramen magnûmê yê li ser lêlata medîan.		Spîna bîfîda-	Qelşa marîpîştê.
		Bîfûrcatîo-onîs	Çetelîbûn
Basîpo-dîûm-îi-n	Zenda nig.	Bûfarcatîo tracheae	Çetelîbûna gewriyê.
Basîs- îs	Qeîde-hîm-bin	Bîgemînûs-a-ûm	Cêwî-cot
Basîs cranîî	Bin tasa serî.	Corpora bîgemîna	Tîştên cêwî.
Bî...	Pêşqertafa ku wateya du, du cotê(qat) dide.	Bîlateralîs -e	Dualî, dulayen, duhêl
Biceps -bîcîpîtîs	Biduserî	Bîlîferûs -a-ûm	Ziravkêş
Mûscûlûs biceps brachîî	Masûlkeya biduserî yê mil-	Dûctûlî bîlîferî	Coyên ziravê.
Bicipitalîs -e	Aîdên bicepsê.....	Bîlîrûbînûm -î-n	Madeya bireng a ziravê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -B			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Bîlîs –îs-f	Zirav	Brachîalîs-e	Yên ku tekildarê mil û çepil in.
Bînocûlarîs -e	Karê ku bi du çevan pêk tê.	Mûscûlûs brachîalîs	Masûlkeyê mil.
Bîo : Pêşqerta ku wateya jîn û jiyane li peyva nû bar dike.		Brachîocephalî-cûs –a-ûm	Yê/ya ku aîdê mil û serî ye.
Bîologîa –ae-f	Biyolojî -jînelojî	Mûs. Brachîocephalîcûs	Masûlkeyê mil û serî.
Bîopsîa –ae-f: Ji zîndîkî, ji bo vekolana mîkroskopîk, hildana paçeyên organ û ûr û gilm.		Brachîûm –î-n : Hûmerûs, dabeşa ji milpî heta enişqê.	
Bîpartîtûs –a-ûm	Duparçeyî	Mûs.biceps brachîî	Masûlkeyê biduniçik ê mil.
Bîpennatûs-a-ûm: Wekî xuyangiya du pûrtên mirişkê.		Brachycephalûs -î-m	Brakîsefal-seriyê kin.
Bîpolarîs -e	Bidûqutbî	Branchîa-ae-f	Kelek
Bîventer -trîs-f	Biduzik	Branchîalîs-e	Bi kelekê re têkildar.
Mûscûlûs bi-venter cervîcîs	Masûlkeya biduzik a ustû.	Arcûs branchîalîs	Kembera kelek û gewriyê.
Blepharo	Pêşqertafa ku wateya qalpaxa çev dide.	Brevîs -e	Kin
Bos-bovis-m-f	Dewar-ga	Os breve	Hestiyê kin.
Bos bûbalîs	Evcil manda	Bronchîalîs-e	Yê/ya ku aîdê bronşê ye.
Bos taûrûs	Dewara kedîkirî.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA -B

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Barba -ae-f	Rî -rih	Bicornis -e	Biduqoç
Basalis -e	Ya/yê ku bi bin (=navko) re têkildar e.	Ūterŭs bicornis	Malçêlika biduqi-loç.
Pars basalis rhinencephali	Dabeşa binê rhinencephalonê.	Bicŭspidalis-e	Yên ku aîdê bicŭapidalisê ne.
Basilaris -e	Ya/yê ku bi bin re têkildar e.	Bicŭspis-idis-f	Duparçeyî
Basihyoideŭm -i-n	Binê hestiyê zimên.	Bifidŭs -a-ŭm	Niçik çetel -qelş
Basion : Niqteya aîdê kenarê orobasala foramen magnŭmê yê li ser lêlata median.		Spina bifida-	Qelşa marîpiştê.
		Bifurcatio-onis	Çetelibûn
Basipodŭm-ii-n	Zenda nig.	Bŭfarcatio tracheae	Çetelibûna gewriyê.
Basis- is	Qeide-hîm-bin	Bigemînŭs-a-ŭm	Cêwî-cot
Basis cranii	Bin tasa serî.	Corpora bigemina	Tiştên cêwî.
Bî...	Pêşqertafa ku wateya du, du cotê(qat) dide.	Bilateralis -e	Dualî, dulayen, duhêl
Biceps - bicipitis	Biduserî	Biliferŭs -a-ŭm	Ziravkêş
Mŭscŭlŭs biceps brachii	Masŭlkeya biduserî yê mil-	Dŭctŭlî biliferî	Coyên ziravê.
Bicipitalis -e	Aîdên bicepsê.....	Bifirŭbinŭm -i-n	Madeya bireng a ziravê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA -B	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Bîlîs –îs-f	Zlrav	Brachîalîs-e	Yên ku tekildarê mil û çepil in.
Bînocûlarîs -e	Karê ku bi du çevan pêk tê.	Mûscûlûs brachîalîs	Masûlkeyê mil.
Bîo : Pêşqerta ku wateya jîn û jiyane li peyva nû bar dike.		Brachîocephalî-cûs –a-ûm	Yê/ya ku aîdê mil û serî ye.
Bîologîa –ae-f	Biyolojî -jînelojî	Mûs. Brachîocephalîcûs	Masûlkeyê mil û serî.
Bîopsîa –ae-f: Ji zîndîkî, ji bo vekolana mîkroskopîk, hildana paçeyên organ û ûr û gilm.		Brachîûm –îi-n : Hûmerûs, dabeşa ji milpî heta enişqê.	
Bîpartîtûs –a-ûm	Duparçeyî	Mûs. biceps brachîi	Masûlkeyê bidunişik ê mil.
Bîpennatûs-a-ûm: Wekî xuyangiya du pûrtên mirişkê.		Brachycephalûs -î-m	Brakîsefal-seriyê kin.
Bîpolarîs -e	Bîduqutbî	Branchîa-ae-f	Kelek
Bîventer -trîs-f	Bîduzik	Branchîalîs-e	Bî kelekê re têkildar.
Mûscûlûs bî-venter cervîcîs	Masûlkeya bî-duzik a ustû.	Arcûs branchîalîs	Kembera kelek û gewriyê.
Blepharo	Pêşqertafa ku wateya qalpaxa çev dide.	Brevîs -e	Kin
Bos-bovis-m-f	Dewar-ga	Os breve	Hestiyê kin.
Bos bûbalîs	Evcil manda	Bronchîalîs-e	Yê/ya ku aîdê bronşê ye.
Bos taûrûs	Dewara kedîkirî.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA -B	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Bronchiolus-î-m	Bronşok	Bûrsa-ae-f	Kîs, tûr-berik
Bronchûs prîncîpalîs	Makebronş	Bûrsa testîcûlarîs: Kîsê ku di navbera testîs(hêlik) û corpûs epîdîdymîsê de ye.	
Bûcca-ae-f	Dêm, gep		
Bûccalds-e	Bi gepê re têkildar.		
Arteria bûccalîs	Wxînbira gepê		
Bûccîna-ae-f	Borezan, bilûra şivên		
Bûccîna- tor-orîs-m	Pîfîrker		
Mûskûlûs bûccî- nator	Masûlkeya pîfîrker		
Bûccîna- torîûs-a-ûm	Bî pîfîrînê re têkildar.		
Bûlbûs-î-m	Pîvaz, stûrbûna wekî pîvazê.		
Bûlbûs ocûlî-	Bîbîka çew		
Bûlla-ae-f	Kîsik, peqîk, peqok		
Bûlla tympanîca	Peqîka wek daholê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -C

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Caballûs-î-m	Hespa çûçik.	Callosûs –a-ûm	Wekî nasir-bi çermê hişk.
Cadaver erîs-m	Term-cendek	Corpûs callosûm	Cîsmê binasir.
Calamûs-î-m	Qelem, pênuş	Callûs-î-m	Nasir-çermê hişk.
Calcaneârîs -e	Bi têkildarê hestiyê penî.	Calva-ae-f	Dabeşa serî ya ku por weşiya ye.
Calcaneûs –î-m	Penî, hestiyê penî.	Calvarîa-ae-f	Qubeya tasa serî.
Tûber calcaneî	Tûmikê hestiyê penî.	Calvus-a-ûm	Gurrî-yê/ya ku porê xwe weşiyaye.
Calcar –arîs-n	Mêmûz	Camelûs-î-m	Hêştir
Calcar metatar-seûm	Mêmûzê metatarsûsê.	Camellûs dromedarîûs	Hêştira kedîkirî.
Calcarînûs-a-ûm	Yên ku aîdê mêmûzê ne.	Camera-af	Ode-kamara
Calcificatio –onîs-f	Kilsgirtin -kilsbûn	Camera anterior bûlbî	Kamaraya pêşiya çav.
Caliculus –î-m	Çanaxok -badînok	Campûs –î-m	Kampûs-qad
Calicûlûs gûstatorîus	Badînoka tehmê -çêjbadînok	Canalicûlûs –î-m	Coyok-kanalok
Calix-îcis-f	Badînok-qedeh	Canalicûlûs lacrîmalîs	Coyoka hêstiran.
Calices renales	Çanaxên gur-çêkê.	Canalîs-îs-m	Coy-kanal

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA -B
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Bronchiolus-î-m	Bronşok	Bûrsa-ae-f	Kîs, tûr-berik
Bronchûs prîncîpalîs	Makebronş	Bûrsa testîcûlarîs: Kîsê ku di navbera testîs(hêlik) û corpûs epîdîdymîsê de ye.	
Bûcca-ae-f	Dêm, gep		
Bûccalds-e	Bi gepê re têkildar.		
Arteria bûccalîs	Wxînbra gepê		
Bûccîna-ae-f	Borezan, bilûra şivên		
Bûccîna- tor-orîs-m	Pîfîrker		
Mûskûlûs bûccî- nator	Masûlkeya pîfîrker		
Bûccîna- torîûs-a-ûm	Bî pîfîrînê re têkildar.		
Bûlbûs-î-m	Pîvaz, stûrbûna wekî pîvazê.		
Bûlbûs ocûlî-	Bîbîka çew		
Bûlla-ae-f	Kîsik, peqîk, peqok		
Bûlla tympanîca	Peqîka wek daholê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -C

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Caballûs-î-m	Hespa çûçik.	Callosûs –a-ûm	Wekî nasir-bi çermê hişk.
Cadaver erîs-m	Term-cendek	Corpûs callosûm	Cîsmê binasir.
Calamûs-î-m	Qelem, pênuş	Callûs-î-m	Nasir-çermê hişk.
Calcaneârîs -e	Bi têkildarê hestiyê penî.	Calva-ae-f	Dabeşa serî ya ku por weşiya ye.
Calcaneûs –î-m	Penî, hestiyê penî.	Calvarîa-ae-f	Qubeya tasa serî.
Tûber calcaneî	Tûmikê hestiyê penî.	Calvus-a-ûm	Gurrî-yê/ya ku porê xwe weşiyaye.
Calcar –arîs-n	Mêmûz	Camelûs-î-m	Hêştir
Calcar metatar-seûm	Mêmûzê metatarsûsê.	Camellûs dromedariûs	Hêştira kedîkirî.
Calcarînûs-a-ûm	Yên ku aidê mêmûzê ne.	Camera-af	Ode-kamara
Calcificatio –onîs-f	Kilsgirtin - kilsbûn	Camera anterior bûlbî	Kamaraya pêşiya çav.
Caliculus –î-m	Çanaxok - badînok	Campûs –î-m	Kampûs-qad
Calicûlûs gûstatorîus	Badînoka tehmê - çêjbadînok	Canalicûlûs –î-m	Coyok-kanalok
Calix-îcîs-f	Badînok-qedeh	Canalicûlûs lacrimalîs	Coyoka hêştiran.
Calices renales	Çanaxên gur-çêkê.	Canalîs-îs-m	Coy-kanal

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA -C

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Canalis mandibularae	Coya çenga bin.	Capra -ae-f	Bizin
Caninûs- a-ûm	Aidê kûçikê.	Capra hircûs	Bizina kedikirî
Dens caninûs	Qil- diranê qil.	Capsûla -ae-f	Qalik -hêvîşan
Canis-ism	Kûçik	Capsûla interna	Qalikê hundur
Canis familiaris	Kûçikê kedikirî.	Capsularis -e	Yê/ya aidê qalik
Capillaris-e	Reholokî -mûkî	Capût -îtis-n	Serî
Vas capillare	Temara reholokî.	Facies articulariscapitis costae : Rûyê livika serê parsî-	
Capillitium-î-n	Çermê bipirç.	Cardia -ae-f	Dil-têketina (mîde) aşikê.
Capillus -î-m	Por-rih-pirç	Cardiacûs -a-ûm	Yê/ya ku aidê aşik û dil e.
Capitalis -e	Bi serî re tekildar.	Plexûs cardiacûs	Tora tûreyên dil.
Capitatûs-a-ûm	Biserî,	Regio cardiaca	Cih û herêma dil.
Os capitatûm	Hestiyê biniçik.	Ostium cardiacûm	Kuna têketina aşik(mîde).
Capitulum-î-n	Serik	Cardialis -e	Yê/ya ku têkildarê dil e.
Capitulum humerî	Serikê hûmerûsê.	Caries -ei-f	Xerabûyî -

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA -C			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Carîna -ae-f	Derzaneka keş-tiyê.	Cartilagîneûs -a-ûm	Xirtokî-ya/yê ku bi kirkirokê têkildar e.
Carîna trac-heae	Derzaneka gew-riyê.	Processûs carti-lagîneûs	Niçikê kirkirokê.
Caarneûs-a-ûm	Bigoşt -birengê goşt.	Cartilago-gînîs-f	Kirkirok
Trabecûlae carneae	Wermên(perç) goşt.	Carûncûla -ae-f	Perik goşt-goş-tik
Caro, carnîs	Goşt	Carûncûla lacri-malîs	Pelqiqa goşt a rondikê.
Caroticûs -a-ûm	Yê/ya ku tekil-darê şahtemarê ye.	Caseosûs-a-ûm	Wekî pêñir.
Glomûs caro-tikûm	Girêkê şahtemarê.	Casûs-î-m	Penîr
Carotis-idîs-f	Şahtemar	Cas tratio-onîs	Xesandîn
Carpalis- e	Yê/ya têkildarê nig û zenda pêşîn e.	Cataracta -ae-f: Windabûna şefafi-ya merceka çev.	
Carpeûs-a-ûm	Yê/ya ku aîdê carpûsê-nêgê pêşîn e	Caûda -ae-f	Boçik-dêl
Ramûs carpeûs dorsalîs: Şaxê dor-sal ê zenda nig û destê pêşîn.-		Radix caûdae	Koka boçikê.-(-terî)
Carpûs-î-m	Zendê dest û nêgê pêşîn.	Caûdalîs-e	Yê/ya kumaîdê boçik û dêl e.
Ossa carpî: Hesttiyên zendên dest û nigên pêş.		Facies caûdalîs	Rûyê paşîn.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA -C

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Canalis mandibularae	Coya çenga bin.	Capra -ae-f	Bizin
Caninûs- a-ûm	Aidê kûçikê.	Capra hircûs	Bizina kedikirî
Dens caninûs	Qil- diranê qil.	Capsûla -ae-f	Qalik -hêvişan
Canis-ism	Kûçik	Capsûla interna	Qalikê hundur
Canis familiaris	Kûçikê kedikirî.	Capsularis -e	Yê/ya aidê qalik
Capillaris-e	Reholokî -mûkî	Capût -îtis-n	Serî
Vas capillare	Temara reholokî.	Facies articulariscapitis costae : Rûyê livika serê parsî-	
Capillitium-î-n	Çermê bipirç.	Cardia -ae-f	Dil-têketina (mîde) aşikê.
Capillus -î-m	Por-rih-pirç	Cardiacûs -a-ûm	Yê/ya ku aidê aşik û dil e.
Capitalis -e	Bi serî re tekildar.	Plexûs cardiacûs	Tora tûreyên dil.
Capitatûs-a-ûm	Biserî,	Regio cardiaca	Cih û herêma dil.
Os capitatûm	Hestiyê biniçik.	Ostium cardiacûm	Kuna têketina aşik(mîde).
Capitulum-î-n	Serik	Cardialis -e	Yê/ya ku têkildarê dil e.
Capitulum humerî	Serikê hûmerûsê.	Caries -ei-f	Xerabûyî -

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA -C			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Carîna -ae-f	Derzaneka keş-tiyê.	Cartilagîneûs -a-ûm	Xirtokî-ya/yê ku bi kirkirokê têkildar e.
Carîna tracheae	Derzaneka gew-riyê.	Processûs carti-lagîneûs	Niçikê kirkirokê.
Caarneûs-a-ûm	Bigoşt -birengê goşt.	Cartilago-gînîs-f	Kirkirok
Trabecûlae carnae	Wermên(perç) goşt.	Carûncûla -ae-f	Perik goşt-goş-tik
Caro, carnîs	Goşt	Carûncûla lacri-malîs	Pelqîqa goşt a rondikê.
Carotîcûs -a-ûm	Yê/ya ku tekil-darê şahtemarê ye.	Caseosûs-a-ûm	Wekî pêñir.
Glomûs caro-tîkûm	Girêkê şahtemarê.	Casûs-i-m	Penîr
Carotîs-îdis-f	Şahtemar	Cas tratio-onîs	Xesandin
Carpalis- e	Yê/ya têkildarê nig û zenda pêşîn e.	Cataracta -ae-f: Windabûna şefafi-ya merceka çev.	
Carpeûs-a-ûm	Yê/ya ku aidê carpûsê-nêgê pêşîn e	Caûda -ae-f	Boçik-dêl
Ramûs carpeûs dorsalîs: Şaxê dor-sal ê zenda nig û destê pêşîn.-		Radix caûdae	Koka boçikê.-(-terî)
Carpûs-i-m	Zendê dest û nêgê pêşîn.	Caûdalîs-e	Yê/ya kumaidê boçik û dêl e.
Ossa carpî: Hesttiyên zendên dest û nigên pêş.		Facies caûdalîs	Rûyê paşîn.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -C			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Caûdatûs-a-ûm	Biboçik-bidêl	Apex-caeci	Niçikê rûviya kor.
Nûkleûs caûdatûs	Dendika biboçik.	Caeceûs—a-ûm	Kor
Caûdex-îcîs-m	Kûtîk-qedw-deya darê	Coelîcaûs—a-ûm	Aîdê valahiya zik.
Caverna-ae-f	Qewr-şikeft-valahî	Arteria coeliaca	Wxînîbira valahiya zik.
Cavernosûs-a-ûm	Biqewr-bivala	Cella—ae-f	Malik-
Corpûs cavernosûm penis	Cismê bivala ê penis(kîr).	Cellularis-e	Selûleyî-şaneyî
Cavîa posellûs	Kobey	Celoma—atîs-n-- Di embriyoyê de valahiya vucûd.	Kort-
Cavîtas-atîs-f	Qewr-valahî	Cementûm-î-n	Dabeşa hestiyî ya koka diran.
Cavîtas glenoîdalîs	Valahiya livikê.	Centralîs-e	Nawendî-yê/ya ku li nawendê bi cî ye.
Cavûm-î-n	Qewr-valahî	Systema nevrosom centrale - Pergala nawendî ya tûreyan.	
Cavûm cranîî	Valahiya tasa serî.	Centrifûgalîs--e	Ji navendê ber bi dorhêlê.
Cavûs-a-ûm	Vala	Centripedalîs-e	Ji dorhêlê ber bi navendê.
Caecalis-e	Aîdê rûviya kor.	Centrûm-î-n	Navend-orte
Caecûm-î-n	Rûviya kor.	Centrûm tendî-neûm	Navenda tendî-nuz.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA -C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Caphallîcûs -î-m	Serî	Cerûleûs-a- ûm	Bişîn-şînoyî
Cerato-	Pêşqertafa ku wa- teya qoç li peyvan bar dike.	Cerûmen -înîs-n	Bezê guh-gemara guh.
Ceratohyoî- deûm-î-n	Qoçê çûçik ê hes- tiyê ziman.	Ceromînosûs -a-ûm	ji bezê guh dewle- mend.
Cereballarîs-e	Yê/ya ku bi mêjî- kokê têkildar e.	Glandûlae cerûmînosae	Toşbiyên ku gemara guh pêk tînin.-
Fossa cere- bellarîs	Korta mêjîkokê.	Cervîcalîs-e	Bi ustu re tekildar û aîdê ustu.
Cerebellûm -î-nc	Mêjîkok	Pars cervîcalîs	Dabeşa(qelf) ustu.
Corûs cere- bellî	Cismê mêjîkokê.	Cervîx-îcis-f	Ustu
Cerebralis-e	Yê/ya ku aîdê mêjî ye.	Cervîx ûterî- e	Ustuyê ûterûsê.
Cerebro-	Yên bi mêjî re têkildar in.	Cervûx-î-n	Gakovî
Cerebrospî- nalis-e	Yê/ya ku bi mêjî û marîpiştê re têkil- dar e	Chîasma -atîs-n	Çeprast
Lîqûor ce- rebrospînalis	Rona mêjî û marîpiştê.	Chîasma optîcûm	Çeprasta tûrêyê dîtinê.
Cerebrûm-î-n	Mêjî	Chîrûrgîa -ae-f	Zanyariya nûjdarîyê.
Fîssûra lon- gî-tûdînalis cerebrî	Qelşa dirêjîya mêjî.-	Chîrûrgî- cûs-a-ûm	Bi nûjdarîyê re têkildar.
Ceroma -atis -n	Şîma	Choana-ae-f	Kovik

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -C

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Caûdatûs-a-ûm	Biboçik-bidêl	Apex-caeci	Niçikê rûviya kor.
Nûkleûs caûdatûs	Dendika biboçik.	Caeciûs—a-ûm	Kor
Caûdex-îcîs-m	Kûtik-qedw-deya darê	Coelicaûs—a-ûm	Aidê valahiya zik.
Caverna-ae-f	Qewr-şikeft-valahî	Arteria coeliaca	Wxînbara valahiya zik.
Cavernosûs-a-ûm	Biqewr-bivala	Cella—ae-f	Malik-
Corpûs cavernosûm penis	Cismê bivala ê penis(kîr).	Cellularis-e	Selûleyî-şaneyî
Cavîa posellûs	Kobey	Celoma—atîs-n-- Di embriyoyê de valahiya vucûd.	Kort-
Cavîtas-atîs-f	Qewr-valahî	Cementûm-î-n	Dabeşa hestiyî ya koka diran.
Cavîtas glenoîdalis	Valahiya livikê.	Centralis-e	Nawendî-yê/ya ku li nawendê bi cî ye.
Cavûm-î-n	Qewr-valahî	Systema nervosum centrale - Pergala nawendî ya tûreyan.	
Cavûm cranî	Valahiya tasa serî.	Centrifûgalîs--e	Ji navendê ber bi dorhêlê.
Cavûs-a-ûm	Vala	Centripedalîs-e	Ji dorhêlê ber bi navendê.
Caecalis-e	Aidê rûviya kor.	Centrûm-î-n	Navend-orte
Caecûm-î-n	Rûviya kor.	Centrûm tendî-neûm	Navenda tendî-nuz.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA -C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Caphallicûs -î-m	Serî	Cerûleûs-a- ûm	Bişîn-şînoyî
Cerato-	Pêşqertafa ku wa- teya qoç li peyvan bar dike.	Cerûmen -înîs-n	Bezê guh-gemara guh.
Ceratohyoî- deûm-î-n	Qoçê çûçik ê hes- tiyê ziman.	Ceromînosûs -a-ûm	ji bezê guh dewle- mend.
Cereballaris-e	Yê/ya ku bi mêjî- kokê têkildar e.	Glandûlae cerûminosae	Toşbiyên ku gemara guh pêk tînin.-
Fossa cere- bellaris	Korta mêjîkokê.	Cervicalis-e	Bi ustu re tekildar û aîdê ustu.
Cerebellûm -î-nc	Mêjîkok	Pars cervicalis	Dabeşa(qelf) ustu.
Corûs cere- bellî	Cîsmê mêjîkokê.	Cervix-îcis-f	Ustu
Cerebralis-e	Yê/ya ku aîdê mêjî ye.	Cervix ûteri-	Ustuyê ûterûsê.
Cerebro-	Yên bi mêjî re têkildar in.	Cervûx-î-n	Gakovî
Cerebrospî- nalis-e	Yê/ya ku bi mêjî û marîpiştê re têkil- dar e	Chîasma -atis-n	Çeprast
Liqûor ce- rebrospinalis	Rona mêjî û marîpiştê.	Chîasma optîcûm	Çeprasta tûrêyê dîtinê.
Cerebrûm-î-n	Mêjî	Chîrûrgîa -ae-f	Zanyariya nûjdariyê.
Fîssûra lon- gî-tûdînalis cerebrî	Qelşa dirêjîya mêjî.-	Chîrûrgî- cûs-a-ûm	Bi nûjdariyê re têkildar.
Ceroma -atis -n	Şîma	Choana-ae-f	Kovik

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA - C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Chole-	Pêşqertafa ku wateya ziravê li peyvê bar dike	Chylûs-î-m	Av-oz_cewher
Choledo- chûs-î-m	Ya/yê ku ziravê dici- vîne.	Cîcatrîx-î- cîs-f	Şopa birînê.
Dûctûs choledo- chûs	Coya ku ziravê vedigu- huse.	Cîfîûm- îî-n	Bijang
Chondro- Pêşqertafa ku wateya kirkirokê li peyvan bar dike.		Cine- reûs-a-ûm	Xalî-wekî xalî
Lîg. chondroûn- gûlarîa crûciata	Bendikên xirtika ney- nûkan ên çeprast.	Tûber cînereûm-	Tûmîka xallyê.
Chondro- logîa-ae-f	Zanyariya kirkirokê.	Cîngûlûm î-î-n	Kember-şûtîk
Chondrosîs-îs-f	Mertekê qeytanî-bend	Cîngûlûm membrîtho- racîcî	Kembera sîng.
Chordae-tendî- neae	Bendên ku bi şeklê tendoyan de ne.	Cîrcûlarîs-e	Bazînî-cergeyî
Chorîon-îî-n	Zarê derve yê embri- yoyê-nixime	Cîrcû- latîo-onîs-f	Vegerin
Choroîdea-ae-f	Bibetan-bizar	Cîrcîlûs-î-m	Çenber -cerge
Choroî- deûs-a-ûm	Ya/yê ku bi temaran dewlemwnd e.	Cîrcûm-	Yên ku li dor- hêlê tên dîtin
Chroma- atîs-n	Reng	Cîrcûma- nalîs - e	Yê/ya ku li dorhêla zotîkê tê dîtin
Chromaffînîs	Boyaxgirt	Cîrcûmdû- ctîo-onîs-f	Tevgera sîrku- ler û bazînî
Chymûs-î-m	Rona aşîkê-kîmûs	Cîrcûm ferentîa-ae-f	Li dorhêla tiştêkî zivirîn.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA -C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Cîrcûmflexûs-a-ûm: Tiştên ku bi-awayekî gilover hatiye badandin û çemandin.		Procc.clînodeûs caûdalîs: Niçikê paşîn ê ku dişibe dara sedîrê.-	
Cîrcûmvallatûs-a-ûm: Bi kort û xendekekê dorpêçkirî-bîr		Clîtorîs-îdîs-f: Gilik -Di mêyan de pêkhatina beramberî penîsê.-	
Cirrûs-î-m	Bisk-kakul	Glans clîtorî-dîs	Serikê Gilikê(kîlî-torîsê).
Cîsterna -ae-f	Sarinc-merşebe û şemşaqa avê	Clîvûs-î-m	Rûxalê xar-hevraz.
Classificatio -onîs-f	Senifandin-tesnîf	Cloaca-î-m: Zotika bibaskan.	
Claustrûm-î-n	Cihê girtî-asteng	Clûnis-îs-f	Goştê xav-qorik.
Clava-ae-f	Gurz-ço	Coccygeûs-a-ûm: Yên ku aîdê boçikê(coccygeûsê)ne-	
Clavîcûla-ae-f	Hestiyê bêrikê	Mûacûlûs coccygeûs	Masûlkeyê boçikê.
Pars clavîcûlarîs	Dabeşa hestîbê-rikê.	Coccyx-y-gîs-m	Hestiyê boçikê.
Clavîs-îs-f	Mifte	Cochlea-ae-f	Şeytanok
Clavûs-î-m	Nasir-cedew	Canalîcûlûs cochlearîs	Coyoka kokleayê(-şeytanokê)
Cleido-: Pêşqertafa ku wateya mifteyê li peyvan bar dike.		Cochlearîs-e	Yên ku aîdê kokleayê(şeytanok)ne.
Clînûcûs-ûm	Kilînik-Saxkirina raketî	Dûctûs cochlearîs	Coya kokleayê
Clînoideûsa-ûm	Tiştên ku dişibin nivînan	Coîtûs-ûs-m	Cotbûn

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA - C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Chole-	Pêşqertafa ku wateya ziravê li peyvê bar dike	Chylûs-î-m	Av-oz_cewher
Choledo- chûs-î-m	Ya/yê ku ziravê dici- vîne.	Cîcatrîx-î- cîs-f	Şopa birînê.
Dûctûs choledo- chûs	Coya ku ziravê vedigu- huse.	Cîfîûm- îi-n	Bijang
Chondro- Pêşqertafa ku wateya kirkirokê li peyvan bar dike.		Cine- reûs-a-ûm	Xalî-wekî xalî
Lîg. chondroûn- gûlarîa crûcîata	Bendikên xirtika ney- nûkan ên çeprast.	Tûber cînereûm-	Tûmîka xaliyê.
Chondro- logîa-ae-f	Zanyariya kirkirokê.	Cîngûlûm -î-n	Kember-şûtîk
Chondrosis-îs-f	Mertekê qeytanî-bend	Cîngûlûm membrîtho- racîcî	Kembera sîng.
Chordae-tendî- neae	Bendên ku bi şeklê tendoyan de ne.	Cîrcûlarîs-e	Bazînî-cergeyî
Chorîon-îi-n	Zarê derve yê embri- yoyê-nixime	Cîrcû- latîo-onîs-f	Vegerin
Choroîdea-ae-f	Bibetan-bizar	Cîrcîlûs-î-m	Çenber -cerge
Choroî- deûs-a-ûm	Ya/yê ku bi temaran dewlemwnd e.	Cîrcûm-	Yên ku li dor- hêlê tèn dîtin
Chroma- atîs-n	Reng	Cîrcûma- nalîs - e	Yê/ya ku li dorhêla zotîkê tê dîtin
Chromaffînîs	Boyxgirt	Cîrcûmdû- ctîo-onîs-f	Tevgera sîrku- ler û bazînî
Chymûs-î-m	Rona aşîkê-kîmûs	Cîrcûm ferentîa-ae-f	Li dorhêla tiştêkî zivirîn.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA -C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Cîrcûmflexûs-a-ûm: Tiştên ku bi-awayekî gilover hatiye badandin û çemandin.		Procc.clînodeûs caûdalîs: Niçikê paşîn ê ku dişibe dara sedîrê.-	
Cîrcûmvallatûs-a-ûm: Bi kort û xendekekê dorpêçkirî-bîr		Clîtorîs-îdîs-f: Gilik -Di mêyan de pêkhatina beramberî penîsê.-	
Cirrûs-î-m	Bisk-kakul	Glans clîtorî-dîs	Serikê Gilikê(kîlî-torîsê).
Cîsterna -ae-f	Sarinc-merşebe û şemşaqa avê	Clîvûs-î-m	Rûxalê xar-hevraz.
Classificatio -onîs-f	Senifandin-tesnîf	Cloaca-î-m: Zotika bibaskan.	
Claûstrûm-î-n	Cihê girtî-asteng	Clûnis-îs-f	Goştê xav-qorlk.
Clava-ae-f	Gurz-ço	Coccygeûs-a-ûm: Yên ku aîdê boçîkê(coccygeûsê)ne-	
Clavîcûla-ae-f	Hestiyê bêrikê	Mûacûlûs coccygeûs	Masûlkeyê boçîkê.
Pars clavîcû-larîs	Dabeşa hestîbê-rikê.	Coccyx-y-gîs-m	Hestiyê boçîkê.
Clavîs-îs-f	Mifte	Cochlea-ae-f	Şeytanok
Clavûs-î-m	Nasir-cedew	Canalîcûlûs cochlearîs	Coyoka kokleayê(-şeytanokê)
Cleido-: Pêşqertafa ku wateya mîfteyê li peyvan bar dike.		Cochlearîs-e	Yên ku aîdê kokleayê(şeytanok)ne.
Clînûcûs-ûm	Kîlînik-Saxkirina raketî	Dûctûs cochlearîs	Coya kokleayê
Clînoideûsa -ûm	Tiştên ku dişibin nivînan	Coîtûs-ûs-m	Cotbûn

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA -C			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vena colica dextra: Xwînbera rûviya stûr a rastê.-		Colûmel-la-ae-f	Sutûnok
Collateralîs-e	Ya/yê ku li aliyê kêlekê cih digire.	Colûmna-ae-f	Sutûn-dîrek-kolon
Arteria coleteralis	Xwînbera layenî.	Colûmna vertebralis	Marîpişt-stûna pişt
Collîcûlûs-î-m	Tepik-mitik	Comes-îtîs-m	Teqîbker-hevrê
Collîcûlus semînalis: Hilpekîna semînal-mitikê tovê.		Comî-tans-antîs	Yê/ya ku hevrê ye.
Colloîdeûs-a-ûm	Tiştên ku wekî jelatînê ne.	Vena comîtans	Xwînbera hevrê.
Collûm-î-n	Hustu	Commîssûr -ae-f	Yekbûn-cihê yekbûnê.
Collûm costae	Nîçikê(ustu) parsî	Commîssûra labî,îorûm	Cihê yekbûna lêvan.
Colon-î-n: Stûn-dabeş roviyên stûr ên di navbera cecûm û rectûnmê-de ye.		Commûnî-cans-antîs	Tevhevki-rîrêker
Tenia colî	Qeytana rûviyê stûr.	Arteria commînicans rostralis:- Xwînbera tevhevki-rî ya pêşîn.	
Colostra-ae-f-colostra-orûm-n	Xelendor-firî	Commûnî-catio-onîs-f	Cotbûn
Colpos-î-m	Mitik-xezne	Commûnîs-e	Hepar-beranber
Colûmba-ae-f	Kevok-gogerçîn	Arteria carotis commûnîs:- Xwînbera hepar a karotisê(-Makxwînbera carotisê).	
Colûmba domestîca	Gogerçîna kedîkirî.	Compak-tûs-a-ûm	Sift-tîr

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA -C
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Sûbstantîa compacta	Madeya sift-tîr.	Procc.condylaris	Niçikê kondîlê(tûmikê).
Comparativûs-a-ûm	Hevberkirî -kemperî	Condylûs-î-m	Niçik-tûmik
Anatomîa comparatîva:	Anatomîya kemperî-	Condylûs occîpîtalis	Niçik û tûmikê serê paşîn.
Compedalis -e	Bi qeydê re tekildar.	Conflûens -entîs-em	Yekbûn-xaçerê
Compes-edîs-f	Qeyd-	Conflûens sînûûm	Cihê civîna sînûsê.
Comlexûs-a-ûm:	Nehêsan -tevlîhev	Congenîtalis-e	Jizayînehatî
Artîcûlatîo composîta	Livîka yekbûyî.	Conjûgata-ae-f	Yekbûyî
Compressor-orîs-m	Tepîsker-dewîsker	Conjûgatio-onîs-f	Yekbûn
Concavûs-a-m	Kov	Conjuntîva-ae-f:	Zarê ku pêşîya bûlbûs ocûlî û rûyê hundurîn ê qalpaxa çev dinixumîne.
Concha nasalis dorsalis	Fîrnîkê pozê jorîn	Conoîdeûs -a-ûm	Ya/yê ku bi şêklê koniyê de ye.
Conchalîs-e	Bi qulên poz re têkildar	Constanter	Neguhêrokî-sabit
Crîsta conchalîs	Katorê fîrnîkê.	Constîpatîo-onîs	Qebzîtî-qîretî
Condylaris-e	Yên aîdê condylarisê ne	Constrîctor-orîs	Qermûçker-şîdker
Concha- ae-f	Qalikê midyeye.	Glandûlae conjûnctîuales	Toşbîyên aîdê konjûnktûvayê

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA -C			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vena colica dextra: Xwînbera rûviya stûr a rastê.-		Colûmel-la-ae-f	Sutûnok
Collateralîs-e	Ya/yê ku li aliyê kêlekê cih digire.	Colûmna-ae-f	Sutûn-dîrek-kolon
Arteria coleteralis	Xwînbera layenî.	Colûmna vertebralis	Marîpişt-stûna pişt
Collîcûlûs-î-m	Tepik-mitik	Comes-îtîs-m	Teqîbker-hevrê
Collîcûlus semînalis: Hilpekîna semînal-mitikê tovê.		Comî-tans-antîs	Yê/ya ku hevrê ye.
Colloîdeûs-a-ûm	Tîştên ku wekî jelatînê ne.	Vena comîtans	Xwînbera hevrê.
Collûm-î-n	Hustu	Commîssûr -ae-f	Yekbûn-cihê yekbûnê.
Collûm costae	Nîçikê(ustu) parsî	Commîssûra labî,îorûm	Cihê yekbûna lêvan.
Colon-î-n: stûr ên di navbera cecûm û rectûnmê-de ye.	Sutun-dabeş roviyên	Commûnî-cans-antîs	Tevhevkir-girêker
Tenia colî	Qeytana rûviyê stûr.	Arteria commînicans rostralis:- Xwînbera tevhevkirî ya pêşîn.	
Colostra-ae-f-colostra-orûm-n	Xelendor-firî	Commûnî-catîo-onîs-f	Cotbûn
Colpos-î-m	Mîtik-xezne	Commûnîs-e	Hepar-beranber
Colûmba-ae-f	Kevok-gogerçîn	Arteria carotîs commûnîs:- Xwînbera hepar a karotîsê(-Makxwînbera carotîsê).	
Colûmba domestîca	Gogerçîna kedîkirî.	Compakctûs-a-ûm	Sift-tîr

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -C			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Sûbstantîa compacta	Madeya sift-tîr.	Procc.condylaris	Niçikê kondîlê(tûmikê).
Comparativûs-a-ûm	Hevberkirî -kemperî	Condylûs-î-m	Niçik-tûmik
Anatomîa comparatîva:	Anatomîya kemperî-	Condylûs occîpîtalis	Niçik û tûmikê serê paşîn.
Compedalîs -e	Bi qeydê re tekildar.	Conflûens -entîs-em	Yekbûn-xaçerê
Compes-edîs-f	Qeyd-	Conflûens sînûûm	Cihê civîna sînûsê.
Comlexûs-a-ûm:	Nehêsan -tevlîhev	Congenîtalîs-e	Jizayînehatî
Artîcûlatîo composîta	Livîka yekbûyî.	Conjûgata-ae-f	Yekbûyî
Compressor-orîs-m	Tepîsker-dewîsker	Conjûgatîo-onîs-f	Yekbûn
Concavûs-a-m	Kov	Conjuntîva-ae-f:	Zarê ku pêşîya bûlbûs ocûlî û rûyê hundurîn ê qalpaxa çev dinixumîne.
Concha nasalis dorsalis	Firnikê pozê jorîn	Conoîdeûs -a-ûm	Ya/yê ku bi şêklê koniyê de ye.
Conchalîs-e	Bi qulên poz re têkildar	Constanter	Neguhêrokî-sabît
Crîsta conchalîs	Katorê firnikê.	Constîpatîo-onîs	Qebzîtî-qîretî
Condylaris-e	Yên aîdê condylarisê ne	Constrîctor-orîs	Qermûçker-şîdker
Concha- ae-f	Qalikê midyeye.	Glandûlae conjûnctîuales	Toşblyên aîdê konjûnktûvayê

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA -C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Contactûs -ûs-m	Temas-destdan	Vena cordis magna	Xwînbera mezin a dil.
Facies con- tavitûs dentîs	Ruyê diran ê destdanê.	Caoracoîdeûs -a-ûm	Wekî nikulê qijikê,
Contortûs-a- ûm	Badeki	Procc. coracoî- deûs	Niçikê ku dişibe nukulê qijikê.
Tûbûlî semînîferî contortî:- Boriyên badekî yên ku toxmavê dikişinin.		Corax-acîs-m	Qijik
Contra : Pêşqertafa ku wateya dijberî û zidê li peyvê bar dike		Corîûm-î-n	Çerm
Contractio -onîs-f	Qerisîn-gezizîn	Cornea-ae-f: Dabeşeke çev a te- beqeke derve.	
Conûs-î-m	Konîkî	Lîmbûs cornea-	Kenarê korneayê.
Conûs medû- larîs	Niçikê paşîn ê konîkî yê marî- piştê.-	Corneûs-a-ûm	Qiloçkî- wekî qoç
Convexûs-a- ûm	Kot	Cartîlago cornîcûlata	Xirtika qiloç çûçik.
Pars convolûta	Dabeşa ku bi tevé hatiye ba- dan.	Cornu-ûs-n	Qiloç-qoç
Convolûtûs- a-ûm	Badayîbûna bitevîhev.	Cornîcûlûm-î-n	Qiloçik-qoçik
Coprodeûm -î-n	Zotika mirîşkê -rêya zirçê	Cornû ûterî	Qiloçê (niçilê) malçêlikê.
Copûlatio – onîs-f	Cotbûn -yekbûn	Corona –ae-f	Tac -çeleng
Cor-cordîs	Dil	Corona cîfarîs	Tac(ê)bijang

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA -C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Sûtûra coronalis	Dirûna tacikî.	Cartilago corticalis	Xirtika parsi.
Coronarîûs-a -ûm	Aîdê tacê-tacikî	Cotyledon-onis-f	Çanax -qewd-destik
Arteria coronaria sinistra	Xwînbara tacikî ya çepê.	Glandûla bûl-boûrethralis	Toşbiya Cowper.
Corpûs-orîs-n	Qewde-cîsim	Coxa-ae-f	Qorik-ke-max-qalçe
Corpûs vertebrae	Qewdeyê movikan.	Articûlatio coxae	Livika (movik) qorikê.
Corpûscollûm-î-n	Cîsimik-gowde-lok	Cranialis-e	Ber bi serî-raste serî.
Corrugator -orîs-m	Qirmîç(î)ker	Margo cranialis	Kenarê pêşîn.
Cortex-ticîs-m	Qalik-tebeqeya derve.	Cranîo-	Pêşqertafa ku wateya pêşiyê dide ravekê.
Cortex cerebrî	Qalikê mêjî.	Cranîûm-îi-n	Serî-qaf
Corticalis-	Ya/yê ku bi qalîkê (korteks) re têkildar e.	Cavûm cranîi	Valahiya tasa serî.
Sûbstantia corticalis	Dabeşa qalik.	Crassûs-a-ûm	Stûr-qelew
Cortico: - Pêşqertafa ku wateya qalikê raweyan li bar dike.		Întestînûm crassûm	Rûviyê stûr.
Costa-ae-f	Parsî	Crema-ster-erîs-m	Dardaker
Costalis-e	Yên ku bi parsî re têkildar û aîdê wê ne.	Mûskûlûs cremaster	Masûlkeyê dardaker.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA -C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Contactûs -ûs-m	Temas-destdan	Vena cordis magna	Xwînbera mezin a dil.
Facies con- tavitûs dentîs	Ruyê diran ê destdanê.	Caoracoîdeûs -a-ûm	Wekî nikulê qjîlkê,
Contortûs-a- ûm	Badeki	Procc. coracoî- deûs	Nîçîkê ku dişibe nukulê qjîkê.
Tûbûlî semînîferî contortî:- Boriyên badekî yên ku toxmavê dikîşinin.		Corax-acîs-m	Qijik
Contra : Pêşqertafa ku wateya dijberî û zidê li peyvê bar dike		Corîûm-îi-n	Çerm
Contractio -onîs-f	Qerisîn-gezizîn	Cornea-ae-f: Dabeşeke çev a te- beşeke derve.	
Conûs-î-m	Konîkî	Lîmbûs cornea-	Kenarê korneayê.
Conûs medû- larîs	Nîçîkê paşîn ê konîkî yê marî- piştê.-	Corneûs-a-ûm	Qiloçkî- wekî qoç
Convexûs-a- ûm	Kot	Cartilago cornîcûlata	Xirtika qiloç çûçîk.
Pars convolûta	Dabeşa ku bi tevê hatiye ba- dan.	Cornu-ûs-n	Qiloç-qoç
Convolûtûs- a-ûm	Badayîbûna bitevîhev.	Cornîcûlûm-î-n	Qiloçîk-qoçîk
Coprodeûm -î-n	Zotika mirîşkê -rêya zîrçê	Cornû ûterî	Qiloçê (nîçîlê) malçêlikê.
Copûlatio – onîs-f	Cotbûn -yekbûn	Corona –ae-f	Tac -çeleng
Cor-cordîs	Dil	Corona cîfarîs	Tac(ê)bijang

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA -C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Sûtûra coronalis	Dirûna tacikî.	Cartilago corticalis	Xirtika parsi.
Coronarîûs-a-ûm	Aîdê tacê-tacikî	Cotyledon-onis-f	Çanax-qewd-destik
Arteria coronaria sinistra	Xwînbira tacikî ya çepê.	Glandûla bûl-boûrethralis	Toşbiya Cowper.
Corpûs-orîs-n	Qewde-cîsim	Coxa-ae-f	Qorik-ke-max-qalçe
Corpûs vertebrae	Qewdeyê movikan.	Articûlatîo coxae	Livika (movik) qorikê.
Corpûscollûm-î-n	Cîsimik-gowde-lok	Cranialis-e	Ber bi serî-raste serî.
Corrûgator-orîs-m	Qirmîç(i)ker	Margo cranialis	Kenarê pêşîn.
Cortex-ticîs-m	Qalik-tebeqeya derve.	Cranîo-	Pêşqertafa ku wateya pêşiyê dide ravekê.
Cortex cerebri	Qalikê mêjî.	Cranîûm-îi-n	Serî-qaf
Corticalis-	Ya/yê ku bi qalîkê (korteks) re têkildar e.	Cavûm cranîi	Valahiya tasa serî.
Sûbstantia corticalis	Dabeşa qalik.	Crassûs-a-ûm	Stûr-qelew
Cortico: - Pêşqertafa ku wateya qalikê raweyan li bar dike.		Întestînum crassûm	Rûviyê stûr.
Costa-ae-f	Parsî	Crema-ster-erîs-m	Dardaker
Costalis-e	Yên ku bi parsî re têkildar û aîdê wê ne.	Mûskûlûs cremaster	Masûlkeyê dardaker.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -C

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Creastericûs -a-ûm	Dardaker-	Lîgamentûm crûciatûm	Bendikê çeprastî.
Crena -ae-f	Qeş-kêrt	Crûciformîs-e	Xaçokî
Crena anî	Qeşa zotikê.	Crûs-ûris-n	Çip-şeq
Crîbrîformîs -e	Bêjêngî-	Crûs cerebrî	Destiyê mêjî.
Crîbrosûs-a-ûm	Ya/yê ku wekî bêjing û elegê qul e.	Crûx-ûcis-f	Çarmix-xaç-sing
Lamîna crîbrosa	Levhayê bêjêngî.	Crypta-ae-f	Dewx-kortik- veşartî
Crîbrûm-î-n	Eleg- bêjing	Cryptae tonsillares	Kortikên tymusê.
Crîcetûlûs crîcetûlûs	Hemster	Cryptorchîdîsmûs-î-m :	Hêlikek an jî du hêlikên di nav kanala îngûînal an jî nav valahiya zik de mayîn.
Crîco :- Pêşqertafa ku me- neya gustîl û cergeyê li têgînan bar dike.		Cûbîtalîs-e	Yên ku aid û tekildarên enîş- kê ne.
Crîcoîdeûs-a-ûm	Yê/ya ku bi gustîl û cergeyê re têkildar e.	Cûbîtûs -m	Enîşk
Cartîlago crîcoîdea	Kirkiroka xelekî-gustîlokî.	Artîcûlatîo cûbîtî	Livika enîşkê.
Crîsta-ae-f	Kator-nîçkîkê wekî kator.	Cûboîdeûs -a- ûm	Kûpî
Crîsta galî	Katorê dik.	Os cûboîdeûm	Kûp-zar
Crûcûatûs-a-ûm	Çeprastbûyî	Cûbûs-î-m	Kûp

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA -C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Cûcûlarîs -e	Kumukî	Cûspîdalîs-e	Tîştên biniçik-biûc.
Cûlmen-înîs-n	Tepe-cihê herî bilind.	Cûspîs-îdîs-f	Niçik-ûc-baxêlî
Cûm :-	Daçeka ku wateya tevîheviyê dide û bi rewşa ab-lativûsê tê bikaranîn.	Cûspîs parietalîs	Ûcê diwar(dîwêr).
Cûmûlûs -î-m	Kom-	Cûtaneûs -a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê çerm e.
Cûneatûs-a-ûm	Biçetel-biqeme	Nervûs cutaneûs	Tureyê çerm.(çerm-tûre)
Fascîcûlûs cûneatûs	Baqê biqeme.	Cûtîcûla-ae-f	Çermê zirav.
Cûneiformîs-e	Kahûrî-qameyî	Cûtîs-îs-f	Çerm
Procc. cûneiformîs	Niçikê biqeme.	Cylîndricûs -a-ûm	Gundorî-silîndîrî
Cûneûs-î-m	Qeme-çetel	Cystîkûs-a-ûm	Ya/yê ku bi kîs re têkildar e.
Cûpûla-ae-f	Qube-tepe	Dûctûs cystîcûs	Coya kîs(ê)ziravê.
Cûpûla pleûra	Qubeya pleûrayê	Cystîs-îs-f	Kîs-tûr
Cûpûlarîs-e-f	Yê/ya ku tekildar û aîdê qubeyê ye.	Cyto	Pêşqertafa ku wateya şane û mallikê li têgîne bar dike.
Cûrvatûra-ae-f	Kevane-çivanek	Cytologia -ae-f	Zanyariya şaneyê.
Cûrvatûra ventricûlî mînor	Xwariya piçûk ê aşik-mîde	Cytoplasma-ae-f	Plazmaya şaneyan.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA -C

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Creasterîcûs -a-ûm	Dardaker-	Lîgamentûm crûciatûm	Bendikê çeprastî.
Crena -ae-f	Qelş-kêrt	Crûciformîs-e	Xaçokî
Crena anî	Qelşa zotikê.	Crûs-ûris-n	Çip-şeq
Crîbrîformîs -e	Bêjêngî-	Crûs cerebrî	Destiyê mêjî.
Crîbrosûs-a-ûm	Ya/yê ku wekî bêjing û elegê qul e.	Crûx-ûcis-f	Çarmix-xaç-sing
Lamîna crîbrosa	Levhayê bêjêngî.	Crypta-ae-f	Dewx-kortik- veşartî
Crîbrûm-î-n	Eleg- bêjing	Cryptae tonsillares	Kortikên tymusê.
Crîcetûlûs crîcetûlûs	Hemster	Cryptorchîdîsmûs-î-m :	Hêlikek an jî du hêlikekên di nav kanala îngûînal an jî nav valahiya zik de mayîn.
Crîco :- me- neya gustîl û cergeyê li têgînan bar dike.	Pêşqertafa ku me- neya gustîl û cergeyê li têgînan bar dike.	Cûbîtalîs-e	Yên ku aid û tekildarên enîş- kê ne.
Crîcoîdeûs-a-ûm	Yê/ya ku bi gustîl û cergeyê re têkildar e.	Cûbîtûs -m	Enîşk
Cartîlago crîcoîdea	Kirkiroka xelekî-gustîlokî.	Artîcûlatîo cûbîtî	Livika enîşkê.
Crîsta-ae-f	Kator-nîçkîkê wekî kator.	Cûboîdeûs -a- ûm	Kûpî
Crîsta galî	Katorê dîk.	Os cûboîdeûm	Kûp-zar
Crûcûatûs-a-ûm	Çeprastbûyî	Cûbûs-î-m	Kûp

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA - C	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Cûcûlarîs -e	Kumukî	Cûspîdalis-e	Tiştên binîçik-biûc.
Cûlmen-inîs-n	Tepe-cihê herî bilind.	Cûspîs-îdîs-f	Niçik-ûc-baxêlî
Cûm :- tevîheviyê dide û bi rewşa ab-latîvûsê tê bikaranîn.	Daçeka ku wateya	Cûspîs parietalîs	Ûcê diwar(dîwêr).
Cûmûlûs -î-m	Kom-	Cûtaneûs -a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê çerm e.
Cûneatûs-a-ûm	Biçetel-biqeme	Nervûs cuta- neûs	Tureyê çerm.(çer- mtûre)
Fascîcûlûs cûneatûs	Baqê biqeme.	Cûtîcûla-ae-f	Çermê zirav.
Cûneiformîs-e	Kahûrî-qameyî	Cûtîs-îs-f	Çerm
Procc. cûneiformîs	Niçikê biqeme.	Cylîndricûs -a-ûm	Gundorî-sîlîndîrî
Cûneûs-î-m	Qeme-çetel	Cystîkûs-a- ûm	Ya/yê ku bi kîs re têkildar e.
Cûpûla-ae-f	Qube-tepe	Dûctûs cystîcûs	Coya kîs(ê)ziravê.
Cûpûla pleûra	Qubeya pleûrayê	Cystîs-îs-f	Kîs-tûr
Cûpûlarîs-e-f	Yê/ya ku tekildar û aîdê qubeyê ye.	Cyto	Pêşqertafa ku wa- teya şane û malikê li têgîne bar dike.
Cûrvatûra-ae-f	Kevane-çivanek	Cytologia - ae-f	Zanyariya şaneyê.
Cûrvatûra ventricûlî mînor	Xwariya piçûk ê aşîk-mîde	Cytoplas- ma-ae-f	Plazmaya şaneyan.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA D			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Dactylûs-a-ûm	Yên ku aid û te- kildarê çerm in.	Defloratio -onîs-f	Windabûna beka- ret û qîziniyê.
Dartos-: hêlêkê diximîne gurandî-gurandî.	Zarekî ku ji -tûr-qilif-çermê	Deformatio -onîs-f	Bêteşekirina şekil û şeweyê.
Tûnica dartos	Tebeqeya bin scrotûmê.	Degeneratio -onîs-f	Xerabûn-dahe- rizin û averêbûn.
Decîdûa-ae-f	Yê/ya demdemî û dikeve.	Deltoîdeûs -a- ûm	Sêgoşekî
Decîdûûs -a- ûm	Yê/ya dikeve- tune dibe.	Mûskûlûs deltodeîdeûs	Masûlkeyê sêgo- şeyî(deltodeîd).
Densd decîdûûs	Diranê şîr.	Dendrîtûm î-n	Dirêjîya kin a şaneyê türe.
Declîve-îvîs-n	Ravêj, meyl, xwarî	Dendrom	Dar
Decûssatio -onîs-f	Çeprastbûn -Xaçokîbûn	Denervatio -onîs-f:-	Qutkirina türeyê aidê pêkhatin û organe- kî.
Decûssatio pyramîdîûm	Çeprastbûna pîramîdî.	Dens-dentîs-m	Diran
Decûssatûs -a-ûm	Çeprastbûyî -xaçokîbûyî	Radîx dentîs	Koka diran.
Defecatio -onîs -f	Eqkirin- pîsikirin-rîbûn	Densûs-a-ûm	Yê/ya ku aid û têkildarê diran e.
Deferens-entîs	Neqilker-barjêr- ker	Dentalîs-e	Yê/ya ku aid û têkildarê diran e.
Dûctûs defe- rens	Coya barjêrker.	Arcûs dentalîs	Kembera diran.
Deferentîalîs -e	Yên ku aid û tê- kildarên barjêr- ker û neqilker in.	Dentatûs-a-ûm	Bidiran- bi dira- nan arastin-xemi- landin

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA D			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Gyrûs dentatûs	Gyrûsê bidiran.	Desmologîa-	Zanyariya bendik û qeytanan.
Denticûlatûs -a-ûm	Bi diranên çûçik xemilandî.	Desmos	Bendik-qeytan
Denticûlûs-î-m	Diranok	Detractûs ûs-em	Dûrxistî-defkiri
Dentînûm-î-n	Tebeqeya dentîn a diranan.	Detrûsîo-onîs-f:- Dehfandin-ji cihê xwe avêtin.	
Dentîtîo-onîs-f	Diran derxistin.	Davîatio -onîs-f:- Daherizîn-a-verêbûn-cihêbûn-veqetîn	
Deressîo-onîs-f	Berjêrkîşandin, dewixîn, depresyon.	Dexter-ra-rûm	Rast-hêla rastê.
Depressor-orîs-m	Berjêrbar-pêleker	Ventricûlûs dexter	Malika(derîçe) rastê.
Mûskûlûs depressor labîi sû-perîorîs	Masûlkeyê ku lêva jorîn dadixe jêr.	Dîa	Ji nav-ji hundur.
Derma-atîs-n	Çerm	Dîagonalîs-e	Çeprast-goşekenar
Dermalîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê çerm e	Dîiameter-trî-f	Eşkêl-çap
Descendens -entîs	Ya/yê ku pa dibe-paker.	Dîiameter vertî-calîs	Çapê tikane.
Colon descendens	Milê ku pa dibe. (=Dadikeve)	Dîaphragma-atîs-n:- Diyafra-m-Dabeşa beştî û betanî ya ku valahiya zik û sîng ji hev dike.	
Descensûs-ûs-m	Pabûn-kirûyê/a padibebûnê.	Dîaphragmaticûs-a-ûm:- Yê/ya ku aîd û têkildarê diyafra-mayê ye.	
Descensûs testîs	Berjêrdaketina helik.	Facîes Dîaphrag-matîca	Rûyê li aliyê diyafra-mayê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA D			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Dactylûs-a-ûm	Yên ku aid û te- kildarê çerm in.	Defloratio -onîs-f	Windabûna beka- ret û qîziniyê.
Dartos-: hêlêkê diximîne gurandî-gurandî.	Zarekî ku ji -tûr-qilif-çermê	Deformatio -onîs-f	Bêteşekirina şekil û şeweyê.
Tûnîca dartos	Tebeqeya bin scrotûmê.	Degeneratio -onîs-f	Xerabûn-dahe- rizin û averêbûn.
Decîdûa-ae-f	Yê/ya demdemî û dikeve.	Deltoidêûs -a- ûm	Sêgoşekî
Decîdûûs -a- ûm	Yê/ya dikeve- tune dibe.	Mûskûlûs deltodeîdeûs	Masûlkeyê sêgo- şeyî(deltodeîd).
Densd decîdûûs	Diranê şîr.	Dendrîtûm î-n	Dirêjîya kin a şaneyê türe.
Declive-îvîs-n	Ravêj, meyl, xwarî	Dendrom	Dar
Decûssatio -onîs-f	Çeprastbûn -Xaçokîbûn	Denervatio -onîs-f:-	Qutkirina tûreyê aidê pêkhatin û organeke.
Decûssatio pyramîdîûm	Çeprastbûna pîramîdî.	Dens-dentis-m	Diran
Decûssatûs -a-ûm	Çeprastbûyî -xaçokîbûyî	Radîx dentis	Koka diran.
Defecatio -onîs -f	Eqkirin- pîsikirin-rîbûn	Densûs-a-ûm	Yê/ya ku aid û têkildarê diran e.
Deferens-entîs	Neqilker-barjêr- ker	Dentalîs-e	Yê/ya ku aid û têkildarê diran e.
Dûctûs defe- rens	Coya barjêrker.	Arcûs dentalîs	Kembera diran.
Deferentîalîs -e	Yên ku aid û tê- kildarên barjêr- ker û neqilker in.	Dentatûs-a-ûm	Bidiran- bi dira- nan arastin-xemi- landin

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TIPA D			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Gyrûs dentatûs	Gyrûsê bidiran.	Desmologîa-	Zanyariya bendik û qeytanan.
Dentîcûlatûs -a-ûm	Bi diranên çûçik xemilandî.	Desmos	Bendik-qeytan
Dentîcûlûs-î-m	Dîranok	Detractûs ûs-em	Dûrxistî-defkîrî
Dentînûm-î-n	Tebeqeya dentîn a diranan.	Detrûsîo-onîs-f:- Dehfandin-ji cihê xwe avêtin.	
Dentîtîo-onîs-f	Dîran derxistin.	Daviatîo -onîs-f:- Daherizîn-a-verêbûn-cihêbûn-veqetîn	
Deressîo-onîs-f	Berjêrkîşandin, dewixîn, depresyon.	Dexter-ra-rûm	Rast-hêla rastê.
Depressor-orîs-m	Berjêrbar-pêleker	Ventricûlûs dexter	Malika(derîçe) rastê.
Mûskûlûs depressor labîi sû-perîorîs	Masûlkeyê ku lêva jorîn dadixe jêr.	Dîa	Ji nav-ji hundur.
Derma-atîs-n	Çerm	Dîagonalîs-e	Çeprast-goşekendar
Dermalîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê çerm e	Dîameter-trî-f	Eşkêl-çap
Descendens -entîs	Ya/yê ku pa dibe-paker.	Dîameter vertî-calîs	Çapê tîkane.
Colon descendens	Milê ku pa dibe. (=Dadîkeve)	Dîaphragma-atîs-n:- Diyafra-mDabeşa beştî û betanî ya ku valahiya zik û sîng ji hev dike.	
Descensûs-ûs-m	Pabûn-kirûyê/a padîbebûnê.	Dîaphragmaticûs-a-ûm:- Yê/ya ku aîd û têkildarê diyafra-mayê ye.	
Descensûs testîs	Berjêrdaketina helik.	Facîes Dîaphrag-matîca	Rûyê li aliyê diyafra-mayê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA D			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Dîaphysîs -îs-f	Dabeşa dirêj a hestî.	Mûs. Extensor dîgîtorûm lateralîs: Masûlkeyê pêçiyê yê hêla derve yê ramedker(şidker).	
Dîarthrosîs -îs-f	Livika bitevger.	Dîgîtûs -î-m	Pêçî
Dîastema -atîa-n	Dirêjîya navbera du dlranan.	Dîgîtûs tertîûs	Pêçiya sêyemîn.
Dîasto- le-es-f	Firehbûna rîtmîk a dil.	Dîlatatîo-onîs -f	Firehbûn
Dîdymîs-î- dîs-f	Cêwî-tovav-hêlik	Dîlata- tor-orîs-f	Firehker
Dîencepha- lon-î-n	Navbermêjî	Mûskûlûs dîl- dator pûpîllae	Masûlkeyê ku bîbi- ka çev fireh dike.
Dîffûsîo -onîs-f	Belavbûyî	Dîphyodont-:	Di dirêjîya temenê xwe de du car diran derxistin.
Dîgastrîcûs a-ûm	Biduzik -cotzîkî	Dîplegîa-ae-f	Bîlateral para- liz-Felqa her du allyên vücûd-
Mûskûlûs dîgastrîcûs	Masûlkeyê biduzik.	Dîploes-f:	Tevîneka lûflkî a ku nav- bera du tabûlayên hestiyên serî cih digirin.
Dîgestîo - onîs-f	Dehandîn	Dîploî- cûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkil- darê dîploeyê ye.
Dîgestorîûs -a-ûm	Bi dehandînê re têkildar.	Venae dîploî- cae	Xwinberên cotkî.
Systema dîgestorîûm	Pergala dehandînê.	Dîploîs-îdîs-f	Cot qat.
Dîgîtalîs- e	Yê/ya ku aîd û têkil- darê pêçiyê ye	Dîrectîo - onîs-f	Alî -ber
Dîgîtorûs -a-ûm	Yê/ya ku têkildarê pêçiyên dest û nig e	Dîscûs-î-m	Gilover-dîsk

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA D			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Dîskûs artîcûlarîs	Dîska(gilover) livikê.	Dolor-orîs-m	Êş-jan
Dîscûs întervertebralîs	Dîska navbera movikan.	Domestî-cûs-a-ûm	Kedikirî
Dîslocatîo – onîs-f	Di şikestinan de cih guhêrandina hestiyar	Sûs scrofa domestîca	Beraza kedîkirî.
Dîssectîo –onîs-f:- Ji bo vekolanê parçekirina organekî.		Dorsalis-e	Yê/ya ku pişt mize dike û aîdê vê ye.
Dîspostîo – onîs-f	Xerabûna asûn û pozîsyonê.	Cornû dorsale	Qiloçê ku li pişt mize dike.
Dîssemî-natîo-onîs-f	Belawbûn	Dorsûm- î n	Pişt
Dîssemî-natûs-a-ûm	Belawbûyî-çandinkirî	Dorsûm lîngûae	Pişt(=Sirt) zimên.
Dîstalis-e	Yê/ya ku ji qewde dûr cih digire.	Dûctûlûs-î-m	Coya piçûk-lûlik.
Facîes dîstalis	Rûyê dîstal-rûyê ji gowde dûr.	Dûctûlî prostatîcî	Coyikên prostatê.
Dîstantîa –ae-f	Dûrayî-mesafe	Dûctûs-ûs-m	Kanal-erx
Dîvergentîa-ae-f	jihvevdûrketin.	Dûctûs epîdîdîmîdîs	Erxa epîdîdimîsê(mûzî).
Dîvertîcûlûm –î-n	Kîsê kor, neder-rêkor	Doûdenalis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê doude-nomê ye.
Dîvertîcûlûm nasî-	Rêkoriya poz.	Împressîo doudenalis	Şopa doude-nomê.
Dolîcocephalûs-î-m	Yê/ya ku serî dirêj e.	Doûde-nom-î-n	Roviya dozdeh-girêk.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA D			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Dîaphysîs -îs-f	Dabeşa dirêj a hestî.	Mûs. Extensor digitorum lateralis: Masûlkeyê pêçiyê yê hêla derve yê ramedker(şidker).	
Diarthrosîs -îs-f	Livika bitevger.	Dîgîtûs -î-m	Pêçî
Dîastema -atîa-n	Dirêjîya navbera du diranan.	Dîgîtûs tertîûs	Pêçiya sêyemîn.
Dîasto- le-es-f	Firehbûna rîtmîk a dil.	Dîlatatîo-onîs -f	Firehbûn
Dîdymîs-î- dîs-f	Cêwî-tovav-hêlik	Dîlata- tor-orîs-f	Firehker
Diencepha- lon-î-n	Navbermêjî	Mûskûlûs dîl- dator pûpîllae	Masûlkeyê ku bîbi- ka çev fireh dike.
Dîffûsîo -onîs-f	Belavbûyî	Dîphyodont-:	Di dirêjîya temenê xwe de du car diran derxistin.
Dîgastrîcûs a-ûm	Biduzik -cotzikî	Dîplegîa-ae-f	Bilateral para- liz-Felqa her du aliyên vucûd-
Mûskûlûs dîgastrîcûs	Masûlkeyê biduzik.	Dîploes-f:	Tevîneka lûfikî a ku nav- bera du tabûlayên hestiyên serî cih digirin.
Dîgestîo – onîs-f	Dehandîn	Dîploi- cûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkil- darê dîploeyê ye.
Dîgestorîûs -a-ûm	Bi dehandinê re têkildar.	Venae dîploi- cae	Xwinberên cotkî.
Systema dîgestorîûm	Pergala dehandinê.	Dîplois-îdîs-f	Cot qat.
Dîgîtalîs- e	Yê/ya ku aîd û têkil- darê pêçiyê ye	Dîrectîo – onîs-f	Alî -ber
Dîgîtorûs -a-ûm	Yê/ya ku têkildarê pêçiyên dest û nig e	Dîscûs-î-m	Glover-dîsk

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA D			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Dîskûs artîcûlarîs	Dîska(gilover) livikê.	Dolor-orîs-m	Êş-yan
Dîscûs întervertebralîs	Dîska navbera movikan.	Domestî-cûs-a-ûm	Kedikirî
Dîslocatîo – onîs-f	Di şikestinan de cih guhêrandina hestiyân	Sûs scrofa domestîca	Beraza kedîkirî.
Dîssectîo –onîs-f:- Ji bo vekolanê parçekirina organekî.		Dorsalis-e	Yê/ya ku pişt mize dike û aîdê vê ye.
Dîspostîo – onîs-f	Xerabûna asûn û pozîsyonê.	Cornû dorsale	Qiloçê ku li pişt mize dike.
Dîssemî-natîo-onîs-f	Belawbûn	Dorsûm- î n	Pişt
Dîssemî-natûs-a-ûm	Belawbûyî-çandinkirî	Dorsûm lîn-gûae	Pişt(=Sirt) zimên.
Dîstalis-e	Yê/ya ku ji qewde dûr cih digire.	Dûctûlûs-î-m	Coya piçûk-lûlik.
Facîes dîstalis	Rûyê dîstal-rûyê ji gowde dûr.	Dûctûlî prostatîcî	Coyikên prostatê.
Dîstantîa –ae-f	Dûrayî-mesafe	Dûctûs-ûs-m	Kanal-erx
Dîvergentîa-ae-f	jihvevdûrketin.	Dûctûs epî-dîdymîdîs	Erxa epîdîdimîsê(mûzî).
Dîvertîcûlûm –î-n	Kîsê kor, neder-rêkor	Doûdenalis-e	Yê/ya ku aîdê û têkildarê doude-nomê ye.
Dîvertîcûlûm nasî-	Rêkoriya poz.	Împressîo doudenalis	Şopa doude-nomê.
Dolîcocephalûs-î-m	Yê/ya ku serî dirêj e.	Doûde-nom-î-n	Roviya dozdeh-girêk.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA D	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Dûplicitûs-ûm	Qatbûn -nûrîn		
Dûra mater-trîs-f	Pachymenînx –Zarê hişk ê ku mêji û marîpiştê ji aliyê en derve dipêçe		
Dûra mater encephali	Zarê ku mêji ji en derve ve dipêçe.		
Dûrûs-a-ûm	Hişk-çekûr		
Palatûm dûrûm	Pidûyê hişk.		
Dyspnea –ae-f	Bênefesî		
Dystrophîa –ae-f	Ne baş- peresina ne baş.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TIPA E
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Ebûr-orîs-n	Diranê fil.	Elevatîo-onîs -f	Rakirina ber bi jor.
Ebûrneûs-a-ûm	Dentînûm-madeyê ku ji diranê fil pêk hatiye.	Elevator-orîs-m	Rakirgêr
Sûbstantîa ebûrneua	Dentînûm	Ellîpsoî-deûs-a-ûm	Yê/ya ku dişibe hêkaniyê(elfîs)
Ecto- Pêşqertafa ku wateya derve li peyv û têgînan bar dike.		Artîcûlatîo ellîpsoîdea	Livika ku dişibe hêkaniyê.
Ectoderma -atîs-n	Çermê derve.	Ellîptîcûs-a-ûm	Yê/ya ku dişibe elfîsê.
Ectodermalîs -e	Yê/ya ku bi çermê derve re têkildar e	Embolûs-î-m	Dilop - nuqut -bergirk
Ectorbîtale	Niqteya herî derve ya ku li hêla occîpîtala orbîtayê ya os frontaleyê cih digire.		
Ectotûrbî-nalîa-ae-f	Qurçumên derve:- Navlêkirina ku li lamîna medianayê dûrtir ên ji ectotûrbînaleyên di nav os ethmoîdaleyê de cih digirin e.		
Efferens-entîs	Yê/ya ku dikişîne û dibê derve.	Embryo-onis-m:	Çêlêka ku hêj tam nebûye ya 2-3 mehên avîsbûnê.
Dûctûlî efferents testîs	Kanalên testîsê yên ku berbi derve dikişinin.	Embryologîa -ae-f	Embrîyolojî
Ejacû-latîo-onîs-f	Pekîn-Pekandin û valakirina tovavê.	Embryonalîs-e:-	Yê/ya ku bi embriyoyê têklidar û aîdê vê ye.
Ejacûlatorîûs -a-ûm	Nîşangêr-pekîner	Emînentîa -ae-f	Niçik-bilindî
Dûctûs ejacû-latorîûs	Coya pekîner û nîşangêr.	Emînentîa îllîopûbîca	Niçik û bilindiya îllîopûbîk.
Elastîcûs-a-ûm	Vezenî-qayîşokî-e-lasîkî	Emissarîûm-îî-n	Yê/ya ku ber bi derve dişîne.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA D	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Dûplicitûs-ûm	Qatbûn -nûrîn		
Dûra mater-tris-f	Pachymenînx –Zarê hişk ê ku mêjî û marîpiştê ji aliyê en derve dipêçe		
Dûra mater encephali	Zarê ku mêjî ji en derve ve dipêçe.		
Dûrûs-a-ûm	Hişk-çekûr		
Palatûm dûrûm	Pidûyê hişk.		
Dyspnea –ae-f	Bênefesî		
Dystrophîa –ae-f	Ne baş- peresina ne baş.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA E
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Ebûr-orîs-n	Diranê fil.	Elevatio-onîs -f	Rakirina ber bi jor.
Ebûrneûs-a-ûm	Dentînûm-madeyê ku ji diranê fil pêk hatiye.	Elevator-orîs-m	Rakirgêr
Sûstantîa ebûrnea	Dentîniûm	Ellipsoî-deûs-a-ûm	Yê/ya ku dişibe hêkaniyê(eliîps)
Ecto- Pêşqertafa ku wateya derve li peyv û têgînan bar dike.		Articûlatîo ellipsoîdea	Livika ku dişibe hêkaniyê.
Ectoderma -atîs-n	Çermê derve.	Elliptîcûs-a-ûm	Yê/ya ku dişibe elîpsê.
Ectodermalîs -e	Yê/ya ku bi çermê derve re têkildar e	Embolûs-î-m	Dilop - nuqut -bergirk
Ectorbitale	Niqteya herî derve ya ku li hêla occipitala orbîtayê ya os frontaleyê cih digire.		
Ectotûrbî-nalîa-ae-f	Qurçumên derve:- Navlêkirina ku li lamîna medianayê dûrtir ên ji ectotûrbînaleyên di nav os ethmoîdaleyê de cih digirin e.		
Efferens-entîs	Yê/ya ku dikişîne û dibe derve.	Embryo-onis-m: Çêlêka ku hêj tam nebûye ya 2-3 mehên avîsbûnê.	
Dûctûlî efferents testîs	Kanalên testîsê yên ku berbi derve dikişinin.	Embryologîa -ae-f	Embrîyolojî
Ejacû-latio-onîs-f	Pekîn-Pekandin û valakirina tovavê.	Embryonalîs-e:- Yê/ya ku bi embriyoyê têklidar û aîdê vê ye.	
Ejacûlatorîûs -a-ûm	Nîşangêr-pekîner	Emînentîa -ae-f	Niçik-bilindî
Dûctûs ejacû-latorîûs	Coya pekîner û nîşangêr.	Emînentîa îllîopûbîca	Niçik û bilindiya îllîopûbîk.
Elastîcûs-a-ûm	Vezenî-qayîşokî-e-lasîkî	Emîsarîûm-îî-n	Yê/ya ku ber bi derve dişîne.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA E			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vena emissariâ	Wxînbera ku herka xwe vala dike derve.	Endo-metrîûm-îi-n	Zarê ku rûyê hundur ê malçêlêkê diniximîne.
Ena-melûm-î-n	Mîneya diran.	Endomysûm-îi-n	- Qilfekî zirav ê ji tevîneka kirkirokê yê lifên(rîçal) masûlkeyan dipêçin.
Encephali-cûs-a-ûm	Yên ku aîd û tê-kildarê mêjî ne	Endoneûrîûm-îi-n	Qilfikî ji tevîneka kirkirokê pêkhatî û lifên(rîçal) tûreyan dipêçin.
Encephalon-î-n	Mêjî	Endosteûm-î-n	Tebeqeya kirkirokê ya ku dorhêla valahiya îlikê hestiyên dirêj dipêçe.
Enchondralîs-e	Ji kirkirokê.....	Endotheliûm-îi-n	- Tebeqeya epitelê yê ku rûyê hundurîn ê organên pergala geranê dipêçe.
Endo:- Pêşqertafa ku wateya hundur li peyv û tênginan bar dike.		Endothoracîcûs-a-ûm - Ya/yê ku bi rûyê hundur ê sîng re têkildar e.	
Endocardîûm-îi-n	Zarê hundur ê dil.	Fascîa endothoracîca:-	Zarê spî yê ku rûyê hundur ê valahiya sîng dipêçe.
Endocrîna-ae-f	Avzêya hundurîn.	Endotûrbînalîa-ae-f	Qurçumên hundur,
Endocrinologia -ae-f	Zanyariya hormonan.	Enterîcûs-e	Yên ku bi roviyan re têkildar in
Endoderma - atîs-n	Çermê hundur.	Entorbîtale-	Niqteyqa pivînê ya tasa sêrî.
Endodermalis-e	Yên ku bi çermê hundur têkildar in	Eparterialis -e	Pêhatina ku li ser xwîn-birê cih digire.
Endolympha-ae-f	Lenfa guhê hundur, rona ku labîrenta bîzar tiji dike.		
Endolymphaticûs-a-ûm	Yê/ya ku bi endolenfê re têkildar e	Ependyma-atîs-n	Zarê ku hundurê valahiyan mêjî û marîpîstê dipêçin
Endmeninx-ngîs-f	Zarê hundurê mêjî.	Epî: -Pêşqertafa ku wateya ser û li ser dide payv û tênginan.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA E
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Epîcardiûm -îi-n	Zarê ku masûlkeyên dil dinmixînin.	Epîploicûs-a-ûm:-	Yê/ya ku aîd û têkildrê omentûm majûsê ye.
Epîceres -atîs-en	Epîdermîsa ku li bin qiloç cih digire.	Epîploon-î-n	Hilcoya organên hundurîn.
Epîcondylûs -îi-n	Niçikê ku li ser livikê cih digire.	Epîscleralîs-e:-	Yê/ya ku li ser tebeqeya çev a sklerayê ye.
Epîcranîûm -îi-n	Yê/ya ku li ser tasa serî ye.	Epîstropheus-î-m:-	Hestiyê tewerî-movîka duyemîn a utsu-axîs.
Epîdermalîs -e	Yên ku aîd û têkil- darê epîdermîsê ne.	Epîthala- amûs-î-m	Li ser talamûsê.
Epîdermîs-î- dîs-f	Çermê ser.	Epîthelialîs -e	Yên ku aîd û tê- kil-darên epîtelê ne.
Epîdîdymîs-îdîs-f:-	Ser toş- bîmêrê-pêkhatina li ser hêlik.	Epîtheliûm-îi-n:	Epitel-tevîneka ku rûxal û valahiyên hundurîn en or- ganîzmayê diniximîne.
Epîdûralîs-e	Yê/ya ku li ser dûra- materê ye.	Epîtympañî- cûs-î-m	Dabeşa arikê yê cavûm tympaniyê.
Epîgastrîûm-îi-n:	Herêma jora zik, herêma ku li ser mîde cih digire	Epoophoron:-	Loda ku ji tûpên rû- dîmenter ên li meso-salpînxê û di navbera ovarîûm û tûba ûterînayê de pêk tê.
Epîglottîs-î- dîs-f	Devîka gewriyê.	Eqûa- tor-orîs-m	Ekvator
Epîhyoideûm-îi-n:-	Hinek dabeşa dardaker a hestiyê ziman.	Eqûator lentîs-	Ekvatora lense.
Epîmysîûm-îi-n:-	Zarê ku masûlka- ya xetxetî ji derve ve dipêçe.	Eqûînîs-a- ûm	Yê/ya ku aîd û têkil- darê aqûûsayê ye.
Epîneûrîûm-îi-n:	Tevîneka kirkirokê ya ku maktûreya ji riçalên tûreyan pêk tê û ji allyê derve ve dipêçe.	Eqûûs-î-m	Hesp
Epîphysîs-îs-f:-	Niçikên hestiyên dirêj, toşbiyeke endokrin.	Aqûûs asinûs	Kera kedîkirî.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA E			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vena emissariâ	Wxînbera ku herka xwe vala dike derve.	Endo-metriûm-îi-n	Zarê ku rûyê hundur ê malçêlêkê diniximîne.
Ena-melûm-î-n	Mîneya diran.	Endomysûm-îi-n: -	Qilfekî zirav ê ji tevîneka kirkirokê yê lifên(rîçal) masûlkeyan dipêçin.
Encephali-cûs-a-ûm	Yên ku aîd û tê-kildarê mêjî ne	Endoneûriûm-îi-n: -	Qilfikî ji tevîneka kirkirokê pêkhatî û lifên(rîçal) tûreyan dipêçin.
Encephalon-î-n	Mêjî	Endosteûm-î-n: -	Tebeqeya kirkirokê ya ku dorhêla valahiya îlikê hestiyên dirêj dipêçe.
Enchondralis-e	Ji kirkirokê.....	Endotheliûm-îi-n: -	Tebeqeya epitelê yê ku rûyê hundurîn ê organên pergala geranê dipêçe.
Endo:- Pêşqertafa ku wateya hundur li peyv û têtînan bar dike.		Endothoracîcûs-a-ûm - Ya/yê ku bi rûyê hundur ê sîng re têtîkdar e.	
Endocardîûm-îi-n	Zarê hundur ê dil.	Fascîa endothoracîca:-	Zarê spî yê ku rûyê hundur ê valahiya sîng dipêçe.
Endocrîna-ae-f	Avzêya hundurîn.	Endotûrbînalîa-ae-f-	Qurçumên hundur,
Endocrinologia -ae-f	Zanyariya hormonan.	Enterîcûs-e	Yên ku bi roviyan re têtîkdar in
Endoderma - atîs-n	Çermê hundur.	Entorbîtale-	Niqteyqa pivînê ya tasa sêrî.
Endodermalis-e	Yên ku bi çermê hundur têtîkdar in	Eparterialis -e	Pêhatina ku li ser xwîn-birê cih digire.
Endolympha-ae-f	Lenfa guhê hundur, rona ku labîrenta bîzar tîji dike.		
Endolymphaticûs-a-ûm	Yê/ya ku bi endolenfê re têtîkdar e	Ependyma-atîs-n	Zarê ku hundurê valahiyan mêjî û marîpîstê dipêçin
Endmeninx-ngîs-f	Zarê hundurê mêjî.	Epî: -Pêşqertafa ku wateya ser û li ser dide payv û têtînan.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA E
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Epîcardîûm -îi-n	Zarê ku masûlkeyên dil dinmixînin.	Epîploicûs-a-ûm:-	Yê/ya ku aîd û têtikdrê omentûm majûsê ye.
Epîceres -atîs-en	Epîdermîsa ku li bin qiloç cih digire.	Epîploon-î-n	Hilcoya organên hundurîn.
Epîcondylûs -î-n	Niçikê ku li ser livikê cih digire.	Epîscleralîs-e:-	Yê/ya ku li ser tebeqeya çev a sklerayê ye.
Epîcranîûm -îi-n	Yê/ya ku li ser tasa serî ye.	Epîstropheus-î-m:-	Hestiyê tewerî-movîka duyemîn a utsu-axis.
Epîdermalîs -e	Yên ku aîd û têtikdarê epîdermîsê ne.	Epîthalamûs-î-m	Li ser talamûsê.
Epîdermîs-î-dîs-f	Çermê ser.	Epîthelîalîs -e	Yên ku aîd û têtikdarên epîtelê ne.
Epîdîdymîs-î-dîs-f:-	Ser toşbîmêrê-pêkhatina li ser hêlik.	Epîthelîûm-îi-n:	Epîtel-tevîneka ku rûxal û valahiyên hundurîn en organîzmayê diniximîne.
Epîdûralîs-e	Yê/ya ku li ser dûramaterê ye.	Epîtympañîcûs-î-m	Dabeşa arikê yê cavûm tympaniyê.
Epîgastrîûm-îi-n:	Herêma jora zik, herêma ku li ser mîde cih digire	Epoophoron:-	Loda ku ji tûpên rûdîmenter ên li meso-salpînxê û di navbera ovarîûm û tûba ûterînayê de pêk tê.
Epîglottîs-î-dîs-f	Devîka gewriyê.	Eqûator-orîs-m	Ekvator
Epîhyoîdeûm-î-n:-	Hinek dabeşa dardaker a hestiyê ziman.	Eqûator lentîs-	Ekvatora lense.
Epîmysîûm-îi-n:-	Zarê ku masûlkeya xetxetî ji derve ve dipêçe.	Eqûînîs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têtikdarê aqûûsayê ye.
Epîneûrîûm-îi-n:	Tevîneka kirkîrokê ya ku maktûreya ji rîçalên tûreyan pêk tê û ji aliyê derve ve dipêçe.	Eqûûs-î-m	Hesp
Epîphysîs-îs-f:-	Niçikên hestiyên dirêj, toşbiyeke endokrin.	Aqûûs asînûs	Kera kedîkirî.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA E
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Eqûûs caballûs	Hespa kedikirî.	Excavatio-onîs-f	Qewr-kort
Erectio-onîsf	Hişkbûn-Ra-bûn-tîkbûn	Excavatio pûbovesîcalîs	Qewra pûbovesîkal.
Erector-o-vîs-m	Rakir -tiker	Axcretorîûs -a-ûm	Avzêmer-Yê/ya ku vala dike.
Mûskûlûs erector spînae:- Masûlkeya ku marîpiştê tik digire.		Dûctûs excretorîûs	Coya avzêyê.
Erîgere-	Rakirin-tikkirin	Exentereatio-onîs-f: Bi rêya cerahî ji vala-hiyên vucûd derxistina derve ya organan.	
Esophageûs -oesophageûs-i-m	Yê/ya ku aîd û têkildarê qirikê ye.	Exîtatio-onîs-f	Hişyarkirin
Et-	Daçeka ku wateya û'yê dide.	Exo-: Pêşqertafa ku wateya derve peyv û têgînê li bar dike.	
Ethmoidalis -e	Bêjingî	Exocranialis-e-: Ya/yê ku aîd û têkildarê derveyî qaf e.	
Os ethmoidale	Hestiyê bê-jingî.	Exocrîniâ-ae-f	Avzêmbûna derve.
Ethmos	Bêjing	Exophtalamûs -î-m	Derketina ber bi derve ya bibika çev.
Ethmotûrbînalîa-ae-f: Qurçumên hundur û derve yên hestiyê bê-jingê.		Exostosûs-is-f: Niçikê ku ji tevîneka hestî pêk tê û li ser rûyê hestî dipêrise.	
Eûryon		Expîratio-onîs-f	Nefes(bêhn) dayîn.
Eversio -onîs-f	Eversiyon- zivîrî-na berewajî.	Extensio-onîs-m	Tevgera kişandin û şidandinê.
Evolûtio-onîs -f	Evrîm-Peresan	Extensor-orîs-m	Şider- vekirer

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA E
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Extensoriûs-îi-m	Şider		
Externûs –a-ûm	Der- Yê/ya ku li aliyê derve tê dîtin.		
Extra-	Tiştêkî derveyî tiştên din- Pêşqertafa ku wateya jizêdeyê têgînan libar dike.		
Vagîna externe nervî optîcî	Qîlfê derve yê tureyê dîtinê.		
Extracapsûlarîs-e	Derveyî qalikê.		
Extracellûlarîs-e	Derveyî şaneyê.		
Extractio-ionîs-f	Kişandin-derxistina derve.		
Extradûralîs-e	Derveyî dûra materê.		
Extraorbitalîs-e	Yê/ya ku derveyî peritonê cî digire.		
Extrapiramidalîs-e	Yên ku derveyî pîramîdê cih digirin.		
Extremîtas-atîs-f	Mil-çîp-niçik-derûdor		
Extremîtas proxîmalîs	Niçikê proxîmal.		
Extremûs-a-ûm	En derve.		
Capsûla externa	Qalikê en derve.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA E
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Eqûûs caballûs	Hespa kedikirî.	Excavatio-onîs-f	Qewr-kort
Erectio-onîsf	Hişkbûn-Ra- bûn-tîkbûn	Excavatio pûbovesîcalîs	Qewra pûbovesîkal.
Erector-o- vîs-m	Rakir -tîker	Axcretorîûs -a-ûm	Avzêmer-Yê/ya ku vala dike.
Mûskûlûs erector spînae:- Masûlkeya ku marîpiştê tîk digire.		Dûctûs excretorîûs	Coya avzêyê.
Erîgere-	Rakirin-tikkirin	Exentereatio-onîs-f: Bi rêya cerahî ji vala- hiyên vucûd derxistina derve ya organan.	
Esophageûs -oesopha- geûs-i-m	Yê/ya ku aîd û têkildarê qirikê ye.	Exîtatio-onîs-f	Hişyarkirin
Et-	Daçeka ku wateya û'yê dide.	Exo-: Pêşqertafa ku wateya derve peyv û têginê li bar dike.	
Ethmoidalis -e	Bêjingî	Exocranîalîs-e-: Ya/yê ku aîd û têkildarê derveyî qaf e.	
Os ethmoi- dale	Hestiyê bê- jingî.	Exocrîniâ-ae-f	Avzêmbûna derve.
Ethmos	Bêjing	Exophtalamûs -î-m	Derketina ber bi der- ve ya bibika çev.
Ethmotûrbînalîa-ae-f: Qurçumên hundur û derve yên hestiyê bê- jingê.		Exostosûs-is-f: Niçikê ku ji tevîneka hestî pêk tê û li ser rûyê hestî dipêrise.	
Eûryon		Expîratio-onîs-f	Nefes(bêhn) dayîn.
Eversio -onîs-f	Eversiyon- zivîrî- na berewajî.	Extensio-onîs-m	Tevgera kişandin û şidandinê.
Evolûtio-onîs -f	Evrîm-Peresan	Extensor-orîs-m	Şider- vekirer

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA E
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Extensoriûs-îi-m	Şider		
Externûs –a-ûm	Der- Yê/ya ku li aliyê derve tê dîtin.		
Extra-	Tiştêkî derveyî tiştên din- Pêşqertafa ku wateya jizêdeyê têgînan libar dike.		
Vagîna externe nervî optîcî	Qîlfê derve yê tureyê dîtinê.		
Extracapsûlarîs-e	Derveyî qalikê.		
Extracellûlarîs-e	Derveyî şaneyê.		
Extractio-îonîs-f	Kişandin-derxistina derve.		
Extradûralîs-e	Derveyî dûra materê.		
Extraorbitalîs-e	Yê/ya ku derveyî peritonê cî digire.		
Extrapiramidalîs-e	Yên ku derveyî pîramîdê cih digirin.		
Extremîtas-atîs-f	Mil-çîp-niçik-derûdor		
Extremîtas proxîmalîs	Niçikê proxîmal.		
Extremûs-a-ûm	En derve.		
Capsûla externa	Qalikê en derve.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA F			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Fabella-ae-f	Hestiyê sûsamê yê çûçik.	Fasciolaris-e	Yên ku bi fasciolyê re têkildar in.
Fecialis-e	Yên ku têkildar û aîdê rû ne.	Fastigiûm-îi-n	Arik-qube-ban
Nervûs facialis	Tûreyê rû.	Nûkleûs fastigiî	Dendikê qubeyê.
Facies-ea-f	Rû	Faûces-îûm-f	Gelî-gêdûka teng-derbasok-gewrî
Facies artîcûlaris	Rûyê livikê.	Istmûh faûcîûm	Tengbûna gewrî û derbasokê.
Faeces -îûm-f(plur)	Rêx-gû	Fecûndatio -onis-f	Tovandin
Falciformis-e	Daskî	Fel-lis-n	Zirav-sefre
Lîg. falciforme hapatîs	Bendikê kezaba reş a daskî.	Felidae-	Cinsê pisîkan.
Falx-falcis-f	Das	Feli-îs-n	Pisîk
Falc cerebrî-	Dasa mêjî.	Felis domestica	Pisîka kedîkirî.
Fascia-ae-f	Zarê spî- spîzar	Felleûs-a-ûm	Bizirav
Fascia lata	Zarê fireh û pehn ê spî.	Vesîca fellea	Kîsê ziravê.
Fasc-cûlûs-î-m	Fasîkul-baqîk	Femîna-ae-f	Mê
Fasciola-ae-f	Parazîtê cinsê trematodan.	Femînînûs-a-ûm	Yên ku têkildar û aîdê mêyê ne.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA F			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Organa genî-talîa femînîna	Organên zayendî.	Fibrocartiliago -inis-f	Kirkiroka fibruz.
Femoralîs-e:-Yên ku têkildar û aîdê hestiyê hêtê ne.		Fîbrosûs-a-ûm	Bitay- fibruz
Arteria femoralîs	Xwînbara hestiyê hêtê.	Tûnîka fibroza	Tebeqeya tayî.
Femûr-orîs-n	Hestiyê hêtê.	Fîbûla-ae-f	Hestiyê teşkê-çîpê.
Capût ossîs femorîs	Kotê(nî-çîkê-serî) hestiyê hêtê.	Corpûs fîbûlae	Qewdeyê hestiyê derziyê.
fenestra-ae-f	Pencere(pace) -Yê/ya ku dişibe paceyê.	Fîbûlarîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê fibayê ye.
Fenestra cochleae	Paceya koklaeyê.	Încîsûra fîbûlarîs	Kêrta fîbûlayê.
Fertilîs-e:-Yê/ya ku hatiye tovan-din an jî dê bê tovan-din.		Fîlamentûm-î-n	Yê/ya ku dişibe tayê.
Fetalîs-e	Yên ku têkildar û aîdê fetûsê ne.	Fîlîformîs-e	Tayîkî (wekî dezî).
Fetûs-ûs-m	Cenîn-çêlêka nezayî.	Papîllae fîlîformes-	Papîllayên tayîkî.
Fibra-ae-f	Lîf-ta	Fîlûm-î-n	Ta-dezî-lîf
Fibrae hypotalamoretînales	Bendikên ku di navbera hîpotalamûs û retînayê de rast dibin. Fîlûm termînale:-Deziyê dawî		
Fibrîlla ae-f	Tayok-bendik	Fîmbrîa-ae-f	Bîsk-rîşîk
Fibrocartilagî-neûs-a-ûm	Fîbruza bikirkirok	Fîmbrîa ovarîca	Rîşîkê hêkdankê

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA F			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Fabella-ae-f	Hestiyê sûsamê yê çûçik.	Fasciolaris-e	Yên ku bi fasciolyê re têkildar in.
Fecialis-e	Yên ku têkildar û aîdê rû ne.	Fastigiûm-î-n	Arik-qube-ban
Nervûs faciális	Tûreyê rû.	Nûkleûs fastigî	Dendikê qubeyê.
Facies-ea-f	Rû	Faûces-îûm-f	Gelî-gêdûka teng-derbasok-gewrî
Facies artîcûlaris	Rûyê livikê.	Istmûh faûcîûm	Tengbûna gewrî û derbasokê.
Faeces -îûm-f(plur)	Rêx-gû	Fecûndatio -onîs-f	Tovandin
Falciformis-e	Daskî	Fel-fis-n	Zirav-sefre
Lîg. falciforme hapatîs	Bendikê kezaba reş a daskî.	Felidae-	Cinsê pisîkan.
Falx-falcis-f	Das	Feli-îs-n	Pisîk
Falc cerebrî-	Dasa mêjî.	Felis domestica	Pisîka kedîkirî.
Fascia-ae-f	Zarê spî- spîzar	Felleûs-a-ûm	Bizirav
Fascia lata	Zarê fireh û pehn ê spî.	Vesîca fellea	Kîsê ziravê.
Fasc-cûlûs-î-m	Fasikul-baqîk	Femîna-ae-f	Mê
Fasciola-ae-f	Parazîtê cinsê trematodan.	Femînînûs-a-ûm	Yên ku têkildar û aîdê mêyê ne.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA F			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Organa genî-talîa femînîna	Organên zayendî.	Fibrocartiliago -inis-f	Kirkiroka fibruz.
Femoralîs-e:-Yên ku têkildar û aîdê hestiyê hêtê ne.		Fibrosûs-a-ûm	Bitay- fibruz
Arteria femoralîs	Xwînbera hestiyê hêtê.	Tûnîka fibroza	Tebeqeya tayî.
Femûr-orîs-n	Hestiyê hêtê.	Fibûla-ae-f	Hestiyê teşkê-çîpê.
Capût ossîs femorîs	Kotê(ni-çîkê-serî) hestiyê hêtê.	Corpûs fibûlae	Qewdeyê hestiyê derziyê.
fenestra-ae-f	Pencere(pace) -Yê/ya ku dişibe paceyê.	Fibûlarîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê fibayê ye.
Fenestra cochleae	Paceya koklaeyê.	Încîsûra fibûlarîs	Kêrta fibûlayê.
Fertîlîs-e:-Yê/ya ku hatiye tovan-din an jî dê bê tovan-din.		Fîlamentûm-î-n	Yê/ya ku dişibe tayê.
Fetalîs-e	Yên ku têkildar û aîdê fetûsê ne.	Fîlîformîs-e	Tayikî (wekî dezî).
Fetûs-ûs-m	Cenîn-çêlêka nezayî.	Papîllae fîlîfor-mes-	Papîllayên tayikî.
Fibra-ae-f	Lîf-ta	Fîlûm-î-n	Ta-dezî-lîf
Fibrae hypotalamoretînales	Bendikên ku di navbera hîpotalamûs û retînayê de rast dibin. Fîlûm termînale-:Deziyê dawî		
Fibrîlla ae-f	Tayok-bendik	Fîmbrîa-ae-f	Bîsk-rîşîk
Fibrocartilagî-neûs-a-ûm	Fibruza bikirkirok	Fîmbrîa ovarîca	Rîşîkê hêkdankê

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA F

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Fimbrîatûs-a-ûm	Bi rişikan xemilî.	Facies flexoria	Rûyê badanker.
Pliça fimbriatae	Qurçima birîşik.	Flexûra-ae-f	Enîşk-çivanek
Fîsûra-ae-f	Qeş-çetlex	Flexûra dûodenî cranîalîs	Çivaneka pêşiya douđenomê.
Fîstûla-ae-f	Coya birînê-fistul. Cobirîn	Floccolûs-î-m	Gilokik-girikok
Fixatîo-onîs-f	Tespîtkirin-peytandin	Pedûncûlûs floccûlî	Nigikên gilogikê.
Fixûs-a-ûm	Peyitandî-sabit	Floccûs-î-m	Gilok-grêk
Flaccîdûs-a-ûm	Nerm-gewrek	Flûctuans-antîs	Pêlpêlkî-Pêldayîn
Pars flacîdaa	Dabeşa nermok.	Costae flûctantes	Parsiyên ku pêldidin. Parsiyên sober.
Flagellûm-î-n	Qemçî	Flûctûatîo-onîs-f	Pêldayîn
Flavûs-a-m	Zer-qîçik	Flûmen-inîs-n	Çem-buhur-herk
Medûlla ossîûm flava	Îlika hestiyê zerokî.	Flûmina	Çem-buhur
Flexio-onis-f	Çemîn-tewbûn-xwarbûn	Focalis-e-: Yên ku têkildar û adidê nivend(-mişraq)ê ne.	
Flexor-orîs-m	Badanker-Tewîner	Focûs-î-m	Mişraq-nivend
Flexoriûs-a-ûm	Badanker.	Folîatûs-a-ûm	Pelokî-pelgokî

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA F			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Follicûlûs-î-m	Kîsik-tûrik	Fossa mandîbûlarîs	Korta çeneya jêrîn.
Follicûlûs pîlî	Folikula pirç û mûyê.	Fossûla-ae-f	Xendeka çûçik - kortik
Fontanella-ae-f	Şelik-nermik	Fovea-ae-f	Korta gilover.
Fonticûlûs-î-m	Şelik-çavkanî-jêderk	Foveola-ae-f	Korta giloveri-korta çûçik.
Fonticûlî cranî	Şelikên aîdê tasa serî.	Foveolarîs-a-f	Yê/ya ku aîd û têkildarê foveolayê ye.
Formen-înîs-n	Qul-kun	Fractûra-ae-f	Şikestin
Foramen magnûm	Qula mezin.	Frenûlûm-î-n	Gema çûçik
Foramînosûs -a-ûm	Biqul-bikun	Frenûlûm lîngûae	Gemika ziman.
Forceps-îpîs-f-m	Destrêjk-maşê	Frons-tîs-f	Enî
Formatio – onîs-f	Bûyîn-Pêkhatin	Frontalîs-e	Bi eniyê re têkildar.
Formatio reticûlarîs	Bûyîna torî.	Os frontale	Hestiyê eniyê.
Fornîcatûs-a-ûm	Ya/yê-ku bi korêrê û qubeyê têkildar e.	Fûnctîo-îonîs-f	Fonksiyon- erk
Fornîx conjûnctivae sûperîor: Rêkora ku di nav rûyê hundurîn ê qalpaxa çevê jorîn de ye.		Fûndî-formîs-e	Dabeşa bin.
Fossa-ae-f	Kort-xendek	Fûndûs-î-m	Bin -dabeş

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA F

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Fimbriatûs-a-ûm	Bi rişikan xemilî.	Facies flexoria	Rûyê badanker.
Pliça fimbriatae	Qurçima birîşik.	Flexûra-ae-f	Enîşk-çivanek
Fissûra-ae-f	Qeş-çetlex	Flexûra dûodenî cranîalîs	Çivaneka pêşiya douđenomê.
Fistûla-ae-f	Coya birinê-fistul. Cobirin	Floccolûs-î-m	Gilokik-girikok
Fixatio-onîs-f	Tespîtkirin-peytandin	Pedûncûlûs floccûlî	Nigikên gilogikê.
Fixûs-a-ûm	Peyitandî-sabit	Floccûs-i-m	Gilok-grêk
Flaccidûs-a-ûm	Nerm-gewrek	Flûctuans-antîs	Pêlpêlkî-Pêldayîn
Pars flacidaa	Dabeşa nermok.	Costae flûctantes	Parsiyên ku pêldidin. Parsiyên sober.
Flagellûm-î-n	Qemçî	Flûctûatio-onîs-f	Pêldayîn
Flavûs-a-m	Zer-qîçik	Flûmen-inîs-n	Çem-buhur-herk
Medûlla ossiûm flava	Îlika hestiyê zerokî.	Flûmina	Çem-buhur
Flexio-onîs-f	Çemîn-tewbûn-xwarbûn	Focalis-e: Yên ku têkildar û adidê nivend(-mîşraq)ê ne.	
Flexor-orîs-m	Badanker-Tewîner	Focûs-i-m	Mîşraq-nivend
Flexoriûs-a-ûm	Badanker.	Foliatûs-a-ûm	Pelokî-pelgokî

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA F			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Follicûlûs-î-m	Kîsik-tûrik	Fossa mandîbûlarîs	Korta çeneya jêrîn.
Follicûlûs pîlî	Folikula pirç û mûyê.	Fossûla-ae-f	Xendeka çûçik - kortik
Fontanella-ae-f	Şelik-nermik	Fovea-ae-f	Korta gilover.
Fonticûlûs-î-m	Şelik-çavkanî-jêderk	Foveola-ae-f	Korta giloveri-korta çûçik.
Fonticûlî cranî	Şelikên aîdê tasa serî.	Foveolarîs-a-f	Yê/ya ku aîd û têkildarê foveolayê ye.
Formen-înîs-n	Qul-kun	Fractûra-ae-f	Şikestin
Foramen magnûm	Qula mezin.	Frenûlûm-î-n	Gema çûçik
Foramînosûs -a-ûm	Biqul-bikun	Frenûlûm lîngûae	Gemika ziman.
Forceps-îpîs-f-m	Destrêjk-maşê	Frons-tîs-f	Enî
Formatio – onîs-f	Bûyîn-Pêkhatin	Frontalîs-e	Bi eniyê re têkildar.
Formatio reticûlarîs	Bûyîna torî.	Os frontale	Hestiyê eniyê.
Fornîcatûs-a-ûm	Ya/yê-ku bi korêrê û qubeyê têkildar e.	Fûnctîo-îonîs-f	Fonksiyon- erk
Fornîx conjûnctivae sûperîor: Rêkora ku di nav rûyê hundurîn ê qalpaxa çevê jorîn de ye.		Fûndî-formîs-e	Dabeşa bin.
Fossa-ae-f	Kort-xendek	Fûndûs-î-m	Bin -dabeş

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA F			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Fûndûs vesîcae felleae	Binkîsê ziravê.	Fûsûs-î-m	Bist-sirnî
Fûngîformîs-e	Bi şeklê kariyê de-karîkî		
Papîllae fûngîformîs	Papîlayên karîkî.		
Fûngûs-î-m	Karî		
Fûnîcûlarîs-e	Yên ku têkildar û aîdê qeytanokê ne.		
Fûnîcûlûs-î-m	Qeytana çûçik.		
Fûnîcûlûs spermatîcûs	Qeytanoka spermayê.		
Fûnîs-îs-m	Qeytan-kindir		
Fûrka-ae-f	Çetel		
Fûrcûla -ae-f	Di firîndeyan de hestiyê ku ji yekbûna her du hestiyên qefel pêk tê.		
Fûscûs--ûm	Qehweyî		
Lamîna fûsca scleare	Lamînaya bipîgment a qehweyî ya sclerayê-		
Fûsîformîs-e	Bistîkî-sirnikî		
Fûsîo-onîs-f	Ronîbûn-ke-lîjîn-herkîn		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA G	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Galea-ae-f	Kimik-kask	Nervûs trîgemînûs	Tûreyê sêwik.
Gallîna-ae-f	Mirîşk	Generatîo -onis-f	Zayîn-Cisn
Gallûs-î-m	Dîk	Genesis-îs-f	Pêkhatin-bûyîn -zayîn
Gallûs domesticûs-	Dîkê kedîkiri.	Genîcûlatûs -a-ûm	Jûnikokî- Ya/yê ku enîşkê çê dike.
Ganglîon-îi-n	Girêka tûreyan.	Nukleus geniculatus medialis: Dendîkê ku li aliyê hundur wekî şeklê jûnikokeî tê dîtin.	
Gaster-erîs-f	Aşik-mîde	Genîcûlûm -î-n	Jûnikok- jûniya çûçik
Gasrtrî cûs-a-ûm	Yê/ya ku aid û têkildarê mîde ye.	Ganglîon genîcûlî: Gangliyona jûniya çûçik - Kêla tûreyî ya li ser N. Facialîsê.	
Arteria gastrîca dextra	Xwînbara mîde ya rastê.		
Gastronemîs -a-ûm	Zîkê cêwî.	Genîoglossûs -a-ûm	Ya/yê ku ji çeneya bin tê ziman.
Geletîn-ae-f	Jelatîn	Genîohyoî-deûs-am	Ya/yê ku ji çeneya bin tê hestiyê ziman.
Gelatînosûs -a-ûm	Yê/ya ku je-latînê dihevîne.	Genîtalîs-e	Yê/ya ku aid û têkildarên zayîne ye.
Gemellûs-a-ûm	Cêwî	Organa genîtalîa mascûlîna	Organên zayîne yên nêrtiyê.
Mûskûlî gemelî	Masûlkeyên cêwî.	Genîtûs-ûs-m	Zayîn
Geminûs-a-ûm	Cêwî-cot-car	Genû-ûs-m	jenû

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA F			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Fûndûs vesîcae felleae	Binkîsê ziravê.	Fûsûs-î-m	Bist-sirnî
Fûngîformîs-e	Bi şeklê kariyê de-karîkî		
Papîllae fûngîformîs	Papîlayên karîkî.		
Fûngûs-î-m	Karî		
Fûnîcûlarîs-e	Yên ku têkildar û aîdê qeytanokê ne.		
Fûnîcûlûs-î-m	Qeytana çûçik.		
Fûnîcûlûs spermatîcûs	Qeytanoka spermayê.		
Fûnîs-îs-m	Qeytan-kindir		
Fûrka-ae-f	Çetel		
Fûrcûla -ae-f	Di firîndeyan de hestiyê ku ji yekbûna her du hestiyên qefel pêk tê.		
Fûscûs--ûm	Qehweyî		
Lamîna fûsca scleare	Lamînaya bipîgment a qehweyî ya sclerayê-		
Fûsîformîs-e	Bistîkî-sirnikî		
Fûsîo-onîs-f	Ronîbûn-ke-lîjîn-herkîn		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA G
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Galea-ae-f	Kimik-kask	Nervûs trîgemînûs	Tûreyê sêwlk.
Gallîna-ae-f	Mirîşk	Generatîo -onîs-f	Zayîn-Cisn
Gallûs-î-m	Dîk	Genesisîs-îs-f	Pêkhatin-bûyîn -zayîn
Gallûs domesticûs-	Dîkê kedîkiri.	Genicûlatûs -a-ûm	Jûnikokî- Ya/yê ku enîşkê çê dike.
Ganglîon-îi-n	Girêka tûreyan.	Nukleus geniculatus medialis: Dendîkê ku li aliyê hundur wekî şeklê jûnikokeî tê dîtin.	
Gaster-erîs-f	Aşik-mîde	Genicûlûm -î-n	Jûnikok- jûniya çûçik
Gasrtrî cûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê mîde ye.	Ganglîon genicûlî: Gangliyona jûniya çûçik - Kêla tûreyî ya li ser N. Facialîsê.	
Arteria gastrîca dextra	Xwînbara mîde ya rastê.		
Gastronemîs -a-ûm	Zîkê cêwî.	Genioglossûs -a-ûm	Ya/yê ku ji çeneya bin tê ziman.
Geletîn-ae-f	Jelatîn	Genîohyoî-deûs-am	Ya/yê ku ji çeneya bin tê hestiyê ziman.
Gelatînosûs -a-ûm	Yê/ya ku jelatînê dihevîne.	Genîtalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarên zayîne ye.
Gemellûs-a-ûm	Cêwî	Organa genî-talîa mascûlîna	Organên zayîne yên nêrtiyê.
Mûskûlî gemelî	Masûlkeyên cêwî.	Genîtûs-ûs-m	Zayîn
Gemînûs-a-ûm	Cêwî-cot-car	Genû-ûs-m	jenû

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA G	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Artîcgenûsû-latîfo	Livika jenûyê.	Glans dîs-f	Palamûdê dara biyê(meşe)
Genûs-erîs-n	Clîns-babet	Glans penis	Serê kîr.
Cermen-înîs-n	Şaneya zayînê-gulpik	Glenoîdalîs-e	Yên aîd û têkildarê korta livikê ne.
Germînatîvûs-a-ûm	Yê/ya ku dizê -gulpik vedide.	Cavîtas glenoîdalîs	Korta livikê ya hêkanî.
Stratûm germînatîvûm	Tebeqeya ku dizê.	Gîfa-ae-f	Tevîneka destekî ya pergala tûreyî.
Gestafîo-ionîs-f	Hola avisbûnê -kişîn.	Globûs-î-m	Kûre
Gîngîva-ae-f	Goştê diran.	Glomerû-larîs-e	Yên aîd û têkildarê girêkokê ne.
Gîngîvalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê diran e.	Arteriola glomerûlarîs afferens	Xwînbirokên girêkik ên hatinê.
Margo gîngîvalîs	Kenarê(pidû) goştê diran.	Glo-merûlûs-î-m	Girêkik- girseya çûçik
Gînglymûs-î-m	Livika ku wekî menteşeyê dixebite.	Glomûa-erîs-n	Girêk-girse
Glabella-ae-f	Herêma bê pirç a ku di navbera her du brûyan de cîh digire- çolter-çol -bêqirnozî	Glomûs carotîcûm	Girêka maktemarê.
		Glossa -ae-f	Ziman
Glandûla -ae-f	Toşbizê(toşbiya avzême)-toşbî	Nevrûs glossopharyngeûs	Tûreyê gewrî û ziman.
Glandûlarîs-e	Yên aîd û têkildarê toşbiyê ne.	Glottîs-îdîs-f	Organê deng.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA G
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Rîma glottîdîs	Navbera –qelşa organê deng.	Granûlatîo –onîs-f	Pêkhatinên dendenî-
Glûteûs-a-ûm	Yê/ya ku aid û têkil-darê goştê bêteşe ye.	Granûlosûs –a-ûm	Bidendenî
Mûskûlûs glû-teûs sûperfcîalîs	Masûlkeyê rûxali yê goştê bêteşe.	Granûlûm-î-n	Denik
Ganathîon-	Niqteya pivînê ya tasa serî-	Stratûm granûlûsûm	Tebeqeya bigranul.
Gnatho-onîs-m	Çenge	Granûm-î-n	Dena genim.
Gomphossîs-îs-f	Şekilê diranên ku di nav alveolên xwe de tamirandî û çikandî ne.	Gravîdî-tas-atîs-f	Avisbûn
		Grîseûs-a-ûm	Gewr
Gomphûs-î-m	Zimbar-mix	Sûbstantîa grîsea	Madeya gewr.
Gonad-	Toşbiyên ku şaneyên tovê yên mîna ovûm û testîsan hildiberînin.	Gûbrna-cûlûm-î-n	Rêveberî-qilavîz-
		Gûstatorîûs-a-ûm	Tiştên ku bi tehm hildanê re dibe.
Gracillîs-e	Yê/ya ku zirav û narîn e.	Calîcûlûs gûstatorîûs	Qedeha tehmê.
Mûskûlûs gracîlîs	Masûlkeya narîn.	Gûstûs-ûs-m	Tehm
Gradûs-ûs-m	Gav- meş	Gûtta-ae-f	Niqut
Granûlarîs-e	Yê/ya ku aid û têkil-darê grnûlê ye.	Gyrûs-î-m -Gyrûs den-tatûs	Qurçim - Qurçima dirankî.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA G	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Artîcgenûsû-latîfo	Livika jenûyê.	Glans dîs-f	Palamûdê dara biyê(meşe)
Genûs-erîs-n	Clîns-babet	Glans penîs	Serê kîr.
Cermen-înîs-n	Şaneya zayînê-gulpik	Glenoîdalîs-e	Yên aîd û têkildarê korta livikê ne.
Germînatîvûs-a-ûm	Yê/ya ku dizê -gulpik vedide.	Cavîtas glenoîdalîs	Korta livikê ya hêkanî.
Stratûm germînatîvûm	Tebeqeya ku dizê.	Gîfa-ae-f	Tevîneka destekî ya pergala tûreyî.
Gestatio-ionîs-f	Hola avisbûnê -kişîn.	Globûs-î-m	Kûre
Gîngîva-ae-f	Goştê diran.	Glomerûlarîs-e	Yên aîd û têkildarê girêkokê ne.
Gîngîvalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê diran e.	Arterîola glomerûlarîs afferens	Xwînbirokên girêkik ên hatîne.
Margo gîngîvalîs	Kenarê(pidû) goştê diran.	Glomerûlûs-î-m	Girêkik- girseya çûçik
Gînglymûs-î-m	Livika ku wekî menteşeyê dixebite.	Glomûa-erîs-n	Girêk-girse
Glabella-ae-f	Herêma bê pirç a ku di navbera her du brûyan de çih digire- çolterçol -bêqirnozî	Glomûs carotîcûm	Girêka maktemarê.
		Glossa -ae-f	Ziman
Glandûla -ae-f	Toşbizê(toşbiya avzême)-toşbî	Nevrûs glossopharyngeûs	Tûreyê gewrî û ziman.
Glandûlarîs-e	Yên aîd û têkildarê toşbiyê ne.	Glottîs-îdîs-f	Organê deng.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA G
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Rîma glottîdîs	Navbera –qelşa organê deng.	Granûlatîo -onîs-f	Pêkhatinên dendenî-
Glûteûs-a-ûm	Yê/ya ku aid û têkil-darê goştê bêteşe ye.	Granûlosûs -a-ûm	Bidendenî
Mûskûlûs glû-teûs sûperfcîalîs	Masûlkeyê rûxali yê goştê bêteşe.	Granûlûm-î-n	Denik
Ganathîon-	Niqteya pivînê ya tasa serî-	Stratûm granûlûsûm	Tebeqeya bigranul.
Gnatho-onîs-m	Çenge	Granûm-î-n	Dena genim.
Gomphossîs-îs-f	Şekilê diranên ku di nav alveolên xwe de tamirandî û çikandî ne.	Gravîdî-tas-atîs-f	Avisbûn
		Grîseûs-a-ûm	Gewr
Gomphûs-î-m	Zimbar-mix	Sûbstantîa grîsea	Madeya gewr.
Gonad-	Toşbiyên ku şaneyên tovê yên mîna ovûm û testîsan hildiberînin.	Gûbrna-cûlûm-î-n	Rêveberî-qilaviz-
		Gûstatorîûs-a-ûm	Tiştên ku bi tehm hildanê re dibe.
Gracillis-e	Yê/ya ku zirav û narîn e.	Calîcûlûs gûstatorîûs	Qedeha tehmê.
Mûskûlûs gracîlîs	Masûlkeya narîn.	Gûstûs-ûs-m	Tehm
Gradûs-ûs-m	Gav- meş	Gûtta-ae-f	Niqut
Granûlarîs-e	Yê/ya ku aid û têkil-darê grnulê ye.	Gyrûs-î-m -Gyrûs den-tatûs	Qurçim - Qurçima dirankî.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA H

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Habena-ae-f	Qeytan-gem	Helicînûs-a-ûm	Badayi-bibadayî
Habenûla -ae-f	Qeytanok-Gemik	Helicotrema -atîs-n	Helezon(pêço- ke)-qul
Hebenûlarîs -e	Ya/yê ku bi qey- tenokê re têkildar in.	Helix-icîs-f	Qerçimok-pêçok-
Strîa habenûlarîs thalamî	Xetên qeytanên çûçik ên ta- lamûsê.	Spîna helicîs-	Strûyê(kelem) pêçokeyê-ke- lema spî- ral(pêçokî).
Habîtûs -ûs-m	Xuyanga derve – pêkhatina derve	Hema-atîs-n	Xwîn
Hallûks-û- cîs-m	Pêçiya sêrî yê nig.	Hemalîs	Ya/yê ku b xwînê re têkildar e.
Hamatûs-a- ûm	Bigoçel-biçengel	Procc.hemalîs	Niçikê aîdê te- marên xwînê.
Procc. hamatûs	Niçikê bi şeklê çengelê.	Hemî-	Pêşqertaf ku wa- têya nivê dide.
Hamûlûs- î-m	Çengelîk	Hemîazygos-	Yê/ya niv- tekî-nivhevalî.
Hamûlûs pterygoî- deûs	Çengelîka pterygoîdê.	Hemîplegîa-ae-f	Felca alîkî hêla vucûd.
Hamûs-î-m	Çengel	Hemîspherîûm- î-n	Nivkûre
Har- monîa-ae-f	Aheng-îhevhatî	Hemîspherîûm cerebrî	Nivkûreya mêjî.
Haûstrûm- î-n	Hilpenîk-girêk	Haûstra cecî	Hilpenîkên rûviya kor.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA H	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Hemarahagîa -ae-f	Xûnîbûn-xwînrijî	Hîppotomîa -ae-f	Anatomiya hespê.
Hemorrhîdalîs-e-: Yê/ya ku xwînîbûnê û temarên rectûmê re têkildar in.		Hîppûs-î-m	Hesp
Hepar-atîs-n	Kezeba reş.	Hîrcî-orûm-m	Pirça binê biçeng û qula guhan.
Hepaticûs -a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê kezabê ne.	Hîstologîa -ae-f	Zanyariya tevînekan.
Plexûs hepaticûs	Tora tûreyên kezaba reş.	Holo-: Pêşqertafa ku wateya "hemû û hemûyanê dide peyvan.	
Hernîa-ae-f	Fitix	Holocrin-	Yê/ya ku hemûya şaneyê dipêçe.
Hernîa inûî-nalîs	Fitixa berranê.	Homo-înîs-m: Pêşqertafa ku wateya heman û beramberê dide.	
Hetero-: Pêşqertafa ku wateya cudatîyê têgîn û peyvan li bar dike.		Homodontî -ae-f	Diranên ku xweyi heman taybetîyan in.
Hîatûa-ûs-m	Qelş-navber	Homogen-: Yên ku her aliyên xwe xweyi heman siftbûn û bastûrê ne.	
Hîatûs aorticûs	Qelşa aîdê makxwînberê	Homologîa -ae-f	Şîbûn-Yên ku dişibin hev.
Hîlûs-î-m	Navik	Homon-cûlûs-î-m	Merivok-Mêrik
Hîlûs renalîs	Navika gurçîkê.	Horîzon-ontîs-m	Aso-asmîn
Hîppocaampûs-î-m	Hespê/a avê.	Horîzon-talîs-e	Berwarî-ûfkî-asoyî
Pes hippocampî	Nigê hespê /a behrê.	Hormîon: Lêlata ortê de kenarê aboral ê hestiyê vomer(niqteya pîvinê ya tasa serî)	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA H	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Habena-ae-f	Qeytan-gem	Helicînûs-a-ûm	Badayi-bibadayî
Habenûla -ae-f	Qeytanok-Gemik	Helicotrema -atîs-n	Helezon(pêço- ke)-qul
Hebenûlarîs -e	Ya/yê ku bi qey- tenokê re têkildar in.	Helix-icîs-f	Qerçimok-pêçok-
Strîa habenûlarîs thalamî	Xetên qeytanên çûçik ên ta- lamûsê.	Spîna helicîs-	Strûyê(kelem) pêçokeyê-ke- lema spî- ral(pêçokî).
Habîtûs -ûs-m	Xuyanga derve – pêkhatina derve	Hema-atîs-n	Xwîn
Hallûks-û- cîs-m	Pêçiya sêrî yê nig.	Hemafîs	Ya/yê ku b xwînê re têkildar e.
Hamatûs-a- ûm	Bigoçel-biçengel	Procc.hemafîs	Niçikê aîdê te- marên xwînê.
Procc. hamatûs	Niçikê bi şeklê çengelê.	Hemî-	Pêşqertaf ku wa- teya nivê dide.
Hamûlûs- î-m	Çengelîk	Hemîazygos-	Yê/ya niv- tekî-nivhevalî.
Hamûlûs pterygoî- deûs	Çengellika pterygoîdê.	Hemîplegîa-ae-f	Felca alîkî hêla vucûd.
Hamûs-î-m	Çengel	Hemîspherîûm- îî-n	Nivkûre
Har- monîa-ae-f	Aheng-îhevhatî	Hemîspherîûm cerebrî	Nivkûreya mêjî.
Haûstrûm- î-n	Hilpenîk-girêk	Haûstra cecî	Hilpenikên rûviya kor.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA H	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Hemarahagîa -ae-f	Xûnîbûn-xwînrijî	Hîppotomîa -ae-f	Anatomiya hespê.
Hemorrhîdalîs-e-: Yê/ya ku xwînîbûnê û temarên rectûmê re têkildar in.		Hîppûs-î-m	Hesp
Hepar-atîs-n	Kezeba reş.	Hîrcî-orûm-m	Pirça binê biçeng û qula guhan.
Hepaticûs -a-ûm	Yên ku aîd û têkil-darê kezabê ne.	Hîstologîa -ae-f	Zanyariya tevînekan.
Plexûs hepaticûs	Tora tûreyên kezaba reş.	Holo-: Pêşqertafa ku wateya "hemû û hemûyanê dide peyvan.	
Hernîa-ae-f	Fitix	Holocrin-	Yê/ya ku hemûya şaneyê dipêçe.
Hernîa înuî-nalîs	Fitixa berranê.	Homo-înis-m: Pêşqertafa ku wateya heman û beramberê dide.	
Hetero-: Pêşqertafa ku wateya cudatîyê têgîn û peyvan li bar dike.		Homodontî -ae-f	Diranên ku xweyî heman taybetîyan in.
Hîatûa-ûs-m	Qeş-navber	Homogen-: Yên ku her aliyên xwe xweyî heman siftbûn û bastûrê ne.	
Hîatûs aorticûs	Qeşa aîdê makxwînberê	Homologîa -ae-f	Şîbûn-Yên ku dişibin hev.
Hîlûs-î-m	Navik	Homon-cûlûs-î-m	Merivok-Mêrik
Hîlûs renalîs	Navika gurçîkê.	Horîzon-ontîs-m	Aso-asmîn
Hîppocaampûs-î-m	Hespê/a avê.	Horîzon-talîs-e	Berwarî-ûfkî-asoyî
Pes hîppocampî	Nigê hespê /a behrê.	Hormîon: Lêlata ortê de kenarê aboral ê hestiyê vomer(niqteya pîvinê ya tasa serî)	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA H	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Hormon	Sazger-tertipker avzêma hundurîn.	Os hyoideûm	Hestiyê ziman.
Hûmeralis-e	Yê/ya ku aid û têkildarê mil e.	Hyper: Pêşqertafa ku wateya zêdebûnê têgîn û peyvê li bar dike.	
Hûmerûs	Hestiyê mil.	Hperremia-ae-f: Di nav organ an jî herêmekê de zêdebûna asta xwinê.	
Artîcûlato hûmerî	Livika milpî.	Hyperflexio-onis-f	Asta zêdebûna badanê.
Hûmor -oris-m	Ron	Hypertensio -onis-f	Bilindbûn û şîdbûna fişara xwinê.
Hûmoralis-e	ya/yê ku bi ronê têkildar e.	Hypo: Pêşqertafa ku wateya asta bin li têgîn û peyvan li bar dike.	
Hyalînûs-a-ûm	Weki cam-şefaf-zelal	Hypochondriacus-a-ûm-: Ya/yê ku aid û têkildarê binê parsiyên xirtikî ye.	
Hyaloi-des-îs-n	Camkî	Hypochondriûm-îi-n-: Herêma zik a ku di bin parsiyên xirtikî de cih digire.	
Cartilago hyaloîdes	Kirkirika camkî.	Hypogastricus-a-ûm-: Ya/yê ku aid û têkildarê dabeşa bin a mîde(aşik) ye.	
Hyalûs-î-m	Cam	Hypoglossûs -a-ûm	Ya/yê ku aid û têkildarê binê ziman e.
Hybrîdaaw -m-f	Melez	Nervûs hypoglossûs	Tûreyê binê ziman.
Hymen -enis-m	Zarê bekaletiyê.	Hypophysialis -is-ûm	Yên ku aid û têkildrê toşbiya hîpofezê ne.
Hymenalis-e	Ya/yê ku bi zarê bekaletiyê têkildar e.	Fossa hypophysialis	Korta hîpofezê.
Hyoideûs-a-ûm	Wekî hestiyê ziman.	Hypophysis -is-m	Yê/ya ku ji bin ve dîperise.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ

TÎPA H

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Hypostasis-îs f	Di aliyê bin de meyîbûn(mayîşt) û civîna xwinê.		
Hypothalamîcûs -a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê hypotalamûsê ne.		
Hypotalamûs-î-m	Talamûs-Binê ta- lamûsê.		
Hypothenar -arîs-n	Mînderik		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA H	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Hormon	Sazger-terfîpker avzêma hundurîn.	Os hyoîdeûm	Hestiyê ziman.
Hûmeralis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê mil e.	Hyper: Pêşqertafa ku wateya zêdebûnê têgîn û peyvê li bar dike.	
Hûmerûs	Hestiyê mil.	Hperremîa-ae-f: Di nav organ an jî herêmekê de zêdebûna asta xwinê.	
Artîcûlato hûmerî	Livika milpî.	Hyperflexîo-onîs-f	Asta zêdebûna badanê.
Hûmor-orîs-m	Ron	Hypertensîo-onîs-f	Bilindbûn û şîdbûna fişara xwinê.
Hûmoralîs-e	ya/yê ku bi ronê têkildar e.	Hypo: Pêşqertafa ku wateya asta bin li têgîn û peyvan li bar dike.	
Hyalînûs-a-ûm	Weki cam-şefaf-zelal	Hypochondriacûs-a-ûm-: Ya/yê ku aîd û têkildarê binê parsiyên xirtikî ye.	
Hyaloi-des-îs-n	Camkî	Hypochondriûm-îî-n-: Herêma zik a ku di bin parsiyên xirtikî de cih digire.	
Cartîlago hyaloîdes	Kirkirika camkî.	Hypogastrîcûs-a-ûm-: Ya/yê ku aîd û têkildarê dabeşa bin a mîde(aşîk) ye.	
Hyalûs-î-m	Cam	Hypoglossûs-a-ûm	Ya/yê ku aîd û têkildarê binê ziman e.
Hybrîdaaw-m-f	Melez	Nervûs hypoglossûs	Tûreyê binê ziman.
Hymen-enîs-m	Zarê bekaretiyê.	Hypophysîalis-îs-ûm	Yên ku aîd û têkildrê toşbiya hîpofezê ne.
Hymenalis-e	Ya/yê ku bi zarê bekaretiyê têkildar e.	Fossa hypophysîalis	Korta hîpofezê.
Hyoîdeûs-a-ûm	Wekî hestiyê ziman.	Hypophysîs-îs-m	Yê/ya ku ji bin ve dipêrise.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ	TÎPA H
---	---------------

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Hypostasis-is f	Di aliyê bin de meyîbûn(mayîşt) û civîna xwinê.		
Hypothalamîcûs -a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê hypotalamûsê ne.		
Hypotalamûs-i-m	Talamûs-Binê talamûsê.		
Hypothenar -arîs-n	Mînderik		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA Î Û I

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Îcterûs-î-m	Zerî	Îmûs-a-ûm	En bin.
Îleûm-î-n	Qurçim-dawiya dabeşa rûviyê zirav.	Încertûs-a-ûm	Nediyar-nemî-soger-neqethî
Mûskûlûs sphhîncter îleî	Masûlkeya îleûmê ya qurçimer.	Încîalis--	Ya/yê ku aîd û têkildarê qutkirinê ye.
Îfiacûs -a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê îlîûmê ne.	Încîsîo-onîs-f	Birîn-qutkirin-ensîzyon
Mûskûlûs îfiacûs	Masûlkeya qalçê(qorikê).	Încîsîvûs-a-ûm	Yên ku kêrî qutkirin û birînê ne.
Îlîûm-îi-n	Qalçe-qorik-newk	Dens-încîsîvûs	Qîl
Os îlîûm-	Hestiyê qalçê.	Încîsîûra-ae-f	Kêrt
Împar-arîs	Bêpergal-bê rist-bêheval	Încîsîûra mandîbûlae	Kêrta çengeya jêrîn.
Ganglîon împar: Girêka tûreyê ya ku ji rewşa normal dûr dikeve.		Încîsîs-ûs-m	Zolak-Qut
Împlantatio-onîs-f	Çandin-bicîhkirin	Încînatîo-onîs-f	Meyl-xwarî
Împotens-entîs	Bêhêz-bêquwet-bêerk	Încompletûs-a-ûm	Netam-kêm
Împotentia-ae-f	Bêerkî-bêhêzî	Încîs-ûdîs-f	Xors
Împressio-onîs-f	Şop--dewixîn	Corpûs încîdîs	Qewdeyê xors.
Împressio renalis	Şopa gurçik.	Îndex-îcîs-m	Pêçiya nişanê -Yê/ya kunîşan dide.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA Î Õ Î			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Îndifferens-ntis	Bêcuda	Înfraorbîtale-:	Niqteya pivînê ya tasa serî-niqteya aboral a foramen înfraorbîtaleyê.
Îndifferentia-ae-f	Rewşa bêcudayî.	Înfraorbîtalîs-e	Bîn orbîtayê-li bin orbîtayê.
Îndîvidûe	Takekesî-taybetmeniya kesî.	Foramen înfraorbîtale	Qula ku li bin orbîtayê cih digire.
Îndîvidûûs-a-ûm	Takekes-nedabeşkirî.	Înfrapattelarîs-e	Binê serçokê-serjinûyê
Îndûsîûm-îi-n	Zar û tebeqeya ser û jor.	Înfraspînatûs-aûm	Yên di bin niçilê kelemî de tîn dîtin.
Înfantîlîs-e-:	Neperîsî-Yên ku di zarokan de tîn dîtin.	Fossa înfraospînata	Korta ku di bin niçilê kelemî de ye.
Înfectîo-onîs-f	Têgerîn	Înfûndîbûlûm-î-n	Kovik
Înferîor-iûs	Bin-hêj bin	Înfûndîbûlûm tûbae ûterînae	Kovika rêya hêkê.
Labîûm înfêrîûs	Lêva jêrîn.	Înglûvîes-eî	Qursax
Înflammatîo-onîs-f	Kelîn-sincirîn	Îngûen-înîs-n	Berran
Înflexûs-a-ûm	Biqurçim-çemandî-çivandî-kevanekî	Îngûînalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkîdarê ber-ranê ye.
Înfra	Bin-li aliyê bin.	Canalîs îngûî-nalîs	Kanala(co) ber-ranê.
Înfraglenoîdalîs-e	Yê/ya ku di bin korta livikê de ye.	Înnervatio-onîs-f	Xemila tûreyan a organ an jî herêmekî.
Înfrahyoîdeûs-a-ûm	Di bin hestiyê ziman de.	Înscrîptîo-onîs-f	Nivîs-xet

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA Î Û I

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Îcterûs-î-m	Zerî	Îmûs-a-ûm	En bin.
Îleûm-î-n	Qurçim-dawiya dabeşa rûviyê zirav.	Încertûs-a-ûm	Nediyar-nemî-soger-neqethî
Mûskûlûs sphhîncîter îleî	Masûlkeya îleûmê ya qurçimer.	Încîalis--	Ya/yê ku aîd û têkildarê qut-kirinê ye.
Îfiacûs -a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê îfiûmê ne.	Încîsîo-onîs-f	Birîn-qutkirin-ensîzyon
Mûskûlûs îfiacûs	Masûlkeya qalçê(qorikê).	Încîsîvûs-a-ûm	Yên ku kêrî qutkirin û birînê ne.
Îfiûm-î-n	Qalçe-qorik-newk	Dens-încîsîvûs	Qîl
Os îfiûm-	Hestiyê qalçê.	Încîsûra-ae-f	Kêrt
Împar-arîs	Bêpergal-bê rist-bêheval	Încîsûra mandîbûlae	Kêrta çengeya jêrîn.
Ganglîon împar: Girêka tûreyê ya ku ji rewşa normal dûr dikeve.		Încîsûs-ûs-m	Zolak-Qut
Împlantatîo-onîs-f	Çandin-bicîhkirin	Încînatîo-onîs-f	Meyl-xwarî
Împotens-entîs	Bêhêz-bêquwet-bêerk	Încompletûs-a-ûm	Netam-kêm
Împotentîa-ae-f	Bêerkî-bêhêzî	Încûs-ûdîs-f	Xors
Împressîo-onîs-f	Şop--dewixîn	Corpûs încûdîs	Qewdeyê xors.
Împressîo renalis	Şopa gurçik.	Îndex-îcîs-m	Pêçiya nişanê -Yê/ya kunîşan dide.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA Î Û I			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Îndifferens-ntis	Bêcuda	Înfraorbîtale-:	Niqteya pivînê ya tasa serî-niqteya aboral a foramen înfraorbîtaleyê.
Îndifferentia-ae-f	Rewşa bêcudayî.	Înfraorbîtalîs-e	Bîn orbîtayê-li bin orbîtayê.
Îndîvidûe	Takekesî-taybetmeniya kesî.	Foramen înfraorbîtale	Qula ku li bin orbîtayê cih digire.
Îndîvidûûs-a-ûm	Takekes-nedabeşkirî.	Înfrapattelarîs-e	Binê serçokê-serjinûyê
Îndûsîûm-îi-n	Zar û tebeqeya ser û jor.	Înfraspînatûs-aûm	Yên di bin niçilê kelemî de tên dîtin.
Înfantîlîs-e:-	Neperîsî-Yên ku di zarokan de tên dîtin.	Fossa înfraospînata	Korta ku di bin niçilê kelemî de ye.
Înfectîo-onîs-f	Têgerîn	Înfûndîbûlûm-i-n	Kovik
Înferîor-iûs	Bin-hêj bin	Înfûndîbûlûm tûbae ûterînae	Kovika rêya hêkê.
Labiûm înferrîûs	Lêva jêrîn.	Înglûvîes-eî	Qursax
Înflammatîo-onîs-f	Kelîn-sincirîn	Îngûen-înîs-n	Berran
Înflexûs-a-ûm	Biqurçim-çemandî-çivandî-kevanekî	Îngûînâlîs-e	Yê/ya ku aîd û têkîdarê ber-ranê ye.
Înfra	Bin-li aliyê bin.	Canalîs îngûî-nalîs	Kanala(co) ber-ranê.
Înfraglenoîdalîs-e	Yê/ya ku di bin korta livikê de ye.	Înnervatio-onîs-f	Xemila tûreyan a organ an jî herêmekî.
Înfrahyoîdeûs-a-ûm	Di bin hestiyê ziman de.	Înscrîptîo-onîs-f	Nivîs-xet

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA Î Û I

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Însercio-onîs-f	Destpêk-zeliqandî	Înterden-talis -e	Navbera diranan-an jî aidê navberan.
Înspiratio-onîs-f	Bênhildan	Întergang-lîonarîs -e	Yên ku di navbera du ganglîonan de ne.
Însûla-ae-f	Dûrgeh-girav	Înterlobarîs	Yên ku di navbera du loban de ne ne.
Întegûmentûm-î-n	Raxêlî	Întermediûs-a-ûm:	avber- yê ku di navbera du pêkhatinan de ne.
Întegûmentûm commûne	Pêkhatinên çerm.	Întermûs -kûlarîs-e	Yên ku di navbera du lemlatan de ne.
Înter-: Pêşqertafa ku wateya hundur û navberê li têginan li bar dike.		Înternûsa-ûm	Hundur
Înteralveolarîs	Yê/ya ku di navbera du alveolan de ye.	Arteria carotis interna	Xwînbera hundurîn a karotîsê.
Margo înteralveolarîs	Kenarê ku di navbera du alveolan de ye.	Înterosseûs -a-ûm	Yê/ya ku di navbera du hestîyan de ye.
Înterarticûlarîs-e	Yê/ya ku di navbera du livikan de ye.	Întersectio -onîs-f	Ya/yê ku di navbera zolakan de ye.
Întercalatûs-a-ûm	Yê/ya ku ketiye navberê.	Înterspînalîs -e	Yên ku di navbera du niçikan de ne.
Întercarpeûs-a-ûm	Yê/ya ku di navbera karpûsan de ye.	Întertîtîalis-: Yê/ya ku aid û têkildrê navbera çûçîk e.	
Întercellûlarîs-e	Navbera şaneyan.	Înterstîtîûm-îî-n-:Navbera çûçîk a ku di hundurê organ an jî tevînekekê de ye.	
Întercondylarîs-e	Di navbera tûman de	Întertûber -cûlarîs -e	Ya/yê ku di navbera du tûberkûlîn de ye.
Întercostalîs	Di navbera parsîyan de.	Întraven-trîcula- rîs-e	Malik- navbera malikan.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA Î Û I			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Septûm înter-ventricûlare-: Dabeşana ku di navbera malikan de cih digire.		Tûnîca întîma	Tebeqeya en hundur.
Întervertebralis-e	Yê/ya ku di navbera du mazmizkan de ye.	Întraperîtonealis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê perîtonê ye.
Întestînalis-	Yên ku aîd û têkildarê rûviyan in.	Întravenosûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê xwînberê ye.
Întestînûm-î-n	Rovî	Întroîtûs-ûs-m	Têketin
Întestînûm crassûm	Rûviya stûr.	Întûmescentia-ae-f	Werim--perç
Întîma-ae-f	En hundur-	Întûmescentia cervicalis	Werima hus-tu.
Tûnîca întîma	Tebeqeya en hundur.	Înversûs-a-ûm	Ters- Yê/ya ku cih guhêriye.
Întra-: Pêşqertafa ku wateya hundur li peyv û têgînê bar dike.		În vitro	Ezmûnî-di hundurê tûpê de
Întrabdomînalis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê zik e.	În vivo	Zindî- di nav vucûd de.
Întraartîcûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê livikê ye.	Învolûcrûm-î-n	Raxêlî-qilif
Întracellûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê şaneyê ye.	Îris-îdîs-f	Tebeqeya rengin a çev. Bîbik
Întramûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê dîwar e.	Plicae îrîdîs	Qurçumên îrîsê.
Întramûskûlarîs-e-: Yê/ya ku aîd û têkildarê masûlkeyê ye.		Îrregûlarîs-e	Bêrist-bêrêzik

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA Î Û I

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Însercio-onîs-f	Destpêk-zeliqandî	Înterden-talis -e	Navbera diranan-an jî aidê navberan.
Înspiratio-onîs-f	Bêhnhildan	Întergang-lîonarîs -e	Yên ku di navbera du ganglîonan de ne.
Însûla-ae-f	Dûrgeh-girav	Înterlobarîs	Yên ku di navbera du loban de ne ne.
Întegûmentûm-î-n	Raxêlî	Întermediûs-a-ûm:	avber- yê ku di navbera du pêkhatinan de ne.
Întegûmentûm commûne	Pêkhatinên çerm.	Întermûs -kûlarîs-e	Yên ku di navbera du lemlatan de ne.
Înter-: Pêşqertafa ku wateya hundur û navberê li têginan li bar dike.		Înternûsa-ûm	Hundur
Înteralveolarîs	Yê/ya ku di navbera du alveolan de ye.	Arteria carotis interna	Xwînbara hundurîn a karotîsê.
Margo înteralveolarîs	Kenarê ku di navbera du alveolan de ye.	Înterosseûs -a-ûm	Yê/ya ku di navbera du hestîyan de ye.
Înterarticûlarîs-e	Yê/ya ku di navbera du livikan de ye.	Întersectio -onîs-f	Ya/yê ku di navbera zolakan de ye.
Întercalatûs-a-ûm	Yê/ya ku ketiye navberê.	Înterspînalîs -e	Yên ku di navbera du niçikan de ne.
Întercarpeûs-a-ûm	Yê/ya ku di navbera karpûsan de ye.	Întertîfialîs-: Yê/ya ku aid û têkildrê navbera çûçik e.	
Întercellûlarîs-e	Navbera şaneyan.	Înterstîtiûm-î-n-:Navbera çûçik a ku di hundurê organ an jî tevînekekê de ye.	
Întercondylarîs-e	Di navbera tûman de	Întertûber -cûlarîs -e	Ya/yê ku di navbera du tûberkûlîn de ye.
Întercostalîs	Di navbera parsîyan de.	Întraven-trîcula- rîs-e	Malik- navbera malikan.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA Î Û I			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Septûm înter-ventricûlare-: Dabeşana ku di navbera malikan de cih digire.		Tûnîca întîma	Tebeqeya en hundur.
Întervertebralîs -e	Yê/ya ku di navbera du mazmzikan de ye.	Întraperîtonealîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê perîtonê ye.
Întestînalîs-	Yên ku aîd û têkildarê rûviyan in.	Întravenosûs -a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê xwînberê ye.
Întestînûm-î-n	Rovî	Întroîtûs-ûs-m	Têketin
Întestînûm crassûm	Rûviya stûr.	Întûmescentîa -ae-f	Werim--perç
Întîma-ae-f	En hundur-	Întûmescentîa cervicalîs	Werima hus-tu.
Tûnîca întîma	Tebeqeya en hundur.	Înversûs-a-ûm	Ters- Yê/ya ku cih guhêriye.
Întra-: Pêşqertafa ku wateya hundur li peyv û têgînê bar dike.		În vitro	Ezmûnî-di hundurê tûpê de
Întrabdomînalîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê zik e.	În vivo	Zindî- di nav vucûd de.
Întraartîcûlarîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê livikê ye.	Învolûcrûm-î-n	Raxêlî-qilif
Întracellûlarîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê şaneyê ye.	Îrîs-îdîs-f	Tebeqeya rengin a çev. Bîbîk
Întramûlarîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê dîwar e.	Pflîcae îrîdîs	Qurçumên îrîsê.
Întramûskûlarîs-e-: Yê/ya ku aîd û têkildarê masûlkeyê ye.		Îrregûlarîs-e	Bêrist-bêrêzik

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA Î Û I			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Îschîadîcûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê hestiyê kamaxê ye.		
Tûber îschîadîcûm	Tûma hestiyê kamaxê(qarçik).		
Îschîûm-îi-n	Hestiyê qarçikê.		
Ramûs ossîs îschîî	Milê hestiyê qarçikê.		
Îsthmûs-î-m	Cihê teng-parçeyê navberê.		
Îsthmûs faûcîûm	Derbasok an jî tengiya gewriyê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA J Û K			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Jejûnalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkil-darê jejûnalîsê ye.	Kynotomîa-ae	Anatomiya kûçikan
Jejûnûm-în	Dabeşa duyemîn a rûvîyê zirav.	Kyphosis-îs-f	Kûz-pîştûz
Jejûnûs-ûm	Vala, birçî		
Jûba-ae-f	Bijî(yele)		
Jûgûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têklidarê yûgûlarê ye-		
Vena jûgû-larîs	Xwînbera ustû.		
Jûgûm-î-n	Nîr-hilpenîk-serberoj		
Jûgûlûm-î-n	Ustû-qelh-berustuk		
Jûga alveolarîa	Hilpenîkên alveolan.		
Jumgtîo-onîs	Bestanbûn		
Jûnctûra-ae-f	Yekbûn-pêwendî-tê-kilî		
Jûxta	Pêşqertafa ku wateya nêzikbûnê dide têngînan û peyvan.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA Î Û I			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Îschîadîcûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê hestiyê ka-maxê ye.		
Tûber îschîadîcûm	Tûma hestiyê ka-maxê(qarçik).		
Îschîûm-îi-n	Hestiyê qarçikê.		
Ramûs ossis îschîî	Milê hestiyê qarçikê.		
Îsthmûs-î-m	Cihê teng-parçeyê navberê.		
Îsthmûs faûcîûm	Derbasok an jî tengiya gewriyê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA J Û K			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Jejûnalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkil-darê jejûnalîsê ye.	Kynotomîa-ae	Anatomiya kûçikan
Jejûnûm-în	Dabeşa duyemîn a rûvîyê zirav.	Kyphosis-îs-f	Kûz-pîştûz
Jejûnûs-ûm	Vala, birçî		
Jûba-ae-f	Bijî(yele)		
Jûgûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têklidarê yûgûlarê ye-		
Vena jûgû-larîs	Xwînbera ustû.		
Jûgûm-î-n	Nîr-hilpenîk-serberoj		
Jûgûlûm-î-n	Ustû-qelh-berustuk		
Jûga alveolarîa	Hilpenîkên alveolan.		
Jumgtîo-onîs	Bestanbûn		
Jûnctûra-ae-f	Yekbûn-pêwendî-tê-kilî		
Jûxta	Pêşqertafa ku wateya nêzikbûnê dide têgînan û peyvan.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA L			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Labialis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê lêvê ye.	Lacrimalis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê hêstirên çev e.
Labîûm-îi-n	Lêv	Glandûla lacrimalis	Toşbiyê hêstirên çev.
Labîûm sùperîûs	Lêva jorîn.	Lactatio-onis-f	Xola şîr dayîn û mêjandinê.
Labrûm-î-n	Lêv-qerax-perav-kenar	Lactifer-erî-m	Barkêşê şîr - neqilgêrê şîr.
Labyrînthîcûs-a-ûm-: Yê/ya ku aîd û têkildarê labîrentê ye.		Dûctûs lactiferî	Coya şîr.(=Coşîr)
Labyrînthûs-î-m	Labîrent-fetlok	Lacûna-e-f	Navber-qewr-korta ku şîr dihevîne.
Labyrînthûs osseûs	Labîrenta ku ji hestî pêk hatiye.	Lacûna mûscûlorûm	Navbera masûlkeyê.
Lac-ctis-n	Şîr	Lacûs-ûs-m	Gol-bêrm-hewz-
Lacer-e-ra-erûm	Qetiyayî-parçekirî	Lacûs lacrimalis	Gola hêstiran.
Foramen lacerûm	Qula qetiyayî.	Lambdoideûs-a-ûm	Ya/yê ku dişibe tîpa lambdayê.
Lacertûs-î-m	Belavbûna lifî.	Sûtûra lambdoidea	Dirûna ku bi şêklê lambdayê de ye.
Lacertûs fibrosûs: Tayên beşti yên masûlkeyê milê jorîn(taya beşti ya ku ji m.biceps brachii heta m.extensor carpi)		Lamella-ae-f	Pelga ziravû
Lamella dîagonalîs		Pelgika dîagonal.	
Lacrîma-ae-f	Hêstirên çev.	Lamîna-ae-f	Pelg-keval-lewhe

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA L			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Lamîna crîbroza	Pelgê ku bi şeklê elegê de ye.	Latûs-a-ûm	Fireh-belavbûyî
Lana-ae-f	Hirî	Lîg. latûm ûteri	Beşikê fireh ê malçêlikê.
Laneûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê hiriyê ye.	Latûs-erîs-n	Kêlek-aliyê kêlekê.
Langerhans adacîkları	Lemnîscûs -î-m	Lemnîscûs -î-m	Qeytan-fiyonk
Lanûgo-înîs-f	Mûya zirav-	Lemnîscûs lateralîs	Baqê kêlekê yê derve.
Laryngeûs-a-ûm-: Ya/yê ku aîd û têkildarê gewriyê ye.		Lens-tîs-f	Adeseya(mercek) çev- nok.
Arterîa laryngeûs cranîalîs	Xwînbira pêşîn a aîdê gewriyê.	Nûkleûs lentîs	Dendikê merceka çev.
Larynxngîs -m	Gewrî	Lentîcûla-ae-f	Mercîmek û Merceka çûçik-
Aîdîtûs laryngs	Têketina gewriyê.	Lentîcûlarîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê mercekê ye
Latens-ntîs	Nepenî-veşartî	Lentîformîs-e	Di şeklê nokê de.
Laterîs-e	Aliyê derve-kêlekê.	Nûkleûs lentîformîs	Dendika nokî.
Facîes lteralîs	Rûyê kêlekê yê derve.	Lepto- :Pêşqertafa ku wateya zirav û zarîfê dîde têgînên û peyvên.	
Lattîsîmûs-a-ûm	Herî fireh-en fireh.	Leptomenîngî-cûs-a-ûm	Ya/yê ku aîd û têkildarê leptomenîngûsê ye.
Mûskûlûs latîssîmûs dorsî	Masûlkeyê en fireh ê pişt.	Leptomenînx -ngîs-f	Zarên nerm ên mêjî.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA L

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Labialis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê lêvê ye.	Lacrimalis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê hêstirên çev e.
Labîûm-îi-n	Lêv	Glandûla lacrimalis	Toşbiyê hêstirên çev.
Labîûm sùperîûs	Lêva jorîn.	Lactatio-onis-f	Xola şîr dayîn û mêjandinê.
Labrûm-î-n	Lêv-qerax-perav-kenar	Lactifer-erî-m	Barkêşê şîr - neqilgêrê şîr.
Labyrînthîcûs-a-ûm-: Yê/ya ku aîd û têkildarê labîrentê ye.		Dûctûs lactiferî	Coya şîr.(=Coşîr)
Labyrînthûs-î-m	Labîrent-fetlok	Lacûna-e-f	Navber-qewr-korta ku şîr dihevîne.
Labyrînthûs osseûs	Labîrenta ku ji hestî pêk hatiye.	Lacûna mûscûlorûm	Navbera masûlkeyê.
Lac-ctis-n	Şîr	Lacûs-ûs-m	Gol-bêrm-hewz-
Lacer-e-ra-erûm	Qetiyayî-parçekirî	Lacûs lacrimalis	Gola hêstiran.
Foramen lacerûm	Qula qetiyayî.	Lambdoideûs-a-ûm	Ya/yê ku dişibe tîpa lambîdayê.
Lacertûs-î-m	Belavbûna lifî.	Sûtûra lambdoidea	Dirûna ku bi şêklê lambdayê de ye.
Lacertûs fibrosûs: Tayên beşti yên masûlkeyê milê jorîn(taya beşti ya ku ji m.biceps brachii heta m.extensor carpi)		Lamella-ae-f	Pelga ziravû
Lamella dîagonalis		Pelgika dîagonal.	
Lacrîma-ae-f	Hêstirên çev.	Lamîna-ae-f	Pelg-keval-lewhe

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA L			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Lamîna crîbroza	Pelgê ku bi şeklê elegê de ye.	Latûs-a-ûm	Fireh-belavbûyî
Lana-ae-f	Hirî	Lîg. latûm ûterî	Beşikê fireh ê malçêlikê.
Laneûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê hiriyê ye.	Latûs-erîs-n	Kêlek-aliyê kêlekê.
Langerhans adacîkları	Lemnîscûs -î-m	Lemnîscûs -î-m	Qeytan-fiyonk
Lanûgo-înîs-f	Mûya zirav-	Lemnîscûs lateralîs	Baqê kêlekê yê derve.
Laryngeûs-a-ûm-: Ya/yê ku aîd û têkildarê gewriyê ye.		Lens-tîs-f	Adeseya(mercek) çev- nok.
Arteria laryngeûs cranîalîs	Xwînîra pêşîn a aîdê gewriyê.	Nûkleûs lentîs	Dendikê merceka çev.
Larynxngîs -m	Gewrî	Lentîcûla-ae-f	Mercîmek û Merceka çûçik-
Aîdîtûs laryngs	Têketîna gewriyê.	Lentîcûlarîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê merceke yê
Latens-ntîs	Nepenî-veşartî	Lentîformîs-e	Di şeklê nokê de.
Laterîs-e	Aliyê derve-kêlekê.	Nûkleûs lentîformîs	Dendîka nokî.
Facîes lteralîs	Rûyê kêlekê yê derve.	Lepto- :Pêşqertafa ku wateya zirav û zarîfê dide têgînan û peyvân.	
Lattîssîmûs-a-ûm	Herî fireh-en fireh.	Leptomenîngî-cûs-a-ûm	Ya/yê ku aîd û têkildarê leptomenîngûsê ye.
Mûskûlûs latîssîmûs dorsî	Masûlkeyê en fireh ê pişt.	Leptomenînx -ngîs-f	Zarên nerm ên mêjî.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA L	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Leûcocyte	Spîglorik-leûcocyte	Lîmen naşi-:	Di nav vestî-bûlûm nasiyê de sînorê ku navbera çerm û mûkozayê de ye.
Leûcon-î-n	Spî	Lîmîtans-antis-m	Sînordanîgêr-sînorgêr
Levator-orîs-m	Rakir-rakirker	Sûlkûs lîmîtans	Lûleya veqetîner.
Mûskûlûs levator labîi sûperorîs	Masûlkeyaku lêva jorîn radike.	Lînea-ae-f	Xet-xêz
Lîber-era -erûm	Azad-xweser	Lînea alba	Xêza spî-xeta spî.
Margo lîber	Kenarê azad.	Lîngûa-ae-f	Zîman
Lîennîs-m	Patereşk	Radîx lîngûae	Koka zîman.
Lînealîs -e-: Ya/yê ku aîd û têkildarê patereşkê ye.		Lîngûalîs-e-: Yê/ya ku aîd û têkildarê zîman e.	
Arteria lînealîs	Xwînbera patereşkê.	Arteria lîngûalîs	Xwînbera zîman.
Lîgamentûm-î-n	Bendik-qeytan	Lîngûla-ae-f	Zîmanok
Lîgamentûmteres vesîcae	Bendikê gilover ê kîsê mîzê.	Vîncûlûm lîngûale	Girêdana zîmanokê.
Lîmbûs-î-m	Perav-kenar-sînor	Lîqûor-orîs-m	Ron-şilekî
Lîmbûs fosae ovalîs	Kenarê korta hêkanî.	Lîqûor cerebrospînalîs	Mêjî-rona mêjîyê marîpiştê.
Lîmen-enîs-n	Eşîg-sînor	Lobarîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê lobê ye.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ				TÎPA L
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ	
Lobûlûs î-m	Lopa çûçik- lopik.	Os longûm	Hestiyê dirêj.	
Lobûlûs sîmplex	Lopa hêsan.	Lordosis-îs-f:- Di heywanan de kûz- bûna marîpiştê ya ber bi hundur.		
Lobûs-î-m-: Lop - parçeyeke organeke ku ji parçeyan pêk hatiye.		Lûctapetûm lîdûs-a-ûm	Biroq-candar- zelal	
Lobûs cranîalis	Lopa pêşîn.	Tapetûm lûcîdûm	Xalîçeya biroqî.	
Lokalîsatîo – onîs-f	Lokalizasyon –der-şûn	Lûmbalis-e-: Yê/ya ku aîd û têkildarê navkêlê ye.		
Locomotio -onîs-f	Tevger-livîn	Regio lûmbalis	Herêma navkêlê.	
Locûs-î-m	Der-şûn-herêm	Lûmbrîcalîs-e	Kurmokî –wekî kurm.	
Locûs cerîleûs	Herêma gewr.	Mûskûlî lûmbrîcales	Masûlkeyên ku dişibin kurman.	
Logos-ûs-î-m	Pîrs-zanyarî	Lûmbrîcûs-î-m	Kurm-helmît	
Longîssîmûs -a^ûm	En dirêj.	Lûmbûs-î-m	Navkêl	
Mûskûlûs lon- gîsîmûs dorsî	Masûlkeyê en dirêj ê pişt.	Lûmen-înîs-n	Valahî	
Longîtûdî- nalîs-e	Dirêjkî-rame- dankî	Lûna-ae-f	Hîv	
Fîssûra lon- gîtûdînalîs cerebrî	Qelşa dirêjkî ya mêjî.	Lûnarîs--e	Yên ku aîd û têkil- darê hîvê ne	
Longûs-a-ûm	Dirêj	Lûnatûs-a-ûm	Hîvkî-wekî hîvê	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA L

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Leûcocyte	Spîglorik-leûcocyte	Lîmen naşi-: Di nav vesti-bûlûm nasîyê de sînorê ku navbera çerm û mûkozayê de ye.	
Leûcon-î-n	Spî	Lîmîtans -antîs-m	Sînordanîgêr-sînorgêr
Levator-orîs-m	Rakir-rakirker	Sûlkûs lîmîtans	Lûleya veqetîner.
Mûskûlûs levator labîi sûperorîs	Masûlkeyaku lêva jorîn radike.	Lînea-ae-f	Xet-xêz
Lîber-era -erûm	Azad-xweser	Lînea alba	Xêza spî-xeta spî.
Margo lîber	Kenarê azad.	Lîngûa-ae-f	Zîman
Lîennîs-m	Patereşk	Radîx lîngûae	Koka zîman.
Lînealîs -e-: Ya/yê ku aid û têkildarê patereşkê ye.		Lîngûalîs-e-: Yê/ya ku aid û têkildarê zîman e.	
Arteria lînealîs	Xwînbera patereşkê.	Arteria lîngûalîs	Xwînbera zîman.
Lîgamentûm-î-n	Bendîk-qeytan	Lîngûla-ae-f	Zîmanok
Lîgamentûmteres vesîcae	Bendîkê gilover ê kîsê mîzê.	Vîncûlûm lîngûale	Gîrêdana zîmanokê.
Lîmbûs-î-m	Perav-kenar-sînor	Lîqûor-orîs-m	Ron-şilekî
Lîmbûs fosae ovalîs	Kenarê korta hêkanî.	Lîqûor cerebrospi-nalîs	Mêjî-rona mêjîyê marîpiştê.
Lîmen-enîs-n	Eşîg-sînor	Lobarîs-e	Ya/yê ku aid û têkildarê lobê ye.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA L	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Lobûlûs î-m	Lopa çûçik- lopik.	Os longûm	Hestiyê dirêj.
Lobûlûs sîmplex	Lopa hêsan.	Lordosis-îs-f:- Di heywanan de kûz- bûna marîpiştê ya ber bi hundur.	
Lobûs-î-m-: Lop - parçeyeke organeke ku ji parçeyan pêk hatiye.		Lûctapetûm lîdûs-a-ûm	Biroq-candar- zelal
Lobûs cranialîs	Lopa pêşîn.	Tapetûm lûcidûm	Xalîçeya biroqî.
Lokalîsatiyo – onîs-f	Lokalizasyon –der-şûn	Lûmbalîs-e-: Yê/ya ku aîd û têkildarê navkêlê ye.	
Locomotio -onîs-f	Tevger-livîn	Regîo lûmbalîs	Herêma navkêlê.
Locûs-î-m	Der-şûn-herêm	Lûmbrîcalîs-e	Kurmokî –wekî kurm.
Locûs cerîleûs	Herêma gewr.	Mûskûlî lûmbrîcales	Masûlkeyên ku dişibin kurman.
Logos-ûs-î-m	Pîrs-zanyarî	Lûmbrîcûs-î-m	Kurm-helmit
Longîssîmûs -a^ûm	En dirêj.	Lûmbûs-î-m	Navkêl
Mûskûlûs lon- gîsîmûs dorsî	Masûlkeyê en dirêj ê pişt.	Lûmen-înîs-n	Valahî
Longîtûdî- nalîs-e	Dirêjkî-rame- dankî	Lûna-ae-f	Hîv
Fîssûra lon- gîtûdînalîs cerebrî	Qelşa dirêjkî ya mêjî.	Lûnarîs--e	Yên ku aîd û têkil- darê hîvê ne
Longûs-a-ûm	Dirêj	Lûnatûs-a-ûm	Hîvkî-wekî hîvêi

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA L

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Facies lûnata	Hîva çûçik- hîvok	Lyssa-ae-f: Di kûçik û pisikên quduz û har de hil-penîka ku ji tevînekên mîna bez, masûlke û kirkirokê pêk tê û li rûyê bin ê ziman de cih digire ye.	
Lûnale valvûlarûm semilûnariûm	Devikoka hîvkî-wekî hîvê.		
Lûpînûs a-ûm	Yê/ya ku bi diranê gur re têkildar e.		
Dens lûpînûs	Diranê gur.		
Lûpûs-î-m	Gur		
Lûteûs-a-ûm	Qîçik-zer		
Corpûs lûteûm	Cîsimê zer		
Lûxatio-ionîs-f	Cîderketî		
Lympha-ae-f	Lenf-xwîna spî-a-va zela.		
Lymphaticûs-a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê lenfê ne.		
Vas lymphaticûm	Temara lenfê-xwîna spî.		
Lymphocentrûm -î-n	Navenda lenfê .		
Lymphhondûlûs -î-m	Girêka lenfê ya çûçik-nodul.		
Lymphonodûs î-m	Gîrêka lenfê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA M	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Maceratio-onis-f: Bikaranîna rêbazeke taybet ve veqetandin û helandina tevînekan.		Malformatio -onis	Pêkhatina biqusûr û bikêmahî.
Macro : - Pêşqertafa ku wateya fireh-mezin û dirêjîyê têgîn û peyvan li bar dike.		Malleolrais -e	Yên ku aîd û têkildarê çakûç in.
Macroscopî-cûsa-ûm	Ya /yê ku bi çevan tê dîtin.	Malleolûs-î-m	Çakûçê çûçik.
Macûla-ae-f	Leke-xal	Malleolûs medialis	Çakûçê çûçik ê aliyê kêleka hundur.
Macûlla sacûlî	Xala ku aîdê kîsik e.	Malleûs-î-m	Ji yekem hestîflokên guh-çakûç.
Macûlarîs-e	Yên ku aîd û tekil-darê xalê ne.	Mamilla – ae-f	Guhanok –guhanê çûçik.
Macûlos-sûs-a-ûm	Bileke-bixal	Mamillarîs-e	Yên ku aîd û têkildarê niçikê guhan in.
Magnûs-a-ûm	Mezin	Corpûs mamillare	Cîsimê ku dişibe guhanê çûçik.
Foramen magnûm	Qula mezin.	Mamma-ae-f	Guhan
Major-majûs	Hêj mezin.	Corpûs mammae	Qewdeyê guhanê.
Calania palatûnûs major	Kanala hêj mezin a arik.	Mammariûs-a-ûm	Ya/ya ku aîd û tekil-darê guhanê ye.
Mala-ae-f	Gep -dêm	Glandûla mammaria	Toşbiyê guhanê.
Malarîs-e	Yê/ya ku aîdê gepê ye.	Mandibûla ae-f	Hestiyê çengeya jêrîn.
Mûskûlûs malarîs	Masûlkeyê gepê.	Mandibûlarîs-e	Yên ku aîd û têkildarê çengê ne.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ

TÎPA L

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Facies lúnata	Hîva çûçik- hîvok	Lyssa-ae-f: Di kûçik û pisikên quduz û har de hil-penîka ku ji tevînekên mîna bez, masûlke û kirkirokê pêk tê û li rûyê bin ê ziman de cih digire ye.	
Lûnale valvûlarûm semîlûnarîûm	Devikoka hîvkî-wekî hîvê.		
Lûpînûs a-ûm	Yê/ya ku bi diranê gur re têkildar e.		
Dens lûpînûs	Diranê gur.		
Lûpûs-î-m	Gur		
Lûteûs-a-ûm	Qîçik-zer		
Corpûs lûteûm	Cîsimê zer		
Lûxatio-îonis-f	Cîderketî		
Lympha-ae-f	Lenf-xwîna spî-a-va zela.		
Lymphaticûs-a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê lenfê ne.		
Vas lymphaticûm	Temara lenfê-xwîna spî.		
Lymphocentrûm -î-n	Navenda lenfê .		
Lymphhondûlûs -î-m	Girêka lenfê ya çûçik-nodul.		
Lymphonodûs î-m	Gîrêka lenfê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA M	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Maceratio-onis-f: Bikaranîna rêbazeke taybet ve veqetandin û helandina tevînekan.		Malformatio -onis	Pêkhatina biqusûr û bikêmahî.
Macro : - Pêşqertafa ku wateya fireh-mezin û dirêjîyê têgîn û peyvan li bar dike.		Malleolrais -e	Yên ku aîd û têkildarê çakûç in.
Macroscopî-cûsa-ûm	Ya /yê ku bi çevan tê dîtin.	Malleolûs-î-m	Çakûçê çûçîk.
Macûla-ae-f	Leke-xal	Malleolûs medialis	Çakûçê çûçîk ê aliyê kêleka hundur.
Macûlla sacûlî	Xala ku aîdê kîsik e.	Malleûs-î-m	Ji yekem hestîlokên guh-çakûç.
Macûlarîs-e	Yên ku aîd û tekil-darê xalê ne.	Mamilla – ae-f	Guhanok –guhanê çûçîk.
Macûlos-sûs-a-ûm	Bileke-bixal	Mamillarîs-e	Yên ku aîd û têkildarê niçikê guhan in.
Magnûs-a-ûm	Mezin	Corpûs mamillare	Cîsimê ku dişibe guhanê çûçîk.
Foramen magnûm	Qula mezin.	Mamma-ae-f	Guhan
Major-majûs	Hêj mezin.	Corpûs mammae	Qewdeyê guhanê.
Calanîa palatûnûs major	Kanala hêj mezin a arik.	Mammariûs-a-ûm	Ya/ya ku aîd û têkildarê guhanê ye.
Mala-ae-f	Gep -dêm	Glandûla mammarîa	Toşbiyê guhanê.
Malarîs-e	Yê/ya ku aîdê gepê ye.	Mandibûla ae-f	Hestiyê çengeya jêrîn.
Mûskûlûs malarîs	Masûlkeyê gepê.	Mandibûlarîs-e	Yên ku aîd û têkildarê çengê ne.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA M
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Glandûla mandîbûlarîs	Toşbiyê çenga jêrîn.	Masseter-erîs-m	Cûtin
Manîca -ae-f	Kelepçe -milê mîntan-lepik	Mûskûlûs masseter	Lamlatê cûtinê.
Manûbrîûm-îi-n : Desti - Parçeyê yekemîn ê hestiyê sîng.		Masseterî-cûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê lem-latê cûtinê ye.
Cartîlago manûbrîi - : Kirkirokê aîdê parçeyê yekemîn ê hestiyê sîng.		Fossa masseterîca	Korta masûlkeyê cûtinê.
Manûs-ûs-f	Dest	Masticatio-onîs-f	Cûtin
Dorsûm manûs	Piştâ(=Sirtê) dest.	Masticatoriûs -a-ûm	Ya/yê ku aîd û têkildarê cûtinê ye.
Palma manûs	Kefa dest.	Nervûs masticatoriûs	Sînorê ku têkildarê cûtinê ye.
Margî-nalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê kenar e.	Mastoîdeûs--ûm	Guhanokî-wekî guhan.
Sûlkûs margînalîs	Lûlika aîdê kenar.	Procc.mastoîdeûs	Niçikê ku dişibe guhan an.
Margo-înîs-m	Kenar	Mastos-î-m	Guhan
Margo liber	Kenarê azad.	Mater-trîs-f- : Navê zarê mêjî û marîpiştê-pa-rastger-xweyîker(besleyen)-dayîk.	
Mascûlînûs-a-ûm	Aîdê cînsê nêran.	Dûra mater-trîs	Zarê ku mêjî û marîpiştê ji aliyê en derve dipêçe.
Massa-ae-f	Girse-komik-qûç	Matrîx-îcîs-f	Hilberîger-anaç-ma-ke-bingeha pêkhatînekî.
Massa lateralîs	Girse-yê kêleka derve.	Matûratîo-onîs-f	Kemilandin

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ				TÎPA M
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ	
Matûrûs-aûm	Kemilî	Pleûra medîastînalîs	Zarê seruz ê medîastînî.	
Maxîlla-ae-f	Hestiyê çenga jorîn.	Medîastînûm-î-n :-	Dabeşa medîan a ku pleûrayê di nav valahiya sîng de pêk aniyê-	
Tûber maxîllae	Tûma hestiyê çenga jorîn	Medîûs-a-ûm	Orte- di ortê de.	
Maxîllaris-e	Yê/ya ku aîd û têkil-darê çenga jorîn e.	Lobûs medîûs	Lopa ortê.	
Sînûs maxîllaris	Valahiya aîdê çenga jorîn.	Medûlla-ae-f	Îlik-cewher	
Maxîmûs-a-ûm	En(herî) mezin.	Medûla spînalîs	Mêjîmaz-mêjî	
Meatûs-ûs-m	Rê-gêdûk-derbasok.	Medûllîris-îdîs-f	Elok	
Metaûs nasî medîûs	Derbasoka poz a ortê.	Meleagrîs gallo-pavo	Eloka kedîkirî.	
Meconîûm-î-n:	Rêxa yekemîn a çêlika nû zayî ya zirav û di nav xwe de mûkûs û şaneyên epîtelê di-hewîne û xweyî rengê kesk e.	Membrana-ae-f	Zar-Betan	
Mebrana înterosea crûrîs	Zarê ku di nav hestiyên de û Skeleton crûrîsê pêk tîne ye.			
Medîalis-e:	Yê/ya nêzikê ortê-Yê/ya li aliyê hundur û têilkdarê ortê û aliyê hundur.	Membrana-ceûs-a-ûm	Zarokî-wekî zar.	
Margo medîalîs	Aliyê hundur-Ke-narê aliyê hundur.	Parîes membra-naceûs	Dabeşa zarokî(=Betanî).	
Medîanûs-a-ûm:	Ya/yê di ortê de Ya/yê li ortê.	Membranosûs-a-ûm	Bizar-wekî zar-zarokî	
Planûm medîanûm	Lêlata ortê-xeta ortê.	Membrûm-î-n	Endam-alî-extremîte	
Medîastînalîs-e	Yên aîd û têkildarê medîastînûmê ne.	Ossa membrî pelvînî	Hestiyên çîpên paşiyê.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA M
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Glandûla mandîbûlarîs	Toşbiyê çenga jêrîn.	Masseter-erîs-m	Cûtîn
Manîca -ae-f	Kelepçe -milê mîntan-lepik	Mûskûlûs masseter	Lamlatê cûtînê.
Manûbrîûm-îî-n : Destî - Parçeyê yekemîn ê hestiyê sîng.		Masseterî-cûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê lem-latê cûtînê ye.
Cartîlago manûbrîî -: Kirkirokê aîdê parçeyê yekemîn ê hestiyê sîng.		Fossa masseterîca	Korta masûlkeyê cûtînê.
Manûs-ûs-f	Dest	Masticatio-onîs-f	Cûtîn
Dorsûm manûs	Pişt(=Sirtê) dest.	Masticatoriûs -a-ûm	Ya/yê ku aîd û têkildarê cûtînê ye.
Palma manûs	Kefa dest.	Nervûs masticatorîûs	Sînorê ku têkildarê cûtînê ye.
Margî-nalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê kenar e.	Mastoîdeûs--ûm	Guhanokî-wekî guhan.
Sûlkûs marginalîs	Lûlika aîdê kenar.	Procc.mastoîdeûs	Niçikê ku dişibe guhan an.
Margo-înîs-m	Kenar	Mastos-î-m	Guhan
Margo lîber	Kenarê azad.	Mater-trîs-f-: Navê zarê mêjî û marîpiştê-pa-rastger-xweyîker(besleyen)-dayîk.	
Mascûlînûs-a-ûm	Aîdê cînsê nêran.	Dûra mater-trîs	Zarê ku mêjî û marîpiştê ji aliyê en derve dipêçe.
Massa-ae-f	Girse-komik-qûç	Matrîx-îcîs-f	Hilberîger-anaç-ma-ke-bîngeha pêkhatînekî.
Massa lateralîs	Girse-yê kêleka derve.	Matûratîo-onîs-f	Kemilandin

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA M	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Matûrûs-aûm	Kemilî	Pleûra mediastinalîs	Zarê seruz ê mediastînî.
Maxîlla-ae-f	Hestiyê çenga jorîn.	Mediastînûm-î-n :- Dabeşa median a ku pleûrayê di nav valahiya sing de pêk aniyê-	
Tûber maxîllae	Tûma hestiyê çenga jorîn	Medîûs-a-ûm	Orte- di ortê de.
Maxîllaris-e	Yê/ya ku aîd û têkil- darê çenga jorîn e.	Lobûs medîûs	Lopa ortê.
Sînûs maxîllaris	Valahiya aîdê çenga jorîn.	Medûlla-ae-f	Îlik-cewher
Maxîmûs-a-ûm	En(herî) mezin.	Medûla spînalîs	Mêjîmaz-mêjî
Meatûs-ûs-m	Rê-gêdûk-derbasok.	Medûllîris-îdîs-f	Elok
Metaûs nasî medîûs	Derbasoka poz a ortê.	Meleagrîs gallo- pavo	Eloka kedîkirî.
Meconîûm-î-n:	Rêxa yekemîn a çêlika nû zayî ya zirav û di nav xwe de mûkûs û şaneyên epitelê di- hewîne û xweyî rengê kesk e.	Membrana-ae-f	Zar-Betan
Mebrana înteros- sea crûris	Zarê ku di nav hestiyên de û Skeleton crûrisê pêk tîne ye.		
Medialîs-e: Yê/ya nêzikê ortê-Yê/ya li aliyê hundur û têilkdarê ortê û aliyê hundur.		Membrana- ceûs-a-ûm	Zarokî-wekî zar.
Margo medialîs	Aliyê hundur-Ke- narê aliyê hundur.	Parîes membra- naceûs	Dabeşa za- rokî(=Betanî).
Medianûs-a-ûm: Ya/yê di ortê de Ya/yê li ortê.		Membra- nosûs-a-ûm	Bizar-wekî zar-zarokî
Planûm medianûm	Lêlata ortê-xeta ortê.	Membrûm-î-n	Endam-alî-ext- remîte
Mediastînalîs-e	Yên aîd û têkildarê mediastînûmê ne.	Ossa membrî pelvînî	Hestiyên çîpên paşiyê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA M	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Menîngeûs-a-ûm--Yê aid û têkildarê zarê mêjî û mêjîmazê ne.		Mesenterîcûs-a-ûm	Yên ku aid û têkildarê mesenterîûmê ne.
Arteria menîngea media	Temara ortê ya menîngeayê.	Arteri mesenterîca cranialis	Xwînbira pêşîn a mesenterîk.
Menînx-ngîs-f	Zarê mêjî û mêjîmazê.	Mesenterîûm-îi-n	Bendîkê ku rûvî xwe pê digirin.
Menîscûs-î-m	Nîvhîv-hîvik	Radîx mesenterîi	Koka bendîkên ku rûvî xwe pê digirin.
Mensîs-îs-m	Hîv-regl	Mesialîs-e	Nêzî xeta ortê.
Menstrûatio-onîs-f	Hayze ditn-Hayze	Facîes mesialîs dentîs	Rûyê nêzikê xeta ortê yê diran.
Mentalis-e	Yê/ya ku aid û têkildarê çengê ye.	Meso: Pêşqertafa ku wateya di ortê û navberê de têgîn û peyv an li bar dîke.	
Foramen mentale	Qula niçikê çengêi	Mesocolon-î-n	Hilçoya rûvîyê stûr.
Mentûm-î-n	Niçikê çengê .	Mesosalpînx-îngîs-f	Hilçoya salpînxê.
Merîdionîs-e	Yê/ya ku aidê merîdyenê ye.	Mesothelîûm-îi-n : Endotelîyûma tûnîkaeyên zarên seruz ên mîna pleûra, perîtoneûm û perîcardîûmê.	
Mesencephalicûs-a-ûm--Yê/ya aid û têkildarê mêjîyê ortê ye		Mesovarîcûs-a-ûm--	Yên ku aid û têkildarê mesovarîûmê ne.
Mesencephalon-î-m	Mêjîyê ortê-nevberê.	Mesovarîûm-îi-n	Hilçoya hêkdankê.
Aqûedûctûs mesencephlî	Rêya ku aidê mêjîyê navberê ye.	Meta: Pêşqertafa ku wateya paşê û paşê tê peyv û têgînan li bar dîke ye.	
Mesenchyma-tîs-n:Tevîneka xirtîkî ya embriyonî ya ku dabeşa en mezin a mezodermê pêk tîne.		Metacarpalis-e-Ya/yê ku aid û têkildarê şehê dest û nigê pêşîn e.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA M	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Metaphysis -is-f	Dabeşa navberî -qewde-gowde	Miosis-is-f	Tengbûna bîbika çev.
Metapodiûm -îi-n	Şehê nig-meta- carpûs-tarsûs.	Mîrabîlis-e	Bêpayan- Harîqûlade.
Ossa metatarsalia	Hestiyên şehê nigê paşîn.	Rete mîrabîle	Tora bêpayan (=harîqulade).
Metatarsûs-î-m : - Hestiyê ku ji dû hestiyên tarsûsê tê-Şehê nigê paşîn.		Mîtosîs-îs-m	Bi rêya mîtozê levabûn û zêdebûn.
Metencep- halon-î-n	Mêjiyê paşîn.	Mîtra-ae-f	Gonye-kumê rahî- ban.
Metra-ae-f	Ûterus-malçêlik	Mîtralîs-e	Ya/yê ku bi şeklê gonyeyê de ye.
Mîcro: Pêşqertafa ku wateya çûçikbûnê dide peyv û têgînan.		Mîxtûra-ae	Tevdanî
Mîcrocep- halia-ae-f	Serî biçûçik.	Mobîlis-e	Leqok-livîkok- bitevger
Mîcrognat- hia-ae-f	Çenge biçûçik.	Modîolûs-î-m	Pîvanok- elb
Mîctio-onîs-f	Mîzkirin	Mola-ae-f	Aş-kevîrê êş.
Mînimûs -a-ûm	En (hêj) çûçik.	Molarîs--e	Bi hêranê re têkil- dar-hiranger
Venae cordîs mînimæe	Xwînbera en çûçik ya dil.	Dentes molares	Diranên hêranê.
Mînor-ûs	Hêj çûçik.	Molecû- larîs-e	Ya/yê ku bi mole- kulê re têkildar e.
Arterîa pa- latîna mînor	Xwînbera hêj çûçik a arikê.	Mollîs-e	Nerm

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA M	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Menîngeûs-a-ûm-:Yê aid û têkildarê zarê mêjî û mêjîmazê ne.		Mesenterîcûs-a-ûm	Yên ku aid û têkildarê mesenterîûmê ne.
Arteria menîngea media	Temara ortê ya menîngeayê.	Arterî mesenterîca cranîalis	Xwînbira pêşîn a mesenterîk.
Menînx-ngîs-f	Zarê mêjî û mêjîmazê.	Mesenterîûm-î-n	Bendîkê ku rûvî xwe pê digirin.
Menîscûs-î-m	Nîvhîv-hîvik	Radîx mesenterîî	Koka bendîkên ku rûvî xwe pê digirin.
Mensis-îs-m	Hîv-regl	Mesîalîs-e	Nêzî xeta ortê.
Menstrûatio-onîs-f	Hayze ditn-Hayze	Facîes mesîalîs dentîs	Rûyê nêzikê xeta ortê yê diran.
Mentalis-e	Yê/ya ku aid û têkildarê çengê ye.	Meso: Pêşqertafa ku wateya di ortê û navberê de têgîn û peyv an li bar dike.	
Foramen mentale	Qula niçikê çengê	Mesocolon-î-n	Hilçoya rûviyê stûr.
Mentûm-î-n	Niçikê çengê .	Mesosalpînx-îngîs-f	Hilçoya salpînxê.
Merîdionîs-e	Yê/ya ku aidê merîdyenê ye.	Mesotheliûm-î-n : Endotelyûma tûnîkaeyên zarên seruz ên mîna pleûra, perîtoneûm û perîcardîûmê.	
Mesencephalicûs-a-ûm-:Yê/ya aid û têkildarê mêjiyê ortê ye		Mesovarîcûs-a-ûm-: Yên ku aid û têkildarê mesovarîûmê ne.	
Mesencephalon-î-m	Mêjiyê ortê-nevberê.	Mesovarîûm-î-n	Hilçoya hêkdankê.
Aqûedûctûs mesencephlî	Rêya ku aidê mêjiyê navberê ye.	Meta: Pêşqertafa ku wateya paşê û paşê tê peyv û têgînan li bar dike ye.	
Mesenchyma-tîs-n:Tevîneka xirtîkî ya embriyonî ya ku dabeşa en mezin a mezodermê pêktîne.		Metacarpalîs-e-:Ya/yê ku aid û têkildarê şehê dest û nigê pêşîn e.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA M	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Metaphysis -îs-f	Dabeşa navberî -qewde-gowde	Mîsîs-îs-f	Tengbûna bîbika çev.
Metapodiûm -îî-n	Şehê nig-meta- carpûs-tarsûs.	Mîrabîîs-e	Bêpayan- Harîqûlade.
Ossa metatarsalia	Hestiyên şehê nigê paşîn.	Rete mîrabîle	Tora bêpayan (=harîqulade).
Metatarsûs-î-m : - Hestiyê ku ji dû hestiyên tarsûsê tê-Şehê nigê paşîn.		Mîtosîs-îs-m	Bi rêya mîtozê levabûn û zêdebûn.
Metencep- halon-î-n	Mêjîyê paşîn.	Mîtra-ae-f	Gonye-kumê rahi- ban.
Metra-ae-f	Ûterus-malçêlik	Mîtralîs-e	Ya/yê ku bi şeklê gonyeyê de ye.
Mîcro: Pêşqertafa ku wateya çûçîkbûnê dide peyv û têgînan.		Mîxtûra-ae	Tevdanî
Mîcrocep- halia-ae-f	Serî biçûçik.	Mobîîs-e	Leqok-livîkok- bitevger
Mîcrognat- hia-ae-f	Çenge biçûçik.	Modîolûs-î-m	Pîvanok- elb
Mîctio-onîs-f	Mîzkirin	Mola-ae-f	Aş-kevirê êş.
Mînimûs -a-ûm	En (hêj) çûçik.	Molarîs--e	Bi hêranê re têkil- dar-hiranger
Venae cordis mînimæe	Xwînbera en çûçik ya dil.	Dentes molares	Diranên hêranê.
Mînor-ûs	Hêj çûçik.	Molecû- larîs-e	Ya/yê ku bi mole- kulê re têkildar e.
Arteria pa- latina mînor	Xwînbera hêj çûçik a arikê.	Mollîs-e	Nerm

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA M

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Palatûm mole	Arikê nerm.	Mûltîfdûs-a-ûm	bipirparçe-bipirqelş
Mono-	Pêşqertafa ku wateya kitê dide payvan.	Mûskûlî mûltîfdî	Masûlkeyê biparçe
Monocûlûs-î-m	Biyekem çev-Ya/yê ku aidê çevê ye.	Mûltîparûs-î-m	Pirzayî- mûltîpar
Mons-ntîs-m	Çiya-gir	Mûltûm-î-n	Pir- dabeşeke mezin.
Morbûs-î-m	Nexweşî-kul	Mûltûs-a-ûm	Pir-zêde
Morphologîa-ae-f	Zanyariya şekil û avahiyan.	Mûralîs-e	Yê/ya ku aid û têklidarê dîwar e.
Mors-rtîs-f	Mirin	Mûs-mûrîs-f	Mîşk
Mortalîtas-atîs-f	Rêjeya mirinê.	Mûscûlarîs-e	Ya/yê ku aid û têilkdarê masûlkeyê ye.
Motor-orîs-m	Lîstîkgêr-motor	Procc. mûscûlarîs	Niçikê ku bi masûlkeyê re têkildar e.
Motorîûs-a-ûm	Yê/ya ku tevgerê didê.	Mûscûlûs-î-m	Masûlke-lem-lat-mîşkê çûçik.
mûcosa-ae-f	Mûkoza-zar xîtik-zarê raxêfi yê nav vucûd.	Mydrîasis-îs-f	Firehbûna bîbîka çev.
Mûcossûs-a-ûm	Bimûkûs- bixîtik	Myel :-Pêşqertafa ku wateya îlik û cewherê peyvan li bar dike.	
Tûnica mûkosa	Tebeqeya mûkosayê.	Myelencephalon-î-n	Mêjîlik- Dabeşa paşîya mêji.
Mûcûs-î-m	Xîtik-belxem	Myelîn: Madeya ku di navbera bendikê tûre û qilîfê Schwan de cih digire.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA M
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Myenterî- cûs-a-ûm	Yê/ya ku destekê ji bin ve dide ziman.		
Myo-	Pêşqertafa ku têkildariya masulkeyan dide.		
Myocardîûm-îi-n	Masûlkeyê dil.		
Myologîa-ae-f	Zanyariya masûlkeyan.		
Myometrîûm-îi-n	Tebeqeya masûlkeyê ûterûsê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA M

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Palatûm mole	Arikê nerm.	Mûltîfidûs-a-ûm	bipirparçe-bipirqelş
Mono-	Pêşqertafa ku wateya kitê dide payvan.	Mûskûlî mûltîfidî	Masûlkeyê biparçe
Monocûlûs -î-m	Biyekem çev-Ya/yê ku aidê çevê ye.	Mûltîparûs -î-m	Pirzayî- mûltîpar
Mons-ntîs-m	Çiya-gir	Mûltûm-î-n	Pir- dabeşeke mezin.
Morbûs-î-m	Nexweşî-kul	Mûltûs-a-ûm	Pir-zêde
Morphologîa -ae-f	Zanyariya şekil û avahiyan.	Mûralîs-e	Yê/ya ku aid û têklidarê dîwar e.
Mors-rtîs-f	Mirin	Mûs-mûrîs-f	Mîşk
Mortalîtas -atîs-f	Rêjeya mirinê.	Mûscûlarîs-e	Ya/yê ku aid û têilkdarê masûlkeyê ye.
Motor -orîs-m	Lîstîkgêr-motor	Procc. mûscûlarîs	Niçikê ku bi masûlkeyê re têkildar e.
Motorîûs-a-ûm	Yê/ya ku tevgerê didê.	Mûscûlûs-î-m	Masûlke-lem-lat-mîşkê çûçik.
mûcosa-ae-f	Mûkoza-zar xîtik -zarê raxêfi yê nav vucûd.	Mydrîasis-is-f	Firehbûna bîbika çev.
Mûcossûs -a-ûm	Bimûkûs- bixîtik	Myel :-Pêşqertafa ku wateya îlik û cewherê peyvan li bar dike.	
Tûnîca mûkosa	Tebeqeya mûkosayê.	Myelencephalon-î-n	Mêjîlik- Dabeşa paşiya mêji.
Mûcûs-î-m	Xîtik-belxem	Myelîn: Madeya ku di navbera bendikê tûre û qilîfê Schwan de cih digire.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA M
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Myenterî- cûs-a-ûm	Yê/ya ku destekê ji bin ve dide ziman.		
Myo-	Pêşqertafa ku têkildariya masulkeyan dide.		
Myocardîûm-îi-n	Masûlkeyê dil.		
Myologîa-ae-f	Zanyariya masûlkeyan.		
Myometrîûm-îi-n	Tebeqeya masûlkeyê ûterûsê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA N	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Nargîs-îs-f	Qula poz.	Necro: - Pêşqertafa ku wateya mirinê dide peyv û têtînan.	
Regîo narîs	Herêma qula poz.	Necropsîa-ae-f : - Ji bo aşkerekirina mirinê vekolana hinek an jî hemû organên mirî.	
Nasalîs-e	Yê/ya ku aîd û têtîkildarê poz e.	Neo-: Pêşqertafa ku wateya civanti û nûtiyê peyvan û têtînan li bar dike.	
Os nasale	Hestiyê poz.	Neocortex-î-cîs-n	Korteksê nû.
Nasîon-: Niqteya meñan a frontalîsê-Sûtûra naso.		Nephron -î-n	Uniteya en çûçîk a gurçîkê.
Nasopharynx-gîs-m	Cînartiya poz a bi gewriyê re.	Nephros-	Gurçîk
Nasûs-î-m	Poz	Nervosûs-a-ûm	Bitûreyan xemilandî.
Cavûm nasî	Valahiya poz.	Systema nevrosûm centrale	Pergala navendî ya tûreyan.
Natîs-îs(c-lunîs)	Hêt-qalçe-qûn	Nervûs-î-n	Tûre
Natîvûs-a-ûm	Ya/yê Xwezeyi-Ya/yê zayi.	Neûrît	Akson -Niçlê dirêj ê şaneyê tûreyî.
Natûralîs-e	Xwezayî	Neûrocrañîûm-îî-n : - Di nav tase serî de hestiyên ku mêjî sînardar dikin.	
Navîcûla-ae-f	Keştiya çûçîk -kelek.	Neûroepîthelîûm-îî-n	Epîtela ku sehekan pê dihese.
Navîcûlarîs-e:-	Yê/ya ku aîd û têtîkildarê keştî û kelekê ye.	Neûrologîa-ae-f	Zanyariya tûreyan.
Os navîcûlare	Keştî hestî-os tarsî sentrale.	Neûron-î-n	Şaneyê tûreyî û niçîkên wê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA N
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Nîctatîo -onîs-f	Çevqirpandin	Nûchalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê .ustu ye.
Nîctîtans -nîfîs	Yê/ya ku çev diqirpîne û vedibe û tê girtin.	Nûcleolûs -î-m	Dendik
Nîctûs-ûs-m	Çevqirpandin	Nûcleûs-î-m	Dendik
Nîdatîo-onîs-f :-	Di malçêlikê de bi- cihbûna hêka dolgirtî.	nûdatûs—a- ûm	Tazî-tezî
Nîger-nîg- ra-nîgrûm	Reş-qemer	Area nûda	Qada rût û tazî.
Sûbstantîa nîgra	Madeya reş.	Nûtrîcîûs-a- ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê xweyî- kîrînê ye.
No- dûsûs-aûm	Bipîrgîrêk	Foramen nûtrîcîûm	Qula xweyîki- rinê.
Nodûlûs-î-m	Gîrêkîk	Nymha-ae-f : - Bûk-qîza xama- lêva çûçîk- Labîa mînora pûdendî.	
Nodûlî lymphaticî	Gîrêkên lenfê.		
Nodûs-î-m	Gîrêk-werim-perç		
Nodûs sînûatîrîalîs	Gîrêka sînûtrayî.		
nomen-înîs-n	Nav		
Nûcha-ae-f	Patik		
Lîgamentûm nûchae	Bendê ustû.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA N	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Nargîs-îs-f	Qula poz.	Necro: - Pêşqertafa ku wateya mirinê dîde peyv û têtînan.	
Regîo narîs	Herêma qula poz.	Necropsîa-ae-f : - Ji bo aşkerekirina mirinê vekolana hinek an jî hemû organên mirî.	
Nasalîs-e	Yê/ya ku aîd û têtîkildarê poz e.	Neo-: Pêşqertafa ku wateya civanti û nûtîyê peyvan û têtînan li bar dîke.	
Os nasale	Hestiyê poz.	Neocortex-î-cîs-n	Korteksê nû.
Nasîon-: Niq-teya međian a frontalîsê-Sûtûra naso.		Nephron -î-n	Uniteya en çûçîk a gurçîkê.
Nasophar-ynx-gîs-m	Cînartiya poz a bi gewriyê re.	Nephros-	Gurçîk
Nasûs-î-m	Poz	Nervosûs-a-ûm	Bitûreyan xemilandî.
Cavûm nasî	Valahiya poz.	Systema nevrosûm centrale	Pergala navendî ya tûreyan.
Natîs-îs(c-lunîs)	Hêt-qalçe-qûn	Nervûs-î-n	Tûre
Natîvûs-a-ûm	Ya/yê Xwezeyi-Ya/yê zayi.	Neûrît	Akson -Niçilê dirêj ê şaneyê tûreyî.
Natûralîs -e	Xwezayî	Neûrocrañîûm-î-n : - Di nav tase serî de hestiyên ku mêjî sînordar dikin.	
Navîcûla -ae-f	Keştiya çûçîk -kelek.	Neûroepît-helîûm-î-n	Epîtela ku sehekan pê dihese.
Navîcûlarîs-e:-	Yê/ya ku aîd û têtîkildarê keştî û kelekê ye.	Neûrologîa -ae-f	Zanyariya tûreyan.
Os navîcûlare	Keştî hestî-os tarsî sentrale.	Neûron-î-n	Şaneyê tûreyî û niçîkên wê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA N

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Nîctatio -onîs-f	Çevqirpandin	Nûchalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê ùstu ye.
Nîctîtans -nîtfîs	Yê/ya ku çev diqirpîne û vedibe û tê girtin.	Nûcleolûs -î-m	Dendik
Nîctûs-ûs-m	Çevqirpandin	Nûcleûs-î-m	Dendik
Nîdatîo-onîs-f :-	Di malçêllikê de bi- cihbûna hêka dolgirtî.	nûdatûs—a- ûm	Tazî-tezî
Nîger-nîg- ra-nîgrûm	Reş-qemer	Area nûda	Qada rût û tazî.
Sûbstantîa nîgra	Madeya reş.	Nûtrîcîûs-a- ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê xweyî- kırînê ye.
No- dûsûs-aûm	Bîpirgirêk	Foramen nûtrîcûm	Qula xweyîki- rinê.
Nodûlûs-î-m	Girêkik	Nymha-ae-f : - Bûk-qîza xama- lêva çûçîk- Labîa mînora pûdendî.	
Nodûlî lymphatîcî	Girêkên lenfê.		
Nodûs-î-m	Girêk-werim-perç		
Nodûs sînûatríalîs	Girêka sînûtrayî.		
nomen-înîs-n	Nav		
Nûcha-ae-f	Patik		
Lîgamentûm nûchae	Bendê ustû.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA O
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Obex-obîcîs-m	Mifte-zirze	Occlûsalîs-e	Yê/ya ku aid û têkildarê girtinê ye.
Oblîqqûs-a-ûm	Bimeyl-xwar	Facîes occlûsalîs	Rûyê cûtinê yê diran.
Mûs.oblîcûsexternûs abdomînîs	Masûlkeyê xwar ê derve ê zik.	Occlûsîo -onîs-f	Girtinî- girtîbûn
Oblîteratîo-onîs-f	Girtinî- Xitîman	Ocûlomotorîûs-a-ûn	Çevlîstîkgêr
Oblongatûs-a-ûm:-	Yê/ya ku dirêj-bûyî-dirêjbûna xwe zêde ye.	Nervûs Ocûlomotorîûs	Tûreyê çevlîstîkgêr.
Medûlla oblangata	Mêjîpîvaz	Ocûlûs-i-m	Çev
Obûrator-orîs-m	Xitîmker-xitîmgêr	Bûlbûs ocûlî	Bîbîka çev.
Mûs.obtûratorîûs înternûs	Masûlkeyê ku aliyê hundur dixitimîne.	Oedema -atîs-n	Werim- Ragirtin
Obtûratûs-a-ûm	Xitimandî	Oestrûs-i-m	Xilorîbûn
Foramen obtûratûm	Qula xitimandî.	Olecranon-i-n	Enîşk-nîçîkê enîşkê
Obtûsûs-a-ûm	Kov-ne tûj	Fossa olecrani	Korta enîşkê.
Occîpîtâlîs-e:-	Yê/ya ku aid û têkildarê qafê paşîn e.	Olfactorîûs-a-ûm : Yê/ya ku bêhnê hildide –kêrî bêhnhildanê ye.	
Os occîpîtale	Hestiyê paşiya serî.		
Occîpût-îtîs-n	Serê paşîn-Paşiya serî.	Regîo olfactorîa	Herêma bênhildanê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA O	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Olfactûs-ûs-m	Heseka bînildanê.	Omphalo-:	Pêşqertafa ku wateya navikê tevî peyv û têgînê dike.
Organûm olfactûs	Organê bînildanê.	Ontogenesis -is-f	Peresîna takekesî.
Olîva -ae-f	Zeytûn	Oogenesis -is-f	Peresîna hêkê.
Olîvarîs-e	Yên ku aîd û têkildarê zeytûnê ne.	Oophhorûs -a-ûm	Barkêşê hêkê.
Nûcleûs olîvarîs	Dendikê zeytûnê.	Opercûlarîs -e	Ya/yê ku aîd û têkildarê devikê ye.
Omasûm-î-n	Şîlaf	Opercûlûm	Devik
Basîs omasî	Bînê(bingeh) şîlafê.	Ophthalmîcûs-a-ûm	Ya/yê ku aîd û têkildarê çev e.
Omentalîs-e	Yên ku aîd û têkildarê omentûmê ne.	Arterîa ophthalmîca externa	Xwînîra çevê derve.
Bûrsa omentalîs	Kîsê aîdê omentûmê.	Ophthalamo-:	Pêşqertafa ku wateya çev tevî têgîn û peyvê dike.
Omentûm-î-n	Raxêlî-tor	Opîsthîon-:	Niqteya ku li ser nûcho-dorsala Foramen magnûmê ya li lêlata medianê bicih e.
Omentûm majûs	Raxêliya mezin.	Opponens-entîs	Dij-Yên ku dijî hev in.
Omo-: -	Pêşqertafa ku wateya aîdê milpiyê dide peyv û têgînan	Optîcûs-a-ûm	Yê/ya ku dibîne û kêrî dîtîne ye.
Mûs. Omohyoîdeûs-:	Hestiyê ku ji milpî heta hestiyê diran dirêj dibe.	Nervûs optîcûs	Tûreyê dîtîne.
Omphale-es-f	Navik	Ora-ae-f	Kenar-sînor

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA O	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Obex-obîcîs-m	Mifte-zirze	Occlûsalîs-e	Yê/ya ku aid û têkildarê girtinê ye.
Oblîqqûs-a-ûm	Bimeyl-xwar	Facîes occlûsalîs	Rûyê cûtinê yê diran.
Mûs.oblicûsexternûs abdominîs	Masûlkeyê xwar ê derve ê zik.	Occlûsio -onîs-f	Girtinî- girtîbûn
Oblîteratio-onîs-f	Girtinî- Xitîman	Ocûlomotorîûs-a-ûn	Çevlîstîkgêr
Oblongatûs-a-ûm:- Yê/ya ku dirêj-bûyî-dirêjbûna xwe zêde ye.		Nervûs Ocûlomotorîûs	Tûreyê çevlîstîkgêr.
Medûlla oblangata	Mêjîpîvaz	Ocûlûs-i-m	Çev
Obûrator-orîs-m	Xitimker-xitimgêr	Bûlbûs ocûlî	Bîbîka çev.
Mûs.obtûratorîûs înternûs	Masûlkeyê ku aliyê hundur dixitimîne.	Oedema -atîs-n	Werim- Ragirtin
Obtûratûs-a-ûm	Xitimandî	Oestrûs-i-m	Xilorîbûn
Foramen obtûratûm	Qula xitimandî.	Olecranon-i-n	Enîşk-nîçîkê enîşkê
Obtûsûs-a-ûm	Kov-ne tûj	Fossa olecranî	Korta enîşkê.
Occîpîtalis-e:- Yê/ya ku aid û têkildarê qafê paşîn e.		Olfactorîûs-a-ûm : Yê/ya ku bêhnê hildide –kêrî bêhnhildanê ye.	
Os occîpîtale	Hestiyê paşiya serî.		
Occîpût-îtîs-n	Serê paşîn-Paşiya serî.	Regîo olfactoria	Herêma bêhnhildanê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA O	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Olfactûs-ûs-m	Heseka bînhildanê.	Omphalo-:	Pêşqertafa ku wateya navikê tevî peyv û têgînê dike.
Organûm olfactûs	Organê bînhildanê.	Ontogenesis -îs-f	Peresîna takekesî.
Olîva -ae-f	Zeytûn	Oogenesis -îs-f	Peresîna hêkê.
Olîvarîs-e	Yên ku aid û têkildarê zeytûnê ne.	Oophhorûs -a-ûm	Barkêşê hêkê.
Nûcleûs olîvarîs	Dendikê zeytûnê.	Opercûlarîs -e	Ya/yê ku aid û têkildarê devikê ye.
Omasûm-î-n	Şîlaf	Opercûlûm	Devik
Basîs omasî	Binê(bingeh) şîlafê.	Ophthalmîcûs-a-ûm	Ya/yê ku aid û têkildarê çev e.
Omentalîs-e	Yên ku aid û têkildarê omentûmê ne.	Arterîa ophthalmîca externa	Xwînîra çevê derve.
Bûrsa omentalîs	Kîsê aidê omentûmê.	Ophthalmo-:	Pêşqertafa ku wateya çev tevî têgîn û peyvê dike.
Omentûm-î-n	Raxêlî-tor	Opîsthîon-:	Niqteya ku li ser nûcho-dorsala Foramen magnûmê ya li lêlata medianê bicih e.
Omentûm majûs	Raxêliya mezin.	Opponens-entîs	Dij-Yên ku dijî hev in.
Omo-: -	Pêşqertafa ku wateya aidê milpiyê dide peyv û têgînan	Optîcûs-a-ûm	Yê/ya ku dibîne û kêrî dîtîne ye.
Mûs. Omohyoîdeûs-:	Hestiyê ku ji milpî heta hestiyê diran dirêj dibe.	Nervûs optîcûs	Tûreyê dîtîne.
Omphale-es-f	Navik	Ora-ae-f	Kenar-sînor

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA O
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Orra serrata	Kenar û sînorê dirankî.	Oriffciûm -îi-n	Dev-navber-qul
Oralis-e	Yê/ya ku aîdê dev e.	Origo-înîs	Orijîn-çevkanî
Orbîcûlarîs-e	Yê/ya ku aîdê çemberê ye-çemberkî	Oro-: Pêşqertafa ku wateya dev peyv û têgînan li bar dike.	
Mûs.orbîcûlarîsocûlîf	Masûlkeyê çembera çev.	Ortho-: Pêşqertafa ku wateya rastiye peyv û têgînan li bar dike.	
Orbîcûlûs -î-m	Çemberok-hawêrok	Oryctolagûs cûnîcûlûs	Kerguh
Orbîs	Çember-hawêr	Os-Orîs-n	Dev
Orbîta-ae-f	Korta çev.	Cavûm orîs	Valahiya dev.
Aûdîtûs orbîate	Dev û têtetina orbî-tayê(çev).	Os-ossîs-n	Hestî
Orbîtalîs-e	Yê/ya ku aîd û têtildarê korta çev e.	Basîs osîs sacri	Binê hestiyê basîsê.
Fîssûra orbîtalîs	Qelşa ku aîdê korta çev e.	Osseûs-a-ûm	Ji hestî pêkhatî-hestiyî.
Orchîs-îs-f	Havêlik-Tovav	Sûbstantîa ossea	Cewher û ozê hestî.
Organûm-î-n	Organ	Ossî-cûlûm-î-n	Hestiyê çûçik-hestîflok.
Organûm vomeronasale	Organê vomernasal.	Ossîcûla aûdîtûs	Hestîflokên guh.
Orgasm		Ossîffcatio -onîs-f	Hestîbûn

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA O	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Osteo-: - Pêşqertafa ku wateya hestî û hestîbûnê têgînan li bar dike.		Ovarîcûs-a -ûm	Ya/ yê ku aîdê hêkdankê ye.
Osteoblast	Şaneyên ku hestî pêk tînin.	Arterîa ovarîca	Xwînbira hêkdankê.
Osteoclast	Şaneyên ku tevîneka hestî ortê radikin.	Ovarîo-: Pêşqertafa ku wateya pêwendîdariya ovarîoyê dide.	
Osteocyt	Şaneyên hestî.	Ovarîûm-îi-n	Hêkdank
Osteologîa -ae-f	Zanyariya hestiyar.	Hîlûs ovarîî	Navika hêkdankê.
Osteon--n	Yekeya pêkhatina hestî.	Ovîdûctûs -ûs-m	Rêka(=Coy) hêkê
Ostîûm-îi-n	Dev-qul	Ovîs-îs-f	Pez
Ostîûm ûrethrae externûm	Qula derve ya ûretrayê.	Ovîs arîes	Peza kedîkirî.
Ot(o)-: Pêşqertafa ku wateya guh têgîn û peyvyan li bar dike.		Ovûlatîon -onîs	Hêkkirin
Otîcûs-a-ûm	Yê/ya ku têkildarê guh e.	Ovûlûm-în	Hêkik
Ganglîon otîcûm	Grêka ku aîdê guh e.	Ovûm-î-n	Hêk
Otîon	Niqteya en derve ya herêma Mastroîde-yaê.	Oxytocîn	Hormona ku zayînê zûtir dike.
Ovalîs-e	Hekanî- Ya/yê ku di şeklê hêkê de ye.		
Foramen ovale	Qula hêkanî.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA O	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Orra serrata	Kenar û sînorê dirankî.	Orîficiûm -îi-n	Dev-navber-qul
Oralîs-e	Yê/ya ku aîdê dev e.	Orîgo-înis	Orîjîn-çevkani
Orbîcûlarîs-e	Yê/ya ku aîdê çemberê ye-çemberkî	Oro-: Pêşqertafa ku wateya dev peyv û têgînan li bar dike.	
Mûs.orbîcûlarîsocûlîf	Masûlkeyê çembera çev.	Ortho-: Pêşqertafa ku wateya rastiye peyv û têgînan li bar dike.	
Orbîcûlûs -î-m	Çemberok-hawêrok	Oryctolagûs cûnîcûlûs	Kerguh
Orbîs	Çember-hawêr	Os-Orîs-n	Dev
Orbîta-ae-f	Korta çev.	Cavûm orîs	Valahiya dev.
Aûdîtûs orbîate	Dev û têtetina orbîtayê(çev).	Os-ossîs-n	Hestî
Orbîtalîs-e	Yê/ya ku aîd û têtildarê korta çev e.	Basîs osîs sacrî	Binê hestiyê basîsê.
Fîssûra orbîtalîs	Qelşa ku aîdê korta çev e.	Osseûs-a-ûm	Ji hestî pêkhatî-hestiyî.
Orchîs-îs-f	Havêlik-Tovav	Sûbstantîa ossea	Cewher û ozê hestî.
Organûm-î-n	Organ	Ossîcûlûm-î-n	Hestiyê çûçik-hestîlok.
Organûm vomeronasale	Organê vomernasal.	Ossîcûla aûdîtûs	Hestîlokên guh.
Orgasm		Ossîficatio -onîs-f	Hestîbûn

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA O	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Osteo-: - Pêşqertafa ku wateya hestî û hestîbûnê têgînan li bar dike.		Ovarîcûs-a -ûm	Ya/ yê ku aîdê hêkdankê ye.
Osteoblast	Şaneyên ku hestî pêk tînin.	Arterîa ovarîca	Xwînbira hêkdankê.
Osteoclast	Şaneyên ku tevîneka hestî ortê radikin.	Ovarîo-: Pêşqertafa ku wateya pêwendîdariya ovarîoyê dide.	
Osteocyt	Şaneyên hestî.	Ovarîûm-îi-n	Hêkdank
Osteologîa -ae-f	Zanyariya hestiyar.	Hîlûs ovarîî	Navika hêkdankê.
Osteon--n	Yekeya pêkhatina hestî.	Ovîdûctûs -ûs-m	Rêka(=Coy) hêkê
Ostîûm-îi-n	Dev-qul	Ovîs-îs-f	Pez
Ostîûm ûrethrae externûm	Qula derve ya ûretrayê.	Ovîs arîes	Peza kedîkirî.
Ot(o)-: Pêşqertafa ku wateya guh têgîn û peyvyan li bar dike.		Ovûlatîon -onîs	Hêkkirin
Otîcûs-a-ûm	Yê/ya ku têkildarê guh e.	Ovûlûm-în	Hêkik
Ganglîon otîcûm	Grêka ku aîdê guh e.	Ovûm-î-n	Hêk
Otîon	Niqteya en derve ya herêma Mastroîde-yaê.	Oxytocîn	Hormona ku zayîne zûtir dike.
Ovalîs-e	Hekanî- Ya/yê ku di şeklê hêkê de ye.		
Foramen ovale	Qula hêkanî.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA P	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Pachy:- Pêşqertafa ku wateya stûr-bûn û hişkbûnê têgînan li bar dike.		Palmaris-e:- Yê/ya ku aîd û têkildarê kefa dest e.	
Pachymeninx-îngîs-f	Zarê hişk ê mêjî-dûra mater.	Palmatûs-a-ûm	Ya/ya ku dişibe palmiyeyê.
Palatînoorale:- Niqteya ortê ya sûtûra palatîno maxîlarîsê.		Palpatîo-onîs-f.- bi destdayînê mua-yenekirin.	
Palatînûs –a-ûm	Yê/ya ku têkildarê arikê dev e.	Palpebra-ae-f	Qalpaxa çev.
Sûlkûs palatînûs major	Lûlika mezin a arikê dev.	Palpebra inferior	Qalpaxa (palik)çev a bin.
Palatûm-î-n	Arik	Palpebralis-e	Yê/ya kubaîd û têkildarê palikê ye.
Palatûm dûrûm	Arikê hişk.	Arteria palpebralis sûperior lateralîs: Temara layenî ya qalpaxa (palik)çev).	
Paelear -aris-n :- Xebxebik-Qurçuma ku xebxebika dewarê pêk tîne.			
Paleo:Pêşqertafa ku wateya pîrîti û kevinbûnê peyv û têgînan li bar dikin.		Pampînîformîs-e:- Ya/yê ku di şeklê tizirûqa mêmê (tirî) de ye.	
Paleocortex-î-cîs-m	Qalikê kevn-kortexa kevn.	Plexûs pampînîformîs	Tora ku dişibe mêmê(dara tirî).
Pallidûs-a-ûm	Qimitî-çilmisî	Pampînûs-î-m	Tizirûqa mêmê(-dara tirî)
Pallidûm	Pancreas-atîs-n	Toşbiya tûka zik-Pankreas	Toşbiya tûka zik-Pankreas
Palfûm-î-n	Raxêli-manto-cortex cerebrî	Lobûs pancreatis sinîster	Lopa çep a pankreasê.
Palma-ae-f	Kefa dest.	Pancreaticûs-a-ûm:- Yê/ya ku aîd û têkildarê pankreasê ye.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Dûctûs pancreaticûs	Coya avzêma pankreasê.	Paranasalis-e	Yê/ya ku li nik valahiya poz e.
Pannîcûlûs-î-m	Paçe-Raxêler	Sînûs paranasles	Sînûsêr paranasal .
Pannîcûlûs adîposûs	Tevîneka bez a bin çerm.	Parapharyngeûs-a-ûm	Nêzikî yan jî li nik gewriyê.
Papilla-ae-f:- Niçikê ku dişibe ûcê guhanê-memik.		Parasîta-ae-f	Parazîta mê.
Papillae lingûales	Papîlayên ziman.	Parasîtûs -î-m	Parazîtê nêr.
Ostîûm papillare :-Qula aîdê serê guhan	Qula aîdê serê guhanê.	Parasympathîcûs-a-ûm	Dabeşeke pergala tureyê xweser.
Para:- Pêşqertafa ku wateya li nik-kêlekê têgînan li bar dike.		Nûkleûs parasympathîcûs nervî vagî	Dendikê parasympathîk ê nervûs vagûsê.
Paracentesis-îs-f : Bi pûnksiyonê valakirina rona ku di valahiya vucûd de tof dibe.		Parathormon	Hormoneke ku toşbiya paratroîd pêk tîne.
Paracentralis-e	Yê/ya li nik navendê tê dîtin.	Parathyroîdeûs-a-ûm	Nêzikî yan jî li nik toşbiya troîdê.
Nûkleûs paracentralis	Dendikê nêzikê navendê.	Glandûla parathyroidea	Toşbiyê paratroîd.
Paradontîûm-îi-n	Li cem diranli nêzî diran.	Paravertebralîs-e	Yê/ya ku li kêleka movikan cih digire.
Paramedianûs-a-ûm	Yê/ya ku li cem xeta ortê ye.	Parenchyma -atîs-n	Tevîneka taybet a organan bixwe.
Parametrîûm-îi-n	Tevîneka kirkirokê ya ku di derdorê ûterûsê de di navbera fig. latûm û pelgên peritonê de cih digire ye.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ				TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ	
Pachy:- Pêşqertafa ku wateya stûr-bûn û hişkbûnê têgînan li bar dike.		Palmarîs-e:- Yê/ya ku aîd û têkildarê kefa dest e.		
Pachymenînx-îngîs-f	Zarê hişk ê mêjî-dûra mater.	Palmatûs-a-ûm	Ya/ya ku dişibe palmiyeyê.	
Palatînoorale:- Niqteya ortê ya sûtûra palatîno maxîlarîsê.		Palpatîo-onîs-f.- bi destdayînê muayenekirin.		
Palatînûs –a-ûm	Yê/ya ku têkildarê arikê dev e.	Palpebra-ae-f	Qalpaxa çev.	
Sûlkûs palatînûs major	Lûlika mezin a arikê dev.	Palpebra inferior	Qalpaxa (palik)çev a bin.	
Palatûm-î-n	Arik	Palpebralis-e	Yê/ya kubaîd û têkildarê palikê ye.	
Palatûm dûrûm	Arikê hişk.	Arterîa palpebralis sûperîor lateralîs: Temara layenî ya qalpaxa (palik)çev).		
Paelear -arîs-n :- Xebxebik-Qurçuma ku xebxebika dewarê pêk tîne.				
Paleo:Pêşqertafa ku wateya pîrîtî û kevinbûnê peyv û têgînan li bar dîkin.		Pampînîformîs-e:- Ya/yê ku di şeklê tizirûqa mêwê (tirî) de ye.		
Paleocortex-î-cîs-m	Qalikê kevn-kortexa kevn.	Plexûs pampînîformîs	Tora ku dişibe mêwê(dara tirî).	
Pallidûs-a-ûm	Qimitî-çilmisî	Pampînûs-î-m	Tizirûqa mêwê(-dara tirî)	
Pallidûm	Pancreas-atîs-n	Toşbiya tûka zik-Pankreas	Toşbiya tûka zik-Pankreas	
Palfîûm-îi-n	Raxêfi-mantocortex cerebrî	Lobûs pancreatîs sînîster	Lopa çep a pankreasê.	
Palma-ae-f	Kefa dest.	Pancreaticûs-a-ûm:- Yê/ya ku aîd û têkildarê pankreasê ye.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Dûctûs pancreaticûs	Coya avzêma pankreasê.	Paranasalis-e	Yê/ya ku li nik valahiya poz e.
Pannîcûlûs-î-m	Paçe-Raxêler	Sînûs paranasles	Sînûsêr paranasal .
Pannîcûlûs adîposûs	Tevîneka bez a bin çerm.	Parapharyngeûs-a-ûm	Nêzikî yan jî li nik gewriyê.
Papilla-ae-f:- Niçikê ku dişibe ûcê guhanê-memik.		Parasîta-ae-f	Parazîta mê.
Papillae lingûales	Papîlayên ziman.	Parasîtûs -î-m	Parazîtê nêr.
Ostîûm papillare :-Qula aîdê serê guhan	Qula aîdê serê guhanê.	Parasympathîcûs-a-ûm	Dabeşeke pergala tureyê xweser.
Para:- Pêşqertafa ku wateya li nik-kêlekê têgînan li bar dike.		Nûkleûs parasympathîcûs nervî vagî	Dendikê parasympathîk ê nervûs vagûsê.
Paracentesis-îs-f : Bi pûnksiyonê valakirina rona ku di valahiya vucûd de tof dibe.		Parathormon	Hormoneke ku toşbiya paratroîd pêk tîne.
Paracentalis-e	Yê/ya li nik navendê tê dîtin.	Parathyroîdeûs-a-ûm	Nêzikî yan jî li nik toşbiya troîdê.
Nûkleûs paracentalis	Dendikê nêzikê nevendê.	Glandûla parathyroidea	Toşbiyê paratroîd.
Paradontîûm-îi-n	Li cem diran-li nêzî diran.	Paravertebralis-e	Yê/ya ku li kêleka movikan cih digire.
Paramedianûs-a-ûm	Yê/ya ku li cem xeta ortê ye.	Parenchyma -atîs-n	Tevîneka taybet a organan bixwe.
Parametriûm-îi-n	Tevîneka kirkîrokê ya ku di derdorê ûterûsê de di navbera lig. latûm û pelgên peritonê de cih digire ye.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA P	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Parenchyma-tosûs-a-ûm	Yê/ya ku bi paren-cimê re têkildar e.	Parîalis-e	Parçeyek-dabeşek
Parenteralis-e	Bi rêya nav masûlke, bin çerm an jî bi hundurê temaran sepandina dermanan –Yê/ya ku li nik an jî derdorê ruviyan de cih digire.		
Paries-atîs-m	Dîwar-çeper	Partûs-ûs-m	Zayîn
Parîetalis-e	Yên aîd û têkildarê dîwar in- çeperokî.	Parvûs-a-ûm	Çûçik
Os parîetale	Hestiyê çeperî-hestiyê dîwar.	Foramen olare par-vûm	Qula çûçik a ku aîdê baskê ye.
Paroophoron-î-n	Qûça ku ji rûdîmenter tûpên di mesosalpînê de di digirin ve pêk tê û di navbera ovarîûm û tûba ûterî-nayê de cih digire – li nik hêkdankê- epoophoron.		
Parotîdeûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê toşbiyê tûkê ye.	Patella-ae-f	Hestiyê jûniyê.
Parotîs-îdis-f	Toşbiyê tûkê yê bin guh.	Patellarîs-e	Yê/ya ku aîdê jûniyê ye.
Glandûla parotîs	Toşbiyê tûkê yê bin guh	Regîo patellarîs	Herêma jûniyê.
Pars-îtîs-f	Parçe-dabeş-qelf	Pecten-înîs-m	Şeh
Crîsta partîs petrosaae	Niçikê ku bi şeklê kator ê aîdê pars petrosayê.	Pecten ossîs pûbîs	Şehê hestiyê pûbîsê.
		Pectînatûs-a-ûm	Bîşeh- -di şeklê şeh de.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA P

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Pectîneûs -a-ûm	Yê/ya ku aîdê şeh e an jî şehokî ye.	Plexûs pelvînûs	Tora tûreyên pelvisê.
Mûskûlûs pectîneûs	Masûlkeyê şehokî.	Pelvis-îs-f	Legan
Pectoralis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê sîng e.	Cavûm pelvis	Valahiya pelvisê.
Mûs.pectoralis profûndûs	Masûlkeyê sîng ê di kûr de cî digire.	Pendûlûs-a-ûm	Pandul-hejhej
Pectûs-orîs-n	Sîng	Penetratio-onîs-f	Bandorkirin-çîn
Pedalis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê nig e.	Penîcîlûs-î-m	Firçe
Pedîcûlûs-î-m	Sipî-nigok	Penîs-îs-m	Kîr-xîr
Pedûncûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê destî ye.	Radîx penîs	Koka kîr.
Fossa înterpedûncûlarîs	Korta di navbera destîyan de.	Penna-ae-f	Perik-pûrta çivîkan.
Pedûncûlûs -î-m	Destî-nigok	Pennatûs-a-ûm	Bipûrt- wekî pûrtê
Pedîncûlûs cerebrî	Destiyê mêjî.	Mûskûlûs ûnîpannatûs	Masûlkeya ku bi şeklê pûrtekê de.
Pellîcûdûs -a-ûm	Zelal-şefaf	Per-:Pêşqertafa ku wateya "bi rêya"an jî "bi navbera" li peyv û têgînan br dîke	
Septûm pellîcîdûm	Dabeşa şefaf.	Percûssio-onîs-f: Reqandin-Di herêmedeki de ji bo hêjandina sînor û siftbûna organên hundurîn, li ser herêmê bi reqandina pişt hev ve li gorî dengê derxistî rêbaza nasana û teşxîsa nexweşiyê	
Pelvînûs-a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê pelvisê ne.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Parenchyma-tosûs-a-ûm	Yê/ya ku bi paren-cimê re têkildar e.	Parialîs-e	Parçeyek-dabeşek
Parenteralîs-e	Bi rêya nav masûlke, bin çerm an jî bi hundurê temaran sepandina dermanan –Yê/ya ku li nik an jî derdorê ruviyan de cih digire.		
Paries-atîs-m	Dîwar-çeper	Partûs-ûs-m	Zayîn
Parîetalîs-e	Yên aîd û têkildarê dîwar in- çeperokî.	Parvûs-a-ûm	Çûçik
Os parîetale	Hestiyê çeperî-hestiyê dîwar.	Foramen olare parvûm	Qula çûçik a ku aîdê baskê ye.
Paroophoron-î-n	Qûça ku ji rûdîmenter tûpên di mesosalpînê de di digirin ve pêk tê û di navbera ovarîûm û tûba ûterî-nayê de cih digire – li nik hêkdankê- epoophoron.		
Parotîdeûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê toşbiyê tûkê ye.	Patella-ae-f	Hestiyê jûniyê.
Parotîs-îdîs-f	Toşbiyê tûkê yê bin guh.	Patellarîs-e	Yê/ya ku aîdê jûniyê ye.
Glandûla parotîs	Toşbiyê tûkê yê bin guh	Regio patellarîs	Herêma jûniyê.
Pars-îtîs-f	Parçe-dabeş-qelf	Pecten-înîs-m	Şeh
Crîsta partîs petrosaae	Niçikê ku bi şeklê kator ê aîdê pars petrosayê.	Pecten ossîs pûbîs	Şehê hestiyê pûbîsê.
		Pectînatûs-a-ûm	Bîşeh- -di şeklê şeh de.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA P	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Pectîneûs -a-ûm	Yê/ya ku aîdê şeh e an jî şehokî ye.	Plexûs pelvînûs	Tora tûreyên pelvisê.
Mûskûlûs pectîneûs	Masûlkeyê şehokî.	Pelvis-îs-f	Legan
Pectoralis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê sîng e.	Cavûm pelvis	Valahiya pelvisê.
Mûs.pectoralis profûndûs	Masûlkeyê sîng ê di kûr de cî digire.	Pendûlûs-a-ûm	Pandul-hejhej
Pectûs-orîs-n	Sîng	Penetratîo-onîs-f	Bandorkirin-çîn
Pedalis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê nig e.	Penicîlûs-î-m	Firçe
Pedîcûlûs-î-m	Sipî-nigok	Penîs-îs-m	Kîr-xîr
Pedûncûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê destî ye.	Radîx penîs	Koka kîr.
Fossa înterpedûncûlarîs	Korta di navbera destîyan de.	Penna-ae-f	Perik-pûrta çivîkan.
Pedûncûlûs-î-m	Destî-nigok	Pennatûs-a-ûm	Bipûrt- wekî pûrtê
Pedîncûlûs cerebrî	Destiyê mêjî.	Mûskûlûs ûnîpannatûs	Masûlkeya ku bi şeklê pûrtekê de.
Pellîcûdûs -a-ûm	Zelal-şefaf	Per-:Pêşqertafa ku wateya "bi rêya"an jî "bi navbera" li peyv û têgînan br dike	
Septûm pellîcîdûm	Dabeşa şefaf.	Percûssîo-onîs-f: Reqandin-Di herêmedeki de ji bo hêjandina sînor û siftbûna organên hundurîn, li ser herêmê bi reqandina pişt hev ve li gorî dengê derxistî rêbaza nasan û teşxîsa nexweşiyê	
Pelvînûs-a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê pelvisê ne.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA P	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Perforans-antis : Qulgêr-Yê/ya ku karê qulkinê tîne cî.		Perîmysîûm-îi-n : - Tevîneka kirkirokî ya ku lîfên masûlkeyên xetxetî dipêçe.	
Ramûs perforans	Quler-şax-gulî		
Perforatûs-a-ûm	Qulkirî- biqul	Perînealis-e	Yê/yaku aîd û têkildarê perîneûmê ye.
Perî-: Pêşqertafa ku wateya "li derdorê" têgîn û peyvan li bar dike.		Regîo perînealis	Herêma perîneûmê.
Perînalis-e	Ya/yê ku li derdorê zotikê ye.	Perîneûm-i-n : - Herêma ku di navbera organên zayendî û zotikê de cî digire.	
Perîcardîacûs-a-ûm-: Yê/ya ku aîd û têkildarê perîcardîûmê ye.		Perîneûrîûm-îi-n	Qîlfê türeye.
Ramî perîcardîacî	Şaxên aîdê perîcardîûmê.	Perîodontalis-e	Yên ku bi perîodontalisê re têkildar in.
Perîcardîûm-îi-n	Zarê ku ji aliyê derve dil dipêçîne.	Perîodontîûm-îi-n :- Perîosteûma ku li derdorê diranan cih digire.	
Cavûm perîcardîî	Valahiya perîcardîûmê.	Perîorbîta-ae-f : Perîosteûma ku valahiya çev dipêçe.	
Perîchondrîûm-îi-n	Zarê derve yê kirkirokê.	Perîorchîûm-îi-n : - Pelgê perîtonê yê parîetal ê hêlikan.	
Perîcranîûm-îi-n	Dorhêla tasa serî.	Perîosteûm-i-n	Zarê ku hestiyar ji aliyê derve ve dipêçe.
Perîlympha-ae-f: Rona ku valahiya di navbera guhê hundurin ê ji hestî û yê ji zar de tije dike. perîpherîcûs-e-ûm		Perîpherîa-ae-f	Derdor-rûyê derve.
		Dorhêlî	
Perîmetrîûm-îi-n	Tebeqeya derve ya malçêlêkê.	Systema nervosûm perîpherîcûm	Pergala türeyî ya derdorî.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Perîstaltîcûs -a-ûm	Qerisîna(gezizîn) kurmokî.	Petfiolûs epîglottîdîs	Destiyê epîglottîsê.
Perîtonealis-e-: Ya/yê ku aîd û têkildarê perîtonê ye.		Petra-ae-f	Zinar
Perîtoneûm-î-n-:Zarê ku valahiya zik organên di nav valahiya zik de cî digirin dipêçe. Pars petrosa		Petrosûs-a-ûm	Wekî zinar- zinarokî
Cavûm perîtonel	Valahiya zarê zik.	Parçê zinar-da- beşa wekî zinar.	
Cavûm perîtonel	Valahiya zarê zik.	Phalanx-gîs-f	Hestiyê pêçiyê
Perîvascûlarîs-e	Ya/yê ku li derdorê temarê cî digire.	Phallûs-î-m	Kîr
Permanen -entîss	Biberdewam -Mayî-mayînde	Pharyngeûs -a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê gew- riyê ye.
Dentes permanentes	Diranên mayînde.	Recessûs pharynegûs	Kortik û mirti- ka gewriyê.
Permeabilîs-e	Dê bê derbaskirin -Bihurbar	Pharynx-gîs-m	Gewrî
Peroneûs-a-ûm	Ya/ya ku aîd û tê- kildarê fibûlayê ye.	Cavûm pharyngîs	Valahiya gewriyê.
Peroralîs-e	Bi rêya dev	Phîlrûm-î-n	Lûleya li ser lêva jorîn.
Perpendîcûlarîs -e	Tîkane-tîkî	Phîmosîs-îs-f	Tengbûna devê çermê (prepûtîûm) (=Mûzî)sunetê.
Pes-pedîs-m	Nig		
Petfiolûs-î-m	Destî	Phlebîtîs-îs-f	Kêmgirtina xwînberê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ				TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ	
Perforans-antis : Qulgêr-Yê/ya ku karê qulkirinê tîne cî.		Perîmysîûm-îi-n : -	Tevîneka kirkirokî ya ku lîfên masûlkeyên xetxetî dipêçe.	
Ramûs perforans	Quler-şax-gulî			
Perforatûs-a-ûm	Qulkirî- biqul	Perînealis-e	Yê/yaku aîd û têkildarê perîneûmê ye.	
Perî-: Pêşqertafa ku wateya "li derdorê" têgîn û peyvan li bar dike.		Regîo perînealis	Herêma perîneûmê.	
Perînalis-e	Ya/yê ku li derdorê zotikê ye.	Perîneûm-i-n : -	Herêma ku di navbera organên zayendî û zotikê de cî digire.	
Perîcardîacûs-a-ûm-: Yê/ya ku aîd û têkildarê perîcardîûmê ye.		Perîneûrîûm -îi-n	Qîlfê türeye.	
Ramî perîcardîacî	Şaxên aîdê perîcardîûmê.	Perîodon-talis-e	Yên ku bi perîodontalisê re têkildar in.	
Perîcardîûm-îi-n	Zarê ku ji aliyê derve dil dipêçîne.	Perîodontîûm-îi-n :-	Perîosteûma ku li derdorê diranan cih digire.	
Cavûm perîcardîî	Valahiya perîcardîûmê.	Perîorbîta-ae-f :	Perîosteûma ku valahiya çev dipêçe.	
Perîchondrîûm -îi-n	Zarê derve yê kirkirokê.	Perîorchîûm-îi-n :-	Pelgê perîtonê yê parîetal ê hêlikan.	
Perîcraniûm-îi-n	Dorhêla tasa serî.	Perîosteûm-i-n	Zarê ku hestiyar ji aliyê derve ve dipêçe.	
Perîlympha-ae-f: Rona ku valahiya di navbera guhê hundurîn ê ji hestî û yê ji zar de tije dike. perîphericûs-e-ûm		Perîpherîa -ae-f	Derdor-rûyê derve.	
		Dorhêlî		
Perîmetrîûm-îi-n	Tebeqeya derve ya malçêlêkê.	Systema nervosûm perîphericûm	Pergala türeyî ya derdorî.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Peristaltîcûs -a-ûm	Qerisîna(gezizîn) kurmokî.	Petiolûs epîglottîdîs	Destiyê epîglottîsê.
Peritonealîs-e-: Ya/yê ku aîd û têkildarê peritonê ye.		Petra-ae-f	Zinar
Peritoneûm-î-n-:Zarê ku valahiya zik organên di nav valahiya zik de cî digirin dipêçe. Pars petrosa		Petrosûs-a-ûm	Wekî zinar- zinarokî
		Parçê zinar-da- beşa wekî zinar.	
Cavûm perîtonel	Valahiya zarê zik.	Phalanx-gîs-f	Hestiyê pêçiyê
Perivascûlarîs-e	Ya/yê ku li derdorê temarê cî digire.	Phallûs-î-m	Kîr
Permanen -entîss	Biberdewam -Mayî-mayînde	Pharyngeûs -a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê gew- riyê ye.
Dentes permanentes	Diranên mayînde.	Recessûs pharynegûs	Kortik û mirti- ka gewriyê.
Permeabilîs-e	Dê bê derbaskirin -Bihurbar	Pharynx-gîs-m	Gewrî
Peroneûs-a-ûm	Ya/ya ku aîd û tê- kildarê fibûlayê ye.	Cavûm pharyngîs	Valahiya gewriyê.
Peroralîs-e	Bi rêya dev	Phîlîtrûm-î-n	Lûleya li ser lêva jorîn.
Perpendîcularîs -e	Tîkane-tîkî	Phîmosîs-îs-f	Tengbûna devê çermê (prepûtîûm) (=Mûzî)sunetê.
Pes-pedîs-m	Nig		
Petiolûs-î-m	Destî	Phlebîtîs-îs-f	Kêmgirtina xwînberê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Phreno:- - Pêşqerta ku wateya veqetandina dîyafram valahiya zik û sîng dide.		Pînea-ae-f	Gûzîkê dara çamê.
	Pînealis-e_:Ya/yê ku aîd û têkildarê gûzîka darê çamê ye.		
Phrenicûs-a-ûm:- Yê/ya ku aîd û têkildarê diyaframê ye.		Priformîs-e	Wekî hurmê- Hurmêkî
Nervûs phrenicûs	Tûreyê diyaframê.	Fossa piriformîs	Korta ku bi şeklê hurmê de ye.
Physialis-e	Xwezayî-Ya/yê ku wekî xwezayî diperise.	Pîrûm-î-n	Hurmê
Physîs-îs-f	Xweza-sirûşt	Pîsîformîs -e	Ya/yê ku bi şeklê nîsk û polîkê de ye.
Pîa mater—trîs-f : Zarê ku marîpişt û mêjî ji aliye derve ve dipêçe.		Os pîsîforme : Hestiyê ku bi şeklê nîskê de ye- Os carpî acces-soriûm	
Pîa mater encephalî	Zarê ku ji aliye en hundur ê mêjî dipêçe.		
Pîgmentosûs-a-ûm	Bipîgment	Pîsûm-î-n	Polîk
Epîtheliûm pîmentosûm	Epîtelê bipîgment.	Pîtûîta-ae-f	Avzê-m-belxem-xîtik
Pîgmentûm-î-n	Madeyê rengê-pîgment	Pîtûîtarîûs-a-ûm	
Pîlus-î-m	Pirç- mû	Glandûla pîtûîtarîa	Hîpoffz- Toşbiyê avzê-mê.
Scapûs pîlî	Qevdeyê pirçê.	Pîûs-a-ûm	Zirav-narîn-nazîk

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA P	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Placenta-ae-f	Pizan-hevalçêlik		
Planta-ae-f	Binê nig-binnig		
Plantaris-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê binê nig e.		
Arcûs plantaris profundus	Kenarê binê nig ê di kûr de cih digire.		
Plantigrad	Yên ku bi binê nigên xwe ve pêle erdê dikin.		
Planûm-î-n	Lêlat- rûxal		
Planûm medianûm	Lêlata ortê.		
Planûs-a-ûm	Pehn-dûz		
Os planûm	Hestiyê pehn.		
Plasma-atîs-n	Rona tevînek û şaneyan—Rona ku di nav pêkhatina bûyînekê de cî digire.		
Plastica –ae-f	Plastîk		
Platyysma -atîs-n	Masûlkeyê çermê ustû yê pehn.		
Pleura –ae-f	Zarê seruz ê ku rûyê hundur ê valahiya sîng û organên wê dipêçe.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Phreno:- - Pêşqerta ku wateya veqetandina dîyafram valahiya zik û sîng dide.		Pînea-ae-f	Gûzîkê dara çamê.
	Pînealis-e_:Ya/yê ku aîd û têkildarê gûzîka darê çamê ye.		
Phrenîcûs-a-ûm:- Yê/ya ku aîd û têkildarê dîyaframê ye.		Prîformîs-e	Wekî hurmê- Hurmêkî
Nervûs phrenîcûs	Tûreyê dîyaframê.	Fossa pirîformîs	Korta ku bi şeklê hurmê de ye.
Physîalis-e	Xwezayî-Ya/yê ku wekî xwezayî diperise.	Pîrûm-î-n	Hurmê
Physîs-îs-f	Xweza-sirûşt	Pîsîformîs -e	Ya/yê ku bi şeklê nîsk û polîkê de ye.
Pîa mater—trîs-f : Zarê ku marîpişt û mêjî ji aliye derve ve dipêçe.		Os pîsîforme : Hestiyê ku bi şeklê nîskê de ye- Os carpî accessoriûm	
Pîa mater encephalî	Zarê ku ji aliye en hundur ê mêjî dipêçe.		
Pîgmentosûs-a-ûm	Bipîgment	Pîsûm-î-n	Polik
Epîtheliûm pîmentosûm	Epîtelê bipîgment.	Pîtûîta-ae-f	Avzêm-belxem-xîtik
Pîgmentûm-î-n	Madeyê rengê-pîgment	Pîtûîtarîûs-a-ûm	
Pîlus-î-m	Pirç- mû	Glandûla pîtûîtarîa	Hîpoffiz- Toşbiyê avzê mê.
Scapûs pîlî	Qevdeyê pirçê.	Pîûs-a-ûm	Zirav-narîn-nazik

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Placenta-ae-f	Pizan-hevalçêlik		
Planta-ae-f	Binê nig-binnig		
Plantaris-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê binê nig e.		
Arcûs plantaris profundus	Kenarê binê nig ê di kûr de cih digire.		
Plantigrad	Yên ku bi binê nigên xwe ve pêle erdê dikin.		
Planûm-î-n	Lêlat- rûxal		
Planûm medianûm	Lêlata ortê.		
Planûs-a-ûm	Pehn-dûz		
Os planûm	Hestiyê pehn.		
Plasma-atîs-n	Rona tevînek û şaneyan—Rona ku di nav pêkhatina bûyînekê de cî digire.		
Plastica –ae-f	Plastîk		
Platyysma -atîs-n	Masûlkeyê çermê ustû yê pehn.		
Pleura –ae-f	Zarê seruz ê ku rûyê hundur ê valahiya sîng û organên wê dipêçe.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA P	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Pleûra costalis :	- Pleûra ku rûyê hundurîn ên parsiyan dinimixîne.	Pneûmothorax-acis-m :	-Di hundurê valahiya pleurayê de kombûna hewa û gazê.
Pleûralîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê pleurayê ye.	Polarîs-e	Têkildarê qutbê.
Plexîformîs-e	Ya/yê ku bi şeklê torê de ye.	Polarîstîo-onîs-f:-Rewşa xweyî du qutban ên xweyî dij du bandorên ber bi hev.	
Plexûs-ûs-ûm	Tor- Rêsin		
Plexûs venosûs	Tora xwinberê.	Pollex-icis-m	Pêçiya beranê.
Plica -ae-f	Qurçum-fetlok	Polûs-î-m	Qutb
Plicae cûtîs	Qurçimên çerm.	Polûs anterîur	Qutba pêşîn.
Plictûs-a-ûm	Biqurçum	Poly- : - Pêşqertafa ku wateya zêdebûnê peyv û têgînan li bar dike.	
Margo plîcatûs	Biqurçum, kenarê biqurçum.	Polygonûm-î-n	Bipirkenar-
Plûralîs-e	Pirjimar	Pomûs-î-f	Dara mêwij-sêv
Plûs-ûrîs-n	Hêj zêde-lap pir.	Pons-pontîs	Pir
Pneûmtîcûs-a-ûm	Hewadar-Yê/ya ku hewayê dihevîne.	Fibrae pontis transversae	Bendikên berahî yên ponsê.
Os pneûmaticûm	Hestiyê ku hewayê dihevîne.	Pontînûs-a-ûm-: Ya/yê ku aîd û têkildarê ponsê ye.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA P

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Împressio pontîna	Şop û dewxa aîdê ponsê.	Post dentale : Kafatası ölçüm noktası- Niqteya pivînê ya tasa serî	
poples-îtîs-f	Pîşt –piştî jinûyê.	Posterior-îûs	Paş-yê/ya paş
Poplîteûs-a-ûm	Ya7yê ku aîd û têkildarê jinûyê ye.	Postmortalis -e	Ji dû mirinê
Arteria poplî-tea	Temara pîşt jinûyê.	Postnatalis-e	Ji dû zayinê
Porta-ae-f	Derî	Postremûs-a-ûm	Yê/ya en paşiyê
Porta hepatitis	Deriyê kezeba reş.	Pre-: Pêşqertafa ku wateya berê û pêşiyê peyvan li bar dike.	
Portalîs-e	Yê/ya ku têkildarê dabeşê ye.		
Portio-onîs-f	Parçe-dabeş	Premolaris-e	Diranê kursî yê çûçîk.
Portio vaginalis : - Dabeşa hundurê vagînayê ya ustuyê ûterûsê. Prepositûs-a-ûm		Dentes premolaris	Diranên kûrsî yê çûçîk.
		Ya/yê pê-şiyê-pêşî cih girtî.	
Porûs-î-m	Qul-rê-têketin	Prepûtalîs-e : Yê/ya ku aîd û têkildarê prepûtîûmê(=mûzî) ye.	
Porûs acusticus externus	Têketina guhê derve.	Ostîûm prepûtîale	Qula aîdê prepûtîûmê.
Posîto-onîs-f	Rewş-hal-pozîsyon	Prepûtîûm-îî-n	Derdanok
Post-Pêşqetafa ku wateya ji'yê dide payvan.		Raphe prepûtîî-: Dirûna mûziyê (prepûtîûmê).	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA P	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Pleûra costalis : - Pleûra ku rûyê hundurîn ên parsiyan dinimixîne.		Pneûmothorax-acîs-m : -Di hundurê valahiya pleurayê de kombûna hewa û gazê.	
Pleûralîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê pleurayê ye.	Polarîs--e	Têkildarê qutbê.
Plexîformîs-e	Ya/yê ku bi şeklê torê de ye.	Polarîstîo-onîs-f:-Rewşa xweyî du qutban ên xweyî dij du bandorên ber bi hev.	
Plexûs-ûs-ûm	Tor- Rêsin		
Plexûs venosûs	Tora xwinberê.	Pollex-îcîs-m	Pêçiya beranê.
Plica -ae-f	Qurçum-fetlok	Polûs-î-m	Qutb
Plicae cûtîs	Qurçimên çerm.	Polûs anterîur	Qutba pêşîn.
Plictûs-a-ûm	Biqurçum	Poly- : - Pêşqertafa ku wateya zêdebûnê peyv û têgînan li bar dike.	
Margo plîcatûs	Biqurçum, kenarê biqurçum.	Poly-gonûm-î-n	Bipirkenar-
Plûralîs-e	Pirjimar	Pomûs-î-f	Dara mêwij-sêv
Plûs-ûrîs-n	Hêj zêde-lap pir.	Pons-pontîs	Pir
Pneûmtîcûs-a-ûm	Hewadar-Yê/ya ku hewayê dihevine.	Fibrae pontîs transversae	Bendikên berahî yên ponsê.
Os pneûmaticûm	Hestiyê ku hewayê dihevine.	Pontînûs-a-ûm-: Ya/yê ku aîd û têkildarê ponsê ye.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA P

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Împressio pontîna	Şop û dewxa aîdê ponsê.	Post dentale : Kafatasî ölçüm noktasî- Niqteya pivînê ya tasa serî	
poples-îtîs-f	Pişt –piştî jinûyê.	Posterior-îûs	Paş-yê/ya paş
Poplîteûs-a-ûm	Ya7yê ku aîd û têkildarê jinûyê ye.	Postmortalis -e	Ji dû mirinê
Arteria poplî-tea	Temara pişt jinûyê.	Postnatalis-e	Ji dû zayinê
Porta-ae-f	Derî	Postremûs-a-ûm	Yê/ya en paşiyê
Porta hepatitis	Deriyê kezeba reş.	Pre-: Pêşqertafa ku wateya berê û pêşiyê peyvan li bar dike.	
Portalis-e	Yê/ya ku têkildarê dabeşê ye.		
Portio-onîs-f	Parçe-dabeş	Premolaris-e	Diranê kursî yê çûçîk.
Portio vaginalis : - Dabeşa hundurê vagînayê ya ustuyê ûterûsê. Prepositûs-a-ûm		Dentes premolaris	Diranên kûrsî yên çûçîk.
		Ya/yê pê-şiyê-pêşî cih girtî.	
Porûs-î-m	Qul-rê-têketin	Prepûtalîs-e : Yê/ya ku aîd û têkildarê prepûtîûmê(=mûzî) ye.	
Porûs acusticus externus	Têketina guhê derve.	Ostîûm prepûtiale	Qula aîdê prepûtîûmê.
Posîto-onîs-f	Rewş-hal-pozîsyon	Prepûtîûm-îi-n	Derdanok
Post-Pêşqetafa ku wateya ji'yê dide payvan.		Raphe prepûtîi-: Dirûna mûziyê (prepûtîûmê).	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Pressor-oris-m	Fişarker-pester	Prîsma atis-n	Prîzma
Prestîtalîs-e	Girîng-serdest-li pêş -jiberêve	Pro- : - Pêşqertafa ku wateya "berê-pêşê" peyv û têgînan li bar dike.	
Prevertebralîs-e_ : Pêşiya movikê yan jî bi bi movikê re têkildar.		Procerûs-a-ûm	Dirêj-sîlîndîr-gundor-narîn
Lamîna prevertebralîs	Pelgê pêşiya movikê.	Processûs-ûs-m	Niçik-niçil
Prîmarûs-a-ûm	Aîdê ye-kemîn-Bibijarkî	Processûs mûskûlarîs	Niçikê masûlkeyê.
Centrûm ossificationîs prîmarîûm -:Navenda hestîbûna yekemîn.		Procto-:- Pêşqertafa ku wateya "Rectûm û zotikê" têgîn û peyv an li bar dike.	
Pirîmatîvûs -a-ûm	Seretayî-dest-pêk	Proctodeûm-î-n :- Di heywanên bibask de dabeşa klokayê, ya ku bi zotikê dawî dibe.	
Prîmordîûm -î-n	Destpêka seretayî-jê-derk(kan)-gela-le(pêşnûma).	Profûndûs-a-ûm	Kûr
		Mûskûlûs pectoralîs profûndûs-: Masûlkeyê sing ê kûr.	
Bronchûs princîpalîs	Bronşûsa bingehîn.	Prognathîsmûs-î-m : -Rewşa pêştederketina çeneyê jorîn.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ				TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ	
Projectio-onîs-f : -Vebeyandin(şewqdan) û veguhastina ber bi pêş- sîketin.Proprîûs-a-ûm		Mûskûlûs pronator	Masûlkeyê ku ber bi hundur ba dide.	
		Taybet-bingeh-kan		
Prolactîn- : - Hormona hîpofîza pêşîn a ku avzêmkirina şîr lê zêdetir dike.Proreûs-î-m : - Dîdevanê (çevdêr) ku di dabeşa pêşîn a keştiyê de disekine.		Mûskûlûs lîngûalîs proprîûs	Masûlkeyê bingehîn yê ziman.	
Prolîferatio-onîs-f :- Di tevînek an jî organekî de hilberina şaneyên şîbandî. Proencephalon-î-n				
		Mêjîyê pêşîn.		
Promînens-ntîs	Yê/ya ku ber bi derve niçik daye.	Prostata-ae-f	Toşbiyeke lehêq a nêran-prostat	
Vas promînens	Temara ku ber bi derve niçik dide.	Capsûla prostatae	Qalikê prostatê.	
Promînentîa-ae-f	Niçikbûna pêş-ber bi pêş.	Protaticûs-a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê prostatê ne.	
Promînentîa laryngea	Zengilor	Plexûs prostaticûs	Tora ku aîdê tureyê prostatê ye.	
Promontorîûm-î-n	Lûtke-niçikê ber bi pêş derketî.	Protoplasma-atîs-n : - Nukleîk asîda ku bi zarekî dorpeçkiri ye.		
Pronatio-onîs-f :-Badandina milê pêşîn an jî çîpa pêşîn a awayekî ku palma manûsa(kefa dest binê nig) wan li paş mize dike.				
Prona-orîs-tor	Ya/yê ku ber bi hundur dizivirîne.	Protractor-orîs-m	Pêşkeşker	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Pressor-orîs-m	Fişarker-pester	Prîsma atîs-n	Prîzma
Prestîtalîs-e	Girîng-serdest-li pêş -jiberêve	Pro- : - Pêşqertafa ku wateya "berê-pêşê" peyv û têgînan li bar dike.	
Prevertebralîs-e_ : Pêşiya movikê yan jî bi bi movikê re têkildar.		Procerûs-a-ûm	Dirêj-sîlîndîr-gundor-narîn
Lamîna prevertebralîs	Pelgê pêşiya movikê.	Processûs-ûs-m	Niçik-niçil
Prîmarûs-a-ûm	Aîdê ye-kemîn-Bibijarkî	Processûs mûskûlarîs	Niçikê masûlkeyê.
Centrûm ossîficationîs prîmarîûm -:Navenda hestîbûna yekemin.		Procto-:- Pêşqertafa ku wateya "Rectûm û zotikê" têgîn û peyv an li bar dike.	
Pirîmatîvûs -a-ûm	Seretayî-dest-pêk	Proctodeûm-î-n :- Di heywanên bibask de dabeşa klokayê, ya ku bi zotikê dawî dibe.	
Prîmordîûm -î-n	Destpêka seretayî-jê-derk(kan)-gela-le(pêşnûma).	Profûndûs-a-ûm	Kûr
		Mûskûlûs pectoralîs profûndûs-: Masûlkeyê sîng ê kûr.	
Bronchûs princîpalîs	Bronşûsa bingehîn.	Prognathîsmûs-î-m : -Rew-şa pêştederketina çeneyê jorîn.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA P
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Projectio-onîs-f : -Vebeyandin(şewqdan) û veguhastina ber bi pêş- sîketin.Proprîûs-a-ûm		Mûskûlûs pronator	Masûlkeyê ku ber bi hundur ba dide.
		Taybet-bingeh-kan	
Prolactîn- : - Hormona hîpofîza pêşîn a ku avzêmkirina şîr lê zêdetir dike.Proreûs-î-m : - Dîdevanê (çevdêr) ku di dabeşa pêşîn a keştiyê de disekine.		Mûskûlûs lîngûalis proprîûs	Masûlkeyê bingehîn yê ziman.
Prolîferatîo-onîs-f : - Di tevînek an jî organekî de hilberina şaneyên şibandî. Proencephalon-î-n			
		Mêjiyê pêşîn.	
Promînens-ntîs	Yê/ya ku ber bi derve niçik daye.	Prostata-ae-f	Toşbiyeke lehêq a nêran-prostat
Vas promînens	Temara ku ber bi derve niçik dide.	Capsûla prostatae	Qalikê prostatê.
Promînentîa-ae-f	Niçikbûna pêş-ber bi pêş.	Protatîcûs-a-ûm	Yên ku aîd û têkildarê prostatê ne.
Promînentîa laryngea	Zengilor	Plexûs prostatîcûs	Tora ku aîdê tureyê prostatê ye.
Promontorîûm-î-n	Lûtke-niçikê ber bi pêş derketî.	Protoplasma-atîs-n : - Nukleîk asîda ku bi zarekî dorpeçkiri ye.	
Pronatîo-onîs-f :-Badandina milê pêşîn an jî çîpa pêşîn a awayekî ku palma manûsa(kefa dest binê nig) wan li paş mize dike.			
Prona -orîs-tor	Ya/yê ku ber bi hundur dizivirîne.	Protractor-orîs-m	Pêşkeşker

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA P	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Prtotûberentîa-ae-f	Tûm –tûmik-hilpenîk	Pûbîcûs-a-ûm-:Yê/ya ku aîdê hestiyê banê yan jî yê edebê ye.	
Proventrî-cûlûs-î-m	Aşikê(mîde) pêşîn.	Tûbercûlûm pûbîkûm dorsale	Tûma dorsal a hestiyê aîdê edebê.
Proxîmalîs-e-:Ya/yê Nêzikê qewde- Di mil û çîpan de niçikê nêzike qewde-niçikê jorîn.		Pûbîs-îs-f	Ban-herêma edebê-bana leganê
		Os pûbîs	Hestiyê bana leganê(edebê).
Phalanx proxîmalîs-:Hestiyê pêçiya jorîn-hestiyê pêçiya ku nêzike qewde ye.		Pûdendalîs-e	Yê/ya ku aîd û têilkdarê herêma edebê ye.
		Canalîs pûdendalîs	Kanla aîdê edebe
Proxîmûs-a-ûm	Yê/ya nêzik-hêj nêzik.	Pûdendûm-î-n	Herêma edebe.
Psalterîûm-îi-n	Zebûr- commîsû-ra fornîks	Pûdendûa-a-ûm	Yên ku aîd û têilkdarê herêma edebe ne.
Pseûdo-: Pêşqertafa ku maneya zirbûnê peyv û têgînan li bar dike		Arterîa pûdenda îterna-: Xwînbira hundurîn a herêma edebê.	
Mûskûlûs psoas majör	Masulkeyê navkêlê yê mezin	Pûlmo-onîs-m	Pişik
Pterygûm-îi-n	Bask	Hîlûs pûlmonîs-:Navika pişikê, cihê ku pêkhatinên mîna temar, tûre û h.v.d dikevin hundurê organê.	
Pteryoî-deûs-a-ûm	Wekî bask-baskokî		
Pûbertas-atîs-f	Xamatî-kemalî-gi-hiyayîbûn	Pûlmonalîs-e	Yên ku aîd û têilkdarên pişikê ne.
Pûbes-îs-f	Herêma pûbesê -Pirçên vê herêmê	Pleûra pûlmonalîs	Zarê ku derdorê pişikê dialîne.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ

TÎPA P

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Pûlpa-ae-f	Cewher	Pûtamen -înîs-n	Qalik-qilf
Pûlpa dentîs	Cewherê diran.	Pygostyl-	Yekbûna du sê movikên dawî yên boçikê, yên ku peyvira dûmenê tînin cî.
Pûlposûs-a-ûm	Bicewher- ji cewher çêkirî.		
Nûkleûs pûlposûs	Dabeşa bicewher.	Pyloricûs -a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê derbasoka mîde ne.
Pûlsatio onîs-f	Lêdana rajenê(-nebz)- di xwînbiran de sehkirina lêdana dil.	Ostîûm pyloricûm	Qula pylorûsê.
		Pylorûs-î-m	Derbasoka mîde.
Pûlvî- nar-arîs-n	Balif-balifok	Pyramidalîs-e : Yê/ya ku aîd û têkildarê pyramîsê ye.	
Pûlvînûs-î-m	Balif-mînder	Pyramîs-î- dîs-f	Pîramîd
Pûn- ctîo-onîs-f	Niqte-mihraq- nîvend		
Pûpîlla-ae-f	Bîbika çev.		
Pûpîllarîs-e	Yê/ya ku aîdê bîbika çev e.		
Margo pûpîllarîs	Kenarê aîdê bîbika çev.		
Pûrkînje iplikleri	Tayên dawî yên ku pêwendîya baqên heskirinê bi lifên masûl- keyên dil tînin cî.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA P	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Prtotûberentîa-ae-f	Tûm –tûmik-hilpenîk	Pûbîcûs-a-ûm-:Yê/ya ku aîdê hestiyê banê yan jî yê edebê ye.	
Proventrî-cûlûs-î-m	Aşikê(mîde) pêşîn.	Tûbercûlûm pûbîkûm dorsale	Tûma dorsal a hestiyê aîdê edebê.
Proxîmalîs-e-:Ya/yê Nêzikê qewde- Di mil û çîpan de niçikê nêzike qewde-niçikê jorîn.		Pûbîs-îs-f	Ban-herêma edebê-bana leganê
		Os pûbîs	Hestiyê bana leganê(edebê).
Phalanx proxîmalîs-:Hestiyê pêçiya jorîn-hestiyê pêçiya ku nêzike qewde ye.		Pûdendalîs-e	Yê/ya ku aîd û têilkdarê herêma edebê ye.
		Canalîs pûdendalîs	Kanla aîdê edebe
Proxîmûs-a-ûm	Yê/ya nêzik-hêj nêzik.	Pûdendûm-î-n	Herêma edebe.
Psalterîûm-îi-n	Zebûr- commîsû-ra fornîks	Pûdendûa-a-ûm	Yên ku aîd û têilkdarê herêma edebe ne.
Pseûdo-: Pêşqertafa ku maneya zirbûnê peyv û têgînan li bar dike		Arterîa pûdenda îterna-: Xwînbira hundurîn a herêma edebê.	
Mûskûlûs psoas majör	Masulkeyê navkêlê yê mezin	Pûlmo-onîs-m	Pişik
Pterygûm-îi-n	Bask	Hîlûs pûlmonîs-:Navika pişikê, cihê ku pêkhatinên mîna temar, tûre û h.v.d dikevin hundurê organê.	
Pterygoî-deûs-a-ûm	Wekî bask-baskokî		
Pûbertas-atîs-f	Xamatî-kemalî-gi-hiyayîbûn	Pûlmonalîs-e	Yên ku aîd û têilkdarên pişikê ne.
Pûbes-îs-f	Herêma pûbesê -Pirçên vê herêmê	Pleûra pûlmonalîs	Zarê ku derdorê pişikê diafîne.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA P

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Pûlpa-ae-f	Cewher	Pûtamen -înîs-n	Qalik-qilf
Pûlpa dentîs	Cewherê diran.	Pygostyl-	Yekbûna du sê movikên dawî yên boçikê, yên ku peyvira dûmenê tînin cî.
Pûlposûs-a-ûm	Bicewher- ji cewher çêkirî.		
Nûkleûs pûlposûs	Dabeşa bicewher.	Pyloricûs -a-ûm	Yê/ya ku aid û têkildarê derbasoka mîde ne.
Pûlsatio onîs-f	Lêdana rajenê(-nebz)- di xwînbiran de sehkirina lêdana dil.	Ostîûm pyloricûm	Qula pylorûsê.
		Pylorûs-î-m	Derbasoka mîde.
Pûlvî-nar-arîs-n	Balif-balifok	Pyramîdalis-e : Yê/ya ku aid û têkildarê pyramîsê ye.	
Pûlvînûs-î-m	Balif-mînder	Pyramîs-î-dîs-f	Pîramîd
Pûn-ctîo-onîs-f	Niqte-mihraq-nîvend		
Pûpîlla-ae-f	Bîbika çev.		
Pûpîllarîs-e	Yê/ya ku aidê bîbika çev e.		
Margo pûpîllarîs	Kenarê aidê bîbika çev.		
Pûrkînje iplikleri	Tayên dawî yên ku pêwendiya baqên heskirinê bi lifên masûlkeyên dil tînin cî.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA Q	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Qûadrangûlarîs-e	Yê/ya ku xweyî çarkenar û çar goşe ye.		
Qûadratûs-a-ûm	Çargoşe-kare		
Mûskûlûs qûadratûs lûmborûm	Masûkeyê çargoşe yê navkêlê.		
Qûadriceps-îtîs	Biçarseriyî		
Mûskûlûs qûadriceps femorîs	Masûlkeyê hestiyê hêtê yê çar serî.		
Qûadrîgemînûs-a-ûm	Bîrparçeyî-çarwîk		
Ventricûlûs qûartûs	Zîkîka çarwîk-valahî		
Qûîntûs-a-ûm	Pêncemîn		
Dîgîtûs qûîntûs	Pêçiya pêncemîn.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA R
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Radîfîs-e : - Yê/ya ku aîd û têkil-darê radîûsê ye.		Ramûs-î-m	Gulî-mil-şax
Nervûs radîfîs	Tûreyê radiyal.	Ramûs mandîbolae	Milê çenga bin.
Radîfîo-onîs-f : Radyasyon-Belav-bûna mîna pîjiqandîna tîrojê.		Raphe-es-f	Dirûn- yekbûna xetê
Radîfîo optîca	Radyasyona optik.		
Radîfîatûs-a-ûm	Bitîroj-wekî tîroj	Raphe palatî	Dirûna arîkê.
Corona radîfîat	Bîrçandîna wekî tacê.	Rattûs norvegîcûs	Mîşk
Radîcûla -ae-f	Rîçal	Ractîo -onîs-f	Bertek-bûyer-reaksiyon
Radîcûlarîs-: - Ya/yê ku aîd û têkil-darê kokîkê ye.		Receptacûl-lûm-î-n	Depo-firaq
Fîla rdîcûlarîa	Tayên rîçalan.	Receptor-orîs-m :- Wergirt-Girtiyar-qebûlker-reseptur	
Radîûs-îî-m-:Ji yekem hestiyên milê pêşîn- hestiyê badaner(=zivirokî).		Recessûs-ûs-m	Mirtik-kort-rêkorî
		Recessûs lûmbodîaphragmaticûs-: Mirtika (kert) a ku di navbera navkêl û diyaframê de cih digire.	
Radîx -îcîs-f	Kok-bingeh.	Recîfînatio—onîs-f	Badana ber bi paş.
Radîx dentîs	Koka diran.	Rectafîs-e	Ya/yê ku aîdê rectûmê ye.
Ramûlûs-î-m	Milik	Arterîa rectafîs caûdalîs	Xwînbera paşîya rectûmê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA Q
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Qûadrangûlarîs-e	Yê/ya ku xweyî çarkenar û çar goşe ye.		
Qûadratûs-a-ûm	Çargoşe-kare		
Mûskûlûs qûadratûs lûmborûm	Masûkeyê çargoşe yê navkêlê.		
Qûadriceps-îtîs	Biçarseriyî		
Mûskûlûs qûadriceps femorîs	Masûlkeyê hestiyê hêtê yê çar serî.		
Qûadrîgemînûs-a-ûm	Bîrparçeyî-çarwîk		
Ventricûlûs qûartûs	Zikika çarwîk-valahî		
Qûîntûs-a-ûm	Pêncemîn		
Dîgîtûs qûîntûs	Pêçiya pêncemîn.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA R
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Radîalis-e : - Yê/ya ku aîd û têkil-darê radîûsê ye.		Ramûs-î-m	Gulî-mil-şax
Nervûs radîalis	Tûreyê radiyal.	Ramûs mandîbolae	Milê çenga bin.
Radîatio-onîs-f : Radyasyon-Belav-bûna mîna pijiqandina tîrojê.		Raphe-es-f	Dirûn- yekbûna xetê
Radîato optîca	Radyasyona optîk.		
Radîatûs-a-ûm	Bitîroj-wekî tîroj	Raphe palatî	Dirûna arikê.
Corona radîat	Bîrçandina wekî tacê.	Rattûs norvegîcûs	Mîşk
Radîcûla -ae-f	Rîçal	Ractîo -onîs-f	Bertek-bûyer-reaksiyon
Radîcûlarîs-: - Ya/yê ku aîd û têkil-darê kokikê ye.		Receptacûl-lûm-î-n	Depo-firaq
Fîla rdîcûlarîa	Tayên rîçalan.	Receptor-orîs-m :- Wergirt-Girtiyar-qebûlker-reseptur	
Radîûs-îî-m-:Ji yekem hestiyên milê pêşîn- hestiyê badaner(=zivirokî).		Recessûs-ûs-m	Mirtik-kort-rêkorî
		Recessûs lûmbodîaphragmaticûs-: Mirtika (kert) a ku di navbera navkêl û diyaframê de cih digire.	
Radîx -îcîs-f	Kok-bingeh.	Recîlinatîo—onîs-f	Badana ber bi paş.
Radîx dentîs	Koka diran.	Rectalis-e	Ya/yê ku aîdê rectûmê ye.
Ramûlûs-î-m	Milik	Arterîa rectalis caûdalîs	Xwînbara paşiya rectûmê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA R	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Rectûm-în-n	Rûviya dûz û pehn- parçeya dawîn a rûviya stûr.	Arteria renis	Xwînbara gurçikê.
		Renalis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê gurçikê ye.
Rectûs-a-ûm	Dûz-pehn	Hîlûs renalis	Navika gurçikê.
Mûskûlûs rectûs abdomînîs	Masûlkeyê dûz ê zik.	Rencûlûs -î-m	Uniteya en çûçik a gurçikê.
Recûrrrens-ntîs	Yê/ya ku şûnve tê-şûnve diçe.	Resîdûalis-e :-Bermayî-paşmayî yan jî tiştên ku xweyî taybetiyên bermayîyan in.	
Nervûs laryngeûs recûrrrens	Tûreyê gewriyê yê ku şûnve tê.		
Redûctio-onîs-f	Lêvegerandin-	Resorpiito -onîs-f	Pêkmêtin
Reflexûs-a-ûm	Ya/yê ku birq(=-şewq)vedide.	Respi-ratio-onîs-f	Hilmij-tenefus
Regeneratio -onîs-f	Veher -veherin-nûkirina tevîneka xirab bûyî.	Respîra-toriûs-a-ûm	Ya/yê ku aîd û têkildarê hilmijê ye.
		Regîo respi-ratoria	Herêma ku bi hilmijê re têkildar e.
Regîo-onîs-f	Herêm-cih-berek	Restîformîs -e	Ya/yê ku bi şeklê kindir û tayê de ye.
Regîo cardîca	Herêma dil.	Rete-tîs-n	Tor
Regûlatîo-onîs-f	Verastkirin-eyarkirin	Rete testis	Tora hêlikê.
Ren-nîs-m	Gurçik	Retîcûlarîs-e	Yên ku aîd û têkildarê retîkûlûmê ne.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA R	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Formatio reticulâris	Bûyina ku mîna torê pêk tê.	Regio retroaûrîcûlaris	Herêma paşguh.
Retîcûlûm-î-n : Tora çûçîk-Dabeşa duyemîn ê mîdeyê heywanên ku dikayên.		Retroaûrîcûlaris-e	Ya/yê ku li paş çemçîka(çoçîk)guh e.
		Retroflexio -onis-f	Badana ber bi paş a organeki.
Sûlcûs retîcûlî	Lûleya –holixa retîkûlumê.	Retroflexûs -a-ûm	Ya/yê ku ber bi paş badandî ye.
Retîna-a-f	Tebeqeya en hundur ê çev.	Retromandîbûlaris-e	Yê/ya ku li paş mandîbûlarisê cih digire.
Pars optîca retîna	Dabeşa retînayê ya dîtîne.	Retroperîtonealis-e	Yê/ya ku li paş perîtônê ye.
Retînacûlûm-î-n	Qeytana ku kîpkirinê tîne cî.	Reûniens-ntis	Gihîner -pêwendîgêr
Retînacûlûm flexorûm	Qeytana kîpkirinê yên masûlkeyên badanê.	Rhîncephalon-în:-Mêjiyê bîn-hildanê- Dabeşa mêjî yê ku bi bînê re têkildar e.	
Retractio –onis-f	Bi şun ve kişîn -Qurçumîn.	Rhombencephalon î-n	Mêjiyê kel-kotî-mêjiyê paşîn.
Retractor-orîs-m	Ya/yê ku paşve dikişîne.	Rhomboidêus-a-ûm-: Ya/yê ku bi şekle çargoşeya hevsan de ye.	
Mûskûlûs retractor penis	Masûlkeyê kîr ê ku paşve dikişîne.	Fossa rhomboidêa -:- Ya/yê ku bi şeklê çargoşeya hevsan de û wekî kort de ye.	
Retro-. Pêşqerta ku wateya ber bi paş û li paş têgînan li bar dike.		Rhombûs-î-m. Çargoşeya hevsan.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA R

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Rectûm-în-n	Rûviya dûz û pehn- parçeya dawîn a rûviya stûr.	Arteria renis	Xwînbira gurçikê.
		Renalis-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê gurçikê ye.
Rectûs-a-ûm	Dûz-pehn	Hîlûs renalis	Navika gurçikê.
Mûskûlûs rectûs abdomînîs	Masûlkeyê dûz ê zik.	Rencûlûs -î-m	Uniteya en çûçik a gurçikê.
Recûrrrens-ntîs	Yê/ya ku şûnve tê-şûnve diçe.	Resîdûalis-e :-Bermayî-paşmayî yan jî tiştên ku xweyî taybetiyên bermayîyan in.	
Nervûs laryngeûs recûrrrens	Tûreyê gewriyê yê ku şûnve tê.		
Redûctîo-onîs-f	Lêvegerandin-	Resorpiîto -onîs-f	Pêkmêtin
Reflexûs-a-ûm	Ya/yê ku birq(=şewq)vedide.	Respiratio-onîs-f	Hilmij-tenefus
Regeneratîo -onîs-f	Veher -veherin-nûkirina tevîneka xirab bûyî.	Respiratoriûs-a-ûm	Ya/yê ku aîd û têkildarê hilmijê ye.
		Regîo respiratoriâ	Herêma ku bi hilmijê re têkildar e.
Regîo-onîs-f	Herêm-cih-berek	Restîformîs -e	Ya/yê ku bi şeklê kindir û tayê de ye.
Regîo cardîca	Herêma dil.	Rete-tîs-n	Tor
Regûlatîo-onîs-f	Verastkirin-eyarkirin	Rete testis	Tora hêlikê.
Ren-nîs-m	Gurçik	Reticûlarîs-e	Yên ku aîd û têkildarê retîkûlûmê ne.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA R
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Formatio reticûlaris	Bûyina ku mîna torê pêk tê.	Regio retroaûrîcûlaris	Herêma paşguh.
Retîcûlûm-î-n : Tora çûçik-Dabeşa duyemîn ê mîdeyê heywanên ku dikayên.		Retroaûrîcûlaris-e	Ya/yê ku li paş çemçika(çoçik)guh e.
		Retroflexio-onis-f	Badana ber bi paş a organeki.
Sûlcûs reticûlî	Lûleya –holixa retîkûlumê.	Retroflexûs-a-ûm	Ya/yê ku ber bi paş badandî ye.
Retîna-a-f	Tebeqeya en hundur ê çev.	Retromandîbûlaris-e	Yê/ya ku li paş mandîbûlarisê cih digire.
Pars optica retîna	Dabeşa retînayê ya dîtîne.	Retroperîtone-alis-e	Yê/ya ku li paş perîtonê ye.
Retînacûlûm-î-n	Qeytana ku kîp-kirinê tîne cî.	Reûniens-ntis	Gihîner -pêwendîgêr
Retînacûlûm flexorûm	Qeytana kîpkirinê yên masûlkeyên badanê.	Rhîncephalon-în:-Mêjiyê bîn-hildanê- Dabeşa mêjî yê ku bi bînê re têkildar e.	
Retractio –onis-f	Bi şun ve kişîn -Qurçumîn.	Rhombencephalon î-n	Mêjiyê kel-kotî-mêjiyê paşîn.
Retractor-orîs-m	Ya/yê ku paşve dikişîne.	Rhomboidêus-a-ûm-: Ya/yê ku bi şekle çargoşeya hevsan de ye.	
Mûskûlûs retractor penis	Masûlkeyê kîr ê ku paşve dikişîne.	Fossa rhomboidêa -:- Ya/yê ku bi şeklê çargoşeya hevsan de û wekî kort de ye.	
Retro-. Pêşqerta ku wateya ber bi paş û li paş têgînan li bar dike.		Rhombûs-î-m. Çargoşeya hevsan.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA R	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Rîma-ae-f	Qeş	Rotûndûs-a-ûm	Gilover
Rîma palpebrarûm	Qeş û derza ku di navbera palikên çev de cih digire.	Foramen rotûndûm	Qula gilover
		Rûber-bra-brûm	Sor
Rîsîo-îonîs-f	Kenîn	Nûkleûs rûber	Dendikê sor.
Rîsorîûs-a-ûm :- Yê/ya ku dide kenandinê û kêrî kenê tê.		Rûbor-orîs-m	Sor- sorîbûn
Rîvûs-û-m	Lûle-herk-buhur	Rûctûs-ûs-m	Qilpikanî
Rostralis-e	Yê/ya ku nêzike poz an jî pêş e.	Rûdîmentûm-î-n	Qewitî- xam
Planûm rostrale	Yê/ya ku nêzikî lêlata poz an jî rûxalê poz e.	Rûga-ae-f	Qurçimîti -qerçimîti
		Rûgae palatînae	Qurçimîti û hilpenîkên arikê.
Rostrûm-î-n	Nikul	Rûmen-înîs-n	Hûr
Rostrûm Sphenoîale	Nikulê hestiyê sfenoîd(sîng).	Papîllae rûmînîs	Nîçikên mîna serê guhanan ên hûr.
Rotatio-onîs-f	Tevgera zivirînê	Rûptûra-ae-f	Qeş-derz-qetandin
Rotator-orîs-m	Badanger-zivirgêr	Rûminatîo -onîs-f	Kayîn
Mûskûlî rotatores	Masûlkeyên badandinê.	Rûptîo-onîs-f	Qetandin-çirandin

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA S
LATÎNÎ	LATÎNÎ	latînî	KURDÎ
Sacciformis-e-:	Ya/yê ku bi şekle kîs de ye.	Salîva-ae-f	Tûk-şîrik
Saccûlarîs-e-:	Ya/yê ku aîd û têkildarê kîs e.	Tûkrûk ile ilgili	Yê/ya ku bi tûkê re têkildar e .
Nervûa saccûlarîs-:	Tûreyê ku bi kîs re têkildar e.	Salîvarîûs-a-ûm	Ya/yê ku tûkê dihewîne.
Saccûlûs-î-m	Kîsik-kîsê çûçik	Glandûlae salî-varîae majores	Toşbiyên tûkê yên mezin.
Saccûs-î-m	Kîs	Salîvatîo-onîs-f	Tûkirin-şîrikderxistin
Saccûs lacrímalîs	Kîsê rondikan.	Salpîn-x-îngîs-f	Lûle-tûp-tûba ûterîna
Sacralîs-e	Ya/yê ku bi qorikê re tê-kildar e.	Kan Sangûîs-înîs-m	Xwîn
Canalîs sacralîs-:	Kanal û coya qorikê.	Saphenûs-a-ûm	Diyar-belî-eşkere
Sacrûm-î-n	Qorik(hestiyê qorikê)	Sartor-orîs-m	Terzî-dirûnker-pîneker
Apex ossî sacrî-:	Nîçik û kotê hestiyê qorikê.	Sartorîûs-a-ûm	Ya/yê ku bi dirûnker re têkildar e.
Sagitta-ae-f	Tîr	Mûskûlûs sartorîûs	Masûlkeyê dirûnker.
Sagittalîs-e-:	Di aliye tîr de-rastênheva (paralel) lêlata medîan- tîrkî	Scala-ae-f	Merdîwan(deren-ce)-pêling(pêlpelik)
		Scala vesîbûlî	Derenceya korî-dorê(navdereke).
Planûm sagittale-:	Lêlata tîrkî-lêlata ku ber bi (=aliyê) tîrê ye.	Scalenûs-a-ûm	Xwar-bimeyl-bipêling

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA R
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Rîma-ae-f	Qeş	Rotûndûs-a-ûm	Gilover
Rîma palpebrarûm	Qeş û derza ku di navbera palikên çev de cih digire.	Foramen rotûndûm	Qula gilover
		Rûber-bra-brûm	Sor
Rîsîo-îonîs-f	Kenîn	Nûkleûs rûber	Dendikê sor.
Rîsorîûs-a-ûm :- Yê/ya ku dide kenandî û kêrî kenê tê.		Rûbor-orîs-m	Sor- sorîbûn
Rîvûs-û-m	Lûle-herk-buhur	Rûctûs-ûs-m	Qilpikanî
Rostralis-e	Yê/ya ku nêzike poz an jî pêş e.	Rûdîmentûm-î-n	Qewitî- xam
Planûm rostrale	Yê/ya ku nêzikî lêlata poz an jî rûxalê poz e.	Rûga-ae-f	Qurçimîti -qerçimîti
		Rûgae palatînae	Qurçimîti û hilpenîkên arikê.
Rostrûm-î-n	Nikul	Rûmen-înîs-n	Hûr
Rostrûm Sphenoîale	Nikulê hestiyê sfenoîd(sîng).	Papîllae rûmînîs	Nîçikên mîna serê guhanan ên hûr.
Rotatio-onîs-f	Tevgera zivirînê	Rûptûra-ae-f	Qeş-derz-qetandin
Rotator-orîs-m	Badanger-zivirgêr	Rûmînatio -onîs-f	Kayîn
Mûskûlî rotatores	Masûlkeyên badandinê.	Rûptio-onîs-f	Qetandin-çirandin

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA S
LATÎNÎ	LATÎNÎ	latînî	KURDÎ
Sacciformis-e-: Ya/yê ku bi şekle kîs de ye.		Salîva-ae-f	Tûk-şîrik
Saccûlarîs-e-: Ya/yê ku aîd û têkildarê kîs e.		Tükrük ile ilgili	Yê/ya ku bi tûkê re têkildar e .
Nervûa saccûlarîs-: Tûreyê ku bi kîs re têkildar e.		Salîvarîûs-a-ûm	Ya/yê ku tûkê di hewîne.
Saccûlûs-î-m	Kîsik-kîsê çûçîk	Glandûlae salîvarîae majores	Toşbiyên tûkê yên mezin.
Saccûs-î-m	Kîs	Salîvatîo-onîs-f	Tûkirin-şîrikderxistin
Saccûs lacrímalîs	Kîsê rondikan.	Salpîn-x-îngîs-f	Lûle-tûp-tûba ûterîna
Sacralîs-e	Ya/yê ku bi qorikê re têkildar e.	Kan Sangûîs-înîs-m	Xwîn
Canalîs sacralîs-: qorikê.	Kanal û coya	Saphenûs-a-ûm	Diyar-belî-eşkere
Sacrûm-î-n	Qorik(hestiyê qorikê)	Sartor-orîs-m	Terzî-dirûnker-pîneker
Apex ossî sacrí-: hestiyê qorikê.	Nîçik û kotê	Sartorîûs-a-ûm	Ya/yê ku bi dirûnker re têkildar e.
Sagitta-ae-f	Tîr	Mûskûlûs sartorîûs	Masûlkeyê dirûnker.
Sagittalîs-e-: Di aliye tîr de rastênheva (paralel) lêlata median- tîrkî		Scala-ae-f	Merdîwan(derence)-pêling(pêlpelik)
		Scala vesîbûlî	Derenceya korîdorê(navderek).
Planûm sagittale-: Lêlata tîrkî-lêlata ku ber bi (=allyê) tîrê ye.		Scalenûs-a-ûm	Xwar-bimeyl-bipêling

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA S
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Mûskûlûs scalenûs medîûs	Masûlkeyê ortê yê xwar.	Scoliosis-îs-f	Xwarbûna ber bi kêlekan a marîpiştê.
Scapha-ae-f	Kelek-sandal	Scríptor -orîs-m	Nivîskar-nivîsevan
Scaphoîdeûs -a-ûm	Ya/yê ku bi şeklê kelekê de ye-Kelekokî.	Scríptorîûs -a-ûm	Yên ku kêrî nivîsandinê tên.
Os scaphoîdeûm	Hestiyê kelekî-os carpî radîale.	Scrotalîs-e	Yênku aîd û têkildarê scrotûmê ne.
Scapûla-ae-f	Hestiyê bêrikê	Vena scrotalîs dorsalis	Xwînbera jorîn a scrotûmê.
Regîo cartîlagînîs scapûlae-: Herêma xirtikî ya hestiyê bêrokê.		Scrotûm-î-n-: Kîsê ku hêlikan di nav xwe de digire.	
Scapûlarîs-e	Yên ku aîd û têkildarê hestiyê bêrokê ne.	Septûm scrotî	Dabeşa kîsê hêlikan.
Fossa sûbscapûlarîs	Korta li bin hestiyê bêrokê.	Scûtîformîs-e	Ya/yê ku di şeklê mertal de ye.
Scapûs-î-m	Mijane-destik -mîl-sêlik	Scûtûlarîs-e	Ya/yê ku bi scûtûlûmê re têkildar e.
Scapûs pili	Simêla pirçê(-simêl).	Scûtûlûm-î-n	Mertalê çûçik.
Schîndylesîs -îs-f	Livika bêtevger a ku ji hêla niçikê hestîkî, bi têtetina wekî qemekî yê korta hestîkî pêk tê. Tê de asêkirin ku ji hêla niçikê hestîkî, bi têtetina wekî qemekî yê korta hestîkî pêk tê. Tê de asêkirin		
Sclera-ae-f	Hişk- spîka çev.	Scûtûm-î-n	Mertal
Area crîbrosa sclerae	Cihê ku bi şeklê bêjîngê yê sclerayê de ye.	Sebaceûs -a-ûm	Yê/ya ku rûn diavzêne- (=çêdike)

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA S
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Glandûlae caba- ceae	Toşbiyên rûn(- bez)	Bronchî seg- mentales	Bronşên segmentan.
Sebûm-î-n	Rûn-bez-don	Segmen- tatio-onîs-f	parçebûna ku par- çeyên wê dişibin hev.
Secretio-onîs-f	Avzêkirin		
Secretoriûs -a- ûm	Avzêmer	Seg- mentûm-î-n	Parçe-dabeş
Secretûm-î-n	Avzêm-ifraz	Segmentûm accessoriûm	Segmentê pêvekirî.
Sectio-ionîs-f	Jêkirin-zo- lak(qet)	Sella-ae-f	Zîn-rûneşteka ku orta xwe hinekî kûr.
Sectiones medûl- lae spînalis	Zolakên mêjîyê marî- piştê.	Sella tûrcîca	Zînê kurdan.
Sector-orîs-m	Bibir-jêkir	Sellarîs-e	Ya/yê ku aid û têkil- darê zîn e.
Sectoriûs-a-ûm	Ya/yê bibir – jêbir re têkil- dar e.	Articulatio sellarîs	Livika wekî zîn(zînkî).
secûndarîûs-a- ûm	Duyemî-du- yemîti	Semes-îni-n	Sperma-tov-tovav
Lamina spirâlis secûndaria	Semî:-Pêşqertafa ku wateya "nivî- bûnê" dide peyvan.		
Secûndûs-a-ûm	Duyemîn	Semîca- nalis-e	Ya/yê ku bi şeklê niv lûleyê de ye.
Dîgîtûs secûndûs	Pêçiya du- yemîn.	Semîcîrcû- larîs-e	Yê/ya ku bi şeklê niv xelekê de ye.
Segmentalis-e	Aidê dabeş û parçeyê.	Dûctûs semîcîrcûlarîs anterîur-: Coya pêşîn a niv xelek.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA S
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Mûskûlûs scalenûs medîûs	Masûlkeyê ortê yê xwar.	Scoliosis-îs-f	Xwarbûna ber bi kêlekan a marîpiştê.
Scapha-ae-f	Kelek-sendal	Scríptor -orís-m	Nivîskar-nivîsevan
Scaphoideûs -a-ûm	Ya/yê ku bi şeklê kelekê de ye-Kelekokî.	Scríptorîûs -a-ûm	Yên ku kêrî nivîsandinê tên.
Os scaphoideûm	Hestiyê kelekî-os carpî radiale.	Scrotalis-e	Yênku aîd û têkildarê scrotûmê ne.
Scapûla-ae-f	Hestiyê bêrikê	Vena scrotalis dorsalis	Xwînbera jorîn a scrotûmê.
Regío cartilagînîs scapûlae-: Herêma xirtikî ya hestiyê bêrokê.		Scrotûm-î-n-: Kîsê ku hêlikan di nav xwe de digire.	
Scapûlarîs-e	Yên ku aîd û têkildarê hestiyê bêrokê ne.	Septûm scrotî	Dabeşa kîsê hêlikan.
Fossa sùbscapûlarîs	Korta li bin hestiyê bêrokê.	Scûtîformîs-e	Ya/yê ku di şeklê mertal de ye.
Scapûs-î-m	Mijane-destik -mîl-sêlik	Scûtûlarîs-e	Ya/yê ku bi scûtûlûmê re têkildar e.
Scapûs pili	Simêla pirçê(-simêl).	Scûtûlûm-î-n	Mertalê çûçik.
Schîndylesîs -îs-f	Livika bêtevger a ku ji hêla niçikê hestîkî, bi têtetina wekî qemekî yê korta hestîkî pêk tê. Tê de asêkirin ku ji hêla niçikê hestîkî, bi têtetina wekî qemekî yê korta hestîkî pêk tê. Tê de asêkirin		
Sclera-ae-f	Hişk- spîka çev.	Scûtûm-î-n	Mertal
Area crîbrosa sclerae	Cihê ku bi şeklê bêjîngê yê sclerayê de ye.	Sebaceûs -a-ûm	Yê/ya ku rûn diavzêne- (=çêdike)

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA S
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Glandûlae caba- ceae	Toşbiyên rûn(- bez)	Bronchî seg- mentales	Bronşên segmentan.
Sebûm-î-n	Rûn-bez-don	Segmen- tatio-onîs-f	parçebûna ku par- çeyên wê dişibin hev.
Secretio-onîs-f	Avzêkirin		
Secretoriûs -a- ûm	Avzêmer	Seg- mentûm-î-n	Parçe-dabeş
Secretûm-î-n	Avzêm-ifraz	Segmentûm accessoriûm	Segmentê pêvekirî.
Sectio-îonîs-f	Jêkirin-zo- lak(qet)	Sella-ae-f	Zîn-rûneştaka ku orta xwe hinekî kûr.
Sectiones medûl- lae spînalis	Zolakên mêjîyê marî- piştê.	Sella tûrcîca	Zînê kurdan.
Sector-orîs-m	Bibir-jêkir	Sellarîs-e	Ya/yê ku aîd û têkil- darê zîn e.
Sectoriûs-a-ûm	Ya/yê bibir – jêbir re têkil- dar e.	Articulatio sellarîs	Livika wekî zîn(zînkî).
secûndariûs-a- ûm	Duyemî-du- yemîti	Semes-îni-n	Sperma-tov-tovav
Lamina spîralîs secûndaria		Semî:-Pêşqertafa ku wateya “nivî- bûnê” dide peyvan.	
Secûndûs-a-ûm	Duyemîn	Semîca- nariîs-e	Ya/yê ku bi şeklê niv lûleyê de ye.
Dîgitûs secûndûs	Pêçiya du- yemîn.	Semîcîrcû- larîs-e	Yê/ya ku bi şeklê niv xelekê de ye.
Segmentalis-e	Aîdê dabeş û parçeyê.	Dûctûs semîcîrcûlarîs anterîur-: Coya pêşin a niv xelek.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA S	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Semîlûnarîs-e	Nîvhîvî	Sensorîûs-a-ûm	Hestyar- sehs-tend-hesas
Lînea semîlûnarîs	Xeta nîvhîvî.	Sensûs-ûs-m	Seh
Semîmembranosûs	Masûlkeyê nîvzarî.	Organa sensûm	Organên seh-kirinê.
Semînalîs-e	Yên ku aîd û tê-kildarê tovavê ne.	Septalîs-e	Yê/ya ku bi dabeşanê re têkildar e.
Collîcûlûs semînalîs	Niçikê-serê spermayê.	Processûs septalîs	Niçikê ku aîdê dabeşanê ye.
Semîniferûs-a-ûm	Avikkêş-Tovavkêş	Septû-la-ae-f	Dabeşanok -navbira çûçik.
Tûbûlî semîniferî rectî	Coyokên dûz ên tovavê.	Septûla testîs	Dabeşonoka hêlikan.
Semîspînalîs-e-: Ya/yê ku aîdê niçikê nîvkelemî ye.		Septûm-î-n	Dabeşan-navbir
Semîtendî-nosûs-a-ûm	Masûlkeyê Nîvbeştî	Septûm atrîoventrî-cûlarîs	Dabeşanoka ku di navbira atrîûm û ventrîcûlûsê de cih digire
Senex-senîs-m	Kal-pîr		
Senîlîs-e	Yê/ya ku bi pîrbûnê re têkildar e.	Serosûs-a-ûm	Serûm- rona ku dişibe serûmê.
Sensîbilîs-e	Dilzîz-hestyar-yên tên sehkirin-Sehdibî	Tûnica se-rosa -a-ûm	Tebeqeya se-ruzî.
Sensîtvûs-a-ûm	Ya/yê ku kêrî sehkirinê ye.	Serotînûs-a-ûm-: Yên dereng dimîne-dereng der dikeve.	
Sensûrîûm-îi-n	Cihê ku seh lê tê hildan-hiş.	Serra-ae-f	Birek-mîşar

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA S
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Serratûs-a-ûm	Ya/yê ku diran birek e.	Sîngûlûs-a-ûm	Tek-tenê
Facîes serrata	Rûyê bidiran ê birekî.	Sînîster-tra-trûm	Çep-aliyê çepê.
Serûm—î-n	Rona bêreng a xwînê.	Atrîûm sînîstrûm	Guhika çepê. -Çepguhik
Sesamoîdeûs -a-ûm	Kuncî-kuncîkî -wekî kuncî	Sînîs-ûs-m	Valahî- va-lahiyên ku di nav hinek hestiyên serî de cih digirin.
Os sesamoî-deûm dîstale	Hestiyê kunciyê yê bin.		
Seta-ae-f	Qîlfê raxêliya ûcê xwe biniçik û req- pirça berazê.	Sînûs maxîllarîs	Valahiya çengeya jorîn.
		Sîtûs-ûs-m	Rewşa asayî-cih-pozîsyon
Seû-	Gihaneka ku wateya an û an jî'yê dide.	Sceleton-î-n	Qîg-îskelet -kakût
Sexûs-ûs-m	Zayend	Sceleton pedîs	Kakûtê nigê pašîn.
Sîgmoîdeûs-a-ûm-: Ya/yê ku zimanê grekî wekî bi şeweyê tîpa "S"yê de ye. Sol-lîs-m		Smegma-atîs-n	Rûn-sabûn-melhem
		Sol-lîs-m	Roj
Artîcûlatîo sîmplex	Livika sade-hêsan.	Solarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildrê rojê ye.
Sîncîpût-îtfis-n	Serê pêşîn-nîveka pêşiya serî.	Solea-ae-f	Rûyê bin.-s andalet(filal)
Sîngûlarîs-e	Yekhejmar-kit	Solearîs-e	Yên ku bi binê nig re têkildar in.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA S	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Semîlûnarîs-e	Nîvhîvî	Sensorîûs-a-ûm	Hestyar- sehs-tend-hesas
Lînea semîlûnarîs	Xeta nîvhîvî.	Sensûs-ûs-m	Seh
Semîmembranosûs	Masûlkeyê nîvzarî.	Organa sensûm	Organên seh-kirinê.
Semînalîs-e	Yên ku aîd û tê-kildarê tovavê ne.	Septalîs-e	Yê/ya ku bi dabeşanê re têkildar e.
Collîcûlûs semînalîs	Nîçikê-serê spermayê.	Processûs septalîs	Nîçikê ku aîdê dabeşanê ye.
Semîniferûs-a-ûm	Avikkêş-Tovavkêş	Septû-la-ae-f	Dabeşanok -navbira çûçik.
Tûbûlî semîniferî rectî	Coyokên dûz ên tovavê.	Septûla testîs	Dabeşonoka hêlikan.
Semîspînalîs-e-: Ya/yê ku aîdê nîçikê nîvkelemî ye.		Septûm-î-n	Dabeşan-navbir
Semîtendînosûs-a-ûm	Masûlkeyê Nîvbeştî	Septûm atrîoventrîcûlarîs	Dabeşanoka ku di navbira atrîûm û ventrîcûlûsê de cih digre
Senex-senîs-m	Kal-pir		
Senîlîs-e	Yê/ya ku bi pîrbûnê re têkildar e.	Serosûs-a-ûm	Serûm- rona ku dişibe serûmê.
Sensîbilîs-e	Dilzîz-hestyar-yên tèn sehkirin-Sehdibî	Tûnîca serosa -a-ûm	Tebeqeya seruzî.
Sensîtîvûs-a-ûm	Ya/yê ku kêrî sehkirinê ye.	Serotînûs-a-ûm-: Yên dereng dimîne-dereng der dikeve.	
Sensûrîûm-î-n	Cihê ku seh lê tê hildan-hiş.	Serra-ae-f	Birek-mişar

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA S
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Serratûs-a-ûm	Ya/yê ku diran birek e.	Sîngûlûs-a-ûm	Tek-tenê
Facîes serrata	Rûyê bidlran ê birekî.	Sînîster-tra-trûm	Çep-aliyê çepê.
Serûm—î-n	Rona bêreng a xwînê.	Atrîûm sînîstrûm	Guhika çepê. -Çepguhik
Sesamoîdeûs -a-ûm	Kuncî-kuncikî -wekî kuncî	Sînîs-ûs-m	Valahî- va-lahiyên ku di nav hinek hestiyên serî de cih digirin.
Os sesamoî-deûm dîstale	Hestiyê kunciyê yê bin.		
Seta-ae-f	Qîlfê raxêliya ûcê xwe biniçik û req- pîrça berazê.	Sînûs maxîllaris	Valahiya çengeya jorîn.
		Sîtûs-ûs-m	Rewşa asayî-cih-pozîsyon
Seû-	Gihaneka ku wateya an û an jî'yê dide.	Sceleton-î-n	Qîg-Iskelet -kakût
Sexûs-ûs-m	Zayend	Sceleton pedîs	Kakûtê nigê pašîn.
Sîgmoîdeûs-a-ûm-: Ya/yê ku zimanê grekî wekî bi şeweyê tîpa "S"yê de ye. Sol-lîs-m		Smegma-atîs-n	Rûn-sabûn-melhem
		Sol-lîs-m	Roj
Artîcûlatîo sîmplex	Livika sade-hêsan.	Solarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildrê rojê ye.
Sîncîpût-îts-n	Serê pêşîn-nîveka pêşiya serî.	Solea-ae-f	Rûyê bin.-s andalet(fîlal)
Sîngûlarîs-e	Yekhejmar-kit	Solearîs-e	Yên ku bi binê nig re têkildar in.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA S

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Mûskûlûs soleûs	Masûlkeyê wekî kelekê.	Spermatîcûs -a-ûm	Yê/ya ku aîd tovav û toxmê nêr e.
Solîtarîûs-a- ûm	Tekane-tenê	Fûnîskûlûs spermatîkûs	Qeytanê Spermayê -Rêavik
Lymphonodî solîtarîî	Gilêyên lenfan ên ku tektek tîn dîtîn.	Spermîûm- îî-n	Şaneya zayendî ya nêrtiyê-Şanenêr
Solûm-î-n	Bin	Spheno-	Kahûra darbi- ran-pêşqertafa ku wateya kahûrê peyvan li bar dike.
Solûm pelvîs osseûm	Binê pelvîsê.(le- ganê)		
Solûs-a-ûm	Tek-tenê	Os sphenoî- deûs	Hestiyê kahûrkî.
Soma-atîs-n	Beden –vucûd- qewde	Sphenoîdeûs -a-ûm	Kahûrkî- wekî qemeyê.
Somaticûs -a-ûm	Ya/yê ku aîdê vucûd e.	Sphera-ae-f	Kûre
Somîta-ae-f	Îlkel-segment (da- beşok)	Spheroî- deûs-a-ûm	Bi şeklê kûrê de- kûrekî.
Spasmûs-î-m	Qerisîn-gezizîn- qurcîfîn	Artîcûlatîo spheroîdea	Livîka ku dişibe kûreyê.
Spatîûm-îî-n	Navber	Mûs. sphînc- ter pûpîllae	Ya/yê ku teng dike û diqurçimîne-ya/ yê ku dişidîne – şid- ker-şidandî
Spatîûm înterarcûale	Navbera ku di nav- bera kemerên mazmzan de tîn dîtîn.		
Sperma -atîs-n	Toxmê ku ji hêla hêlikan pêk tîn- toxmê nêran- spermato- zoon		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA S	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Spîna-ae-f	Kelem -strî	Splanchno- logîa-ae-f	Zanyariya or- ganên hundurîn.
Spîna îschîadîca	Niçilê kelemî yê îşîûmê.	Splen-nîs-m	Paterêşk
Spînalis-e	Yê/ya ku aîd û tê- kildrê keleme ye.	Splenîcûs-a-ûm-: Yê/ya ku aîd û têkildarê paterêşkê ye.	
Ganglîon spî- nale	Girêka tûreyê yê ku aîdê marîpştê ye.	Splenîûm-îî-n	Ya/yê ku bi awayê kevirê peyarê de ye.-hilpenik-we- rim-nixaft
Spînosûs-a-ûm	Kelemkî- bikelem		
Processûs spînosûs	Niçilê kelemkî.	Splenîûm corporîs cal- losî	Niçilê paşîn ê nixaftî yê korpûs kaloîsê.
Spîralîs-e	Kurmişka helezonî- kurmişka (qerçi- mok) pêçokî.	Splenîûs-a-ûm	Ya/yê ku bi awayê qeytanê û hilpenikê de ye.
Canlîs spîralîs modîolî	Coya pêçokî yê modîolûsê.	Mûskûlûs splenîûs cpîtîs	Masûlkeyê hilpetikî yê serî- Masûlkeyê wekî qeytanê yê serî.
Splanchnîcûs-a ûm-: Yê/ya ku aîd û têkildarê organê hundurîn e.			
Nervûs splanchnîcûs majur-: Tûreyê mezin yê aîdê organên hun- durîn.		Spondylûs-î-m	Vertebra- mazzaz
Splanchno-:Pêşqertafa ku wateya organên hundurîn bi payvan li bar dike.		Spongîa-ae-f	Lûfik-sûngêr
Splanchnocranîûm-îî-n: Hestiyên serî yên ku dabeşa destpika per- galên dehandin û bêhnvedanê sînardar dikin.-Kakûtê rû.			

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA S	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Mûskûlûs soleûs	Masûlkeyê wekî kelekê.	Spermatîcûs -a-ûm	Yê/ya ku aîd tovav û toxmê nêr e.
Solîtarîûs-a- ûm	Tekane-tenê	Fûnîskûlûs spermatîkûs	Qeytanê Spermayê -Rêavik
Lymphonodî solîtarîî	Gilêyên lenfan ên ku tektek tên dîtîn.	Spermîûm- îî-n	Şaneya zayendî ya nêrtiyê-Şanênêr
Solûm-î-n	Bin	Spheno-	Kahûra darbi- ran-pêşqertafa ku wateya kahûrê peyvane li bar dike.
Solûm pelvîs osseûm	Binê pelvîsê.(le- ganê)		
Solûs-a-ûm	Tek-tenê	Os sphenoî- deûs	Hestiyê kahûrkî.
Soma-atîs-n	Beden –vucûd- qewde	Sphenoîdeûs -a-ûm	Kahûrkî- wekî qemeyê.
Somatîcûs -a-ûm	Ya/yê ku aîdê vucûd e.	Sphera-ae-f	Kûre
Somîta-ae-f	Îlkel-segment (da- beşok)	Spheroî- deûs-a-ûm	Bi şeklê kûrê de- kûrekî.
Spasmûs-î-m	Qerisîn-gezizîn- qurcîfîn	Artîcûlatîo spheroîdea	Livîka ku dişibe kûreyê.
Spatîûm-îî-n	Navber	Mûs. sphînc- ter pûpîllae	Ya/yê ku teng dike û diqurçimîne-ya/ yê ku dişidîne – şid- ker-şidandî
Spatîûm înterarcûale	Navbera ku di nav- bera kemerên mazmzan de tê dîtîn.		
Sperma -atîs-n	Toxmê ku ji hêla hêlikan pêk tê- toxmê nêran- spermatoo- zoon		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA S	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Spîna-ae-f	Kelem -strî	Splanchno- logîa-ae-f	Zanyariya or- ganên hundurîn.
Spîna îschîadîca	Niçilê kelemî yê îşîûmê.	Splen-nîs-m	Patereshk
Spînalis-e	Yê/ya ku aîd û tê- kildrê keleme ye.	Splenicûs-a-ûm-:	Yê/ya ku aîd û têkildarê patereshkê ye.
Ganglîon spi- nale	Girêka tûreyê yê ku aîdê marîpştê ye.	Spleniûm-îi-n	Ya/yê ku bi awayê kevirê peyarê de ye.-hilpenik-we- rim-nixaft
Spînosûs-a-ûm	Kelemkî- bikelem		
Processûs spînosûs	Niçilê kelemkî.	Spleniûm corporis cal- losî	Niçilê paşin ê nixaftî yê korpûs kaloîsê.
Spîralîs-e	Kurmişka helezonî- kurmişka (qerçi- mok) pêçokî.	Spleniûs-a-ûm	Ya/yê ku bi awayê qeytanê û hilpenikê de ye.
Canlîs spîralîs modîolî	Coya pêçokî yê modîolûsê.	Mûskûlûs spleniûs cpîtîs	Masûlkeyê hilpetikî yê serî- Masûlkeyê wekî qeytanê yê serî.
Splanchnicûs-a ûm-:	Yê/ya ku aîd û têkildarê organê hundurîn e.		
Nervûs splanchnicûs majur-:	Tûreyê mezin yê aîdê organên hun- durîn.	Spondylûs-î-m	Vertebra- mazzaz
Splanchno-:	Pêşqertafa ku wateya organên hundurîn bi payvan li bar dike.	Spongîa-ae-f	Lûfik-sûngêr
Splanchnocraniûm-îi-n: Hestiyên serî yên ku dabeşa destpika per- galên dehandin û bêhnvedanê sînardar dikin.-Kakûtê rû.			

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA S

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Spongîosîs -a-ûm	Lûfikokî- wekî lûfikê	Mûskûlûs stapedîûs	Masûlkeyê ku aidê zengiyê ye.
Sûbstantîa spongîosa	Madeyê lûfikokî.	Stapess-edîs-m	Zengî
Spontaneûs -a-ûm	Jixweber-wekî azd-Ji bilî kartê- keriya derve.	Basîs stapedîs	Binê zengiyê
Sqûama-e-f	Pûlê masiyan. -Sedef-lûl	Staticûs-a-ûm	Sabît-pêdandî
Sqûama frontalis : - Parçeyê hestiyê eniyê yê wekî sedefe.		Statoconîûm-îi-m :	Dewixên kilse yên li ser macûla staticayê- Toza guh.
Sqûamosûs- a-ûm	Bi pûlê xemilan- dî.-Bipûl-sedefkî	Statûs-ûs-m	Rewş-hal
Sûtûra sqûamosa	Dirûna sedefkî.	Stella-ae-f	Stêrk
Stabîlîtas- tîs-f	Bêtevgertî- qewînbûn -mayîndebûn	Stellarîs-e	Ya/yê ku bişek- lê stêrkê de ye.
		Stelatûs-a-ûm	Bi şekilê stêrkê de-wekî stêrkê.
Stapedîûs -a-ûm	Yê/ya ku aid û têkildarê zengiyê ye.	Ganglîon stellatûm	Ganglîona ku bi şekilê stêrkê de ye.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA S
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Steno	Pêşqertafa ku wateya tengê dide peyvan.	Stratûm granûlare	Tebeqeya liblibi(-bilib).
Stenosis-îs-f	Tengbûna organên ku dişibin lûleye.	Strîa-ae--f	Xet-qetytan-şerit
		Strîa longitû-dî-nalis lateralis	Şerîta dirêjkî ya aliye derve.
Sterîllîs-e	Sterîl-bêmîkrop - Ya/yê ku nazê û bêdol e.	Strîaformîs-e	Yê/ya ku di forma xetê de ye.
		Strîatûs-a-ûm	Xetxetî
Sternalîs-e	Yê/ya ku aid û têkildarê sing e.	Corpûs strîatûm	Cîsmê xetxetî
Regîo sternalîs	Herêma sing	Stroma-atîs-n	Tevîneka bingehîn a organê.
Sternebra -ae-f	Parçeyek ji hestiyê sing.	Strûctûra-ae-f	Binesazî-bunye
Sternûm-î-n	Hestiyê sing.	Stûdîûm-îi-n	Lêkolîn-hînkari
Corpûs sternî	Qewde û cîsmê hestiyê sing.-	Styloîdeûs-a-ûm	Qelemkî-dirbê wê/ wî.
Stigma-atîs-n	Demxe-nîşan -arma	Processûs styloîdeûs	Niçilê dirbê qelemê.
Stoma-atîs-n	Dev-qul	Stylopodîûm-îi-n	Hestiyê hêtê an jî yê mil.
Stomachûs -î-m	Mîde	Stylûs-î-m	Qelem-eskene-Birke
Stratûm-î-n	Tebeqeraxêl-qat	Sûb : -Pêşqertafa ku maneya 'bin,li bin' têgînan li bar dike.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA S

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Spongîosîs -a-ûm	Lûfikokî- wekî lûfikê	Mûskûlûs stapediûs	Masûlkeyê ku aidê zengiyê ye.
Sûbstantîa spongîosa	Madeyê lûfikokî.	Stapess-edîs-m	Zengî
Spontaneûs -a-ûm	Jixweber-wekî azd-Ji bilî kartê- keriya derve.	Basîs stapedîs	Binê zengiyê
Sqûama-e-f	Pûlê masiyan. -Sedef-lûl	Staticûs-a-ûm	Sabit-pêdandî
Sqûama frontalis : - Parçeyê hestiyê eniyê yê wekî sedefe.		Statoconîûm-îî-m :	Dewixên kilse yên li ser macûla staticayê- Toza guh.
Sqûamosûs- a-ûm	Bi pûlê xemilan- dî.-Bipûl-sedefkî	Statûs-ûs-m	Rewş-hal
Sûtûra sqûamosa	Dirûna sedefkî.	Stella-ae-f	Stêrk
Stabilîtas- tis-f	Bêtevgertî- qewînbûn -mayîndebûn	Stellarîs-e	Ya/yê ku bişek- lê stêrkê de ye.
		Stelatûs-a-ûm	Bi şekilê stêrkê de-wekî stêrkê.
Stapediûs -a-ûm	Yê/ya ku aid û têkildarê zengiyê ye.	Ganglîon stellatûm	Ganglîona ku bi şeklê stêrkê de ye.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA S

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Steno	Pêşqertafa ku wateya tengê dide peyvan.	Stratûm granûlare	Tebeqeya liblib(-bilib).
Stenosis-îs-f	Tengbûna organên ku dişibin lûleye.	Strîa-ae--f	Xet-qetytan-şerit
		Strîa longîtû-dî-nalis lateralis	Şerîta dirêjkî ya aliye derve.
Sterîllîs-e	Sterîl-bêmîkrop - Ya/yê ku nazê û bêdol e.	Strîaformîs-e	Yê/ya ku di forma xetê de ye.
		Strîatûs-a-ûm	Xetxetî
Sternalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê sîng e.	Corpûs strîatûm	Cîsmê xetxetî
Regîo sternalîs	Herêma sîng	Stroma-atîs-n	Tevîneka bîngehîn a organê.
Sternebra -ae-f	Parçeyek ji hestiyê sîng.	Strûctûra-ae-f	Bînesazî-bunye
Sternûm-î-n	Hestiyê sîng.	Stûdîûm-îî-n	Lêkolîn-hînkari
Corpûs sternî	Qewde û cîsmê hestiyê sîng.-	Styloîdeûs-a-ûm	Qelemkî-dirbê wê/ wî.
Stîgma-atîs-n	Demxe-nîşan -arma	Processûs styloîdeûs	Niçlê dirbê qelemê.
Stoma-atîs-n	Dev-qul	Stylopodîûm-îî-n	Hestiyê hêtê an jî yê mil.
Stomachûs -î-m	Mîde	Stylûs-î-m	Qelem-eskene-Birke
Stratûm-î-n	Tebeqeraxêl-qat	Sûb : -Pêşqertafa ku maneya 'bin,li bin' têgînan li bar dike.	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA S	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Sûbarachnoî-dalî-e	Bin araknoîdê.	Sûbscapûlarîs -e	Ya/yê ku di bin hestiyê bêrokê de ye.
Cavûm sûbarachnoîdeale	Valahiya bin araknoîdê.	Nervî sûbscapûlares	Tûreyên bin hestiyê bêrokê.
Sûbclavîûs -a-ûm	Ya/yê ku aîdê bin bêrikê ye.	Sûbserosûs -a-ûm	Seroza ku li bin cî digire
Arteria sûbclavîa	Xwînbira bin bêrokê.	Sûbstantîa -ae-f	Made-cewher
Sûbcortîcalîs -e	Di bin qalikê de-li bin qalikê.	Sûbstantîa alba	Cewherê spî.
Sûbcûtaneûs -a-ûm	Bin çerm- li bin çerm	Sûccûs-î-m	Şîrik-şîlav-ûsare
Sûbcûtîs-îs-f	Bin çerm.	Sûdor-orîd-m	Xwê-xû
Sûbdûralîs-e	Bin dûramaterê.	Sûdorîfer-e-ra-erum	Yê/ya ku dide xwêdanê.
Cavûm sûbdûrale	Valahiya li bin dûramaterê.	Glandûale sûdorîferae	Toşbiyên xwêdanê.
Sûbîcûlûm -î-n	Desteka çûçik.- Rûnişte	Sûlcûs-î-m	Lûle
Sûbîngûînalîs -e	Ya/yê ku herêma bin berranê re têkildar e.	Sûper-	Pêş qertafa ku wateya ser û li ser dide peyvan.
Sûblîngûalîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê bin ziman e.		
Sûbmandîbûlarîs-e	Ya/yê aîd têkildarê çenge ye	Sûpercîllîarîs -e	Yê/ya ku aîd û tekil-darê birûyê ye.
Sûbmûcosûs-a-ûm-:-	Ya/yê ku aîd û têkildarê bin mûkozayê ye.	Arcûs sûpercîllîarîs	Kembera birûyan.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA S	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Sûpercillîûm -îi-n	Birû	Sûprahyoîdeûs -a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê li ser hestiyê ziman e.
Sûperfcialîs -e	Rûxalî	Sûpramam- marîûs-aûm	Li aliyê jorîn ê guhanê.
Arteria cervicalîs sûperfcialîs	Xwînbira rûxalî ya ustu.	Sûpraorbîtalîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildrê li ser gurçikê ye.
Sûpîrior-îûs	Ya/yê ku ser, an jî li ser tê dîtin.	Fossa sûpraorbîtalîs	Korta ku li ser orbîtayê cih digire.
Palpebra sûperîor	Qalpaxa çev a jorîn.	Sûprapatellarîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildrê li ser gurçikê ye.
Sûpînatîo -onîs-f	Bi rotasyona ji hundur ber bi derve ya çîpa pêşîn an jî milê pêşîn, peydakirîna rewşa ber bi jor an jî ber bi pêş a kefa dest.		
Sûpînator- oris-m	Ya/yê ku badandina weki piştê dest ber bi paş, pêçiya beranê ji ber bi derve peyda dike.		
Mûskûlûs sûpînator	Masûlkeyê ku ber bi derve ba dide.	Sûprarenalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê li ser gurçikê ye.
Sûpînûs-a- ûm	Paldayî	Sûprascapû- larîs-e	Yê/ya ku li ser scapû- layê cih girtiye.
Sûpra-	Pêşqertafa ku maneya "ser" an jî" li ser" dide peyvan.	Fossa sûpraspî- nata	Korta ku li ser spînayê cih girtiye.
		Sûpre-mûs-a- ûm	En jor.
Sûpraarticûlarîs-e:- Ya/ yê ku bi li ser livikê re aîd û têkildar e.		Arteria înter-ostalîs sûprema:- Xwînbira ku di navbera parsiyên en jorê de cih digire.	
Sûpraglenoidalis:-Ya/yê ku li ser cavîtas glenoîdealîsê cih digire.		Sûra-ae	Teşk-çiq

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ TÎPA S

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Sûbarachnoî-dalî-e	Bin araknoîdê.	Sûbscapûlarîs -e	Ya/yê ku di bin hestiyê bêrokê de ye.
Cavûm sûbarachnoîdeale	Valahiya bin araknoîdê.	Nervî sûbscapûlares	Tûreyên bin hestiyê bêrokê.
Sûbclavîûs -a-ûm	Ya/yê ku aîdê bin bêrikê ye.	Sûbserosûs -a-ûm	Seroza ku li bin cî digire
Arteria sûbclavîa	Xwînbira bin bêrokê.	Sûbstantîa -ae-f	Made-cewher
Sûbcorticalîs -e	Di bin qalikê de-li bin qalikê.	Sûbstantîa alba	Cewherê spî.
Sûbcûtaneûs -a-ûm	Bin çerm- li bin çerm	Sûccûs-î-m	Şirik-şîlav-ûsare
Sûbcûtîs-îs-f	Bin çerm.	Sûdor-orîd-m	Xwê-xû
Sûbdûralîs-e	Bin dûramaterê.	Sûdorîffer-e-ra-erum	Yê/ya ku dide xwêdanê.
Cavûm sûbdûrale	Valahiya li bin dûramaterê.	Glandûale sûdorîferae	Toşbiyên xwêdanê.
Sûbîcûlûm -î-n	Desteka çûçik.-Rûnişte	Sûlcûs-î-m	Lûle
Sûbîngûînalîs -e	Ya/yê ku herêma bin berranê re têkildar e.	Sûper-	Pêş qertafa ku wateya ser û li ser dide peyvan.
Sûblîngûalîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê bin ziman e.		
Sûbmandîbûlarîs-e	Ya/yê aîd têkildarê çenge ye	Sûpercîllîarîs -e	Yê/ya ku aîd û tekil-darê birûyê ye.
Sûbmûcosûs-a-ûm--Ya/yê ku aîd û têkildarê bin mûkozayê ye.		Arcûs sûpercîllîarîs	Kembera birûyan.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA S

LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Sûpercillîûm -îi-n	Birû	Sûprahyoideûs -a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê li ser hestiyê ziman e.
Sûperfcialîs -e	Rûxalî	Sûpramam- marîûs-aûm	Li aliyê jorîn ê guhanê.
Arteria cervicalîs sûperfcialîs	Xwînbara rûxalî ya ustû.	Sûpraorbîtalîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildrê li ser gurçikê ye.
Sûpîrior-îûs	Ya/yê ku ser, an jî li ser tê dîtin.	Fossa sûpraorbîtalîs	Korta ku li ser orbîtayê cih digire.
Palpebra sûperîor	Qalpaxa çev a jorîn.	Sûprapatellarîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildrê li ser gurçikê ye.
Sûpînatîo -onîs-f	Bi rotasyona jî hundur ber bi derve ya çîpa pêşîn an jî milê pêşîn, peydakirîna rewşa ber bi jor an jî ber bi pêş a kefa dest.		
Sûpînator- oris-m	Ya/yê ku badandina wekî piştê dest ber bi paş, pêçiya beranê jî ber bi derve peyda dike.		
Mûskûlûs sûpînator	Masûlkeyê ku ber bi derve ba dide.	Sûprarenalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê li ser gurçikê ye.
Sûpînûs-a- ûm	Paldayî	Sûprascapû- larîs-e	Yê/ya ku li ser scapû- layê cih girtiye.
Sûpra-	Pêşqertafa ku maneya "ser" an jî" li ser" dide peyvan.	Fossa sûpraspî- nata	Korta ku li ser spinayê cih girtiye.
		Sûpremiûs-a- ûm	En jor.
Sûpraarticûlarîs-e:- Ya/ yê ku bi li ser livikê re aîd û têkildar e.		Arteria înter-ostalîs sûprema:- Xwînbara ku di navbera parsiyên en jorê de cih digire.	
Sûpraglenoidalis:-Ya/yê ku li ser cavîtas glenoidealîsê cih digire.		Sûra-ae	Teşk-çîq

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ				TÎPA S
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ	
Nervûs cûtane -ûsûrae caûdalîs	Tûreyê çermê paşiyê yê teşkê.	Symphîsis-îs-f	Cihê ku hestî bi hev re dikelijin.	
Sûralîs-e	Yê/ya ku aid û têkildarê teşkê ye.	Syn-	Pêşqertafa ku wateya tevihev- bûnê dide.	
Sûs-sûîs m-f	Beraz	Synapsîs-îs-f	Pêkhatina vegu- hastina hişyarki- rinên ku ji şa- neyekê derbasî şaneyeke din e.	
Sûs scrofa domestîca	Beraza kedîkirî.			
Sûspensorîûs-a-m	Yê/ya kêrî karê dardekirinê tê.	Synarthrosîs-îs-f:	Livîka bêtevger- livîka ku bi fibrûzê girêdayî ye.	
Lîg.sûspensorîûm penîs	Bendîkê dardekirinê yê kîr.			
Sûspensûs-a-ûm	Dardekirî- dardeker	Synchondrosîs -îs-f	Kirkîroka pêkhêner- yek- bûna kirkîrokî.	
Sûstentacûlûm talî	Desteka talûsê.			
Sûtûra-ae-f	Dirûn	Syncytiûm-îi-n : - Girseya stoplazmik a ku kelîjandina çendin şaneyan û çendin hejmar dendikan pêk hatiye.		
Sûtûra sagîtalîs	Dirûna sagîtalî.			
Sylvîûs-a-ûm	Ya/yê ku bi malzemê re têkildar e.		Syndemo logîa-ae-f	Zanyariya livikan.
	Syndes- mosîs-îs-f	Bi navberiya tevineka kirki- rokê bi hevûdu re kelîjandin û girêdana du hestiyan.		
Sympathîcûs-î-m-:Dabeşeke perga- la tûreyê xwewser-bikelecan(=sem- patîk)				
Trûncûs sympat- hîcûs	Qevdeyê tû- reyê sempatîk.	Synergîa-ae-f : Kartêkeriya ku ji hêla organan li ser heman cihê pêk tê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA S	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Synergîst	Ya/yê ku ji heman alî bibandor e.		
Synostosis-îs-f	Yekbûn û kelijandina hestiyana ku bi navbera tevîneka hestî pêk tê.		
Synovia-ae-f	Rona livikan- rona ku dişibe spîka hêkê.		
Synovialis-e	Ya/yê ku bi sînoviyayê re têkildar e.		
Stratûm synoviale	Tebeqeya sînovî.		
Synsarcosis-îs-f	Girêdana ku bi navberiya masûlkeyê pêk tê.		
Systema-atîs-n	Pergal		
Systema nevrosûm	Pergala tûreyî.		
Systole-es-f	Gezizîn û qerisîna dil.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ				TÎPA S
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ	
Nervûs cûtane -ûsûrae caûdalîs	Tûreyê çermê paşiyê yê teşkê.	Symphisis-îs-f	Cihê ku hestî bi hev re dikelijin.	
Sûralîs-e	Yê/ya ku aid û têkildarê teşkê ye.	Syn-	Pêşqertafa ku wateya tevihev- bûnê dide.	
Sûs-sûîs m-f	Beraz	Synapsis-îs-f	Pêkhatina vegu- hastina hişyarki- rinên ku ji şa- neyekê derbasî şaneyeke din e.	
Sûs scrofa domestîca	Beraza kedîkirî.			
Sûspensorîûs-a-m	Yê/ya kêrî karê dardekirinê tê.	Synarthrosis-îs-f:	Livika bêtevger- livika ku bi fibruzê girêdayî ye.	
Lîg.sûspensorîûm penîs	Bendikê dardekirinê yê kîr.			
Sûspensûs-a-ûm	Dardekirî- dardeker	Synchondrosis -îs-f	Kirkiroka pêkhêner- yek- bûna kirkirokî.	
Sûstentacûlûm talî	Desteka talûsê.			
Sûtûra-ae-f	Dirûn	Syncytiûm-îi-n : - Girseya stoplazmik a ku kelijandina çendin şaneyan û çendin hejmar dendikan pêk hatîye.		
Sûtûra sagîtalîs	Dirûna sagîtalî.			
Sylvîûs-a-ûm	Ya/yê ku bi malzemê re têkildar e.		Syndemo logîa-ae-f	Zanyariya livikan.
	Syndes- mosis-îs-f	Bi navberiya tevîneka kirki- rokê bi hevûdu re kelijandin û girêdana du hestiyan.		
Sympathîcûs-î-m-:	Dabeşeke perga- la tûreyê xwewser-bikelecan(=sem- patik)			
Trûncûs sympat- hîcûs	Qevdeyê tû- reyê sempatik.	Synergîa-ae-f : Kartêkeriya ku ji hêla organan li ser heman cihê pêk tê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA S	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Synergîst	Ya/yê ku ji heman alî bibandor e.		
Synostosis-îs-f	Yekbûn û kelijandina hestiyana ku bi navbera tevîneka hestî pêk tê.		
Synovia-ae-f	Rona livikan- rona ku dişibe spîka hêkê.		
Synovialis-e	Ya/yê ku bi sînoviyayê re têkildar e.		
Stratûm synoviale	Tebeqeya sînovî.		
Synsarcosis-îs-f	Girêdana ku bi navberiya masûlkeyê pêk tê.		
Systema-atîs-n	Pergal		
Systema nevrosûm	Pergala tûreyî.		
Systole-es-f	Gezizîn û qerisîna dil.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA T
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Tabûla-ae-f	Kursî-mase-rast(best)	Tectorîûs-a-ûm	Yê/ya ku dlnimixî-ne, rûdike-dispire
Tactîlis-e	Ya/yê ku aîdê sehi-ya destdanê ye.	Lamîna tectorîa	Pelgê nixumandinê.
Pîf tactîles	Mûyên destdanê.	Tectûm-î-n	Ban-esrax-arik
Tactûs-ûs-m	Desttêdan	Tectûm mesencephalî	Banê mêjîyê navberê.
Talarîs-e	Ya/yê ku aîd û têkil-darê talaûsê ye.	Tegmen-inîs-n	Raxêlî-ban-esrexê valahiyekê.
Talûs-î-m	Gûzik	Tegmen tympanî	Diwarê jorîn ê tîmpanûmê.
Capût tali	Serê gûzikê.	Tegmentalîs-e	Yê/ya ku aîdê raxêliyê û têkil-darê esrex e.
Tapetûm-î-n	Xaliçe	Tegmentûm-î-n	Esrax-raxêlî-tepe
Tapetûm lûcîdûm	Xaliçeya dibiroqî.	Tela-ae-f	Torikî-wekî torê
Tarsalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkil-darê tarsûsê ye.	Tela sûbmûcosa	Tevîneka xirtikê ya ku li bin mûcosayê cih digire.
Tarsêus -î-m	Zendê nig.	Telencephalon-î-n	Mêjîyê niçikê-mêjîyê pêşîn.
Ossa tarsî	Hestiyên zende nig	Temporalîs-e-:-	Yê/ya ku aîd û têkilddarê hinarokê ye.
Tector-orîs-m	Sewaxker-raxêlî-ker-çatîcî	Os temporale	Hestiyê hinarokê.
Tectorîûm-î-n	Raxêlî-sewax-ban-çatî	Temporo	Pêşqertafa ku maneya hinarokê dide peyvan.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA T	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Tempûs -oris -n	Hinarok-dem	Întestînum tenûe	Rûviyê zirav.
Tendîneûs -a-ûm	Ya/yê ku bi ten- doyê re têkildar e. – Beştî(garîteyî)	Teres-etîs	Giloverê dirêj- dorhêlî
Tendînosûs -a-ûm	Bibeştî	Lîg.teres vesîcae	Bendîkê gilover ê mîzdankê- Bendîkê dorhêlî.
Tendo-înîs-f	Beşt-tendon	Termînalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkil- darê sînor e.
Tendo prepû- bîcûs	Beştê pêşiya pûbîsê.	Fîlûm termî- nale	Ta û deziyê/a dawiyê.
T(a)enîa-ae-f	Ziwîw-tenya- kurmpehn	Terminatîo -onîs	Dawîkirin- sînardarkirin
Tenîae cecî	Ziwîwên rûviya kor.	Terminus- î-m	Dawî-sînor-ûc
Tensor -oris-m	Şidker-şider	Tertîûs-a-ûm	Sêyemîn
Mûskûlûs tensor tympanî	Zarê ku zarê guh dişidîne.	Ventricûlûs tertîûs	Zîkîkê sêyemîn.
Tensûs-a-ûm	Şidandî-rakêşayî	Testesteron	Hormonê ku ji hêla hêlikan pêk tê.
Tentoriûm -îi-n	Kon	Testicûlarîs-e	Yê/ya ku aîdê toş- bînêr û testîsê ye.
Tentoriûm cerebellî osseûm	Konê hestîlokî yê mêjîkokê.	Plexûs testicûlarîs	Tora tûreye ya ku aîdê helik e.
Tenûîs-e	Zirav	Testîcûlûs -î-m	Toşbînêr-hêlikê çû- çik.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA T	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Tabûla-ae-f	Kursî-mase-rast(best)	Tectorîûs-a-ûm	Yê/ya ku dlnimixî-ne, rûdike-dispire
Tactîlis-e	Ya/yê ku aîdê sehi-ya destdanê ye.	Lamîna tectorîa	Pelgê nixumandinê.
Pîif tactîles	Mûyên destdanê.	Tectûm-î-n	Ban-esrax-arik
Tactûs-ûs-m	Desttêdan	Tectûm mesencephalî	Banê mêjîyê navberê.
Talarîs-e	Ya/yê ku aîd û têkil-darê talaûsê ye.	Tegmen-înîs-n	Raxêli-ban-esrexê valahiyekê.
Talûs-î-m	Gûzik	Tegmen tympanî	Diwarê jorîn ê tîmpanûmê.
Capût tali	Serê gûzikê.	Tegmentalîs-e	Yê/ya ku aîdê raxêliyê û têkil-darê esrex e.
Tapetûm-î-n	Xaliçe	Tegmentûm-î-n	Esrax-raxêli-tepe
Tapetûm lûcîdûm	Xaliçeya dibiroqî.	Tela-ae-f	Torikî-wekî torê
Tarsalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkil-darê tarsûsê ye.	Tela sûbmûcosa	Tevîneka xirtikê ya ku li bin mûcosayê cih digire.
Tarsêûs -î-m	Zendê nig.	Telencephalon-î-n	Mêjîyê niçikê-mêjîyê pêşîn.
Ossa tarsî	Hestiyên zende nig	Temporalîs-e-:-	Yê/ya ku aîd û têkilddarê hinarokê ye.
Tector-orîs-m	Sewaxker-raxêli-ker-çatîcî	Os temporale	Hestiyê hinarokê.
Tectorîûm-î-n	Raxêli-sewax-ban-çatî	Temporo	Pêşqertafa ku maneya hinarokê dide peyvan.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA T	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Tempûs -oris -n	Hinarok-dem	Întestînum tenûe	Rûviyê zirav.
Tendîneûs -a-ûm	Ya/yê ku bi ten- doyê re têkildar e. – Beştî(garîteyî)	Teres-etîs	Giloverê dirêj- dorhêlî
		Lîg.teres vesîcae	Bendikê gilover ê mîzdankê- Bendikê dorhêlî.
Tendînosûs -a-ûm	Bibeştî		
Tendo-înîs-f	Beşt-tendon	Termînalîs-e	Yê/ya ku aid û têkil- darê sînor e.
Tendo prepû- bîcûs	Beştê pêşiya pûbîsê.	Fîlûm termî- nale	Ta û deziyê/a dawiyê.
T(a)enîa-ae-f	Ziwîw-tenya- kurmpehn	Terminatîo -onîs	Dawîkirin- sînardarkirin
Tenîae cecî	Ziwîwên rûviya kor.	Terminus- î-m	Dawî-sînor-ûc
Tensor -oris-m	Şidker-şider	Tertîûs-a-ûm	Sêyemîn
Mûskûlûs tensor tympanî	Zarê ku zarê guh dişidîne.	Ventricûlûs tertîûs	Zikikê sêyemîn.
Tensûs-a-ûm	Şidandî-rakêşayî	Testesteron	Hormonê ku ji hêla hêlikan pêk tê.
Tentorîûm -îi-n	Kon	Testicûlarîs-e	Yê/ya ku aidê toş- bînêr û testîsê ye.
Tentorîûm cerebellî osseûm	Konê hestîlokî yê mêjîkokê.	Plexûs testicûlarîs	Tora tûreye ya ku aidê helik e.
Tenûîs-e	Zirav	Testicûlûs -î-m	Toşbînêr-hêlikê çû- çik.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA T	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Testîs-îs-m	Toşbînêr-testîs	Thoracocentesis-îs-f	Bi qulkirina valahiya sîng ve valakirina ronê.
Lîg.testîs propriûm	Bendikê taybet ê helik.		
Thalamîcûs-a-ûm--: Yê/ya ku aîd û têkildarê thalamûsê ye.		Thorax-acîs-m	Valahiya sîng.
Tenia thalamî	Kurmpehnê thalamûsê.	Thrombocyt-	Cîsimikên ku bi kesekîbûn û gincîbûnê ve têkildar in.
Thalamûs-î-m	Ode-jûr-jûra raketinê		
Tûbercûlûm rostrale thalam	Tûmê pêşin ê tahalmûsê.	Thymûs-î-m--: Toşbiyê endokrin ê ku li cranîala mediastînûmê cih digire.- Toşbiyê tîmûsê.	
Theca-ae-f	Qîlf-kawdan-kalan-qebsûl		
Thenar-arîs-n--: Di nav kefa dest de hilpenika ku li aliye pêçiya mînderê cih digire.		Thyr(e)o-	Mertal-Pêşqertafa ku wateya bi toşbiya troîdê re têkildar e dide raweyan.
Thermo-	Pêşqertafa ku wateya tîn û germê dide peyvan û tênginan.	Thyr(e)oidêûs-a-ûm	Mertalokî-troîd
		Thyroxîn	Hormona ku ji hêla toşbiyê troîdê tê avzêmkirin.
Thermoregûlatîo-onîs-f	Rêkûpêkkirina tîna vucûd.		
Thoracalis-e	Yê/ya kubaid û têkildarê sîng e.	Tîbia-ae-f	Hestiyê birçî.
Lobûs thoracîcûs	Loba aîdê sîng.	Tûberosîtas tîbiaed	Tûm û niçikê tîbiaeyê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA T
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Tîbîalîs -e	Yê/ya ku aîd û têtêkildarê tîbîaeyê ye.	Trachealisb-e	Ya/yê ku aîd û têtêkildarê gewriyê ye.
Vena tîbîalîs cranialîs	Xwînbera aliyê pêşîn a tîbîaeyê.	Tractûs-ûs-m	Baq-qeytan
Tonsilla-ae--f	Behîvok-aloq	Tractûs pyramidalîs	Baqê pîramîdal.
Tonsilla palatîna	Aloqa(=Behîvok) arikê dev.	Tragîcûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têtêkildarê tragûsê ye.
Tonsillarîs-e	Yê/ya ku aîd û têtêkildarê aloqê ye.	Kenarê tragûsê	Kenarê tragûsê.
Tonûs-î-m	Şîdbûna masûlkeyan.	Tragûs-î-m	Hilpenîk û pîrçên ku di guhê bizîne de ne.
Topographîa -ae-f	Zanyariya erdnîgarî û herêman- Nişandana hemû pêkhatînen herêmekî ji derve ber bi hundur.		
Torsîo -onis-f(tortîo onîs)	Tewîn- Ferqizîn-	Transcrîpto -onis-f	Veguhastîn- Veguhastîna nivîsê.
Torûs dîgîtalîs	Hilpekîna pêçiyê.	Transparens -ntîs	Yê/ya ku paşxwe têtêdîtin.-Zelal.
Trabecula -ae-f	Dîreka çûçîk-dîrekok.	Transplanta-tio-onis-f	Veguhastîna-tevînek û organan.
Trabecûale -carneae	Hilpenîkên goşt-dîrekokên goşt.	Transversalîs -e	Yê/ya ku di rewşa "berayî"yê de ye.
Trabecûlarîs -e	Xweyî dîreka piçûk.	Transver-sariûs-a-ûm	Yê/ya ku ber bi "berayî"diçe.
Trachea-ae-f	Gewrî-qirik	Transversûs -a-ûm	Yê/ya ku wekî rewşa "berayî"yê de ye
Bûfarcatio tracheae	Duniçilkbûna lûleya gewriyê.	Processûs transversûs	Niçilê ku bi aliyê berayî de rû dide.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA T	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Testîs-îs-m	Toşbînêr-testîs	Thoracocentesis-îs-f	Bi qulkirina valahiya sîng ve valakirina ronê.
Lîg.testîs propriûm	Bendikê taybet ê helik.		
Thalamîcûs-a-ûm--: Yê/ya ku aîd û têkildarê thalamûsê ye.		Thorax-acîs-m	Valahiya sîng.
Tenia thalamî	Kurmpehnê thalamûsê.	Thrombocyt-	Cîsimikên ku bi kesekîbûn û gincîbûnê ve têkildar in.
Thalamûs-î-m	Ode-jûr-jûra raketinê		
Tûbercûlûm rostrale thalam	Tûmê pêşin ê tahalmûsê.	Thymûs-î-m--: Toşbiyê endokrin ê ku li cranîala medîastînûmê cih digire.- Toşbiyê tîmûsê.	
Theca-ae-f	Qîlf-kawdan-kalan-qebsûl		
Thenar-arîs-n--: Di nav kefa dest de hilpenika ku li aliye pêçiya mînderê cih digire.		Thyr(e)o-	Mertal-Pêşqertafa ku wateya bi toşbiya troîdê re têkildar e dide raweyan.
Thermo-	Pêşqertafa ku wateya tîn û germê dide peyvan û têgînan.	Thyr(e)oi-deûs-a-ûm	Mertalokî-troîd
		Thyroxîn	Hormona ku ji hêla toşbiyê troîdê tê avzêmkirin.
Thermoregûlatîo-onîs-f	Rêkûpêkkirina tîna vucûd.		
Thoracalis-e	Yê/ya kubaid û têkildarê sîng e.	Tîbia-ae-f	Hestiyê birçî.
Lobûs thoracîcûs	Loba aîdê sîng.	Tûberosîtas tîbiaed	Tûm û niçikê tîbiaeyê.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA T	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Tîbîalîs -e	Yê/ya ku aîd û têkildarê tîbîaeyê ye.	Trachealîsb-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê gewriyê ye.
Vena tîbîalîs cranialîs	Xwînbera aliyê pêşîn a tîbîaeyê.	Tractûs-ûs-m	Baq-qeytan
Tonsilla-ae--f	Behîvok-aloq	Tractûs pyramidalîs	Baqê pîramîdal.
Tonsilla palatîna	Aloqa(=Behîvok) arikê dev.	Tragîcûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê tragûsê ye.
Tonsillarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê aloqê ye.	Kenarê tragûsê	Kenarê tragûsê.
Tonûs-î-m	Şîdbûna masûlkeyan.	Tragûs-î-m	Hilpenîk û pirçên ku di guhê bizîne de ne.
Topographîa -ae-f	Zanyariya erdnîgarî û herêman- Nişandana hemû pêkhatînen herêmekî ji derve ber bi hundur.		
Torsîo -onis--f(tortîo onîs)	Tewîn- Ferqizîn-	Transcrîpto -onis-f	Veguhastin- Veguhastîna nivîsê.
Torûs digîtalîs	Hilpekîna pêçiyê.	Transparens -ntîs	Yê/ya ku paşxwe tê dîtîn.-Zelal.
Trabecula -ae-f	Dîreka çûçik-dîrekok.	Transplanta-tio-onis-f	Veguhastîna-tevînek û organan.
Trabecûale -carneae	Hilpenîkên goşt-dîrekokên goşt.	Transversalîs -e	Yê/ya ku di rewşa "berayî"yê de ye.
Trabecûlarîs -e	Xweyî dîreka piçûk.	Transver-sarîûs-a-ûm	Yê/ya ku ber bi "berayî"diçe.
Trachea-ae-f	Gewrî-qirik	Transversûs -a-ûm	Yê/ya ku wekî rewşa "berayî"yê de ye
Bûfarcatio tracheae	Duniçilkbûna lûleya gewriyê.	Processûs transversûs	Niçilê ku bi aliyê berayî de rû dide.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA T	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Trapezîûm -îi-n	Trapez-çever(kel-kot)	Trîgemînûs-a-ûm	Sêwîk
Os trapezîûm	Hestiyê trapez-os carpale.	Nervûs trîgemînûs	Tûreyê sêwîk.
Trapezoîdeûs -a-	Wekî trapezê yan jî mîna trapeze.	Trîgonûm-î-n	Bisêgoşeyî-sêgoşe
Corpûs trapezoîdeûm	Cismê çever.	Trîpûs-odîs -m	Sê nêg-bisênig
Trepanatio-onîs-f-:Bi navgîneke taybet qulkirina pêkhatineke req ve ketina valahiyê.		Trîqûetrûs-a-ûm	Yê/ya zolakê/a xwe xweyî sê goşeyan e.
Os trîqûetrûm		Hestiyê pîramîdî-os carpî ûlnare.	
Trî-	Pêşqertafa ku wateya sisê'yê dide peyvan.	Trîtîceûs-a-ûm	Yê/ya ku wekî hebê genim e.
Trîangûlarîs-e	Bi şeklê sêgoşeyê de -bisêgoşeyî	Trochanter-erîs-m-: Niçikê zivî-rokî-gilover- niçikê gilokî.	
Lig.trîangûlare dextrûm-:Bendikê sêgoşeyî- Bendikê wekî sêgoşeyê.		Trochanter major	Girêka(gilok) mezin.
Trîangûlûs-î-m	Bisêgoşeyî-sêgoşe	Trochanterî-cûs-a-ûm	Yê/ya ku aîdê niçikê zivîrokî ye.
Trîceps-îpîtîs	Bisêserî	Trochlea-ae-f	Toitolîk
Mûs.trîceps brachîi	Masûlkeyê sê serî yê brachîûmê.	Trochlea hûmerî	Toitolîka hûmerûsê.
Trîcûspîdalîs-e	Bisêparçeyî	Trochlearîs-e	Yê/ya ku aîd û têkil-darê toitolîkê ye.
Valva trîcûspîdalîs	Devika bisêparçeyî.	Nervûs trochlearîs	Tûreyê ku aîd û têkildarê toitolîkê ye.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA T	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Trochoïdeûs -a-ûm	Zivirok- tekerokî	Tûberosîtas deltoïdea	Niçikê dirdirki yêku bi şeklê del- tayê de ye.
Trûncûs-î-m	Qewde-vucûd	Tûbûlûs-î-m	Lûleya çûçik-lûlik
Mûs.cûtaneûs trûncî	Masûlkeyê çermê qowde.	Tûbûlî semîniferî rectî	Lûlikên tovavê yên pehn.
Tûba-ae-f	Tûp-lûle	Tûbûs-î-m	Lûle-tûp
Tûba ûterîna :Tûpa malçêlikê.- Lûleya ûterûsê.		Tûnîca -ae-f	Tebeqe-mîntan -qat
Tûba aûdîtîva -:Lûleya ustaki.- Lûleya aûdîtîvayê.		Tûnîca mûskûkarîs	Tebeqeya masûlkyan.
Tûbalîs-e : Ya/yê KU aîd û têkil- darê tûbayê ye.		Tûrbînalîs-e	Xwarkirî-badayî
Torûs tûbarîûs-:Hilpenîka paşiya devê farînskê yê lûleya ustakîyê. Canalîcûlûs tympanîcûs		Tympanîcûs -a-ûm	Yên ku aîd û têki- darê daxol û guhê ortê ne.
		Cihoka ku aîdê guhê ortê ye.	
Tûber-erîs-n	Tûm-girêk- hilpenîk	Nervûs tympanî- cûs	Tûrêyê ku aîdê tîympanîûmê ye .
Tûberalîs-e: Yê/Ya ku aîd û têkil- darê tûberê ye.		Tympanûm-î-n	Daxol-guhê ortê
Tûbercûlûm-î-n	Tûmê çûçik- tûmlk	Cavûm tympanî	Valahiya guhê ortê.
Tûbercûlûmartî- cûlare	Tûmîka livikê.	Membrana tympanî	Zarê guh.
Tûberosîtas -atîs-f	Niçikê hestiyê dirdirki.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA T	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Trapezîûm -îi-n	Trapez-çever(kel-kot)	Trîgemînûs-a-ûm	Sêwîk
Os trapezîûm	Hestiyê trapez-os carpale.	Nervûs trîgemînûs	Tûreyê sêwîk.
Trapezoîdeûs -a-	Wekî trapezê yan jî mîna trapeze.	Trîgonûm-î-n	Bisêgoşeyî-sêgoşe
Corpûs trapezoîdeûm	Cismê çever.	Trîpûs-odis -m	Sê nêg-bisênig
Trepanatîo-onîs-f-:Bi navgîneke taybet qulkirina pêkhatineke req ve ketina valahiyê.		Trîqûetrûs-a-ûm	Yê/ya zolakê/a xwe xweyî sê goşeyan e.
Os trîqûetrûm		Hestiyê pîramîdî-os carpî ûlnare.	
Trî-	Pêşqertafa ku wateya sisê'yê dide peyvan.	Trîtîceûs-a-ûm	Yê/ya ku wekî hebê genim e.
Trîangûlarîs-e	Bi şeklê sêgoşeyê de -bisêgoşeyî	Trochanter-erîs-m-: Niçikê zivî-rokî-gilover- niçikê gilokî.	
Lig.trîangûlare dextrûm-:Bendikê sêgoşeyî- Bendikê wekî sêgoşeyê.		Trochanter major	Girêka(gilok) mezin.
Trîangûlûs-î-m	Bisêgoşeyî-sêgoşe	Trochanterî-cûs-a-ûm	Yê/ya ku aîdê niçikê zivîrokî ye.
Trîceps-îpîtîs	Bisêserî	Trochlea-ae-f	Toitolîk
Mûs.trîceps brachîi	Masûlkeyê sê serî yê brachîûmê.	Trochlea hûmerî	Toitolîka hûmerûsê.
Trîcûspîdalîs-e	Bisêparçeyî	Trochlearîs-e	Yê/ya ku aîd û têkil-darê toitolîkê ye.
Valva trîcûspîdalîs	Devika bisêparçeyî.	Nervûs trochlearîs	Tûreyê ku aîd û têkildarê toitolîkê ye.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ				TÎPA T
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ	
Trochoïdeûs -a-ûm	Zivirok- tekerokî	Tûberosîtas deltoïdea	Niçikê dirdirki yêku bi şeklê del- tayê de ye.	
Trûncûs-î-m	Qewde-vucûd	Tûbûlûs-î-m	Lûleya çûçik-lûlik	
Mûs.cûtaneûs trûncî	Masûlkeyê çermê qowde.	Tûbûlî semîniferî rectî	Lûlikên tovavê yên pehn.	
Tûba-ae-f	Tûp-lûle	Tûbûs-î-m	Lûle-tûp	
Tûba ûterîna :Tûpa malçêlikê.- Lûleya ûterûsê.		Tûnîca –ae-f	Tebeqe-mîntan -qat	
Tûba aûdîtîva -:Lûleya ustaki.- Lûleya aûdîtîvayê.		Tûnîca mûskûkarîs	Tebeqeya masûlkyan.	
Tûbalîs-e : Ya/yê KU aîd û têkil- darê tûbayê ye.		Tûrbînalîs-e	Xwarkirî-badayî	
Torûs tûbarîûs:-Hilpenîka paşiya devê farînsê yê lûleya ustakîyê. Canalicûlûs tympanîcûs		Tympanîcûs -a-ûm	Yên ku aîd û têkil- darê daxol û guhê ortê ne.	
		Cihoka ku aîdê guhê ortê ye.		
Tûber-erîs-n	Tûm-girêk- hilpenîk	Nervûs tympanî- cûs	Tûrêyê ku aîdê tîympanîûmê ye .	
Tûberalîs-e: Yê/Ya ku aîd û têkil- darê tûberê ye.		Tympanûm-î-n	Daxol-guhê ortê	
Tûbercûlûm-î-n	Tûmê çûçik- tûmik	Cavûm tympanî	Valahiya guhê ortê.	
Tûbercûlûmartî- cûlare	Tûmîka livikê.	Membrana tympanî	Zarê guh.	
Tûberosîtas -atîs-f	Niçikê hestiyê dirdirki.			

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA Û
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Ûber-erîs-n	Guhan	Ûngîcûla ae-f	Neynoka kûçîkê.
Ûlna-ae-f	Hestiyê enîşkê.	Ûngûicûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê neynokê ye.
Capût Ûlnae-	Kota (=Serê) hestiyê enîşkê.	Ûngûicûlûsî-m	Neynoka çûçîk
Ûltîmûs-a-ûm	Yê/ya din-Yê/ya dawîn.	Ûngûîs-îs-m	Neynoka mirov
Ûmbîlîcalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê navîkê ye.	Ûngûla -ae-f	Neynoka dewarên mezin.
Regîo Ûmbîlîcalîs	Herêma navîkê.	Capsûla ûngûlae	Qabsûla (qalîk) neynokê-
Ûmbo-onîs-m	Xûz-werim-navîk	Ûngûlîgradûs-ûs	Yên ku bi neynokên xwe pê li erd dikin.
Ûbîlîcûs-î-m	Navîk	Ûnî-	Pêşqertafa ku wateya "tekane"yê peyvan û têgînan li bar dîke.
Ûmbo membrane tympanî	Hilpenîka ku di orta zarê guh de cih girtiye.		
Ûncînatûs-a-ûm	Bîçengal-çengalokî	Ûnîpolarîs-e	Biyekqutub
Ûncînûs-a-ûm	Ya/yê ku bi şeklê çengalê de ye.	Ûnîlateralîs--e	Biyekhêlî-biyekalî
Ûncûs-î-m	Çengal	Ûnîpenatûs-a-ûm	Di bibaskan de li ser destîkê rêzbûna pûrt û mûyan.
Încîsûra Ûncî	Kêrta çengalê .		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA Û	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Ûnûs-a-ûm	Yek	Ûrogenîtalîs-e	Yên ku aîdê mîz û zayînê ne .
Ûrachûs-î-m--Kanal ku di nav embriyoyê de bi mîzdank û kîsê allantîosê digihîne hev.		Regîo Ûrogenîtalîs	Herêma Ûrogenîtal.
Ûropoecûtûs-a-ûm		Ya/yê ku di pêkhatina mîzê de fonksiyonê nîşan dide.	
Ûreter-erîs-em	Lûleya ku mîzê - ji gurçikan dibe mîzdankê- rêya mîzê-Rêmîz.	Ûrsûs-î-m	Hirç
Ûreterîcûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê Ûreterê ye.	Ûterînûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê malçêlikê ye.
Urethra-ae-f	Ya/yê ku mîzê ji mîzdankê dibe derve- lûleya mîzê. Comîz.	Arterîa Ûterîna	
		Ûterûs-î-m	Rexîm-malçêlik
Ûrethralîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê Ûreterê ye.	Cervîx Ûterî	Ustuyê malçêlikê.
Ûrîna -ae-f	Mîz	Ûrtîcûlûs -î-m	Eyarê çûçik-pîstîk.
Ûrînarîûs-a-ûm	Ya/yê ku aîd û têkildarê mîzê ye.	Macûlae Ûtrîcûlî	Lekeyên ku aîdê pîstîk in.
Vesîca Ûrînarîa	Mîzdank	Ûvea-ae-f	Zîmanê çûçik-zîmanok.
Ûrodeûm-î-n	Dabeşa klokayê ya ku rêyên mîzê lê vebûnê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA Û
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Über-erîs-n	Guhan	Ûngîcûla ae-f	Neynoka kûçîkê.
Ûlna-ae-f	Hestiyê enîşkê.	Ûngûicûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê neynokê ye.
Capût Ûlnae-	Kota (=Serê) hestiyê enîşkê.	Ûngûicûlûsî-m	Neynoka çûçîk
Ûltîmûs-a-ûm	Yê/ya din-Yê/ya dawîn.	Ûngûîs-îs-m	Neynoka mirov
Ûmbîlîcalîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê navîkê ye.	Ûngûla -ae-f	Neynoka dewarên mezin.
Regîo Ûmbîlîcalîs	Herêma navîkê.	Capsûla ûngûlae	Qabsûla (qallîk) neynokê-
Ûmbo-onîs-m	Xûz-werim-navîk	Ûngûlîgradûs-ûs	Yên ku bi neynokên xwe pê li erd dikin.
Ûbîlîcûs-î-m	Navîk	Ûnî-	Pêşqertafa ku wateya "tekane"yê peyvan û têgînan li bar dîke.
Ûmbo membrane tympanî	Hilpenîka ku di orta zarê guh de cih girtiye.		
Ûncînatûs-a-ûm	Biçengal-çengalokî	Ûnîpolarîs-e	Biyekqutub
Ûncînûs-a-ûm	Ya/yê ku bi şeklê çengalê de ye.	Ûnîlateralîs--e	Biyekhêlî-biyekalî
Ûncûs-î-m	Çengal	Ûnîpenatûs-a-ûm	Dî bibaskan de li ser destîkê rêzbûna pûrt û mûyan.
Încîsûra ûncî	Kêrta çengalê .		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA Û	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Ûnûs-a-ûm	Yek	Ûrogenîtalîs-e	Yên ku aîdê mîz û zayînê ne .
Ûrachûs-î-m--Kanal ku di nav embriyoyê de bi mîzdank û kîsê allantîosê diglîhîne hev.		Regîo Ûrogenîtalîs	Herêma Ûrogenîtal.
Ûropoecûtûs-a-ûm		Ya/yê ku di pêkhatina mîzê de fonksiyonê nîşan dide.	
Ûreter-erîs-em	Lûleya ku mîzê - ji gurçikan dibe mîzdankê- rêya mîzê-Rêmîz.	Ûrsûs-î-m	Hirç
Ûreterîcûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê Ûreterê ye.	Ûterînûs-a-ûm	Yê/ya ku aîd û têkildarê malçêlikê ye.
Urethra-ae-f	Ya/yê ku mîzê ji mîzdankê dibe derve- lûleya mîzê. Comîz.	Arterîa Ûterîna	
		Ûterûs-î-m	Rexîm-malçêlik
Ûrethralîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê Ûreterê ye.	Cervîx Ûterî	Ustuyê malçêlikê.
Ûrîna -ae-f	Mîz	Ûrtîcûlûs -î-m	Eyarê çûçik-pîstîk.
Ûrînarîûs-a-ûm	Ya/yê ku aîd û têkildarê mîzê ye.	Macûlae Ûtrîcûlî	Lekeyên ku aîdê pîstîk in.
Vesîca Ûrînarîa	Mîzdank	Ûvea-ae-f	Zimanê çûçik-zîmanok.
Ûrodeûm-î-n	Dabeşa klokayê ya ku rêyên mîzê lê vebûnê.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ				TÎPA V
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ	
Vacûo-la-ae-f	Valahiya çûçik.	Papillae vallatae	Papîlayên ku bi ken-dê dorpêçkirî ye.	
Vagalîs-e	Yên ku bi nevrûs vagûsê re têkildar in.	Vallecû-la-ae-f	Kortik-kortika çûçik a mêjî	
Vagîna-ae-f	Organa cotbûnê ya mêyê-rêya dolgirtinê-kovik.	Vallûm-î-n	Kend-çeper-siper	
		Valva-ae-f	Devgir-subap- qapax	
Ostîûm vagînae	Qula vagînayê.	Valva cecocolica	Devgira ku di navbera sekûm û kolonê de ye.	
Vagînalîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê organa/ê cotbûnê ye.	Valvûla venosa	Devgir(=qapax) xwînberê	
		Varîabîlîs-e	Guhêrbar	
Arterîa vagînalîs	Xwînbara ku aîdê vagînayê ye.	Varîa-to-onîs-f	Cihêrengî – cudatî-guhêrî	
Vago-tomia-ae-f	Bi sedemên tibî, qutkirina (=jêkirin) nervûs vagûsê.	Varîx-îcis-f	Girêka temarê- firehbûna berdewam a xwînberê.	
Vagûsa-ûm	Serserî-beredayî-gerok	Vas-îs-n	Temar-reh	
Nervûs vagûs	Tûreyê beredayî- tûreyê mêjî yê 10'emînê cot.	Lacûna vasorûm	Vekirtiya temarê-kortika temarê.	
		Vascûlarîs-e	Ya/yê ku b temarê re têkildar e.	
Valgûsa-ûm	Ya/yê ku bdîwar û ken-dê ve dorpêçkirî ye.	Vascûlarî-satîo-onîs-f	Bitemaran xemilana dî-temarbûn	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA V
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vascûlûs-a-ûm	Bipirtemar	Vena-ae-f	Xwînber
Tûnîca vascûloza bûlbî	Qatê temaran yê çev.	Vena portae	Xwînbera dêrî
Vasoconstrîctîo-onîs-f	Tengbûn û guncilîbûna temaran.	Venosûs-a-ûm	Ji xwînberan dewlemend.
Vasoconstrîctor-orîs-m	Tengkerê/a temarê.	Plexûs venosûs	Tora xwînbiran.
Vasodîlatatîo-onîs-f	Firehbûna temaran.	Venter-trîs-m	Zik
Vasodîlatator-orîs-m	Firehker/a temarê.	Ventralîs-e	Yê/yê nêzî kenarber bi zik, zikmêzekirî û bi zik re têkildar e.
Vasomotorîûs-a-ûm	Tûreyên ku temaran teng û fireh dikin.	Ventrîcûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê ventrîkulûsê ye.
Vastûs-a-ûm	Yê/ya ku qada fireh diniximîne.	Ventrîcûlûs-î-m	Zikik-valahî
Mûs.vastûs lateralîs	Masûlkeyê fireh ê aliye derve.	Ventricûlûs cordîs	Zikikê dil.
Vegetatîo-onîs-f	Zêdebûn-mezinbûn-nifş		
Vegetatîve	Ya/yê derveyî vînê-Yê/ya jiyana rihekî nişan dida-Şaneya ne karîger û rewşa vehesîna dendikê.		
Velûm-î-n	Bixêlî	Ventûs-î-m	Ba-sur-bawerzîn
Velûm ûterî	Bixêliya rehîmê	Venûla-ae-f	Xwînbera çûçik

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ				TÎPA V
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ	
Vacûo-la-ae-f	Valahiya çûçik.	Papillae vallatae	Papîlayên ku bi ken-dê dorpêçkirî ye.	
Vagalîs-e	Yên ku bi nevrûs vagûsê re têkildar in.	Vallecû-la-ae-f	Kortik-kortika çûçik a mêjî	
Vagîna-ae-f	Organa cotbûnê ya mêyê-rêya dolgirtinê-kovik.	Vallûm-î-n	Kend-çeper-sîper	
		Valva-ae-f	Devgir-subap- qapax	
Ostîûm vagînae	Qula vagînayê.	Valva cecocolica	Devgira ku di navbera sekûm û kolonê de ye.	
Vagînalîs-e	Ya/yê ku aîd û têkildarê organa/ê cotbûnê ye.	Valvûla venosa	Devgir(=qapax) xwînberê	
		Variabilîs-e	Guhêrbar	
Arterîa vagînalîs	Xwînbara ku aîdê vagînayê ye.	Varîa-to-onîs-f	Cihêrengî – cudatî-guhêrî	
Vago-tomia-ae-f	Bi sedemên tibî, qutkirina (=jêkirin) nervûs vagûsê.	Varîx-îcis-f	Girêka temarê- firehbûna berde-wam a xwînberêkê.	
Vagûs-a-ûm	Serserî-beredayî-gerok	Vas-îs-n	Temar-reh	
Nervûs vagûs	Tûreyê beredayî- tûreyê mêjî yê 10'emînê cot.	Lacûna vasorûm	Vekirtiya temarê-kortika temarê.	
		Vascûlarîs-e	Ya/yê ku b temarê re têkildar e.	
Valgûs-a-ûm	Ya/yê ku bdîwar û ken-dê ve dorpêçkirî ye.	Vascûlarî-satio-onîs-f	Bitemaran xemilana-dî-temarbûn	

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA V
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vascûlûs-a-ûm	Bipirtemar	Vena-ae-f	Xwînber
Tûnîca vascûlosa bûlbî	Qatê temaran yê çev.	Vena portae	Xwînbera dêrî
Vasoconstrictio-onîs-f	Tengbûn û guncilîbûna temaran.	Venosûs-a-ûm	Ji xwînberan dewlemend.
Vasoconstrictor-orîs-m	Tengkerê/a temarê.	Plexûs venosûs	Tora xwînbiran.
Vasodilatatio-onîs-f	Firehbûna temaran.	Venter-trîs-m	Zik
Vasodilatator-orîs-m	Firehker/a temarê.	Ventralîs-e	Yê/yê nêzî kenarber bi zik, zikmê-zekirî û bi zik re têkildar e.
Vasomotorîûs -a-ûm	Tûreyên ku temaran teng û fireh dikin.	Ventricûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê ventrîkulûsê ye.
Vastûs-a-ûm	Yê/ya ku qada fireh diniximîne.	Ventricûlûs-î-m	Zikik-valahî
Mûs.vastûs lateralîs	Masûlkeyê fireh ê aliye derve.	Ventricûlûs cordîs	Zikikê dil.
Vegetatio-onîs-f	Zêdebûn-mezinbûn-niş		
Vegetative	Ya/yê derveyî vînê-Yê/ya jiyana rihekî nişan dida-Şaneya ne karîger û rewşa vehesîna dendikê.		
Velûm-î-n	Bixêlî	Ventûs-î-m	Ba-sur-bawerzîn
Velûm ûterî	Bixêliya rehîmê	Venûla-ae-f	Xwînbera çûçik

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA V
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vermiformis-e	Ya/yê ku bi şeklê kurm de ye.-Kurmokî.	Vesica-ae-f	Tûr-kîs
Vermis-îs-m	Kurm-kurmok	Vesica ûrînarîa	Mîzdang
Tûber vermîs	Hilpenîka kurmê.	Vesicalîs-e	Yê/ya ku aidê mîzdangê ye.
Versio-onis-f	Mêyl-dagerîn	Glandûla vesicûlarîs	Toşbiyê aidê kîsik.
Versûs-ûs-ûm	Zivir-fetî	Arterîa vesicalîs caûdalîs	Xwînbara mîzdangê ya paşîn.
Vertebra-ae-f	Mazmaz	Vesicûlosûs -a-ûm	Bikîsik
Arcûs vertebrae	Kembera mazmazkan.	Appendices vesicûlosae	Kîsikên pêvekîrî.
Vertebralîs-e	Yê/ya ku têkildarê mazmazê ye.	Vestibûlarîs-e	Yê/ya ku aid û têkildarê vesîbûlûmê ye.
Canalîs vertebralîs	Kenda(kanal) marîpiştê.	Vestibûlûm-î-n	Korîdor-dalan-navbir
Vertex-îcis-m	Tepe-lûtke	Vestibûlûm orîs	Dalana dev.
Verticalîs-e	Tîk-tîkî-tîkane	Vestigûm-îi-n	Şopa nig-ber-mahiya embrîyonî.
Diameter verticalîs	Eşkelê tikane	Veterinae -arûm-orûm-f	Bar-Heywanên barkêşiyê.
Verûs-a-ûm	Rastî-durust-hîm-rasteqîn	Veterinarîûs -îi-m	Bijîşkê veterînerî- Veterîner bijîşk.
Costae verae	Parsiyên rasteqîn.	Via-ae-f	Rê-durb

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA V			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vibrissae -arûm-f	Pirç û mûyên poz.	Vîsû-ûs-m	Dîtin
Vîllûs-î-m	Rîşik-gufik-porê dahelînî-rîşkî	Organûm visûs	Organê/a dîtînê.
Vîllî întestînales	Niçlên ku di nav mûkoseya rûviyan de bi şeklê pêçiyar de ne.	Vîta-ae-f Arbor vîtae	Jîn-jiyan Dara jiyanê.
Vîncûlûm-î-n	Pêwendî(girê- danî)-qeytan-zincîr	Vîtellînûs- a-ûm	Yê/ya ku bi zerika hêkê re têkildar e.
Vîncîlûm lîngûlae	Girêdanînen zimanokê.	Vîtellûs-î-m	Zerika hêkê.
Vîrgînitâs -atîs-f	Bekaret-qîzanî	Vîterûs-a- ûm	Şûşekokî-mîna camê.
Vîrgo-înîs-f	Bakîr-qîzanî	Corpûs vîtreûm	Cîsmê camikokî -Birqosokî
Vîrîlis-e	Yê/ya ku aîd û têkilddarê cînsê nêr e.	Vîtrûm-î-n	Cam-şûşe
Vîrûs-î-n	Jehr-Kartêkerê enfeksiyonê(pe- roki)	Vokalîs-e	Ya /yê ku bi aîdê deng e.
Vîscera-ûm-n	Organên hundurîn.	Plica vokalîs	Qurçimoka ku bi deng re têkildar e.
Vîceralîs-e	Ya/yê ku aîdê or- ganên hundurîn e.	Vola-ae-f	Kefa dest-kulm.
Facîes vîsce- ralîs	Rûyê ku organê hundurîn mîze dike.	Volarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkilddarê kefa dest e.
Vîscûs-erîs-n	Organê hundurîn.	Vomer -erîs-m	Hewcar-hestiyê hewcar.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA V
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vermiformis-e	Ya/yê ku bi şeklê kurm de ye.-Kurmokî.	Vesica-ae-f	Tûr-kîs
Vermis-îs-m	Kurm-kurmok	Vesica ûrînarîa	Mîzdang
Tûber vermîs	Hilpenîka kurmê.	Vesicalis-e	Yê/ya ku aîdê mîzdangê ye.
Versio-onis-f	Mêyl-dagerîn	Glandûla vesîcûlarîs	Toşbiyê aîdê kîsik.
Versûs-ûs-ûm	Zivir-fetî	Arterîa vesîcalis caûdalîs	Xwînbara mîzdangê ya paşîn.
Vertebra-ae-f	Mazmaz	Vesîcûlosûs -a-ûm	Bikîsik
Arcûs vertebrae	Kembera mazmazkan.	Appendîces vesîcûlosae	Kîsikên pêvekîrî.
Vertebralîs-e	Yê/ya ku têkildarê mazmazê ye.	Vestibûlarîs-e	Yê/ya ku aîd û têkildarê vesîbûlûmê ye.
Canalîs vertebralîs	Kenda(kanal) marîpiştê.	Vestibûlûm-î-n	Korîdor-dalan-navbir
Vertex-îcis-m	Tepe-lûtke	Vestibûlûm orîs	Dalana dev.
Verticallîs-e	Tîk-tîkî-tîkane	Vestigûm-îi-n	Şopa nig-bermahiya embrîyonî.
Diameter verticallîs	Eşkelê tîkane	Veterînae -arûm-orûm-f	Bar-Heywanên barkêşiyê.
Verûs-a-ûm	Rastî-durust-hîm-rasteqîn	Veterînarîûs -îi-m	Bijîşkê veterînerî- Veterîner bijîşk.
Costae verae	Parsiyên rasteqîn.	Via-ae-f	Rê-durb

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ TÎPA V			
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vîbrîssae -arûm-f	Pirç û mûyên poz.	Vîsû-ûs-m	Dîtin
Vîllûs-î-m	Rîşik-gufik-porê dahelînî-rîşikî	Organûm vîsûs	Organê/a dîtinê.
Vîllî întestînales	Niçilên ku di nav mûkoseya rûviyan de bi şeklê pêçiyên de ne.	Vîta-ae-f	Jîn-jiyan
		Arbor vîtae	Dara jiyânê.
Vîncûlûm-î-n	Pêwendî(girê- danî)-qeytan-zincîr	Vîtellînûs- a-ûm	Yê/ya ku bi zerika hêkê re têkildar e.
Vîncilûm lîngûlae	Girêdanînen zimanokê.	Vîtellûs-î-m	Zerika hêkê.
Vîrgînîtas -atîs-f	Bekaret-qîzanî	Vîterûs-a- ûm	Şûşekokî-mîna camê.
Vîrgo-înis-f	Bakîr-qîzanî	Corpûs vîtreûm	Cîsmê camikokî -Birqosokî
Vîrilîs-e	Yê/ya ku aid û têkilddarê cinse nêr e.	Vîtrûm-î-n	Cam-şûşe
Vîrûs-î-n	Jehr-Kartêkerê enfeksiyonê(pe- roki)	Vokalfîs-e	Ya /yê ku bi aidê deng e.
Vîscera-ûm-n	Organên hundurîn.	Plîca vokalfîs	Qurçimoka ku bi deng re têkildar e.
Vîceralîs-e	Ya/yê ku aidê or- ganên hundurîn e.	Vola-ae-f	Kefa dest-kulm.
Facîes vîsce- ralîs	Rûyê ku organê hundurîn mize dike.	Volarîs-e	Yê/ya ku aid û têkildarê kefa dest e.
Vîscûs-erîs-n	Organê hudurîn.	Vomer -erîs-m	Hewcar-hestiyê hewcar.

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA V	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vortex-îcîs-m	Avger-Girdav		
Vortex cordîs	Girdava dil.-(=Xwîngera dil)		
Vorticôsûs-a-ûm	Biavger-bigirdav		
Venae vorticoase	Xwînberên biavger.		
Vox-vocîs-f	Deng		
Vûlpes-îs-f	Rovî		
Vûlva-ae-f	Dabeşa en derve ya organa cotbûnê ya mê.		
Vv.	Nîvîsandina xwînberê ya sembolî.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ			TÎPA X
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Xantho-	Pêşqertafa ku wateya zerbûnê peyv û têtînan li bar dike.		
Xanthosîs-is-f	Zerbûn		
Xeno	Ya/yê ku ji derve têt-Pêşqertafa ku wateya biyaniyê dide raweyan.		
Xenogenia-ae-f	Çavkaniya derveyî- bin-gehiya bibiyani.		
Xero-	Pêşqertafa ku wateya hişkiyê têtînan û peyv li bar dike.		
Xerostomia-ae-f	Ziyabûna dev.		
Xiphion-ûm-î	Şûr-niçilê xençerkî.		
Regio xiphoidea-	Herêma xiphoideayê.		
Processûsxiphoideûs	Niçikê dirbê şûr.(=şûrokî)		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ		TÎPA V	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Vortex-îcîs-m	Avger-Girdav		
Vortex cordîs	Girdava dil.-(=Xwîngera dil)		
Vorticôsûs-a-ûm	Biavger-bigirdav		
Venae vorticose	Xwînberên biavger.		
Vox-vocîs-f	Deng		
Vûlpes-is-f	Rovî		
Vûlva-ae-f	Dabeşa en derve ya organa cotbûnê ya mê.		
Vv.	Nîvisandina xwînberê ya semboli.		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGÎNÊN LATÎNÎ		TÎPA X	
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Xantho-	Pêşqertafa ku wateya zerbûnê peyv û têgînan li bar dike.		
Xanthosîs-îs-f	Zerbûn		
Xeno	Ya/yê ku ji derve tê-Pêşqertafa ku wateya biyaniyê dide raweyan.		
Xenogenia-ae-f	Çavkaniya derveyî- bin-gehiya bibiyani.		
Xero-	Pêşqertafa ku wateya hişktiyê têgîn û peyvan li bar dike.		
Xerostomia-ae-f	Ziyabûna dev.		
Xiphion-ûm-î	Şûr-nîçilê xençerkî.		
Regio xiphoidea-	Herêma xiphoideayê.		
Processûsxiphoideûs	Nîçikê dirbê şûr.(=şûrokî)		

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA Z
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Zeûgopodîûm-îi-n	Hestiyên cotkî yên çîpa paşîn û pêşîn- Hestiyên ku di çîpa pêşîn de ji hêla antebrachîûmê, di çîpa pşîn de jî ji hêla ossa crûrisê tèn şêwedarkirin.		
Zona-ae-f	Herêm-parçedor	Arcûs zygo- maticûs	Kembera hinarokê.
Zona orbîcûlarîs	Parçedora dorhêlî.	Os zygomatî- cûm	Hestiyê hinarokê.
Zonalîs-e	Yê/ya ku aîdê herêm û parçedorê ye.		
Zonûla-ae-f	Herêmok-parçedorik		
Zonûla cîlîarîs	Herêmoka ku bi bijan- gê re têkildar e.		
Zoologîa-ae-f	Zoolojî-zanyariya heywanan.		
Zoon-oa-n	Heywan(ajal)		
Zoonosîs-îs-f	Têgerîna ku ji heywanan pêk tê-tê- gerîna heywanî.		
Zygapophysîs-îs-f	Nîçilê livikê.		
Zygoma-ae-f	Hinarok-nîr		
Zygomatîcûs -a- ûm	Yê/ya ku bi hinarokê re têkildar e.		

ETÎMOLOJIYA NAVÊN WEK LAŞ Û BEDEN

Navên organên anatomiye xurtbûn û dewlemendiya zimanan nîşan didin. Eger kes bixwaze dewlemendî û rêk û pêkbûna zimanekî bizanibe divê nav û navlêkên anatomîk yê wî zimanî binyêre. Eger ji bo hemû organên anatomîk ê jîndaran navên bi wî zimanî hebin, ew şayesteyê pesindariyê ye. Eger ne wisa be ziman dadikeve asta pişawtinê, yan jî dibe bijarteker (ekletîk).

Di zimanekî de du cure peyv hene. hin ji van peyvên bingehînin ku ew rojane pir caran tên bi kar anîn; ên dinê jî peyvên rewşenbîrî, zanîstî û çandîne ku ew kingê pêdivî hebe tên gotin. Navên organên anatomîk, navên xizim û lêziman, hejmar û lêkerên ku bi wan re tê gotin di jiyana rojane de pir tên bikar anîn.

Peyv, ne bi tenê amrazên diyalogê ne. Ew heman dem delîlên dîrok û zimanê curbecur gelan e. Şêweyên dengvedana peyvên dîroka hezaran salan jî dest nîşan dike. Mirov bi guhdarkirina peyv û navan dikare xwe bigêhîne encama jêderka xwe ya nejadî û çandî. Di vê babetê de, bi taybet navê organên anatomîk pir girîng in.

Ziman, heyîneke civakî û neteweyî ye. Ew, rengê jiyan, hest û hizra civakan êşkere dike. Jixwe ji ber van sedeman dibêjin “ziman nasnama mirov e”. Ziman, malê takekes, qast û çînekî nîne, ku ew tiştî kollektîf e. Gencîneya hest û hizra netewan ne. Eger ev gencîne biqede gel jî namîne. Nirx û dewlemendiya vê gencîneyê bi girêdayî pîrbûna peyva re ye. Peyv çiqasî pirtir bin, cureyê axaftinê jî hewqasî baştir e. Ji ber ku hingê her kesek dikare merama xwe bi asanî derbiran bike.

Di Zimanê Kurdî de peyvên bingehî jî yê ku rojane tên bi kar anîn jî yê çandî û zanîstî pirtirin. Sedema vê jî êşkere ye. Ji çerxekî vir de kurdî qedexe bû. Lê dîsa jî saya peyvên rojane tên gotinê gencîneya hest û hizra gelê kurd, anga Zimanê Kurdî

BERANBERIYA TIRKÎ Û KURDÎ YÊN TÊGINÊN LATÎNÎ			TÎPA Z
LATÎNÎ	KURDÎ	LATÎNÎ	KURDÎ
Zeûgopodiûm-îi-n	Hestiyên cotkî yên çîpa paşîn û pêşîn- Hestiyên ku di çîpa pêşîn de ji hêla antebrachîûmê, di çîpa pşîn de jî ji hêla ossa crûrîsê tèn şêwedarkirin.		
Zona-ae-f	Herêm-parçedor	Arcûs zygo- maticûs	Kembera hinarokê.
Zona orbicûlarîs	Parçedora dorhêlî.	Os zygomati- cûm	Hestiyê hinarokê.
Zonalîs-e	Yê/ya ku aîdê herêm û parçedorê ye.		
Zonûla-ae-f	Herêmok-parçedorik		
Zonûla cîlîarîs	Herêmoka ku bi bijan- gê re têkildar e.		
Zoologîa-ae-f	Zoolojî-zanyariya heywanan.		
Zoon-oa-n	Heywan(ajal)		
Zoonosîs-îs-f	Têgerîna ku ji heywanan pêk tê-tê- gerîna heywanî.		
Zygapophysîs-îs-f	Niçilê llivikê.		
Zygoma-ae-f	Hinarok-nîr		
Zygomaticûs -a- ûm	Yê/ya ku bi hinarokê re têkildar e.		

ETÎMOLOJIYA NAVÊN WEK LAŞ Û BEDEN

Navên organên anatomiyê xurtbûn û dewlemendiya zimanan nîşan didin. Eger kes bixwaze dewlemendî û rêk û pêkbûna zimanekî bizanibe divê nav û navlêkên anatomîk yên wî zimanî binyêre. Eger ji bo hemû organên anatomîk ê jîndaran navên bi wî zimanî hebin, ew şayesteyê pesindariyê ye. Eger ne wisa be ziman dadikeve asta pişawtinê, yan jî dibe bijarteker (ekletîk).

Di zimanekî de du cure peyv hene. hin ji van peyvên bingehînin ku ew rojane pir caran tên bi kar anîn; ên dinê jî peyvên rewşenbîrî, zanîstî û çandîne ku ew kingê pêdivî hebe tên gotin. Navên organên anatomîk, navên xizim û lêziman, hejmar û lêkerên ku bi wan re tê gotin di jiyana rojane de pir tên bikar anîn.

Peyv, ne bi tenê amrazên diyalogê ne. Ew heman dem delîlên dîrok û zimanê curbecur gelan e. Şêweyên dengvedana peyvan dîroka hezaran salan jî dest nîşan dike. Mirov bi guhdarkirina peyv û navan dikare xwe bigêhîne encama jêderka xwe ya nejadî û çandî. Di vê babetê de, bi taybet navê organên anatomîk pir girîng in.

Ziman, heyîneke civakî û neteweyî ye. Ew, rengê jiyan, hest û hizra civakan êşkere dike. Jixwe ji ber van sedeman dibêjin “ziman nasnama mirov e”. Ziman, malê takekes, qast û çînekî nîne, ku ew tiştê kollektîf e. Gencîneya hest û hizra netewan ne. Eger ev gencîne biqede gel jî namîne. Nirx û dewlemendiya vê gencîneyê bi girêdayî pîrbûna peyva re ye. Peyv çiqasî pirtir bin, cureyê axaftinê jî hewqasî baştir e. Ji ber ku hingê her kesek dikare merama xwe bi asanî derbiran bike.

Di Zimanê Kurdî de peyvên bingehî jî yên ku rojane tên bi kar anîn ji yên çandî û zanîstî pirtirin. Sedema vê jî êşkere ye. Ji çerxekî vir de kurdî qedexe bû. Lê dîsa jî saya peyvên rojane tên gotinê gencîneya hest û hizra gelê kurd, anga Zimanê Kurdî

ji pişawtinê filitî.

Ji peyvên bingehîn hin jî nav û lêkerên girêdayî organên anatomiya jîndara ne

Laş:

PHE *leig-, *līg- ‘laş, dûmen, bergeh’¹, *krep-, *krp-, Hİ *krpā* ‘şikil, cure’², *twek-os-, Hitt. *tuokka*, Hurr. *e-di/i-di* ‘kes, bixwe’³, Skt. *ç/zarīra-*, *deha-*, *tenū-*, Av. *kahrp-*, *tenū*, Eski Prusya *kērmens*, Peh. *kālbod*, *kirb*, *ten*, Farsi *beden*, Hindi *śarīra*, Gurc. *skhelus*, Arm. *marmin*, Kurdî *beden*, *laş*, *ten*, *enam*, *ceste*.

ChSl. *tělo*, SCr. *tijelo*, Russ. *telo*, Pol. *cialo*, Boh. *tělo*, Lith. *kūnas*, Lett. *miesa*, *kūnis*.

Gr. *αώμα*, NG *αώμα* (aoma), Lat. *corpus*, It. *corpo*, Fr. *corps*, Sp. *cuerpo*, Rom. *corp*, Alb. *trup*.

İr. *corp*, *colinn*, *crī*, Nlr. *corp*, W. *corff*, Br. *korf*.

Goth. *Leik* ‘laş, goşt, cendek’, ON *līk*, *līkamr*, Dan. *legeme*, *krop*, Sw. *kropp*, OE *līchama*, *līc* (*bodig*), NE *body*, Du. *lichaam*, OHG *līh*, *līhamo*, NHG *leib*, *körper*.

Di nav zimanên Hind-Ewropî de hemû navên ku *laş* dest nîşan dikin, pîraniya wan di Zimanê Kurdî de tîen bi kar anîn.

Wek nimûne:

Goth. *leik*, ON *līk*, *līkamr*, Dan. *Legeme*, Du. *lichaam*, OHG

1 J. Pokorny 667:2; Walde-Pokorny II 389

2 J. Pokorny, 620:1; Walde-Pokorny I 486; Walde-H. I 277

3 Di nivisarên mîtanîkî edî, yêen Marî, Ras Şamra, Boğazköyê de wek edî yan jî idî hatiye nivisandin.

līh, *līhamo*, NHG *leib*, OE *līchama*, *līc* û kurdî *laş* hevref in. Ango di heman beşê de ne. Her wiha bi tenê şeweyên bilevkirinê hinekî cuda ne. Jêderka wan hemûyan jî PHE **leig-*, **līg-* ‘laş, dîmen, bergeh’ e.

Beden:

Navên ku dişibên kurdî *beden*, îngliziya kevn *bodig* ‘laş, sîng’, îngilîziya Nû *body* ‘beden, laş’, OHG *botah* tenê ne û bi *goreyî* Ferhenga Etîmolojîk a Înglîzî de jêderka vê peyvê diyar nîne.⁴ Baş e ji ku hatiye û ketiye li nav zimanê kurdî? Diyarê ji peyva Horîkî *e-di/i-di* ‘kes, bixwe’ bi kurdî re mîrat maye. Peyvên *mîna* ‘kes, bixwe’ di heman demê de meneya ‘dîmen’, ‘awa’ û ‘çawabûnê’ jî didin xuyakirin. Ji ber van egeran mirov dikare bêje ku jêderka etîmolojîk ya kurdî navê ‘beden’ Hurr. *e-di/i-di* ‘kes, bixwe’ ye.

ji pişawtinê filitî.

Ji peyvên bingehîn hin jî nav û lêkerên girêdayî organên anatomiya jîndara ne

Laş:

PHE *leig-, *līg- ‘laş, dîmen, bergeh’¹, *krep-, *krp-, HÍ *krpā*- ‘şikil, cure’², *twek-os-, Hitt. *tuekka*, Hurr. *e-di/i-di* ‘kes, bixwe’³, Skt. *ç/zarīra-*, *deha-*, *tenū-*, Av. *kahrp-*, *tenū*, Eski Prusya *kērmens*, Peh. *kālbod*, *kirb*, *ten*, Farsi *beden*, Hindi *śarīra*, Gurc. *skhelus*, Arm. *marmin*, Kurdî *beden*, *laş*, *ten*, *enam*, *ceste*.

ChSl. *tělo*, SCr. *tijelo*, Russ. *telo*, Pol. *cialo*, Boh. *tělo*, Lith. *kūnas*, Lett. *miesa*, *kūnis*.

Gr. *αώμα*, NG *αώμα* (aoma), Lat. *corpus*, It. *corpo*, Fr. *corps*, Sp. *cuerpo*, Rom. *corp*, Alb. *trup*.

İr. *corp*, *colinn*, *crī*, Nlr. *corp*, W. *corff*, Br. *korf*.

Goth. *Leik* ‘laş, goşt, cendek’, ON *līk*, *līkamr*, Dan. *legeme*, *krop*, Sw. *kropp*, OE *līchama*, *līc* (*bodig*), NE *body*, Du. *lichaam*, OHG *līh*, *līhamo*, NHG *leib*, *körper*.

Di nav zimanên Hind-Ewropî de hemû navên ku *laş* dest nîşan dikin, piraniya wan di Zimanê Kurdî de tîen bi kar anîn.

Wek nimûne:

Goth. *leik*, ON *līk*, *līkamr*, Dan. *Legeme*, Du. *lichaam*, OHG

1 J. Pokorny 667:2; Walde-Pokorny II 389

2 J. Pokorny, 620:1; Walde-Pokorny I 486; Walde-H. I 277

3 Di nivisarên mîtanîkî edî, yêen Marî, Ras Şamra, Boğazköyê de wek edî yan jî idî hatiye nivisandin.

līh, *līhamo*, NHG *leib*, OE *līchama*, *līc* û kurdî *laş* hevref in. Ango di heman beşê de ne. Her wiha bi tenê şeweyên bilevkirinê hinekî cuda ne. Jêderka wan hemûyan jî PHE **leig-*, **līg-* ‘laş, dîmen, bergeh’ e.

Beden:

Navên ku dişibên kurdî *beden*, îngliziya kevn *bodig* ‘laş, sîng’, îngilîziya Nû *body* ‘beden, laş’, OHG *botah* tenê ne û bi *goreyî* Ferhenga Etîmolojîk a Înglîzî de jêderka vê peyvê diyar nîne.⁴ Baş e ji ku hatiye û ketiye li nav zimanê kurdî? Diyare ji peyva Horîkî *e-di/i-di* ‘kes, bixwe’ bi kurdî re mîrat maye. Peyvên *mîna* ‘kes, bixwe’ di heman demê de meneya ‘dîmen’, ‘awa’ û ‘çawabûnê’ jî didin xuyakirin. Ji ber van egeran mirov dikare bêje ku jêderka etîmolojîk ya kurdî navê ‘beden’ Hurr. *e-di/i-di* ‘kes, bixwe’ ye.

Şivira Nankor⁵

Bi Zimanê Horîkî

1. *Nali edi[ye]niş pabanniş melahum,*
2. *nali ulbini pabanni habanab.*
3. *Wuru[b] [t]elu tapşu pabanni şidarillum :*
4. *“Ai nauniye pabanni amelanni tarriş*
5. *u idelanni Teşşubaş, amelanni tarriş ! “*

.....

Analîza wê bi Zimanê Kurdî:

1. *Nali edi[ye]niş pabanniş melahum*
Nalîn bedeniş baniyîş melahî
Baniyî nalîn ji bedeniş m/nehêla⁶
2. *nali ulbini pabanni habanab*
nalîn aliyê hanê beyabanî heband/hevand
nalînê (xwe) heband⁷ baniyê hêla dinê
3. *Wuru[b] [t]elu tapşu pabanni şidarillum*
Ferici tel/til çespî banî/beyabanî cîdar/çîdar⁸

5 Ali Husein Kerim, Destan-Helbest û Mîtolojiya Huriyan, r. 89, weşana Enstîtuya Kurdî ji bo Lêkolîn û Zanîst Li Almanya 2014.; jêderka sereke KBo 32.14 i 1-25//ii 1-25.

6 “çiyê nalîn ji ser xwe qewitand”

7 Ango xwe hebande çiyayekî; çû çiyayekî dinê.

8 Hurr. şîdar ‘nifir, ayîk û lenet’ê. Di Zimanê Kurdî de çîdar heye û tewrekî seza danê ye. Ango mina toqa neletê ye. Herwusa wateya neletê jî dide.

Fericî til (û) çîdar çespande beyabanî⁹

4. ***Ai nauniye pabanni amelanni tarriş***

Eva naniye banî qemiranî agiriş (jî)

agir/adiriş naniyê banî biqemirîne¹⁰

5. ***u idelanni Teşşubaş, amelanni tarriş !***

û zidelanî Teşûbiş gum lê hanî atiriş gumîn lê

û ziddê wêTeşûb jî (bi) adiriş gumîn lê haniya!

.....

Ji helbestê de jî diyar e ku horîkî wateya peyva *edi/idi* pir berfireh e û mirov dikara şûna navê bedenê jî bikar bîne. Ji xwe di risteya çirokê de << Nali ***edi[ye]niş*** pabanniş melahum >>. Peyva ediyeniş tê wateya ‘ji ser xwe’, ‘ji ser bedena xwe’. Di kurdiya serdema navîn de ev wek bedenîş tê nivisandin. Heta di Zaravayê Dimilkî de paşpirtika –îş û –yîş hê tê bikar anîn. Her wiha navê anatomîk *beden* ji Zimanê Horîkî maye. Ev jî temenê vî navî yê pênc hezar salan diselimîne. Diyar e ji horîkî derbasî nav zimanên Înglizî û elmanî jî bûye. Çawa û ji hêla kê çûye ew jî mijareke dîrokî cuda ye.

Ten:

Sanskritî tenû ,laş, beden’ wek ten di nav kurdî de jî heye. Lê belê ev di kurdî de bi tenê ji bo laşê bê serî, mil û nigan tê gotin. Heta gelek caran ji bo çermê mirov jî tê bi kar anîn. Gelekî balkêşe navê ten bi tenê ji bo mirovan tê gotin. Navê ten di hin zimanên Hînd-Ewropî de şûna çermê mirovan, yan jî rengê çermê mirovan de tê bi kar anîn (Fr. Teint, Romenî

9 Ango “*fericî li jorê û nifir li çiya kir*”. Çespandin, digel îspatê, wateya erdê xistin, lêxistin û înfazê jî dide.

10 Ango got: “*bila agir li çêreya vî çiya keve*” Kurdî qemirandin rengê sotina tiştan e.

Şivira Nankor⁵

Bi Zimanê Horîkî

1. *Nali edi[ye]niş pabanniş melahum,*
2. *nali ulbini pabanni habanab.*
3. *Wuru[b] [t]elu tapşu pabanni şidarillum :*
4. “*Ai nauniye pabanni amelanni tarriş*
5. *u idelanni Teşşubaş, amelanni tarriş !*“

.....

Analîza wê bi Zimanê Kurdî:

1. *Nali edi[ye]niş pabanniş melahum*
Nalîn bedeniş baniyîş melahî
Baniyî nalîn ji bedeniş m/nehêla⁶
2. *nali ulbini pabanni habanab*
nalîn aliyê hanê beyabanî heband/hevand
nalînê (xwe) heband⁷ baniyê hêla dinê
3. *Wuru[b] [t]elu tapşu pabanni şidarillum*
Ferici tel/til çespî banî/beyabanî cîdar/çîdar⁸

5 Ali Husein Kerim, Destan-Helbest û Mîtolojiya Huriyan, r. 89, weşana Enstîtuya Kurdî ji bo Lêkolîn û Zanîst Li Almanya 2014.; jêderka sereke KBo 32.14 i 1-25//ii 1-25.

6 “*çiyê nalîn ji ser xwe qewitand*”

7 Ango xwe hebande çiyayekî; çû çiyayekî dinê.

8 Hurr. şîdar ‘nifir, ayîk û lenet’e. Di Zimanê Kurdî de çîdar heye û tewrekî seza danê ye. Ango mina toqa neletê ye. Herwusa wateya neletê ji dide.

Fericî til (û) çîdar çespande beyabanî⁹

4. ***Ai nauniye pabanni amelanni tarriş***

Eva naniye banî qemiranî agiriş (jî)

agir/adiriş naniyê banî biqemirîne¹⁰

5. ***u idelanni Teşşubaş, amelanni tarriş !***

û zidelanî Teşûbiş gum lê hanî atiriş gumîn lê

û ziddê wêTeşûb jî (bi) adiriş gumîn lê haniya!

.....

Ji helbestê de jî diyar e ku horîkî wateya peyva *edi/idi* pir berfireh e û mirov dikara şûna navê bedenê jî bikar bîne. Ji xwe di risteya çîrokê de << Nali *edi[ye]niş* pabanniş melahum >>. Peyva ediyeniş tê wateya ‘ji ser xwe’, ‘ji ser bedena xwe’. Di kurdiya serdema navîn de ev wek bedenîş tê nivisandin. Heta di Zaravayê Dimilkî de paşpirtika –îş û –yîş hê tê bikar anîn. Her wiha navê anatomîk *beden* ji Zimanê Horîkî maye. Ev jî temenê vî navî yê pênc hezar salan diselimîne. Diyar e ji horîkî derbasî nav zimanên Înglizî û elmanî jî bûye. Çawa û ji hêla kê çûye ew jî mijareke dîrokî cuda ye.

Ten:

Sanskritî tenû ,laş, beden’ wek ten di nav kurdî de jî heye. Lê belê ev di kurdî de bi tenê ji bo laşê bê serî, mil û nigan tê gotin. Heta gelek caran ji bo çermê mirov jî tê bi kar anîn. Gelekî balkêşe navê ten bi tenê ji bo mirovan tê gotin. Navê ten di hin zimanên Hînd-Ewropî de şûna çermê mirovan, yan jî rengê çermê mirovan de tê bi kar anîn (Fr. Teint, Romenî

9 Ango “*fericî li jorê û nifir li çiya kir*”. Çespandin, digel îspatê, wateya erdê xistin, lêxistin û înfazê jî dide.

10 Ango got: “*bila agir li çêreya vî çiya keve*” Kurdî qemirandin rengê sotina tiştan e.

ten, Almanî teint). Jêderka etîmolojîk ya vî navî diyar e ji PHE *ten-, *tend-¹¹ yê vedikişê, dirêj dibe, elastîk' derhatiye. Ji ber ku çerm li ser tena mirov mîna ku hatiye vekişandin û bedenê hatiye pêçandin.

Sînonîmên mîna ChSl. *tělo*, SCr. *tijelo*, Russ. *telo*, Pol. *cialo*, Boh. *tělo* di kurdiya nûjen de wek *tel* cih girtiye û wateya 'bejn û balê' tê gotin. Di Zimanê Kurdî de sînonîmên mîna Lat. *corpus*, It. *corpo*, Fr. *corps*, Sp. *cuerpo*, Rom. *corp*, Îr. *corp*, Nlr. *corp*, W. *corff*, Br. *korf*, Dan. *krop*, Sw. *kropp*, *körper* yekser nebin jî, şêweyekî pêşibî hene. Kurdî sîfatên mîna gorpe, girpe, gewre 'pir mezin' şêweyê bedenê, mezinbûna wê dest nîşan dike.

Ali Husein Kerim, Kürtçe Etimolojik Sözlüğü (Karşılaştırmalı), Enstituya Kurdî ji Lêkolîn û Zanîst li Almanya, 2013.

David Michael Weeks, *Hititite Vocabulary: An Anatolian Appendix to Buck's Dictionary of Selected Synonyms in the Principal Indo-European Languages* 1985, University of California, Los Angeles

David Neil MacKenzie, *A concise Pahlavi dictionary*. London, Oxford University Press, 1971.

Dennis R. M. Campbell, *Mod and Modality in Hurrian Cilt 1*, Chicago, Illionis, 2007.

H. Craig Melchert, *Lexica Anatolica Volume 2, Cuneiform Luvian Lexicon*, Chapel Hill, N.C. 1993.

11 J. Pokorny 1065-66:1.

- Harun Turgut, *Türkçe-Zazaca Sözlük*, Do yayınları, 2008, İstanbul.
- Hejar Abdullapûr, *Ferhengê Hêjar*, Dezgehê Tevîjîyanewa û belevkerddenewai Mukriyan, 2008, Dihok.
- Helmut Rix, Martin Kümmel, LIV - *Lexikon der indogermanischen Verben. Die Wurzeln und ihre Primärstambildungen. Zweite, erweiterte und verbesserte Auflage*, 2001 Ludwig Reicherd, Wiesbaden
- Jaan Puhvel, *Hittite Etymological Dictionary*, New York, 1984
- Julius Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, Bern and Munich, 1959.
- K.K. Kurdoev & Z.A. Jusupova, *Ferhengî kurdî-rusi (sorani)* / Lubotsky 1994a: Alexander Lubotsky, *Avestan θbōraštār- and the Indo-European root *turk*, *Die Sprache* 36: 94-102.
- Lucia Wald, Dan Slușanschi, *Introducere in Studiul Limbii și Culturii Indo-Europene*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987.
- Malmisanij, *Zazaca-Türkçe Sözlük, Ferhengê Dimilkî-Tirkî*, Weşanên Deng, Ekim 1992, İstanbul.
- Michiel de Vaan, *Etymological Dictionary of Latin and other Italic Languages*, Brill 2008, Leiden-Boston.
- Türkçe-Kirmanca (Zazaca) Sözlük, Ferhengê Tirkî-Kirmanckî (Zazakî)*, Gruba Xebate ya Vateyî 2001, İstanbul.
- Walde, Alois and Johann Baptist Hoffmann, *Lateinisches etymologisches Wörterbuch I-II 1930-1934*
- Watkins, Calvert, *The American Heritage Dictionary of Indo-European Roots 1958*, Boston Houghton Mifflin.
- Zana Ferqînî, *Ferhenga Kurdî-Tirkî*, Enstîtûya Kurdî ya Stenbolê

ten, Almanî teint). Jêderka etîmolojîk ya vî navî diyar e ji PHE *ten-, *tend-¹¹ yê vedikişê, dirêj dibe, elastîk' derhatiye. Ji ber ku çerm li ser tena mirov mîna ku hatiye vekîşandin û bedenê hatiye pêçandin.

Sînonîmên mîna ChSl. *tělo*, SCr. *tijelo*, Russ. *telo*, Pol. *cialo*, Boh. *tělo* di kurdiya nûjen de wek *tel* cih girtiye û wateya 'bejn û balê' tê gotin. Di Zimanê Kurdî de sînonîmên mîna Lat. *corpus*, It. *corpo*, Fr. *corps*, Sp. *cuerpo*, Rom. *corp*, Îr. *corp*, Nlr. *corp*, W. *corff*, Br. *korf*, Dan. *krop*, Sw. *kropp*, *körper* yekser nebin jî, şêweyekî pêşîbî hene. Kurdî sîfatên mîna gorpe, girpe, gewre 'pir mezin' şêweyê bedenê, mezinbûna wê dest nîşan dike.

Ali Husein Kerim, Kürtçe Etimolojik Sözlüğü (Karşılaştırmalı), Enstituya Kurdî ji Lêkolîn û Zanîst li Almanya, 2013.

David Michael Weeks, *Hititite Vocabulary: An Anatolian Appendix to Buck's Dictionary of Selected Synonyms in the Principal Indo-European Languages* 1985, University of California, Los Angeles

David Neil MacKenzie, *A concise Pahlavi dictionary*. London, Oxford University Press, 1971.

Dennis R. M. Campbell, *Mod and Modality in Hurrian Cilt 1*, Chicago, Illionis, 2007.

H. Craig Melchert, *Lexica Anatolica Volume 2, Cuneiform Luvian Lexicon*, Chapel Hill, N.C. 1993.

11 J. Pokorny 1065-66:1.

- Harun Turgut, *Türkçe-Zazaca Sözlük*, Do yayınları, 2008, İstanbul.
- Hejar Abdullapûr, *Ferhengê Hêjar*, Dezgehê Tevîjîyanewa û belevkerddenewai Mukriyan, 2008, Dihok.
- Helmut Rix, Martin Kümmel, LIV - *Lexikon der indogermanischen Verben. Die Wurzeln und ihre Primärstambildungen. Zweite, erweiterte und verbesserte Auflage*, 2001 Ludwig Reicherd, Wiesbaden
- Jaan Puhvel, *Hittite Etymological Dictionary*, New York, 1984
- Julius Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, Bern and Munich, 1959.
- K.K. Kurdoev & Z.A. Jusupova, *Ferhengî kurdî-rusi (sorani)* / Lubotsky 1994a: Alexander Lubotsky, *Avestan θbōraštār- and the Indo-European root *turk*, *Die Sprache* 36: 94-102.
- Lucia Wald, Dan Slușanschi, *Introducere in Studiul Limbii și Culturii Indo-Europene*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987.
- Malmisanij, *Zazaca-Türkçe Sözlük, Ferhengê Dimilkî-Tirkî*, Weşanên Deng, Ekim 1992, İstanbul.
- Michiel de Vaan, *Etymological Dictionary of Latin and other Italic Languages*, Brill 2008, Leiden-Boston.
- Türkçe-Kirmanca (Zazaca) Sözlük, Ferhengê Tirkî-Kirmanckî (Zazakî)*, Gruba Xebate ya Vateyî 2001, İstanbul.
- Walde, Alois and Johann Baptist Hoffmann, *Lateinisches etymologisches Wörterbuch I-II 1930-1934*
- Watkins, Calvert, *The American Heritage Dictionary of Indo-European Roots 1958*, Boston Houghton Mifflin.
- Zana Ferqînî, *Ferhenga Kurdî-Tirkî*, Enstîtûya Kurdî ya Stenbolê

ÇERM

PHE **tʰakos*⁻¹, **moiso-s*, **maiso-s* ‘çermê pêz, çermkarî’², **sken-* ‘jêkirin, qetandin’, Hurr. *ašxi/ašhe-*‘çerm, pest, berg’³, Hitt. *tuekkas, kursa-, kariya-; paideia-*, Skt. *tvac-,tvakos, carman-, ajina*, Av. (*suri-*): *čaraman-*, Peh. *çerm, dawāl, pōst, tōz*, Farsi *چرم* (*çerm*), Hindi *चमड़े* (*camaṛē*), Gurc. *ᠲᠦᠶᠠᠵᠢᠨ* (*tqavis*), Arm. *կաշիկ* (*kašî*), Erb.(*چلدج*cild), Kurdî *pîst, çerm, kevil, eyar, hîz, pest, pûl* (pûlên masiyan).

ChSl. *koža*, SCr. *koza*, Russ. *koza, škura*, Pol. *skora*, Boh. *kuže*, Lith. *oda; skūra*, Lett. *āda*.

Gr.δέρμα (*derma*), χρώς (*chrós*), σκύτος (*skýtos*), NG δέρμα (*derma*), πετσί (*petsi*), Lat. *cutis, pellis* (*corium*), It. *pelle, cute*, Fr. *peau* (*cuir*), Sp. *cutis*, (*cuero*): *pellejo*, Rom. *piele*, Alb. *lëkurë*.

Ir. *cness, croccenn, seche*, Nlr. *cneas, croiceann; seethe*, W. *creon* (*cen*), Br. *kroc’en, (kenn)*.

Goth. *-fill*, ON *hūð, skinn* (*horund*), Dan. *hud, skind*, Sw. *hud, skin*, OE *hyd; fell*, NE *skin, hide* (*fell*), Du. *huid vel*, OHG *scinten*, NHG *schinden*.

Peyvên wek Skt. *tvac-,tvakos*, Gr. σκύτος (*skýtos*), Lat. *cutis*, It. *cute*, Sp. *cutis*, Arnavûdî *lëkurë*, İngilîziya kevn *skinn*, İngilîziya nû *skin*, Danişkî *skind*, Swêdkî *skin* û yên wek wê di wateya “çerm” de ne. Ew û PHE **tʰakos-* û **sken-*, Hitt. *tuekkas*, Skt. *tvac-, tvakos*, Grekî σκύτος (*skýtos*) dişibin hev. Her çiqasî yekser nebe jî peyvên bi vê formê di zimanê kurdî de mîna bi zaravê zazakî *tûk(e)* ‘rû, sikûm’, zaravê kurmanckî *sikûm* ‘rû’ du

1 Julies Pokorny, 1099.

2 Julius Pokorny, 747.

3 Arnaud Fournet & Allan R. Bomhard, *The Indo-European Elements in Hurrian: Hurrian Vocabulary 79*, La Garenne Colombes/Charleston 2010.

heb navlêk hene. Her wiha, “rû” bi xwe jî organekî derveyî ye û parçek ji laş e.

Di zimanê kurdî de herî zêde wek navê eyarê li ser laşê candaran “çerm” tê

bikaranîn. Bingehê vî navî ji peyvên PHE **der-*, **dera-*, **drē-* ‘eyar, berge, post, dirandin, buhust’⁴ derhatiye. Encama bilêv-kirinên cuda **der-* dibe ku cara yekemîn bûye “*cer*” û “*çer*” û dawiyê jî bûye çerm. Ev nav di Zimanê Bijîşktiyê de bûye *derm* û zanîsta wê jî *dermatolojî* ye. Ango, peyva kurdî *çerm* û PHE **der-* û yonanî *derm* bilêv-kirinên cuda yê heman peyvê ne.

Eger em bala xwe bidin vê peyvê, kurdan ji bo çî dengê *d* kirine ç, baş tê gihandin. Di zimanê kurdî de *der* berevajîya hundir, term jî navê cesed e. Jixwe *çerm* organekî der, term ‘cesed’ jî diyare. Ji bo di navbera wan de tevlihevî çênebe yekî re gotine *der*, yê dinê re jî gotine *term* û *çerm*. Heta di tirkîya nûjen de navê çerm “*derî*” ye. Peyva *derîs* ‘çerm’ di *Divânü Lûgati’t-Türk a Mehmûdê Kaşgarî* de wek *terî* hatiye destnîşankirin. Lê belê dibe ku hîna tirk nehatibûn li Îran û Mezopotamyayê ev peyv ji kurdên li ber Derya Xezarê û ji tajîk û afganan wergirtibin. Jixwe bingehê vê yê Proto-Hind-Ewropî jî heye. PHE **ter-*, **tera-*, **terbh-*, **terd-*, **terg-*, **terp-* ‘sert, req, sert’⁵; **dherebh-* ‘sertbûyî, derderkîbûn’⁷ mînakên pir balkêş in.

PHE **moiso-s*, **maiso-s* ‘çermê pezî, çermkarî’, Di nav ziamnê kurdî de wek *meşk* ‘eyar, tulim’ bi şêweyekî berfireh tê bika-

4 Julius Pokorny, 206-11, 4.

5 Divânü Lûgati’t-Türk Dizini, deri, I, 70, 165, 306; II, 149, 229, 231, 303, 354; III, 188, 190, 221, 244, Türk Dil Kurumu

6 J. Pokorny 1076, 7.

7 J. Pokorny 257-58.

ÇERM

PHE **tuakos*⁻¹, **moiso-s*, **maiso-s* ‘çermê pêz, çermkarî’², **sken*- ‘jêkirin, qetandin’, Hurr. *ašxi/ašhe*-‘çerm, pest, berg’³, Hitt. *tuëkkas*, *kursa-*, *kariya-*; *paideia-*, Skt. *tvac-*, *tvakos*, *carman-*, *ajina*, Av. (*suri*-): *čaraman-*, Peh. *çerm*, *dawāl*, *pōst*, *tōz*, Farsi چرم (*çerm*), Hindi चमड़े (*camaṛē*), Gurc. ᠲᠦᠶᠠᠵᠢ (*tqavis*), Arm. կաշի (kašî), Erb. (جلد *cild*), Kurdî *pîst*, *çerm*, *kevil*, *eyar*, *hîz*, *pest*, *pûl* (pûlên masiyan).

ChSl. *koža*, SCr. *koza*, Russ. *koza*, *škura*, Pol. *skora*, Boh. *kuže*, Lith. *oda*; *skūra*, Lett. *āda*.

Gr. δέρμα (*derma*), χρώς (*chrós*), σκύτος (*skýtos*), NG δέρμα (*derma*), πετσί (*petsi*), Lat. *cutis*, *pellis* (*corium*), It. *pelle*, *cute*, Fr. *peau* (*cuir*), Sp. *cutis*, (*cuero*): *pellejo*, Rom. *piele*, Alb. *lëkurë*.

Ir. *cness*, *croccenn*, *seche*, Nlr. *cneas*, *croiceann*; *seethe*, W. *creon* (*cen*), Br. *kroc’en*, (*kenn*).

Goth. *-fill*, ON *hūð*, *skinn* (*horund*), Dan. *hud*, *skind*, Sw. *hud*, *skin*, OE *hyd*; *fell*, NE *skin*, *hide* (*fell*), Du. *huid vel*, OHG *scinten*, NHG *schinden*.

Peyvên wek Skt. *tvac-*, *tvakos*, Gr. σκύτος (*skýtos*), Lat. *cutis*, It. *cute*, Sp. *cutis*, Arnavûdî *lëkurë*, İngilîziya kevn *skinn*, İngilîziya nû *skin*, Danişkî *skind*, Swêdkî *skin* û yên wek wê di wateya “çerm” de ne. Ew û PHE **tuakos*- û **sken*-, Hitt. *tuëkkas*, Skt. *tvac-*, *tvakos*, Grekî σκύτος (*skýtos*) dişibin hev. Her çiqasî yekser nebe jî peyvên bi vê formê di zimanê kurdî de mîna bi zaravê zazakî *tûk(e)* ‘rû, sikûm’, zaravê kurmanckî *sikûm* ‘rû’ du

1 Julies Pokorny, 1099.

2 Julius Pokorny, 747.

3 Arnaud Fournet & Allan R. Bomhard, *The Indo-European Elements in Hurrian: Hurrian Vocabulary 79*, La Garenne Colombes/Charleston 2010.

heb navlêk hene. Her wiha, “rû” bi xwe jî organekî derveyî ye û parçek ji laş e.

Di zimanê kurdî de herî zêde wek navê eyarê li ser laşê candaran “çerm” tê

bikaranîn. Bingehê vî navî ji peyvên PHE **der-*, **dera-*, **drē-* ‘eyar, berge, post, dirandin, buhust’⁴ derhatiye. Encama bilêv-kirinên cuda **der-* dibe ku cara yekemîn bûye “*cer*” û “*çer*” û dawiyê jî bûye çerm. Ev nav di Zimanê Bijîşkiyê de bûye *derm* û zanîsta wê jî *dermatolojî* ye. Ango, peyva kurdî *çerm* û PHE **der-* û yonanî *derm* bilêv-kirinên cuda yê heman peyvê ne.

Eger em bala xwe bidin vê peyvê, kurdan ji bo çî dengê *d* kirine ç, baş tê gihandin. Di zimanê kurdî de *der* berevajîya hundir, term jî navê cesed e. Jixwe *çerm* organekî der, term ‘cesed’ jî diyare. Ji bo di navbera wan de tevlihevî çênebe yekî re gotine *der*, yê dinê re jî gotine *term* û *çerm*. Heta di tirkîya nûjen de navê çerm “*derî*” ye. Peyva *derî* ‘çerm’ di *Divânü Lûgatî’t-Türk a Mehmûdê Kaşgarî* de wek *terî* hatiye destnîşankirin. Lê belê dibe ku hîna tirk nehatibûn li Îran û Mezopotamyayê ev peyv ji kurdên li ber Derya Xezarê û ji tajîk û afganan wergirtibin. Jixwe bingehê vê yê Proto-Hind-Ewropî jî heye. PHE **ter-*, **tera-*, **terbh-*, **terd-*, **terg-*, **terp-* ‘sert, req, sert’⁶; **dherebh-* ‘sertbûyî, derderkîbûn’⁷ mînakên pir balkêş in.

PHE **moiso-s*, **maiso-s* ‘çermê pezî, çermkarî’, Di nav ziamnê kurdî de wek *meşk* ‘eyar, tulim’ bi şêweyekî berfireh tê bika-

4 Julius Pokorny, 206-11, 4.

5 Divânü Lûgatî’t-Türk Dizini, deri, I, 70, 165, 306; II, 149, 229, 231, 303, 354; III, 188, 190, 221, 244, Türk Dil Kurumu

6 J. Pokorny 1076, 7.

7 J. Pokorny 257-58.

ranîn.

Sînonîmên mîna ChSl. *koža*, SCr. *koza*, Russ. *koza*, Boh. *kuže* di zimanê kurdî de koz ‘mevzî, parastgeha piçûk’ û kûz ‘amanê ku tiştên avî dikinê’.

Hurîkî *aşxi/aşhe*-‘çerm, berge’ di kurdî de wek qaşix, qaşik, qaşil tê bilêvkirin.

GOŞT

PHE **mēmso-*, **mē(m)s-ro-*⁸, Hitt. *uzzi-*, Hurr. *udzi/u-zi*, Skt. *māmsa-*, *mā*, Av. *gav-*, Peh. *goit, pid*, Erb. لحم (lehm), Farsi گوشت (goşt), Hindi मांस (mānsa), Gurc. ხორცი (khorts’i), Arm. միս (mis), Kurdî *goşt*.

ChSl. *plūti-*, *meso-*, SCr. *meso-*, Russ. *mjaso*, Pol. *mieso*, Boh. *maso*, Lith. *mésa*, Lett. *miesa*.

Gr. σάρξ (sarx), κρέας (kreas), NG σάρκα, κρέας, Lat. *carō*, It. *carne*, Fr. *chair*, Sp. *carne*, Rom. *carne*, Alb. *mish*.

Goth. *mimz, mammō*, ON *hold, horund*, Dan. *kød*, Sw. *kätt*, OE *flæsc*, NE *flesh*, Du. *vleesch*, OHG *fleisc*, NHG *fleisch*.

Bi Proto-Hînd-Ewropî navê goşt **mēmso-* ye. Ev cure navê Hînd-Ewropî Di zimanê kurdî û îraniyên dinê de cih negirtiyê. Lê belê di nav zimanên mîna êrmenîkî, yên baltikiyan, arnawûdî û gotkî de sînonîmên wisa hene. Lê belê peyva * *mēmso* ne li dûrî zimanê kurdî ye. Bi kurdî navê pêzkûvîyê mamiz, navê peza mê ya kedîkirî mî, navê gelemperî yê pezên mê mêşîn, navê dewarên hûr ê gelemperî moz, tema goşt jî miz e. Her wisa mirov dikare

8 Julius Pokorny, 725.

masî jî bixe li nav vê tofê. Dema mirov lîsteya jorê ya bi goreyî zimanên curbecur bixwîne ev rastî bala mirov dikişîne. Kurdan navê ajalên duxwin nedena “goşt”. Lê navê yekser navê xwarinê yê bi Zimanê Proto-Hînd Ewropî *ghos- ‘xwarin’⁹ bi kar anîne.

Kurdî goşt di şêwazê îranîkî ye. Mirov jîndarekî omnivorous e. (her tiştî dixwe). Xwarina wî ya herî sereke goşt e. Diyare PHE *mēmso- navê goşt ji dema ku mirovan hê ajal kedî nekiribûn derketiye holê. Peyva îrankî goşt jî nîşandeka serdema kedîkiri-na dewaran e. (ga û mange).

Di Awestayê de ev mijar gelekî eşkere ye. Di Avestayê de bi dewarê kozmogonî re *gav-aēvō.dātā* tê gotin. Di Kozmogoniya Zerdeştîyê de tê gotinê ku şeş bingehên sereke yên afirandinê hene. Ahura Mazda bi van şeş materyalên sereke ve jîndar afirandine. Her wisa, *gav-aēvō.dātā* jî ji bo afirandina ajalên **sû-dewar** hatiye bi kar înanê.

Di mîtolojiya afirandinê de ev ajalê sereta tê kuştinê, lê ji mêjî-hestî, *çitra*¹⁰ û organên wî ajalên nû ên li ser rûyê erdê hatine afirandin. Ruhê (giyana) dewarê serete (*geuš-urvan*) jî ruhê pez û dewarên kedîkirî.¹¹ Derketiye holê.

Paradigma I

Av. *gaomavañt-* ‘bi goşt’, *gao-*, *gâu-* jî navê ga, garanê ye, Av.

9 J. Pokorny, 452

10 Wateya çitra bi tekûz nayê zanîn. Lê belê piraniya zanyaran wê bi wateya tovîk dinirxinin.

11 Avesta, *gav-aēvō.dātā*, Mah Nîyeyeş 3, Yaşt 7.3, 7.5, 7.6; William Malandra “Gavi Ewdad”, Encyclopedia Iranica, cilt 10, Costa Mesa: Mazda, s.340; “Gəuŝ Uruuan”, s. 577.; Gerardo Eastburn, The Esoteric Codex, Zoroastrianism

ranîn.

Sînonîmên mîna ChSl. *koža*, SCr. *koza*, Russ. *koza*, Boh. *kuže* di zimanê kurdî de koz ‘mevzî, parastgeha piçûk’ û kûz ‘amanê ku tiştên avî dikinê’.

Hurîkî *aşxi/aşhe*-‘çerm, berge’ di kurdî de wek qaşix, qaşik, qaşil tê bilêvkirin.

GOŞT

PHE **mēmso-*, **mē(m)s-ro-*⁸, Hitt. *uzzi-*, Hurr. *udzi/u-zi*, Skt. *māmsa-*, *mā*, Av. *gav-*, Peh. *goit*, *pid*, Erb. لحم (lehm), Farsi گوشت (gošt), Hindi मांस (mānsa), Gurc. ხორცი (khorts’i), Arm. միս (mis), Kurdî *gošt*.

ChSl. *plūti-*, *meso-*, SCr. *meso-*, Russ. *mjaso*, Pol. *mieso*, Boh. *maso*, Lith. *mésa*, Lett. *miesa*.

Gr. σάρξ (sarx), κρέας (kreas), NG σάρκα, κρέας, Lat. *carō*, It. *carne*, Fr. *chair*, Sp. *carne*, Rom. *carne*, Alb. *mish*.

Goth. *mimz*, *mammō*, ON *hold*, *horund*, Dan. *kød*, Sw. *kätt*, OE *flæsc*, NE *flesh*, Du. *vleesch*, OHG *fleisc*, NHG *fleisch*.

Bi Proto-Hînd-Ewropî navê goşt **mēmso-* ye. Ev cure navê Hînd-Ewropî Di zimanê kurdî û îraniyên dinê de cih negirtiyê. Lê belê di nav zimanên mîna êrmenîkî, yên baltikiyan, arnawûdî û gotkî de sînonîmên wisa hene. Lê belê peyva **mēmso* ne li dûrî zimanê kurdî ye. Bi kurdî navê pêzkûvîyê mamiz, navê peza mê ya kedîkirî mî, navê gelemperî yê pezên mê mêşîn, navê dewarên hûr ê gelemperî moz, tema goşt jî miz e. Her wisa mirov dikare

8 Julius Pokorny, 725.

masî jî bixe li nav vê tofê. Dema mirov lîsteya jorê ya bi goreyî zimanên curbecur bixwîne ev rastî bala mirov dikişîne. Kurdan navê ajalên duxwin nedena “goşt”. Lê navê yekser navê xwarinê yê bi Zimanê Proto-Hînd Ewropî *ghos- ‘xwarin’⁹ bi kar anîne.

Kurdî goşt di şêwazê îranîkî ye. Mirov jîndarekî omnivor e. (her tiştî dixwe). Xwarina wî ya herî sereke goşt e. Diyare PHE *mēmso- navê goşt ji dema ku mirovan hê ajal kedî nekiribûn derketiye holê. Peyva îrankî goşt jî nîşandeka serdema kedîkirina dewaran e. (ga û mange).

Di Awestayê de ev mijar gelekî eşkere ye. Di Avestayê de bi dewarê kozmogonî re *gav-aēvō.dātā* tê gotin. Di Kozmogoniya Zerdeştîyê de tê gotinê ku şeş bingehên sereke yên afirandinê hene. Ahura Mazda bi van şeş materyalên sereke ve jîndar afirandine. Her wisa, *gav-aēvō.dātā* jî ji bo afirandina ajalên **sû-dewar** hatiye bi kar înanê.

Di mîtolojiya afirandinê de ev ajalê sereta tê kuştinê, lê ji mêjî-hestî, *čitra*¹⁰ û organên wî ajalên nû ên li ser rûyê erdê hatine afirandin. Ruhê (giyana) dewarê serete (*geuš-urvan*) jî ruhê pez û dewarên kedîkirî.¹¹ Derketiye holê.

Paradigma I

Av. *gaomavañt-* ‘bi goşt’, *gao-*, *gâu-* jî navê ga, garanê ye, Av.

9 J. Pokorny, 452

10 Wateya *čitra* bi tekûz nayê zanîn. Lê belê piraniya zanyaran wê bi wateya tovîk dinirxinin.

11 Avesta, *gav-aēvō.dātā*, Mah Niyeyeş 3, Yaşt 7.3, 7.5, 7.6; William Malandra “Gavi Ewdad”, Encyclopedia Iranica, cilt 10, Costa Mesa: Mazda, s.340; “Gəuš Uruuan”, s. 577.; Gerardo Eastburn, The Esoteric Codex, Zoroastrianism

gav- di wateya ‘goşt, dewar’¹² hatiye gotin. *Ga, gav* ku di wateya dewêr û goşt hatine selimandin, Ji bo bighêje forma xwe ya naha diyare bi peyva Avestî *ast-* ‘hestî’ ve hatiye çespandin. Ango, goşt bi xwe navekî hevedudanî ye.

Mînak:

Ga- + *ast-* = gast ‘goşt û hestî’ → goşt

Paradigma II

Navê *ga* û *pez* bi hev re hatiye çespandin û navê goşt derketiye holê.

Her wiha:

Av. *gau* ‘dewar’ + *óyi-s* ‘mî, pez’ = *gau óyi-s*¹³ → goşt.

Dema mirov navê goşt di nav hemû zimanên Hînd-Ewropî temaşê dike, rastî tiştekî taybet tê. Zimanên ku navê goşt ji pêyva PHE **mēmso-*, **mē(m)s-ro* vergirtine bi mêvanan re dibêjin *guest*. Lê belê yên ku dibêjin goşt, bi mêvanan re dibêjin *mêvan*, *mêyman* hwd. Diyare ji berbanga dîrokê pêve *mêvantî* tiştekî taybet e. Herkesek qedrê *mêvanên* xwe digre û ji bo wan *xwarinên* taybet amade dike. *Xwarina* *mêvanan* jî *gelemperî* ji goşt çêdibe. Her wiha, her beşekî navê goşt li *mêvanên* xwe kirine. Hînd-Ewropiyên bakûr û rojava gotine *guest*, Îranîxêfan jî gotine *mêvan*, *mêyman*.

Bi Zimanê Horiyan navê goşt *udzi/u-zi* ye û di kurdî de wek *uziv* ‘organ’ mîrat maye.

12 Davit Stophlet Flattery, Martin Schwartz, Haoma abd Harmaline, The Botanical Identity of the Indo-Iranian Sacred Hallucinogen “Soma” and its Legacy in Religion, Language, and Middle Eastern Folklore, University of California Press.

13 J. Pokorny, 784

XWÎN

PHA **esr(g^w)/es-n-és/*esHn*¹⁴, **krew-*, **krû*¹⁵, Luw. *asharnu-*, *eshar iye* ‘kan döken’, Hitt. *eshar-/ishar-*, Hurr. *tsurgi/zurgi*, Skt. *asan-*, *rakta-*, *rudhira-*, Av. *vohuni-*, Peh. *xôn*, Farsi *نوخ* (*xûn*), Hindi *रक्त* (*rakta*), *खून* (*xûne*), Gurb. *სისხლის* ‘*siskhlis*’, Arm. *Արյուն* ‘*aryun*’, Erb. *𐎠* (*dem*), Kurdî *xwîn. gonî, guwîn, xû(w)ên*. ChSl. *krŭvĭ*, SCr. *krv*, Russ. *кровь* (*krov’*), Pol. *krew*, Boh. *krev*, Lith. *kraujos*, Lett. *asins*.

Gr. *αἷμα* (*aima*) *αἷμα* (*aima*), Lat. *sanguis*, It. *sanguie*, Fr. *sang*, Sp. *sangre*, Rom. *sange*.

Goth. *blōþ*, ON *blōð*, Dan. *blod*, Sw. *blod*, OE *blōd*, NE *blood* (*gore*), Du. *bloed*, OHG *bluot*, NHG *blut*.

Serokaniya ku nave “*Xwîn*” jê der hatiye peyva PHE *ésHn* e û ev jî tê wateya *xwînê*. Ev nav di curbecur zimanên Hînd-Ewropî de şewazên cudabicide hatine telafûzkirin. Ji ber vê egerê jî mîna navên cuda diyar dikin. Her zimanekî ev nav bi goreyî mantiq û hestên xwe tewr û wateyên nû dane peyva *esHn* ‘*xwîn*’ a Proto-Hînd-Ewropî.

Wek mînak:

Gelempêrî gelên îranîxêf bi şilava sor a ku di rayên jîndaran re diherike re dibêjin *xwîn*. Kurdî jî dibêjin *xwîn*, *xu(w)ên*, *gonî* û *guwîn*.

Helbet cara destpêkê dengê “x” yê nedihat bi kar înan. Vê rastiye *vohunî-* ya di Avestayê de diselimîne. Gelo gelên Hînd-Îranîxêf ji ber çi gotine *xwîn*? Bêşek sedemên derketina navan bûjenî û arîşî ye (*maddî* – *manevî*). Peydabûna navê *xwînê* jî li ser van bingehan e.

14 Walde-P. 1.162. Ernout-m. 80 f., 893. Walde-H. 1.72

15 Walde-P. 1.478. Ernout-M. 234 f. Walde-H. 1.294 f.

gav- di wateya ‘goşt, dewar’¹² hatiye gotin. *Ga, gav* ku di wateya dewêr û goşt hatine selimandin, Ji bo bighêje forma xwe ya naha diyare bi peyva Avestî *ast-* ‘hestî’ ve hatiye çespandin. Ango, goşt bi xwe navekî hevedudanî ye.

Mînak:

Ga+ *ast-* = gast ‘goşt û hestî’ → goşt

Paradigma II

Navê *ga* û *pez* bi hev re hatiye çespandin û navê goşt derketiye holê.

Her wiha:

Av. *gau* ‘dewar’ + *óyi-s* ‘mî, pez’ = *gau óyi-s*¹³ → goşt.

Dema mirov navê goşt di nav hemû zimanên Hînd-Ewropî temaşê dike, rastî tişteki taybet tê. Zimanên ku navê goşt ji pêyva PHE **mēmso-*, **mē(m)s-ro* vergirtine bi mêvanan re dibêjin *guest*. Lê belê yên ku dibêjin goşt, bi mêvanan re dibêjin *mêvan*, *mêyman* hwd. Diyare ji berbanga dîrokê pêve *mêvantî* tişteki taybet e. Herkesek qedrê *mêvanên* xwe digre û ji bo wan *xwarinên* taybet amade dike. *Xwarina* *mêvanan* jî *geleperî* ji goşt çêdibe. Her wiha, her beşekî navê goşt li *mêvanên* xwe kirine. Hînd-Ewropiyên bakûr û rojava gotine *guest*, Îranîxêfan jî gotine *mêvan*, *mêyman*.

Bi Zimanê Horiyan navê goşt *udzi/u-zi* ye û di kurdî de wek *uziv* ‘organ’ mîrat maye.

12 Davit Stophlet Flattery, Martin Schwartz, Haoma abd Harmaline, The Botanical Identity of the Indo-Iranian Sacred Hallucinogen “Soma” and its Legacy in Religion, Language, and Middle Eastern Folklore, University of California Press.

13 J. Pokorny, 784

XWÎN

PHA **esr(g^w)/es-n-és/*esHn*¹⁴, **krew-*, **krû*¹⁵, Luw. *asharnu-*, *eshar iye* ‘kan döken’, Hitt. *eshar-/ishar-*, Hurr. *tsurgi/zurgi*, Skt. *asan-*, *rakta-*, *rudhira-*, Av. *vohuni-*, Peh. *xôn*, Farsi *نوخ* (*xûn*), Hindi *रक्त* (*rakta*), *खून* (*xûne*), Gurb. *სისხლის* ‘*siskhlis*’, Arm. *Արյուն* ‘*aryun*’, Erb. *𐎧* (*dem*), Kurdî *xwîn. gonî, guwîn, xû(w)ên*. ChSl. *krŭvĭ*, SCr. *krv*, Russ. *кровь* (*krov’*), Pol. *krew*, Boh. *krev*, Lith. *kraujos*, Lett. *asins*.

Gr. *αἷμα* (*aima*) *αἷμα* (*aima*), Lat. *sanguis*, It. *sanguie*, Fr. *sang*, Sp. *sangre*, Rom. *sange*.

Goth. *blōþ*, ON *blōð*, Dan. *blod*, Sw. *blod*, OE *blōd*, NE *blood* (*gore*), Du. *bloed*, OHG *bluot*, NHG *blut*.

Serokaniya ku nave “*Xwîn*” jê der hatiye peyva PHE *ésHn* e û ev jî tê wateya *xwînê*. Ev nav di curbecur zimanên Hînd-Ewropî de şewazên cudabicide hatine telafûzkirin. Ji ber vê egerê jî mîna navên cuda diyar dikin. Her zimanekî ev nav bi goreyî mantiq û hestên xwe tewr û wateyên nû dane peyva *esHn* ‘*xwîn*’ a Proto-Hînd-Ewropî.

Wek mînak:

Gelempêrî gelên îranîxêf bi şilava sor a ku di rayên jîndaran re diherike re dibêjin *xwîn*. Kurdî jî dibêjin *xwîn*, *xu(w)ên*, *gonî* û *guwîn*.

Helbet cara destpêkê dengê “*x*” yê nedihat bi kar înan. Vê rastiye *vohunî-* ya di Avestayê de diselimîne. Gelo gelên Hînd-Îranîxêf ji ber çi gotine *xwîn*? Bêşek sedemên derketina navan bûjenî û arîşî ye (*maddî* – *manevî*). Peydabûna navê *xwînê* jî li ser van bingehan e.

14 Walde-P. 1.162. Ernout-m. 80 f., 893. Walde-H. 1.72

15 Walde-P. 1.478. Ernout-M. 234 f. Walde-H. 1.294 f.

Paradigma I.

Di Zimanê Kurdî de bi tekûz cara destpêkê navê xwînê wek PHE *ésHn e. Paşê, ji ber ku çêja xwînê şor e, navê **xwê** û yê *ésHn ê bi hev re girêdane. Ango bi mantiq û hizra şorbûnê ve ew bi nav kirine. Dibe ku cara destpêkê di wateya xwêyînê (ew bi xwe, xwexweyîti) de bû. Ji pey re jî ji ber herikbarîti û rewanbûna peyvê jêre gotine **xwîn**.**

Paradigma II

Kurdî cinavê vegerok "**xwe**" di wateya gelemperî de nasîniyek taybet diyar dike. Malbat, bavik, hoz û hwd. Ji xwebûnekî dertên û dibin yekbûna gelek "**xwe**" yên nêzîkî hev. Her wisa di Zimanê Kurdî de bi vê re dibêjin **xwexweyî**. Peyva **xwexweyîti** herikbar nîne. Ji ber vê egerê **xweyîn** derketiye holê. Ango, ev di wateya kesên ji heman malbatê peydabûne de ye. Kal û bav û wera-setên wan xwe mirovên heman xwînê dihesibînin.

Her wiha:

Xwîn: Esera cinava vegerok a ku sembola egoyê ye, ji wê derhatîye. Ev jî wateyeke xwînê ya arîşî ye.

Paradigma III

Di Zaravayê Zazakî de *gonî, gûwîn* 'xwîn' ne sînonîma xwînê ye. Ew bilêvdanek (telafûzek) cuda ye. Ango şûna dengê "x" ê "g" tê bi kar anîn. Ev şêwe telafûz di hemû zimanan de hene. Lê belê di hundirê vî navî de wateyek din veşartî ye.

Her wiha:

Serokaniya *gonî, guwnî* yên zaravê zazakî jî, peyvên PHE **gen-, *gena-, *gnê- *gnō-* 'berhemdar, afirêner, zayînbar" in. Di vê

serencamê de jî wateya xwebûn û zweyînê heye. Mirovên sereta zayîn bi xwînê ve girêda ne. Ji ber vê sedemê navê xwînê bûye *gonî*, *guwnî*.

HESTÎ

PHE **ost(h)-ost(h)i-*,¹⁶ Luw. *hassa-*, Hitt. *hastai-*, Skt. *ásthi*-¹⁷, Av. *ast-*, Peh. *astuxān*, Farsî *astixun*, Hindi *haḍḍī*, arb. edm, Gurc. *dzvali*, Arm. *oskr*, kurdî *hestî*; *êsk*, *êsqan* (Sor. leh.); *este*, *kate* (Zaza leh.), *kot* ‘girika serê hestî’.

ChSl. *kostĭ*, SCr. *kost*, Russ. *kost’*, Pol. *kosc*, Boh. *kost’*, Lith. *kaulos*, Lett. *kaulus*.

Gr. *ὀστέον* (osteon), NG *κόκκλο* (kokklo), Lat. *os*, It. *osso*, Fr. *os*, Sp. *hueso*, Rom. *os*, Alb. *eshtër*, *kockë*.

İr. *cnāim*, Nlr. *cnāimh*, W. *osgwrn*, Br. *oskourn*.

ON *bein*, Dan. *ben*, *knogle*, Sw. *ben*, OE *bān*, NE *bone*, Du. *been*, *knok*, OHG *bein*, NHG *knochen*(-(-bein)).

Ji bilî zimanên Hînd-Ewropî yên bakûrî, kurdî jî di nav de, koka navê hestî PHE **ost-* e. Zimanên ji grûba slavî yên mîna ChSl. *kostĭ*, SCr. *kost*, Russ. *kost’*, Pol. *kosc*, Boh. *kost* bi tenê dengê k ê ku li serî de ye ji yên din cude dibe. Ev jî di zaravê zazakî de navê kot ‘gilovera serê hestî’ û kurdî navê goşt tîne bîra mirov. Ji bilî van ji xwarina goştê bi hestiyar re çespendî re jî dibêjin *kotandin*.

Mînakî: “Kûçik hestiyar dikojin”; “Ev mirov hestîkoj e.”

16 J. Pokorny 783; Walde-P. 1.185 f.; Walde-P. I 185 f.; Walde-H. II 225 f.; Ernout-M. 716

17 Émile Benveniste, Bulletin de la Société de Linguistique de Paris, 33, 1932, 139.

Paradigma I.

Di Zimanê Kurdî de bi tekûz cara destpêkê navê xwînê wek PHE *ésHn e. Paşê, ji ber ku çêja xwînê şor e, navê **xwê** û yê *ésHn ê bi hev re girêdane. Ango bi mantiq û hizra şorbûnê ve ew bi nav kirine. Dibe ku cara destpêkê di wateya xwêyînê (ew bi xwe, xwexweyîti) de bû. Ji pey re jî ji ber herikbarîti û rewanbûna peyvê jêre gotine **xwîn**.**

Paradigma II

Kurdî cinavê vegerok "**xwe**" di wateya gelemperî de nasîniyek taybet diyar dike. Malbat, bavik, hoz û hwd. Ji xwebûnekî dertên û dibin yekbûna gelek "**xwe**" yên nêzîkî hev. Her wisa di Zimanê Kurdî de bi vê re dibêjin **xwexweyî**. Peyva **xwexweyîti** herikbar nîne. Ji ber vê egerê **xweyîn** derketiye holê. Ango, ev di wateya kesên ji heman malbatê peydabûne de ye. Kal û bav û wera-setên wan xwe mirovên heman xwînê dihesibînin.

Her wiha:

Xwîn: Esera cinava vegerok a ku sembola egoyê ye, ji wê derhatîye. Ev jî wateyeke xwînê ya arîşî ye.

Paradigma III

Di Zaravayê Zazakî de *gonî*, *gûwîn* 'xwîn' ne sînonîma xwînê ye. Ew bilêvdanek (telafûzek) cuda ye. Ango şûna dengê "x" ê "g" tê bi kar anîn. Ev şêwe telafûz di hemû zimanan de hene. Lê belê di hundirê vî navî de wateyek din veşartî ye.

Her wiha:

Serokaniya *gonî*, *guwnî* yên zaravê zazakî jî, peyvên PHE **gen-*, **gena-*, **gênê-* **gênō-* 'berhemdar, afirêner, zayînbar" in. Di vê

serencamê de jî wateya xwebûn û zweyînê heye. Mirovên sereta zayîn bi xwînê ve girêda ne. Ji ber vê sedemê navê xwînê bûye *gonî*, *guwnî*.

HESTÎ

PHE **ost(h)-ost(h)i-*,¹⁶ Luw. *hassa-*, Hitt. *hastai-*, Skt. *ásthi*-¹⁷, Av. *ast-*, Peh. *astuxān*, Farsî *astixun*, Hindi *haḍḍī*, arb. edm, Gurc. *dzvali*, Arm. *oskr*, kurdî *hestî*; *êsk*, *êsqan* (Sor. leh.); *este*, *kate* (Zaza leh.), *kot* ‘girika serê hestî’.

ChSl. *kostĭ*, SCr. *kost*, Russ. *kost’*, Pol. *kosc*, Boh. *kost’*, Lith. *kaulos*, Lett. *kaulus*.

Gr. *ὀστέον* (*osteon*), NG *κόκκλο* (*kokklo*), Lat. *os*, It. *osso*, Fr. *os*, Sp. *hueso*, Rom. *os*, Alb. *eshtër*, *kockë*.

Ir. *cnāim*, Nlr. *cnāimh*, W. *osgwrn*, Br. *oskourn*.

ON *bein*, Dan. *ben*, *knogle*, Sw. *ben*, OE *bān*, NE *bone*, Du. *been*, *knok*, OHG *bein*, NHG *knochen*(-(-bein).

Ji bilî zimanên Hînd-Ewropî yên bakûrî, kurdî jî di nav de, koka navê hestî PHE **ost-* e. Zimanên ji grûba slavî yên mîna ChSl. *kostĭ*, SCr. *kost*, Russ. *kost’*, Pol. *kosc*, Boh. *kost* bi tenê dengê k ê ku li serî de ye ji yên din cude dibe. Ev jî di zaravê zazakî de navê kot ‘gilovera serê hestî’ û kurdî navê goşt tîne bîra mirov. Ji bilî van ji xwarina goştê bi hestiyên re çespendî re jî dibêjin *kotandin*.

Mînakî: “Kûçik hestiyên dikojin”; “Ev mirov hestîkoj e.”

16 J. Pokorny 783; Walde-P. 1.185 f.; Walde-P. I 185 f.; Walde-H. II 225 f.; Ernout-M. 716

17 Émile Benveniste, Bulletin de la Société de Linguistique de Paris, 33, 1932, 139.

PHE **perk*-¹⁸, Hitt. *tapu(wa)s-* veya *tapuwassant-* ‘parsû, newq’¹⁹. Skt. *parçu-*, *prsti-*, Av. *parasu-*, Peh. *pahlûg*, Farsi *dende*, Hindi *riba*, *pasali*, Gurc. *nekni*, Arm. *kogh*, *yelust*, Kurdî *parsû*, *parxan*; *cax*, *qabirxa*.

ChSl. *rebro*, SCr. *rebro*, Russ. *rebro*, Pol. *żebro*, Boh. *žebro*, Lith. *šonkaulis*, Lett. *riba*.

Gr. *πλευρόν* (*pleuron*), NG *πλευρές* (*plivres*), Lat. *costa*, It. *costa*, Fr. *côte*, Sp. *costilla*, Rom. *coastă*.

İr. *asna*, Nlr. *easna*, W. *asen*, Br. *kostezen*.

ON *rif*, Dan. *ribben*, Sw *revben*, OE *rib*, NE *rib*, Du. *rib*, OHG *rip-pa*, NHG *rippe*.

Jêderk û jêhatiya navê parsû yê kurdî pêyva PHE **perk-* ‘qefesa sîng, sîng’ e. Parsû, navekî hevedudanî ye.

Mînakî:

PHE *pār-* ‘pêş çev, raçavkirin, parastin’²⁰ + PHE **sû-* ‘baş, tewr baş’ = *pârsû* ‘baş parastin, baştir xûyadan’. Kurdî *berge*, *beriş*, *berevan* tên *wateya* yên li ber tiştêkî rawestiyane û *wî/wê* tiştê diparêzin. Jixwe *parsû* jî organên hundirîn ên jîndaran diparêzin.

Wateya vî *navî* hê bêtir di nav zaravayê zazakî de eşkere dibe. Zazakî ber ‘derî’, berso ‘pingara pêş’ di zimanê kurdî de sînonîmekî dinê yê *parsû* *parxan* e. Ev *nav*, di encema hevedudaniya

18 Julius Pokorny, 820, 1.

19 Johannes Friedlich, HWb. Ergänzungshefte 1, 2, 3, Heidelberg, 1957-66, s. 212; Johann Tischler, Hethitisch-deutsches Wörterverzeichnis. Mit einem semasiologischen Index, Innsbruck, 1982, s. 85; Heinz Kronasser, Etymologie der hethitischen Sprache, cilt. 1, Wiesbaden, 1962, ss. 260, 328, 341-42-43

20 Julius Pokorny, 789.

PHE **par-* + PHE **kan-tho-* ‘bigoşe, bikevane’ = parkan-tho, perkan û di encamê de bûye parxan.

SERÎ

PHA **ghebh-el-*, *-el-*, *-lo-*, **ker-*, **kerə-*; **krā-*, **kerei-*, **kereu-* ‘girik, lûtke, serî, qoç’²¹, **kap-* ‘kap, top’, **kap-ut* ‘serî, qaf’²², Hurr. *payi/pahi*²³, Hitt. *harsar-* ‘serî, halant- û *hupalla-* ‘kilox’, Luw. *harmahi-*, Skt. *śiras-*, *cīrsan-*, *mūrdsan*, Av. *sereh-*, *sāra-*, *kamarasa-*, Peh. *ser*, *wadan*, Farsi *ser*, Hindi *sira*, Gurc. *up’rosi*, Arm. *glkavor*, Erb. *ras*, Kurdî *serî*, *qaf*, *kelle*; *katike*, *kakate*, *qo-tike*, *qoqe* (Zaz. Leh.), *sarew* (Hewr. Leh.), *kur* (hin devok)

ChSl. *glava*, SCr. *glava*, Russ. *golova*, Pol. *glowa*, Boh. *hlava*, Lith. *galva*, Lett. *galva*.

Gr. *Κεφαλή* (kehalē), NG *κεφάλι* (kehali), Lat. *caput*, It. *testa*, *capo*, Fr. *tête*, Sp. *cabeza*, Rom. *cap*, Alb. *kokë*, *krye*.

Goth. *paubip*, ON *hofuð*, *haufuð*, Dan. *hoved*, Sw. *huvud*, OE *hēafod*, *hafela*, NE *head*, Du. *hofd*, OHG *houbit*, NHG *kopf*, *haupt*.

Di zimanê kurdî de ji bo organê li ser qewdeyê re herî zêde serî û qaf tê gotin. Ji bo çî dibêjin derî ew jî diyare. Ango organê ku çav, dev, poz, guh lê hene, serî ye û ew alî di destpêka laşên jîndaran hatiye pejirandin. Yan jî mirov dikare bêje ku, devera

21 J. Pokorny 574-77, 1.; Walde-P. 1403, ff.; Ernout-M. 177

22 Julius Pokorny, 529-30.

23 GLH, 192.; Wegner 2007, 270.; André-Salvini & Salvini 1998 14.; Salvini & Wegner 2004, 177.; Ünal 1998, 64.; Görke 2010, 138f.; Mari, Bogh., Ort. Ugar. C., Ugar. A.

PHE **perk*-¹⁸, Hitt. *tapu(wa)s-* veya *tapuwassant-* ‘parsû, newaq’¹⁹. Skt. *parçu-*, *prsti-*, Av. *parasu-*, Peh. *pahlûg*, Farsi *dende*, Hindi *riba*, *pasali*, Gurc. *nekni*, Arm. *kogh*, yelust, Kurdî *par-sû*, *parxan*; *cax*, *qabirxa*.

ChSl. *rebro*, SCr. *rebro*, Russ. *rebro*, Pol. *żebro*, Boh. *žebro*, Lith. *šonkaulis*, Lett. *riba*.

Gr. *πλευρόν* (*pleuron*), NG *πλευρές* (*plivres*), Lat. *costa*, It. *costa*, Fr. *côte*, Sp. *costilla*, Rom. *coastă*.

İr. *asna*, Nlr. *easna*, W. *asen*, Br. *kostezen*.

ON *rif*, Dan. *ribben*, Sw *revben*, OE *rib*, NE *rib*, Du. *rib*, OHG *rip-pa*, NHG *rippe*.

Jêderk û jêhatiya navê parsû yê kurdî pêyva PHE **perk-* ‘qefesa sîng, sîng’ e. Parsû, navekî hevedudanî ye.

Mînakî:

PHE *pār-* ‘pêş çev, raçavkirin, parastin’²⁰ + PHE **sû-* ‘baş, tewr baş’ = *pārsû* ‘baş parastin, baştir xûyadan’. Kurdî *berge*, *beriş*, *berevan* tên *wateya* yên li ber tiştêkî rawestiyane û *wî/wê* tiştê diparêzin. Jixwe *parsû* jî organên hundirîn ên jîndaran diparêzin.

Wateya vî *navî* hê bêtir di nav zaravayê zazakî de eşkere dibe. Zazakî ber ‘derî’, berso ‘pingara pêş’ di zimanê kurdî de sînonîmekî dinê yê *parsû* *parxan* e. Ev nav, di encema hevedudaniya

18 Julius Pokorny, 820, 1.

19 Johannes Friedlich, HWb. Ergänzungshefte 1, 2, 3, Heidelberg, 1957-66, s. 212; Johann Tischler, Hethitisch-deutsches Wörterverzeichnis. Mit einem semasiologischen Index, Innsbruck, 1982, s. 85; Heinz Kronasser, Etymologie der hethitischen Sprache, cilt. 1, Wiesbaden, 1962, ss. 260, 328, 341-42-43

20 Julius Pokorny, 789.

PHE **par-* + PHE **kan-tho-* ‘bigoşe, bikevane’ = parkan-tho, perkan û di encamê de bûye parxan.

SERÎ

PHA **ghebh-el-*, *-el-*, *-lo-*, **ker-*, **kerə-*; **krā-*, **kerei-*, **kereu-* ‘girik, lûtke, serî, qoç’²¹, **kap-* ‘kap, top’, **kap-ut* ‘serî, qaf’²², Hurr. *payi/pahi*²³, Hitt. *harsar-* ‘serî, halant- û *hupalla-* ‘kilox’, Luw. *harmahi-*, Skt. *śiras-*, *cīrsan-*, *mūrdsan*, Av. *sereh-*, *sāra-*, *kamarasa-*, Peh. *ser*, *wadan*, Farsi *ser*, Hindi *sira*, Gurc. *up’rosi*, Arm. *glkavor*, Erb. *ras*, Kurdî *serî*, *qaf*, *kelle*; *katike*, *kakate*, *qo-tike*, *qoqe* (Zaz. Leh.), *sarew* (Hewr. Leh.), *kur* (hin devok)

ChSl. *glava*, SCr. *glava*, Russ. *golova*, Pol. *glowa*, Boh. *hlava*, Lith. *galva*, Lett. *galva*.

Gr. *Κεφαλή* (kehalē), NG *κεφάλι* (kehalī), Lat. *caput*, It. *testa*, *capo*, Fr. *tête*, Sp. *cabeza*, Rom. *cap*, Alb. *kokë*, *krye*.

Goth. *paubip*, ON *hofuð*, *haufuð*, Dan. *hoved*, Sw. *huvud*, OE *hēafod*, *hafela*, NE *head*, Du. *hofd*, OHG *houbit*, NHG *kopf*, *haupt*.

Di zimanê kurdî de ji bo organê li ser qewdeyê re herî zêde serî û qaf tê gotin. Ji bo çî dibêjin derî ew jî diyare. Ango organê ku çav, dev, poz, guh lê hene, serî ye û ew alî di destpêka laşên jîndaran hatiye pejirandin. Yan jî mirov dikare bêje ku, devera

21 J. Pokorny 574-77, 1.; Walde-P. 1403, ff.; Ernout-M. 177

22 Julius Pokorny, 529-30.

23 GLH, 192.; Wegner 2007, 270.; André-Salvini & Salvini 1998 14.; Salvini & Wegner 2004, 177.; Ünal 1998, 64.; Görke 2010, 138f.; Mari, Bogh., Ort. Ugar. C., Ugar. A.

xwarin dikevê re gotine serê laş, destpêka laş. Devera ku sil jê der tê re jî gotine paşî.

Kok û rihêkên navê serî ji pêyva PHE *ker-, *kerā-; *krā-, *kerei-, *kereu- ‘girik, lûtke, serî, qoç’. Lê belê paşê dengê k winda bûye û *kerei- mîna serî hatiye bilêvkirin. Em vê hizrê dikarin bi navêkî sînonîm ango hevenavekî *serî yê kurdî kur-* ve biselimînin. Îro di hin devokên kurdî de bi serî re dibêjin “kur.” Diyare kurdan cara yekemîn bi serî re digotin “kur”.

Ji ber vê egerê divê em bikevin li ser şopa peyva “serî”. Gelo PHE *kerei-* çawa bûye serî. Sedemên vê çine?

- Ji ber ku mantiqê fîzîkî wek serê, ango destpêkê laş e.
- Ji ber ku dibîne, *dibhîze, bêhn û çêjê digre; ya herî girîng jî dihêzire*. Ango ferman û destûrê dide hemû organan.

Ji ber vê sedemê mirov dikare bêje ku têkiliya navê “serî” bi PHE *ser-²⁴ ‘parastin, pêywirdarî’ re jî heye. Her wiha “serî” destpêk e, parastvan e, pêywirdar e. Hîtîti *harsar*, Skt. *siras*, Av. *se-reh*, *sāra*, Peh. *ser*, Hindi *sira*, Farsi *ser jî vê rastiyê diselimînin*. Her wiha mirov bi dilaramî dikare bêje ku navê serî Proto-Hînd-Ewropî ye.

Kurdî sînonîma di rêza duyemîn de ji bo serî qaf e û ji PHE *kap-ut- ‘serî, qaf’ maye. Lat. *caput*, It. *capo*, Sp. *cabeza*, Rom. *cap*, Goth. *haubiþ*, ON *hofuō*, *haufuō*, OE *hēafod*, *hafela*, Du. *hofd*, NHG *kopf* bi lêvdanên heman navî yên cuda cuda ne.

Serê mirovan xala herî bilind e. Ji ber vê egerê wek nav sînonîma *kelle* jî tê bikaranîn. *Kelle* ji du pêyvên Proto- Hînd-Ewropî der tê. Yek ji wan ji PHE *kel-, *kāl- ‘cirûskdar, ronakwedard’²⁵ e, ku ji ber sedema çavan derketiye holê. Ya duyemîn jî yekser navê PHE *kel-, *kelā- ‘qule, birc/barû, girik, bilindcî’ ye.

24 Julius Pokorny, 910:2

25 Julius Pokorny, 547-48, 4.

Bi Arnavûdî, navê serî *kokê* ye ku ev jî dişibê sînonîmên zaravê zazakî *qotike*, *qoke*. Jixwe navê gog a ‘top’ kurdî jî ji heman navan derhatiye, yan jî bûye emsalê wan navan.

Bi zimanên slavî *glava*, *golova*, *glowa*, *galva* ‘serî’ û rengdêrê *gi-lover*, *grover* ê kurdî jî mîna hev in. Jêderka vana PHE *gel- ‘gilover’ e²⁶. Rengdêrên mîna Hînd-Îranî *gula-h*, *gulî-*, *gulikā-* ‘gog, gilover’, Lat. *galla* ‘erdgilorî’, Alb. *gogële* ‘gilover, gog, Russ. žolv, žolvuj, želvak ‘hilpetikî, werim’, Boh. žluna, žluva ‘werim, kînor’ ji heman kokê ne.

Bi Zimanê Horîkî serî re digotin payî-, pahî-. Kurdî navê patik, paytik ‘paş serî, paş usti’ ji wir mîrat maye.

KILOX

PHA *mregh-m(n)o*-²⁷ ‘mujî, kilox’, Luw. *tarsama-*, Hitt. *hupal-la-* ‘kilox’, *huppar-*, *huppi-*, *huprushî-*, *hupurnî-*, *hupawai-*, Skt. *mastaka-*, *kapala-*, *karpapa-*, Av. *mastrayan-*(pl.), Peh. *mastarg*, Farsi *cumcume*, *kase ser*, Hindi *khōparī*, Gurc. *t’avis k’ala*, Arm. *k’yalla*, Kurdi *kilox*, *qaf*, *tasa serî/kelle*; *kaseser*, *kapul*, *kapule*, *kakut*, *katik*, *katat*, *kaje*, *kajere*, *kajele*, *kajelk*, *kepuw*, *kepûle*, *pît* ChSl. *kranijevŭ*, SCr. *lubanja*, Russ. *čerep*, Pol. *czaszska*, Boh. *leb*, *lebka*, Lith. *kiauše*, *kaukole*, Lett. *kauss*.

Gr. *κρανιον* (kranion), NG *κρανιο*, *κανκαλα* (kranio, kankala), Lat. *calva*, *calvāria*, It. *cranio*, Fr. *crâne*, Sp. *craneno* (calavera),

26 J. Pokorny 357-64, 1.; Walde-Pokorny I 612 ff.; Walde-H. I 577f., 580 f., 606 f.

27 Julius Pokorny, 750.

xwarin dikevê re gotine serê laş, destpêka laş. Devera ku sil jê der tê re jî gotine paşî.

Kok û rihêkên navê serî ji pêyva PHE *ker-, *kerā-; *krā-, *kerei-, *kereu- ‘girik, lûtke, serî, qoç’. Lê belê paşê dengê k winda bûye û *kerei- mîna serî hatiye bilêvkirin. Em vê hizrê dikarin bi navêkî sînonîm ango hevenavekî serî yê kurdî kur- ve biselimînin. Îro di hin devokên kurdî de bi serî re dibêjin “kur.” Diyare kurdan cara yekemîn bi serî re digotin “kur”.

Ji ber vê egerê divê em bikevin li ser şopa peyva “serî”. Gelo PHE kerei- çawa bûye serî. Sedemên vê çine?

- Ji ber ku mantiqê fîzîkî wek serê, ango destpêkê laş e.
- Ji ber ku dibîne, dibhîze, bêhn û çêjê digre; ya herî girîng jî dihêzire. Ango ferman û destûrê dide hemû organan.

Ji ber vê sedemê mirov dikare bêje ku têkiliya navê “serî” bi PHE *ser-²⁴ ‘parastin, pêywirdarî’ re jî heye. Her wiha “serî” destpêk e, parastvan e, pêywirdar e. Hîttî *harsar*, Skt. *siras*, Av. *se-reh*, *sāra*, Peh. *ser*, Hindi *sira*, Farsi *ser jî vê rastiyê diselimînin*. Her wiha mirov bi dilaramî dikare bêje ku navê serî Proto-Hînd-Ewropî ye.

Kurdî sînonîma di rêza duyemîn de ji bo serî qaf e û ji PHE *kap-ut- ‘serî, qaf’ maye. Lat. *caput*, It. *capo*, Sp. *cabeza*, Rom. *cap*, Goth. *haubip*, ON *hofuð*, *haufuð*, OE *hēafod*, *hafela*, Du. *hofd*, NHG *kopf* bi lêvdanên heman navî yên cuda cuda ne.

Serê mirovan xala herî bilind e. Ji ber vê egerê wek nav sînonîma *kelle* jî tê bikaranîn. *Kelle* ji du pêyvên Proto- Hînd-Ewropî der tê. Yek ji wan ji PHE *kel-, *kāl- ‘cirûskdar, ronakwedard’²⁵ e, ku ji ber sedema çavan derketiye holê. Ya duyemîn jî yekser navê PHE *kel-, *kelā- ‘qule, birc/barû, girik, bilindcî’ ye.

24 Julius Pokorny, 910:2

25 Julius Pokorny, 547-48, 4.

Bi Arnavûdî, navê serî *kokê* ye ku ev jî dişibê sînonîmên zaravê zazakî *qotike*, *qoke*. Jixwe navê gog a ‘top’ kurdî jî ji heman navan derhatiye, yan jî bûye emsalê wan navan.

Bi zimanên slavî *glava*, *golova*, *glowa*, *galva* ‘serî’ û rengdêrê *gi-lover*, *grover* ê kurdî jî mîna hev in. Jêderka vana PHE *gel- ‘gilover’ e²⁶. Rengdêrên mîna Hînd-Îranî *gula-h*, *gulî-*, *gulikā-* ‘gog, gilover’, Lat. *galla* ‘erdgilorî’, Alb. *gogële* ‘gilover, gog, Russ. *žolv*, *žolvuj*, *želvak* ‘hilpetikî, werim’, Boh. *žluna*, *žluva* ‘werim, kînor’ ji heman kokê ne.

Bi Zimanê Horîkî serî re digotin *payî-*, *pahî-*. Kurdî navê patik, *paytik* ‘paş serî, paş usti’ ji wir mîrat maye.

KILOX

PHA *mregh-m(n)o*-²⁷ ‘mujî, kilox’, Luw. *tarsama-*, Hitt. *hupal-la-* ‘kilox’, *huppar-*, *huppi-*, *huprushî-*, *hupurnî-*, *hupawai-*, Skt. *mastaka-*, *kapala-*, *karpapa-*, Av. *mastrayan-*(pl.), Peh. *mastarg*, Farsi *cumcume*, *kase ser*, Hindi *khōparī*, Gurc. *t’avis k’ala*, Arm. *k’yalla*, Kurdi *kilox*, *qaf*, *tasa serî/kelle*; *kaseser*, *kapul*, *kapule*, *kakut*, *katik*, *katat*, *kaje*, *kajere*, *kajele*, *kajelk*, *kepuw*, *kepûle*, *pît* ChSl. *kranijevŭ*, SCr. *lubanja*, Russ. *čerep*, Pol. *czaszska*, Boh. *leb*, *lebka*, Lith. *kiauše*, *kaukole*, Lett. *kauss*.

Gr. *κρανιον* (kranion), NG *κρανιο*, *κανκαλα* (kranio, kankala), Lat. *calva*, *calvāria*, It. *cranio*, Fr. *crâne*, Sp. *craneno* (calavera),

26 J. Pokorny 357-64, 1.; Walde-Pokorny I 612 ff.; Walde-H. I 577f., 580 f., 606 f.

27 Julius Pokorny, 750.

Rom. *craniu*, Alb. *kafkë*.

Ír. *cloceen*, Nlr. *cloigean*, W. *penglog*, Br. *klopenn*.

Goth. *hvairnei*, ON *hauss*, Dan. *hovedskal*, *hjerneskal*, Sw. *hvu-
dsakalle*, *skalle*, OE *hēafodpanne* (-*ban*), NE *scull*, Du. *schedel*,
OHG *hirniscala*, NHG *schädel*, *hirnschale*.

Kilox, ji PHE **kel-*, *-*kelə-* ‘girik, lûtke’ maye. Ya rastî ji navên PHE
**kel-*, *-*kelə-* yê di zimanê kurdî de gelek nav derketine holê.
Kilox, kulah, kela, kulik, kum û hwd. Diyare kilox di guhêrandina
navê kelle peyda bûye.

MÊJÎ

PHA **moz-g-o-*, **moz-g-en-*, **mos-k-o-*, ‘mêjî’²⁸, Hî *majjan-*,
majjā-, *majjas-*, Skt. *mastiṣka-*, Av. *mastrayan-* (pl.), *mazga*,
Peh. *mazg*, Tokh. A *massunt*, Farsi *meğz*. Hindi *mastiṣka*, Gurc.
tvinis, Arm. *ughegh*, Kurdî *mêjî*, *mejî*, *mejik*, *mêşik*, *mezg*.

ChSl. *mozgŭ*, SCr. *mozak*, Russ. *mozg*, Pol. *mozg*, Boh. *mozek*,
Lith. *smegenys*(pl.), Lett. *smadzenes*.

Gr. ἐγκέφαλος (*ekgehalos*), NG μνάλο (*mnalo*), Lat. *cerebrum*,
It. *cervello*, Fr. *cerveau*, Sp. *cerebro*, Rom. *creier*, Alb. *tru*, *mend*.

ON *hjarni*, Dan. *hjerne*, Sw. *hjärna*, OE *brægen*, NE *brain*, Du.
hersen(pl.), *brein*, OHG *hirni*, NHG *hirn*, *gehirn*.

Wek di lîsteya jorê de jî diyare navê mêjî ji PHE **moz-g-o-*,
**moz-g-en-*, **mos-k-o-*, ‘mêjî’ der hatiye. Ji bilî koma zimanên
latîniaxêf û bakûrî yên din hemû jî dişibên navê “mejî” yê kurdî.
Farişî û hin devokên kurdî de bi mêjî re dibêjin *mexz*.

ENÎ

PHA **ant-s*²⁹ Hitt. *hant-*, Skt. *bhāla-*, *pratīka-*, Av. *ainika-*, Peh. *anîg*, *pēšanig*, Farsi *pişani*, Hindi *māthā*, Gurc. *shubili*, Arm. *chakat*, Kurdî *eni*, *bere*, *natik*, *tûwêl* (Sor. Leh.), *çare* (Zaz. Leh.)

ChSl. *čelo*, SCr. *čelo*, Russ. *LOB* (Čelo), Pol. *czelo*, Boh. *čelo*, Lith. *kakta*, Lett. *piere*.

Gr. μέτωπον (*metepon*), μέτωπο (*metopo*), κούτελο (*koutelo*), Lat. *frōns*, It. *fronte*, Fr. *front*. Sp. *frente*, Rom. *frunte*, Alb. *ballë*.

Îr. *ētan*, tul, Nir. *clār*, W. *talcen*, Br. *tal*.

ON *enni*, Dan. *pande*, Sw. *panna*, OE *forhēafod*, NE *forehead*, Du. *voorhoofd*, OHG *stirna*, *tinna*, *andi*,

Navê *enî*, *natik* ji PHE **ant-s* 'enî, *natik*' maye. ON *enni*, Dan. *pande*, Sw. *panna*, OHG *tinna*, *andi*, Îr. *ētan* û kurdî *enî*, *natik* berhemên heman kokê ne. Av. *ainika-* jî gava duyemîn ya biserûberiya vî navî ye.

BIRÛ

PHA **bhrû-* 'kaş'³⁰, Hî *bhrû-h*, Av. *brvat-* Hitt. *enera-*, *inira-* 'kaş', *laplipa-* 'bijang', Tokh. A *pärwān-*, Tokh. B *pärwāne*, Farsi *xet ebrû*, Hindi *bhaum*, Gurc. *tsarbis*, Arm *honk'*, Kurdî *birû*, *birh*. *birawî*

ChSl. *brŭvŭ*, SCr. *obrva*, Russ. *brov'*, Pol. *brwi* (pl.), Boh. *obrŭ*,

29 Julius Pokorny, 48-50.

30 J. Pokorny 172-73, 1; Walde-P. II 206 f.; Trautmann 38.

Rom. *craniu*, Alb. *kafkë*.

Ír. *cloceen*, Nlr. *cloigean*, W. *penglog*, Br. *klopenn*.

Goth. *hvairnei*, ON *hauss*, Dan. *hovedskal*, *hjerneskal*, Sw. *hvu-dsakalle*, *skalle*, OE *hēafodpanne* (-*ban*), NE *scull*, Du. *schedel*, OHG *hirniscala*, NHG *schädel*, *hirnschale*.

Kilox, ji PHE **kel-*, *-*kelə-* ‘girik, lûtke’ maye. Ya rastî ji navên PHE **kel-*, *-*kelə-* yê di zimanê kurdî de gelek nav derketine holê. Kilox, kula, kela, kulik, kum û hwd. Diyare kilox di guhêrandina navê kelle peyda bûye.

MÊJÎ

PHA **moz-g-o-*, **moz-g-en-*, **mos-k-o-*, ‘mêjî’²⁸, Hî *majjan-*, *majjā-*, *majjas-*, Skt. *mastiṣka-*, Av. *mastrayan-* (pl.), *mazga*, Peh. *mazg*, Tokh. A *massunt*, Farsi *meğz*. Hindi *mastiṣka*, Gurc. *tvinis*, Arm. *ughegh*, Kurdî *mêjî*, *mejî*, *mejik*, *mêşik*, *mezg*.

ChSl. *mozgŭ*, SCr. *mozak*, Russ. *mozg*, Pol. *mozg*, Boh. *mozek*, Lith. *smegenys*(pl.), Lett. *smadzenes*.

Gr. ἐγκέφαλος (*ekgehalos*), NG μναλό (*mnalo*), Lat. *cerebrum*, Ít. *cervello*, Fr. *cerveau*, Sp. *cerebro*, Rom. *creier*, Alb. *tru*, *mend*.

ON *hjarni*, Dan. *hjerne*, Sw. *hjärna*, OE *brægen*, NE *brain*, Du. *hersen* (pl.), *brein*, OHG *hirni*, NHG *hirn*, *gehirn*.

Wek di lîsteya jorê de jî diyare navê mêjî ji PHE **moz-g-o-*, **moz-g-en-*, **mos-k-o-*, ‘mêjî’ der hatiye. Ji bilî koma zimanên latîniaxêf û bakûrî yên din hemû jî dişibên navê “mejî” yê kurdî. Farisî û hin devokên kurdî de bi mêjî re dibêjin *mexz*.

ENÎ

PHA **ant-s*²⁹ Hitt. *hant-*, Skt. *bhāla-*, *pratīka-*, Av. *ainika-*, Peh. *anîg*, *pēšanig*, Farsi *pişani*, Hindi *māthā*, Gurc. *shubili*, Arm. *chakat*, Kurdî *eni*, *bere*, *natik*, *tûwêl* (Sor. Leh.), çare (Zaz. Leh.)

ChSl. *čelo*, SCr. *čelo*, Russ. *LOB* (Čelo), Pol. *czelo*, Boh. *čelo*, Lith. *kakta*, Lett. *piere*.

Gr. μέτωπον (*metepon*), μέτωπο (*metopo*), κούτελο (*koutelo*), Lat. *frōns*, It. *fronte*, Fr. *front*. Sp. *frente*, Rom. *frunte*, Alb. *ballë*.

Îr. *ētan*, tul, Nir. *clār*, W. *talcen*, Br. *tal*.

ON *enni*, Dan. *pande*, Sw. *panna*, OE *forhēafod*, NE *forehead*, Du. *voorhoofd*, OHG *stirna*, *tinna*, *andi*,

Navê *enî*, *natik* ji PHE **ant-s* 'enî, *natik*' maye. ON *enni*, Dan. *pande*, Sw. *panna*, OHG *tinna*, *andi*, Îr. *ētan* û kurdî *enî*, *natik* berhemên heman kokê ne. Av. *ainika-* jî gava duyemîn ya biserûberiya vî navî ye.

BIRÛ

PHA **bhrû-* 'kaş'³⁰, Hî *bhrû-h*, Av. *brvat-* Hitt. *enera-*, *inira-* 'kaş', *laplipa-* 'bijang', Tokh. A *pärwān-*, Tokh. B *pärwāne*, Farsi *xet ebrû*, Hindi *bhaur̥m*, Gurc. *tsarbis*, Arm *honk'*, Kurdî *birû*, *birh*. *birawî*

ChSl. *brŭvĭ*, SCr. *obrva*, Russ. *brov'*, Pol. *brwi* (pl.), Boh. *obrŭ*,

29 Julius Pokorny, 48-50.

30 J. Pokorny 172-73, 1; Walde-P. II 206 f.; Trautmann 38.

oboči, Lith. *antakis*, Lett. *uyacs*.

Gr. ὀφρύς (*ophrus*), NG φρύδι (*phridi*), Lat. *supercilium*, *aiat. ciglio*, Fr. *sourcil*, Sp. *seja*, Rom. *sprînceneă*.

İr. *brai*, *mala*, Nlr. *mala*, W. *ael y llygag*, Br. *abrant*.

ON *brūn*, Dan. *øjenbryn*, Sw. *ögonbryn*, OE *ofarbrū*, NE *eyebrow* (*brows*, pl.), Du. *wenkbraua*, OHG *braua*, *ubarbraua*, *oubra*, NHG *augenbraue*.

Ji bilî navê koma zimanên latîniaxêf, navê birûyan di hemû Zimanên Hînd-Ewropî de wekhev in. Hemû jî ji PHE * *bhrû-* 'birû/bihrû' mîrat mane. Diyare birû/bihrû di zimanê kurdî de peyveke *bêsînonîm a kêmdîtî ye*.

ÇENE

PHA **ĝenu*³¹, **g(i)eu-*, **ĝ(i)eu-* 'çiĝnemek'³², Hitt. *parisne-* (kêm zêde), Peh. *ērwarag*, Farsi *fek*, Hind *jabarā*, Gurb. *qbis*, Arm. *tsnot*, Kurdî *çene*, *çen*, *erzên*, *zenî*, *arware*, *harwû*

CHsl. *čeljstĭ*, SCr. *čeljst*, *vilica*, Russ. *čeljst'*, Pol. *szczeka*, Boh. *čeljst*, Lith. *žandas*, Lett. *žandas*, *zuods*.

Gr. *σαγών*, *γνάφος* (*genuphos*), *γένυς* (*genus*), NG. *σαγόνη* (*sadoni*), *μασελλα* (*madella*), Lat. *maxilla*, *mala*, İt. *macella*, Fr. *mâchorie*, Sp. *qujada*, Rom. *falcă*, Alb. *ngjeshje*, *nofulla*.

İr. *carpat*, Nlr. *gial* (*carbad*, *corrān*), W. *gen*, *cern*, Br. *karvan*.

ON *kjopir*, Dan. *kæve*, Sw. *käk*, OE *cēace*, *ceafi*, NE *jaw*, Du.

31 Julius Pokorny, 381-82, 2.

32 Julius Pokorny, 400.

kaak, OHG *chinnibahho*, NHG *kinnbacken*, *kiefer*.

Kurdî çene ji PHE **ġenu-* ‘cûtin’ maye. Bi gelek zimanên Hînd-Ewropî jî wisa tê gotin. Ya rastî hemû navên çeneyê yên di zimanên Hînd-Ewropî de di zimanê kurdî de hene.

Mînakî:

Îrlandkî *gial* di kurdî de navê gilarê ye. (Gilar: gerdana daketî ya bin çenê)

PHE **ġep(h)-*, **ġebh-*³³ ‘çene, gerdan’ di Kurdî de bûye *ġep*.

Latînî *maxilla*, mala di kurdî de bûye *mal*, ango sînonîmekî navê çeneyê.

Îr. *carpat*, Nlr. (*carbad*, *corrān*), Br. *karvan* di devokên Hewreman û Sinê de dişibê navê harwî ‘çene’ yê

ÇAV

PHA **ok*^{w-34}, *h₃ek*^{w-}, Hurr. *si/šihî-*, Luw. *tawî-*, Hit. *sakui-*, Skt. *akṣi-*, *caksuṣ-*, *locana*, *netra-*, Îskîtî *spu*⁻³⁵, Av. *çaşman-*, *dōiφra-*, *aṣi-*, Tokh. *ak/ek*, Peh. *çeşm*, Farsî *çeşm*, Hindi *ach’k’*, Gurb. *t’valis*, Arm *akn*, *ach’k’*, Erb. *eyn*, Kurdî *çav*; *çim*, *dîde*.

ChSl. *oko*, SCr. *oko*, Russ. *glaz*, Pol. *oko*, Boh. *oko*, Lith. *akis*, Lett. *aks*.

Gr. *ὀφθαλμός* (*ophthalmos*), *ομμα* (*omma*), NG *μάτι* (*mati*), Lat. *oculus*, It. *occhio*, Fr. *oeil*, Sp. *ojo*, Rom. *ochiu*, Alb. *sy*, *shikim*.

33 Julius Pokorny, 382.

34 Walde-P. 1.169. ff. Ernout-M. 697 f. Falk-Torp 1417 f. Feist 64 f.

35 Herodots, Tarih 4, 27.

oboči, Lith. *antakis*, Lett. *uyacs*.

Gr. ὀφρύς (*ophrus*), NG φρύδι (*phridi*), Lat. *supercilium*, *aiat. ciglio*, Fr. *sourcil*, Sp. *seja*, Rom. *sprînceneă*.

İr. *brai*, *mala*, Nlr. *mala*, W. *ael y llygag*, Br. *abrant*.

ON *brūn*, Dan. *øjenbryn*, Sw. *ögonbryn*, OE *ofarbrū*, NE *eyebrow* (*brows*, pl.), Du. *wenkbraua*, OHG *braua*, *ubarbraua*, *oubra*, NHG *augenbraue*.

Ji bilî navê koma zimanên latîniaxêf, navê birûyan di hemû Zimanên Hînd-Ewropî de wekhev in. Hemû jî ji PHE * *bhrû-* 'birû/bihrû' mîrat mane. Diyare birû/bihrû di zimanê kurdî de peyveke *bêsînonîm a kêmdîtî ye*.

ÇENE

PHA **ĝenu*³¹, **g(i)eu-*, **ĝ(i)eu-* 'çiĝnemek'³², Hitt. *parisne-* (kêm zêde), Peh. *ērwārag*, Farsi *fek*, Hind *jabarā*, Gurb. *qabis*, Arm. *tsnot*, Kurdî *çene*, *çen*, *erzên*, *zenî*, *arware*, *harwû*

CHsl. *čeljstĭ*, SCr. *čeljst*, *vilica*, Russ. *čeljst'*, Pol. *szczeka*, Boh. *čeljst*, Lith. *žandas*, Lett. *žandas*, *zuods*.

Gr. *σαγών*, *γνάφος* (*genuphos*), *γένυς* (*genus*), NG. *σαγόνη* (*sadoni*), *μασελλα* (*madella*), Lat. *maxilla*, *mala*, İt. *macella*, Fr. *mâchorie*, Sp. *qujada*, Rom. *falcă*, Alb. *ngjeshje*, *nofulla*.

İr. *carpat*, Nlr. *gial* (*carbad*, *corrān*), W. *gen*, *cern*, Br. *karvan*.

ON *kjopir*, Dan. *kæve*, Sw. *käk*, OE *cēace*, *ceafi*, NE *jaw*, Du.

31 Julius Pokorny, 381-82, 2.

32 Julius Pokorny, 400.

kaak, OHG *chinnibahho*, NHG *kinnbacken*, *kiefer*.

Kurdî çene ji PHE **ġenu-* ‘cûtin’ maye. Bi gelek zimanên Hînd-Ewropî jî wisa tê gotin. Ya rastî hemû navên çeneyê yên di zimanên Hînd-Ewropî de di zimanê kurdî de hene.

Mînakî:

Îrlandkî *gial* di kurdî de navê *gilarê* ye. (Gilar: *gerdana daketî* ya bin çenê)

PHE **ġep(h)-*, **ġebh-*³³ ‘çene, gerdan’ di Kurdî de bûye *ġep*.

Latînî *maxilla*, mala di kurdî de bûye *mal*, ango sînonîmekî navê çeneyê.

Îr. *carpat*, Nlr. (*carbad*, *corrān*), Br. *karvan* di devokên Hewreman û Sinê de dişibê navê *harwî* ‘çene’ yê

ÇAV

PHA **ok*^{w-34}, *h₃ek*^{w-}, Hurr. *si/šihî-*, Luw. *tawî-*, Hit. *sakui-*, Skt. *akṣi-*, *caksuṣ-*, *locana*, *netra-*, Îskîtî *spu*⁻³⁵, Av. *çaşman-*, *dōiφra-*, *aṣi-*, Tokh. *ak/ek*, Peh. *çeşm*, Farsî *çeşm*, Hindi *ach’k*, Gurb. *t’valis*, Arm *akn*, *ach’k’*, Erb. *eyn*, Kurdî *çav*; *çim*, *dîde*.

ChSl. *oko*, SCr. *oko*, Russ. *glaz*, Pol. *oko*, Boh. *oko*, Lith. *akis*, Lett. *aks*.

Gr. *ὀφθαλμός* (*ophthalmos*), *ομμα* (*omma*), NG *μάτι* (*mati*), Lat. *oculus*, It. *occhio*, Fr. *oeil*, Sp. *ojo*, Rom. *ochiu*, Alb. *sy*, *shikim*.

33 Julius Pokorny, 382.

34 Walde-P. 1.169. ff. Ernout-M. 697 f. Falk-Torp 1417 f. Feist 64 f.

35 Herodots, Tarih 4, 27.

Îr. suil, rosc, Nlr. suil, W llygad, Br. lagad.

Goth. *augö*, ON *auga*, Dan. *øje*, Sw. *öga-*, OE *ēage* (eghe, eye), NE *eye*, Du. *oog*, OHG *ouga*, NHG *auge*.

Kurdî *çav*, dişibê lûwîkî tawî û Av. *çaşman*. Bi horîkî *si/šihî- ši-/šihî- 'çav'*³⁶, *îşareta bilêvkirineke tewrekî din* e. Jixwe navê xwedayê rojê yê horiyan jî *şimigi*³⁷ û kurdî çim û çav dişibên hev. Diyare kurdan çav şibandine rojê. Bi zaravê zazakî *çim* û zaravê Kurmancî *çav* heman tişt in. Lê belê navê çav ê zazakî û hewremanî ji zimanê horiyan, ê kurmancî jî, ji ûrartûyan maye. Horiyan bi xwedayê rojê re digotin *şimigi*; Lê belê ûrartuyan jî digotin *şiwini*. Dema mirov her du navan analîz dike, hingê rastî navê çim û çav tê.

GUH

PHE **ōus-*, **aus-*: **us-*³⁸, Hurr. *nui/nuhi-*, Luw. *tummant-*, Hitt. *istaman(a)-, istamas-*, 'guh, *istanh-* 'çej', *pêyva hazizzi- jî 'bîhistin' e. Heman pêyv bi akadî wek hasîsu-* dihate bilêvkin. Skt. *karna-*, *gaoşa*, Av. *guş- gaoşa-*, *karana-*, *uşi-*(her du guh), Peh. *ring, goşwar*, Toch. A *klots*, Toch B *klautso*, Farsi *guş*, Hindi *kāna*, Gurc. *quris*, Arm. *akanj*, Erb. *idn*, Kurdî *guh, goş*.

36 Catsanicos 231, 270, 1996; Wegner 124 f., 1995; Wilhelm 174, 1998,; Görke 71, 76, 2010.

37 Wegner 2007: 277; Dietrich & Mayer 2010: 276.; Urartuca: *şiwini*, *güneş/ güneş tanrısı*.

38 J. Pokorny, 785, 2.; Walde-P. 1.17. f. Ernout-M. 93. Walde-H. 1.85, f.

ChSl. *ucho*, SCr. *uho*, Russ. *ucho*, Pol. *ucho*, Boh. *ucho*, Lith. *ausis*, Lett. *auss*.

Gr. *ούς* (*ous*), NG *αύτι* (*aut*), Lat. *aurisü*, It. *orecchio*, Fr. *oreille*, Sp. *oreja*, *oido*, Rom. *ureche*, Alb. *vesh*.

Ír. *au*, *clūas*, Nlr. *cluas*, W. *clust*, Br. *skouarn*.

Goth. *ausö*, ON *eyra*, *hlusi*, Dan. *øre*, Sw. *öra*, OE *ēare*, NE *ear*, Du. *oor*, OHG *öra*, NHG *ohr*.

Koka “guh” PHE peyvên **ōus-*, **aus-*: **us-* in. Av. *gaoša-*, *uši-*, Peh. *goşvar*, Gr. *ούς* (*ous*), ChSl. *ucho*, SCr. *uho*, Russ. *ucho*, Pol. *ucho*, Boh. *ucho*, Lith. *ausis*, Lett. *auss*. Ír. *clūas*, Nlr. *cluas*, W. *clust* hwd. curbecur bilêvdanên wêna ne.

Peyvên PHE **keu-*, Yonanî *κοέω*, Goth. *hausjan-*, ‘tê bîhîstinê’, Latîni *cavere* ‘baldarî, dîqet’ di zimanê kurdî de di wateya *hay*, *hayî*, *haj*, *hajî* ‘agahdar’ tên

bikaranîn.

Peyvên Lat. *aurisü*, It. *orecchio*, Fr. *oreille*, Sp. *oreja*, *oido*, Rom. *ureche*, ON *eyrnêa*, *hlusi*, Dan. *øre*, Sw. *öra*, OE *ēare*, NE *ear*, Du. *oor*, OHG *öra*, NHG *ohr* di kurdî de yekser bi wateya *guh* nayên bi kar anîn. Lê belê girêdaniyên xwe neyekser hene.

Ew jî: “*harî*, *halî*’ ‘serwextbûn’ e. ‘Ez *harî/halîbûm*.’

İr. suil, rosc, Nlr. suil, W llygad, Br. lagad.

Goth. *augö*, ON *auga*, Dan. *øje*, Sw. *öga*-, OE *ēage* (eghe, eye), NE *eye*, Du. *oog*, OHG *ouga*, NHG *auge*.

Kurdî *çav*, dişibê lûwîkî tawî û Av. *çaşman*. Bi horîkî *si/šihî- ši-/šihî- 'çav'*³⁶, *îşareta bilêvkirineke tewrekî din* e. Jixwe navê xwedayê rojê yê horiyan jî *şimigî*³⁷ û kurdî çim û çav dişibên hev. Diyare kurdan çav şibandine rojê. Bi zaravê zazakî *çim* û zaravê Kurmancî *çav* heman tişt in. Lê belê navê çav ê zazakî û hewremanî ji zimanê horiyan, ê kurmancî jî, ji ûrartûyan maye. Horiyan bi xwedayê rojê re digotin *şimigî*; Lê belê ûrartuyan jî digotîni şiwini. Dema mirov her du navan analîz dike, hingê rastî navê çim û çav tê.

GUH

PHE **ōus-*, **aus-*: **us*-³⁸, Hurr. *nui/nuhi-*, Luw. *tummant-*, Hitt. *istaman(a)-*, *istamas-*, 'guh, *istanh-* 'çej', *pêyva hazizzi- jî 'bîhistin' e. Heman pêyv bi akadî wek hasîsu-* dihate bilêvkin. Skt. *karna-*, *gaoşa*, Av. *guş-* *gaoşa-*, *karana-*, *uşi-* (her du guh), Peh. *ring*, *goşwar*, Toch. A *klots*, Toch B *klautso*, Farsi *guş*, Hindi *kāna*, Gurc. *quris*, Arm. *akanj*, Erb. *idn*, Kurdî *guh*, *goş*.

36 Catsanicos 231, 270, 1996; Wegner 124 f., 1995; Wilhelm 174, 1998,; Görke 71, 76, 2010.

37 Wegner 2007: 277; Dietrich & Mayer 2010: 276.; Urartuca: *šiwini*, *güneş/ güneş tanrısı*.

38 J. Pokorny, 785, 2.; Walde-P. 1.17. f. Ernout-M. 93. Walde-H. 1.85, f.

ChSl. *ucho*, SCr. *uho*, Russ. *ucho*, Pol. *ucho*, Boh. *ucho*, Lith. *ausis*, Lett. *auss*.

Gr. *ούς* (*ous*), NG *αύτι* (*aut*), Lat. *aurisü*, It. *orecchio*, Fr. *oreille*, Sp. *oreja*, *oido*, Rom. *ureche*, Alb. *vesh*.

Ír. *au*, *clūas*, Nlr. *cluas*, W. *clust*, Br. *skouarn*.

Goth. *ausö*, ON *eyra*, *hlusi*, Dan. *øre*, Sw. *öra*, OE *ēare*, NE *ear*, Du. *oor*, OHG *öra*, NHG *ohr*.

Koka “*guh*” PHE peyvên **ōus-*, **aus-*: **us-* in. Av. *gaoša-*, *uši-*, Peh. *goşvar*, Gr. *ούς* (*ous*), ChSl. *ucho*, SCr. *uho*, Russ. *ucho*, Pol. *ucho*, Boh. *ucho*, Lith. *ausis*, Lett. *auss*. Ír. *clūas*, Nlr. *cluas*, W. *clust* hwd. curbecur bilêvdanên wêna ne.

Peyvên PHE **keu-*, Yonanî *κοέω*, Goth. *hausjan-*, ‘tê bîhîstinê’, Latîni *cavere* ‘baldarî, dîqet’ di zimanê kurdî de di wateya *hay*, *hayî*, *haj*, *hajî* ‘agahdar’ tèn

bikaranîn.

Peyvên Lat. *aurisü*, It. *orecchio*, Fr. *oreille*, Sp. *oreja*, *oido*, Rom. *ureche*, ON *eyrnêa*, *hlusi*, Dan. *øre*, Sw. *öra*, OE *ēare*, NE *ear*, Du. *oor*, OHG *öra*, NHG *ohr* di kurdî de yekser bi wateya *guh* nayên bi kar anîn. Lê belê girêdaniyên xwe neyekser hene.

Ew jî: “*harî*, *halî*’ ‘serwextbûn’ e. ‘Ez *harî/halîbûm*.’

POR

PHE **pu-lo*-³⁹, **kais*-⁴⁰, *kesî*, Hî *pula-*, *pulaka-* ‘mû, pirç’, Hitt. *tetana-* ‘por’, *ishiyani-* ‘pirç, mû’ Skt. *pula-*, *kesa-*, *keça*, *roman-* ‘pirç’, Av. *varasa ia-*, Peh. *mōy*, wars. Farsi *mû*, Hindi *bāla*, Gurc. *t’mis*, Arm. *maz*, Kurdî *por*, *mû*, *pirç*, *gijik*, *pûrt*, *pût*, *kezî*, *damûsk* ‘a hespan’.

ChSl. *vlasŭ*, SCr. *vlas*, *kosa-*, *dlaka*, Russ. *volos*, Pol. *wlos*, Boh. *vlas*, Lith. *plaukas*, *gauras*, Lett. *mats*, *spalva*.

Gr. θρίξ (*thrix*), τρίχες (*trixes*), NG τρίχα, τριχες, Lat. *capillus*, *crinis*, *coma*, *pilus*, It. *capello*, *pelo*, Fr. *cheveu*, *poil*, Sp. *pelo*, *cabello*, Rom. *păr*.

Goth. *tagl*, *skuft*, ON *hār*, *skopt*, Dan. *haar*, Sw *här*, OE *hær*, *feax*, Du. *haar*, OHG *hār*, *fahs*, NHG *haar*.

Navê por ji PHE **pu-lo-* ‘por’ der hatiye. Koka peyvê *pu-* ye. Her wiha di zimanê kurdî de gelek caran dengê “r” dibe “l”; yan hin caran “r” dibe “l”. Kurdî ji bo pûrta serê mirovan hê zêde dibêjin *por*, *mû*, *pirça serî*.

Her peyvek xwayî çîrokekî ye. Ango çîroka derketina peyvan jî heye. Her wisa çîroka *por* jî, li dem û dewranekî derketiye holê.

Xûya dibe ku bingehê peydabûna navê *por* ji lêkerê PHA **pleu-* ‘firîn, pêldan, herîkîn’⁴¹ biserûber bûye. Ji ber ku porê mirovan dema ba lêdixe difire û dilive. Her wisa sedema derketina navê *por*, firandin û livandin e.

39 Julius Pokorny, 850; Walde-P. II 84.

40 Julius Pokorny, 520.

41 J. Pokorny 835-37; ; Walde-P II 94 f.; Walde-H. II 326 f.; Trautmann 223 f.

Por, dirêje, *pirç* jî kurt e. Ji ber vê egerê mirov dikare bêje ku bingehê *pirç* û *por* her yek e.

Jêderka navê *kezî*, sînonîma PHE * *kais-*, **kesî-* ‘por’ bi xwe ye. Diyare sedemê derketina vî navî daristan e. Mirovên sereta porê mirovan şibandine daristanê. Ji ber ku di Zimanê Proto-Hînd-Ewropî de navê daristanê **kaito*-⁴² ye.

Kurdî *mû* ‘por, *pirç*’ ji rengdêrê PHE *mēi-* : *mōi-* : *mī-* ‘nerm, sivik’ e. ⁴³

HESTÎ

PHA **ost(h)-ost(h)i-*,⁴⁴ Luw. *hassa-*, Hitt. *hastai-*, Skt. *ásthi*-⁴⁵, Av. *ast-*, Peh. *astuxān*, Farsî *astixun*, Hindi *haḍḍī*, Gurc. *dzvali*, Arm. *oskr*, kurdî *hestî*; *êsk*, *êsqan* (Sor. leh.); *este*, *kate* (Zaza leh.), kot. ‘gulgipika serê *hestî*’.

ChSl. *kostĭ*, SCr. *kost*, Russ. *kost’*, Pol. *kosc*, Boh. *kost’*, Lith. *kaulos*, Lett. *kaulus*.

Gr. *ὀστέον* (*osteon*), NG *κόκκλο* (*kokklo*), Lat. *os*, It. *osso*, Fr. *os*, Sp. *hueso*, Rom. *os*, Alb. *eshtër*, *kockë*.

Ir. *cnāim*, Nlr. *cnāimh*, W. *osgwrn*, Br. *oskourn*.

ON *bein*, Dan. *ben*, *knogle*, Sw. *ben*, OE *bān*, NE *bone*, Du. *been*,

42 Julius Pokorny, 521; Walde-P II 94 f.

43 712-13:7

44 J. Pokorny 783; Walde-P. 1.185 f.; Walde-P. I 185 f.; Walde-H. II 225 f.; Ernout-M. 716

45 Émile Benveniste, Bulletin de la Société de Linguistique de Paris, 33, 1932, 139.

POR

PHE **pu-lo*-³⁹, **kais*-⁴⁰, *kesî*, Hî *pula-*, *pulaka-* ‘mû, pirç’, Hitt. *tetana-* ‘por’, *ishiyani-* ‘pirç, mû’ Skt. *pula-*, *kesa-*, *keça*, *roman-* ‘pirç’, Av. *varasa ia-*, Peh. *mōy*, wars. Farsi *mû*, Hindi *bāla*, Gurc. *t’mis*, Arm. *maz*, Kurdî *por*, *mû*, *pirç*, *gijik*, *pûrt*, *pût*, *kezî*, *damûsk* ‘a hespan’.

ChSl. *vlasŭ*, SCr. *vlas*, *kosa-*, *dlaka*, Russ. *volos*, Pol. *włos*, Boh. *vlas*, Lith. *plaukas*, *gauras*, Lett. *mats*, *spalva*.

Gr. θρίξ (*thrix*), τρίχες (*trixes*), NG τρίχα, τριχες, Lat. *capillus*, *crīnis*, *coma*, *pilus*, It. *capello*, *pelo*, Fr. *cheveu*, *poil*, Sp. *pelo*, *cabello*, Rom. *păr*.

Goth. *tagl*, *skuft*, ON *hār*, *skopt*, Dan. *haar*, Sw *här*, OE *hær*, *feax*, Du. *haar*, OHG *hār*, *fahs*, NHG *haar*.

Navê por ji PHE **pu-lo-* ‘por’ der hatiye. Koka peyvê *pu-* ye. Her wiha di zimanê kurdî de gelek caran dengê “r” dibe “l”; yan hin caran “r” dibe “l”. Kurdî ji bo pûrta serê mirovan hê zêde dibêjin *por*, *mû*, *pirça serî*.

Her peyvek xwayî çîrokekî ye. Ango çîroka derketina peyvan jî heye. Her wisa çîroka *por* jî, li dem û dewranekî derketiye holê.

Xûya dibe ku bingehê peydabûna navê *por* ji lêkerê PHA **pleu-* ‘firîn, pêldan, herîkîn’⁴¹ biserûber bûye. Ji ber ku porê mirovan dema ba lêdixe difire û dilive. Her wisa sedema derketina navê *por*, firandin û livandin e.

39 Julius Pokorny, 850; Walde-P. II 84.

40 Julius Pokorny, 520.

41 J. Pokorny 835-37; ; Walde-P II 94 f.; Walde-H. II 326 f.; Trautmann 223 f.

Por, dirêje, *pirç* jî kurt e. Ji ber vê egerê mirov dikare bêje ku bingehê *pirç* û *por* her yek e.

Jêderka navê *kezî*, sînonîma PHE * *kais-*, **kesî-* ‘por’ bi xwe ye. Diyare sedemê derketina vî navî daristan e. Mirovên sereta porê mirovan şibandine daristanê. Ji ber ku di Zimanê Proto-Hînd-Ewropî de navê daristanê **kaito*-⁴² ye.

Kurdî *mû* ‘por, *pirç*’ ji rengdêrê PHE *mēi-* : *mōi-* : *mī-* ‘nerm, sivik’ e. ⁴³

HESTÎ

PHA **ost(h)-ost(h)j-*,⁴⁴ Luw. *hassa-*, Hitt. *hastai-*, Skt. *ásthi*-⁴⁵, Av. *ast-*, Peh. *astuxān*, Farsî *astixun*, Hindi *haḍḍī*, Gurc. *dzvali*, Arm. *oskr*, kurdî *hestî*; *êsk*, *êsqan* (Sor. leh.); *este*, *kate* (Zaza leh.), kot. ‘gulgika serê *hestî*’.

ChSl. *kostĭ*, SCr. *kost*, Russ. *kost’*, Pol. *kosc*, Boh. *kost’*, Lith. *kaulos*, Lett. *kaulus*.

Gr. *ὀστέον* (*osteon*), NG *κόκκλο* (*kokklo*), Lat. *os*, It. *osso*, Fr. *os*, Sp. *hueso*, Rom. *os*, Alb. *eshtër*, *kockë*.

Ir. *cnāim*, Nlr. *cnāimh*, W. *osgwrn*, Br. *oskourn*.

ON *bein*, Dan. *ben*, *knogle*, Sw. *ben*, OE *bān*, NE *bone*, Du. *been*,

42 Julius Pokorny, 521; Walde-P II 94 f.

43 712-13:7

44 J. Pokorny 783; Walde-P. 1.185 f.; Walde-P. I 185 f.; Walde-H. II 225 f.; Ernout-M. 716

45 Émile Benveniste, Bulletin de la Société de Linguistique de Paris, 33, 1932, 139.

knok, OHG *bein*, NHG *knochen* (-(-bein).

Ji bilî zimanên germanî û zimanên Hînd-Ewropî yên bakûrî di hemû zimanên dinê yên Hînd-Ewropî ji PHE *ost- derhatî ye. Bi zimanê kurdî hestî, este, êsk û hw. Hemû ji wir mane. Guloka serê hestî kot a ji zaravê zazakî û navê hestî bi zimanên slavaxê navê hestî her wek hev in.

ON *bein*, Dan. *ben*, Sw. *ben*, OE *bān*, NE *bone*, Du. *been*, OHG *bein*, NHG *knochen* (-bein) navê hestî bi zimanên bakûrî ne. Ev nav di zimanê kurdî de wek ban 'arsax, îskele' û bûjen 'materiyal' hatiye binavkirin.

POZ

PHA *nas-, *nās-⁴⁶, Hurr. *punyi/puxxi* (*punhi-puhhi*)⁴⁷, Hitt. *kap-ru-* 'burun, boğaz', Skt. *nās-*, *ghrāna-*, Av. *nāh-*, Peh. *wēnig*, Farsi *biyni*, , Hindi *nāka*, Gurc. *ts'khviri*, Arm. *k'it'*, Kurdî *poz*, *difin*, *bêvil*; *kepî*; *pirnik*, *zinc*, *zenbûr* (Zaz. Leh.); *kepû*, *lût* (Sor. Leh.)

ChSl. *nosū*, SCr. *nos*, Russ. *nos*, Pol. *nos*, Boh. *nos*, Lith. *nosis*, Lett. *deguns*.

Gr. *ρίζ* (*ris*), NG *μύτη* (*mute*), Lat. *nāsus*, It. *nasso*, Fr. *nez*, Sp.

46 Walde-P. 2.318. Ernout-M. 653, 655. Falk-Torp 779 f.

47 I. Wegner, Die hurritischen Körperteilbezeichnungen. In: Zeitschrift für Assyriologie 85, 123 Wiesbaden 1995.; J. Huenergard, Ugaritic Vocabulary in Syllabic Transcription 1987/2008, 38-39, 82; André-Salvini & Salvini, Studies on the Civilization and Culture of Nuzi and the Hurrians 22, 1998; S. Görke Das Ritual der Aštu (CTH 490). Rekonstruktion und Tradition eines hurritisch-hethitischen Rituals aus Boğazköy-Ḫattuša. Brill, 2010, 72; Boğazköy (*punhi-wunhi*), Ugarit VC. (*punhi-Wunhi*).

naris, Rom. *nas*, Alb. *hundë*, *grykë*.

Ír. *srōn*, Nlr. *srōn*, W. *trwyn*, Br. *fri*.

ON *nasar*, Dan. *næse*, Sw. *näsa*, OE *nosu*, NE *nose*, Du *neus*, OHG *nasa*, NHG *nase*.

Di zimanê kurdî de çend heb sînonîmên poz hene. Jêderka van horîkî û Hînd-Ewropî ne. Ji wan kok û jêderka poz, ji pêyvên PHE yên mîna **pos-* ‘tişta ku dirêjî derva bûye’; **apo-*, **pō*, **ap-u*, **pu-* ‘dirjbûyî, fistiqî’; **pěs-* ‘pifkirin’⁴⁸; **bhes-* ‘henas, pifkirin’⁴⁹ her çiqasî yekser navê poz nedin jî, fonksiyonên poz diyar dikin. Her wiha mirov bi dilrehetî dikare bêje ku jêderka navê poz Hînd-Ewropî ye. Wek wateya peyvên jorê yên PHE hatine nivîsandin: Poz, dirêjî derve dibe, organê henasê û bîhnildanê ye. Dema ku jîndar bêhnê hildidin dengê mîna pifkirinê dertê.

Sînonoma *bevil* jî Hînd-Ewropî ye û ji PHE navê **bholo-* ‘mij, dûkêl, hilm’ der hatiye.

Sînonîma *kepû*, *kepûge*, *kepir* ji Hîtîti *kaprû-* ‘poz’ mîrat maye.

Bi horîkî navê poz *puxxî/punyî* ye. Kurdî, dema ku zarokekî re bêjin pixke, pirxe tê wateya valakirin û paqîşkirina poz. Her wisa *punyî* jî dişibê navê bîhn/bînhê. Ev tiştekî rast e û erka poz a sereke hildan û dayîna bîhnê ye.

48 Julius Pokorny, 823-24, 1.

49 Julius Pokorny, 146, 2.

knok, OHG *bein*, NHG *knochen* (-(-bein).

Ji bilî zimanên germanî û zimanên Hînd-Ewropî yên bakûrî di hemû zimanên dinê yên Hînd-Ewropî ji PHE *ost- derhatî ye. Bi zimanê kurdî hestî, este, êsk û hw. Hemû ji wir mane. Guloka serê hestî kot a ji zaravê zazakî û navê hestî bi zimanên slavaxêf navê hestî her wek hev in.

ON *bein*, Dan. *ben*, Sw. *ben*, OE *bān*, NE *bone*, Du. *been*, OHG *bein*, NHG *knochen* (-bein) navê hestî bi zimanên bakûrî ne. Ev nav di zimanê kurdî de wek ban 'arsax, îskele' û bûjen 'materiyal' hatiye binavkirin.

POZ

PHA *nas-, *nās-⁴⁶, Hurr. *punyi/puxxi* (*punhi-puhhi*)⁴⁷, Hitt. *kap-ru-* 'burun, boğaz', Skt. *nās-*, *ghrāna-*, Av. *nāh-*, Peh. *wēnig*, Farsi *biyni*, , Hindi *nāka*, Gurc. *ts'khviri*, Arm. *k'it'*, Kurdî *poz*, *difin*, *bêvil*; *kepî*; *pirnik*, *zinc*, *zenbûr* (Zaz. Leh.); *kepû*, *lût* (Sor. Leh.)

ChSl. *nosū*, SCr. *nos*, Russ. *nos*, Pol. *nos*, Boh. *nos*, Lith. *nosis*, Lett. *deguns*.

Gr. *ρῖς* (*ris*), NG *μύτη* (*mute*), Lat. *nāsus*, It. *nasso*, Fr. *nez*, Sp.

46 Walde-P. 2.318. Ernout-M. 653, 655. Falk-Torp 779 f.

47 I. Wegner, Die hurritischen Körperteilbezeichnungen. In: Zeitschrift für Assyriologie 85, 123 Wiesbaden 1995.; J. Huenergard, Ugaritic Vocabulary in Syllabic Transcription 1987/2008, 38-39, 82; André-Salvini & Salvini, Studies on the Civilization and Culture of Nuzi and the Hurrians 22, 1998; S. Görke Das Ritual der Aštu (CTH 490). Rekonstruktion und Tradition eines hurritisch-hethitischen Rituals aus Boğazköy-Ḫattuša. Brill, 2010, 72; Boğazköy (*punhi-wunhi*), Ugarit VC. (*punhi-Wunhi*).

naris, Rom. *nas*, Alb. *hundë*, *grykë*.

Îr. *srôn*, Nlr. *srôn*, W. *trwyn*, Br. *fri*.

ON *nasar*, Dan. *næse*, Sw. *näsa*, OE *nosu*, NE *nose*, Du *neus*, OHG *nasa*, NHG *nase*.

Di zimanê kurdî de çend heb sînonîmên poz hene. Jêderka van horîkî û Hînd-Ewropî ne. Ji wan kok û jêderka poz, ji pêyvên PHE yên mîna **pos-* ‘tişta ku dirêjî derva bûye’; **apo-*, **pō*, **ap-u*, **pu-* ‘dirjbûyî, fistiqî’; **pěs-* ‘pifkirin’⁴⁸; **bhes-* ‘henas, pifkirin’⁴⁹ her çiqasî yekser navê poz nedin jî, fonksiyonên poz diyar dikin. Her wiha mirov bi dilrehetî dikare bêje ku jêderka navê poz Hînd-Ewropî ye. Wek wateya peyvên jorê yên PHE hatine nivîsandin: Poz, dirêjî derve dibe, organê henasê û bîhnildanê ye. Dema ku jîndar bêhnê hildidin dengê mîna pifkirinê dertê.

Sînonoma *bevil* jî Hînd-Ewropî ye û ji PHE navê **bholo-* ‘mij, dûkêl, hilm’ der hatiye.

Sînonîma *kepû*, *kepûge*, *kepir* ji Hîtîti *kaprû-* ‘poz’ mîrat maye.

Bi horîkî navê poz *puxxî/punyî* ye. Kurdî, dema ku zarokekî re bêjin pixke, pîrxê tê wateya valakirin û paqîşkirina poz. Her wisa *punyî* jî dişibê navê bîhn/bînhê. Ev tiştekî rast e û erka poz a sereke hildan û dayîna bîhnê ye.

48 Julius Pokorny, 823-24, 1.

49 Julius Pokorny, 146, 2.

DEV

PHA *ĝep(h)-, *ĝebh- 'çene, xidik, gep, dev', *menth- 'cûyîn, dev', *o(u)s-, *əus-'dev⁵⁰, Hurr. *faši*, Luw. *ās(s)a-*, Hitt. *a(y)is(s)-, istaman(a)-*, Skt. *mukha, ās-*, Av. *āh-*, zafar-, Peh. *dahan, zafar*, Farsi *dhan*, Hindi *munha*, Gurc. *pirshi*, Arm. *beran*, Kurdî *dev, fek, dem*.

Russ. *rot*, Pol. *usta*, Boh. *ústa*, SCr. *usta*, Lith. *burna*, Lett. *muta*. Gr. στόμα, NG στομα, Lat. *ōs-*, *bocca*, Fr. *bouche*, Sp. *boca*, Rom. *gură*, Alb, *gojë*.

İr. *gin, bēoil*, Nlr. *bēal*, W. *geneu*, Br. *genou*.

Goth. *munþs*, ON *munnr (mūōr)*, Dan. *mund*, Sw. *mun*, OE *mūþ*, NE *mouth*, Du. *mond*, OHG *mund*, NHG *mund*.

Navê *dev* bi Proto-Hînd-Ewropî ye. Lê belê kurdan şûna ku yek-ser nav wergirtibin, fonksiyonên dev kirine nav. Her wiha diyare ku PHE **deu-*⁵¹ 'binisandin, hildana hundir, avêtina hundur' di kurdî de bûye navê *dev*.

Bi zaravê zazakî *fek* 'dev' ji horîkî *faši-* 'dev' maye.

50 Walde-P. 1.168f.-Walde-H. II 224- Trautmann 19 f.; Walde-H. II 24; Ernout-M. 714 f.; J. Pokorny 784-85, 1.; 382; 732-33, 2.

51 J. Pokorny 217-18, 1.

LÊV

PHA *lěb-, *lōb, *lāb-, *l_eb- 'sist, jêr de ketî, lêv⁵², *bu- 'lêv, ramûsan⁵³, Hitt. *puri-*, *lip(p)-*, Skt. *aṣṭha-*, Av. *aošta-*, Peh. *lab*, Farsi *leb*, Hindi *ōntha*, Gurc. *tuch'is*, Arm. *shrt'unġ'*, Kurdî *lêv*, *lêw*.

ChSl. *uslīna*, SCr. *usne*, Russ. *guba*, Pol. *warga*, Boh. *vet(pysk)*, Lith. *lupa*, Lett. *lupa*.

Gr. *χείλος* (*cheilos*), NG *χίλος*, *χείλι* (*cheli*), Lat. *labrum*, It. *labbro*, Fr. *lèvre*, Sp. *labio*, Rom. *buză*, Alb. *cik*, *buzë*, *pipëz*.

İr. *bēl*, Nlr. *bēal*, *puisīn*, (Kürtçe *paş*, *buse*), W. *gwefus*, (*gwefl*), Br. *gweuz*, *muzzell*.

Goth. *wairilōm*, ON *vorr*, Dan. *læbe*, Sw. *läppe*, OE *weler*, *lippa*, NE *lip*, Du. *lip*, OHG *leffur*, NHG *lippe*.

Serokaniya navê lêv/lêb a kurdî yekser PHA *lěb-, *lōb, *lāb-, *l_eb- e. Ev nav him şêwe û him jî nav wekhev in. Piraniya Zimanên Hînd-Ewropî ev nav mîrat wergirtine. *Lêv*, di Zimanê Kurdî de navekî bêsinonîm e.

52 Julius Pokorny 655-57; Walde-Pokorny II 431 ff.; Walde-H. I 738 ff.; Trautmann 270.

53 J. Pokorny 103; Walde-Pokorny I 113 f.; Walde-H. II 98.

DEV

PHA *ĝep(h)-, *ĝebh- ‘çene, xidik, gep, dev’, *menth- ‘cûyîn, dev’, *o(u)s-, *əus-‘dev⁵⁰, Hurr. *faši*, Luw. *ās(s)a-*, Hitt. *a(y)is(s)-, istaman(a)-*, Skt. *mukha, ās-*, Av. *āh-*, zafar-, Peh. *dahan, zafar*, Farsi *dhan*, Hindi *munha*, Gurc. *pirshi*, Arm. *beran*, Kurdî *dev, fek, dem*.

Russ. *rot*, Pol. *usta*, Boh. *ústa*, SCr. *usta*, Lith. *burna*, Lett. *muta*.
Gr. στόμα, NG στομα, Lat. *ōs-*, *bocca*, Fr. *bouche*, Sp. *boca*, Rom. *gură*, Alb, *gojë*.

İr. *gin, bēoil*, Nlr. *bēal*, W. *geneu*, Br. *genou*.

Goth. *munþs*, ON *munnr (mūðr)*, Dan. *mund*, Sw. *mun*, OE *mūþ*, NE *mouth*, Du. *mond*, OHG *mund*, NHG *mund*.

Navê *dev* bi Proto-Hînd-Ewropî ye. Lê belê kurdan şûna ku yek-ser nav wergirtibin, fonksiyonên dev kirine nav. Her wiha diyare ku PHE **deu-*⁵¹ ‘binisandin, hildana hundir, avêtina hundur’ di kurdî de bûye navê *dev*.

Bi zaravê zazakî *fek* ‘dev’ ji horîkî *faši-* ‘dev’ maye.

50 Walde-P. 1.168f.-Walde-H. II 224- Trautmann 19 f.; Walde-H. II 24; Ernout-M. 714 f.; J. Pokorny 784-85, 1.; 382; 732-33, 2.

51 J. Pokorny 217-18, 1.

LÊV

PHA *lěb-, *lōb, *lāb-, *l_eb-'sist, jêr de ketî, lêv'⁵², *bu- 'lêv, ramûsan'⁵³, Hitt. *puri-*, *lip(p)-*, Skt. *aṣṭha-*, Av. *aošta-*, Peh. *lab*, Farsi *leb*, Hindi *ōntha*, Gurc. *tuch'is*, Arm. *shrt'unġ'*, Kurdî *lêv*, *lêw*.

ChSl. *uslīna*, SCR. *usne*, Russ. *guba*, Pol. *warga*, Boh. *vet(pysk)*, Lith. *lupa*, Lett. *lupa*.

Gr. *χείλος* (*cheilos*), NG *χίλος*, *χείλι* (*cheli*), Lat. *labrum*, It. *labbro*, Fr. *lèvre*, Sp. *labio*, Rom. *buză*, Alb. *cik*, *buzë*, *pipëz*.

İr. *bēl*, Nlr. *bēal*, *puisīn*, (Kürtçe *paş*, *buse*), W. *gwefus*, (*gwefl*), Br. *gweuz*, *muzzell*.

Goth. *wairilōm*, ON *vorr*, Dan. *læbe*, Sw. *læppe*, OE *weler*, *lippa*, NE *lip*, Du. *lip*, OHG *leffur*, NHG *lippe*.

Serokaniya navê lêv/lêb a kurdî yekser PHA *lěb-, *lōb, *lāb-, *l_eb- e. Ev nav him şêwe û him jî nav wekhev in. Piraniya Zimanên Hînd-Ewropî ev nav mîrat wergirtine. *Lêv*, di Zimanê Kurdî de navekî bêsinonîm e.

52 Julius Pokorny 655-57; Walde-Pokorny II 431 ff.; Walde-H. I 738 ff.; Trautmann 270.

53 J. Pokorny 103; Walde-Pokorny I 113 f.; Walde-H. II 98.

ZĪMAN

PHA **dnghuā*⁵⁴, **dnghû*-, Hurr. *irde*⁵⁵, Hitt. *lala*-, Skt. *jihvā*, Av. *hizvā*-. *hizû*-, Peh. *uzwān* (zuwān), Farsi *ziban*, Hindi *jībha*, Gurc. *ena*, Arm. *lezu*, Kurdî *ziman*, *ziwan*, *zon*, *deng* 'ses'.

ChSl. *jezykŭ*, SCr. *jezik*, Russ. *jazyk*, Pol. *jezyk*, Boh. *jazyk*, Lith. *liežuvis*, Lett. *mele*.

Gr. γλώσσα (*glossa*), NG γλώσσα, Lat. *lingua*, It. *lingua*, Fr. *langue*, Sp. *lengua*, Rom. *limbă*, Alb. *gjuhë*, *gojë*.

Îr. *tenge*, Nlr. *teanga*, W. *tafod*, Br. *teod*.

Goth. *tuggō*, ON *tunga*, Dan. *tunge*, Sw. *tunga*, OE *tunge*, NE *tongue*, Du. *tong*, OHG *zunga*, NHG *zunge*.

Hînd-îrankî *jîhvā*-, Av *hîzvā*- bîngêhên navê *ziman* ê kurdî ne. Cara destpêkê bûye *jihva*, ji peyre jî dibe *hizvan*. Wek gelek peyvên kurdî, dengê h yê serî dikeve dibe îzvan. Ji ber herikbariyê bûye *zivan/ziban/ziman/zon* hwd.

PHE *dnghû*- 'ziman' di kurdî de bûye deng.

54 Julius Pokorny 223.

55 İ. Wegner 1995, 117 f.; Girbal 1994, 173.; Ünal 1998, 59, 64.; Bogh., Ort.

PHA *dont-, *dent-, *ġembh-, *ġmbh- 'gezkirin, diran'⁵⁶, Hurr. *šeri/šir-ni*⁵⁷, Hitt. *kaga-*, Skt. *dant-*, Av. *dātā-*, *dantan-*, Peh. *dād*, *dandān*, Farsi *dindan*, Hindi *dānta*, Gurc. *kbilis*, Arm. *atam*, Kur-dî *diran*, *didan*, *dindûn*, *dende*, *nek?* (Zaravê Zazakî).

ChSl. *zabû*, SCr. *zub*, Russ. *zub*, Pol. *zab*, Boh. *zub*, Lith. *dantis*, Lett. *zuobs*.

Gr. *όδούς* (*odous*), NG *δόντι* (*dondin*), Plt. *dent*, Lat. *dēns*, It. *dente*, Fr. *dent*, Sp. *diente*, Rom. *dinte*, Alb. *dhëmb*.

Îr. *dêl*, *fiacail*, Nlr. *fiacal* (*dāad*), W. *dant*, Br. *dant*.

Goth. *tunþus*, ON *tonn*, Dan. *tand*. Sw. *tand*, OE *tōþ*, NE *totth*, Du. *tand*, OHG *zan(d)*, NHG *zahn*.

Kurdan navê diran/didan ji nav baxçeyê Proto-Hînd-Ewropî hil-çandine. Koka wê jî PHE navê *dont-, *dent- 'didan/diran' e.

56 Julius Pokorny, 369; Walde-P. I 575 f.; Walde-H. I 588; Trautmann 369.

57 André-Salvini & Salvini 1998, 16 f.; Görke 2010 72. F; Ugr. C. Bogh.

ZĪMAN

PHA **dn̄ghuā*⁵⁴, **dn̄ghû*-, Hurr. *irde*⁵⁵, Hitt. *lala*-, Skt. *jihvā*, Av. *hizvā*-. *hizū*-, Peh. *uzwān* (zuwān), Farsi *ziban*, Hindi *jībha*, Gurc. *ena*, Arm. *lezu*, Kurdî *ziman*, *ziwan*, *zon*, deng 'ses'.

ChSl. *jezykŭ*, SCr. *jezik*, Russ. *jazyk*, Pol. *jezyk*, Boh. *jazyk*, Lith. *liežuvis*, Lett. *mele*.

Gr. γλώσσα (*glossa*), NG γλώσσα, Lat. *lingua*, It. *lingua*, Fr. *langue*, Sp. *lengua*, Rom. *limbă*, Alb. *gjuhë*, *gojë*.

Îr. *tenge*, Nir. *teanga*, W. *tafod*, Br. *teod*.

Goth. *tuggō*, ON *tunga*, Dan. *tunge*, Sw. *tunga*, OE *tunge*, NE *tongue*, Du. *tong*, OHG *zunga*, NHG *zunge*.

Hînd-îrankî *jîhvā*-, Av *hizvā*- bîngêhên navê *ziman* ê kurdî ne. Cara destpêkê bûye *jihva*, ji peyre jî dibe *hizvan*. Wek gelek peyvên kurdî, dengê h yê serî dikeve dibe îzvan. Ji ber herikbariyê bûye *zivan/ziban/ziman/zon* hwd.

PHE *dn̄ghû*- 'ziman' di kurdî de bûye deng.

54 Julius Pokorny 223.

55 İ. Wegner 1995, 117 f.; Girbal 1994, 173.; Ünal 1998, 59, 64.; Bogh., Ort.

PHA **dont-*, **dent-*, **ġembh-*, **ġmbh-* ‘gezkirin, diran’⁵⁶, Hurr. *šeri/šir-ni*⁵⁷, Hitt. *kaga-*, Skt. *dant-*, Av. *dātā-*, *dantan-*, Peh. *dād*, *dandān*, Farsi *dindan*, Hindi *dānta*, Gurc. *kbilis*, Arm. *atam*, Kur-dî *diran*, *didan*, *dindûn*, *dende*, *nek?* (Zaravê Zazakî).

ChSl. *zabû*, SCr. *zub*, Russ. *zub*, Pol. *zab*, Boh. *zub*, Lith. *dantis*, Lett. *zuobs*.

Gr. *όδούς* (*odous*), NG *δόντι* (*dondin*), Plt. *dent*, Lat. *dēns*, It. *dente*, Fr. *dent*, Sp. *diente*, Rom. *dinte*, Alb. *dhëmb*.

Îr. *dēl*, *fiacail*, Nlr. *fiacal* (*dāad*), W. *dant*, Br. *dant*.

Goth. *tunþus*, ON *tonn*, Dan. *tand*. Sw. *tand*, OE *tōþ*, NE *totth*, Du. *tand*, OHG *zan(d)*, NHG *zahn*.

Kurdan navê diran/didan ji nav baxçeyê Proto-Hînd-Ewropî hil-çandine. Koka wê jî PHE navê **dont-*, **dent-* ‘didan/diran’ e.

56 Julius Pokorny, 369; Walde-P. I 575 f.; Walde-H. I 588; Trautmann 369.

57 André-Salvini & Salvini 1998, 16 f.; Görke 2010 72. F; Ugr. C. Bogh.

HĪSTU

PHA **mono-*, **k^uel-*, **k^uelə* ⁻⁵⁸, Hurr. *kudu-ni*⁵⁹, Hitt. *kuttar-*, Skt. *grīvā-*, *kantha-*, Av. *manasoēri-* *grīvā-*, Peh. *gardan*, *grīw*, Farsi *gerdan*, Hindi *garadana*, Gurc. *kisris*, Arm. *viz*, Kurdî *histu*, *stû*; *viye*, *mil*, *gerû*, *mil*, *qurig* (Sor. Leh.)

ChSl. *vyja*, *šyja*, SCr. *vrat*, (šija), Russ. *šeja*, Pol. *szyja*, *kark*, Boh. *krk*, *šije*, Lith. *kaklas*, Lett. *kakls*.

Gr. *αύχην* (*auchen*), *τράχηλος*, NG *λαιμός* (*limos*), Lat. *collum*, It. *collo*, Fr. *cou*, Sp. *cuello*, Rom *gât*, Alb. *qafë*, *jakë*, *grykë*.

İr. *brāge*, *muin*, *muinēl*, Nlr. *muinēal*, *brāgha*, W. *gwddf*, *mwnwgl*, Br. *gouzoug*.

Goth. *hals*, ON *hals*, *svīri*, Dan. *hals*, Sw. *hals*, OE *heals*, *swēora*, NE *neck*, Du. *hals*, OHG *hals*, NHG *hals*.

Navê *histu* PHE ji *navê* **stābho-s*, **stemb(h)ro-s*, **stom-* ‘*sutûn*’ derhatiye. Kurdî *stûn* û *husti/usti* ji hev in. Kurdan *hustiyê mirovan* şibandine *stûnan*.

Horîkî *kudu-nî* ‘*husti*’ û *Hîtîtî* *kuttar-* ‘*husti*’ di *kurdî* wek *navê xidik/gidik/xenequtê tê bikaranîn*.

GEWRÎ

PHA **g^wer-* ‘*berkurk*, *gewrî*, *derbasok*, *daqurtandin*’⁶⁰, Hitt. *hurhurta-*, *hu(wa)hhurti-*, Skt. *gala-*, Av. *garaman-* (pl.), *garō-*(pl.), Peh. *galōg*, *grīw*, Arm. *xaxurt*, Hindi *galā*, Gurc. *qelis*, Farsi *gelu*, Kurdî *gewrî*, *qirik*, *qirtik*, *zengelûr*, *xenequrt*, *xeneq*, *qirpiçike* ‘*qi-*

58 Julius Pokorny, 639-40, 1.

59 Wilhelm 1998b, 180; Campbell 2007, 418; Görke 2010, 72.; Wegner 1995, 120; Bogh.

60 Julius Pokorny 474-76, 1.; Walde-P. 1.682 ff. Ernout-M. 438. Walde-H. 1627 f. Falk-Torp 605. Berkener 369.

rik' (Zaz. Leh.),

ChSl. *grŭlo*, SCr. *grlo*, Russ. *gorlo*, Pol. *gardlo*, Boh. *hrdlo*, Lith. *gerklė*, Lett. *rīkle*.

Gr. *λαιμος*, *σφαγή* (*sfaye*), NG *λαιμός* (*laimos*), Lat. *fancēs*, *iugulum*, *gula*, It. *gola*, *stroaza*, Fr. *gorge*, Sp. *garganta*, *gola*, Rom *gâtlej*, *beregată*, Alb. *fyf*, *grykë*.

Ir. *brage*, Nlr. *scōrnach*, W. *gwddf*, Br. *gouzoug*.

ON *kverkr* (pl.), *strjūpi*, Dan. *strube*, Sw. *strupe*, OE *ceole*, *prote*, NE *throat*, Du. *keel*, OHG *kela*, *drozza*, NHG *kehle*.

Koka etimolojik ya navê *gewriyê* PHE **g^wer-^wgewrî*, qirik, *derbasok'* e. *Qirik*, ji Av. *garō-* derhatiye. Hîtîtî *hurhurta-* wek xeneq *derbasî* kurdî bûye.

POL - SERMÎL

PHE **om(e)sos*-⁶¹, **pl-t-no*-⁶² Hitt. *paltana*, Skt. *skandha-*, *ansa-* (*çupti-*), Av. *supti-* (*daoš-*), Peh. *doš*, *suft*, *frêg*, *šanag*, Farsi *şane*, Hindi *kandhê*, Gurb. *mkhris*, Arm. *tia'k*, Kurdî *pol*, *pî*, *serpî*; *doshe*, *kift*, *mil*, *şan*.

ChSl. *ramo*, *plešte*, SCr. *rame*, *pleca*, Russ. *plečo*, Pol. *ramie*, *plecy* (pl.), Boh. *rameno*, *plece*, Lith. *petys*, Lett. *plecs*, *kamiēsis*.

Gr. *ωμος*, NG *ωμος* (*omos*), Lat. *umerus*, It. *spallo*, *omero*, Fr. *épaule*, Sp. *homro*, Rom. *umăr*, Alb. *supe-*

Ir. *gūalu*, *formna*, Nlr. *guala*, W. *zsgwydd*, Br- *skaoz*.

Goth. *amsanos*, ON *herō*, *oxl*, Dan. *skulder*, Sw. *axel*, *sculdra*, OE *eaxel*, *sculdo*.

61 Walde-P. 1.178. Ernout-M. 1123.

62 David Michael Weeks, Hittite Vocabulary, s. 55

HĪSTU

PHA **mono-*, **k^uel-*, **k^uelə* ⁻⁵⁸, Hurr. *kudu-ni*⁵⁹, Hitt. *kuttar-*, Skt. *grīvā-*, *kantha-*, Av. *manaoēri- grīvā-*, Peh. *gardan*, *grīw*, Farsi *gerdan*, Hindi *garadana*, Gurc. *kisris*, Arm. *viz*, Kurdî *histu*, *stû*; *viye*, *mil*, *gerû*, *mil*, *qurig* (Sor. Leh.)

ChSl. *vyja*, *šyja*, SCr. *vrat*, (šija), Russ. *šēja*, Pol. *szyja*, *kark*, Boh. *krk*, *šije*, Lith. *kaklas*, Lett. *kakls*.

Gr. αὐχὴν (*auchen*), τράχηλος, NG λαϊμός (*limos*), Lat. *collum*, It. *collo*, Fr. *cou*, Sp. *cuello*, Rom *gât*, Alb. *qafë*, *jakë*, *grykë*.

Ir. *brāge*, *muin*, *muinēl*, Nlr. *muinēal*, brāgha, W. *gwddf*, *mwnwgl*, Br. *gouzoug*.

Goth. *hals*, ON *hals*, *svīri*, Dan. *hals*, Sw. *hals*, OE *heals*, *swēora*, NE *neck*, Du. *hals*, OHG *hals*, NHG *hals*.

Navê *histu* PHE ji navê **stābho-s*, **stemb(h)ro-s*, **stom-* ‘*sutûn*’ derhatiye. Kurdî *stûn* û *husti/usti* ji hev in. Kurdan *hustiyê mirovan* şibandine *stûnan*.

Horîkî *kudu-nî* ‘*husti*’ û Hîtîtî *kuttar-* ‘*husti*’ di kurdî wek navê *xidik/gidik/xenequtê tê bikaranîn*.

GEWRÎ

PHA **g^wer-* ‘*berkurk*, *gewrî*, *derbasok*, *daqurtandin*’⁶⁰, Hitt. *hurhurta-*, *hu(wa)hhurti-*, Skt. *gala-*, Av. *garaman-* (pl.), *garō-*(pl.), Peh. *galōg*, *griw*, Arm. *xaxurt*, Hindi *galā*, Gurc. *qelis*, Farsi *gelu*, Kurdî *gewrî*, *qirik*, *qirtik*, *zengelûr*, *xenequrt*, *xeneq*, *qirpiçike* ‘*qi-*

58 Julius Pokorny, 639-40, 1.

59 Wilhelm 1998b, 180; Campbell 2007, 418; Görke 2010, 72.; Wegner 1995, 120; Bogh.

60 Julius Pokorny 474-76, 1.; Walde-P. 1.682 ff. Ernout-M. 438. Walde-H. 1627 f. Falk-Torp 605. Berkener 369.

rik' (Zaz. Leh.),

ChSl. *grŭlo*, SCr. *grlo*, Russ. *gorlo*, Pol. *gardlo*, Boh. *hrdlo*, Lith. *gerklé*, Lett. *rīkle*.

Gr. *λαιμος*, *σφαγή* (*sfaye*), NG *λαιμός* (*laimos*), Lat. *fancēs*, *iugulum*, *gula*, It. *gola*, *stroaza*, Fr. *gorge*, Sp. *garganta*, *gola*, Rom *gâtlej*, *beregatǎ*, Alb. *fyf*, *grykë*.

Ir. *brage*, Nlr. *scōrnach*, W. *gwddf*, Br. *gouzoug*.

ON *kverkr* (pl.), *strjūpi*, Dan. *strube*, Sw. *strupe*, OE *ceole*, *prote*, NE *throat*, Du. *keel*, OHG *kela*, *drozza*, NHG *kehle*.

Koka etimolojik ya navê *gewriyê* PHE **g^wer-^wgewrî*, qirik, *derbasok'* e. *Qirik*, ji Av. *garō-* derhatiye. Hîtîtî *hurhurta-* wek xeneq *derbasî* kurdî bûye.

POL - SERMÎL

PHE **om(e)sos*⁶¹, **pl-t-no*⁶² Hitt. *paltana*, Skt. *skandha-*, *ansa-* (*çupti-*), Av. *supti-* (*daoš-*), Peh. *doš*, *suft*, *frēg*, *šanag*, Farsi *şane*, Hindi *kandhē*, Gurb. *mkhris*, Arm. *tia'k*, Kurdî *pol*, *pî*, *serpî*; *doshe*, *kift*, *mil*, *şan*.

ChSl. *ramo*, *plešte*, SCr. *rame*, *pleca*, Russ. *plečo*, Pol. *ramie*, *plecy* (pl.), Boh. *rameno*, *plece*, Lith. *petys*, Lett. *plecs*, *kamiēsis*.

Gr. *ωμος*, NG *ωμος* (*omos*), Lat. *umerus*, It. *spallo*, *omero*, Fr. *épaule*, Sp. *homro*, Rom. *umăr*, Alb. *supe-*

Ir. *gūalu*, *formna*, Nlr. *guala*, W. *zsgwydd*, Br- *skaoz*.

Goth. *amsanos*, ON *herō*, *oxl*, Dan. *skulder*, Sw. *axel*, *sculdra*, OE *eaxel*, *sculdo*.

61 Walde-P. 1.178. Ernout-M. 1123.

62 David Michael Weeks, Hittite Vocabulary, s. 55

Bi kurdî navê pol 'sermil' ji navê PHE **pl-t-no-* 'pol, sermil' maye. Bi Hîtt. *paltana*, ChSl. *plešte*, Rusça *plečo*, Pol. *plecy*, Boh. *plece*, Lith. *petys*, Lett. *plecs*, SCr. *pleca*, Fr. *épaule*, Italyanca *spallo*, Arnavûdî *supe*, Kurdi *pol*, *pal* ji heman kokê derhatine. Kurdî navê pol gelek caran wek pal jî tê bilêvkirin. Heta ji bo toponomiyên dişibin sermil jê re dibêjin pal yan jî palax.

Navên wek ON *oxl*, Sw. *axel*, OE *eaxel*, OHG *ahsala*, NHG *achsel* di hin jêzaravên Kurdî de wek *bexel* 'kêlek, aliyê polê, aliyê sermil' tê bikaranîn.

ChSl. *ramo*, SCr. *rame*, Russ. *plečo*, Pol. *ramie*, Boh. *rameno*, Gr. $\omega\mu\omicron\varsigma$, NG $\omega\mu\omicron\varsigma$ (*omos*), Lat. *umerus*, It. *omero*, Sp. *homro*, Rom *umâr* û Kurdî *harme* (Zar. Zazakî) ,mil, sermil' wekhev in. Ev ji PHE PHA **om(e)sos-* mîrat mane.

MİL

PHA **arāmo-s-*, **rmo-s-*, **ar(ə)*⁶³, Hitt. ^{uzu}*ishunau-*, Skt. *bāhu-*, *bhuja-*, Av. *bāzu-*, Peh. *bāzā*, Farsi *bazu*, Hindi *bānha*, Gurm. *mk-lavi*, Arm. *ang*, Kurdî *bask*, *mil*, *pî*, *çepil*, *harme*, *pol*, *qol*, *bal*.

ChSl. *myšica*, SCr. *ruka* (*myšica*), Russ *ruka*, Pol. *ramie*, *reka*, Boh. *rame*, *paše*, Lith. *ranka*, Lett. *ruoka*.

Lat. *bracchium*, It. *braccio*, Fr. *bras*, Sp. *brazo*, Rom. *braț*, Alb. *krah*, *armë*.

Ir. *lām*, *dōe*, Nir. *lāmh*, W. *braich*, Br. *brec'h*, Bask. *besoa*.

Goth. *arms*, ON *armr*, *handleggr*, *hand*, Dan. *arm*, Sw. *arm*, OE

earm, NE *arm*, Du. *arm*, *ohg arm*, NHG *arm*.

PHA **arāmo-s-*, **rmo-s-*, **ar(ə)*- bi kurdî di zaravayên zazakî û hewremankî de wek harme/arme cih girtiye. Di lîsta jorê de hevsînônîmên bi vî tewrî hatine nivisandin.

Ji bo navê mil, mirov dikare du mînanan bide. Yek ji van PHE **mel-* ‘mezin, xurt’⁶⁴, ya dinê jî bi Hurr. *summi* ‘dest’ e. Qey dibê pêyva horîkî *summî-* ji hev veqetiyaye du nav diristbûne. Ev ji *sum* û *mi* ne. Her wiha *Sum* bûye sim ‘neynûka dewaran’, *mi* jî bûye mil.

Bi zaravayê sorankî qol ‘mil’ û Kurmancî kol ‘sermil’, PHE **k^uel-*, **k^uelə-* ‘navmil, hustî’ bi xwe ye.

ENÎŞK

PHA **el-*, **elēi-*, **lēi-*, **olīnā-* ‘eğim, büküm, dirsek’, **bhāghú-s* ‘dirsek, önkol’⁶⁵, Skt. *aratni-*, Av. *arəφna-*, Peh. *āranj*, Farsi *zanu*, Hindi *kōhanī*, Gurc. *idaqvis*, Arm. *tsunk*, Kurdî *ejnû*, *enîşk*; *qurenîsk*; *herçeni*.

ChSl. *lakŭlŭ*, SCr. *lakat*, Russ. *lokot’*, Pol. *lokiec*, Boh. *loketö* Lith. *alkūne*, Lett. *elkuons*.

Gr. *ἀγκών*, *ὠγκώρανον* (olkoranon), NG *ἀγκώνναε* (ankonao), Lat. *cubitus*, İt. *gomito*, Fr. *coude*, Sp. *codo*, Rom. *cot*. Alb. *kthesë*.

İr. *uilind*, Nlr. *uille*, W. *elin*, Br. *ilin*.

64 Julius Pokorny 720, 4.;

65 Julius Pokorny, 307-9, 8; 108.

Bi kurdî navê pol ‘sermil’ ji navê PHE **pl-t-no-* ‘pol, sermil’ maye. Bi Hîtt. *paltana*, ChSl. *plešte*, Rusça *plečo*, Pol. *plecy*, Boh. *plece*, Lith. *petys*, Lett. *plecs*, SCr. *pleca*, Fr. *épaule*, Îtalyanca *spallo*, Arnavûdî *supe*, Kurdi *pol*, *pal* ji heman kokê derhatine. Kurdî navê pol gelek caran wek pal jî tê bilêvkirin. Heta ji bo toponomiyên dişibin sermil jê re dibêjin pal yan jî palax.

Navên wek ON *oxl*, Sw. *axel*, OE *eaxel*, OHG *ahsala*, NHG *achsel* di hin jêzaravên Kurdî de wek *bexel* ‘kêlek, aliyê polê, aliyê sermil’ tê bikaranîn.

ChSl. *ramo*, SCr. *rame*, Russ. *plečo*, Pol. *ramie*, Boh. *rameno*, Gr. $\omega\mu\omicron\varsigma$, NG $\omega\mu\omicron\varsigma$ (*omos*), Lat. *umerus*, Ît. *omero*, Sp. *homro*, Rom *umâr* û Kurdî *har-me* (Zar. Zazakî) ,mil, sermil’ wekhev in. Ev ji PHE PHA **om(e)sos-* mîrat mane.

MİL

PHA **arāmo-s-*, **rmo-s-*, **ar(ə)*-⁶³, Hitt. ^{uz}*ishunau-*, Skt. *bāhu-*, *bhuja-*, Av. *bāzu-*, Peh. *bāzā*, Farsi *bazu*, Hindi *bānha*, Gurb. *mk-lavi*, Arm. *ang*, Kurdî *bask*, *mil*, *pî*, *çepil*, *har-me*, *pol*, *qol*, *bal*.

ChSl. *myšica*, SCr. *ruka* (*myšica*), Russ *ruka*, Pol. *ramie*, *reka*, Boh. *rame*, *paše*, Lith. *ranka*, Lett. *ruoka*.

Lat. *bracchium*, Ît. *braccio*, Fr. *bras*, Sp. *brazo*, Rom. *braț*, Alb. *krah*, *armë*.

Ir. *lām*, *dōe*, Nir. *lāmh*, W. *braich*, Br. *brec’h*, Bask. *besoa*.

Goth. *arms*, ON *armr*, *handleggr*, *hand*, Dan. *arm*, Sw. *arm*, OE

63 Walde-P. 1.73. Ernout-M. 74, Walde-H. 1.69.

earm, NE *arm*, Du. *arm*, *ohg arm*, NHG *arm*.

PHA **arāmo-s-*, **rmo-s-*, **ar(ə)*- bi kurdî di zaravayên zazakî û hewremankî de wek harme/arme cih girtiye. Di lîsta jorê de hevşinonîmên bi vî tewrî hatine nivisandin.

Ji bo navê mil, mirov dikare du mînanan bide. Yek ji van PHE **mel-* ‘mezin, xurt’⁶⁴, ya dinê jî bi Hurr. *summi* ‘dest’ e. Qey dibê pêyva horîkî summî- ji hev veqetiyaye du nav diristbûne. Ev ji *sum* û *mi* ne. Her wiha *Sum* bûye sim ‘neynûka dewaran’, *mi* jî bûye mil.

Bi zaravayê sorankî qol ‘mil’ û Kurmancî kol ‘sermil’, PHE **k^uel-*, **k^uelə-* ‘navmil, hustî’ bi xwe ye.

ENÎŞK

PHA **el-*, **elēi-*, **lēi-*, **olīnā-* ‘eğim, büküm, dirsek’, **bhāghú-s* ‘dirsek, önkol’⁶⁵, Skt. *aratni-*, Av. *arəφna-*, Peh. *āranj*, Farsi *zanu*, Hindi *kōhanī*, Gurb. *idaqvis*, Arm. *tsunk*, Kurdî *ejnû*, *enîşk*; *qurenîşk*; *herçeni*.

ChSl. *lakŭlŭ*, SCr. *lakat*, Russ. *lokot’*, Pol. *lokiec*, Boh. *loketö* Lith. *alkūne*, Lett. *elkuons*.

Gr. *ἀγκών, ὠγκώρανον* (olkoranon), NG *ἀγκώναι* (ankonao), Lat. *cubitus*, İt. *gomito*, Fr. *coude*, Sp. *codo*, Rom. *cot*. Alb. *kthesë*.

İr. *uilind*, Nlr. *uille*, W. *elin*, Br. *ilin*.

64 Julius Pokorny 720, 4.;

65 Julius Pokorny, 307-9, 8; 108.

ON *olnbogi*, Dan. *albue*, Sw. *armbage*, OE *elnboga*, NE *elbow*, Du. *elleboog*, OHG *e(l)linbogo*, NHG *ellenbogen*.

Jêderka navê enîşkê ji rengdêrên PHE **ank-*, **ang-* ‘qayîşokî, vezgir, tiştê ku ditewe’ derhatiye. Ev nav bi goreyî mantiqê tewandin û rastbûna mil hatiye hizirandin. Ji bin xala paşiyê ya enîşkê re bi kurdî dibêjin çeng. *Çeng* û *enîşk* ji heman kokê derhatine.

PHE **bhāghú-s* jî sînonîmeke enîşkê ye. Lê belê ev pêyv di kurdî de di wateya *paq/baq* ‘çîm, şeq’ tê bikaranîn.

DEST

PHA **ghasto*⁶⁶, **ghesto-*, Hint-Îranik *ghes-r*⁶⁷, Hurr. *šu-ni*⁶⁸, Luw. *issari-*, Lyc. *lzre-*, Hitt. *kessar*⁶⁹, Skt. *hasta-*, *kara*, *pāni-*, Av. *zasta-*, *gu-*, Peh. *dast*, *panjang*, Farsi *dest*, Hindi *hātha*, Gurc. *mkhriv*, Arm. *banvor*, Kurdî *dest*.

ChSl. *raka*, SCr. *ruka*, Rus. *ruka*, Pol. *reka*, Boh. *ruka*, Lith. *ranka*, Lett. *ruoka*.

Gr. *χέιρ* (*kheir*), NG *χέρι* (*kheri*), Lat. *mannus*, It. *mano*, Fr. *main*, Sp. *mano*, Rom. *mână*, Alb. *dorë*, *detar*.

66 Julius Pokorny, 413, 2.

67 Julius Pokorny, 447.

68 Í. Wegner 2007, 219, 218. 281; 1995 125.; Girbal 1994, 171-174.; Catsanicos 1996, 200.; Görke 2010, 340.; Ünal, 1998, 59, 64.; Bo. Bil (šuni), Bogh. (šuni, šumuni/šumuni), Ort. (šuni), Ugar. C. (šumni).
Ur. šu-. Girbal 2004, 26f.

69 Hittite Vokabular, s. 55-56.

Ir. *lām*, Nlr. *lāmh*, W. *llaw*, Br. *dourn*, Bask. *eskua*.

Goth. *handus*, ON *hond*, *mund*, Dan. *hand*, Sw. *hand*, OE *hand*, *mund*, Du. *hand*, OHG *hant*, *mund*, NHG *hand*.

Navê dest bilêvkirina pêyva PHE **ġhasto-* ‘dest’ peyda *bûye*.
Hînd-Îranî hasta-, *îranî* zasta di dawîya dawiyê de *bûye* dest.

Hurr. *šu-ni-* ‘dest’ di zimanê kurdî de navê *şane/şene* ‘tiştê ku pê kayê hildavêjin’ ye. Jixwe *şene* dişibê destê mirovan.

TILÎ

PHA **g^his-ti-s*⁷⁰, Hitt. *kalulupa-* Skt. *anguli-*, Av. *ərəzu-*, *angušta-*, Peh. *angust*, Farsi *angušt*, Hindi *aṅgulī*, Gurb. *t’it’is*, Arm. *slak’*, Kurdî *tilî*, *pêçî*, *angušt*, *engište*.

ChSl. *prŭstŭ*, SCr. *prst*, Russ. *palec* (perst), Pol. *palec*, Boh. *prst*, Lith. *pirštas*, Lett. *prksts*.

Gr. δάκτυλος (daktulos), NG δάχτυλο (Dachtulo), Lat. *digitus*, It. *dito*, Fr. *doigt*, Sp. *dedo*, Rom. *deget*, Alb. *gisht*.

Îr. *mēr*, Nlr. *mēar*, W. *bys*, Br. *biz*, Bask. *hatz*.

Goth. *figgrs*, ON *fingr*, Dan. *finger*, Sw. *finger*, OE *finger*, NE *finger*, Du. *vinger*, OHG *fingar*, NHG *finger*.

PHE navê **g^his-ti-s* *bûye* maka navê *tilî* ya bi zimanê kurdî. Helbet kiteya **g^his-ti* yê ya destpêkê ketiye û paşgira wê di kurdî de *bûye* nav. Jixwe hevedudaniya PHE **tei-* ‘tûj, simil, bijîreş’, PHE **lêi-*, **lek-* ‘qayîşokî, xar bûyî’⁷¹ *îşareta jêderkên navê tiliyê ne*.

70 Julius Pokorny, 481

71 Julius Pokorny, 661, 1.

ON *olnbogi*, Dan. *albue*, Sw. *armbage*, OE *elnboga*, NE *elbow*, Du. *elleboog*, OHG *e(l)linbogo*, NHG *ellenbogen*.

Jêderka navê enîşkê ji rengdêrên PHE **ank-*, **ang-* ‘qayîşokî, vezgir, tiştê ku ditewe’ derhatiye. Ev nav bi goreyê mantiqê te-wandin û rastbûna mil hatiye hizirandin. Ji bin xala paşiyê ya enîşkê re bi kurdî dibêjin çeng. *Çeng* û *enîşk* ji heman kokê der-hatine.

PHE **bhāghú-s* jî sînonîmeke enîşkê ye. Lê belê ev pêyv di kurdî de di wateya *paq/baq* ‘çîm, şeq’ tê bikaranîn.

DEST

PHA **ghasto*⁶⁶, **ghesto-*, Hint-Îranik *ghes-r-*⁶⁷, Hurr. *šu-ni*⁶⁸, Luw. *issari-*, Lyc. *lzre-*, Hitt. *kessar*⁶⁹, Skt. *hasta-*, *kara*, *pāni-*, Av. *zasta-*, *gu-*, Peh. *dast*, *panjang*, Farsi *dest*, Hindi *hātha*, Gurc. *mkhriv*, Arm. *banvor*, Kurdî *dest*.

ChSl. *raka*, SCr. *ruka*, Rus. *ruka*, Pol. *reka*, Boh. *ruka*, Lith. *ranka*, Lett. *ruoka*.

Gr. *χέιρ* (*kheir*), NG *χέρι* (*kheri*), Lat. *mannus*, It. *mano*, Fr. *main*, Sp. *mano*, Rom. *mână*, Alb. *dorë*, *detar*.

66 Julius Pokorny, 413, 2.

67 Julius Pokorny, 447.

68 Í. Wegner 2007, 219, 218. 281; 1995 125.; Girbal 1994, 171-174.; Catsanicos 1996, 200.; Görke 2010, 340.; Ünal, 1998, 59, 64.; Bo. Bil (šuni), Bogh. (šuni, šumuni/šumuni), Ort. (šuni), Ugar. C. (šumni).
Ur. šu-. Girbal 2004, 26f.

69 Hittite Vokabular, s. 55-56.

Ir. *lām*, Nlr. *lāmh*, W. *llaw*, Br. *dourn*, Bask. *eskua*.

Goth. *handus*, ON *hond*, *mund*, Dan. *hand*, Sw. *hand*, OE *hand*, *mund*, Du. *hand*, OHG *hant*, *mund*, NHG *hand*.

Navê dest bilêvkirina pêyva PHE **ġhasto-* 'dest' peyda *bûye*.
Hînd-Îranî hasta-, *îranî* zasta di dawiya dawiyê de *bûye* dest.

Hurr. *šu-ni-* 'dest' di zimanê kurdî de navê *şane/şene* 'tiştê ku pê kayê hildavêjin' ye. Jixwe *şene* dişibê destê mirovan.

TİLÎ

PHA **g^uis-ti-s*⁷⁰, Hitt. *kalulupa-* Skt. *anguli-*, Av. *ərəzu-*, *angušta-*, Peh. *angust*, Farsi *anguş*, Hindi *aṅgulī*, Gurb. *t'it'is*, Arm. *slak'*, Kurdî *tîlî*, *pêçî*, *anguşt*, *engişte*.

ChSl. *prŭstŭ*, SCr. *prst*, Russ. *palec* (perst), Pol. *palec*, Boh. *prst*, Lith. *pirštas*, Lett. *prksts*.

Gr. δάκτυλος (daktulos), NG δάχτυλο (Dachtulo), Lat. *digitus*, It. *dito*, Fr. *doigt*, Sp. *dedo*, Rom. *deget*, Alb. *gisht*.

Ir. *mēr*, Nlr. *mēar*, W. *bys*, Br. *biz*, Bask. *hatz*.

Goth. *figgrs*, ON *fingr*, Dan. *finger*, Sw. *finger*, OE *finger*, NE *finger*, Du. *vinger*, OHG *fingar*, NHG *finger*.

PHE navê **g^uis-ti-s* *bûye* maka navê *tîlî* ya bi zimanê kurdî. Helbet kiteya **g^uis-ti* yê ya destpêkê ketiye û paşgira wê di kurdî de *bûye* nav. Jixwe hevedudaniya PHE **tei-* 'tûj, simil, bijîreş', PHE **lêi-*, **lek-* 'qayîşokî, xar bûyî'⁷¹ *îşareta jêderkên navê tiliyê ne*.

70 Julius Pokorny, 481

71 Julius Pokorny, 661, 1.

Diyar e cara destpêkê navê tiliyê heman **g^uis-ti* bûye. Ji ber ku navê *gustîl/ gustîlkê* heye. *Gustîl* tiştê ku mirov ji bo xemlê dixin tiliya xwe ye. Eşkereye ku ev nav îşareta tiliyê ye. Ango *gustîl* 'tiştê ku dikeve tiliyê ye'.

Bi zaravayên sorankî û zazakî bi tiliyê re dibêjin *engişte, anguşta, anguşte* PHE **g^uis-ti-s* bi xwe ye. Di sorankî û zazakîde an/en tê serê **g^uis-ti-s* ê. Ev nav ji hevedudaniya PHE **an-*, **anu*, **anō*, **nō-* 'digelhev dirêjbûyî',⁷² **gûos-*, **gus-* 'şax, pelg'⁷³ **tei-* 'pîj, tûj'⁷⁴ peyda bûye.

LAQ/ŞEQ

PHA **kost*-⁷⁵, **krūs*-⁷⁶, Hurr. *ugri-* 'masa ayağî/bacağî', Hitt. *egdu-*, *igdu-*, Skt. *jānghā-*, Av. *paitištana-*, Peh. *pāy, padištan*, Tokh. B *yku*, Hindi *paira, lēga, tānga*, Arm. *votk'*, Gurb. *p'ekhi*, Farsi *pa*, Kurdî çîm/çîp, şeq, pê, laq, qaç, sûqan, êsk, pal, nig, qor.

ChSl. *golěni*, SCr. *noga*, Russ. *noga*, Pol. *noga*, Boh. *noha*, Lith. *koja*, Lett. *kāja*.

Gr. σκέλος (*zskelos*), NG σέλι(*zkeli*), Lat. *crus*, It. *gamba*, Fr. *jambe*, Sp. *pierna*, Rom. *picior*, Alb. *këmbë*.

Ir. *cos*, Nlr. *cos*, W. *coes*, Br. *gar*.

ON *legrr, fōtr, fōtleggrr* (bein), Dan. *ben*, Sw. *ben*, OE *sceanca, scīs*, NE *leg*, Du. *been*, OHG *bein, gibeini*, NHG *bein*.

72 Julius Pokorny, 39-40, 4.

73 Julius Pokorny, 680

74 Julius Pokorny, 1057.

75 Julius Pokorny 616; Walde-Pokorny I 464; Walde-H. I 281.

76 Julius Pokorny, 624

PHA **krūs*- ‘leq, şeq’ koka qor ‘şeq’ a kurdî ye.

PHE **sēk*-⁷⁷ ‘parçebûyî, qelişî’ jêderka navê şeq e. Şeq wek du tiştên ji hev qeliştî ne. Bi navkirina tiştan ji mantiqê erk û teşeyên wan çêdibe. Diyar e navê şeqê jî bi goreyî şêweyê wê hatiye dayîn.

Çîm ‘qor, şeq’ ji Hurr. *tsamm*- ‘qelişteşek, ji hev qetiyayî’ mîrat maye.

JÛNÎ

PHA **ĝenu*- ‘diz, eklem’⁷⁸ Hitt. *genu*-, Hî *jānu*- ‘diz’, Av. *žnūm*-, Peh. (*u*)*šnūg*, *zānūg*, Hindi *ghuṭanā*, Gurb. *mukhize*, Arm. *cunr*, *tsunk*, Farsi *zanu*, Kurdî *jûnî*, çok, çong, çaqe, *ejno*, *zengol*, *ziranî* ChSl. *kolěno*, SCr. *koljeno*, Russ. *koleno*, Pol. *kolano*, Boh. *kolenoi*, Lith. *kelys*, Lett. *celis*.

Gr. *γόνυ* (*gonu*), NG *γόνυ* (*gonato*), Lat. *genū*, İt. *ginocchio*, Fr. *genou*, Sp. *rodilla* (*hinoju*), Rom. *genunchiu*, Alb. *gju*, *pjerrësi*.

İr. *glūn*, Nlr. *glūn*, W. *glin*, Br. *glin*.

Goth. *kniu*, ON *knē*, Dan. *knæ*, Sw. *knä*, OE *kneō* (*w*), NE *knee*, Du. *knie*, OHG *kniu*, *kneo*, NHG *knie*.

Di piraniya zimanên Hînd-Ewropî koka navê “çok/jûnî” ji PHE **ĝenu*- ye çêbû ne. Bi kurdî navên wek *jînî*, *zanî*, *ejnû* jî her ji wê

77 J. Pokorny 895-96, 2.

78 J. Pokorny 380-81, 1; Walde-P. 1.586 f. Ernout-M. 419 f. Walde-H. 1.592 f.),

Diyar e cara destpêkê navê tiliyê heman *g^his-ti bûye. Ji ber ku navê *gustîl/ gustîlkê* heye. *Gustîl* tişta ku mirov ji bo xemlê dixin tiliya xwe ye. Eşkereye ku ev nav îşareta tiliyê ye. Ango *gustîl* ‘tişta ku dikeve tiliyê ye’.

Bi zaravayên sorankî û zazakî bi tiliyê re dibêjin *engişte, anguşta, anguşte* PHE *g^his-ti-s bi xwe ye. Di sorankî û zazakîde an/en tê serê *g^his-ti-s ê. Ev nav ji hevedudaniya PHE *an-, *anu, *anō, *nō- ‘digelhev dirêjbûyî’,⁷² *gûos-, *gus- ‘şax, pelg’⁷³ *tei- ‘pîj, tûj’⁷⁴ peyda bûye.

LAQ/ŞEQ

PHA *kost-⁷⁵, *krūs-⁷⁶, Hurr. *ugri-* ‘masa ayağî/bacağî’, Hitt. *egdu-*, *igdu-*, Skt. *janghā-*, Av. *paitištana-*, Peh. *pāy, padiştan*, Tokh. B *yku*, Hindi *paira, lēga, tānga*, Arm. *votk’*, Gurb. *p’ekhi*, Farsi *pa*, Kurdî çîm/çîp, şeq, pê, laq, qaç, sûqan, êsk, pal, nig, qor.

ChSl. *golěni*, SCr. *noga*, Russ. *noga*, Pol. *noga*, Boh. *noha*, Lith. *koja*, Lett. *kāja*.

Gr. σκέλος (*zskelos*), NG σκέλι (*zkeli*), Lat. *crus*, It. *gamba*, Fr. *jambe*, Sp. *pierna*, Rom. *picior*, Alb. *këmbë*.

Ir. *cos*, Nlr. *cos*, W. *coes*, Br. *gar*.

ON *legrr, fōtr, fōtleggr* (bein), Dan. *ben*, Sw. *ben*, OE *sceanca, scīs*, NE *leg*, Du. *been*, OHG *bein, gibeini*, NHG *bein*.

72 Julius Pokorny, 39-40, 4.

73 Julius Pokorny, 680

74 Julius Pokorny, 1057.

75 Julius Pokorny 616; Walde-Pokorny I 464; Walde-H. I 281.

76 Julius Pokorny, 624

PHA **krūs*- ‘leq, şeq’ koka qor ‘şeq’ a kurdî ye.

PHE **sēk*⁷⁷ ‘parçebûyî, qelişî’ jêderka navê şeq e. Şeq wek du tiştên ji hev qeliştî ne. Bi navkirina tiştan ji mantiqê erk û teşeyên wan çêdibe. Diyar e navê şeqê jî bi goreyî şêweyê wê hatiye dayîn.

Çim ‘qor, şeq’ ji Hurr. *tsamm*- ‘qelişteşek, ji hev qetiyayî’ mîrat maye.

JÛNÎ

PHA **ĝenu*- ‘diz, eklem’⁷⁸ Hitt. *genu*-, Hî *jānu*- ‘diz’, Av. *žnūm*-, Peh. (*u*)*šnūg*, *zānūg*, Hindi *ghuṭanā*, Gurb. *mukhize*, Arm. *cunr*, *tsunk*, Farsi *zanu*, Kurdî *jûnî*, çok, çong, çaqe, *ejno*, *zengol*, *ziranî* ChSl. *kolěno*, SCr. *koljeno*, Russ. *koleno*, Pol. *kolano*, Boh. *kolenoi*, Lith. *kelys*, Lett. *celis*.

Gr. *γόνυ* (*gonu*), NG *γόνυ* (*gonato*), Lat. *genū*, İt. *ginocchio*, Fr. *genou*, Sp. *rodilla* (*hinoju*), Rom. *genunchiu*, Alb. *gju*, *pjerrësi*.

İr. *glūn*, Nlr. *glūn*, W. *glin*, Br. *glin*.

Goth. *kniu*, ON *knē*, Dan. *knæ*, Sw. *knä*, OE *kneō* (*w*), NE *knee*, Du. *knie*, OHG *kniu*, *kneo*, NHG *knie*.

Di piraniya zimanên Hînd-Ewropî koka navê “çok/jûnî” ji PHE **ĝenu*- ye çêbû ne. Bi kurdî navên wek *jînî*, *zanî*, *ejnû* jî her ji wê

77 J. Pokorny 895-96, 2.

78 J. Pokorny 380-81, 1; Walde-P. 1.586 f. Ernout-M. 419 f. Walde-H. 1.592 f.),

der hatine.

Bi kurdî çok/çong 'jûnî' jêderkek cûda derhatiye. Ev jî ji pêyva hûrîkî *suga-/šuga-* 'bi hev re, lêkdar' maye. Jixwe gelek caran bi hûrîkî dengê ş, wek dengê ç derbasî li nav kurdî bûye.

Ziranî di Zimanê Kurdî de sînonîma jûniyê ye. Ev nav ji PHE**srē-no-* 'beşek ji bedenê, kemax'⁷⁹ der ketiye holê. Di Avestayê de *rāna-* 'hêt, ran' di Kurdî de heman nav e.

PÊ – NIG

PHA **pēd-*, **pod*-⁸⁰, Hurr. *uri-/ur-ni* 'ayak', *ugri* 'masa ayağl, bacak'⁸¹, Ur. *kuri*, Hitt. *pata-*, Luw. *pata-*, Lyc. *pede-*, Hier- *pata*, Skt. *pad-*, Av, *pad-*, *paidyā-*, *zbar-apa-*, *dvariapa-*, Peh. *pay*, Farsi *pa*, Hindi *paira*, Arm. *votk'*, Gurc. *p'ekhit'*, Kurdî *ling*, *nig*, *pê*, *pî*.

ChSl. *noga*, SCr. *noga*, Russ. *noga*, Pol. *noga*, Boh. *noha*, Lith. *koja*, Lett. *kāja*.

Gr. *πούς* (*poisz*), *γόνατα* (*gvonata*), Lat. *pēs*, It. *piede*, Fr. *Pied*, Sp. *pie*, Rom. *picioar*, Alb. *këmbë*, *put ër*.

Ir. traig, *coss*, Nlr. *troigh*, W. *troed*, Br. *troad*.

79 J. Pokorny 1002; Walde-P. II 705.

80 J. Pokorny 790-92, 2.; Walde-P. II. 23 ff. Ernout-M. 761; Walde-H. I 428 f.; Trautmann 209. f.

81 Ī. Wegner 2007, 291.; Wegner 1995, 125f.; Castanicos 1996, 204.; Huehnergard 1987/2008, 379.; Andr'-Salvini & Salvini 1998, 21.; André-Salvini & Salvini 1999, 272.; Prechel & Richter 2001, 356.; Obab., Bo. Bil., Bogh., Ugar. C.

Goth. *fötus*, ON *fötr*, Dan. *fod*, Sw. *fo*t, OE *fōt*, NE *foot*, Du. *voet*, OHG *fuoz*, NHG *fuss*.

Navê pî/nig di piraniya zimanên Hînd- Ewropî de wek hev in û koka wan PHE **pěd-*, **pōd-* e. Her wiha Hînd-Îranî û Îranî ev wek pad- tê binavkirin.

Kurdî sînonîma pî ya ku herî zêde tê bikaranîn nig/ling e. Navên mîna ChSl. *noga*, SCr. *noga*, Russ. *noga*, Pol. *noga*, Boh. *noha* û kurdû nig li ser heman kokê hêşîn bûne. Jêderk rengdêra PHE **lenk-* ‘xar, badayî, çemandî’ ye. Mirov bi selimandîna pêyva PHE *(s)*keng-* ‘kulek, leng’ piştrast dibe. Dîsa PHE **H₁eng^hu-* ‘neynûk’⁸², di hîndiya kevn navê nig angrî ye.

NEYNÛK

PHA *(o)*nogh*⁸³, Hitt. *sanku(wa)i-*, Skt. *nakha-*, Av. *srū-*, *srvā-*, Peh. *mēx*, *nāxun*, *srū*, Farsi *naxin*, Hindi *nākhūna*, Gurc. *p’rch’kh-ilis*, Arm. *yeghung*, Kurdî *neynok*, *neynûk*, *nengû*, *nînok*,

ChSl. *nogŭlŭ*, SCr. *nokat*, Russ. *nogot’*, Pol. *paznokiec*, Boh. *nehet*, Lith. *nagas*, Lett. *nags*.

Gr. *ovuξ* (onux), NG *νύχι* (nuxil), Lat. *unguis*, It. *unghia*, Fr. *ongle*, Sp. *una*, Rom. *unghie*.

Îr. *ingen*, Nlr. *ionga*, W. *ewin*, Br. *ivin*.

82 Lexikon der indogermanischen Verben2. Die Wurzeln und ihre Primdstamm-bildungen. Unter Leitung von H. Rix ... bearbeitet von M. Kimmell, Th. Zehnder, R. Lipp, B. Schirmer Wiesbaden: Reichert. 2001; Mal-lory-Adams 484, 2006.

83 Walde-P. 1.180 f. Ernout-M. 1125

der hatine.

Bi kurdî çok/çong 'jûnî' jêderkek cûda derhatiye. Ev jî ji pêyva hûrîkî *suga-/šuga-* 'bi hev re, lêkdar' maye. Jixwe gelek caran bi hûrîkî dengê ş, wek dengê ç derbasî li nav kurdî bûye.

Ziranî di Zimanê Kurdî de sînonîma jûniyê ye. Ev nav ji PHE**srē-no-* 'beşek ji bedenê, kemax'⁷⁹ der ketiye holê. Di Avestayê de *rāna-* 'hêt, ran' di Kurdî de heman nav e.

PÊ – NIG

PHA **pēd-*, **pod*⁸⁰, Hurr. *uri-/ur-ni* 'ayak', *ugri* 'masa ayağî, bacak'⁸¹, Ur. *kuri*, Hitt. *pata-*, Luw. *pata-*, Lyc. *pede-*, Hier- *pata*, Skt. *pad-*, Av, *pad-*, *paidyā-*, *zbar-apa-*, *dvariapa-*, Peh. *pay*, Farsi *pa*, Hindi *paira*, Arm. *votk'*, Gurc. *p'ekhit'*, Kurdî *ling*, *nig*, *pê*, *pî*.

ChSl. *noga*, SCr. *noga*, Russ. *noga*, Pol. *noga*, Boh. *noha*, Lith. *koja*, Lett. *kāja*.

Gr. *πούς* (*poisz*), *γόνατα* (*gvonata*), Lat. *pēs*, It. *piede*, Fr. *Pied*, Sp. *pie*, Rom. *picior*, Alb. *këmbë*, *put ër*.

İr. traig, *coss*, Nlr. *troigh*, W. *troed*, Br. *troad*.

79 J. Pokorny 1002; Walde-P. II 705.

80 J. Pokorny 790-92, 2.; Walde-P. II. 23 ff. Ernout-M. 761; Walde-H. I 428 f.; Trautmann 209. f.

81 İ. Wegner 2007, 291.; Wegner 1995, 125f.; Castanicos 1996, 204.; Huehnergard 1987/2008, 379.; Andr'-Salvini & Salvini 1998, 21.; André-Salvini & Salvini 1999, 272.; Prechel & Richter 2001, 356.; Obab., Bo. Bil., Bogh., Ugar. C.

Goth. *fötus*, ON *fötr*, Dan. *fod*, Sw. *fot*, OE *fōt*, NE *foot*, Du. *voet*, OHG *fuoz*, NHG *fuss*.

Navê pî/nig di piraniya zimanên Hînd- Ewropî de wek hev in û koka wan PHE **pěd-*, **pōd-* e. Her wiha Hînd-Îranî û Îranî ev wek pad- tê binavkirin.

Kurdî sînonîma pî ya ku herî zêde tê bikaranîn nig/ling e. Navên mîna ChSl. *noga*, SCr. *noga*, Russ. *noga*, Pol. *noga*, Boh. *noha* û kurdû nig li ser heman kokê hêşîn bûne. Jêderk rengdêra PHE **lenk-* ‘xar, badayî, çemandî’ ye. Mirov bi selimandîna pêyva PHE *(s)*keng-* ‘kulek, leng’ piştrast dibe. Dîsa PHE **H₁eng^hu-* ‘neynûk’⁸², di hîndiya kevn navê nig anghrî ye.

NEYNÛK

PHA *(o)*nogh*⁸³, Hitt. *sanku(wa)i-*, Skt. *nakha-*, Av. *srū-*, *srvā-*, Peh. *mēx*, *nāxun*, *srū*, Farsi *naxin*, Hindi *nākhūna*, Gurc. *p’rch’kh-ilis*, Arm. *yeghung*, Kurdî *neynok*, *neynûk*, *nengû*, *nînok*,

ChSl. *nogŭlŭ*, SCr. *nokat*, Russ. *nogot’*, Pol. *paznokiec*, Boh. *nehet*, Lith. *nagas*, Lett. *nags*.

Gr. *ovuξ* (onux), NG *νύχι* (nuxil), Lat. *unguis*, It. *unghia*, Fr. *ongle*, Sp. *una*, Rom. *unghie*.

Îr. *ingen*, Nlr. *ionga*, W. *ewin*, Br. *ivin*.

82 Lexikon der indogermanischen Verben2. Die Wurzeln und ihre Primdstamm-bildungen. Unter Leitung von H. Rix ... bearbeitet von M. Kimmell, Th. Zehnder, R. Lipp, B. Schirmer Wiesbaden: Reichert. 2001; Mal-lory-Adams 484, 2006.

83 Walde-P. 1.180 f. Ernout-M. 1125

ON *nagl*, Dan. *negl*, Sw *nagel*, OE *nægl*, NE *nail*, Du. *nagel*, OHG *nagal*, NHG *nagel*.

Hema hema di hemû Zimanên Hînd-Ewropî de navê neynûkê wekhev e û jêderka wan jî PHE *(o)*nogh*- ‘neynûk’ e. Bi kurdî wek *neynok*, *neynûk*, *nengû*, *nînok* tê bilêvkirin.

BASK - PER

PHA **pet*- ‘firîn, pekandin’⁸⁴, Hitt. *pittar*-, Skt. *pakṣa*-, *pattra*-, Av. *parāna*-, Peh. *bālag*, *parr*, Hindi *vinga*, Gurc. *p’rt’ā*, Arm. *slanāl*, Farsi *bal*, Kurdî *bask*, *perr*, *perik*, *pel*, *bal*.

ChSl. *krilo*, SCr. *krilo*, Russ. *krylo*, Pol. *skrzydło*, Boh. *kridlo*, Lith. *sparnas*, Lett. *spārns*.

Gr. *πτέρνξ*, *πτέρυγα* (*piternga*), Lat. *āla*, *penna*, It. *ala*, Fr. *aile*, Sp. *ala*, Rom. *aripă*, Alb. *krah*, *fletë*.

İr. *ette*, *sciath*, Nlr. *eite*, *eiteog*, *sciathān*, W. *adain*, *agell*, Br. *askell*.

ON *vanger*, Dan. *vinge*, Sw. *vinge*, OE *fīpere*, *feþera* (pl.), NE *wing*, Du. *vleugel*, OHG *federah*, *fettach*, NHG *flügel*.

Koka lêkera PHE **pet*-, dengê “p” ye. Ev deng wek ji mînakên jorê de jî xuya dibe, bilevkirinên pircureyî encam dane. Kurdî per jî ji wan yek e. PHE **pet*- wek navê teyrê bet di zimanê kurdî de cih girtiye. Ji aliyekî dinê bûye per ‘bask, qanat’, pir ‘navlêkek firandinê’, fir ‘firandin, hewaketin’ e. Bi sorankî bal ‘firandin’ ji navê bala ‘bilind’ derketiye holê.

84 Walde-P. 2.19 ff. Ernout-M. 752 f. Pedersen 1.90, 160), PHA **per*- (Walde-P. 2.21.

Bask, navekî pir kevin e. PHE **bhāso-*, **bhēso-* ‘teyrekî dirinde mezin⁸⁵ di kurdî de him dibe navê bask, him jî wek baz **û başok dibe navê hin balindeyan.**

Ji bo jêderka navê bask, mirov dikare bala xwe bide rengdêra hûrîkî *asxuğ-/aşhu-* ‘bilind, jor’ yê ku ew û bask gelekî nêzikî hev in.

Kurdîya Sorankî bal ‘bask’ û Lat. *āla*, It. *ala*, Fr. *aile*, Sp. *Ala*, Bretonî *askell* her çiqasî bilêvkerinên cudabicuda bin jî, ew ji heman jêderke der hatine.

PÊSÎR

PHE *perk*⁸⁶, Hurr. *neyer-ni/neher-ni*⁸⁷, *nixri-/nihri*⁸⁸, Hitt. *taggan-ni-* Luw. *titai-*, Skt. *uras-*, *vakşas-*, Av. *varah-*, Peh. *pestān*, *sēn*, Hindi *stana-*, Gurc. *mkerdis*, Arm. *dosh*, *kurtsk’* Farsi *sine*, Kurdî *sing*, *pesîr*, *sîne*

ChSl. *prŭsi* (pl.), *grudŭ*, SCr. *prsa* (pl.), *grudi* (pl.), Russ. *grad’*, Pol. *piers*, Boh. *prsa* (pl.), *hrud’*, Lith. *krūtine*, Lett. *krūts*.

Gr. *στήφος* (stifos) NG *στήφος*, Lat. *pectus*, It. *petto*, Fr. *poitrine*, *sein*, Sp. *pecho*, Rom. *piept*, Alb. *gji*, *sisë*.

İr. *beinne*, Nlr. *ucht*, *bruinne*, W. *bron*, *dwyfron*, Br. *brennid*.

Goth. *brusts* (pl.), ON *brjöst*, Dan. *bryst*, Sw. *bröst*, OE *brēost*, NE

85 J. Pokorny 111.

86 Julius Pokorny, 820, 1.

87 Catsanikos 280, 1996; Huehnergard 382 1987/2008, André-Salvini & Salvini 14, 1998; Wegner 269, 2007; PHAas 268, 1993.

88 Emanuel Laroche, Glossaire de la langue hourrite, 1980.

ON *nagl*, Dan. *negl*, Sw *nagel*, OE *nægl*, NE *nail*, Du. *nagel*, OHG *nagal*, NHG *nagel*.

Hema hema di hemû Zimanên Hînd-Ewropî de navê neynûkê wekhev e û jêderka wan jî PHE *(o)*nogh*- ‘neynûk’ e. Bi kurdî wek *neynok*, *neynûk*, *nengû*, *nînok* tê bilêvkirin.

BASK - PER

PHA **pet*- ‘firîn, pekandin’⁸⁴, Hitt. *pittar-*, Skt. *pakṣa-*, *pattra-*, Av. *parəna-*, Peh. *bālag*, *parr*, Hindi *vinga*, Gurc. *p’rt’ā*, Arm. *slanāl*, Farsi *bal*, Kurdî *bask*, *perr*, *perik*, *pel*, *bal*.

ChSl. *krilo*, SCr. *krilo*, Russ. *krylo*, Pol. *skrzydło*, Boh. *kridlo*, Lith. *sparnas*, Lett. *spārns*.

Gr. *πτέρνξ*, *πτέρυγα* (*piternga*), Lat. *āla*, *penna*, It. *ala*, Fr. *aile*, Sp. *ala*, Rom. *aripă*, Alb. *krah*, *fletë*.

Îr. *ette*, *sciath*, Nlr. *eite*, *eiteog*, *sciathān*, W. *adain*, *agell*, Br. *askell*.

ON *vanger*, Dan. *vinge*, Sw. *vinge*, OE *fīpere*, *feþera* (pl.), NE *wing*, Du. *vleugel*, OHG *federah*, *fettach*, NHG *flügel*.

Koka lêkera PHE **pet-*, dengê “p” ye. Ev deng wek ji mînakên jorê de jî xuya dibe, bilevkirinên pircureyî encam dane. Kurdî per jî ji wan yek e. PHE **pet-* wek navê teyrê bet di zimanê kurdî de cîh girîtiye. Ji aliyekî dinê bûye per ‘bask, qanat’, pir ‘navlêkek firandinê’, fir ‘firandin, hewaketin’ e. Bi sorankî bal ‘firandin’ ji navê bala ‘bilind’ derketiye holê.

84 Walde-P. 2.19 ff. Ernout-M. 752 f. Pedersen 1.90, 160), PHA **per-* (Walde-P. 2.21.

Bask, navekî pir kevin e. PHE **bhāso-*, **bhēso-* ‘teyrekî dirinde mezin⁸⁵ di kurdî de him dibe navê bask, him jî wek baz **û başok dibe navê hin balindeyan.**

Ji bo jêderka navê bask, mirov dikare bala xwe bide rengdêra hûrîkî *asxuğ-/aşhu-* ‘bilind, jor’ yê ku ew û bask gelekî nêzikî hev in.

Kurdîya Sorankî bal ‘bask’ û Lat. *āla*, İt. *ala*, Fr. *aile*, Sp. *Ala*, Bretonî *askell* her çiqasî bilêvkirinên cudabicuda bin jî, ew ji heman jêderke der hatine.

PÊSÎR

PHE *perk*⁸⁶, Hurr. *neyer-ni/neher-ni*⁸⁷, *nixri-/nihri*⁸⁸, Hitt. *taggan-ni-* Luw. *titai-*, Skt. *uras-*, *vakşas-*, Av. *varah-*, Peh. *pestān*, *sēn*, Hindi *stana-*, Gurc. *mkerdis*, Arm. *dosh*, *kurtsk’* Farsi *sine*, Kurdî *sing*, *pesîr*, *sîne*

ChSl. *prŭsi* (pl.), *grudĭ*, SCr. *prsa* (pl.), *grudi* (pl.), Russ. *grad’*, Pol. *piers*, Boh. *prsa* (pl.), *hrud’*, Lith. *krūtine*, Lett. *krūts*.

Gr. *στήφος* (stifos) NG *στήφος*, Lat. *pectus*, İt. *petto*, Fr. *poitrine*, *sein*, Sp. *pecho*, Rom. *piept*, Alb. *gji*, *sisë*.

İr. *beinne*, Nlr. *ucht*, *bruinne*, W. *bron*, *dwyfron*, Br. *brennid*.

Goth. *brusts* (pl.), ON *brjōst*, Dan. *bryst*, Sw. *bröst*, OE *brēost*, NE

85 J. Pokorny 111.

86 Julius Pokorny, 820, 1.

87 Catsanikos 280, 1996; Huehnergard 382 1987/2008, André-Salvini & Salvini 14, 1998; Wegner 269, 2007; PHAas 268, 1993.

88 Emanuel Laroche, Glossaire de la langue hourrite, 1980.

breast, Du. *borst*, OHG *brust*, NHG *brust*.

Navên pêsîrê/bistan jorê yên Hînd-Ewropî bi koka *pr*, *br* dest pê-dikin. Helbet sedema vê PHE navê **perk-* ‘bistan’ e. Di kurdî de ev wek “sîng û ber” bi du pêyvan tê gotin. Navê sîng bi xwe ji PHE *seng^u-* ‘daketî, dewliqî’ derhatiye. Şêweyê bistan an jî sîngê mêzayan bûye nav.

Navê *bistan*, PHE **speno-*, **stěno-*, **p(ə)stěno-*⁸⁹ bi xwe ye. Av. *fštana-*, Peh *peştan*, Farsi *pistan*, Hindi *stana* ji di nav heman refê de ne. Lê belê çîçik ji hûrîkî *tsitsi* (çîçî)/*zizi-* ‘bistan’ maye.

Lat. *mamma*, *mamilla*, It. *mamella*, Fr. *mammelle*, Sp. *mama* Bi kurdî wek *memik* tê gotin.

GUHAN

Navê guhan bêtir ji bo *memikên ajalên dotinê* tê bikaranîn. Di-yare ev nav *yekser* ji navê PHE **g^uēnā-* ‘jin, şahbanû, hevser’⁹⁰ hatiye hildan. PHE **g^uēnā-(n)* ‘ya jinan, organê jinan’ vê selimandinê piştrastir dike. Guhanê pez û dewaran dema tiji şîr dibe nepixandî ye. Jixwe PHE **g^uhen-* jî di wateya nepixandî û zêdebûnê de hatiye gotin.

Ji bo guhanên çêlekana bi kurdî *lend* jî tê gotin. Bingehe vî navî PHE **ēudh-* ‘memik, bistan’ e. Her wiha PHE **lendh-* ‘kemax, hevalzarok’ û navê *lendê* jî dişibên hev. Gelekî balkêşe ku sînonîma navê *dergûşê landik* e. Kurdan *hevalzarok* û *dergûşk şibandinê* hev. Ji xwe di hin zimanên Hînd-Ewropî de navê *cih* û *war*, *welat* û *binemalê* jî *land* e.

89 Julius Pokorny, 990; Walde-P. II 663; Trautmann 275.

90 Julius Pokorny, 473-74ç

NAVİK

PHA *ombh-, *nobh-⁹¹, Skt. *nābhi-*, Av. *nāfa-*, Peh. *nāfag*, Hindi *nāla*, *nābhi*, Gurc. Farsi *naf*, Kurdî *navik*, *navzik*, *novik*, *nak*.

ChSl. *parŭkŭ*, *parŭ*, SCr. *pupak*, Russ. *pupok*, Pol. *pepek*, Boh. *pupek*, Lith. *bamba*, Lett. *naba*.

Gr. **ομφαλό** (onfulos), NG **αφαλός** (afallos), Lat. *umbilicus*, It. *bellico*, Fr. *nombril*, Sp. *ombligo*, Rom. *buric*.

İr. *imbliu*, *imlecan*, Nlr. *imleacān*, W. *bogail*, Br. *begal*.

ON *nafli*, Dan. *navle*, Sw. *navel*, OE *nafola*, NE *navel*, Du. *navel*, OHG *nabalo*, NHG *nabel*.

Di nav zimanan de hin peyv hene ku ew pir girîng in. Ji ber ku ew mîna nîşandeka nasnameya zimana ne. Ji van yek jî navik e. Navê navikê bi girêdanî kîjan refa zimanan be, grûpa wî zimanî jî eşkere dibe.

Navê navikê yê kurdî ji PHE *nobh- ‘navik’ der hatiye. Skt. *nābhi-*, Av. *nāfa-* pêngavên pêşîn ên zimanê kurdî ne.

DİL

PHE **kēr(d)*-⁹², Hurr. *tīša-/tīza*⁹³, UR *tīš-ni-*, Hitt. ^(uzu)*ker/kard(i)* ‘kalp, merkez’, Pal. *kārt-*, CLuw. *zārt-*, HLuw. *zart(i)-*, gen. *krdi-os-*, Skt. *hrd-*, *hārdi-*, OCS *srŭdīce*, Palaik *kārti*, Lyc. B *kridesi-*, Lyc

91 Walde-P. 1.130. Ernout-M. 1122

92 Walde-P. 1.423 ff. Ernout-M. 219 f.

93 Wegner 286, 2007; Catsanicos 199 f. 1997; Dietrich & Mayer 265, 2010. Mari, Bo. Bil., Bogh. Mit., Ugar. C.

breast, Du. *borst*, OHG *brust*, NHG *brust*.

Navên pêsîrê/bistan jorê yên Hînd-Ewropî bi koka *pr*, *br* dest pê-dikin. Helbet sedema vê PHE navê **perk-* ‘bistan’ e. Di kurdî de ev wek “sîng û ber” bi du pêyvan tê gotin. Navê sîng bi xwe ji PHE *seng*‘- ‘daketî, dewliqî’ derhatiye. Şêweyê bistan an jî sîngê mêzayan bûye nav.

Navê *bistan*, PHE **speno-*, **stěno-*, **p(ə)stěno*⁸⁹ bi xwe ye. Av. *fštana-*, Peh *peştan*, Farsi *pistan*, Hindi *stana* ji di nav heman refê de ne. Lê belê çîçik ji hûrîkî *tsitsi* (çîçî)/*zizi-* ‘bistan’ maye.

Lat. *mamma*, *mamilla*, It. *mamella*, Fr. *mammelle*, Sp. *mama* Bi kurdî wek *memik* tê gotin.

GUHAN

Navê guhan bêtir ji bo *memikên ajalên dotinê* tê bikaranîn. Di-yare ev nav *yekser* ji navê PHE **gʷēnā-* ‘jin, şahbanû, hevser’⁹⁰ hatiye hildan. PHE **gʷēnā-(n)* ‘ya jinan, organê jinan’ vê selimandinê piştrastir dike. Guhanê pez û dewaran dema tiji şîr dibe nepixandî ye. Jixwe PHE **gʷhen-* jî di wateya nepixandî û zêdebûnê de hatiye gotin.

Ji bo guhanên çêlekana bi kurdî *lend* jî tê gotin. Bingehê vî navî PHE **ēudh-* ‘memik, bistan’ e. Her wiha PHE **lendh-* ‘kemax, hevalzarok’ û navê *lendê* jî dişibên hev. Gelekî balkêşe ku sînonîma navê *dergûşê landik* e. Kurdan *hevalzarok* û *dergûşk şibandinê* hev. Ji xwe di hin zimanên Hînd-Ewropî de navê *cih* û *war*, *welat* û *binemalê* jî *land* e.

89 Julius Pokorny, 990; Walde-P. II 663; Trautmann 275.

90 Julius Pokorny, 473-74ç

NAVİK

PHA *ombh-, *nobh-⁹¹, Skt. *nābhi-*, Av. *nāfa-*, Peh. *nāfag*, Hindi *nāla*, *nābhi*, Gurc. Farsi *naf*, Kurdî *navik*, *navzik*, *novik*, *nak*.

ChSl. *parŭkŭ*, *parŭ*, SCr. *pupak*, Russ. *pupok*, Pol. *pepek*, Boh. *pupek*, Lith. *bamba*, Lett. *naba*.

Gr. **ομφαλό** (onfulos), NG **αφαλός** (afallos), Lat. *umbilicus*, It. *bellico*, Fr. *nombril*, Sp. *ombligo*, Rom. *buric*.

İr. *imbliu*, *imlecan*, Nlr. *imleacān*, W. *bogail*, Br. *begal*.

ON *nafli*, Dan. *navle*, Sw. *navel*, OE *nafola*, NE *navel*, Du. *navel*, OHG *nabalo*, NHG *nabel*.

Di nav zimanan de hin peyv hene ku ew pir girîng in. Ji ber ku ew mîna nîşandeka nasnameya zimana ne. Ji van yek jî navik e. Navê navikê bi girêdanî kîjan refa zimanan be, grûpa wî zimanî jî eşkere dibe.

Navê navikê yê kurdî ji PHE *nobh- ‘navik’ der hatiye. Skt. *nābhi-*, Av. *nāfa-* pêngavên pêşîn ên zimanê kurdî ne.

DİL

PHE **kēr(d)*-⁹², Hurr. *tiša-/tiza*⁹³, UR *tiš-ni-*, Hitt. ^(uzu)*ker/kard(i)* ‘kalp, merkez’, Pal. *kārt-*, CLuw. *zārt-*, HLuw. *zart(i)-*, gen. *krdi-os-*, Skt. *hrd-*, *hārdi-*, OCS *srŭdīce*, Palaik *kārti*, Lyc. B *kridesi-*, Lyc

91 Walde-P. 1.130. Ernout-M. 1122

92 Walde-P. 1.423 ff. Ernout-M. 219 f.

93 Wegner 286, 2007; Catsanicos 199 f. 1997; Dietrich & Mayer 265, 2010. Mari, Bo. Bil., Bogh. Mit., Ugar. C.

A *kerḏi*⁹⁴, Skt. *hrdaya-*, Av. Peh. *dil*, Hindi *dila*, Gurc. *guli*, Arm. *sirt*, Farsi *dil*, Kurdî *dil*, *zerr*, *zell*.

ChSl. *srŭdĭce*, SCr. *srce*, Russ. *serdce*, Pol. *serce*, Boh. *srdce*, Lith. *širdis*, Lett. *sirds*.

Grk *καρδία*, NG *καρδιά* (*kardia*) Lat. *cor*, It. *cuore*, Fr. *cœur*, Sp. *corazon*, Rom. *inimă*, Alb. *zemër*, *thelb*.

Oir. *críde*, Nlr. *croidhe*, W. *calon*, Br. *kalon*.

Goth. *hairtō*, ON *hjarta*, Dan. *hjerter*, Sw. *hjärta*, OE *heorte*, NE *heart*, Du. *hart*, OHG *herza*, NHG *herz*.

PHE **kēr(d)*- di zimanê kurdî de li nav zaravê zazakî de bi lêvkirina *zerr tê bi kar anîn*. Wisa xuya dike ku navê dil ê Proto-Hînd-Ewropa **kēr(d)*- û yên li ser wê kokê der hatine diyare ji lêkera PHE **derā-*, **drā-* 'yê dixebite, yê kar dike' biserûber bûye.

Bingehê navê dil ê kurdî jî Hînd-Ewropî ye. Ji bo etîmolojiya navê dil herî kêma du paradîgma derdikevin li pêş mirov.

Paradîgma I.

Bingehê navê dil jî navê dil bi PHE **kēr(d)*- e. Ev nav ji çend heb pêvajokan re derbas bûye. Cara yekemîn wek zaravê zazakî zer, zerrî hatiye bilevkirin. Paşê dengê z bûye d û mîna derr hatiye bilêvkirin. Di encamê de wek gelek caran çawa çêdibe, ew dibe del û dil.

Paradîgma II.

Navê dil, di encama şêwe û erkên wî derketiye holê.

PHA **dhel-*, **dholo-* 'vala, cihê tenha, kovani'⁹⁵; **dhel-* 'yê ku diheje'⁹⁶, **dhelgh-*, **dhelg-* 'lêdan', **telek-* 'defdan, lêdan', **te-legh-* 'lêdan' bûne jêderkê navê dil.

94 David MicPhAel Weeks, *Hittite Vocabulary*, s. 57

95 Julius Pokorny, 245-46, 1.

96 Julius Pokorny, 246, 3.

Her wisa:

- 1) **dhel-*, **dholo-* ‘içi boş, eğri’ → Hundirê dil jî valaye û organekî tewandî ye.
- 2) **dhel-* ‘dilerize’ → Dil jî dilerize, lêdixe.
- 3) **dhelgh-*, **dhelg-* ‘yê ku lê dide, lê dixê’ → Dil lêdide û lêdixe.
- 4) **telek-*, **telegh-* ‘yê ku defdide’ → Dil jî organekî wek sîng defdide ye.
- 5) **uel-*, **ulei-*, **elē(i)-* ‘yê ku dixwaze, xwaşhal dibe, evîn, îhtîras’ → Ev hemû jî taybetmendiyan dil in.

Bi hûrîkî navê *tîša-/tîza-*, UR *tîš-ni-* ‘dil’ wek parçeyekî dil derbasî li nav zimanê kurdî bûye. Ev jî *toşp/toşpî-* ‘toşpiya dil⁹⁷’ e.

KEZEB – CERG

PHE **iëk^wr(t-)*, **yêk^wr/n-⁹⁸*, Hurr. *nibazuri/ni-pa-šu-u-ri*, Pal. *bān-nu-*, Hitt. *lessi-*, *lissi-*, Skt. *yakrt-*, Av. *yakara-*, Peh. *ceger*, Hindi *jigara*, Gurc. *mats’khovrebeli*, Arm. *liard*, Farsi *ciger*, Kurdî *cîger*, *cerg*, *kezeb*, *mêlak*, *pişika reş*, *qesba*, *peher*.

ChSl. *jetro*, SCr. *jetra*, Russ. *peçenka*, *peçen*, Pol. *watraba*, Boh. *jatra*, Lith. *kepenys*, *jaknos* (pl.).

Gr. **ήπαρ (êpar)**, NG **σुकώτι (sukoti)**, Lat. *iecur*, It. *fegato*, Fr. *foie*, Sp. *higado*, Rom. *ficat*, Alb. *mëlçi*

97 Kardiak sulkus

98 Walde-P. 1.205. Ernout-M. 472. Walde-H. 1.673, Trautmann 103, 106; Benveniste Origins I 8f.

A *kerði*⁹⁴, Skt. *hrdaya-*, Av. Peh. *dil*, Hindi *dila*, Gurc. *guli*, Arm. *sirt*, Farsi *dil*, Kurdî *dil*, *zerr*, *zell*.

ChSl. *srŭdĭce*, SCr. *srce*, Russ. *serdce*, Pol. *serce*, Boh. *srdce*, Lith. *širdis*, Lett. *sirds*.

Grk *καρδία*, NG *καρδιά* (*kardia*) Lat. *cor*, It. *cuore*, Fr. *cœur*, Sp. *corazon*, Rom. *inimă*, Alb. *zemër*, *thelb*.

Oir. *críde*, Nlr. *croidhe*, W. *calon*, Br. *kalon*.

Goth. *hairtō*, ON *hjarta*, Dan. *hjerter*, Sw. *hjärta*, OE *heorte*, NE *heart*, Du. *hart*, OHG *herza*, NHG *herz*.

PHE **kēr(d)*- di zimanê kurdî de li nav zaravê zazakî de bi lêvkirina *zerr tê bi kar anîn*. Wisa xuya dike ku navê dil ê Proto-Hînd-Ewropa **kēr(d)*- û yên li ser wê kokê der hatine diyare ji lêkera PHE **derā-*, **drā-* 'yê dixebite, yê kar dike' biserûber bûye.

Bingehê navê dil ê kurdî jî Hînd-Ewropî ye. Ji bo etîmolojiya navê dil herî kêma du paradîgma derdikevin li pêş mirov.

Paradîgma I.

Bingehê navê dil jî navê dil bi PHE **kēr(d)*- e. Ev nav ji çend heb pêvajokan re derbas bûye. Cara yekemîn wek zaravê zazakî zer, zerrî hatiye bilevkirin. Paşê dengê z bûye d û mîna derr hatiye bilêvkirin. Di encamê de wek gelek caran çawa çêdibe, ew dibe del û dil.

Paradigma II.

Navê dil, di encama şêwe û erkên wî derketiye holê.

PHA **dhel-*, **dholo-* 'vala, cihê tenha, kovani'⁹⁵; **dhel-* 'yê ku diheje'⁹⁶, **dhelgh-*, **dhelg-* 'lêdan', **telek-* 'defdan, lêdan', **te-legh-* 'lêdan' bûne jêderkê navê dil.

94 David MicPhAel Weeks, Hittite Vocabulary, s. 57

95 Julius Pokorny, 245-46, 1.

96 Julius Pokorny, 246, 3.

Her wisa:

- 1) **dhel-*, **dholo-* ‘içi boş, eğri’ → Hundirê dil jî valaye û organekî tewandî ye.
- 2) **dhel-* ‘dilerize’ → Dil jî dilerize, lêdixe.
- 3) **dhelgh-*, **dhelg-* ‘yê ku lê dide, lê dixe’ → Dil lêdide û lêdixe.
- 4) **telek-*, **telegh-* ‘yê ku defdide’ → Dil jî organekî wek sîng defdide ye.
- 5) **uel-*, **ulei-*, **elē(i)-* ‘yê ku dixwaze, xwaşhal dibe, evîn, îhtîras’ → Ev hemû jî taybetmendiyên dil in.

Bi hûrîkî navê *tîša-/tiza-*, UR *tîš-ni-* ‘dil’ wek parçeyekî dil derbasî li nav zimanê kurdî bûye. Ev jî *toşp/toşpî-* ‘toşpiya dil⁹⁷’ e.

KEZEB – CERG

PHE **iëkʷr(t-)*, **yêkʷr/n-*⁹⁸, Hurr. *nibazuri/ni-pa-šu-u-ri*, Pal. *bān-nu-*, Hitt. *lessi-*, *lissi-*, Skt. *yakrt-*, Av. *yakara-*, Peh. *ceger*, Hindi *jigara*, Gurm. *mats’khovrebeli*, Arm. *liard*, Farsi *ciger*, Kurdî *cîger*, *cerg*, *kezeb*, *mêlak*, *pişika reş*, *qesba*, *peher*.

ChSl. *jetro*, SCr. *jetra*, Russ. *peçenka*, *peçen*, Pol. *watraba*, Boh. *jatra*, Lith. *kepenys*, *jaknos* (pl.).

Gr. **ἕπαρ** (*êpar*), NG **σुकώτι** (*sukoti*), Lat. *iecur*, İt. *fegato*, Fr. *foie*, Sp. *higado*, Rom. *ficat*, Alb. *mëlçi*

97 Kardiak sulkus

98 Walde-P. 1.205. Ernout-M. 472. Walde-H. 1.673, Trautmann 103, 106; Benveniste Origins I 8f.

ON *lifr*, Dan. *leverö* Sw. *lever*, OE *lifer*, NE *liver*, Du. *lever*, OHG *libara*, NHG *leber*.

Jêderka navê *cerg/cîger* ê kurdî ji navekî PHE *iêkʷ r(t-)*, **yêkʷr/n-* ‘*ciger*’ e. Sanscrîti yakrt-, Av. yakara-, Peh. ceger- konaxên dem û dewranên curbecur ên navê *cîger* an jî *cerg* destnîşan dikin.

Kurdî *kezeb* navê *cîgera* reş e. Ev nav jî ji PHE **kʷsep-* ‘*tî(h)r*, *tarî*’⁹⁹ der hatiye. Sînonîmeke *kezebê* jî *mêlak* e. Navê *mêlakê* ji PHE **mela-* ‘*rengê tarî*’ peyda bûye. Wisa xûyedike ku navê her du *cîgeran* jî bi *şêweyê rengên wan* derketiye holê.

Wek tê zanîn du *cîger* hene yek *kezeb* e û *rengê wê tarî* ye, ya *dinê jî pişik* e û *rengê wê sipî* ye.

Kurdî *pişik* navê *kezeba spî* ye. PHE **pl(e)u-mon-*, **pleu-tjo-* ‘*pişik*’¹⁰⁰ dibe bîngê biserûberiya navê “*pişik*” a kurdî. Ji bo avabûna navan koka peyvyan pir girîng e. Dengên *dinê yê bi kokê* re ku tên çespendin curbecuriya bilêvkirina wana ye. Her wisa koka navê *pişikê* jî dengê “*p*” ye. Diyare wateya xwe ji lêkera PHE **pěs-* ‘*pifkirin*’¹⁰¹ wergirtiye. Jixwe erk û pêyvîrên *pişikê* bûne sedema derketina navê *wê*.

Yan jî:

PHE **bhes-* ‘*pifkirin*, *bêhnveden*’¹⁰²; **pěs-* ‘*pifkirin*’¹⁰³ ***jêderkên peydabûna navê pişikê***.

Bi Zimanê hûrîkî navê *cîgerê nibazuri/ni-pa-şu-u-ri-* ye. Ev nav wek *pizûr* (hûr-pizûr) derbasî li nav kurdî bûye.

99 Julius Pokorny, 649.

100 Julius Pokorny, 837-38

101 J. Pokorny, 823-24, 1.

102 J. Pokorny, 146:2.

103 J. Pokorny, 823-74:1.

ZIK

PHE **udero-*, **wedero-*¹⁰⁴, Skt. *udura-*, Av. *udara-*, Peh. *aşkamb*, *aşkom*; *mulan*, Hindi *pēṭa*, *bēlī*, Gurc. *muts'lis*, Arm. *urrch'yel*, Farsi *şikem*, Kurdî *zik*, *pize*, *hûr*.

ChSl. *čřěvo*, SCr. *trbuh*, Russ. *brjucho*, *život*, Pol. *brzuch*, Boh. *brich(o)*, Lith. *pilvas*, Lett. *vēders*.

Gr. *γαστήρ* (*gastír*), NG *κοιλιά* (*koilia*), Lat. *venter*, It. *ventre*, Fr. *ventrei* Sp. *ventre*, Rom. *burtă*, Alb. *bark*.

Ir. *brū*, *bolgâ*, Nîr. *bolg*, W. *bol*, *bola*, Br. *kaf*.

Goth. *wamba*, ON *kviör*, *vomb*, Dan. *bug*, Sw. *buk*, *mage*, OE *wamb*, *innop*, NE *belly*, Du. *buik*, OHG *wamba*, *büh*, NHG *bauch*.

Phe **udero-* Skt. *udura-*, Av. *udara-* bingehên etîmolojîk yê navê hûr in. Lê belê hûr hê zêde ji bo işkembê ajalan, metaforîk ji bo mirovên zik mezin re jî tê gotin.

Bingehê etîmolojîk ê navê Zik/sik jî **pir girîng e. Ji ber ku ev nav jî nîşandeka rêza grûba zimanan dide xuyakirin.** Her wiha bingehê etîmolojîk ê navê zik/sik PHE *(s)*kamb-*, *(s)*kemb-* ‘xar, kûz’¹⁰⁵ e. Diyare koka vê rengdêra Hînd-Ewropî di zimanê kurdî de bûye nav.

Bi zaravê zazakî pîze ‘zik’ jî bi hûrîkî ye. Horîkî pîsanû- ‘sandoq, qutî’ di zazakî de bûye navê zik. Jixwe forma zik mîna sandoq yan jî qutiyekî ye û têde organên hundirîn tên parastin.

PHE **oreu-*, *reu-* ‘organên hundirîn’¹⁰⁶ wek hûr yan jî rovî hatine bilêvkirin. Her wisa ji vê peyvê du nav hatine afirandin.

104 Walde-P. 1.190 f. Ernout-M. 1085, 1141.

105 Julius Pokorny, 918.

106 J. Pokorny 782; Walde-P. I 182 f.; Walde-H. I 71.

ON *lifr*, Dan. *leverö* Sw. *lever*, OE *lifer*, NE *liver*, Du. *lever*, OHG *libara*, NHG *leber*.

Jêderka navê *cerg/cîger* ê kurdî ji navekî PHE *iĕkʷ r(t)-*, **yĕkʷr/n-* ‘*ciger*’ e. Sanscrîti yakrt-, Av. yakara-, Peh. ceger- konaxên dem û dewranên curbecur ên navê *cîger* an jî *cerg* destnîşan dikin.

Kurdî *kezeb* navê *cîgera* reş e. Ev nav jî ji PHE **kʷsep-* ‘tî(h)r, tarî’⁹⁹ der hatiye. Sînonîmeke *kezebê* jî *mêlak* e. Navê *mêlakê* ji PHE **mela-* ‘*rengê tarî*’ peyda bûye. Wisa xûyedike ku navê her du *cîgeran* jî **bi şêweyê rengên wan** derketiye holê.

Wek tê zanîn du *cîger* hene yek *kezeb* e û *rengê wê tarî* ye, ya *dinê jî pişik* e û *rengê wê sipî* ye.

Kurdî *pişik* navê *kezeba* spî ye. PHE **pl(e)u-mon-*, **pleu-tjo-* ‘*pişik*’¹⁰⁰ dibe bîngê biserûberiya navê “*pişik*” a kurdî. Ji bo avabûna navan koka peyvyan pir girîng e. Dengên *dinê yê bi kokê re* ku tîen çespandin curbecuriya bilêvkirina wana ye. Her wisa koka navê *pişikê* jî dengê “**p**” ye. Diware wateya *xwe* ji lêkera PHE **pěs-* ‘*pifkirin*’¹⁰¹ wergirtiye. Jixwe erk û pêyvîrên *pişikê* bûne sedema derketina navê *wê*.

Yan jî:

PHE **bhes-* ‘*pifkirin*, *bêhnveden*’¹⁰²; **pěs-* ‘*pifkirin*’¹⁰³ ***jêderkên peydabûna navê pişikê***.

Bi Zimanê hûrîkî navê *cîgerê nibazuri/ni-pa-şu-u-ri-* ye. Ev nav wek *pizûr* (hûr-pizûr) derbasî li nav kurdî bûye.

99 Julius Pokorny, 649.

100 Julius Pokorny, 837-38

101 J. Pokorny, 823-24, 1.

102 J. Pokorny, 146:2.

103 J. Pokorny, 823-74:1.

ZIK

PHE *udero-, *wedero-¹⁰⁴, Skt. *udura-*, Av. *udara-*, Peh. *aşkamb*, *aşkom*; *mulan*, Hindi *pēṭa*, *bēlī*, Gurc. *muts'lis*, Arm. *urrch'yel*, Farsi *şikem*, Kurdî *zik*, *pize*, *hûr*.

ChSl. *čřěvo*, SCr. *trbuh*, Russ. *brjucho*, *život*, Pol. *brzuch*, Boh. *brich(o)*, Lith. *pilvas*, Lett. *vēders*.

Gr. **γαστήρ** (*gastír*), NG **κοιλιά** (*koilia*), Lat. *venter*, It. *ventre*, Fr. *ventrei* Sp. *ventre*, Rom. *burtă*, Alb. *bark*.

Ir. *brū*, *bolgâ*, Nîr. *bolg*, W. *bol*, *bola*, Br. *kaf*.

Goth. *wamba*, ON *kviör*, *vomb*, Dan. *bug*, Sw. *buk*, *mage*, OE *wamb*, *innop*, NE *belly*, Du. *buik*, OHG *wamba*, *büh*, NHG *bauch*.

Phe *udero- Skt. *udura-*, Av. *udara-* bingehên etimolojik yê navê hûr in. Lê belê hûr hê zêde ji bo işkembê ajalan, metaforîk ji bo mirovên zik mezin re jî tê gotin.

Bingehê etimolojik ê navê Zik/sik jî **pir girîng e. Ji ber ku ev nav jî nîşandeka rêza grûba zimanan dide xuyakirin**. Her wiha bingehê etimolojik ê navê zik/sik PHE *(s)kamb-, *(s)kemb- ‘xar, kûz’¹⁰⁵ e. Diyare koka vê rengdêra Hînd-Ewropî di zimanê kurdî de bûye nav.

Bi zaravê zazakî pîze ‘zik’ jî bi hûrîkî ye. Horîkî pîsanû- ‘sandoq, qutî’ di zazakî de bûye navê zik. Jixwe forma zik mîna sandoq yan jî qutiyekî ye û têde organên hundirîn tên parastin.

PHE *oreu-, *reu-* ‘organên hundirîn’¹⁰⁶ wek hûr yan jî rovî hatine bilêvkirin. Her wisa ji vê peyvê du nav hatine afirandin.

104 Walde-P. 1.190 f. Ernout-M. 1085, 1141.

105 Julius Pokorny, 918.

106 J. Pokorny 782; Walde-P. I 182 f.; Walde-H. I 71.

MADE

PHE **ghel-ond-*, **ghol-ṅd-* ‘mide, bağırsaklar’¹⁰⁷; **reuto-*, **rou-to-*, **rut-* ‘mide, bağırsaklar (Hayvanlar için)’¹⁰⁸, Hitt. *uzuṣpandu-ha-*, Skt. *jathara-*, Av. *maršu-*, Peh. *kumig*, Hindi *pēṭa*, Gurc. *kuchis*, Arm. *akhorzhak*, Farsi *maede*, Kurdî *made*, *aşik*, *sik*, *viyere*, *xurdangi*

ChSl. *atroba*, SCr. *želudak*, Russ. *želudok*, Pol. *żoladek*, Boh. *žaludek*, Lith. *skilvis*, *pilvélis*, Lett. *pazirds*.

Grk. *.στόμαχος* (*stomchos*), NG *στομάχι* (*otomachi*), Lat. *stomachus*, It. *stomaco*, Fr. *estomak*, Sp. *estomago*, Rom. *stomac*, Alb. *stomak*.

Goth. *qīpus*, ON *magi*, Sw. *mage*, Dan *mave*, OE *maga*, NE *stomach*, Du. *maag*, OHG *mago*, NHG *magen*.

Mirov ji bo jêderka navê made dikare wek pêyvên PHE **medhi-*, **medhio-* ‘navîn’, û PHE **mad-* ‘kok, xwedîkirî’ pêşniyar bike. Ji ber ku made di nava laşê mirov de ye û ji bo xwayîkirinê ye.

GUN - HÊLIK

PHA **orghi-*, **rghi-*¹⁰⁹, Hitt. *arki-*, Skt. *anda-*, *muška-*, Av. *arazi-*, Peh. *gund*, Hindi *aṅḍakōṣa*, Arm. *orjik*, Farsi *beyda*, *xaya*, Kurdî *gun*, *hêlik*, *batî*, *ritil*.

ChSl. *isto*, *lono*, *mudo*, SCr. *mudo*, *jajce*, Russ. *mudo*, *jajco*, Pol.

107 Julius Pokorny, 435

108 Julius Pokorny, 873-74.

109 Julius Pokorny, 782; Walde-P. 1.182 f.

mudo, jadra (pl.), Boh. *varle, mudo, kulka*, Lith. *pautas*, Lett. *pa-uts*.

Grk *ὄρχις* (orxis), Lat. *testiculus, testis* (cāleus), It. *testicolo, coglione*, Fr. *testicule, couille*, Sp. *cojon*, Rom. *testicul, boș*; Alb. *koqe, herdhe*.

ON *eista, bollr*, (hreǫjor), Dan. *testikel, sten, rædder* (pl.), Sw. *testikel*, Du. *zaadbal*, NE *testicle*, OHG *hodo*, NHG *hode*.

Kurdî navê hêlik ji PHE **oh₂uïom-* 'hêk' e. Navê gun/gunik jî yekser ji PHE **orghi-*, **rghi-* 'gun, hêlik' peyda bûye. Skt. *anda-* qonaxa destpêkê yê navê gun e.

Diyare navê gun, bigoreyî şêwe û pêyvîrên wî hatiye selimandin. Pêyvên PHE **geng-*, **gong-* 'girmik, werimî'¹¹⁰ û **gen-*, **genə-*, **gnē-*, **gnō-* 'yê ku hildiberîne, hilberandin'¹¹¹ **şêwe û** peyvîrê gun didin ber çavan. Ji ber ku gun gilover in û spermatozîtê hildiberînin.

Ji bilî van navan, PHE **orghi-*, **rghi-* diyare bûne bingehê derketina navê kîr/xir jî.

Bingehê etîmolojîk ê sînonîma ritil pêyvên PHE **ret(h)-* 'gilover, gindor', **rēt-*, **rōt-*, **rət-* 'sırık, rew, kok' e.

110 Julius Pokorny, 379-80.

111 Julius Pokorny, 373-75, 1.

MADE

PHE *ghel-ond-, *ghol-ṅd- 'mide, bağırsaklar'¹⁰⁷; *reuto-, *rou-to-, *rut- 'mide, bağırsaklar (Hayvanlar için)'¹⁰⁸, Hitt. *uzupandu-ha-*, Skt. *jathara-*, Av. *maršu-*, Peh. *kumig*, Hindi *pēṭa*, Gurb. *kuchis*, Arm. *akhorzhak*, Farsi *maede*, Kurdî *made*, *aşik*, *sik*, *viyere*, *xurdangi*

ChSl. *atroba*, SCr. *želudak*, Russ. *želudok*, Pol. *żoladek*, Boh. *žaludek*, Lith. *skilvis*, *pilvélis*, Lett. *pazirds*.

Grk. *στόμαχος* (stomchos), NG *στομάχι* (otomachi), Lat. *stomachus*, İt. *stomaco*, Fr. *estomak*, Sp. *estomago*, Rom. *stomac*, Alb. *stomak*.

Goth. *qīpus*, ON *magi*, Sw. *mage*, Dan *mave*, OE *maga*, NE *stomach*, Du. *maag*, OHG *mago*, NHG *magen*.

Mirov ji bo jêderka navê made dikare wek pêyvên PHE *medhi-, *medhio- 'navîn', û PHE *mad- 'kok, xwedîkirî' pêşniyar bike. Ji ber ku made di nava laşê mirov de ye û ji bo xwayîkirinê ye.

GUN - HÊLIK

PHA *orghi-, *rghi-¹⁰⁹, Hitt. *arki-*, Skt. *anda-*, muşka-, Av. *arazi-*, Peh. *gund*, Hindi *aṅḍakōṣa*, Arm. *orjik*, Farsi *beyda*, *xaya*, Kurdî *gun*, *hêlik*, *batî*, *ritil*.

ChSl. *isto*, *lono*, *mudo*, SCr. *mudo*, *jajce*, Russ. *mudo*, *jajco*, Pol.

107 Julius Pokorny, 435

108 Julius Pokorny, 873-74.

109 Julius Pokorny, 782; Walde-P. 1.182 f.

mudo, jadra (pl.), Boh. *varle, mudo, kulka*, Lith. *pautas*, Lett. *pa-uts*.

Grk **ὄρχις** (*orxis*), Lat. *testiculus, testis* (*cāleus*), It. *testicolo, coglione*, Fr. *testicule, couille*, Sp. *cojon*, Rom. *testicul, boș*; Alb. *koqe, herdhe*.

ON *eista, bollr*, (hreǫjor), Dan. *testikel, sten, rædder* (pl.), Sw. *testikel*, Du. *zaadbal*, NE *testicle*, OHG *hodo*, NHG *hode*.

Kurdî navê hêlik ji PHE **oh₂uïom-* 'hêk' e. Navê gun/gunik jî yekser ji PHE **orghi-*, **rghi-* 'gun, hêlik' peyda bûye. Skt. *anda-* qonaxa destpêkê yê navê gun e.

Diyare navê gun, bigoreyî şêwe û pêyvîrên wî hatiye selimandin. Pêyvên PHE **geng-*, **gong-* 'girmik, werimî'¹¹⁰ û **gen-*, **genā-*, **gnē-*, **gnō-* 'yê ku hildiberîne, hilberandin'¹¹¹ **şêwe û peyvîrê** gun didin ber çavan. Ji ber ku gun gilover in û spermatozîtê hildiberînin.

Ji bilî van navan, PHE **orghi-*, **rghi-* diyare bûne bingehê derketina navê kîr/xir jî.

Bingehê etîmolojîk ê sînonîma ritil pêyvên PHE **ret(h)-* 'gilover, gindor', **rēt-*, **rōt-*, **rət-* 'sırık, rew, kok' e.

110 Julius Pokorny, 379-80.

111 Julius Pokorny, 373-75, 1.

KÎR

PHA *pes-, *pesos-¹¹², *gũozd(h)o-, *gũozd(h)i- ‘çivi, penis’¹¹³, *dumb(-bh?), Hitt. *pesna*, Skt. *pásas*-Peh. *kēr*, Farsi *kir*, Arm. *penis*, Hindi *linga*, Kurdî *kîr*, xir: *mûzî, mizi*.

Russ. *penis, xūy, xsor*, Pol. *penis, prącie*, Boh. *pyj, penis*, SCr. *кyрац (kura), kurac, penis*, Lith. *varpa*, Lett. *vīrišķais*.

Gr. *πέος* (*peos*), Lat. *penis, mentula*, It. *pene, cazzo*, Fr. *pénis, verge*, Sp. *pene*, Rom. *pula*, Alb. *penis*.

ON *kokkr*, Dan. *penis, kuk*, Sw. *penis, kuk*, OE *cocck*, NE *penis*, OHG *faselt*, NHG *penis*.

Etîmolojiya navê kîr, yekser ji mêrbûnê derhatiye. PHE **uîro-s* ‘zilam, şervan’ di heman wateyê de bûye navê kîr jî. Helbet şêwe û peyvîrên kîr jî bûne sedema dayîna wî navî. Mînakî:

PHE **kēr-*, **kērā-*, **kîrē-* ‘yê ku mezin dibe, dirêj dibe û diwerime’¹¹⁴ sedema dayîna navê kîr/xir eşkere dike. Diyare bilêvkirina xir bigoreyî zimanê hûrîkî ye.

Li nav gelek Zimanên Hînd-Ewropî de navê kîr penîs e. Di zimanê kurdî de ev nav nayê bikaranîn. Lê belê di wateya têkiliyên cinsî de wek “*pê niya*” tê gotin.

112 J. Pokorny 824, 3; Walde-P. 2.68. Ernout-M. 752.

113 Julius Pokorny, 485; Walde- H. I 574, 636.

112 J. Pokorny 824, 3; Walde-P. 2.68. Ernout-M. 752.

113 Julius Pokorny, 485; Walde- H. I 574, 636.

114 Julius Pokorny, 577, 2.

115 Pokorny, 831

KURTEHAVÊN ZĪMANAN

Alb	Arnavûdî	Fr.:	Fransızkî	Hurr.:	Horîkî	Lyc:	Likî
Arm.:	Ermenîkî	GAv.	Avesta Dereng	Îr.:	Îrlandkî	NE:	Îngiliziya Nû
Av.:	Zimanê Avestayê	Goth:	Gotkî	Ît.:	Îtalyankî	NGr.:	Yonaniya nû
Boh.:	Bohemya (Çek-Slovak)	Gr.:	Yonanî	Ko-tan.:	Kotankî	NHG:	Almankiya bilind a nû
Br.:	Bretonkî	Gurc.:	Gurckî	Kurdî:	Kurdî	Nlr.:	Îrîşkiya Nû
ChSl.:	Eski Kili-se Slav-cası	HA :	Hînd-Ewropî	Lat.:	Latînkî	OE:	Îngilizkiya Nû
Dan.:	Danişkî	HI:	Hind-Arian	Lett.:	Letonkî	OHG:	Almankiya kevn ya jorîn
Du.:	Hollendkî	Hindi:	Hindkî	Lidy.:	Lidyakî	ON:	Zimanê bakûriya kevn
OAv.:	Avesta KEVN	Hitt. :	Hittîtkî	Lith.:	Litvankî	Oss. D:	Osetkî dîgor
Farsi:	Farskî	Hluw:	Luwiya Hieroglîfî	Luw.:	Luwîkî	Oss.l:	Osetkî îron
Part.:	Partkî	Peh.:	Pehlevîkî	PHE:	Pr.-Hint-Evropa	PI:	Pro-to-Îrankî
Pol.:	Polonkî	Rom.:	Romenkî	Russ.:	Ûriskî	SCR.:	Sîrp-Hırvakî
Skt.:	Sanskrit	Sogd.:	Sogdian	Sp.:	İspanî	Sw.:	Siwêdkî
Tokh. A:	Tokharan A	Tokh. B:	Tokharan B	UR:	Urartûkî	W.:	Welskî

KÎR

PHA **pes-*, **pesos*-¹¹², **guzd(h)o-*, **guzd(h)i-* ‘çivi, penis’¹¹³, **dumb-(bh?)*, Hitt. *pesna*, Skt. *pásas*-Peh. *kēr*, Farsi *kir*, Arm. *penis*, Hindi *linga*, Kurdî *kîr*, xir: *mûzî, mizi*.

Russ. *penis*, *xūy*, *xsor*, Pol. *penis*, *prącie*, Boh. *pyj*, *penis*, SCr. *кyрац* (*kura*), *kurac*, *penis*, Lith. *varpa*, Lett. *vīrišķais*.

Gr. *πέος* (*peos*), Lat. *penis*, *mentula*, It. *pene*, *cazzo*, Fr. *pénis*, *verge*, Sp. *pene*, Rom. *pula*, Alb. *penis*.

ON *kokkr*, Dan. *penis*, *kuk*, Sw. *penis*, *kuk*, OE *cocck*, NE *penis*, OHG *faselt*, NHG *penis*.

Etîmolojiya navê kîr, yekser ji mêrbûnê derhatiye. PHE **uīro-s* ‘zilam, şervan’ di heman wateyê de bûye navê kîr jî. Helbet şêwe û peyvîrên kîr jî bûne sedema dayîna wî navî. Mînakî:

PHE **kēr-*, **kērā-*, **kîrē-* ‘yê ku mezin dibe, dirêj dibe û diwerime’¹¹⁴ sedema dayîna navê kîr/xir eşkere dike. Diyare bilêvkirina xir bigoreyî zimanê hûrîkî ye.

Li nav gelek Zimanên Hînd-Ewropî de navê kîr penîs e. Di zimanê kurdî de ev nav nayê bikaranîn. Lê belê di wateya têkiliyên cînsî de wek “*pê niya*” tê gotin.

112 J. Pokorny 824, 3; Walde-P. 2.68. Ernout-M. 752.

113 Julius Pokorny, 485; Walde- H. I 574, 636.

112 J. Pokorny 824, 3; Walde-P. 2.68. Ernout-M. 752.

113 Julius Pokorny, 485; Walde- H. I 574, 636.

114 Julius Pokorny, 577, 2.

115 Pokorny, 831

KURTENAVÊN ZÎMANAN

Alb	Arnavûdî	Fr.:	Fransızkî	Hurr.:	Horîkî	Lyc:	Likî
Arm.:	Ermenîkî	GAv.	Avesta Dereng	Îr.:	Îrlandkî	NE:	Îngilîziya Nû
Av.:	Zimanê Avestayê	Goth:	Gotkî	Ît.:	Îtalyankî	NGr.:	Yonaniya nû
Boh.:	Bohemya (Çek-Slovak)	Gr.:	Yonanî	Ko-tan.:	Kotankî	NHG:	Almankiya bilind a nû
Br.:	Bretonkî	Gurc.:	Gurckî	Kurdî:	Kurdî	Nlr.:	Îrîşkiya Nû
ChSl.:	Eski Kili-se Slav-cası	HA :	Hînd-Ewropî	Lat.:	Latînkî	OE:	Îngilîzkiya Nû
Dan.:	Danişkî	Hl:	Hind-Arian	Lett.:	Letonkî	OHG:	Almankiya kevn ya jorîn
Du.:	Hollendkî	Hindi:	Hindkî	Lidy.:	Lidyakî	ON:	Zimanê bakûriya kevn
OAv.:	Avesta KEVN	Hitt. :	Hittîtkî	Lith.:	Litvankî	Oss. D:	Osetkî dîgor
Farsi:	Farskî	Hluw:	Luwiya Hieroglîffî	Luw.:	Luwîkî	Oss.l.:	Osetkî îron
Part.:	Partkî	Peh.:	Pehlevîkî	PHE:	Pr.-Hint-Evropa	PI:	Pro-to-îrankî
Pol.:	Polonkî	Rom.:	Romenkî	Russ.:	Ûriskî	SCR.:	Sîrp-Hırvakî
Skt.:	Sanskrit	Sogd.:	Sogdian	Sp.:	İspanî	Sw.:	Siwêdkî
Tokh. A:	Tokharan A	Tokh. B:	Tokharan B	UR:	Urartûkî	W.:	Welskî

ÇAVKANÎ

Prof.,Dr.,Dursun, Nejdet; Veteriner Anatomi, Ankara,1999

Prof.,Dr.,Çalışlar, Tayyip; Evcil Hayvanların Sistematik Anatomisi, İstanbul, 1995

Prof.,Dr,Mutuş, Rifat; Veteriner Anatomi Terminolojisi, İstanbul, 2014

Prof.,Dr., Mesut, Recep; Sekiz Dilde Anatomi Terimleri Sözlüğü, İstanbul,2001

Eren, Zeki; Anatomî Sözlüğü ve Türk Anatomî Terimleri, İstanbul,1959

ALİ, Husein, Kerim; Kürtçe Etimolojik Sözlük, Weşanên Înstîtûta Kurdî ji bo lêkolîn û zanîst, 2013,Körnerstr

Tan, Sami; Rêzimana Kurmancî, (çapa berfirehkirî), Weşanên Enstîtuya Kurdî ya Stenbolê, Stenbol,2011

Farqînî, Zana; Ferhenga Kurdî- Tirkî, Weşanên Enstîtuya Kurdî ya Stenbolê, Stenbol,2013

Dr.İzoli; Ferheng, Kurdi-Tırki,Tırki-Kurdi,Weşanên Deng,1992,Stenbol

Dr.,Abdulsatar, Faraidon; Dictionary Of Veterinar-y,2003,Süleymaniye

ÇAVKANÎ

Prof.,Dr.,Dursun, Nejdet; Veteriner Anatomi, Ankara,1999

Prof.,Dr.,Çalışlar, Tayyip; Evcil Hayvanların Sistemik Anatomisi, İstanbul, 1995

Prof.,Dr,Mutuş, Rifat; Veteriner Anatomi Terminolojisi, İstanbul, 2014

Prof.,Dr., Mesut, Recep; Sekiz Dilde Anatomi Terimleri Sözlüğü, İstanbul,2001

Eren, Zeki; Anatomik Sözlüğü ve Türk Anatomik Terimleri, İstanbul,1959

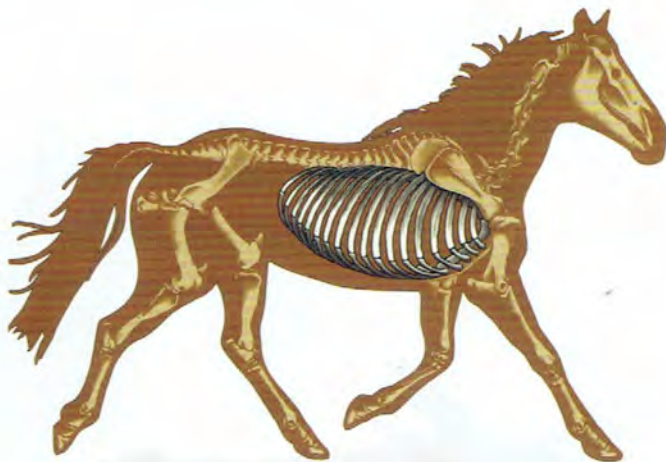
ALİ, Husein, Kerim; Kürtçe Etimolojik Sözlük, Weşanên Înstîtûta Kurdî ji bo lêkolîn û zanîst, 2013,Körnerstr

Tan, Sami; Rêzimana Kurmancî, (çapa berfirehkirî), Weşanên Enstîtuya Kurdî ya Stenbolê, Stenbol,2011

Farqînî, Zana; Ferhenga Kurdî- Tirkî, Weşanên Enstîtuya Kurdî ya Stenbolê, Stenbol,2013

Dr.Îzoli; Ferheng, Kurdi-Tirki,Tirki-Kurdi,Weşanên Deng,1992,Stenbol

Dr.,Abdulsatar, Faraidon; Dictionary Of Veterinary,2003,Süleymaniye

PARSÛ

PHE **perk-*, Hitt. *tapu(wa)s-* veya *tapuwassant-* ‘parsû, newq’. Skt. *parçu-*, *prsti-*, Av. *parasu-*, Peh. *pahlûg*, Farsi *dende*, Hindi *riba*, *pasali*, Gurc. *nekni*, Arm. *kogh*, yelust, Kurdî *parsû*, *parxan*; *cax*, *qabirxa*.

ChSl. *rebro*, SCr. *rebro*, Russ. *rebro*, Pol. *żebro*, Boh. *žebro*, Lith. *šonkaulis*, Lett. *riba*.

Gr. *πλευρόν* (*pleuron*), NG *πλευρές* (*plivres*), Lat. *costa*, İt. *costa*, Fr. *côte*, Sp. *costilla*, Rom. *coastă*.

İr. *asna*, Nlr. *easna*, W. *asen*, Br. *kostezen*.

ON *rif*, Dan. *ribben*, Sw *revben*, OE *rib*, NE *rib*, Du. *rib*, OHG *rippa*, NHG *rippe*.

Jêderk û jêhatiya navê parsû yê kurdî pêyva PHE **perk-* ‘qefesa sîng, sîng’ e. Parsû, navekî hevedudanî ye.

PHE *pār-* ‘pêş çev, raçavkirin, parastin’ + PHE **sû-* ‘baş, tewr baş’ = *pārsû* ‘baş parastin, baştir xûyadan’. Kurdî *berge*, *beriş*, *berevan* tên wateya yên li ber tişteki rawestiyane û *wî/wê* tiştê diparêzin. Jixwe *parsû* jî organên hundirîn ên jîndaran diparêzin.

Wateya *vî* navî hê bêtir di nav zaravayê zazakî de eşkere dibe. Zazakî ber ‘*derî*’, berso ‘*pingara pêş*’ di zimanê kurdî de sînonîmekî dinê yê *parsû* *parxan* e. Ev nav, di encema hevedudaniya PHE **par-* + PHE **kan-tho-* ‘*bigoşe, bikevane*’ = *parkan-tho*, *perkan* û di encamê de *bûye parxan*.

